

RP 76/2022 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till naturvårdslag och till ändring av vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en ny naturvårdslag. Samtidigt upphävs den gällande naturvårdslagen från 1997 med samma namn. Lagen behöver revideras, eftersom förlusten av biologisk mångfald inte har kunnat stoppas, mycket ny information om hotet mot naturtyper och arter har erhållits och även klimatförändringen försnabbar och intensifierar många förändringar som sker i naturen. Dessutom har den övriga lagstiftningen, styrmedlen och förvaltningen ändrats under den gällande naturvårdslagens giltighetstid.

Genom revideringen uppdateras lagens bestämmelser och dess verkningsfullhet förbättras i syfte att främja skyddet och ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden genom att effektivisera skyddet av arter och naturtyper, utveckla hanteringen av naturinformation, stärka planeringen av naturskyddet liksom förutsättningarna för frivilligt skydd samt främja anpassningen till klimatförändringen. Till följd av revideringen förverkligas målet i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering att stoppa förlusten av biologisk mångfald i Finland.

Jämfört med den gällande naturvårdslagen förblir den nya lagens struktur och flera av dess paragrafer innehållsmässigt i stort sett oförändrade, men lagen kompletteras och ses över till många delar. Det tas in helt och hållet nya kapitel med bestämmelser om förvaltningen av naturvården, om handel, import och export av arter, om informationshanteringen inom naturvården och om frivillig ekologisk kompensation för att kompensera försämring av naturvården.

Bestämmelserna om lagens syfte uppdateras och anpassning till klimatförändringen tas med i dem. Dessutom tas det i lagen in nya bestämmelser om en allmän skyldighet att vidta åtgärder för att avvärja hot om betydande minskning eller förlust av den biologiska mångfalden även när det råder vetenskaplig osäkerhet samt om främjande av miljömedvetenhet. I lagen föreslås det även bestämmelser om att samernas rättigheter ska beaktas i större utsträckning än i nuläget. Bestämmelserna om vilka uppgifter som hör till naturskyddsmyndigheterna uppdateras, förtydligas och förenhetligas i förhållande till övrig miljölagstiftning. Dessutom föreskrivs det om att kommunerna ska främja den biologiska mångfalden samt om det nya organet Finlands naturpansels uppgifter.

Kapitlet om naturskyddsplanering kompletteras helt och hållet för att bättre motsvara gällande praxis genom att den rättsliga grunden för strategin och handlingsprogrammet för biologisk mångfald stärks och förfarandena för deltagande främjas. I kapitlet föreslås det även bestämmelser om den rättsliga grunden för frivilliga åtgärdsprogram inom naturskyddet.

I lagen finns det enligt förslaget på samma sätt som i den gällande lagen bestämmelser om stöd som består av varor och tjänster och som kan beviljas för projekt och åtgärder för att främja skyddet och vården av den biologiska mångfalden och natur- och kulturlandskapet. I fråga om stödformerna föreslås det bestämmelser också om finansiellt understöd för samma ändamål.

I kapitlet om naturskyddsområden föreslås det flera preciseringar och uppdateringar av teknisk natur. Exempelvis förutsättningarna för inrättande av naturskyddsområden enligt den gällande

RP 76/2022 rd

lagen utökas med anpassning till klimatförändringens konsekvenser, fridlysningsbestämmelserna för naturskyddsområden preciseras och de administrativa förfarandena förenklas. Dessutom förtydligas och förenklas tillåtligheten i fråga om vissa verksamheter i anslutning till jakt och avlägsnande av främmande arter på naturskyddsområden. Med avvikelse från den gällande lagen kan tillstånd till malmletning i nationalparker och naturreservat inte längre beviljas med stöd av naturvårdslagen.

Skyddet av naturtyper stärks och urvalet av metoder utvidgas bland annat genom att förteckningen över skyddade naturtyper och definitionerna av dem uppdateras. Nytt är även att det föreskrivs om hotade naturtyper, beaktande av dem och om vissa strikt skyddade naturtyper. Kapitlet om skydd av arter förtydligas jämfört med den gällande lagen och skyddet av hotade arter stärks också. Det tas i lagen in till exempel nya bestämmelser om skydd av nya arter som påträffats i Finland eller arter som är tidigare okända för vetenskapen samt om assisterad spridning av arter i syfte att förhindra att de försvinner.

Kapitlet om förverkligande av naturskyddet kompletteras med bestämmelser om förfarandet vid förvärv av områden till staten. I lagen föreskrivs det om förvärv av områden för naturskyddsändamål och fastställs myndigheternas ansvar i anslutning till dem. Även bestämmelserna om ersättning preciseras och kompletteras så att de motsvarar de förslag till bestämmelser som lagts fram för att stärka skyddet.

Tillgången till och utnyttjandet av information om naturvård främjas genom ett nytt kapitel om informationshanteringen inom naturvården. I det nya kapitlet om ekologisk kompensation föreskrivs det dessutom om produktion av naturvärden och om verifiering av frivillig kompensation.

Tillsynen över efterlevnaden av lagen effektiviseras genom att det i kapitlet om tillsyn tas in bestämmelser om ordnande av tillsyn, om de myndigheter som utövar tillsyn och om myndigheternas rätt att få upplysningar och förrätta inspektioner samt om närings-, trafik- och miljöcentralen som målsägande i brottmål. Straffbestämmelserna uppdateras så att de uppfyller de krav på exakthet och tydlighet som i nuläget ställs på straffbestämmelser.

Samtidigt stärks också till exempel skyddet av naturtyper enligt vattenlagen genom att det till dess tillämpningsområde fogas bäckar, källområden och kalkrika tjärnar. Dessutom görs det i flera andra lagar tekniska korrigeringar och ändringar till följd av den föreslagna naturvårdslagen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 juni 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	10
1 Bakgrund och beredning.....	10
1.1 Bakgrund.....	10
1.2 Beredning.....	11
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	14
2.1 Den biologiska mångfaldens tillstånd i Finland.....	14
2.1.1 Allmänt.....	14
2.1.2 De viktigaste faktorer som påverkar den biologiska mångfalden.....	15
2.1.3 Hotade naturtyper.....	18
2.1.4 Hotade arter.....	20
2.1.5 Nätverket av skyddsområden samt andra skyddsåtgärder.....	24
2.2 Förvaltning av och myndigheter inom naturvården.....	26
2.3 Allmänt om naturvårdslagstiftningen och utvärderingarna av hur den fungerar.....	29
2.3.1 Naturvårdslagen och ändringar av den.....	29
2.3.2 Utvärderingar av hur naturvårdslagen fungerar.....	31
2.4 Nuläget i lagstiftningen.....	35
2.4.1 Internationella förpliktelser som gäller naturskydd.....	35
2.4.2 Bestämmelser om naturvård i EU-rätten.....	36
2.4.3 Naturvårdslagen.....	38
2.4.4 Förordningar som utfärdats med stöd av naturvårdslagen.....	41
2.5 Bedömning av nuläget.....	43
2.5.1 Skydd av naturtyper.....	43
2.5.2 Artskydd.....	46
2.5.3 Anpassningen till klimatförändringen.....	48
2.5.4 Hanteringen av naturinformation.....	50
2.5.5 Myndigheter inom och tillsyn över naturvården.....	52
2.5.6 De allmänna bestämmelserna i naturvårdslagen.....	53
2.5.7 Deltagande och ändringssökande.....	54
2.5.8 Främjande av och acceptansen för naturvård.....	56
2.5.9 Ekologisk kompensation.....	58
2.6 Samband med annan lagstiftning som är under beredning.....	58
3 Målsättning.....	60
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	60
4.1 De viktigaste förslagen.....	60
4.1.1 Inledning.....	60
4.1.2 De allmänna bestämmelserna i naturvårdslagen.....	60
4.1.3 Myndigheter inom och förvaltningen av naturvården.....	61
4.1.4 Naturskyddsplanering.....	61
4.1.5 Stödande av skydd och vård av den biologiska mångfalden.....	61
4.1.6 Naturskyddsområden.....	62
4.1.7 Skydd av naturtyper.....	62
4.1.8 Artskydd.....	62
4.1.9 Frivillig ekologisk kompensation.....	63

RP 76/2022 rd

4.1.10 Informationshanteringen inom naturvården.....	64
4.1.11 Förverkligande av naturskyddet samt ersättningar.....	65
4.1.12 Tillsyn över naturvården, straff och sökande av ändring.....	65
4.1.13 Samernas rättigheter.....	65
4.1.14 Anpassning till klimatförändringen.....	66
4.1.15 Straffrättsliga påföljder.....	67
4.1.16 Ändringar i vissa andra lagar.....	67
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	68
4.2.1 Genomförandet av konsekvensbedömningen.....	68
4.2.1.1 Innehållet i konsekvensbedömningen.....	68
4.2.1.2 Osäkerhetsfaktorer i anslutning till konsekvensbedömningen.....	69
4.2.2 Ekonomiska konsekvenser.....	70
4.2.2.1 Allmänt om bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna.....	70
4.2.2.2 Konsekvenser för hushållen.....	71
4.2.2.3 Konsekvenser för företagen.....	72
4.2.2.4 Konsekvenser för den offentliga ekonomin.....	73
4.2.2.5 Konsekvenser för samhällsekonomin.....	75
4.2.2.6 Preciserade ekonomiska konsekvenser av vissa förslag till bestämmelser.....	75
4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna.....	83
4.2.3.1 Förvaltningens behörighet och resurser.....	83
4.2.3.2 Preciserade konsekvenser för myndigheterna av vissa förslag till bestämmelser.....	85
4.2.4 Konsekvenser för miljön.....	89
4.2.4.1 Allmänna konsekvenser för den biologiska mångfalden.....	89
4.2.4.2 Preciserade konsekvenser för den biologiska mångfalden av vissa förslag till bestämmelser.....	90
4.2.4.3 Konsekvenser för klimatet.....	100
4.2.5 Andra samhälleliga konsekvenser.....	100
4.2.5.1 Utgångspunkten för bedömningen av naturvårdslagens samhälleliga konsekvenser.....	100
4.2.5.2 Utveckling av rätten att delta, samarbetet och informationsutbytet.....	101
4.2.5.3 Utveckling av frivilliga skyddsmetoder och uppgifter som främja mångfalden.....	103
4.2.5.4 Konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna.....	104
5 Alternativa handlingsvägar.....	105
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	105
5.1.1 Allmänna alternativ till reglering i samband med revideringen av lagen.....	105
5.1.2 Utgångspunkterna för de föreslagna alternativen.....	107
5.1.3 Allmänna principer.....	108
5.1.4 Skydd av naturtyper.....	108
5.1.5 Artskydd.....	110
5.1.6 Naturskyddsområden.....	110
5.1.7 Ekologisk kompensation.....	111
5.1.8 Informationshantering och delgivning.....	112
5.1.9 Ändringsökande.....	112
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet.....	113
5.2.1 Nederländerna.....	113

RP 76/2022 rd

5.2.2 Frankrike	114
5.2.3 Norge.....	116
5.2.4 Ekologisk kompensation i Förbundsrepubliken Tyskland	117
5.2.5 Ekologisk kompensation i Sverige.....	119
6 Remissvar	121
6.1 Respons från remissbehandlingen.....	121
6.2 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen	134
7 Specialmotivering	136
7.1 Naturvårdslagen	136
7.2 Lag om ändring av 39 och 176 § i miljöskyddslagen	278
7.3 Lag om ändring av 4 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.....	279
7.4 Lag om ändring av 4 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.....	279
7.5 Lag om ändring av 2 och 3 § i lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden.....	279
7.6 Lag om ändring av 2 och 3 § i lagen om skydd av valar och arktiska sälar.....	279
7.7 Lag om ändring av markanvändnings- och bygglagen	280
7.8 Lag om ändring av 1 § i marktäktslagen	280
7.9 Lag om ändring av 2 § i ödemarkslagen	280
7.10 Lag om ändring av 13 § i terrängtrafiklagen.....	280
7.11 Lag om ändring av 1 och 3 § i lagen om avhjälpan av vissa miljöskador	280
7.12 Lag om ändring av 2 och 7 a § i skogslagen	281
7.13 Lag om ändring av 21 § i lagen om bekämpning av skogsskador	281
7.14 Lag om ändring av 2 och 25 § i den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk	281
7.15 Lagen om ändring av 5 § i lagen om Forststyrelsen	282
7.16 Lag om ändring av 9 § i lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning	282
7.17 Lag om ändring av 6 § i lagen om avträdelsepension	282
7.18 Lag om ändring av 25 § i lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare	282
7.19 Lag om ändring av 2 § i fastighetsregisterlagen	282
7.20 Lag om ändring av i jaktlagen.....	282
7.21 Lag om ändring av 25 § i lagen om verkställighet av jordbruksstöd	283
7.22 Lag om ändring av 2 § i lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbruket.....	283
7.23 Lag om ändring av 4 § i lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål	283
7.24 Lag om ändring av 59 § i lagen om fiske	283
7.25 Lag om ändring av 16 § i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter	283
7.26 Lag om ändring av 4 § i lagen om statens skogsbruksaktiebolag	283
7.27 Lag om ändring av 32 § i lagen om djursjukdomar	283
7.28 Lag om ändring av vattenlagen	283
7.29 Lag om ändring av 48 kap. 5 § i strafflagen.....	287
7.30 Lag om ändring av 5 § i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter	287
7.31 Lag om ändring av gruvlagen	288

RP 76/2022 rd

7.32	Lagen om ändring av lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi.....	288
7.33	Lag om ändring av 23 § i gentekniklagen.....	288
7.34	Lag om ändring av lagen om enskilda vägar.....	289
7.35	Lag om ändring av 17 § i lagen om trafiksystem och landsvägar.....	289
7.36	Lag om ändring av 10 § i banlagen.....	289
7.37	Lag om ändring av 23 d § i lagen om transport av farliga ämnen.....	289
7.38	Lag om ändring av 6 § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet.....	289
7.39	Lag om ändring av 48 och 92 d § i inkomstskattelagen.....	289
7.40	Lag om ändring av 4 § i inkomstskattelagen för gårdsbruk.....	290
7.41	Lag om ändring av 3 § i fastighetsskattelagen.....	290
7.42	Lag om ändring av 11 § i lagen om Finlands ekonomiska zon.....	290
7.43	Lag om ändring av lagen om Kurjenrahka nationalpark.....	290
7.44	Lag om ändring av lagen om Syöte nationalpark.....	291
7.45	Lag om ändring av lagen om Repovesi nationalpark.....	292
7.46	Lag om ändring av lagen om Leivonmäki nationalpark.....	293
7.47	Lag om ändring av lagen om Pallas-Yllästunturi nationalpark.....	293
7.48	Lag om ändring av 3 § i lagen om Pyhä-Luosto nationalpark.....	294
7.49	Lag om ändring av lagen om Bottenhavets nationalpark.....	294
7.50	Lag om ändring av lagen om Sibbo storskogs nationalpark.....	295
7.51	Lag om ändring av lagen om Kolovesi nationalpark.....	296
7.52	Lag om ändring av 3 § i lagen om Tykö nationalpark.....	296
7.53	Lag om ändring av 3 § i lagen om Södra Konnevesi nationalpark.....	296
7.54	Lag om ändring av 3 § i lagen om Hossa nationalpark.....	296
7.55	Lag om ändring av 1 och 3 § i lagen om Salla nationalpark.....	296
8	Bestämmelser på lägre nivå än lag.....	297
9	Ikraftträdande.....	297
10	Verkställighet och uppföljning.....	297
11	Förhållande till andra propositioner.....	298
11.1	Samband med andra propositioner.....	298
11.2	Förhållande till budgetpropositionen.....	298
12	Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	298
	LAGFÖRSLAG.....	335
	Naturvårdslagen.....	335
	Lag om ändring av 39 och 176 § i miljöskyddslagen.....	381
	Lag om ändring av 4 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.....	381
	Lag om ändring av 4 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program.....	382
	Lag om ändring av 2 och 3 § i lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden.....	383
	Lag om ändring av 2 och 3 § i lagen om skydd av valar och arktiska sälar.....	383
	Lag om ändring av markanvändnings- och bygglagen.....	384
	Lag om ändring av 1 § i marktäktslagen.....	385
	Lag om ändring av 2 § i ödemarkslagen.....	385
	Lag om ändring av 13 § i terrängtrafiklagen.....	386

RP 76/2022 rd

Lag om ändring av 1 och 3 § i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador.....	386
Lag om ändring av 2 och 7 a § i skogslagen	387
Lag om ändring av 21 § i lagen om bekämpning av skogsskador	388
Lag om ändring av 2 och 25 § i den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk	389
Lag om ändring av 5 § i lagen om Forststyrelsen	389
Lag om ändring av 9 § i lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning.....	390
Lag om ändring av 6 § i lagen om avträdelsepension	391
Lag om ändring av 25 § i lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare	391
Lag om ändring av 2 § i fastighetsregisterlagen	392
Lag om ändring av jaktlagen.....	393
Lag om ändring av 25 § i lagen om verkställighet av jordbruksstöd	394
Lag om ändring av 2 § i lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbruket	394
Lag om ändring av 4 § i lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.....	395
Lag om ändring av 59 § i lagen om fiske.....	395
Lag om ändring av 16 § i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter	396
Lag om ändring av 4 § i lagen om statens skogsbruksaktiebolag	396
Lag om ändring av 32 § i lagen om djursjukdomar	397
Lag om ändring av vattenlagen	397
Lag om ändring av 48 kap. 5 § i strafflagen	400
Lag om ändring av 5 § i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter...	400
Lag om ändring av gruvlagen	401
Lag om ändring av lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi.....	402
Lag om ändring av 23 § i gentekniklagen.....	404
Lag om ändring av lagen om enskilda vägar.....	404
Lag om ändring av 17 § i lagen om trafiksystem och landsvägar	405
Lag om ändring av 10 § i banlagen.....	406
Lag om ändring av 23 d § i lagen om transport av farliga ämnen.....	406
Lag om ändring av 6 § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet	407
Lag om ändring av 48 och 92 d § i inkomstskattelagen.....	407
Lag om ändring av 4 § i inkomstskattelagen för gårdsbruk.....	408
Lag om ändring av 3 § i fastighetsskattelagen	409
Lag om ändring av 11 § i lagen om Finlands ekonomiska zon.....	409
Lag om ändring av lagen om Kurjenrahka nationalpark.....	410
Lag om ändring av lagen om Syöte nationalpark.....	410
Lag om ändring av lagen om Repovesi nationalpark	411
Lag om ändring av lagen om Leivonmäki nationalpark	412
Lag om ändring av lagen om Pallas-Yllästunturi nationalpark	412
Lag om ändring av 3 § i lagen om Pyhä-Luosto nationalpark	414
Lag om ändring av lagen om Bottenhavets nationalpark	414
Lag om ändring av lagen om Sibbo storskogs nationalpark	415
Lag om ändring av lagen om Kolovesi nationalpark	416
Lag om ändring av 3 § i lagen om Tykö nationalpark	417

RP 76/2022 rd

Lag om ändring av 3 § i lagen om Södra Konnevesi nationalpark	417
Lag om ändring av 3 § i lagen om Hossa nationalpark	418
Lag om ändring av 1 och 3 § i lagen om Salla nationalpark	418
BILAGOR.....	420
PARALLELLTEXTER	420
Lag om ändring av 39 och 176 § i miljöskyddslagen	420
Lag om ändring av 4 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning	421
Lag om ändring av 4 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program	421
Lag om ändring av 2 och 3 § i lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden.....	422
Lag om ändring av 2 och 3 § i lagen om skydd av valar och arktiska sälar	423
Lag om ändring av markanvändnings- och bygglagen	423
Lag om ändring av 1 § i marktäktslagen.....	425
Lag om ändring av 2 § i ödemarkslagen	425
Lag om ändring av 13 § i terrängtrafiklagen.....	426
Lag om ändring av 1 och 3 § i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador	427
Lag om ändring av 2 och 7 a § i skogslagen	428
Lag om ändring av 21 § i lagen om bekämpning av skogsskador	429
Lag om ändring av 2 och 25 § i den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk	430
Lag om ändring av 5 § i lagen om Forststyrelsen	431
Lag om ändring av 9 § i lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning.....	432
Lag om ändring av 6 § i lagen om avträdelsepension	432
Lag om ändring av 25 § i lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare	434
Lag om ändring av 2 § i fastighetsregisterlagen	435
Lag om ändring av jaktlagen.....	435
Lag om ändring av 25 § i lagen om verkställighet av jordbruksstöd	437
Lag om ändring av 2 § i lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbruket	437
Lag om ändring av 4 § i lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.....	438
Lag om ändring av 59 § i lagen om fiske.....	439
Lag om ändring av 16 § i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter	439
Lag om ändring av 4 § i lagen om statens skogsbruksaktiebolag	440
Lag om ändring av 32 § i lagen om djursjukdomar	440
Lag om ändring av vattenlagen	441
Lag om ändring av 48 kap. 5 § i strafflagen	445
Lag om ändring av 5 § i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter... ..	445
Lag om ändring av gruvlagen	446
Lag om ändring av lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi.....	448
Lag om ändring av 23 § i gentekniklagen.....	450
Lag om ändring av lagen om enskilda vägar.....	451
Lag om ändring av 17 § i lagen om trafiksystem och landsvägar	452
Lag om ändring av 10 § i banlagen.....	453

RP 76/2022 rd

Lag om ändring av 23 d § i lagen om transport av farliga ämnen.....	453
Lag om ändring av 6 § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet.....	454
Lag om ändring av 48 och 92 d § i inkomstskattelagen.....	455
Lag om ändring av 4 § i inkomstskattelagen för gårdsbruk.....	456
Lag om ändring av 3 § i fastighetsskattelagen.....	456
Lag om ändring av 11 § i lagen om Finlands ekonomiska zon.....	457
Lag om ändring av lagen om Kurjenrahka nationalpark.....	457
Lag om ändring av lagen om Syöte nationalpark.....	458
Lag om ändring av lagen om Repovesi nationalpark.....	459
Lag om ändring av lagen om Leivonmäki nationalpark.....	460
Lag om ändring av lagen om Pallas-Yllästunturi nationalpark.....	461
Lag om ändring av 3 § i lagen om Pyhä-Luosto nationalpark.....	463
Lag om ändring av lagen om Bottenhavets nationalpark.....	464
Lag om ändring av lagen om Sibbo storskogs nationalpark.....	465
Lag om ändring av lagen om Kolovesi nationalpark.....	466
Lag om ändring av 3 § i lagen om Tykö nationalpark.....	467
Lag om ändring av 3 § i lagen om Södra Konnevesi nationalpark.....	468
Lag om ändring av 3 § i lagen om Hossa nationalpark.....	468
Lag om ändring av 1 och 3 § i lagen om Salla nationalpark.....	469

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Naturvårdslagen (1096/1996) och naturvårdsförordningen (160/1997), som utfärdats med stöd av den, har varit i kraft sedan 1997.

Det har skett betydande förändringar i naturvårdens verksamhetsmiljö under den tid som naturvårdslagen varit i kraft, och även utvecklingen under överskådlig framtid kräver att åtgärder vidtas. Det har kommit mycket ny information om hotade naturtyper och arter och om tillståndet för den biologiska mångfalden i Finland, förståelsen av klimatförändringens betydelse för den biologiska mångfalden har ökat, och övrig lagstiftning, styrmedlen och förvaltningen har förändrats under den gällande naturvårdslagens giltighetstid.

En första utvärdering av hur naturvårdslagstiftningen fungerar gjordes 2010 (SY 27/2010). I utvärderingen konstateras det att i synnerhet förändringar i markanvändningen och en intensiv användning av naturresurser har inneburit att mångfalden fortsätter att minska, något som lagstiftningen inte har lyckats stoppa. Enligt slutsatserna i utvärderingen av hur lagen fungerar bör man i beslutsfattande som gäller markanvändningen genomgående bättre beakta bevarandet av den biologiska mångfalden, sammanlänkningen av naturområden och upprätthållandet av de ekosystemtjänster som naturen producerar. Dessutom förutsätter ett fungerande och verkningfullt skydd av naturtyper och arter nya åtgärder och ett utökat urval av metoder. I utvärderingen av hur lagen fungerar konstaterades det också att åtgärder som främjar mångfalden kan förutsetta ekonomiska incitament.

Utvärderingen från 2010 uppdaterades 2020 med anledning av förändringar i verksamhetsmiljön i samband med projektet för att revidera lagen. Slutsatsen var att de flesta utvecklingsförslagen i utvärderingen av naturvårdslagstiftningen 2010 fortfarande är aktuella och motiverade. Enligt utvärderingen är behovet av att utvidga urvalet av metoder mer aktuellt än någonsin på grund av de förändringar som skett i naturens tillstånd samt för att man med de nuvarande metoderna inte har kunnat vända den negativa trenden för den biologiska mångfalden.

I regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering i avsnitt 3.1 Ett klimatneutralt Finland som tryggar den biologiska mångfalden sätts som mål (5) att stoppa förlusten av biologisk mångfald i Finland och uppnå målen i FN:s konvention om biologisk mångfald. I åtgärd 10 för målet konstateras det att naturvårdslagstiftningen revideras utifrån en utvärdering. Revideringen av naturvårdslagstiftningen hänför sig också till flera andra åtgärder som ingår i mål 5 i regeringsprogrammet, såsom 7 ”Möjligheterna att tillämpa nya innovativa metoder för finansiering av naturvård ska utredas”, 11 ”Verksamhetsförutsättningarna för Naturpanelen säkras” och 12 ”Det ska genomföras pilotförsök om tillämpning av ekologisk kompensation till exempel i stora infrastrukturprojekt, och på basis av erfarenheterna bedöms behoven att revidera lagstiftningen”. Revideringen bidrar för sin del till att genomföra bland annat följande åtgärder i regeringsprogrammet: ”Natur- och miljöpedagogik ska främjas”, ”Tillståndsprocesserna, praxis och eventuella behov att begränsa rätten till malmletning i naturskyddsområden ska utredas”, ”Hållbart fritidsfiske, jakt, insamling av naturprodukter och allemansrätten tryggas” och ”En effektivisering av förebyggandet av miljöbrott och av påföljdssystemet ska utredas”.

Revideringen av naturvårdslagen har också ett nära samband med regeringsprogrammets mål att Finland kommer att vara klimatneutralt 2035 och uppvisar negativa koldioxidutsläpp kort

därefter. Detta mål ska nås genom att utsläppsminskningssåtgärderna påskyndas och genom att styrmedlen och incitamenten utvecklas så att kolsänkorna och kollagren i skog och mark stärks.

1.2 Beredning

Miljöministeriet tillsatte den 16 december 2019 ett projekt för revidering av naturvårdslagstiftningen. Utöver den egentliga revideringen av naturvårdslagen (1096/1996) och naturvårdsförordningen (160/1997) omfattade projektet också projekt för att revidera lagstiftningen om ersättning och förebyggande av skador orsakade av arter som fridlysts med stöd av naturvårdslagen samt för att utveckla förfarandet för ekologisk kompensation. Projektets mandatperiod var den 1 januari 2020–30 september 2021, men mandatperioden förlängdes med två månader genom ett nytt beslut om tillsättande, och projektet avslutades den 30 november 2021.

Det tillsattes en styrgrupp på bred bas för projektet, och den har dragit upp riktlinjerna för beredningen av lagstiftningen. Styrgruppen har bestått förutom av företrädare för miljöministeriet även av företrädare för justitieministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland, Forststyrelsen, Finlands Kommunförbund, Finlands skogscentral, Finlands näringsliv rf, Skogsindustrin rf, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Finlands naturskyddsförbund rf, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry, Renbeteslagsföreningen, Sametinget, Suomen Metsästäjäliitto - Finlands Jägarförbund ry, Natur och Miljö rf, Suomen Latu ry och WWF Finland. Dessutom har professorn i miljö rätt vid Helsingfors universitet varit permanent sakkunnig i styrgruppen.

Regeringens proposition med förslag till naturvårdslag har beretts i en projektgrupp med företrädare för miljöministeriet, justitieministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralens ansvarsområde för miljö och naturresurser, Finlands Kommunförbund, Finlands miljöcentral, Forststyrelsens Naturtjänster, Naturhistoriska centralmuseet, Sametinget, Finlands näringsliv rf, Skogsindustrin rf, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Finlands naturskyddsförbund rf och WWF Finland.

Enligt beslutet om tillsättande av projektet ska vid utarbetandet av förslaget till naturvårdslag de utredningar som nämns i brevet om tillsättande samt regeringsprogrammets mål och åtgärder beaktas och särskild vikt fästas vid att utveckla uppgifterna för främjande av skyddet av arter och naturtyper, ekosystemtjänsterna, skyddsområdenas sammanlänkning, incitamenten, ekologisk kompensation och den biologiska mångfalden. Vid beredningen av förslaget bör dessutom naturvårdslagens samband med annan central lagstiftning som gäller markanvändning granskas samt målen för begränsning av och anpassning till klimatförändringen beaktas. Vid beredningen av förslaget ska förutsättningarna för att bevara och utveckla samekulturen beaktas.

Som en del av revideringen av lagen har ekologisk kompensation utvecklats samt bestämmelser om detta testats och beretts. Beredningen har skett i en projektgrupp med företrädare för miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralens ansvarsområde för miljö, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Finlands Kommunförbund, Nylands förbund, Finlands miljöcentral, Forststyrelsen, Sametinget, Trafikledsverket, Finlands naturskyddsförbund rf, Natur och Miljö rf, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Byggnadsindustrin RT rf och Gruvindustrin rf.

I projekthelheten ingick dessutom ett projekt för revidering av lagstiftningen med syftet att bereda ett förslag till regeringsproposition om ersättning och förebyggande av skador orsakade av arter som fridlysts med stöd av naturvårdslagen. Regeringspropositionen har färdigställts och projektet har avslutat sitt arbete. Syftet med den föreslagna författningen om förebyggande och

RP 76/2022 rd

ersättning av skador orsakade av fridlysta djur är i första hand att förebygga skador orsakade av fridlysta djur och i andra hand att med budgetmedel ersätta de skador som orsakats. I lagen föreskrivs det om understöd för förebyggande av skador, ersättningar för skador på odling och djur samt om kalkylerat stöd för skador som kungsörnar orsakar renhushållningen och för skador som fiskgjusar orsakar fiskerihushållningen. Genom att ersätta den skadelidande för en uppkommen skada och det ekonomiska bortfall som skadan gett upphov till kan artskyddet och acceptansen för naturvård förbättras. Skadorna är mer acceptabla om staten ersätter det ekonomiska bortfall som skadorna föranleder eller bidrar till förebyggande av skador. Genom lagen främjas också en sammanjämkning av bedrivandet av vissa näringar och naturvården.

Den projektgrupp som berett naturvårdslagen har under projektets gång tillsatt tre underarbetsgrupper.

Arbetet i den underarbetsgrupp som utredde kommunernas naturskyddsuppgifter pågick från den 20 april till den 31 augusti 2020. Underarbetsgruppen hade till uppgift att dryfta kommunernas uppgifter för att främja skyddet av naturen och landskapet i anslutning till naturvårdslagen och att bereda preliminära och vid behov alternativa förslag för behandling inom projektet. I underarbetsgruppen ingick företrädare för Kommunförbundet, miljöministeriet, Finlands naturskyddsförbund, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Esbo stad, Birkala kommun, Kuopio stad, Arktisen Lapin ympäristönsuojelu samt och Nylands förbund.

Arbetet i den underarbetsgrupp som utredde behovet av lagstiftning om datasystemet för naturvården pågick från den 18 augusti till den 31 december 2020. Underarbetsgruppen hade till uppgift att utreda och bereda ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter och aktörer när det gäller förvaltning av datasystem, utreda behovet av teknisk lagstiftning om datasystemet för naturvården samt skapa en helhetsbild av datasystemet för naturvården i naturvårdslagen och lägga fram de förslag till bestämmelser som behövs för detta. Underarbetsgruppen bestod av företrädare för miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralen, Forststyrelsen, regionförvaltningsverket, Finlands skogscentral, Finlands Kommunförbund, Naturhistoriska centralmuseum och Finlands miljöcentral.

Arbetet i den underarbetsgrupp som utredde behovet av lagstiftning om jakt och artskydd pågick från den 1 mars till den 30 april 2021. Underarbetsgruppen hade till uppgift att granska naturskyddsområdesnätverkets betydelse vid vården av viltbestånden och metoder för att stärka nätverket. För sin del strävade underarbetsgruppen också efter att utveckla samarbetet mellan aktörerna när det gäller skyddet av hotade arter. Underarbetsgruppen bestod av företrädare för miljöministeriet, Suomen Metsästäjäliitto - Finlands Jägarförbund ry, jord- och skogsbruksministeriet och Finlands Naturskyddsförbund rf. Utifrån underarbetsgruppens arbete föreslogs det ändringar i vissa bestämmelser om jakt i naturskyddsområden.

Under beredningen har företrädare för många olika intressentgrupper och medborgare hörts. Revideringsprojektet inleddes med en enkät på webben som var öppen för alla och med samråd med intressentgrupper. En webbenkät för att samla in synpunkter på revideringen av naturvårdslagstiftningen genomfördes den 23 januari–21 februari 2020 på finska, svenska, engelska, nord-samiska, enaresamiska och skoltsamiska. Enkäten var omfattande till innehållet: de som besvarade enkäten ombads ta ställning till den gällande lagstiftningen samt lägga fram förslag som stöd för beredningen av den nya lagstiftningen. Ett annat material för revideringen var den omfattande medborgarenkät som genomfördes 2010 på webbplatsen dinäsikt.fi. De viktigaste intressentgrupperna (23 stycken) kallades till separata diskussionsmöten för att höras.

Under projektet har det förts medborgardiskussioner virtuellt på fyra olika orter. Vid dessa så kallade dialogpauser har man behandlat metoder för att förbättra den biologiska mångfalden

och hört deltagarnas synpunkter på revideringen av naturvårdslagen i anslutning till detta. Dessa dialogpauser har ordnats i samarbete med justitieministeriet och vid dem har också reformen av klimatlagen och revideringen av demokratiprogrammet behandlats.

Miljöministeriet ordnade den 1 september 2020 ett rättsvetenskapligt seminarium om tre centrala teman i anslutning till revideringen av naturvårdslagen: de grundläggande fri- och rättigheterna, förhållandet mellan lagarna och ett dynamiskt skydd. Angående varje tema hördes rättsvetarnas inledningsanföranden och det fördes en paneldiskussion om ämnet, varefter publiken fick ställa frågor.

För att stärka det vetenskapliga underlaget för beredningen satte miljöministeriet tillsammans med Finlands Vetenskapsakademiers vetenskapsrådgivningsprojekt SOFI ihop en forskargrupp som hade i uppdrag att skapa en helhetsbild av de viktigaste konsekvenserna av revideringen av naturvårdslagen. Forskarna, som representerade olika vetenskapsområden, fokuserade i synnerhet på vilka konsekvenser revideringen av lagen har för den biologiska mångfalden, ekonomin, samhället och klimatet. I samarbete med forskarna identifierades de olika dimensionerna av dessa konsekvenser, och kopplingarna mellan dem, och eventuella kunskapsluckor kartlades. Samarbetet utgick från workshoppar som genomfördes hösten 2020 där man med stöd av forskargruppen studerade de viktigaste konsekvenserna av revideringen av lagen, bland annat genom analys av konsekvenskedjor. Forskarsamarbetet fortsatte och fördjupades våren 2021, då forskargruppen bedömde de viktigaste förslagen i revideringen av lagen med tanke på olika slags konsekvenser. Genom forskarsamarbetet strävade man efter att skapa en mångsidig och heltäckande översikt av projektets konsekvenser.

Den projektgrupp som berett naturvårdslagen sammanträdde 16 gånger före remissbehandlingen och styrgruppen 7 gånger. Den gällande naturvårdslagen granskades av projektgruppen med hjälp av följande övergripande teman: klimatförändringen, förbättring av artskyddet, förbättring av skyddet av naturtyper, hantering av naturinformation samt främjande av den biologiska mångfalden och incitament. I temagranskningen identifierades de viktigaste behoven av ändringar, och de preliminära förslagen till ändringar i lagen utifrån dessa behov presenterades för projektgruppen. Förslagen till ändringar preciserades i och med konsekvensbedömningen. Under arbetets gång har medlemmarna i projektgruppen uppmanats att lämna skriftliga kommentarer om de ändringsförslag som framkommit i samband med temagranskningen, om lagens struktur, om utkast till paragrafer och om detaljmotiveringen.

Projektgruppen för ekologisk kompensation sammanträdde 14 gånger före remissbehandlingen. Projektgruppen har haft två separata utredningsprojekt som stöd för sitt arbete: ”Tietotaso ja kokemukset ekologisesta kompensatiosta Suomessa” (Kunskapsnivån och erfarenheter av ekologisk kompensation i Finland, på finska) samt ”Heikennyksen ja hyvityksen arviointi ekologisessa kompensatiiossa - suuntaviivat luonnonsuojelulakiin” (Bedömning av försämring och gottgörelse inom ekologisk kompensation – riktlinjer till naturvårdslagen, på finska).

Projektgrupperna fortsatte sitt arbete också under den fortsatta beredningen av regeringspropositionen. Den projektgrupp som beredde naturvårdslagen sammanträdde 5 gånger under hösten 2021, projektgruppen för ekologisk kompensation 4 gånger och projektets styrgrupp 2 gånger. Projektgrupperna behandlade de ändringar i lagförslaget och utkastet till regeringsproposition som skulle göras till följd av remissvaren samt deltog i revideringen av naturvårdsförordningen. Projektet avslutade sitt arbete med en slutrapport den 30 november 2021. Efter detta fortsatte färdigställandet av utkastet till regeringsproposition som tjänsteuppdrag.

RP 76/2022 rd

Protokollen från projektgruppernas och styrgruppens möten samt det andra beredningsmaterialet finns tillgängliga i Statsrådets projektportal (<https://valtioneuvosto.fi/sv/projektet?tunnus=YM012:00/2020>).

I samband med beredningen fördes förhandlingar enligt 9 § i sametingslagen (974/1995) mellan miljöministeriet och Sametinget den 25 februari 2020, den 29 april 2021 och den 22 november 2021.

Forskningsdata har utnyttjats i stor utsträckning vid beredningen av revideringen. Vid projektgruppernas och styrgruppens möten har flera experter från universitet och forskningsinstitut hörts. Flera omfattande forskningsprojekt och utredningar har dessutom utgjort bakgrundsmaterial till revideringen. Sådana viktiga bakgrundsmaterial är utvärderingarna av hur naturvårdslagstiftningen fungerar (SY 27/2010 och SYKera 19/2020), resultaten av medborgardiskussionerna gällande behoven av att ändra naturvårdslagen (2015), Suomen luontotyypien uhanalaisuus 2018 (Hotbedömningen av Finlands naturtyper 2018, SY 5/2018), Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019 (Hotade arter i Finland 2019, Hyvärinen med flera 2019), Luonnonsuojelulain lajisuojelun uudistamistarpeet selvitys 2013 (Utvecklingsbehoven för skyddet av arter, utredning 2013), Luontotyypisuojelun nykytilanne ja kehittämistarpeet (Nuläget och utvecklingsbehoven för skyddet av naturtyper, SY 5/2013), Saamelaiden oikeuksien toteutuminen: kansainvälinen oikeusvertaileva tutkimus (Förverkligandet av samiska rättigheter: Internationell jämförande forskning, Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 4/2017), Ympäristöriskotorjunnan toimenpideohjelma 2019–2020 (Åtgärdsprogram för miljöbrottsbekämpning 2019–2020), Slutrapport för projektet för beredning av lagstiftning som gäller förfaranden för ersättning och förebyggande av skador orsakade av arter som fridlysts med stöd av naturvårdslagen (2019), Suomen biodiversiteettistrategian ja toimintaohjelman 2012–2020 toteutuksen ja vaikutusten arviointi (Utvärdering av genomförandet och effekterna av Finlands biodiversitetsstrategi och handlingsprogram 2012–2020, Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2020:36), Suojelualueverkosto muuttuvassa ilmastossa – kohti ilmastoviisasta suojelualuesuunnittelua (Skyddsområdesnätverk i ett föränderligt klimat – mot klimatsmart naturvårdsplanering, Finlands miljöcentrals rapporter 1/2020) samt Ekologisen kompensaaion ohjaukeinojen kehittäminen (Utveckling av ekologisk kompensation som ett miljöpolitiskt instrument, Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 76/2018). Dessutom har man i projektet utnyttjat den rättslitteratur som gäller naturvårdslagen och beaktat relevant rättspraxis.

En remissbehandling av utkastet till proposition ordnades den 2 juli 2021–6 september 2021.

Utkastet till proposition har under den fortsatta beredningen behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning (Kuthanek) den 7 december 2022. Rådet för bedömning av lagstiftningen har lämnat ett utlåtande om utkastet till proposition den 23 december 2021.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Den biologiska mångfaldens tillstånd i Finland

2.1.1 Allmänt

Tillståndet för den biologiska mångfalden i Finland beskrivs i färsk publikationer om hotbedömning av naturtyper (Kontula, T. & Raunio, A. [red.] 2018: Suomen luontotyypien uhanalaisuus 2018. Luontotyypien punainen kirja, del I och II. SY 5/2018), lajien uhanalaisuuden arviointia (Hotade arter i Finland, Hyvärinen med flera 2019), rapportering till EU enligt

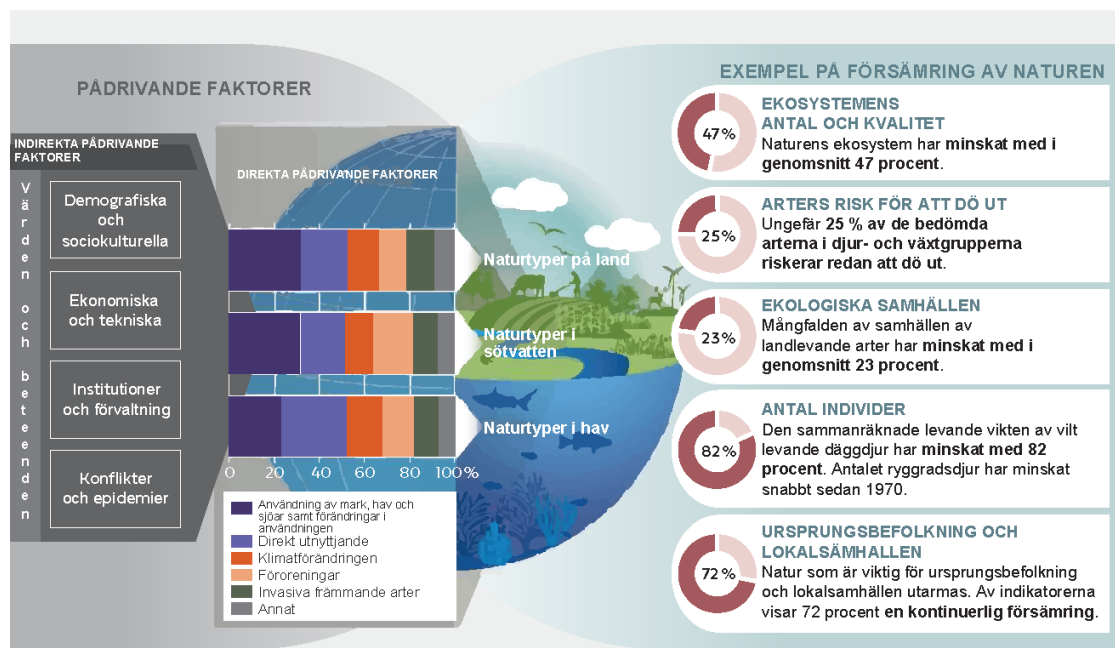
habitat- och fågeldirektiven (92/43/EEG och 2009/147/EG) https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Luonto_ja_lintudirektiivien_lajit/Luontodirektiivin_lajiraportit/Raportointi_20132018, https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Luontotyypit/Luontodirektiivin_luontotyypit/Luontodirektiivin_luontotyypiraportit/Raportointi_20132018 samt Finlands sjätte landrapport om den biologiska mångfalden (Miljöministeriet 2019). Enligt dessa rapporter fortsätter utarmningen av den biologiska mångfalden i Finland. I Finlands strategi för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald 2012–2020 utstakades målen för att stoppa förlusten av den biologiska mångfalden med hänvisning till de internationella strategiska mål och de så kallade Aichimål enligt FN:s konvention om biologisk mångfald som man enades om i Nagoya i Japan. Man har dock inte lyckats stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden.

Resultaten av hotbedömningarna visar att Finlands natur fortsätter att utarmas. Den negativa trenden för den biologiska mångfalden, förlusten av naturen, har med de åtgärder som hittills vidtagits inte kunnat vändas annat än i fråga om vissa enskilda arter, och klimatförändringen påskyndar och förstärker ytterligare många förändringar i naturen. För att den biologiska mångfalden ska kunna tryggas krävs det nya åtgärder för såväl skyddet och vården av naturen som tryggheten av ett hållbart nyttjande av naturen.

2.1.2 De viktigaste faktorer som påverkar den biologiska mångfalden

Människan ändrar genom sin verksamhet livsmiljöerna i naturen och påverkar således naturtypernas och arternas tillstånd och utveckling. Att livsmiljöer försvinner och försämras är den främsta orsaken till att arter hotas och försvinner. I Finland är det skogsbruket, jordbruket, bygandet, klimatförändringen och föroreningar som har de mest negativa effekterna på livsmiljöerna och arterna.

Den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (The Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, IPBES) bedömde i sin rapport, som publicerades den 6 maj 2019, att de nuvarande åtgärderna för att trygga den biologiska mångfalden inte är tillräckliga, utan att det behövs ändringar på systemnivå. Enligt rapporten förstör människan den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna i en aldrig tidigare skådad takt, och utarmningen av naturen hotar också mänsklighetens välfärd. De största direkta orsakerna till att naturen utarmas globalt är förändringar i användningen av mark- och havsområden, överexploatering av djur och växter, klimatförändringen, föroreningar och främmande arter. Enligt IPBES kan utarmningen av naturen stoppas endast genom ändringar på systemnivå som stöder miljöns tillstånd.

Figur 1. Exempel på global försämring av naturen och de indirekta och direkta faktorer som leder till detta (pådrivande faktorer). Källa: IPBES 2019 Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services, 7.5.2019.

Enligt Finlands Naturpanel (den nationella IPBES-panelen) har livsmiljöernas tillstånd i Finland försämrats med i genomsnitt 60 procent jämfört med naturtillståndet. Nästan hälften av naturtyperna är hotade, och hotet mot arter ökar. I bedömningarna av hotade naturtyper och arter i Finland har skogsbruket, förändringarna inom jordbruket, byggandet och en allt effektivare markanvändning, olika utsläpp i naturen samt klimatförändringen identifierats som de viktigaste faktorer som påverkar den biologiska mångfalden.

Utarmningen av skogsnaturen har särskilt att göra med de negativa effekterna av det effektiva skogsbruk som bedrivits redan länge. Dessa negativa effekter hänför sig till skogsdikning, markberedning, liten mängd död ved och ensidig kvalitet i skogarna, få skogsbränder, allt mindre förekomst av gammelskog samt ensidigare trädslagsfördelning och åldersstruktur. Skogsbruksåtgärderna leder till att skogarna splittras och blir yngre, och hanteringen av och förändringarna i trädbeståndet och jordmånen inverkar på den övriga vegetationen och på arterna, vattenushållningen, småvatten och mikroklimatet i skogen.

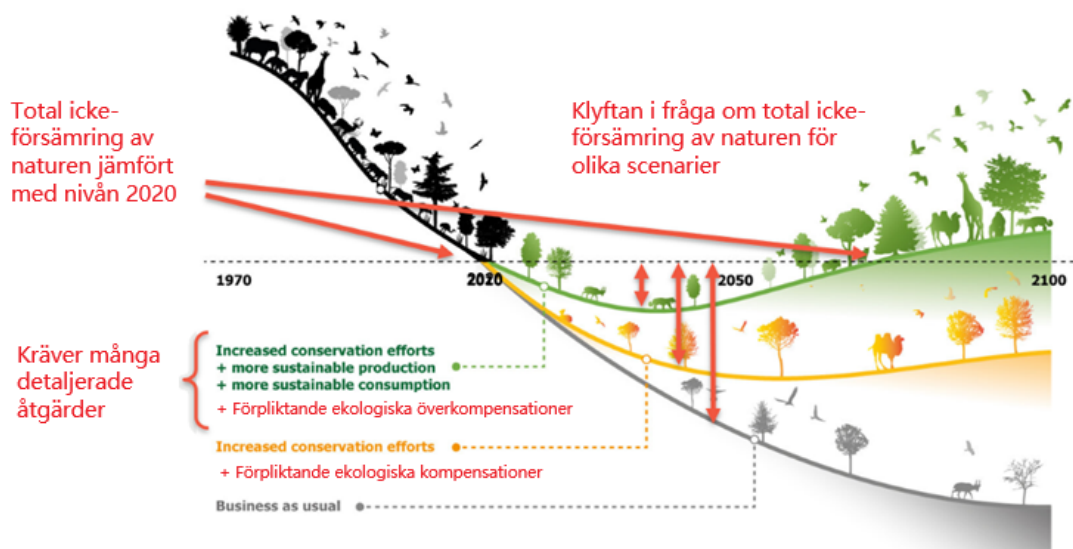
Förändringar i jordbruket har lett till en större gårdsstorlek, färre gårdar, regional specialisering samt förändringar i odlingsmetoderna och boskapskötseln. Livsmiljöer som formats av traditionellt jordbruk har när jordbruket förändrats blivit utan de skötselåtgärder som krävs för att de ska bevaras, såsom slåtter och betesgång, vilket har lett till att naturtyperna i alla vårdbiotoper och flera arter som lever där är utrotningshotade. Jordbruket orsakar över 60 procent av fosforbelastningen i vattendragen och över 50 procent av kvävebelastningen, och både insjöarna och Östersjön påverkas.

Bosättningen är koncentrerad till stora städer och tätorter, och den orörda naturen minskar i folktäta områden. Byggande och effektivare markanvändning förstör och förändrar livsmiljöerna. Byggandets konsekvenser för naturen är dock små i Finland kvantitativt sett, eftersom den byggda miljöns andel av Finlands areal fortfarande är liten.

Utsläpp i miljön kan orsaka omfattande förändringar i naturen. Trots att hanteringen av punktbelastningen bland annat när det gäller utsläpp från industrin och samhällen har utvecklats, fortgår den diffusa belastningens utsläpp från jord- och skogsbruket, och den förändring dessa utsläpp orsakar i vattendragen har inte kunnat stoppas. Det finns fortfarande knappa uppgifter om hur nya skadliga ämnen, såsom mikroplaster, läkemedel, ämnen med hormonell verkan och neonikotinoider som används inom växtskyddet, påverkar miljön, och konsekvenserna bör utredas och följas upp närmare.

Klimatförändringen förändrar naturen genom att den bland annat påverkar temperaturen, nederbörden, snötäcket, tillfrysningen av vattendrag, torkan och tjälen i marken. Mest påverkas de nordliga livsmiljöerna och deras arter. Klimatuppvärmningen förstärker övergödningen och igenväxningen i livsmiljöerna samt påskyndar spridningen av främmande arter.

För att det mål som ingår i internationella överenskommelser, nämligen att stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden, ska kunna nås, det vill säga total icke-försämring av naturen nås, måste klyftan i fråga om total icke-försämring av biologisk mångfald överbryggas. Klyftan i fråga om total icke-försämring syftar på omfattningen av den skadliga inverkan som mänsklig verksamhet har på den biologiska mångfalden. För att klyftan ska överbryggas krävs det åtgärder inte bara för skydd, vård och återställande av naturen utan också kompensation av den skadliga inverkan på naturen och ändringar på systemnivå i syfte att öka hållbarheten i produktionen och konsumtionen.

Figur 2. Total icke-försämring av naturen jämfört med nivån 2020 och klyftan i fråga om total icke-försämring för olika scenarier. Källa: Finlands Naturpanel 2021.

Som en del av FN:s konvention om biologisk mångfald togs det 1995–2004 fram principer och riktlinjer för en så kallad ekosystembaserad strategi, med vilken avses skydd, vård och hållbart

nyttjande av biologisk mångfald utifrån ett helhetsperspektiv som främjar de huvudsakliga målen i konventionen om biologisk mångfald (Jäppinen med flera 2004, Miljön i Finland 733). Med en ekosystembaserad strategi strävar man efter att skydda och vårda den biologiska mångfalden och att nyttja den på ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbart sätt genom att samordna dessa dimensioner av hållbar utveckling. Den ekosystembaserade strategin har också legat till grund vid övervägande av regleringsfrågor och regleringslösningar när det gäller den föreslagna naturvårdslagen.

2.1.3 Hotade naturtyper

Naturtyperna är land- eller vattenområden som kan avgränsas och som kännetecknas av liknande miljöfaktorer (såsom jordmån, klimat, topografi och hydrologi) och organismer (det organismsamhälle som består av växt- och djurarter som är karakteristiska för naturtypen och organismsamhällets struktur) och som på grund av dessa egenskaper skiljer sig från andra naturtyper. Vid sidan av begreppet naturtyp används allmänt begreppen livsmiljö, ekosystem, habitat eller biotop med olika betydelser och betoningar. Den föreslagna lagen innehåller en definition av naturtyp.

De hotade naturtyperna i Finland har utretts två gånger, 2008 och 2018. De hotade naturtyperna, orsakerna till att de är hotade och nya hotfaktorer granskades första gången 2008 och på nytt i en rapport som publicerades 2018 (SY 5/2018). I hotbedömningen 2018 urskildes 388 naturtyper. Hotgraden har bedömts av över 120 experter i följande åtta expertgrupper: Östersjön, kusten, sötvatten, myrmarker, skogar, hållmarker, vårdbiotoper och fjäll. Vid bedömningen har man tillämpat kriterier som tagits fram av Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och där hotkategorin bestäms utifrån naturtypens förändring i kvantitet och kvalitet eller utifrån raritet. Förändringar i naturtyperna har granskats under fyra definierade tidsperioder: Från 1960-talet till idag, delvis under ett tidsspann av 250 år, och i den utsträckning det varit möjligt även genom att ta fram prognoser för hur naturtyperna utvecklas under innevarande eller kommande 50 år. I arbetet har man i stor utsträckning utnyttjat inventerings- och kartmaterial och material om miljöns tillstånd från olika tider samt expertbedömningar som baserar sig på materialet och tagit fram nytt material.

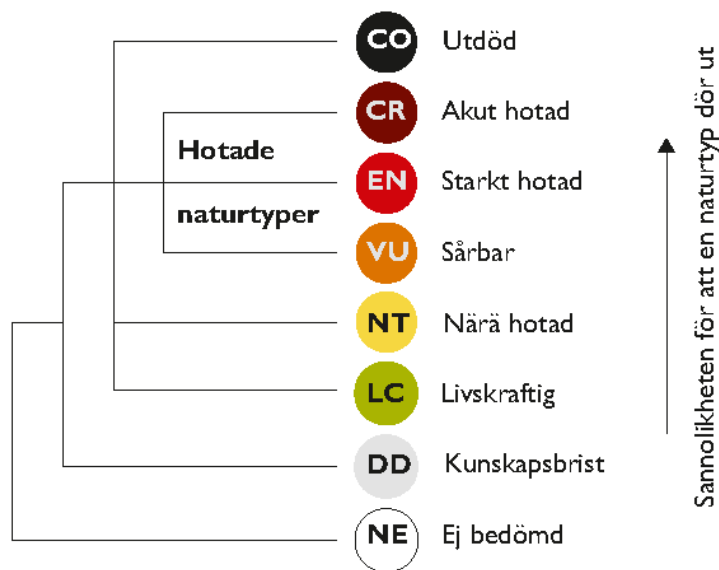
Enligt bedömningen 2018 försämras naturtypernas tillstånd fortfarande, och 168 det vill säga ungefär hälften (48 procent) av de bedömda naturtyperna är hotade i hela landet. I Södra Finland är andelen hotade naturtyper (59 procent av de sydliga naturtyperna, det vill säga 168 naturtyper) klart större än i Norra Finland (32 procent, 81 naturtyper). Naturtypernas tillstånd har inte förbättrats under de senaste årtiondena och det bedöms att den negativa trenden för många naturtyper kommer att fortgå.

Andelen hotade naturtyper är störst bland vårdbiotoper som formats av det traditionella jordbruket (olika slags torrängar, ängar och andra betesmarker). Alla vårdbiotoper bedömdes vara hotade och största delen av dem till och med akut hotade. Den näst största andelen hotade naturtyper finns bland skogsnaturtyperna (76 procent) och de minsta andelarna bland sötvatten (20 procent), Östersjön (24 procent) samt hållmarker och sten- och blockfält (25 procent). Det bör noteras att andelen hotade naturtyper inte endast beskriver hur kraftigt de försämrats under den senaste tiden, utan resultaten kan också ha påverkats av tidigare försämring. När kvantiteten eller kvaliteten i fråga om en naturtyp jämfördes med förindustriell tid höjdes hotkategorin hos något under en fjärdedel av naturtyperna, även om försämringen i fråga om dem under den senaste tiden inte varit lika kraftig. En stor del av dessa naturtyper skulle också enligt andra kriterier höra till en lägre hotkategori, men många naturtyper i moskog har placerats i en hotkategori på grund av den historiska utvecklingen och skulle i annat fall kunna anses vara nära hotade eller rentav livskraftiga.

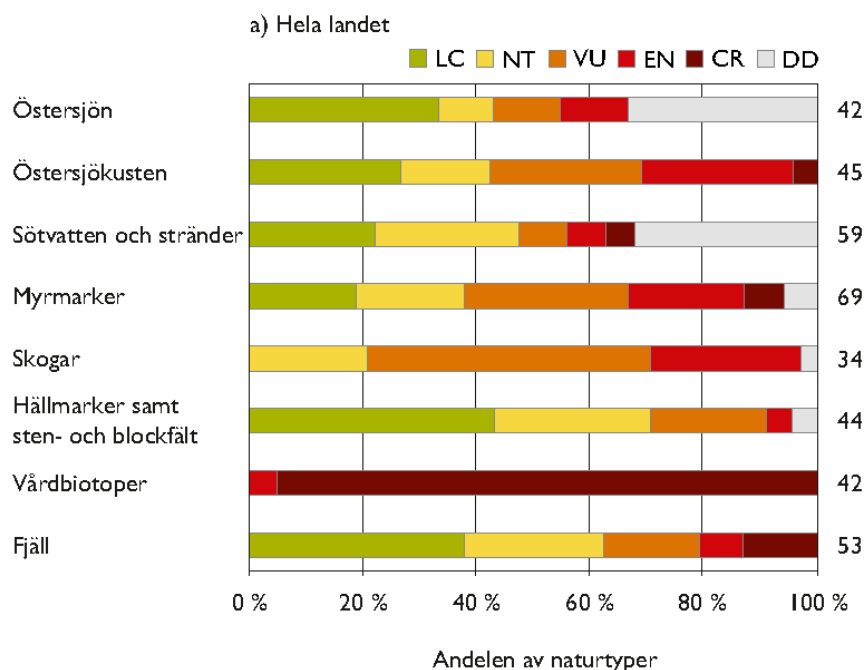
Det bedömdes att 57 naturtyper hör till den högsta hotkategorin, det vill säga är akut hotade (critically endangered, CR). Av dessa är hela 40 vårdbiotoper. Som akut hotade bedömdes också bland annat strömmande vatten i lerjordsområden i Södra Finland, rikkärr samt de typer av snölegor i fjällen som hotas av klimatuppvärmningen. Starkt hotade (endangered, EN) och sårbara (vulnerable, VU) naturtyper förekommer mest i myrarnas, skogarnas och Östersjökustens naturtypsgrupper. Icke hotade, det vill säga nära hotade (near threatened, NT) eller livskraftiga (least concern, LC) naturtyper finns mest bland naturtyperna i hållmarker och sten- och blockfält samt fjäll.

Förnygrings- skötselåtgärder i skog, dikning och uppodling samt byggande och övergödningen av vatten har bedömts vara de främsta orsakerna till att naturtyper blir hotade. Bland de orsaker som lett till att de blivit hotade ansågs klimatförändringen fortfarande vid bedömningen 2018 vara av mindre betydelse (med undantag för fjällområden), men dess betydelse som framtida hotfaktor bedöms öka avsevärt.

Hotet mot naturtyperna utgör en central faktor i planeringen av naturskyddet, utvecklandet av nätverket av skyddsområden och utarbetandet av strategier och handlingsprogram för förbättring av naturtillståndet. Det är också en av de viktigaste mätarna i uppföljningen av tillståndet för den biologiska mångfalden. Information om naturtyperna behövs när Finland rapporterar om hur målen för den biologiska mångfalden har förverkligats nationellt, inom EU (rapportering enligt habitatdirektivet 2019) och internationellt (målen i FN:s konvention om biologisk mångfald). Samlad information om hotade naturtyper finns på följande webbplats: https://www.ymparisto.fi/sv-FI/Natur/Naturtyper/Hotbedomningen_av_Finlands_naturtyper.

Figur 3. Hotkategorier som används vid hotbedömningen av naturtyper. De svenskspråkiga hotkategorierna är desamma som de som använts vid hotbedömningen av arter. På finska används dock för kategorin LC, least concern, benämningen säilyvä (för arter elinvoimainen). Källa: Kontula & Raunio 2018, s. 19.

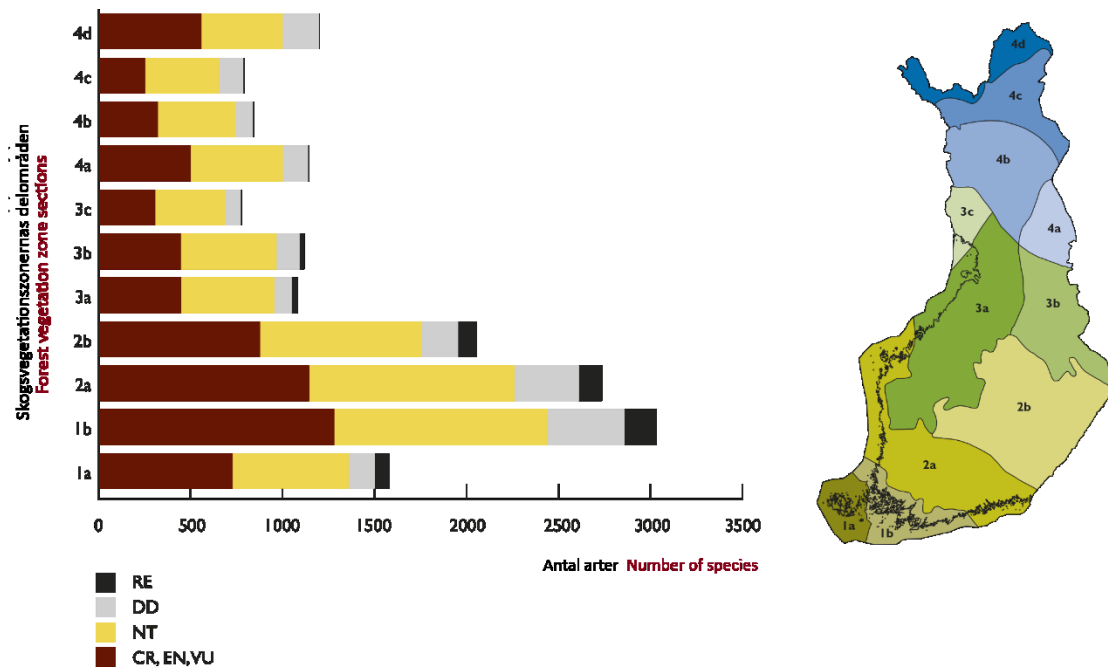

Figur 4. Fördelning av naturtyperna i hotkategorierna enligt antalet naturtyper i olika grupper av naturtyper i hela Finland. I slutet av staplarna anges antalet naturtyper i varje grupp. Hotkategorier: LC = livskraftig, NT = nära hotad, VU = sårbar, EN = starkt hotad, CR = akut hotad och DD = kunskapsbrist. Hotade är de naturtyper som bedöms höra till kategorierna VU, EN och CR. Källa: Kontula & Raunio 2018, s. 318.

2.1.4 Hotade arter

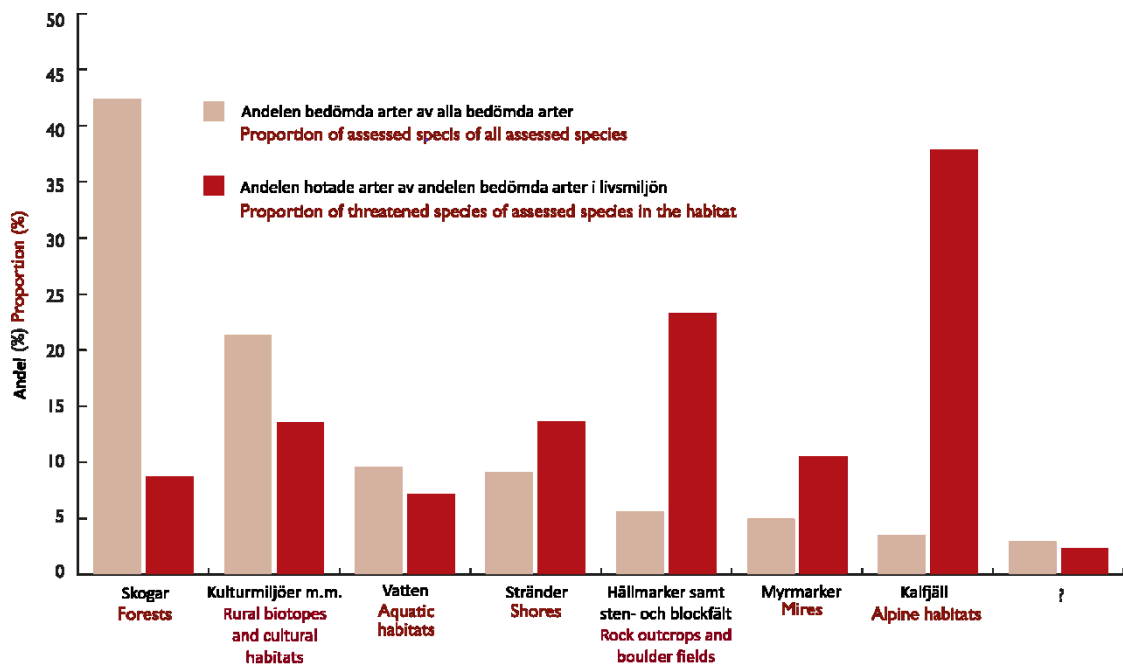
En hotbedömning av arterna i Finland har hittills gjorts fem gånger. I de tre senaste bedömningarna har man använt den hotklassificering och de kriterier som har tagits fram av Internationella naturvårdsunionen (IUCN) samt anvisningarna för tillämpningen av dem. Den senaste och hittills mest omfattande hotbedömningen blev klar våren 2019 (Hyvärinen med flera 2019).

Resultaten visar att hotet mot arterna fortsättningsvis ökar och att naturen utarmas. Bedömningen omfattade över 22 400 arter, det vill säga cirka 47 procent av antalet arter i vårt land. Av de arter som bedömdes konstaterades 2 667, det vill säga 11,9 procent, vara hotade. Antalet hotade arter (CR, EN, VU) och arter som är nära hotade är störst i landets södra och sydöstra delar, där också största delen av befolkningen finns. Av alla områden har nordligaste Fjäll-Lappland det proportionellt sett största antalet hotade arter.

Figur 5. Antalet hotade arter (CR, EN, VU), nära hotade arter (NT), arter som det rådet kunskapsbrist om (DD) och nationellt utdöda arter (RE) i skogsvegetationszonernas delområden. Källa: Hyvärinen med flera 2019, s. 30.

Av våra arter lever största delen främst i skog (9 499 arter som bedömts) och i olika jordbruks- och kulturmiljöer som skapats av människan (4 798 arter som bedömts). I dessa livsmiljöer finns det också flest hotade arter. Av de arter som främst lever i skogen klassificerades 833 arter som hotade (31,2 procent av alla hotade arter och 9 procent av de bedömda skogsarterna) och av de som lever främst i olika jordbruks- och kulturmiljöer klassificerades 652 arter som hotade (24,5 procent av alla hotade arter och 13,6 procent av de bedömda arterna i jordbruks- och kulturmiljöer). Andelen hotade arter i förhållande till det totala antalet arter i livsmiljön i fråga är störst på kalvfjällen, där 11,6 procent av alla hotade arter lever. Av de kalvfjällsarter som bedömts är 37,9 procent hotade. Av alla hotade arter är 11,2 procent arter som förekommer i hållmarker och sten- och blockfält, och de hotade arternas andel av arterna i livsmiljön i fråga är 23,3 procent. Av arterna i livsmiljöer i vatten är cirka 10 procent hotade, och av dessa är nästan 90 procent i första hand sötvattensarter.

Figur 6. Fördelningen av bedömda och hotade arter enligt den huvudsakliga livsmiljön. Källa: Hyvärinen med flera 2019, s. 39.

Hotade arter är vanligtvis sällsynta, och de förekommer på få platser. Men även en art som förekommer på ett vidsträckt område och fortfarande är allmän kan vara hotad, om beståndet av den minskar kraftigt. Största delen av de hotade arterna lever i Södra Finland, där också antalet arter naturligt är störst. Artantalet minskar norrut, men samtidigt förändras också artsammansättningen. Arterna i fjällområdena är mycket säregna, och förekomsten av många hotade arter är begränsad till små områden i de nordligaste kalfjällen.

Den främsta orsaken till att arter är hotade är att livsmiljöerna minskar och deras kvalitet försämras till följd av olika former av mänsklig verksamhet. Situationen har försämrats i alla organismgrupper jämfört med den föregående bedömningen från 2010, och förändringen har varit snabbare än mellan 2000 och 2010. Den kraftigaste förändringen har skett hos fåglarna, och även hos lavarna är utvecklingen den att de är hotade i högre grad än andra organismgrupper. Av de 244 fågelarter och 2 underarter som bedömts var 86, det vill säga cirka en tredjedel av alla de bedömda fågelarterna, hotade. När man granskar artgrupperna förekom det flest hotade fågelarter bland dagrovfåglarna (58 procent av de arter som bedömdes) och bland andfåglar (46 procent). Också en betydande del av vadarna (39 procent) var hotade. Vid jämförelse av livsmiljöerna har artsammansättningen förändrats kraftigast bland kalfjällsarterna samt vissa myrmarksarter.

Bland arterna, även bland hotade arter, sker det dock förändringar i båda riktningarna. Utöver den rådande tillbakagången av arter har man även upptäckt en positiv utveckling i tillståndet hos många arter, dels tack vare aktiva skyddsåtgärder, dels av andra orsaker. I synnerhet bland insekterna har många sydliga arter blivit talrikare och samtidigt utvidgat sitt utbredningsområde i Finland. På motsvarande sätt har man observerat att många arter som har ett nordligt utbred-

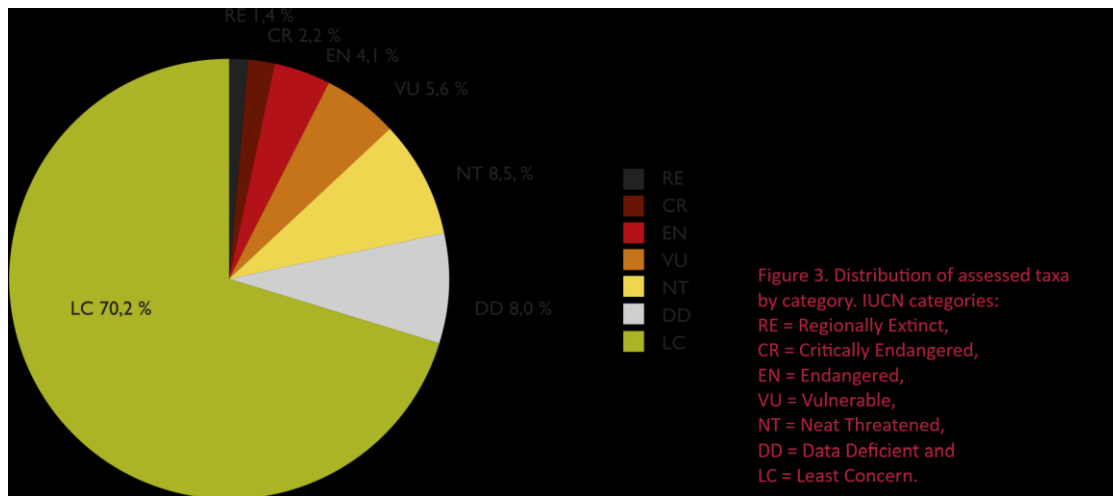
ningsområde har dragit sig tillbaka från de södra delarna av sitt utbredningsområde. Förändringarna är en följd av klimatuppvärmningen, som insekter reagerar snabbare på än de flesta andra organismgrupper.

I Finland förekommer 140 arter som anges i bilagorna II, IV och V till habitatdirektivet. Bevarandestatusarna för dessa arter bedöms separat för tre biogeografiska regioner. Bedömningen görs vart sjätte år och den senaste bedömningen är från 2019. Största delen av Finlands landområden och sötvatten hör till den boreala regionen, nordligaste Lappland hör till den alpina regionen. Den tredje regionen är Östersjön. Av de bedömda arterna i den boreala regionen är bevarandestatusen ogynnsam för 53 procent. Situationen är svår i synnerhet i fråga om flera fjärils-, skalbaggs-, kärlväxt- och mossarter. I den alpina regionen, det vill säga Övre Lappland, är bevarandestatusen ogynnsam för 22 procent av arterna, och den organismgrupp som har det sämst är fjärilarna.

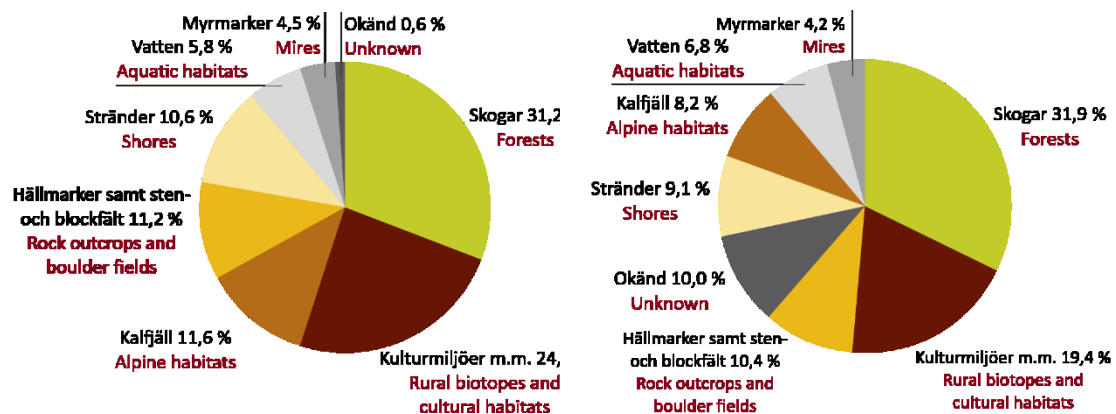
De främsta orsakerna till och hoten mot arter när det gäller användningen av skogen är att förekomsten av gamla skogar och stora träd minskar, mängden död ved minskar och trädslagsfördelningen förändras. Att öppna områden, såsom åsskogar, växer igen och att brandområden och andra naturliga tidiga successionsstadier minskar utgör ett betydande hot mot de arter som är bundna till sådana livsmiljöer.

De klart viktigaste orsakerna till att myrmarksarter är hotade är dikning och torvtäkt. Av den ursprungliga myrarealen i Finland har cirka 60 procent utdikats, och av den odikade myrarealen finns endast cirka en tredjedel i Södra Finland. Både nydikningen och torvtäkten minskar, och tyngdpunkten i dikningen har förskjutits mot istandsättningsdikning. Av de andra orsakerna till att myrmarksarter blir hotade är också igenväxning av öppna myrar och skogsbruksåtgärder delvis kopplade till dikning. Det främsta hotet mot arter i livsmiljöer i vatten utgörs av vattenbyggande och mot arter i livsmiljöer på stranden av igenväxning av öppna områden.

Hällmarksarterna hotas främst av utvinningsverksamhet, som framför allt påverkar arter som förekommer på kalkhällar. Hällmarksarterna hotas bland annat av brytning av täljsten, ökad bergtäkt för att ersätta grus och sand som material samt brytning av berg till exempel i samband med byggande. Kalfjällsarterna påverkas mest av slumpmässiga faktorer, eftersom populationerna är små och förekomstplatserna oftast är mycket begränsade. Andra betydande hot är framför allt slitage från renbete samt klimatförändringen.

Figur 7. Fördelningen av de bedömda artgrupperna enligt hotkategori. Källa: Hyvärinen med flera 2019, s. 27.

Figur 8. Fördelningen av hotade arter enligt den huvudsakliga livsmiljön (till vänster) och fördelningen av rödlistade arter enligt den huvudsakliga livsmiljön (till höger). Källa: Hyvärinen med flera 2019, s. 37.

En permanent styrgrupp för bedömning och uppföljning av hotade arter (LAUHA-gruppen) lade i samband med hotbedömningen fram flera åtgärdsförslag för att förbättra bevarandestatusen för arter. De viktigaste förslagen gäller bland annat hantering av uppgifter om arter samt skydd och vård av arter, forskning och uppföljning. Gruppen föreslog också att bilagorna till naturvårdsförordningen utan dröjsmål uppdateras mot bakgrund av de nya uppgifterna och att följande hotbedömning av arter görs senast 2030.

2.1.5 Nätverket av skyddsområden samt andra skyddsåtgärder

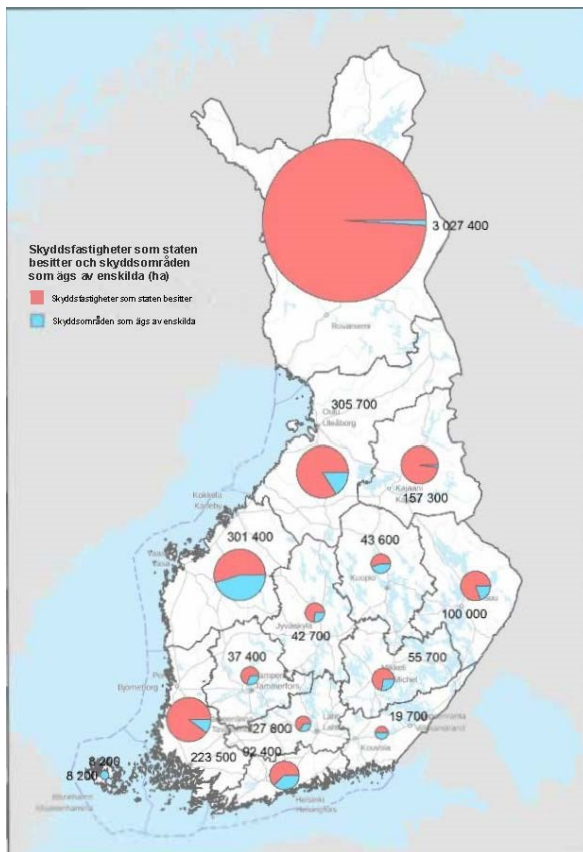
Naturskyddsområden

RP 76/2022 rd

I januari 2022 uppgick de statsägda områden som reserverats för skyddsändamål och de statsägda områden som inrättats som skyddsområden till sammanlagt 4 068 568 hektar. De privata skyddsområden som inrättats uppgick till sammanlagt 374 094 hektar. Till privata skyddsområden räknas också områden som omfattas av tidsbegränsat skydd.

Staten besitter sammanlagt något över en halv miljon hektar områden som förvärvat eller reserverats för naturskyddsändamål och som under de närmaste åren ska inrättas som naturskyddsområden. Det är fråga om att ett långsiktigt skyddsarbete i anslutning till genomförandet av naturskyddsprogram och verkställandet av beslut som godkänts av statsrådet slutförs på olika håll i Finland.

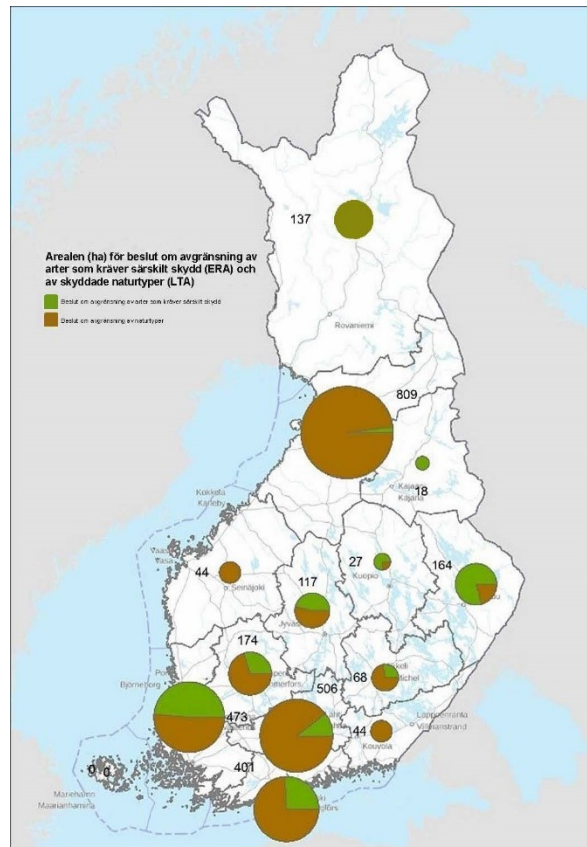
I detta syfte har andra statsägda naturskyddsområden inrättats åren 2014–2021 enligt följande: 2014 i Egentliga Finland 13 000 hektar och i insjöområdena i Södra Savolax 13 000 hektar, 2017 i Östra Lappland 197 556 hektar och i södra delarna av Norra Österbotten 22 350 hektar, 2019 i landskapet Södra Savolax 11 600 hektar och i landskapet Södra Karelen 2 700 hektar, samt 2021 i landskapet Norra Karelen 36 500 hektar och i landskapet Nyland 8 200 hektar.

Figur 9. Skyddsfastigheter som staten besitter och skyddsområden som ägs av enskilda. I statliga naturskyddsområden har det föreslagits både naturskyddsområden som redan inrättats och områden som redan reserverats för naturskyddsändamål, men som ännu inte inrättats. Källa: Naturskydds- och odemarksområden 2022, Forststyrelsens fastigheter 2021.

Skyddsåtgärder utanför naturskyddsområden

I januari 2022 hade det fattats beslut om avgränsning av arter som kräver särskilt skydd för en total areal av sammanlagt 745 hektar och besluten om avgränsning av naturtyper omfattade en total areal på 2 238 hektar. Förfarandet i fråga om beslut om avgränsning av arter som kräver särskilt skydd beskrivs närmare i specialmotiveringen. Förfarandet i fråga om beslut om avgränsning av naturtyper beskrivs närmare i avsnitt 2.5.1 om bedömningen av nuläget avseende skyddet av naturtyper och i specialmotiveringen.

Figur 10. Arealen för beslut om avgränsning av arter som kräver särskilt skydd (ERA) och av skyddade naturtyper (LTA). Källa: Naturskydds- och ödemarksområden 2022, Forststyrelsens fastigheter 2021.

2.2 Förvaltning av och myndigheter inom naturvården

Den riksomfattande styrningen av naturvården hör till miljöministeriet, och inom regionförvaltningen sköts naturskyddsuppgifterna av de regionala närings-, trafik- och miljöcentralerna. Forststyrelsens Naturtjänster svarar för användningen och skötseln av naturskyddsområden på statsägd mark och även för det operativa arbetet i fråga om naturskyddsområden på privatägd mark, såsom skötseln och upprätthållandet av strukturer.

RP 76/2022 rd

I statsbudgeten ingår det årligen ett anslag för förvärv av naturskyddsområden (utgifter för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden) och för andra naturskyddsuppgifter (vissa utgifter för naturvård) (tabell 1). I den årliga budgeten finns det detaljerade bestämmelser och förklaringsdelar om användningen av anslaget.

Tabell 1. Anslag för naturvård i statsbudgeten åren 2010–2022.

År	Utgifter för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden, € (budget)	Vissa utgifter för naturvård, €
2022	44 130 000 ⁵	25 540 000 ⁶
2021	56 130 000 ³	37 642 000 ⁴
2020	74 630 000 ¹	35 390 000 ²
2019	26 830 000	2 690 000
2018	26 630 000	2 440 000
2017	20 630 000	2 440 000
2016	18 630 000	2 440 000
2015	18 480 000	2 440 000
2014	53 530 000	2 840 000
2013	53 830 000	2 440 000
2012	50 830 000	2 440 000
2011	30 830 000	2 940 000
2010	36 500 000	2 770 999

¹ innehåller anslag av engångsnatur på 38 000 000 (regeringsprogrammet 2019 korg 2, tilläggsbudgetpropositionen)

² innehåller anslag av engångsnatur på 20 650 000 (regeringsprogrammet 2019 korg 2, tilläggsbudgetpropositionen)

³ innehåller anslag av engångsnatur på 18 500 000 (regeringsprogrammet 2019 korg 2)

⁴ innehåller anslag av engångsnatur på 21 902 000 (regeringsprogrammet 2019 korg 2)

⁵ innehåller anslag av engångsnatur på 6 500 000 (regeringsprogrammet 2019 korg 2)

⁶ innehåller anslag av engångsnatur på 10 000 000 (regeringsprogrammet 2019 korg 2)

Den statliga regionförvaltningen i dess nuvarande form bildades genom den reform av regionförvaltningen som trädde i kraft vid ingången av 2010. I Fastlandsfinland finns det 15 närings-, trafik- och miljöcentraler. Nio av närings-, trafik- och miljöcentralerna har tre ansvarsområden: ansvarsområdet näringar, arbetskraft och kompetens (ansvarsområdet N), ansvarsområdet miljö och naturresurser (ansvarsområdet M) samt ansvarsområdet trafik och infrastruktur (ansvarsområdet T). Närings-, trafik- och miljöcentraler med tre ansvarsområden är Närings-, trafik- och miljöcentralerna i Nyland, Egentliga Finland, Birkaland, Sydöstra Finland, Norra Savolax, Mellersta Finland, Södra Österbotten, Norra Österbotten och Lappland. Närings-, trafik- och miljöcentraler med två ansvarsområden (ansvarsområdena N och M) är Närings-, trafik- och miljöcentralerna i Tavastland, Södra Savolax, Norra Karelen och Kajanaland. Närings-, trafik- och miljöcentraler som endast har ett ansvarsområde (ansvarsområde N) är Närings-, trafik- och miljöcentralerna i Österbotten och Satakunta. Bestämmelser om skötseln av de uppgifter inom närings-, trafik- och miljöcentralens område som hör till de ansvarsområden som vissa centraler saknar finns i 3 § i statsrådets förordning om närings-, trafik och miljöcentralerna (1373/2018). Bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralerna finns i lagen om närings-, trafik- och

RP 76/2022 rd

miljöcentralerna (897/2009) och närmare bestämmelser finns i statsrådets förordning om närings-, trafik och miljöcentralerna (1392/2014). Av naturskyddsuppgifterna har vissa tillstånd till undantag från artskyddet genom förordning koncentrerats till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna svarar för största delen av de beslut enligt naturvårdslagen som förutsätter rättslig prövning. Dessa beslut gäller bland annat Natura 2000-områden, naturskyddsprogram, naturskyddsområden på privatägd mark, skydd av arter och naturtyper, naturskador, undantag från naturvårdslagen samt tillsyn och tvångsmedel. De uppgifter som främjar skyddet av den biologiska mångfalden och som utförs av närings-, trafik- och miljöcentralerna är i synnerhet uppgifter som syftar till att inrätta naturskyddsområden som baserar sig på frivillighet. I uppgifterna ingår förhandlingar om ersättning och markförvärv med markägarna samt projektverksamhet som syftar till att inrätta naturskyddsområden. Närings-, trafik- och miljöcentralerna förhandlar dessutom med markägarna om genomförandet av naturskyddsprogram, nätverket Natura 2000 och skyddsreserveringar i planer. Till uppgifterna att främja skyddet och ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden hör också allmänt informerande, rådgivning och öökande av medvetenhet om den biologiska mångfalden. Mängden personal som anställts med medel under omkostnadsmomentet för närings-, trafik- och miljöcentralernas naturskyddsuppgifter pre (anges i tabell 2).

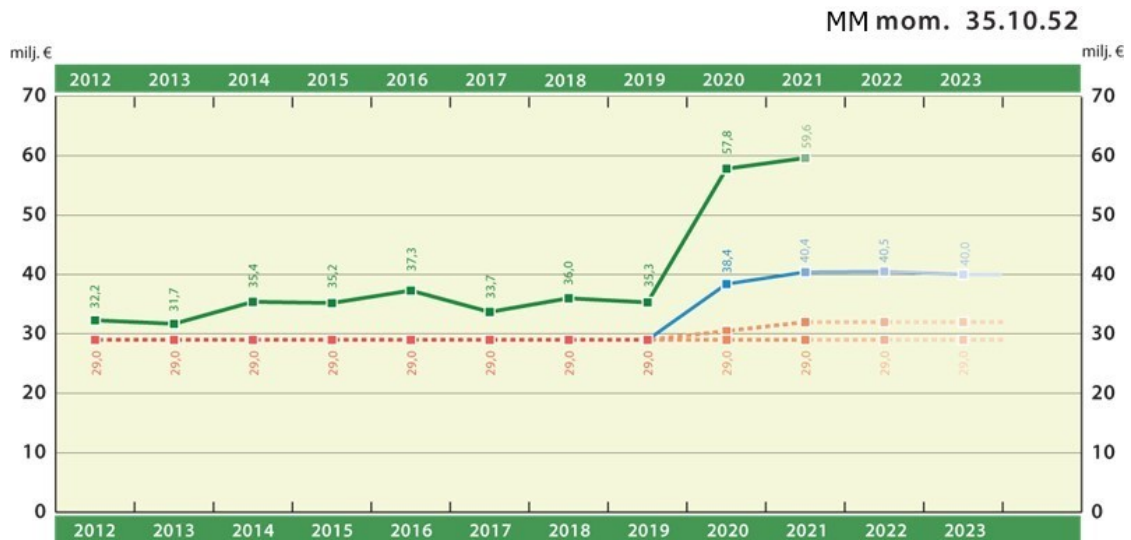
Tabell 2. Personal som anställts med medel under omkostnadsmomentet för närings-, trafik- och miljöcentralernas naturskyddsuppgifter.

Närings-, trafik- och miljöcentral	År						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
NTM-centralen i Nyland	6,5	6,5	6,5	6,5	9,1	8,6	8,6
NTM-centralen i Egentliga Finland	12,2	12,2	10,7	12,2	15	14	16,1
NTM-centralen i Tavastland	4	4	4	4	7,8	6,4	6,2
NTM-centralen i Birkaland	7,5	9	9	9	7,7	7,6	7
NTM-centralen i Sydöstra Finland	6,3	5,5	5,5	5,5	6,7	6,6	5,4
NTM-centralen i Södra Savolax	8	8	8	8	10,8	7,8	8,6
NTM-centralen i Norra Savolax	5,7	5,7	5,5	5,7	10,7	10	9,1
NTM-centralen i Norra Karelen	6	6	6	6	5,4	6,1	5,5
NTM-centralen i Mellersta Finland	10,5	10,5	10,5	10,5	9,2	9,4	10,8
NTM-centralen i Södra Österbotten	14	14	14	14	14	12,9	13,9
NTM-centralen i Norra Österbotten	15,5	14,5	15	14,5	10,9	10	11,3
NTM-centralen i Kajanalands	3,2	3,2	3,2	3,2	4,5	4,2	5,1
NTM-centralen i Lappland	10,5	10,5	10,5	10,5	14	14,3	12
Sammanlagt	109,9	109,6	108,4	109,6	125,8	117,9	119,6

Forststyrelsens ansvarsområde Naturtjänster förvaltar och sköter statliga naturskyddsområden, såsom nationalparker, naturreservat, andra statliga naturskyddsområden och ödemarksområden. Naturtjänsterna ansvarar för kulturarvsobjekten inom sina områden, och dessutom vårdar de

RP 76/2022 rd

vårdbiotoper som finns i privata naturskyddsområden. Naturtjänsterna ansvarar också för skyddet av flera betydande hotade arter, såsom saimenvikaren och kungsörnen. Bestämmelser om Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter, till vilka ansvarsområdet Naturtjänster hör, finns i lagen om Forststyrelsen (234/2016). Utvecklingen av finansieringen av Forststyrelsens Naturtjänster presenteras i figur 11.

Figur 11. Finansieringen av Forststyrelsens Naturtjänster med medel under miljöministeriets moment 35.10.52 (skötsel av nätverket av naturskyddsområden). Den röda prickade linjen: basfinansiering. Den blåa linjen: basfinansiering inom ramen för regeringsprogrammet (2019). Den gröna linjen: totalfinansiering (basfinansiering och separata anslag) 2020–21, inklusive framtidsinvesteringar.

2.3 Allmänt om naturvårdslagstiftningen och utvärderingarna av hur den fungerar

2.3.1 Naturvårdslagen och ändringar av den

Genom naturvårdslagen har man i Finland genomfört rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet), Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/35/EG om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador (miljöansvarsdirektivet), till vissa delar. Det är förbjudet att avsiktligt döda, fånga eller störa de djur som avses i direktiven, i synnerhet under förökningstiden, och att använda dem kommersiellt. En del av kraven i direktiven har satts i kraft nationellt genom jaktlagen (615/1993). Det är också förbjudet att förstöra eller plocka vissa växter eller använda dem kommersiellt. De tydligaste instrument enligt direktiven som finns i naturvårdslagen är förbudet mot att förstöra och försämra platser där vissa djurarter förökar sig och rastar (49 §) och bestämmelserna om nätverket Natura 2000 (10 kap.).

Naturvårdslagen har ändrats ett flertal gånger under den tid den har varit i kraft. En del av ändringarna hänförs till att de närings-, trafik- och miljöcentraler som inrättades i samband med reformen av regionförvaltningen 2010 blev centrala myndigheter inom naturvården i stället för de regionala miljöcentralerna. Ändringar har också gjorts av andra orsaker. Naturvårdslagen har

uppdaterats så att den till exempel motsvarar de ändrade begreppen i habitatdirektivet och fågeldirektivet. Strävan med lagen har dessutom varit att bättre genomföra kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (MKB-direktivet, ändrat genom direktiv 2014/52/EU). I lagens bestämmelser om ändringssökande ingår de nuvarande kraven som gäller högsta förvaltningsdomstolens besvärstillståndsförfarande. Även hänvisningarna i lagen har uppdaterats och det har till lagen fogats hänvisningar till andra miljöbestämmelser, såsom till miljöskyddslagen (527/2014), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), gruvlagen (621/2011) och gentekniklagen (377/1995). Dessutom har det till lagen fogats en ny 72 a och en ny 72 b §, där det föreskrivs om hur tillstånd till undantag enligt lagen ska anknyta till tillståndsförfarandena i andra miljölagar.

I naturvårdslagen har det under den tid lagen har varit i kraft gjorts preciseringar av de krav på naturskydd som Europeiska unionen ställt upp. Tydligast syns detta i lagens 10 kap., som gäller nätverket Natura 2000. Ordalydelsen i 64 § har uppdaterats så att den motsvarar den terminologi som används i EU och reglerna för fastställande av ett Natura 2000-område har preciserats. Till lagen har det också fogats en ny 64 a §, enligt vilken de naturvärden som utgör grunden för skydd av ett område som hör till nätverket inte får försämrats betydligt. I 65 § har myndigheterna uppdaterats och dessutom har bestämmelserna om bedömning av projekt och planer gjorts mer förpliktande. Samtidigt förenklades förfarandet i fråga om utlåtandeförfarandet i anslutning till Natura-bedömningsförfarandet. Ändringarna baserade sig till stor del på genomförandet av MKB-direktivet. Till kapitlet fogades det också en 65 a, en 65 b och en 65 c §, där det föreskrevs om myndighetens skyldighet att avbryta och anmälningsskyldighet, anmälningsskyldighet för den som svarar för en åtgärd och förbud mot eller begränsning av en åtgärd, om åtgärden har eller hotar att ha en enligt 64 a § förbjuden följdverknin g. Till 66 § fogades det ett nytt 4 mom., enligt vilket statsrådet i ett beslut om genomförande av ett projekt eller en plan ska bestämma om behövliga åtgärder för att kompensera det att nätverket Natura 2000 blir mindre sammanhängande eller att naturvärdena försämrats. Den som genomför projektet eller planen ska svara för kostnaderna för åtgärderna. Kostnadsansvaret kan jämkas med beaktande av skäl som är tvingande på grund av ett sådant allmänt intresse som utgör grund för projektet eller planen. Till 68 § fogades det ett nytt 2 mom. där det föreskrivs om att grunderna för syftet med att skydda områden finns i de områdesvisa blanketterna i databasen för Natura 2000. I 2 mom. räknas dessutom upp de åtgärder som de behöriga myndigheterna ska vidta för att genomföra ett skydd som motsvarar syftet med skyddet. Till 69 § fogades det en hänvisning till det nya 66 § 4 mom. och till miljöministeriets skyldighet att vidta de åtgärder som statsrådets beslut förutsätter inom ministeriets ansvarsområde.

I naturvårdslagen har det även gjorts vissa ändringar av teknisk natur som inte syftar till att väsentligt ändra bestämmelsernas rättsliga innehåll. Enligt 14 § om undantag från fridlysningsstadgandena var det tidigare till exempel tillåtet att meta och pilka i nationalparker och naturreservat, men det har nu ändrats till att fiska i enlighet med de allmänna fiskerättigheterna i 7 § i lagen om fiske (379/2015). Till 25 § har det också fogats en skyldighet att i fastighetsdatasystemet registrera en uppgift om att ett område blir fridlyst för viss tid. Ett liknande krav finns även i 27 § om hävning av fridlysnin gen av ett naturskyddsområde.

Som den senaste ändringen av naturvårdslagen har genom en lagändring som trädde i kraft 2020 till lagen fogats ett nytt 1 a kap. om stöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden. Med undantag för denna ändring har naturvårdslagens struktur inte ändrats under dess giltighetstid och lagens tillämpningsområde har inte utvidgats.

2.3.2 Utvärderingar av hur naturvårdslagen fungerar

Efter det att naturvårdslagen trädde i kraft har forskningsgrupper vid Finlands miljöcentral utvärderat hur naturvårdslagen fungerar. Den första omfattande utvärderingen av hur lagen fungerar blev klar 2010 (SY 27/2010) och uppdateringen av den 2020 (SYKEra 19/2020).

Enligt den utvärdering som blev klar 2010 har i synnerhet förändringar i markanvändningen och en intensiv användning av naturresurser inneburit att mångfalden fortsätter att minska, något som man genom lagstiftningen inte har lyckats stoppa. Av slutsatserna i utvärderingen av hur lagen fungerar framgår att det i beslutsfattandet om markanvändning borde fästas större vikt vid naturområdets sammanlänkning, bevarande av den biologiska mångfalden även utanför naturskyddsområdena samt upprätthållande av ekosystemtjänsterna. Vid utvärderingen fästes det dessutom uppmärksamhet vid behoven av att utveckla funktionaliteten och verkningsfullheten hos skyddet av naturtyper och arter samt vid de ekonomiska incitamenten för åtgärder som stöder mångfalden.

Utvärderingen av hur lagen fungerar från 2010 uppdaterades under det nu pågående projektet för revideringen av naturvårdslagen, och uppdateringen blev klar 2020. Efter den föregående utvärderingen har det skett betydande förändringar i naturskyddets verksamhetsmiljö. Det har kommit ny information om hotade naturtyper och arter, förståelsen av klimatförändringens betydelse för den biologiska mångfalden har ökat, och övrig lagstiftning, styrmedlen och förvaltningen har förändrats. Trots förändringarna i verksamhetsmiljön ansågs den tidigare utvärderingen av hur lagen fungerar och dess slutsatser fortfarande till många delar vara motiverade. Till vissa delar är de förslag som lades fram vid utvärderingen från 2010 dock redan föråldrade, i huvudsak på grund av de ändringar som sedermera redan gjorts i lagstiftningen.

I den utvärdering av hur lagen fungerar, som blev klar 2010, ansågs det att naturvårdslagstiftningen från 1996 var ett framsteg när det gäller att trygga mångfalden. Enligt den skulle tillståndet för den biologiska mångfalden i Finland sannolikt ha varit sämre än i nuläget utan en revidering av naturvårdslagen. I utvärderingen har det dock konstaterats att revideringarna av naturvårdslagstiftningen inte ensamma, och inte ens tillsammans med andra lagstiftningsändringar, har kunnat förhindra att den biologiska mångfalden försämrats. I synnerhet förändringarna i markanvändningen och den intensiva användningen av naturresurser har inneburit att mångfalden fortsätter att minska, särskilt i södra Finland. Ofta är det svårt att endast med stöd av naturvårdslagstiftningen förhindra sådan försämring och till och med förlust av mångfald som hänför sig till en förändring av näringsstrukturen och som tar sig uttryck i till exempel försämring eller till och med försvinnande av vårdbiotoper. Detsamma gäller konsekvenserna av en intensivare ekonomisk verksamhet och användning av naturresurser till exempel inom skogsbruket. I utvärderingen konstaterades det också att ett sätt att begränsa uppkomsten av skadliga förändringar skulle vara att skapa ett system med kompensationsåtgärder. Därvid skulle det när beslut om projekt och planer fattas också fattas beslut om ersättning för förlorade naturvärden på objektet i fråga eller genom åtgärder som vidtas någon annanstans. Målet bör vara att finna en balans mellan åtgärder som försämrar naturvärdena och åtgärder som skyddar dem. Det är i praktiken fråga om ekologisk kompensation, och det föreslås i denna regeringsproposition att bestämmelser om frivillig kompensation ska tas in i naturvårdslagen.

Vid den tidpunkt då utvärderingen av hur lagen fungerar blev klar bereddes också EU:s strategi för biologisk mångfald, där målet fortfarande var att stoppa utarmningen av mångfalden. Ur denna synvinkel har det i utvärderingen av hur lagen fungerar konstaterats att den nationella lagstiftningen förutsätter att uppmärksamhet fästs bland annat vid naturområdets sammanlänkning, bevarandet av den biologiska mångfalden på en omfattande landskapsnivå även utanför skyddsområdena samt vid upprätthållandet av ekosystemtjänsterna. Den centrala slutsatsen var

att det utöver naturvårdslagstiftningen också behövs metoder inom andra sektorer, såsom utvecklande av stödsystem inom jord- och skogsbruket och stärkande av planläggningen.

Enligt utvärderingen från 2010 har Europeiska unionens rättsakter om naturskydd till många delar genomförts väl i Finland, men vissa preciseringar behöver göras. Bristerna gällde framför allt inrättande av de skyddsområden som fågeldirektivet och habitatdirektivet förutsätter (i fågeldirektivet särskilda skyddsområden, det vill säga SPA, Special Protection Areas, och i habitatdirektivet särskilda bevarandeområden, det vill säga SAC, Special Areas of Conservation), genomförandet av det förbud mot försämring som avses i artikel 6.2 i habitatdirektivet, kraven på åtgärder för att kompensera det att nätverket Natura 2000 blir mindre sammanhängande eller att naturvärdena försämras samt de talrika direktivhänvisningar som försämrar läsbarheten och förståelsen av naturvårdslagen. De ändringar av naturvårdslagen som hänför sig till dessa brister – med undantag för direktivhänvisningarna – har satts i kraft redan genom en ändring av naturvårdslagen som gjordes 2014 (1259/2014). Dessa ändringar har behandlats närmare redan i det föregående avsnittet. I fråga om förtydligandet av direktivhänvisningarna ingår det ändringsförslag i denna regeringsproposition.

När det gäller naturskyddsområden har man i utvärderingen av hur lagen fungerar fäst uppmärksamhet bland annat vid behoven av att effektivisera förfarandet för inrättande av områden, att precisera förutsättningarna för inrättande av områden och att inrätta privata skyddsområden samt vid skötsel- och nyttjandeplanerna för dem. I utvärderingen betonades också ökad frivillighet som ett medel för att genomföra skyddet, vilket ansågs vara en positiv utveckling.

Det har i utvärderingen av hur lagen fungerar konstaterats att skyddssystemet för naturtyper är i viss mån bristfälligt när det gäller dess funktionalitet och effektivitet. Enligt bedömningen räcker naturvårdsförordningens definitioner av naturtyper som ska skyddas med stöd av 29 § i naturvårdslagen inte till för att ekologiskt fungerande helheter ska kunna bevaras, och därför ska definitionerna av skyddade naturtyper och grunderna för avgränsning ses över. Dessutom bör det utifrån hotbedömningarna av nya naturtyper utredas om det finns behov av att komplettera förteckningen över de naturtyper som är skyddade enligt lag. Det konstaterades dock i utvärderingen av hur lagen fungerar att skyddet av naturtyper i 29 § i naturvårdslagen lämpar sig för en rätt snäv grupp av naturtyper, och därför behövs det också nya metoder. Som sådana betraktades bland annat nya finansieringsinstrument för genomförande av vårdåtgärder som gäller alla naturtyper, ökning av naturtypernas betydelse vid planeringen av markanvändningen samt utveckling av förfarandena för konsekvensbedömning och av tillståndssystemen så att de bättre beaktar hotade naturtyper.

Enligt utvärderingen bör också urvalet av metoder för artskydd kompletteras med frivilliga metoder. Samtidigt ska det dock beaktas att enbart frivillighet inte är en tillräcklig utgångspunkt för skyddet av de mest hotade arterna (arter som kräver särskilt skydd). När det gäller de hotade arter som anges i naturvårdsförordningen kan frivillighet däremot både främja skyddet av mångfalden och öka den samhälleliga acceptansen för naturvården och medborgarnas kännedom om naturen. Ibruktageandet av nya skyddsmetoder förutsätter möjlighet att beroende på situationen bedöma vilken skyddsmetod som är effektivast i varje enskild situation. Till exempel skyddet av förekomstplatserna för arter som kräver särskilt skydd är långsamt och arbetsdrygt, och därför ansågs det viktigt att resurserna fördelas på rätt sätt.

En slutsats i utvärderingen av hur lagen fungerar var att revideringen av naturvårdslagen, förbättrad praxis och frivillighet ansågs ha förbättra markägarnas rättsskydd och ökat acceptansen för naturvården. Genom att utveckla lagstiftningen är det möjligt att i större utsträckning än i nuläget tillämpa ett tryggande av mångfalden som baserar sig på nätverksbaserad samordning och ekonomisk styrning också på annat än tryggande av mångfalden i skogarna. I utvärderingen

påpekades det dock att verkningsfullheten och kostnadseffektiviteten i fråga om metoder som baserar sig på frivillighet ännu är öppna frågor, vilket kan återspeglas i verksamhetens samhälleliga acceptans, om det framgår att det stöd som styrs till mångfalden i praktiken inte förbättrar bevarandestatusen. Av denna orsak ansågs det viktigt att utreda möjligheterna att utveckla lagstiftningen och tillämpningen av den särskilt i fråga om konkurrensutsättning och att upprätthålla en öppen uppföljning och utvärdering av verksamheten.

Uppdateringen av den föregående utvärdering av hur lagen fungerar, som gjordes 2010, genomfördes 2020 i början av detta projekt för revidering av naturvårdslagen. Uppdateringen behövdes eftersom den föregående utvärderingen av hur lagen fungerar redan var tio år gammal, och en del av förslagen i den tidigare utvärderingen även hade genomförts i samband med delrevideringar av naturvårdslagen eller annars genom praktiska åtgärder. Dessutom har den biologiska mångfalden försämrats ytterligare, trots de åtgärder som vidtagits.

I utvärderingen av hur lagen fungerar från 2020 analyserades i synnerhet de förändringar som skett i verksamhetsmiljön efter den föregående bedömningen, såsom mångfaldens tillstånd och utgångspunkterna i planer som gäller tryggandet av den samt regleringens koppling till de grundläggande fri- och rättigheterna och förhållande till övrig miljölagstiftning. Utöver detta granskades i utvärderingen även de ändringar i EU-rätten om naturvård och de ändringar av naturvårdslagen som har gjorts efter 2010. Utifrån dessa har det i uppdateringen identifierats flera teman som har preciserat behoven av att ändra lagstiftningen. Dessa teman är utvecklingsbehov som hänför sig till lagstiftningens struktur, fungerande ekologiska processer, stärkande av skyddet av naturtyper, stärkande av artskyddet, nationell Natura-reglering samt stärkande av kunskapsunderlaget om den biologiska mångfalden och hanteringen av information. Dessa teman syns delvis också i utgångspunkterna i denna regeringsproposition och i de föreslagna ändringarna.

När det gäller behoven av att utveckla naturvårdslagens struktur konstateras det i utvärderingen att urvalet av metoder i naturvårdslagen i stor utsträckning är bundet till lagens nuvarande struktur: största delen av lagens skyddsåtgärder är således bundna till de skyddsområden som definierats med stöd av lagen. Trots att skyddsområdena fortfarande har en central ställning i tryggandet av den biologiska mångfalden, finns det biologisk mångfald och betydande naturvärden också utanför skyddsområdena. Redan i den föregående utvärderingen av hur lagen fungerar föreslogs det av grundad anledning att urvalet av naturskyddsmetoder bör utvidgas. Enligt den uppdaterade utvärderingen kräver till exempel bestämmelser om ekologisk kompensation eller frivilliga naturskyddsprogram sannolikt ändringar i naturvårdslagens struktur. Likaså behövs det nya och bättre metoder för att bevara den biologiska mångfalden i synnerhet när det gäller sammanlänknings av värdefulla naturobjekt, markanvändningen i områden utanför dem och användningen av skog samt annan styrning av användningen av naturresurser. I utvärderingen betonas det dock fortfarande att bevarandet av mångfalden och tryggandet av ekologiska processer inte enbart är naturvårdslagens uppgift. Av denna orsak bör sambandet mellan naturvårdslagen och annan lagstiftning identifieras, och ändringar av naturvårdslagen bör inte beredas separat från den övriga miljölagstiftningen. I utvärderingen konstateras det till exempel att problemen med överlappande tillämpning av författningar kan minskas genom att lagarnas ordalydelse och användning av begrepp förenhetligas samt genom att anvisningarna om tolkningen av bestämmelserna och samarbetet mellan olika myndigheter utökas.

De ekologiska processernas funktionalitet kan enligt utvärderingen av hur lagen fungerar främjas genom att planera en helhet som består av skyddsområden och miljön utanför dem, till exempel i regionala biodiversitetsprogram och i planeringen på landskapsnivå. Att beakta naturens sammanlänkning är ett sätt att främja de ekologiska processernas funktionalitet, och till exempel i förutsättningarna för inrättande av ett naturskyddsområde bör området betydelse med tanke

på naturens sammanlänkning beaktas. I utvärderingens slutsatser hänvisas det dessutom till ekologisk kompensation genom att konstatera att det är möjligt att främja de ekologiska processernas funktionalitet också genom att förutsätta en lindringshierarki för skadliga effekter i projekt som ändrar naturen.

Stärkandet av skyddet av naturtyper anses i utvärderingen av hur lagen fungerar vara en av de viktigaste metoderna för att utveckla naturvårdslagen och för att nå målen. Enligt utvärderingen behöver definitionerna av och grunderna för avgränsning av skyddade naturtyper i 29 § i naturvårdslagen ses över för att få till stånd ekologiskt sett mer fungerande områdesavgränsningar, eftersom alla naturtyperna fortfarande är hotade och de nuvarande avgränsningarna ofta inte är tillräckligt omfattande. Ändringar i anslutning till detta har föreslagits tidigare redan i utredningen om skyddet av hotade naturtyper (Luontotyyppisuojelun nykytilanne ja kehittämistarpeet (på finska), SY 5/2013). Den allmänna principen för avgränsningen av naturtyper bör enligt utvärderingen vara att åstadkomma en funktionell ekologisk helhet. På grund av att naturtyperna fortfarande är hotade är det skäl att utvidga också den grupp av naturtyper som ska tryggas med stöd av olika lagar, och därför är det motiverat att naturvårdslagen, skogslagen och vattenlagen ses över som en helhet så att de olika lagarna kompletterar varandra. I utvärderingen av hur lagen fungerar anses det behövt att också ekologisk kompensation fogas till tillstånden till undantag, att hotade naturtyper tas in i naturvårdsförordningen och att vård och restaurering möjliggörs. Dessutom fästs det uppmärksamhet vid en förenkling av förvaltningen av skyddet av naturtyper och en förbättring av kostnadseffektiviteten. Som en metod i anslutning till detta föreslås det att man vid sidan av eller i stället för avgränsningsförfarandet övergår till skydd direkt med stöd av lagen, på motsvarande sätt som särskilt viktiga livsmiljöer enligt 10 § i skogslagen tryggas. Även i detta fall ska det naturligtvis säkerställas att markägarna och andra som är verksamma i området känner till var naturtyperna finns och skyldigheterna och rättigheterna i anslutning till dem.

När det gäller att stärka skyddet av arter fästs det i utvärderingen uppmärksamhet vid att bestämmelserna förtydligas i fråga om både direktivhänvisningarna och den internationella handeln med hotade arter, eftersom detta i nuläget utgör en svårbegriplig helhet. Dessutom konstateras det i utvärderingen att det är motiverat att stärka de hotade arternas ställning. Detta kan göras till exempel genom att föreskriva att myndigheten i sitt beslutsfattande ska beakta en förekomstplats som är viktig för bevarandet av en hotad arts bevarandestatus och till avgränsningsbeslut också foga en regional vårdplan för arten.

När det gäller de nationella Natura-bestämmelserna föreslås det i utvärderingen vissa mindre preciseringar, såsom att den i unionens domstolspraxis betonade försiktighetsprincipen får en starkare ställning och att det kriterium i anslutning till undantagsförfarandet som gäller förutsättningen att det inte finns alternativa lösningar visas först i bestämmelsens ordalydelse och separat i förhållande till bedömningen av skäl som är tvingande med tanke på ett ytterst viktigt allmänt intresse. De ändringsbehov som i huvudsak gäller Natura-områden har genomförts redan tidigare i samband med de ändringar av naturvårdslagen som gjordes 2014, vilket innebär att det inte längre finns stora brister i de gällande bestämmelserna.

Stärkandet av kunskapsbasen i naturvårdslagen och informationshanteringen betraktas i utvärderingen som ett viktigt utvecklingsobjekt. För till exempel hanteringen av information om förekomster av naturtyper behövs det ett täckande datasystem och en portal som motsvarar Artdatacentret och från vilken information från olika system kan förmedlas till andra som behöver information. Uppföljningen av tillståndet för den biologiska mångfalden behöver också utökas för att den bättre ska motsvara de praktiska informationsbehoven. Dessutom föreslås det i utvärderingen att tillsättandet av en naturpanel och dess uppgifter behöver regleras i naturvårdslagen på motsvarande sätt som det i klimatlagen föreskrivs om Finlands klimatpanel. Som ett

led i stärkandet av ett omfattande kunskapsunderlag lyfts även utvecklande av incitamenten för skydd och uppgifterna för att främja mångfalden fram, bland annat genom att föreslå att den rättsliga grunden för Helmi-livsmiljöprogrammet och handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland 2014–2025 (METSÖ-handlingsplanen) stärks som en del av naturvårdslagstiftningen som helhet. Även kommunernas potential att främja den biologiska mångfalden inom sitt område bör enligt utvärderingen stärkas till exempel genom att precisera lagstiftningen för kommunernas del eller genom att utveckla incitament eller projekt och nätverk av aktörer för att i kommunerna främja den biologiska mångfalden.

Som en sammanfattning av de utvärderingar av hur lagen fungerar som gjorts 2010 och 2020 kan det konstateras att de utvecklingsförslag som har lagts fram i dem var inbördes ganska lika och att de till många delar fortfarande är aktuella. Dessa utvärderingar av hur lagen fungerar har utgjort en central grund för beredningen av den nya naturvårdslagen. Förslagen och utvecklingsobjekten i utvärderingarna har i möjligaste mån beaktats vid revideringen av naturvårdslagen, och de syns rätt heltäckande i förslagen.

2.4 Nuläget i lagstiftningen

2.4.1 Internationella förpliktelser som gäller naturskydd

Finland är bundet av flera internationella överenskommelser som syftar till att trygga den biologiska mångfalden. Den viktigaste överenskommelse som tryggar den biologiska mångfalden är den konvention om biologisk mångfald som ingicks 1992 (Convention on Biological Diversity, CBD) och Cartagenaprotokollet om biosäkerhet och Nagoyaprotokollet om genetiska resurser, som är underställda den konventionen.

Det huvudsakliga syftet med konventionen om biologisk mångfald, det vill säga den så kallade biodiversitetskonventionen, är att skydda jordklotets ekosystem samt djur- och växtarterna och den genetiska mångfald som de bär på, att främja en hållbar användning av naturresurserna och att trygga en rättvis och jämlik fördelning av den nytta som fås av utnyttjandet av genetiska resurser. Biodiversitetskonventionen och i synnerhet artikel 8(j) i den betonar också ursprungsfolkens och den traditionella kunskapens betydelse när det gäller att uppnå syftena med konventionen. Nationella strategier och handlingsprogram för biologisk mångfald (National Biodiversity Strategies and Action Plans, NBSAPs) är centrala för det nationella genomförandet av konventionen. Parterna träffas vartannat år vid partskonferenser (Conference of Parties, COP) och dessa konferensen är konventionens högsta beslutsfattande organ.

Syftet med Cartagenaprotokollet om biosäkerhet (Cartagena Protocol on Biosafety), som är underställt biodiversitetskonventionen, är att se till att levande genmodifierade organismer flyttas, hanteras och används vid gränsöverskridande förflyttningar i enlighet med försiktighetsprincipen på ett sätt som inte skadar den biologiska mångfalden och dess hållbara användning med beaktande av också riskerna för människors hälsa. Syftet med protokollet om biosäkerhet är att säkerställa att levande genmodifierade organismer inte exporteras till konventionsstaterna utan ländernas samtycke.

Syftet med protokollet om tillträdet och tillgången till genetiska resurser samt om rättvis och jämlik fördelning av den nytta som fås av utnyttjandet av dem (Nagoya Protocol on Access and Benefit-sharing), det vill säga protokollet om genetiska resurser, som är underställt biodiversitetskonventionen, är en rättvis fördelning av den nytta som fås av utnyttjandet av genetiska resurser samt underlättande av tillgången till genetiska resurser, lämplig överföring och finansiering av teknik samt främjande av skydd och hållbart nyttjande av biologisk mångfald.

En viktig internationell konvention om skydd av arter är den konvention om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, CITES), som trädde i kraft 1975 och vars syfte är att säkerställa att den internationella handeln med vilda djur och växter inte äventyrar arternas fortlevnad. Genom CITES-konventionen regleras den internationella handeln med utrotningshotade arter, det vill säga all import och export av dem. De arter som omfattas av konventionen räknas upp i bilagorna I, II och III till konventionen. Import och export för kommersiella ändamål av de strängast reglerade arterna enligt bilaga I är helt förbjuden. I bilaga II räknas de arter upp som riskerar att bli utrotningshotade, om inte handeln regleras. I bilaga III kan parterna räkna upp sådana arter i det egna landet vars handel med andra parter man vill reglera genom CITES-konventionen. Konventionen omfattar arter som konstaterats vara hotade och arter som löper risk att bli hotade, till följd av den internationella handeln med arterna i fråga. Konventionen omfattar cirka 36 000 arter som räknas upp i bilagorna till konventionen. Av dessa är cirka 5 800 djurarter och resten växter.

Andra internationella konventioner om artskydd är konventionen om skydd av flyttande vilda djur (Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals, CMS), valfångstkonventionen (The International Convention for the Regulation of Whaling) samt Ramsarkonventionen som gäller skydd av internationellt betydelsefulla våtmarker och av vattenfåglar. Världsarvskonventionen (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and World Heritage, WHC), som godkänts av FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (UN Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO), skyddar utöver världens kulturarv också naturarvet. Bestämmelser om ursprungsfolkens rättigheter finns även i FN:s deklaration om ursprungsfolkens rättigheter (The United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, UNDRIP).

Finland är dessutom bundet av den europeiska naturvårdskonventionen (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, Bernkonventionen), som gäller skydd av europeiska vilda djur och växter och deras naturliga miljöer. Konventionen har lett till Europeiska unionens lagstiftning (nätverket Natura 2000 samt habitatdirektivet och fågeldirektivet).

2.4.2 Bestämmelser om naturvård i EU-rätten

Naturskyddet genomförs på EU-nivå i huvudsak via habitatdirektivet och fågeldirektivet. Med stöd av dessa direktiv har det inrättats ett nätverk av Natura 2000-skyddsområden, vilket är det viktigaste naturskyddsinstrumentet inom EU. Med hjälp av nätverket skyddar medlemsstaterna de naturtyper samt arter och deras livsmiljöer som ska skyddas enligt direktiven. Fågeldirektivet och habitatdirektivet innehåller båda även bestämmelser om artskydd bland annat för att trygga exemplar av arter och deras förekomstplatser.

Syftet med habitatdirektivet är enligt artikel 2 i direktivet att bidra till att i EU-medlemsstaternas territorium säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarande av livsmiljöer (i naturvårdslagen naturtyper) samt vilda djur och växter. Åtgärderna ska syfta till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos livsmiljöer samt arter av vilda djur och växter. Till direktivets syften hör enligt artikel 2 även att ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov och till regionala och lokala särdrag. I praktiken kan habitatdirektivet delas upp i två delar på basis av hur skyddet enligt direktivet inriktas. Den första delen (artiklarna 3–11) består av bevarande av livsmiljöer och habitat (främst nätverket Natura 2000) och den andra delen (artiklarna 12–16) av skydd av arter och exemplar av dem.

Nätverket Natura 2000 bygger på de fågelskyddsområden som medlemsstaterna har anmält till kommissionen och på deras förslag till andra områden som ska skyddas. I fråga om de sistnämnda finns det i habitatdirektivet bestämmelser om ett särskilt förfarande för att välja ut områden. De föreslagna objekt som har valts ut som områden av unionsintresse blir en del av nätverket Natura 2000. Senast efter detta ska medlemsstaten förhindra sådana förändringar i områdets naturtillstånd som försämrar områdets naturvärden. Skyddet av Natura 2000-områden kan genomföras genom lagstiftning eller administrativa eller avtalsrättsliga åtgärder. Skyddet ska vara bestående och motsvara de ekologiska kraven i fråga om de naturtyper och arter som ska skyddas. Den viktigaste av bestämmelserna om skydd av naturtyper och arters livsmiljö är artikel 6 i habitatdirektivet, där det föreskrivs om vidtagande av åtgärder för att skydda områden och om hur förpliktande åtgärderna är. I artikel 6.1 i direktivet åläggs medlemsstaterna att vidta nödvändiga åtgärder för bevarande, och i artikel 6.2 föreskrivs det om förhindrande av försämring av livsmiljöerna och habitaterna för arterna samt betydande störningar av arter. I artiklarna 6.3 och 6.4 i direktivet föreskrivs det om riktade åtgärder som ska tillämpas på sådana projekt och planer som kan påverka ett Natura-område på ett betydande sätt. Det begreppsmässiga innehållet i artikel 6 i habitatdirektivet har preciserats på många olika sätt i unionens talrika domstolsavgöranden.

Metoderna enligt naturvårdslagen har i huvudsak lämpat sig väl också för genomförandet av skyddet av Natura 2000-områden. Alla Natura 2000-områden behöver inte inrättas som naturskyddsområden, utan ett tillräckligt skydd kan ofta åstadkommas till exempel genom marktäktlagen, vattenlagen eller annan speciallagstiftning. De bestämmelser som följer av att nätverket Natura 2000 har sammanställts och genomförts har samlats i 10 kap. i naturvårdslagen.

Fågeldirektivet gäller i princip samtliga fågelarter som naturligt förekommer i Europa, och syftet med direktivet är skydd och skötsel av vilda fågelarter. Direktivet innehåller också bestämmelser om utnyttjande av fågelarter. Enligt artikel 4 i direktivet ska medlemsstaterna på de skyddsområden som avses i artikeln vidta lämpliga åtgärder för att undvika förorening och försämring av livsmiljöer samt sådana störningar i strid med direktivet som påverkar fåglarna. Medlemsstaterna ska även utanför dessa skyddsområden sträva efter att undvika förorening och försämring av livsmiljöer.

I fågeldirektivet är den allmänna utgångspunkten att alla fåglar ska skyddas, och närmare bestämmelser har utfärdats om de fågelarter som finns upptagna i förteckningarna i bilagorna. Habitatdirektivet igen följer en princip med ett slags listande: dess bestämmelser tillämpas på de arter som förtecknas särskilt i bilagorna till habitatdirektivet. Viktiga är i praktiken när det gäller både fågeldirektivet och habitatdirektivet å ena sidan fridlysningsbestämmelser och förbud som gäller skydd av exemplar av arter och å andra sidan undantag som beviljas från dessa förbud. I synnerhet innehållet i de undantag som beviljas från skyddet av arter har i praktiken orsakat en hel del tolkningsproblem, och därför har unionens domstolspraxis en central betydelse med tanke på tolkningen av bestämmelserna.

CITES-konventionen har genomförts i EU genom unionens gemensamma lagstiftning, som aktörer inom EU:s område ska följa, grundförordningen (Rådets förordning (EG) nr 338/97) och tillämpningsförordningen (Kommissionens förordning (EG) nr 865/2006). I grundförordningen föreskrivs det förutom om import och export över de yttre gränserna också om kommersiella aktiviteter inom EU och om förflyttning av levande djur. Det föreskrivs också om förfarandet och den dokumentation som krävs. Artbilagorna A, B, C och D har antagits genom förordning av kommissionen. Förordningen med artbilagor ses över och uppdateras med 1–2 års mellanrum.

2.4.3 Naturvårdslagen

Den gällande naturvårdslagen trädde i kraft den 1 januari 1997, och den innehåller 12 kap. och 77 paragrafer.

I 1 kap. i naturvårdslagen finns det allmänna bestämmelser som gäller hela lagen, såsom bestämmelser om lagens syfte, lagens tillämpningsområde, myndigheter och internationella förpliktelser. Syftet är i stor utsträckning detsamma som naturvårdsverksamheten har baserat sig på redan sedan den föregående lagen om naturskydd trädde i kraft (1923). Lagens syfte enligt 1 § har ingen direkt inverkan på beslutsfattandet från fall till fall. I 5 § föreskrivs det om begreppet gynnsam bevarandestatus, som härstammar från EU:s habitatdirektiv. För att syftet enligt 1 § ska kunna nås och förpliktelserna enligt Europeiska unionens lagstiftning fullgöras, ska enligt 5 § strävan vara att skyddet av naturtyper och vilda arter i vårt land bibehålls på en gynnsam nivå eller, om nivån har blivit otillfredsställande, att en gynnsam bevarandestatus uppnås. Lagens 5 § kompletterar kravet på att bevara naturens mångfald enligt 1 § genom att som ett allmänt mål för naturvårdsverksamheten uppställa att en gynnsam bevarandestatus för alla vilda arter och naturtyper i Finland ska bibehållas. Bestämmelsen är till sin karaktär en typisk paragraf om lagens syfte och den är inte direkt tillämplig i enskilda fall. Målet att bibehålla eller uppnå en gynnsam bevarandestatus styr dock tolkningen av andra bestämmelser, och en gynnsam bevarandestatus är också en förutsättning för beviljande av vissa tillstånd till undantag som ingår i lagen, vilket innebär att det i praktiken slutligen inte är fråga om enbart ett mål. I samband med en delreform av naturvårdslagen har det till lagen fogats en 5 a §, där det föreskrivs om naturskador (29.5.2009/384). Lagens 6 § innehåller dessutom bestämmelser om förvaltningen av naturvården och landskapsvården och om olika myndigheters uppgifter.

I början av 2021 fogades det till naturvårdslagen ett nytt 1 a kap. (29.10.2020/732), som gäller stöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden. Avsikten med kapitlet är att möjliggöra ekonomiskt stöd för åtgärder som främjar restaurering, istandsättning och vård av i lagen avsedda arters livsmiljöer samt av i lagen avsedda naturtyper och natur- eller kulturlandskap. Stödet består av varor och tjänster, och det kan inom ramen för det maximibelopp som fastställts i statsbudgeten beviljas enligt prövning. Stöd ska sökas skriftligt hos närings-, trafik- och miljöcentralen, eller så ska markägaren ge skriftligt samtycke till stöd innan den åtgärd som får stöd inleds. En förutsättning för beviljande av stöd är att stödet främjar uppnåendet av målen för skyddet av den biologiska mångfalden och att det inte har beviljats annan offentlig finansiering för samma åtgärd.

I 2 kap. föreskrivs det om utarbetande av naturskyddsprogram och om deras rättsverkningar. Innan den gällande lagen trädde i kraft var skyddsprogram inte lagstadgade och de hade inte heller i större utsträckning några direkta rättsverkningar för enskilda. Det var närmast fråga om statsmaktens viljeförklaringar om vilka områden den anser vara nationellt värdefulla med tanke på naturvården. I och med lagen som trädde i kraft 1997 finns det i 2 kap. i naturvårdslagen bestämmelser om utarbetande och godkännande av naturskyddsprogram för att trygga naturvården av riksintresse. I lagens 9 § fastställs det att efter det att statsrådet har godkänt ett naturskyddsprogram träder i dessa områden genom beslut av statsrådet i kraft en åtgärdsbegränsning för att förhindra sådana åtgärder som äventyrar skyddets syften. I praktiken har bestämmelserna om naturskyddsprogram dock i stor utsträckning inte tillämpats, eftersom det efter lagens ikraftträdande inte har godkänts ett enda nytt naturskyddsprogram som avses i 2 kap.

I 3 kap. i naturvårdslagen föreskrivs det om inrättande av naturskyddsområden. Skyddsområden inrättas i enlighet med naturvårdslagen på olika sätt i områden som tillhör staten och i områden som tillhör enskilda. Statliga naturskyddsområden enligt lagen är nationalparker, naturreservat och andra naturskyddsområden. Åtgärderna för att inrätta skyddsområden i områden som tillhör

staten omfattar att det utfärdas en författning om inrättande av ett område (lag eller förordning) och fridlysningsbestämmelser om området, att en skyddsområdesfastighet bildas vid ett förrättningsförfarande samt att området märks ut i terrängen. Inrättande av ett privat naturskyddsområde kräver däremot i allmänhet en ansökan av markägaren eller åtminstone samtycke av markägaren – med vissa undantag – samt närings-, trafik- och miljöcentralens beslut om inrättande. Enligt naturvårdslagen ska det endast för nationalparker göras upp en skötsel- och nyttjandeplan, för andra naturskyddsområden ska en plan göras upp enligt behov. Skötsel- och nyttjandeplanen görs upp av den myndighet i vars besittning området är, och på statens mark är detta vanligen Forststyrelsen. Planen för nationalparker och andra betydande naturskyddsområden fastställs av miljöministeriet. Ett område kan också fridlysas för viss tid antingen helt och hållet eller endast i fråga om vissa åtgärder. Närings-, trafik- och miljöcentralen och markägaren kan ingå ett sådant avtal för högst 20 år i sänder.

I samband med revideringen av naturvårdslagen 1996 fogades det till lagen ett regelverk om naturtyper, som det finns bestämmelser om i 4 kap. i den gällande lagen. Bestämmelserna i kapitlet gäller naturtyper som är förhållandevis begränsade och har en liten areal. Bestämmelser om naturtyper finns också i skogslagen (1093/1996) och vattenlagen (587/2011). I 29 § räknas det upp nio naturtyper som inte får ändras så att detta äventyrar deras karakteristiska drag. Förbudet träder i kraft när närings-, trafik- och miljöcentralen har fattat beslut om gränserna för det område som hör till den skyddade naturtypen och delgivit områdets ägare och innehavare beslutet. De naturtyper som skyddas i lagen är naturliga dungar som till betydande del består av ädla lövträd, hassellundar, klibbalskärr, sandstränder i naturtillstånd, ängar vid havsstranden, trädlösa eller av naturen trädfattiga sanddyner, enbevuxen ängsmark samt lövängar. Förteckningen över skyddade naturtyper innefattar dessutom stora enstaka träd och trädgrupper som dominerar ett öppet landskap, men detta kan inte betraktas som en egentlig naturtyp. Skyddade naturtyper är sällsynta i Finland och de är koncentrerade till i synnerhet södra Finland.

I 5 kap. i naturvårdslagen föreskrivs det om inrättande av landskapsvårdsområden. Enligt lagen ska beslut om inrättandet av landskapsvårdsområden av riksintresse fattas av miljöministeriet och beträffande andra landskapsvårdsområden fattas beslutet av närings-, trafik- och miljöcentralen på förslag av ett förbund på landskapsnivå. I beslutet att inrätta ett landskapsvårdsområde kan det tas in de bestämmelser som behövs för att bevara väsentliga drag i landskapet, men bestämmelserna får dock inte medföra betydande olägenheter för fastighetsägaren.

I 6 kap. i naturvårdslagen finns det bestämmelser om fridlysning av individer av arter, skydd av platser där de förekommer och undantag från fridlysningsbestämmelserna. Kapitlet innehåller samtidigt också bestämmelser om internationell handel med och internationellt byte av arter. Bestämmelserna om artskydd tillämpas på vilt levande arter som förekommer naturligt i Finland, med undantag av vilt och icke fredade djur som avses i 5 § i jaktlagen samt fiskarter som har ekonomisk betydelse. I lagens 39 § föreskrivs det om fridlysning av arter, och enligt den är det i fråga om individer som hör till de fridlysta djurarterna förbjudet att avsiktligt döda eller fånga dem, ta bon och ägg samt att störa individer i synnerhet under förökningstiden, på viktiga rastplatser under flyttningen eller på platser som annars är viktiga under deras livscykel. Även ett på behörigt sätt utmärkt boträd för en fridlyst fågel och ett boträd där en stor rovfågel häckar och där boet är i regelbunden användning och klart synligt är fridlyst. Förutom individer av arter skyddas också platserna där de förekommer genom särskilda bestämmelser i lagen. Ett särdrag i artskyddet är att en del av bestämmelserna baserar sig direkt på EU:s fågeldirektiv och habitatdirektiv och gäller endast de arter som särskilt förtecknas i direktiven. Det föreskrivs särskilt om undantag som beviljas från bestämmelserna.

I 7 kap. föreskrivs det om förverkligande av naturskyddet, såsom inlösning av områden och ersättningar som betalas till markägare. Enligt 50 § ska miljöministeriet utan dröjsmål börja

genomföra i 2 kap. avsedda godkända naturskyddsprogram och då ordningsföljden för genomförandet övervägs ska betydelsen av de värden som ska skyddas och de faktorer som hotar dem beaktas så långt som möjligt. Liksom det konstateras ovan har dessa program inte godkänts under lagens giltighetstid. I lagen föreskrivs det dessutom om markägarens rätt att kräva inlösen av ett område samt om statens inlösningsrätt och ersättningskyldighet. I allmänhet är utgångspunkten för ersättning att om ett beslut som har fattats med stöd av lagen eller ett i lagen föreskrivet förbud åsamkar fastighetsägaren eller innehavaren av en särskild rättighet betydelsefull olägenhet, har ägaren eller innehavaren rätt att av staten få full ersättning för olägenheten. Tröskeln för ersättning är således betydande olägenhet som med stöd av motiveringen till lagen är mer än ringa, men mindre än avsevärd.

I 8 kap. finns det bestämmelser om åtgärdsförbud, tvångsmedel och straff enligt naturvårdslagen. Utöver dessa har det till kapitlet (22.12.2009/1587) fogats en bestämmelse (57 a §) om förebyggande och avhjälpande av naturskador. I lagens 55 § föreskrivs det om att närings-, trafik- och miljöcentralen för högst två år kan förbjuda sådan användning av ett i 10 § 2 mom. avsett område som kan äventyra syftet med skyddet av området. Dessutom gäller åtgärdsförbud direkt med stöd av lagens 56 § i områden där inlösen har anhängiggjorts. Enligt 57 § kan närings-, trafik- och miljöcentralen förbjuda att en verksamhet som strider mot lagen fortsätter, och rätt att inleda ett ärende har också den som lider olägenhet, en registrerad sammanslutning inom sitt verksamhetsområde samt kommunen. Dessutom innehåller lagen bestämmelser om rekvisit för naturskyddsförseelse. Bestämmelser om straff för miljöförstöring finns däremot i 48 kap. 1–4 § i strafflagen (39/1889) och bestämmelser om straff för naturskyddsbrott finns i strafflagens 48 kap. 5 och 5 a § (30.12.2015/1684). Bestämmelsen om förebyggande och avhjälpande av naturskador hänför sig till genomförandet av EU:s så kallade miljöansvarsdirektiv. I paragrafen föreskrivs det i enlighet med direktivet om de förutsättningar och förfaranden som förutsätts för att en naturskada ska kunna avhjälpas. Bestämmelsen har i praktiken tillämpats endast sällan.

I 9 kap. föreskrivs det om sökande av ändring i beslut som har fattats med stöd av naturvårdslagen. Kapitlet innehåller bestämmelser om anförande av besvär och om besvärsrätt. På sökande av ändring tillämpas i huvudsak lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), med små undantag. I fråga om besvärsrätten är bestämmelsen mer omfattande än så, vilket också annars är vanligt i miljölagstiftningen. Avgöranden som gäller naturvård är inte enbart ett ärende för områdenas ägare och innehavare, utan avgörandena har också en mer omfattande inverkan, i synnerhet på den ort som de gäller. I andra ärenden än sådana som gäller ersättning har således även kommunen i fråga besvärsrätt. I andra ärenden än sådana som gäller ersättning samt undantagslov som avses i 31 § och 48 § 2 mom. föreligger besvärsrätt även för sådana registrerade lokala och regionala sammanslutningar vars syfte är att främja naturvärden eller miljövärden. I fråga om statsrådsbeslut om godkännande av ett naturskyddsprogram föreligger besvärsrätt också för riksomfattande sammanslutningar av det slag som nämnts samt riksomfattande sammanslutningar som bevakar markägarnas intressen. Bakgrunden till utvidgningen av besvärsrätten är i synnerhet 20 § i grundlagen, och enligt den paragrafen ska det allmänna verka för att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Detta har också ansetts innebära ett grundlagsenligt uppdrag att utveckla miljölagstiftningen så att människornas möjligheter att påverka i detta avseende utvidgas.

I 10 kap. finns det bestämmelser genom vilka de bestämmelser om nätverket Natura 2000 som förutsätts i EU:s habitatdirektiv och fågeldirektiv genomförs. I tillståndet föreskrivs det om förfarandet för inrättande av områden, genomförandet av skyddet, det allmänna förbudet mot att försämra områden samt förutsättningarna för godkännande av vissa projekt och planer. De därmed anknutna EU-bestämmelserna har beskrivits redan i det föregående avsnittet. Bestämmelserna i naturvårdslagen överensstämmer i praktiken med de skyldigheter som anges i direktiven.

RP 76/2022 rd

Enligt 64 a § får Natura 2000-områden inte betydligt försämrats. Detta gäller alla åtgärder, oberoende av deras karaktär. Utöver detta fastställs det i 65 § att om ett projekt eller en plan försämrar naturvärdena i ett Natura 2000-område eller i ett område som föreslagits för nätverket Natura 2000, ska dessa konsekvenser bedömas. Bedömningskyldigheten gäller också sådana projekt och planer som genomförs utanför ett område som hör till eller föreslagits för nätverket Natura 2000, om dessa projekt och planer sannolikt har betydande skadliga verkningar som når området. En myndighet får med stöd av 66 § bevilja ett tillstånd eller godkänna eller fastställa en plan endast under förutsättning att projektet eller planen inte försämrar naturvärdena i ett område som hör till eller av statsrådet föreslagits för nätverket Natura 2000. Paragrafens 2 och 3 mom. anger dock i enlighet med artikel 6.4 i habitatdirektivet när ett tillstånd kan beviljas eller en plan godkännas eller fastställas, även om detta försämrar naturvärdena i ett område som hör till eller som har föreslagits för nätverket Natura 2000. Enligt de strikta kriterier som anges i lagen avgörs ärendet vid statsrådets allmänna sammanträde.

2.4.4 Förordningar som utfärdats med stöd av naturvårdslagen

Med stöd av naturvårdslagen har naturvårdsförordningen 160/1997 utfärdats. Förordningen innehåller sex kapitel och 26 paragrafer.

Med stöd av naturvårdslagen har dessutom följande förordningar utfärdats:

- 333/2021 Miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Nyland
- 332/2021 Statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Nyland
- 141/2021 Miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Norra Karelen
- 140/2021 Statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Norra Karelen
- 953/2020 Statsrådets förordning om stöd för istandsättning och vård av vårdbiotoper åren 2020–2025 (i kraft 21.12.2020–31.12.2025)
- 1077/2019 Miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Södra Karelen
- 1076/2019 Statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Södra Karelen
- 205/2019 Miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Södra Savolax
- 204/2019 Statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Södra Savolax
- 278/2018 Statsrådets förordning om Patanjärvenkangas naturskyddsområde
- 647/2017 Miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i Östra Lappland
- 646/2017 Statsrådets förordning om naturskyddsområden i Östra Lappland
- 645/2017 Miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Norra Österbottens södra delar

RP 76/2022 rd

- 644/2017 Statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Norra Österbotens södra delar
- 261/2016 Miljöministeriets förordning om utmärkning av naturskyddsområden i terrängen
- 354/2015 Miljöministeriets förordning om en förteckning över de områden som omfattas av nätverket Natura 2000
- 441/2014 Statsrådets förordning om naturskyddsområden i Saimen
- 215/2014 Miljöministeriets förordning om inrättande av naturskyddsområden i landskapet Egentliga Finland
- 214/2014 Statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Egentliga Finland
- 204/2014 Statsrådets förordning om naturskyddsområden i Kalevalaparken
- 203/2014 Statsrådets förordning om inrättande av naturskyddsområden inom vissa statsägda områden i Suomussalmi och Puolanka kommuner
- 713/2009 Statsrådets förordning om avhjälpan av vissa miljöskador
- 53/2008 Miljöministeriets förordning om utmärkning av gränserna för naturskyddsområden
- 1382/2006 Statsrådets förordning om Meiko naturskyddsområde
- 1381/2006 Statsrådets förordning om Sibbo storskogs naturskyddsområde
- 124/2003 Statsrådets förordning om Ruunaa naturskyddsområde
- 123/2003 Statsrådets förordning om Leivonmäki nationalpark
- 994/2002 Statsrådets förordning om Repovesi nationalpark
- 9/2002 Miljöministeriets förordning om riktgivande värden på fridlysta djur och växter
- 736/2001 Statsrådets förordning om sälkyddsområden
- 514/2000 Statsrådets förordning om Syöte nationalpark
- 893/1999 Miljöministeriets beslut om undantag i fridlysningen av vissa växtarter
- 1296/1997 Förordningen om Kurjenrahka nationalpark
- 312/1997 Miljöministeriets beslut om undantag i fridlysningen av vissa växtarter

2.5 Bedömning av nuläget

2.5.1 Skydd av naturtyper

Naturtyperna är en central del av den biologiska mångfalden och skyddet av dem tryggar samtidigt flera andra sådana arter i samma livsmiljö som delvis är beroende av varandra, eftersom även den viktigaste orsaken till att arter är hotade är att deras livsmiljöer försämras. Genom skyddet av naturtyper tryggas också den regionala och ekologiska variationen i Finlands natur, naturobjekts sammanlänkning och naturens hållbarhet under föränderliga förhållanden. En del av naturtyperna kräver också vård och iståndsättning vid sidan av skyddet eller till och med i stället för det för att bevara sina särdrag.

Naturtyp togs i lagstiftningen in som begrepp och skyddsobjekt enligt naturvårdslagen första gången när den gällande naturvårdslagen stiftades. Samtidigt togs skyddade naturtyper också in i skogslagen och vattenlagen. Genom en hänvisningsbestämmelse ska skyddet av naturtyper beaktas också när tillståndsärenden enligt markanvändnings- och bygglagen avgörs och andra myndighetsbeslut fattas. Att begreppet naturtyp togs in i lagstiftningen var i sig ett betydande framsteg inom naturvården. Vid skyddet av naturtyper började principen om delat ansvar mellan olika lagar och de förvaltningsområden som ansvarar för verkställandet av lagarna tillämpas, vilket också ur ett allmänt perspektiv kan anses vara ett betydande och tidigt steg mot integrering av den biologiska mångfalden.

Europeiska unionens habitatdirektiv sattes i kraft när lagen reviderades. Habitatdirektivet förutsätter att en gynnsam bevarandestatus för de 68 livsmiljötyper (naturtyper) som ingår i bilaga I till direktivet tryggas. En del av dessa naturtyper är hotade i Finland, och i den senaste rapportering till EU som gjordes 2019 har bevarandestatusen för dem bedömts vara ogynnsam för 58 naturtyper. Skyddet av livsmiljötyper enligt habitatdirektivet, även om det skulle leda till en gynnsam bevarandestatus, räcker dock inte till för att trygga mångfalden av naturtyper och arterna i Finland, eftersom livsmiljötyperna i habitatdirektivet inte täcker hela spektrumet av naturtyper i vårt land.

Naturtyperna utgör en central grund för de åtgärder enligt 10 kap. i gällande lag som gäller valet och skyddet av områden inom det europeiska nätverket Natura 2000. Naturtyperna i nätverket Natura 2000 klassificerades ekologiskt och anpassades till de klasser som traditionellt tillämpats i Finland som en del av beredningen av nätverket. Beredningen och genomförandet av nätverket Natura 2000 främjade det nationella forsknings- och utvecklingsarbetet i anslutning till skyddet av naturtyper.

I den gällande lagen gäller skyddet av andra naturtyper än livsmiljötyperna enligt habitatdirektivet nio naturtyper. De områden som hör till de naturtyper som räknas upp i naturvårdslagen och befinner sig i naturtillstånd eller i ett därmed jämförbart tillstånd får inte ändras så att detta på området i fråga äventyrar naturtypens karakteristiska drag. Förbudet träder i kraft när närings-, trafik- och miljöcentralen har fattat beslut om gränserna för det område som hör till den skyddade naturtypen och delgivit området ägare och innehavare beslutet. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska dessutom delge avgränsningsbeslutet genom offentlig kungörelse. Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i förvaltningslagen. Information om kungörelsen ska offentliggöras i kommunen i fråga. Bestämmelser om kommunala tillkännagivanden finns i 108 § i kommunallagen. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan i enskilda fall bevilja undantag från förbudet i 29 § 1 mom., om detta inte allvarligt äventyrar syftet med att naturtypen i fråga skyddas eller om skyddet står i vägen för ett projekt eller en plan av ytterst stort allmänt intresse.

Det är viktigt att observera att till skillnad från arter har hotade naturtyper tills vidare inte tagits in i den gällande naturvårdslagen. Lagen identifierar endast de skyddade naturtyper som anges i 29 § (9 stycken). Dessutom gäller skyddet av naturtyper enligt naturvårdslagen endast sådana i lagen uppräknade områden som hör till naturtyperna och som befinner sig i naturtillstånd eller i ett därmed jämförbart tillstånd. Skogslagen (10 §) och vattenlagen (2 kap. 11 §) innehåller dessutom bestämmelser om skydd av vissa naturtyper, delvis på motsvarande sätt som naturvårdslagen.

Största delen av de naturtyper som skyddas med stöd av 29 § i naturvårdslagen är dungar av ädla lövträd. Andra naturtyper som skyddas i naturvårdslagen är hassellundar, klibbalskärr, sandstränder, ångar vid havsstranden, sanddyner, enbevuxen ängsmark, lövängar, samt stora enstaka träd och trädgrupper som dominerar ett öppet landskap. Den sistnämnda av dessa är dock inte en egentlig naturtyp, men de övriga åtta är hotade, sällsynta och i allmänhet små naturtyper. Ångar vid havsstranden, enbevuxen ängsmark och lövängar kräver kontinuerlig vård. Det finns ytterst få lövängar kvar, främst i naturskyddsområden. Utvecklingen av skyddet och uppföljningen av naturtyper samt beaktandet av naturtyper i planeringen av markanvändningen och i miljöanvändningsprojekt har för sin del också begränsats av brister i datasystemen.

De sakkunnigrupper som har gjort hotbedömningen av naturtyper har utarbetat sammanlagt 70 förslag till åtgärder med hjälp av vilka tillståndet hos de hotade naturtyperna kan förbättras. Att naturtyperna beaktas bättre i planeringen av markanvändningen och i utnyttjandet av naturresurser är av avgörande betydelse.

Det omfattande Helmi-programmet, som syftar till restaurering och vård av livsmiljöer, svarar på många av de mest brådskande åtgärdsförslagen i rapporten Hotade naturtyper och satsar på skydd och restaurering av myrar, iståndsättning av våtmarker för fåglar, iståndsättning och vård av de mest hotade naturtyperna, det vill säga vårdbiotoper, samt iståndsättning av skogbevuxna livsmiljöer, småvatten och stränder. Inom ramen för Helmi-programmet satsas det också på bland annat sammanställande av information om naturtyper, inventering av utrotningshotade och värdefulla rikkärr samt kalkhällar, bäckutredningar, åtgärder för att återbörda vatten till myrar som håller på att torka ut och utredning av näringssänkor i myrar.

Skyddet, uppföljningen, vården och restaureringen av naturtyper behöver effektiviseras i naturvårdslagen, och nya metoder behöver utvecklas. Den ökade informationen har utökat behovet av att stärka skyddet av naturtyper, och tryggandet av naturtyper främjar samtidigt också skyddet av hotade arter. En av de viktigaste metoderna med tanke på tryggandet av den biologiska mångfalden är att stärka det rättsliga skyddet för naturtyper. Klimatförändringen ökar ytterligare behovet av att inleda och effektivisera åtgärder som förbättrar naturtypernas tillstånd, eftersom den stärker de skadliga konsekvenserna av många hot, såsom övergödning. Förändringar i livsmiljöerna och behoven av restaurering och vård kommer sannolikt bara att öka i framtiden.

Att urvalet av metoder för att trygga naturtyper utvidgas i naturvårdslagen och i annan lagstiftning har föreslagits och motiverats både i utvärderingen av hur naturvårdslagen fungerar från 2010 och i uppdateringen av den från 2020.

Definitionerna av och grunderna för avgränsning av de naturtyper som skyddas i 29 § i den gällande naturvårdslagen behöver ses över för att få till stånd ekologiskt sett mer fungerande områdesavgränsningar, eftersom alla naturtyper i fråga fortfarande är hotade. När lagen stiftades i slutet av 1990-talet var kunskapen om definitionen av naturtyper och om hotade naturtyper delvis mycket bristfällig. De nuvarande avgränsningarna är inte heller till alla delar tillräckligt omfattande. Den allmänna principen för avgränsningen av naturtyper bör vara att skapa en

funktionell ekologisk helhet, vilket innebär till exempel att terrängformerna och vattenhushållningen beaktas bättre och att sådana delar av naturtypen som går att återställa eller som återgår naturligt inkluderas i avgränsningen vid behov.

I och med bedömningarna av hotade naturtyper i Finland har det också föreslagits att hotade naturtyper ska skrivas in i naturvårdslagen och naturvårdsförordningen på motsvarande sätt som hotade arter. Detta främjar utredningen av deras förekomst i planeringen av markanvändningen och bedömningen av projekts konsekvenser och ökar deras betydelse vid tillståndsprövningen och genomförandet av projekt. På grund av att naturtyperna fortfarande är hotade är det skäl att utvidga också den grupp av naturtyper som ska tryggas med stöd av andra lagar. Med tanke på naturtyperna är det motiverat att naturvårdslagen, skogslagen och vattenlagen till denna del ses över tillsammans så att de bildar en helhet och kompletterar varandra på ett ändamålsenligt sätt. Till denna del konstaterades det i samband med revideringen av naturvårdslagen att det finns ett behov av att utreda omfattningen av det rättsliga skyddet för naturtyper.

Utöver skyddet av enskilda förekomster av naturtyper (såsom 29 § i naturvårdslagen) är det behövt att trygga större helheter av naturtyper så att naturens processer kan fungera och upprätthålla strukturella egenskaper som är viktiga för naturtyperna och arterna. För detta behövs det i naturvårdslagen och andra lagar ett urval av metoder som medför att lagarna kompletterat varandra. Det är också behövt att öka de hotade naturtypernas betydelse i planeringen av markanvändningen, tillståndsförfarandena och bedömningen av projekts konsekvenser samt att främja ekologisk kompensation för skadliga verkningar även på de vanligare naturtyperna. Dessutom är det skäl att utveckla formerna av och incitamenten för frivilligt skydd av naturtyper vid sidan av det obligatoriska skyddet. Det är också behövt att utveckla finansieringsinstrument som sporrar till naturvård och restaurering och som lämpar sig för såväl naturtyper och privata naturskyddsområden som livsmiljöer för arter som kräver särskilt skydd. Det är även på ett mer allmänt plan skäl att uppdatera naturvårdslagen och även annan lagstiftning och andra styrmedel så att de bättre svarar mot aktuella behov för att stärka den biologiska mångfalden, inte bara för att bevara den.

Undantag från skyddet av naturtyper enligt 29 § i naturvårdslagen är inte förenat med åtgärder av kompensationskaraktär. Ekologisk kompensation lämpar sig dock framför allt för de fall där tillståndet till undantag grundar sig på genomförande av ett projekt eller en plan av ytterst stort allmänt intresse. I fall av detta slag kan ett litet naturtypsobjekt lätt förstöras helt och hållet, och det finns också fler förutsättningar för genomförande av kompensation, eftersom projekt vanligen genomförs av någon annan aktör än en enskild markägare. När det gäller att stärka lagstiftningen är det motiverat att utreda möjligheten att till de undantag som beviljas från skyddet av naturtyper också foga ekologisk kompensation.

I utvärderingarna av hur naturvårdslagstiftningen fungerar har det fästs uppmärksamhet vid att beredningen av beslut om avgränsning av naturtyper enligt 29 § i naturvårdslagen är administrativt tungrodd. Detta har lett till att tillräckliga resurser inte har kunnat riktas till denna lagstadgade uppgift. Efter det att lagen trädde i kraft har beslut om avgränsning kunnat fattas endast för cirka två tusen hektar. Även om det säkert finns flera orsaker till detta, är en av de viktigaste att det administrativa förfarandet i samband med avgränsningsbeslut är tungrodd och relativt ineffektivt. Närings-, trafik- och miljöcentralerna har fattat få beslut om avgränsning i förhållande till uppgifterna om förekomsten av naturtyper. De resurser som förfarande i anslutning till avgränsningsbeslut förutsätter har varit otillräckliga. Närings-, trafik- och miljöcentralerna har prioriterat andra uppgifter som hänför sig till verkställigheten av naturvårdslagen, såsom genomförandet av naturskyddsprogram och nätverket Natura 2000, vilka har betonats i miljöministeriets resultatstyrning. Det har också påpekats att när det inte finns något åtgärdsförbud i anslutning till beredningen av ett avgränsningsbeslut kan naturvärdena gå förlorade ännu när

avgränsningsbeslutet bereds. I utvärderingarna har förfarandet med avgränsningsbeslut ansetts lämpa sig för vissa naturtyper, men det har visat sig att om förfarandet är enda sättet att trygga naturtyper är det ett otillräckligt och föga kostnadseffektivt sätt.

2.5.2 Artskydd

Resultaten av den femte hotbedömningen av arterna i Finland (2019) visar att hotet mot arterna har fortsatt och att naturen utarmas. Bedömningen omfattade mer än 22 400 arter, av vilka var nionde art, det vill säga 11,9 procent, är hotad. Den främsta orsaken till att arter är hotade är att livsmiljöerna minskar och deras kvalitet försämras till följd av olika former av mänsklig verksamhet.

Situationen har försämrats i alla organismgrupper jämfört med den föregående bedömningen som blev klar 2010. Bland arterna, även bland hotade arter, sker det dock förändringar i båda riktningarna. Utöver den rådande tillbakagången av arter har man även observerat en positiv utveckling i tillståndet hos många arter, dels tack vare aktiva skyddsåtgärder, dels av andra orsaker. I synnerhet bland insekterna har många sydliga arter blivit talrikare och samtidigt utvidgat sitt utbredningsområde i Finland. På motsvarande sätt har man observerat att många arter som har ett nordligt utbredningsområde har dragit sig tillbaka från de södra delarna av sitt utbredningsområde. Förändringarna är en följd av klimatuppvärmningen, som insekter reagerar snabbare på än de flesta andra organismgrupper.

Hotade arter är ofta krävande vad gäller livsmiljön, och de förekommer på få platser. Skyddet av sådana arter är ofta ett så kallat preciserat skydd, där åtgärderna kan riktas mycket noggrant till förekomstplatserna för arten i fråga. Det är i allmänhet inte möjligt att förflytta dessa arter till nya lämpliga områden, om levnadsförhållandena försämras på deras nuvarande förekomstplatser. Det finns dock också ett stort antal hotade arter som trots att de minskat i antal fortfarande förekommer i större omfattning och som har bättre förutsättningar att sprida sig till nya lämpliga områden, om livsmiljöernas kvalitet förbättras till exempel på grund av naturvårdsåtgärder. Genom tillräckligt omfattande och effektiva åtgärder kan utvecklingen av hotgraden för sådana arter ändras även snabbt, och samtidigt förhindras det också att många andra arter i samma livsmiljö hotas. Det har vidtagits åtgärder för att skydda arter av båda slagen, men åtgärderna har inte varit tillräckligt effektiva. Utan förbättrade åtgärder och en diversifiering av urvalet av metoder är det inte möjligt att stoppa utarmningen av arter.

När det gäller att stoppa utvecklingen av hotgraden spelar samarbetet mellan olika sektorer en nyckelroll. Genom skyddsområden och en ändamålsenlig vård av dem kan de delar av Finlands natur som uppvisar den största mångfalden tryggas, men om den biologiska mångfalden inte beaktas på ett heltäckande sätt i samband med annan områdesanvändning och annat utnyttjande av naturresurser, fortsätter utarmningen av arter. Handlingsprogrammet för skydd av hotade arter (SY 2/2017), som är resultatet av ett omfattande samarbete, betonar vikten av ett fungerande samarbete mellan myndigheter, högskolor och forskningsinstitut, aktörer inom olika sektorer samt andra intressentgrupper.

De centrala metoderna för skydd av arter enligt naturvårdslagen är fridlysning av djur-, växt- och svamparter, inrättande av naturskyddsområden samt skydd av arters livsmiljöer och förekomstplatser, nätverket Natura 2000 och genomförande av andra bestämmelser om artskydd enligt habitatdirektivet och fågeldirektivet samt reglering av handeln med och bytet av arter. Bestämmelserna i naturvårdslagen tillämpas på största delen av de vilt levande djur- och växtarter som förekommer naturligt i Finland. Lagen tillämpas inte på vilt och icke fredade djur som

avses i 5 § i jaktlagen eller fiskarter som har ekonomisk betydelse (bestämmelser om tillämpningsområdet finns i 44 och 49 § i naturvårdslagen med avvikelse från denna allmänna bestämmelse).

I 5 § i naturvårdslagen definieras vad som avses med gynnsam bevarandestatus för arter. När det gäller arter har två centrala element fått mindre uppmärksamhet i den nationella definitionen: utbredning och livsmiljö. Således motsvarar den definition av gynnsam bevarandestatus för arter som finns i naturvårdslagen inte till sin omfattning helt och hållet definitionen i habitatdirektivet. Av denna orsak bör definitionen kompletteras så att den utöver populationens tillstånd och artens livskraft också omfattar bevarandet av utbredningsområdet och tillräckliga livsmiljöer.

De bestämmelser om artskydd som finns i naturvårdslagen kan i huvudsak vad gäller utgångspunkterna anses fungera rätt bra. Trots detta finns det ett stort behov av att ändra bestämmelserna, och behovet gäller delvis i synnerhet bestämmelsernas struktur och utvecklingen av deras tydlighet. Dessutom innehåller bestämmelserna vissa brister, och därför behöver bestämmelserna också kompletteras. Till exempel i grunderna för undantag från fridlysningsbestämmelserna för fåglar nämns inte en gynnsam bevarandestatus på samma sätt som i fråga om andra fridlysta arter. Till denna del bör bestämmelserna förenhetligas.

Det centrala problemet med kapitlet om artskydd i naturvårdslagen är att det är svårtolkat. I bestämmelserna om artskydd finns det till exempel många hänvisningar till direktiven, och bestämmelserna överlappar varandra i onödan i fråga om vissa arter, medan det finns luckor i fråga om vissa aspekter. Till exempel när det gäller förutsättningarna för undantag som beviljas från artskyddet enligt habitatdirektivet och fågeldirektivet har det i lagen endast hänvisats direkt till direktiven, och det finns inga grunder alls för undantag i naturvårdslagen. Dessutom ingår bestämmelserna om internationell handel med hotade arter i samma kapitel och delvis i samma paragrafer, och innehållet är därför ställvis svårt att förstå. Detta gäller särskilt tillämpningen av undantag som beviljas från bestämmelserna. Det behöver utredas hur bestämmelserna om artskydd i sin helhet kan ordnas på ett tydligare sätt.

Att förstärka de hotade arternas ställning och hotgradens rättsliga ställning är motiverat. I till exempel utvärderingarna av hur lagen fungerar har det föreslagits bestämmelser om att myndigheten ska beakta en förekomstplats som är viktig för bevarandet av bevarandestatusen för en hotad art, när myndigheten beviljar tillstånd och godkänner planer. Även fattandet av avgränsningsbeslut om arter som kräver särskilt skydd behöver effektiviseras, eftersom det på samma sätt som för naturtyper har fattats i förhållande till behovet få beslut om avgränsning av förekomstplatserna för arter. Ett förbud mot att förstöra eller förändra livsmiljön räcker inte heller alltid till för att förbättra situationen för arter som kräver särskilt skydd, utan vården av förekomstplatsen måste också ordnas för att bevara artens livsvillkor. Markägaren förpliktas dock inte att vidta åtgärder, utan endast till att tillåta åtgärder inom avgränsningsområdet. Ett alternativ är att markägaren vidtar de avtalade vårdåtgärderna mot ersättning. Dessutom är det behövligt att föreskriva om situationer där skyddsstatusen för en art som kräver särskilt skydd förbättras och risken för utrotning inte längre är uppenbar.

Det behöver även göras vissa enstaka preciseringar i bestämmelserna i naturvårdslagen. Bestämmelserna bör omfatta till exempel innehav av individer av fridlysta arter. Likaså har det förekommit oklarheter i praxisen för märkningen av fridlysta fåglars boträd och i tillgången till information, och lagen behöver därför preciseras också till denna del. Tillämpningsområdet för artskyddet enligt naturvårdslagen har avgränsats så att endast invasiva främmande arter inte omfattas av tillämpningsområdet, även om avgränsningen borde gälla alla främmande arter. Ordalydelsena i lagen borde till denna del preciseras.

Urvalet av metoder för artskydd behöver kompletteras också med frivilliga metoder. Dessa kan gälla till exempel sådana arter som är hotade eller håller på att bli hotade och som befinner sig i ett mindre kritiskt läge.

2.5.3 Anpassningen till klimatförändringen

Klimatförändringen syns inte i den gällande lagen eller i förarbetena till den, trots att skyddet av den biologiska mångfalden och klimatförändringen på många sätt är kopplade till varandra. Klimatförändringen är ett snabbt framskridande hot mot den biologiska mångfalden i Finland och förutsätter åtgärder också i naturvårdslagen, vid sidan av åtgärder i klimatlagen (609/2015). Det bör noteras att naturvårdslagen inte heller är kopplad till exempelvis klimatlagen. En förutsättning för att den biologiska mångfalden ska kunna tryggas är framgångsrika globala åtgärderna för begränsning av klimatförändringen och anpassning till den. Finland har förbundit sig till målen i Parisavtalet och eftersträvar nationellt koldioxidneutralitet före 2035.

Förändringarna i naturen påverkar de nyttigheter som är viktiga för människorna och de tjänster som naturen tillhandahåller. Till exempel det faktum att pollinerare är hotade kan återspeglas i livsmedelstryggheten. Klimatförändringen förstärker de nuvarande förändringar som människan orsakar, såsom övergödning, torka och slutning av öppna naturtyper, och ökar de risker som främmande arter medför. Även naturskyddsområden, naturtyper och arternas livsmiljöer riskerar att försämrans när klimatet förändras. Klimatförändringen är särskilt snabb i de nordliga områdena, vilket också märks i Finland, särskilt i Lappland.

Lagen om naturskydd från 1923 reviderades 1996 och dess namn ändrades på svenska till naturvårdslagen. Den viktigaste grunden till ändringen var Finlands anslutning till EU och den därmed följande förpliktelsen att sätta i kraft EU:s habitatdirektiv och fågeldirektiv i den nationella lagstiftningen. Till många delar baserar sig den gällande lagen åtminstone ”till sin anda” på lagen om naturskydd från 1923. Utgångspunkten med lagen är att naturvård behövs för att bevara naturvärdena från de förändringar som människan orsakar. Detta är fortfarande en motiverad utgångspunkt, men klimatförändringens snabbhet och styrka förutsätter att naturvårdslagen utvärderas också med tanke på klimatförändringen.

De snabba förändringar som klimatförändringen orsakar togs inte upp vid beredningen av den gällande naturvårdslagen. När det gäller skyddsvärdena är strävan med lagen i stor utsträckning att bevara nuläget, återställa en tidigare status som ansågs önskvärd, stoppa försämringen och även restaurering. Däremot har framför allt det krav som klimatförändringen för med sig, nämligen beredskap inför en oundviklig förändring, det vill säga anpassning, inte tidigare funnits med i naturvårdslagen. På motsvarande sätt har inte heller det inbördes sambandet mellan begränsningen av klimatförändringen och naturskyddet utvärderats. I den första utvärderingen av hur naturvårdslagen fungerar från 2010 fästes det inte heller särskild uppmärksamhet vid klimatförändringen, även om betydelsen av områden utanför naturskyddsområdena dock betonades i lagen med tanke på naturskyddsområdenas sammanlänkning och ekologiska förbindelser. Uppfattningen om klimatförändringens snabbhet och dess allvarliga konsekvenser för den levande naturens system har dock stärkts avsevärt under det senaste årtiondet på basis av forskningsresultat och även den allmänna kannedomen om klimatförändringen har ökat, så det finns skäl att granska detta ärende också med tanke på naturvårdslagen.

Finlands miljöcentrals forskningsprojekt Skyddsområdesnätverk i ett föränderligt klimat (SUMI) behandlade konsekvenserna av klimatförändringen och anpassningen till den ur naturvårdssynvinkel. Förstudien blev klar 2017 och på den följde det egentliga projektet 2017–2019. Resultaten av projektet publicerades 2020 (Aapala med flera, SYKEra 1/2020). Resultaten av

SUMI-projektet visar att man genom naturvårdslagen kan främja anpassningen till klimatförändringen, och bevarandet av de värden som lagen avser förutsätter även det.

Klimatförändringens konsekvenser för naturen i skyddsområdena kan vara snabba och betydande. Skyddsområdena buffrar de negativa konsekvenserna av klimatförändringen. I planeringen av skyddsområden har man dock av hävd inte berett sig på kraftiga förändringar. Klimatförändringens snabbhet och särdragen hos topografin i skyddsområdena spelar en central roll när skyddsområdesnätverkets anpassningsförmåga bedöms. Skyddsområden som är mångsidiga i fråga om sina ytformer och livsmiljöer kan erbjuda olika slags mikroklimat och därmed tillflyktsorter för arter när klimatet förändras. Åtgärder som tryggar mångfalden utanför skyddsområdena kan främja anpassningen av nätverket av skyddsområden till konsekvenserna av klimatförändringen. Åtgärderna som gäller anpassning till klimatförändringen (till exempel i ekonomiskogar) och annan markanvändning kan dock leda till att den biologiska mångfalden påverkas negativt både inom nätverket av skyddsområden och även i större omfattning.

Sambandet mellan skyddet av den biologiska mångfalden och anpassningen till klimatförändringen är dubbelriktat. Om den biologiska mångfalden tryggas genom lagstiftning kan den allmänna anpassningen till klimatförändringen samtidigt stödas. Genom vissa typer av anpassningsåtgärder kan man begränsa försämringen av mångfalden i takt med att klimatförändringen framskrider. Till exempel genom naturskyddsplanering och utveckling av skyddet av naturtyper kan man, om de riktas på rätt sätt, främja anpassningen till klimatförändringen. Det finns också ett klart samband mellan tryggheten av mångfalden och begränsningen av klimatförändringen. Största delen av Finlands hotade arter lever i skogar, och tryggheten av skogsområden stöder också uppnåendet av det globala begränsningsmålet samt upprätthållandet av nationella kollarer.

Skyddsområdena och deras sammanlänkning är viktiga med tanke på anpassningen till klimatförändringen. Om de riktas på rätt sätt stöder lagstiftningsmässiga metoder för att stödja och utveckla nätverket av naturskyddsområden samtidigt också naturens anpassning till klimatförändringen. Strävan kan vara att trygga den biologiska mångfalden genom riktade åtgärder i en situation där klimatförändringen framskrider och försämrar arters och naturtyperns möjligheter att överleva. Genom att trygga mångfalden kan man allmänt främja ekosystemens förmåga att klara av olika störningssituationer och återhämta sig från dem. Även en god hantering av miljöinformation kan i sig främja samordningen av klimatpolitiken och naturskyddspolitiken och på så sätt kan konflikter undvikas. Det bör dock noteras att naturskyddsåtgärder och klimatpolitiska åtgärder i vissa fall också kan stå i konflikt med varandra. Av denna orsak är det viktigt att identifiera inbördes kopplingar och förbättra konsekvensen. Detta förutsätter att den produktion och hantering av information som regleras i naturvårdslagen också betjänar planeringen och genomförandet av åtgärder för anpassning till klimatförändringen utanför skyddsområdena.

Eftersom den gällande naturvårdslagen inte innehåller några hänvisningar till klimatförändringen, är det till denna del i viss mån onödigt att göra en mer omfattande bedömning av nuläget i lagen. Det är dock klart att till exempel inrättandet av naturskyddsområden och deras fridlysningsbestämmelser, liksom tryggheten av Natura 2000-områden, är fungerande redskap också med tanke på klimatförändringen. Likaså främjar bestämmelserna om skydd av naturtyper och arter i regel också målen med anpassningen till klimatförändringen.

Naturvårdslagen som helhet och dess riktade bestämmelser behöver utvecklas även så att de blir tydligare med tanke på anpassningen till klimatförändringen. Naturens förutsättningar för att anpassa sig till förändringen behöver stärkas på skyddsområdesnivå och genom att skydda arter och naturtyper. Till exempel vid inrättandet av naturskyddsområden bör det fästas uppmärk-

samhet vid bland annat ett områdes möjligheter att främja till exempel anpassningen till klimatförändringen bland annat genom att stärka sammanlänkningen av områden. Betydelsen av sammanlänkade och enhetliga skyddsområden som kolsänkor bör också bedömas och främjas. Likaså bör det i bestämmelserna om skydd av naturtyper och arter fästas uppmärksamhet vid de hot som klimatförändringen medför.

2.5.4 Hanteringen av naturinformation

Den gällande naturvårdslagen innehåller inga konkreta bestämmelser om hanteringen av naturinformation och systemen som gäller hanteringen, utan bestämmelser om detta finns i naturvårdsförordningen. I 3 § i naturvårdsförordningen föreskrivs det om datasystemet för naturvården, i vilket det enligt förordningen antecknas beslut som fattats med stöd av naturvårdslagen samt övriga uppgifter som är nödvändiga för planering, förverkligande, övervakning och forskning som gäller naturvård och landskapsvård, så som miljöministeriet närmare bestämmer.

Behovet av information om miljön och naturen ökar hela tiden, och samtidigt ökar informationens betydelse kraftigt. Tillförlitlig, täckande, aktuell och användbar information är en nödvändig förutsättning för trygghet av den biologiska mångfalden och dess rättsliga reglering. Det finns ett klart behov av att se till att naturinformation är tillgänglig, att den är korrekt och lätt att använda som stöd för beslutsfattandet. Detta förutsätter både lagstiftningsåtgärder och praktiska åtgärder. Det finns i sig mycket information, men den finns ofta på fel plats, och är ibland också svårtillgänglig.

I samband med beredningen av revideringen av naturvårdslagen har det konstaterats att den gällande regleringen behöver utvecklas för att förbättra hanteringen av naturinformation och uppdatera regleringen, och att bestämmelser om datasystemet för naturvården ska finnas i lag i stället för i förordning. Vid beredningen har det dessutom konstaterats att det finns ett behov av att förtydliga och förenhetliga de centrala aktörernas uppgifter och ansvar i den övergripande arkitekturen för hantering av naturinformation. På grund av arbetets många dimensioner och delvis behov av teknisk natur tillsattes vid beredningen av naturvårdslagen som stöd för arbetet en särskild underarbetsgrupp för hantering av naturinformation, och arbetsgruppen hade till uppgift att utreda tekniska regleringsbehov och detaljer som gäller naturdatasystem samt ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter och aktörer vid hanteringen av datasystemen.

Hanteringen och distributionen av naturinformation är förenade med flera utmaningar. Det finns många aktörer, vid sam användning behövs ofta separata avtalsförfaranden och även förvaltningen av systemen behöver utvecklas. Mellan datasystemen och olika processer finns det också ofta många överlappningar, vilket försvårar den övergripande hanteringen av informationen. Också informationens sökbarhet, användbarhet och kompatibilitet behöver utvecklas. Främjandet av de elektroniska förfarandena enligt naturvårdslagen kräver dessutom åtgärder, dock med beaktande av kraven i den nya informationshanteringslagen och frågor som gäller informationens offentlighet.

Det finns redan flera fungerande system för hantering av naturinformation, och allmänt sett har utvecklingen av verksamhetshelheten naturinformation framskridit under de senaste åren. Det centrala datasystemet inom naturvårdsförvaltningen är den så kallade ULJAS-informations-systemhelheten, som innehåller ett stort antal delsystem, såsom SATJ (datasystemet för skyddsområden, systemet för inrättande av skyddsområden och hantering av basuppgifter), SASS (systemet för planering och uppföljning av skyddsområden) och SAKTI (datasystemet för modeller av skyddsområden). Systemen i sig fungerar i huvudsak bra, men användningen av dem kräver omfattande kompetens och informationen är delvis utspridd i olika system.

De datasystem som används inom miljöförvaltningen har de senaste åren allmänt utvecklats så att den digitala verksamhetsmiljön i allt större utsträckning kan utnyttjas i myndigheternas beslutsfattande och i kommunikationen som rör det. I praktiken har denna utveckling lett till att datasystemen allt oftare används samtidigt av flera olika myndigheter. Kunderna har i sin tur allt större möjligheter att registrera uppgifter om sin verksamhet direkt i systemen och att i systemen följa myndigheternas beslutsfattande i ärenden som gäller dem. I en sådan här verksamhetsmiljö med många aktörer är det emellanåt svårt att få en uppfattning om vem av de aktörer som deltar i utvecklandet och användandet av systemet och upprätthållandet av innehållet som slutligen ansvarar för den behandling av personuppgifter som sker i systemet och för behandlingens lagenlighet.

När det gäller information om arter är situationen redan rätt bra och fungerar i praktiken. Finlands Artdatacenter (www.laji.fi) samlar in och samordnar artuppgifter till en enhetlig och öppen helhet. Artdatacentrets ställning är redan i praktiken rätt etablerad, men den behöver stärkas också i lagstiftningen.

När det gäller informationen om naturtyper är situationen däremot inte lika bra, eftersom det inte ännu finns något datasystem som motsvarar Artdatacentret. Till denna del har det i Finland dock inletts ett så kallat ekosystemobservatorieprojekt (FEO, Finnish Ecosystem Observatory), som grundar sig på tanken att samla in och förvalta information om naturtyper på motsvarande sätt som information om arter. Utmaningen när det gäller information om naturtyper är bland annat att den biologiska mångfalden och ekosystemen försämras, livsmiljöerna splittras och att den därmed anslutna förändringen sker snabbt. De nuvarande uppföljningsmetoderna kan inte i tillräcklig utsträckning svara på dessa utmaningar. Till stöd för beslutsfattandet behövs det aktuell information. Fördelarna med FEO uppkommer när tillgången till och uppdateringen av information och möjligheterna att behandla den förenhetligas och förbättras, vilket för sin del också sparar ekonomiska resurser.

Naturvårdslagstiftningen måste utvecklas som en helhet för att hanteringen av naturinformation ska förbättras och regleringen uppdateras. I naturvårdslagen behöver särskilt myndigheternas uppgifter vid hanteringen av naturinformation förtydligas och förenhetligas. Det finns många aktörer och datasystem, och därför är det behövligt att precisera varje myndighets roll i bestämmelserna om informationshanteringen och datasystemet för naturvården.

Bestämmelserna om hanteringen av naturinformation och om datasystemet för naturvården behöver uppdateras för att säkerställa ansvaren och hanteringen av personuppgifter så att de ändringar av naturvårdslagen som beror på dataskyddsförordningen och ändringarna i den nationella lagstiftningen om skydd för personuppgifter säkerställs genom bestämmelserna. Det är dessutom skäl att beakta de förändringar som skett i verksamhetsmiljön och kraven på det nutida skyddet för personuppgifter samt att bestämmelserna möjliggör moderna tillvägagångssätt, såsom e-tjänster.

De behov av bestämmelser som gäller hanteringen av naturinformation har också ett genomgående samband med bestämmelserna i hela lagen. Naturinformation spelar en central roll till exempel vid inrättandet och skötseln av naturskyddsområden, förfarandet för avgränsning av arters livsmiljöer och naturtyper, tryggheten av Natura 2000-områdena, prövningen av tillstånd till undantag samt utövandet av tillsynen. Således betjänar stärkandet av bestämmelserna om hantering av naturinformation samtidigt hela naturvårdslagens regelverk. Samtidigt är det skäl att lyfta fram också naturskyddsmyndigheternas uppgifter vid beslutsfattande enligt annan miljölagstiftning, eftersom till exempel närings-, trafik- och miljöcentralen samt Forststyrelsen ger

RP 76/2022 rd

utlåtanden bland annat i samband med planläggning och miljö tillstånd till den del de har samband med tryggheten av ett allmänt naturskyddsintresse. Också i dessa situationer är det av central betydelse att naturinformationen är aktuell, tillförlitlig och tillgänglig.

2.5.5 Myndigheter inom och tillsyn över naturvården

I den gällande lagen finns det bestämmelser om förvaltningen av naturvården i 6 §. I paragrafen nämns miljöministeriets, närings-, trafik- och miljöcentralens och kommunens uppgifter. Bestämmelserna ska i sin nuvarande form anses vara snäva.

Enligt lagen ankommer den högsta ledningen och övervakningen av naturvården och landskapsvården på miljöministeriet. Närings-, trafik- och miljöcentralerna har i uppgift att främja och övervaka naturvården och landskapsvården inom sina områden. Dessutom är närings-, trafik- och miljöcentralerna stödmyndighet enligt 1 a kap. och styr, övervakar och främjar genomförandet och tillämpningen av stödet. Lagen innehåller en bestämmelse om kommunernas uppgifter, enligt vilken kommunerna ska främja naturvården och landskapsvården inom sina områden. Vid sidan av detta innehåller paragraferna i lagen betydligt mer detaljerade bestämmelser om myndigheternas uppgifter och skyldigheter, såsom om miljöministeriets och närings-, trafik- och miljöcentralernas befogenhet att fatta olika beslut. I lagen föreskrivs det också om myndigheternas metoder att utöva tillsyn enligt naturvårdslagen. Till dessa hör till exempel möjligheten att använda olika administrativa tvångsmedel samt möjligheten att söka ändring, om brott mot bestämmelserna om naturskydd misstänks.

Forststyrelsen har i naturvårdslagen tilldelats ett flertal uppgifter, i synnerhet i lagens kapitel som gäller skyddsområden och tillsyn. I praktiken ansvarar Forststyrelsen för i synnerhet de mångahanda uppgifter som hänför sig till förvaltningen, användningen och skötseln av statens nätverk av naturskyddsområden.

Dessutom har vissa uppgifter enligt naturvårdslagen ålagts också vissa andra myndigheter, såsom Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseet. Finlands miljöcentral är en forsknings- och utvecklingscentral för miljöområdet som är underställd miljöministeriet och som för sin del sköter uppgifter i anslutning till produktion och uppföljning av information om skyddet av den biologiska mångfalden. Dessutom är miljöcentralen i ärenden som gäller beviljande av tillstånd och intyg den behöriga myndighet som avses i rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem (CITES-förordningen).

Naturhistoriska centralmuseet är en separat institution vid Helsingfors universitet inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde som bevarar och upprätthåller de naturvetenskapliga nationalsamlingarna och bedriver forskning med anknytning till dem. Museet har dock redan en längre tid haft vissa uppgifter som har ett nära samband med naturvården. Till Naturhistoriska centralmuseets uppgifter hör bland annat uppföljning av arter, upprätthållande av informationsmaterial om naturvård samt behandling och tolkning av materialet. Dessutom är Naturhistoriska centralmuseet den vetenskapliga myndighet som avses i den ovannämnda CITES-förordningen.

När det gäller kommunens naturskyddsuppgifter är den gällande lagen anmärkningsvärt snäv. Enligt 6 § 3 mom. i lagen ska kommunerna främja naturvården och landskapsvården inom sina områden. Enligt förarbetena till lagen motsvarar bestämmelsen huvudsakligen bestämmelsen i den lag om naturskydd som gällde tidigare. I förarbetena till den gällande naturvårdslagen har innehållet i kommunernas uppgift inte beskrivits närmare. Kommunerna har mångsidiga möjligheter att främja den biologiska mångfalden, eftersom beslut om lösningarna för att trygga den

biologiska mångfalden ofta fattas lokalt. Kommunerna till exempel styr markanvändningen, utökar naturkännedomen och ökar medborgarnas miljömedvetenhet.

Naturvårdslagens 6 § ger en rätt snäv bild av myndigheternas uppgifter, men i verkligheten har myndigheterna ett betydande antal olika uppgifter på olika nivåer. Det är behövt att på lagnivå förtydliga och också stärka dessa uppgifter. Av naturvårdslagen bör det tydligare än i nuläget framgå vilka myndigheter som åläggs uppgifter och vilka uppgifter de åläggs i lagen. Att myndigheternas uppgifter förtydligas och att ansvaren fastställs i mer detalj har också samband med de behov av att stärka hanteringen av naturinformation som redan konstaterats ovan, och därför hänför sig myndigheternas uppgifter till tillämpningen av naturvårdslagen även i större utsträckning.

I slutsatserna av utvärderingen av hur naturvårdslagen fungerar (2020) lyfts också kommunernas potential att främja den biologiska mångfalden inom sitt område fram och det föreslås till exempel att den lagstiftning som gäller främjande av naturvården och landskapsvården preciseras och att incitament eller projekt och aktörsnätverk utvecklas för att främja den biologiska mångfalden i kommunerna. När det gäller begränsningen av klimatförändringen har det 2008 inom kommunsektorn inrättats ett så kallat Hinku-nätverk (nätverk för koldioxidneutrala kommuner) för föregångskommuner, och målet med nätverket är att före 2030 minska utsläppen med 80 procent från nivån 2007. Nätverket uppkom i projektet Kohti hiilineutraalia kuntaa (kolneutrala kommuner) (Hinku-projekt) som leddes av Finlands miljöcentral och omfattade till en början endast några kommuner, men i nuläget deltar redan mer än 70 kommuner och fem landskap i nätverket. Det har hittills inte inrättats motsvarande aktörsnätverk för att främja den biologiska mångfalden.

Dessutom är det skäl att överväga om Finlands Naturpanel borde få en starkare ställning i naturvårdslagen, i nuläget baserar sig ställningen på ett beslut av miljöministeriet. Syftet med Naturpanelen är att stärka den oberoende vetenskapliga kunskapens roll som stöd för planeringen av politiken för den biologiska mångfalden och beslutsfattandet om den. Naturpanelens verksamhetsförutsättningar kan stärkas genom att det föreskrivs särskilt om den i naturvårdslagen. I fråga om Naturpanelen är jämförelseobjektet klimatpanelen enligt klimatlagen, som till sina utgångspunkter motsvarar Naturpanelen. Det är ändamålsenligt att i den utsträckning det är möjligt förenhetliga bestämmelserna om dessa.

2.5.6 De allmänna bestämmelserna i naturvårdslagen

I 1 kap. i den gällande naturvårdslagen finns det bestämmelser om lagens syfte, lagens tillämpningsområde, förvaltningen av naturvården samt gynnsam bevarandestatus och naturskador. Dessutom innehåller kapitlet allmänna bestämmelser om vilka av Europeiska unionens direktiv som genomförs genom naturvårdslagen och vilka internationella fördrag som hör till området för naturvården. I paragrafen om lagens syfte presenteras lagens allmänna syfte, som i sig inte har direkta konsekvenser för tillämpningen av lagen. Avsikten med syftet är snarare att öppna de allmänna utgångspunkterna för tillämpningen av lagen. Den gällande lagens syfte är i själva verket rätt lika syftet med lagen om naturskydd från 1923.

I lagen ingår däremot inte utöver syftet till exempel allmänna principer eller skyldigheter. Trots detta har till exempel allmänna miljörättsliga principer betydelse vid tillämpningen och tolkningen av naturvårdslagen. Till exempel den i miljörättsliga ärenden etablerade förorsakande-principen syns redan i de bestämmelser i naturvårdslagen som gäller avhjälpan av naturskador (57 a §) och behövliga åtgärder för att kompensera det att nätverket Natura 2000 blir mindre sammanhängande eller att naturvärdena försämras (66 § 4 mom.). Även försiktighetsprincipen

RP 76/2022 rd

tillämpas av hävd i beslutsfattandet enligt naturvårdslagen, i synnerhet i nationella beslut som hänför sig till EU:s habitatdirektiv (till exempel 49 och 65–66 §).

Anmärkningsvärt är att naturvårdslagen inte innehåller en separat paragraf med definitioner. Däremot är det typiskt för annan miljölagstiftning som är nyare än naturvårdslagen att det i lagen finns en egen bestämmelse om definitionerna som förtydligar lagens tillämpningsområde och tolkningen av den.

Samernas rättigheter har beaktats i 16 § i den gällande lagen, och enligt den paragrafen ska i nationalparker och naturreservat som ligger inom samernas hembygdsområde förutsättningarna för samerna att bevara och utveckla sin kultur tryggas. När en nationalpark eller ett naturreservat inrättas ska det uttryckliga syftet med skyddet av området och, i fråga om nationalparker, också besökarnas intressen beaktas på behörigt sätt. I övrigt har det i lagen inte fästs någon större uppmärksamhet vid trygandet av samernas rättigheter.

I samband med beredningen av revideringen av naturvårdslagen har uppmärksamhet fästs vid behovet av att uppdatera de allmänna bestämmelserna i lagen. Den paragraf om lagens syfte som finns i naturvårdslagen behöver uppdateras och preciseras. Dessutom är det skäl att överväga att foga en separat paragraf med definitioner till lagen, eftersom naturvårdslagen innehåller ett stort antal begrepp vars innehåll inte är entydigt.

Utöver detta är det skäl att överväga om det i lagen bör tas in bestämmelser om allmänna principer som redan annars ingår i gällande rätt, såsom försorsakandepincipen eller försiktighetsprincipen. De principer som tas in i lagen har då i första hand betydelse vid styrningen av tillämpningen och tolkningen av lagens bestämmelser. Att en princip skrivs in i lagens bestämmelser eller att den inte skrivs in påverkar inte i sig till exempel försiktighetsprincipens betydelse, eftersom det är fråga om en princip som redan ingår i gällande rätt och som tillämpas av hävd och styr tolkningen av lagstiftningen. Det hänvisas också konsekvent till principer i till exempel högsta förvaltningsdomstolens avgöranden, och därför är det med tanke på förutsägbarheten i tolkningen av naturvårdslagen och transparensen i lagen motiverat att ta in principer också i den gällande lagen. Vem som helst som tillämpar lagen eller planerar verksamhet som förändrar naturen kan då i princip vara bättre medveten om betydelsen av de allmänna principer som för sin del bestämmer innehållet i skyddet. Utöver dessa allmänna principer behöver också medborgarnas förutsättningar för deltagande och kunskapsunderlaget stärkas i lagen så att den bättre motsvarar nutida krav.

I fråga om trygandet av samernas rättigheter ska det fästas uppmärksamhet vid 17 § 3 mom. första meningen i grundlagen, och i den meningen fastställs det att ”samerna såsom urfolk samt romerna och andra grupper har rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur”. Samernas rättigheter som urfolk anses innefatta och samernas kultur omfatta även samernas traditionella näringar, såsom renskötsel, jakt och fiske. Dessa rättigheter är av särskild betydelse inom samernas hembygdsområde när det gäller den naturskyddsplanering som avses i naturvårdslagen. Det bör noteras att till exempel grundlagsutskottet i praktiken har förhållit sig strikt till begränsningar av samernas rättigheter som urfolk, och därför är det skäl att fästa särskild uppmärksamhet vid detta både i de allmänna bestämmelserna i lagen och i bestämmelserna om deltagande.

2.5.7 Deltagande och ändringssökande

Naturvårdslagen innehåller rätt få bestämmelser om främjande av allmänt deltagande. När lagen trädde i kraft 1997 var temat deltagande ännu inte lika vanligt som i nuläget. Naturvårdslagen baserar sig till stor del på ett myndighetsförfarande och förvaltningsrättsligt hörande av parterna. I praktiken har deltagande dock främjats i större utsträckning än vad man kan sluta sig till enbart

av lagen. Till exempel vid utarbetandet av naturskyddsprogram och inrättandet av naturskyddsområden har strävan varit ett omfattande deltagande på regionnivå.

När naturvårdslagen trädde i kraft var den mycket progressiv när det gäller bestämmelserna om ändringsökande och i synnerhet bestämmelserna om fastställande av besvärsrätt. Besvärsrätten i fråga om vissa beslut enligt naturvårdslagen utvidgades då till att gälla även sammanslutningar vars syfte är att främja naturvården eller miljövården. I förarbetena till lagen ansågs det att avgöranden som gäller naturvård inte enbart är ett ärende för områdenas ägare och innehavare, utan avgörandena har också en mer omfattande inverkan, i synnerhet på den ort som de gäller. Av denna orsak ansågs det motiverat att utvidga besvärsrätten. Utvidgningen av besvärsrätten motiverades då också med den bestämmelse som ingick i 14 a § i den dåvarande regeringsformen, och enligt den bestämmelsen ska det allmänna verka för att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Detta har också ansetts innebära ett grundlagsenligt uppdrag att utveckla miljölagstiftningen så att människornas möjligheter att påverka i detta avseende utvidgas. Paragrafen i fråga motsvarar 20 § i den gällande grundlagen.

Enligt förarbetena är sammanslutningar som har besvärsrätt till exempel Finlands naturskyddsförbund, kretsorganisationerna och lokalföreningarna för Natur och Miljö rf samt BirdLife Finland rf samt olika hembygds- och stadsdelsföreningar, invånarföreningar och byalag. En motsvarande besvärsrätt för sammanslutningar ansågs inte behövlig för markägare, eftersom ägarna av områden redan på basis av ägandet har besvärsrätt. Även lokala och regionala sammanslutningars besvärsrätt har dock begränsats i naturvårdslagen så att de inte kan anföra besvär över beslut som gäller ersättning samt undantagslov som avses i 31 § och 48 § 2 mom.

En särskild fråga med tanke på deltagandet hänför sig till tryggheten av samernas rättigheter, som det i den gällande naturvårdslagen närmast föreskrivs om i den gällande 16 §. Enligt den ska i nationalparker och naturreservat som ligger inom samernas hembygdsområde förutsättningarna för samerna att bevara och utveckla sin kultur tryggas. När en nationalpark eller ett naturreservat inrättas ska det uttryckliga syftet med skyddet av området och, i fråga om nationalparker, också besökarnas intressen beaktas på behörigt sätt. Samernas rätt att utöva och bevara sin egen kultur är en särskild rättighet som tryggas i grundlagen (17 §) och som det ska fästas särskild uppmärksamhet vid.

Naturvårdslagen är i princip inte förenad med särskilt betydande brister när det gäller deltagande och ändringsökande. Trots detta är det skäl att överväga möjligheterna att stärka deltagandet i naturvårdslagen. Det bör i beslutsfattandet enligt naturvårdslagen möjliggöras ett så omfattande hörande av parter och andra aktörer som möjligt. Liksom det redan i förarbetena till den gällande lagen konstateras på ovannämnda sätt är avgöranden som gäller naturvård inte enbart ett ärende för områdenas ägare och innehavare, utan avgörandena har också en mer omfattande inverkan, i synnerhet på den ort som de gäller. I nuläget, där den biologiska mångfalden fortsätter att försämrats och klimatförändringen framskrider, är det motiverat att stärka möjligheterna för medborgare som är intresserade av dessa frågor att delta i planeringen och beslutsfattandet enligt naturvårdslagen i den mån det är motiverat. Samtidigt är det skäl att komma ihåg att beslut enligt naturvårdslagen kan begränsa till exempel markägarnas möjligheter att utnyttja sin egendom, och därför ska också deras möjligheter att delta tryggas i så stor utsträckning som möjligt.

I 17 § 3 mom. första meningen i grundlagen fastställs det att ”samerna såsom urfolk samt romerna och andra grupper har rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur”. Samernas rättigheter som urfolk anses innefatta och samernas kultur omfatta även samernas traditionella näringar, såsom renskötsel, jakt och fiske. Dessa rättigheter är av särskild betydelse inom samernas hembygdsområde när det gäller den naturskyddsplanering som avses i naturvårdslagen.

Det bör noteras att till exempel grundlagsutskottet i praktiken har förhållit sig strikt till begränsningar av samernas rättigheter som urfolk, och därför är det skäl att fästa särskild uppmärksamhet vid detta både i de allmänna bestämmelserna i lagen och i bestämmelserna om deltagande. Samernas möjlighet att delta i planeringen och beslutsfattandet enligt naturvårdslagen ska tryggas på det sätt som förutsätts i grundlagen, och dessa rättigheter ska vid behov också stärkas i naturvårdslagen. Dessutom ska uppmärksamhet fästas vid att samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur ska förstås i vid bemärkelse. När det gäller naturvårdslagen kan detta innebära till exempel att tillräcklig med information inhämtas till stöd för beslutsfattandet. Informationen kan utöver egentlig naturrelaterad information anses inbegripa också till exempel frågor som gäller bevarande av traditioner och som ofta är en oskiljaktig del av samekulturen.

I fråga om ändringssökande har det ansetts viktigt att utreda om det fortfarande finns grunder för till exempel en begränsning av sammanslutningars besvärsmått, antingen regionalt eller på basis av beslutens karaktär. Enligt den gällande lagen har i regel endast regionala eller lokala sammanslutningar besvärsmått, medan riksomfattande sammanslutningar inte har motsvarande mått, med undantag för statsrådets beslut om godkännande av ett naturskyddsprogram. Undantagslov som avses i 31 § och 48 § 2 mom. omfattas enligt lagens 61 § 3 mom. likaså inte av besvärsmåtten när det gäller skydd av naturtyper och arter. Däremot omfattar besvärsmåtten dock de undantagslov som avses i 49 § 3 mom. och som motsvarar dessa. Det verkar onödigt att försöka begränsa besvärsmåtten i fråga om beslut som är av särskild betydelse för till exempel föreningar. Dessa är beslut som syftar till att försämra miljöns tillstånd. Begränsningarna av besvärsmåtten verkar således i viss mån vara inkonsekventa, och bestämmelserna behöver förklarigas både för att naturvårdslagen ska vara konsekvent och överlag för att främja hela miljölagstiftningen.

2.5.8 Främjande av och acceptansen för naturvård

Naturvårdslagen har traditionellt gällt inrättande av separata naturskyddsområden samt skydd av arter och naturtyper. Vid sidan av skyddet och de olika förbuden i samband med det har strävan varit att i lagen trygga markägarnas rättsskydd med hjälp av ett rättvist ersättningssystem, vilket stöder acceptansen för naturvården. Däremot har lagens systematik inte särskilt inbegripit bestämmelser om främjande av naturskydd.

I utvärderingen av hur naturvårdslagen fungerar (2010) konstateras det att lagens urval av metoder bör kompletteras för att skyddsmålen ska kunna nås. En slutsats i utvärderingen var att den ekonomiska styrningen och incitamenten behöver utvecklas för att trygga den biologiska mångfalden. I statsminister Sanna Marins gällande regeringsprogram gjordes det en betydande, delvis tidsbunden höjning av finansieringen för naturvården. Dess mest betydande objekt är livsmiljöprogrammet Helmi, som inletts av miljöministeriet, och handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland, METSO. Programmet Helmi, som inletts av miljöministeriet, är ett viktigt verktyg i arbetet med att stoppa förlusten av biologisk mångfald i Finland. Inom ramen för programmet ska myrar restaureras och skyddas, fågelvatten och våtmarker återställas, vårdbiotoper och skogbevuxna livsmiljöer vårdas samt naturen på stränder och i vatten återställas. Programmets långsiktiga mål sträcker sig till 2030. Handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland 2014–2025, det vill säga METSO, kombinerar skyddet av skogarna och den ekonomiska användningen av dem. Målet med handlingsplanen är att stoppa tillbakagången hos naturtyperna med skog och skogsarter och stabilisera en gynnsam utveckling av den biologiska mångfalden. I handlingsplanen METSO baserar sig skyddet på frivillighet bland markägarna och planen genomförs genom både bestående och tidsbegränsade metoder. Med hjälp av frivilligt skydd tryggas livsmiljöer där trädbeståndet har representativa strukturella drag och skogsnaturens artrikedom är stor. Programmet Helmi och handlingsplanen METSO har inte baserat sig på lagstiftning utan på statsrådets principbeslut.

Vid ingången av 2021 trädde en ändring (732/2020) av naturvårdslagen i kraft, genom vilken ett nytt 1 a kap. fogades till lagen. I kapitlet föreskrivs det om att stöd för vissa restaurerings- och vårdåtgärder som vidtas för att främja skyddet av den biologiska mångfalden kan beviljas med medel som anvisats i statsbudgeten. Ändringen bidrar till genomförandet av statsminister Sanna Marins regeringsprogram genom att förbättra förutsättningarna för att trygga den biologiska mångfalden och utgör också en del av det genomförande av programmet Helmi i anslutning till förbättrande av livsmiljöernas tillstånd som ingår i regeringsprogrammet. Det togs i lagen in bestämmelser om stöd som beviljas som varor eller tjänster för att främja restaurering och vård. I lagen avses med tjänster åtgärder för vård och restaurering av livsmiljöer och naturtyper, såsom slätter, röjning av träd och ordnande av betesgång, och med varor avses exempelvis behövt stängselmaterial.

Inlösnings- och ersättningssystemet enligt naturvårdslagen upplevs i princip fungera rätt bra. Markägaren har med stöd av 51 § i lagen rätt att kräva inlösnings när fyra år har gått sedan ett beslut om godkännande av ett i lagen avsett naturskyddsprogram fattades och beslutet har vunnit laga kraft. Till denna del måste det dock konstateras att det under den gällande naturvårdslagens giltighetstid inte har fattats ett enda sådant beslut om ett nytt naturskyddsprogram som inlösnings enligt paragrafen kan grunda sig på. Till denna del har bestämmelsen i fråga alltså inte tillämpats i praktiken. Staten kan för sin del med stöd av 52 § lösa in områden för att inrätta ett naturskyddsområde eller för att på något annat sätt förverkliga det skydd som avses i denna lag.

Lagen baserar sig i fråga om inlösnings på principen om full ersättning. Detsamma gäller andra ersättningar än ersättningar för inlösnings, om markägaren orsakas betydande olägenhet. Om till exempel ett beslut som har fattats på grund av avgränsning av naturtyper (29 §) eller arters livsmiljöer (47 §) enligt naturvårdslagen eller ett förbud som gäller arters föröknings- och rastplatser (49 §) orsakar fastighetsägaren eller innehavaren av en särskild rättighet betydelsefull olägenhet, har han eller hon rätt att av staten få full ersättning för olägenheten. Enligt motiveringen ansågs betydelsefull olägenhet vara större än ringa olägenhet, men mindre än avsevärd olägenhet. I praktiken är tröskeln för ersättning mycket låg och har under de senaste åren legat på kring cirka 2 000–3 000 euro.

När det gäller ersättningssystemet finns det inga särskilt betydande behov av att ändra på lagen. Ersättningssystemet anses fungera relativt bra, även om nivån på ersättningarna i viss mån anses låg. Lagen behöver till vissa delar preciseras och kompletteras, och till exempel i fråga om ersättningar bör det övervägas att de kumulativa konsekvenser som förbuden enligt naturvårdslagen eventuellt har för markägaren ska beaktas.

Med tanke på att lagens syfte är att trygga och främja den biologiska mångfalden är det skäl att diversifiera urvalet av metoder enligt lagen. Systemet för naturskyddsplanering är i den gällande lagen tämligen anspråkslöst, och det behöver stärkas. Till exempel Finlands nuvarande strategi för bevarande och hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden har godkänts genom statsrådets principbeslut 2012, och den omfattar åren 2012–2020. Till stöd för strategin har det utarbetats ett handlingsprogram som de berörda ministerierna har förbundit sig till. Strategin och handlingsprogrammet är redan en etablerad del av helheten för tryggnad och främjande av den biologiska mångfalden. Att dessa stärks på lagstiftningsnivå främjar sannolikt strategins och handlingsprogrammets verkningsfullhet.

De bestämmelser om stöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden som trädde i kraft vid ingången av 2021 är uppdaterade och det är i sig inte behövt att göra ändringar i dem. De gällande bestämmelserna möjliggör dock inte finansiellt stöd, och det är därför till denna del möjligt att utvidga bestämmelserna.

I utvärderingen av hur naturvårdslagen fungerar (2020) har det också lyfts fram ett behov av att stärka rättsgrunden för handlingsprogram som baserar sig på frivillighet. Dessa är till exempel handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland METSO och livsmiljöprogrammet Helmi, inom ramen för vilka frivilligt skydd har genomförts i stor omfattning. Handlingsplanen och programmet baserar sig inte på lag, utan på statsrådets principbeslut. Avsaknaden av reglering kan bedömas vara i viss mån problematisk bland annat med tanke på rättssäkerheten och godtagbarheten samt uppföljningen och utvärderingen av och transparensen i verksamheten. Det har ansetts att riktlinjer för mer komplicerade principer för riktande av stöd eller incitament behöver stödja sig på lagstiftning. Således ska frivilliga naturskyddsprogram basera sig på lag i stället för på statsrådets beslut.

2.5.9 Ekologisk kompensation

Den gällande naturvårdslagen innehåller inga bestämmelser om ekologisk kompensation, och därför är det till denna del onödigt att göra en mer omfattande bedömning av lagens nuläge. I 66 § 4 mom. som gäller skydd av Natura 2000-områden, föreskrivs det visserligen om de behövliga åtgärder som i ett beslut om genomförande av ett projekt eller en plan ska bestämmas för att gottgöra det att nätverket Natura 2000 blir mindre sammanhängande eller att naturvärdena försämras. I övrigt innehåller lagen dock inga bestämmelser om kompensation.

Internationellt sett är situationen en annan. Bestämmelser om kompensation har funnits till exempel i Tysklands naturvårdslagstiftning (Bundesnaturschutzgesetz) sedan 1976, i Sverige (miljöbalken) från och med 1998 och under de senaste åren runt om i världen, både i utvecklade länder och i utvecklingsländer, som ett modernt sätt att begränsa förlusten av biologisk mångfald. År 2013 ingick enligt OECD bestämmelser om ekologisk kompensation i lagstiftningen i åtminstone 56 stater och motsvarande lagstiftning bereddes i åtminstone 13 stater.

2.6 Samband med annan lagstiftning som är under beredning

Naturvårdslagen är en så kallad allmän lag som tillämpas på alla projekt och åtgärder som omfattas av naturvårdslagens tillämpningsområde. I lagförslaget föreslås det inte att denna grundläggande utgångspunkt ska ändras, utan naturvårdslagen ska tillämpas på skyddet och vården av naturen och landskapet. När det gäller tillämpningsområdet har det således ingen betydelse huruvida det är fråga om verksamhet som omfattas av till exempel markanvändnings- och bygglagen, miljöskyddslagen eller skogslagen, om verksamheten inverkar på de naturvärden som skyddas i naturvårdslagen. I det fallet blir också naturvårdslagen tillämplig. Naturvårdslagens syfte att trygga mångfalden kan dock inte endast vara beroende av de åtgärder som avses i naturvårdslagen, och skyddet av mångfalden kan inte hänga på till exempel endast skyddet av hotade arter eller naturtyper. Det är fråga om en större helhet som hänför sig till all användning av miljön och lagstiftningen om den.

Samtidigt med revideringen av naturvårdslagen pågår flera andra revideringar som för sin del påverkar den biologiska mångfalden och som anknyter till naturvårdslagen. De mest centrala av dessa är en revidering av markanvändnings- och bygglagen (132/1999) som bereds vid miljöministeriet och en revidering av gruvlagen (621/2011) som bereds vid arbets- och näringsministeriet. Dessa lagrevideringar har många gräns- och kontaktytor samt sammantagna konsekvenser som man i den mån det är möjligt har försökt beakta vid beredningen av naturvårdslagen. För sin del kan dessa andra pågående lagprojekt inverka på innehållet i förslaget till naturvårdslag.

Att olika projekt bereds samtidigt innebär att det är utmanande att bedöma lagrevideringarnas sammantagna konsekvenser, eftersom de lagprojekt som är under beredning är självständiga

och deras innehåll kan förändras under beredningen. I beredningen av naturvårdslagen har man hållit tät kontakt med andra projekt och på så sätt försökt se till kopplingarna mellan olika lagar.

En central utgångspunkt med tanke på naturvårdslagen är att trygga den biologiska mångfalden, vilket kan främjas också genom annan miljölagstiftning. Till exempel i de krav på landskaps-, general- och detaljplaners innehåll som ingår i den gällande markanvändnings- och bygglagen har tryggheten av naturvärden beaktats på olika sätt. Detta stärker också kopplingen till förslaget till naturvårdslag, enligt vilket hotade naturtyper och arter ska beaktas i beslutsfattandet. Genom förslaget till naturvårdslag åläggs dock inga nya skyldigheter att bereda planer, utan bestämmelserna närmast kompletteras och preciseras.

När det gäller klimatlagen är förhållandet till naturvårdslagen något annorlunda, eftersom klimatlagen till sin karaktär till stor del är en ramlag som bygger på olika planeringssystem. I fråga om förslaget till naturvårdslag är i synnerhet enhetliga syften och samordning av olika planeringsinstrument metoder för att hantera kopplingarna mellan lagarna. Till exempel den nationella strategin och det nationella handlingsprogram för biologisk mångfald som föreslås i naturvårdslagen samt den därmed anslutna regionala genomförandeplanen gör det möjligt att beakta de planeringsinstrument som avses i klimatlagen och främjar samordningen av lagarna. En övergripande planering av detta slag mellan tryggheten av mångfalden och bekämpningen av klimatförändringen är viktig för att de olika lagarnas syften ska stödja varandra. Samtidigt erbjuder den också ett sätt att hantera eventuella konflikter mellan tryggheten av mångfalden och klimatmålen. Till exempel skyddet av värdefulla naturområden och det utnyttjande av områden som med tanke på klimatet hållbara energi- och infrastrukturprojekt förutsätter kan i vissa situationer delvis stå i konflikt med varandra. Sådana planeringsinstrument i olika lagar som är kopplade till varandra minskar dessa konflikter.

Den gällande klimatlagen innehåller också en bestämmelse om ett vetenskapligt sakkunnigorgan, klimatpanelen. I naturvårdslagen föreslås det en bestämmelse om en Naturpanel som till sina utgångspunkter motsvarar klimatpanelen enligt klimatlagen. För att säkerställa att bestämmelserna är enhetliga ska de bestämmelser om Naturpanelen som finns i naturvårdslagen i så hög grad som möjligt motsvara de bestämmelser om klimatpanelen som finns i klimatlagen.

När det gäller revideringen av gruvlagen är till exempel konsekvenserna av malmletning och gruvdrift för de naturvärden som skyddas i naturvårdslagen av betydelse. Den gällande lagstiftningen är inte särskilt tydlig i detta avseende, och man har försökt fästa uppmärksamhet vid detta vid beredningen. En särskild fråga mellan lagarna är förhållandet mellan malmletning och de naturskyddsområden som avses i naturvårdslagen. I nuläget har malmletning varit möjlig med Forststyrelsens tillstånd också i naturskyddsområden, men det föreslås att denna möjlighet ska begränsas avsevärt i den nya naturvårdslagen. Ändringen har flera konsekvenser som sträcker sig i olika riktningar. Med tanke på den biologiska mångfalden är det motiverat att malmletning och gruvdrift inte ska få bedrivas på vissa skyddade och avgränsade områden med särskilt värdefulla naturvärden. Det föreslås att enligt naturvårdslagen ska malmletning inte vara möjlig i nationalparker och naturreservat och att tillståndsvillkoren ska preciseras också i andra statliga skyddsområden. Detta kan delvis påverka förutsättningarna för bedrivande av gruvdrift.

Alla ovannämnda lagprojekt förenas också av behovet av att beakta samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Till denna del är avsikten att bestämmelserna i de olika lagarna ska vara enhetliga i den mån det är möjligt inom ramen för lagarnas tillämpningsområde.

3 Målsättning

Syftet med förslaget är att främja skyddet av den biologiska mångfalden genom att se över naturvårdslagen så att den fungerar bättre och har större genomslagskraft och därigenom hindra och sakta ner utarmningen av den biologiska mångfalden. Avsikten är också att förslaget ska bidra till att öka acceptansen för naturvård samt effektivisera de administrativa förfarandena. Utöver dessa är syftet med förslaget även att naturvårdslagens roll som en del av den övriga lagstiftningen som gäller miljön ska bli tydligare.

I förslaget beaktas också naturvårdslagens samband med annan central lagstiftning som gäller markanvändning samt målen för begränsning av och anpassning till klimatförändringen. I förslaget beaktas dessutom grundlagens tolkningar bland annat av förhållandet mellan bestämmelser i lag och bestämmelser i förordning samt av de grundläggande miljö rättigheternas betydelse, som har utvecklats efter det att naturvårdslagen stiftades. Utöver detta fästs i förslaget uppmärksamhet vid medborgarnas och frivilligorganisationernas rätt till inflytande och deras rättsskydd samt vid att förutsättningarna för bevarandet och utvecklandet av samernas kultur tryggas.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Inledning

Vid beredningen av revideringen av naturvårdslagen har den gällande lagen setts över med hjälp av genomgripande teman. Dessa teman har varit stärkandet av skyddet av arter och naturtyper, klimatförändringen, hanteringen av naturinformation, främjandet av skyddet av den biologiska mångfalden samt incitament. Dessutom har ekologisk kompensation beretts i en separat projektgrupp som en del av revideringen av naturvårdslagen. Inom ramen för översynen av teman föreslås det att den gällande lagen kompletteras och ses över på flera punkter för att främja det tryggande av biologisk mångfald som utgör lagens syfte. Ändringsförslagen gäller alla kapitel i den gällande naturvårdslagen, och i lagen föreslås dessutom vissa helt nya kapitel. Många av förslagen genomför flera teman samtidigt: till exempel genom att stärka hanteringen av naturinformation svarar man delvis på såväl behoven av att skydda arter och naturtyper som de utmaningar som klimatförändringen medför. På motsvarande sätt kan man genom en interaktiv naturskyddsplanering främja skyddets godtagbarhet och samordna olika samhällsliga mål.

Syftet med förslagen är att främja tryggheten av den biologiska mångfalden både genom att utveckla regleringens övergripande funktionalitet och genom att utvidga och stärka skyddsmetoderna. Med detta eftersträvas till exempel en utvidgning av naturskyddsplaneringens verkningfullhet genom att stärka dess rättsliga grund och öka växelverkan i beredningen, utvidga det rättsliga skyddet för naturtyper och arter som är i behov av skydd, kräva kompensation för försämringar av naturvärden samt stärka hanteringen av den naturinformation som behövs vid bedömningen av skyddsåtgärderna. Genom förslagen främjas dessutom genomförandet av frivilligt naturskydd till exempel genom att möjliggöra att finansiellt understöd beviljas för att genomföra skyddet av mångfalden. De föreslagna nya skyddsmetoderna stärker på ett betydande sätt livskraften hos bestånden av naturtyper och arter som är i behov av skydd.

4.1.2 De allmänna bestämmelserna i naturvårdslagen

I 1 kap. i den gällande naturvårdslagen finns det bestämmelser om lagens syfte, lagens tillämpningsområde, förvaltningen av naturvärden samt gynnsam bevarandestatus och naturskador. Dessutom innehåller kapitlet allmänna bestämmelser om vilka av Europeiska unionens direktiv

som genomförs genom naturvårdslagen och vilka internationella fördrag som hör till området för naturvården. Vid beredningen av reformen av naturvårdslagen har det konstaterats att 1 kap i lagen till vissa delar behöver förtydligas och även utvidgas. Det helt nya 2 kap. ska innehålla bestämmelser om förvaltningen av naturvården i stället för de snäva bestämmelserna i den gällande 1 kap. 6 §. Bestämmelsen om naturvårdslagens syfte uppdateras. Dessutom tas det i kapitlet in nya bestämmelser om vissa definitioner som är centrala med tanke på naturvårdslagen, om försiktighetsprincipen som ska tillämpas vid naturvården, om främjande av miljömedvetenhet samt om skydd för samekulturen.

4.1.3 Myndigheter inom och förvaltningen av naturvården

I den gällande lagen finns bestämmelser om förvaltningen av naturvården i 6 §. I paragrafen nämns miljöministeriets, närings-, trafik- och miljöcentralens och kommunens uppgifter. Bestämmelserna ska i sin nuvarande form anses vara snäva. Enligt förslaget ska bestämmelser om vilka uppgifter myndigheter och andra aktörer inom naturvården har tas in i ett nytt kapitel. Bestämmelserna om myndigheternas uppgifter uppdateras, förtydligas och förenhetligas samtidigt i förhållande till den övriga miljölagstiftningen. I kapitlet finns det bestämmelser om statliga naturvårdsmyndigheter, expertmyndigheter inom naturvården samt kommunens och Finlands Naturpanels uppgifter.

4.1.4 Naturskyddsplanering

Kapitlet om naturskyddsplanering kompletteras så att det motsvarar nuvarande praxis. Utöver om naturskyddsprogram finns det i lagen bestämmelser om en nationell strategi och ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald. Dessutom kan närings-, trafik- och miljöcentralen för sitt område utarbeta en regional genomförandeplan för biologisk mångfald som gäller strategin och handlingsprogrammet för biologisk mångfald. I lagen tas det även in en rättslig grund för frivilliga åtgärdsprogram som gäller naturskydd. Bestämmelserna om deltagande preciseras och de samlas i en egen paragraf som finns i kapitlet om naturskyddsplanering.

I den gällande naturvårdsförordningen finns det bestämmelser om övervakning av naturvården. Dessa bestämmelser ska överföras till lagen och preciseras. För att trygga en kunskapsbaserad miljö- och naturpolitik behövs det kontinuerlig långvarig övervakning som ger en helhetsbild av förändringarna i olika grupper av arter och olika nivåer i naturen.

4.1.5 Stödjande av skydd och vård av den biologiska mångfalden

Vid utvärderingen av hur naturvårdslagen fungerar har det identifierats ett behov av att ta fram finansieringsinstrument som sporrar till naturvård och restaurering. Behovet av stöd konkretiseras i synnerhet i de åtgärder för vård av naturtyper och arters livsmiljöer samt landskapsområden, som i det nuvarande systemet baserar sig på etablerad praxis. Dessa vårdåtgärder har i nuläget genomförts på basis av ett avtal mellan närings-, trafik- och miljöcentralen och objektets ägare. En ändamålsenlig organisering av verksamheten och vidareutvecklingen av den har dock ansetts förutsätta att den rättsliga grunden stärks. Genom ändring 732/2020 av naturvårdslagen togs det i lagen in bestämmelser som gäller sådant stöd för främjande av restaurering och vård som beviljas som varor eller tjänster. I dessa bestämmelser föreslås det nu bara mindre preciseringar samt att det tas in en bestämmelse om finansiellt understöd. Understöd kan beviljas för projekt och åtgärder för att främja skyddet och vården av den biologiska mångfalden och natur- och kulturlandskapet. Understöd ska också kunna beviljas för forskning och utvecklingsarbete som gäller biologisk mångfald. Med understöd avses specialunderstöd enligt 5 § i statsunderstödslagen, och sådant specialunderstöd kan beviljas bland annat för ett försöks-, start-, forsknings- eller utvecklingsprojekt eller något annat projekt med begränsat syfte.

4.1.6 Naturskyddsområden

Det föreslås att det i kapitlet om naturskyddsområden görs flera preciseringar samt flera uppdateringar av teknisk natur. Ändringar föreslås i förutsättningarna för inrättande av naturskyddsområden, fridlysningsbestämmelserna för statens statliga naturskyddsområden samt inrättandet av privata naturskyddsområden, utfärdandet av fridlysningsbestämmelser för dem och undantag från fridlysningsbestämmelserna. I förslagen ingår också ett förslag enligt vilket Forststyrelsen inte längre i fortsättningen ska kunna bevilja tillstånd till malmletning i nationalparker och naturreservat. I andra statliga naturskyddsområden ska det fortfarande vara möjligt att bevilja detta tillstånd på vissa preciserade villkor.

Bestämmelserna om att vissa verksamheter i anslutning till jakt samt avlägsnande av främmande arter är tillåtna på naturskyddsområden förtydligas och görs smidigare. Dessutom fogas till lagen en bestämmelse om avveckling av statliga naturskyddsområden och om lindring av fridlysningsbestämmelserna.

Kapitlet om naturskyddsområden ändras även strukturellt så att den i kapitlet tidigare indelningen i naturskydd i områden som tillhör staten och naturskydd i områden som tillhör enskilda slopas. Genom denna ändring förtydligas och förbättras kapitlets läsbarhet. Slopandet av indelningen medför inga direkta ändringar i innehållet i sak i de gällande paragraferna. Det föreslås att bestämmelserna om naturminnesmärken ska överföras från kapitlet om naturskyddsområden till kapitlet om landskapsvård.

4.1.7 Skydd av naturtyper

Skyddet av naturtyper tryggar många arter i samma livsmiljö som delvis är beroende av varandra. Den största orsaken till att arter är hotade är att deras livsmiljöer försämras. Skyddet av naturtyper kompletterar nätverket av naturskyddsområden och främjar bevarandet av den regionala och ekologiska variationen i Finlands natur, sammanlänkningen av naturobjekt och naturens hållbarhet under föränderliga förhållanden. En del av naturtyperna kräver även vård och iståndsättning för att deras särdrag ska bevaras.

Enligt förslaget ska urvalet av metoder för att skydda naturtyper stärkas. I lagens 7 kap. tas det in bestämmelser om hotade naturtyper och om beaktande av dem i beslutsfattandet enligt annan lagstiftning samt om skyddade naturtyper. Statsrådet bemyndigas att utfärda en förordning om hotade naturtyper och om definieringen av dem i överensstämmelse med vad som föreskrivs om hotade arter i den gällande lagen. Bemyndigandet att utfärda förordning ska också preciseras. Förteckningen över skyddade naturtyper som omfattas av förfarandet med beslut om avgränsning ses över, och definitionerna av naturtyper uppdateras i ljuset av den senaste informationen om hotade naturtyper. Dessutom föreslås det att också bestämmelserna om skydd av vissa typer av vattennatur i 2 kap. 11 § i vattenlagen ska stärkas i samband med revideringen av naturvårdslagen.

I kapitlet föreskrivs det även om genomförande av åtgärder för iståndsättning och vård av hotade naturtyper och det möjliggörs dessutom att understöd beviljas för skydd och vård av naturtyper. I lagens 1 kap. tas det också in en definition av naturtyp.

4.1.8 Artskydd

Artskyddet är ett viktigt rättsligt instrument för skydd av den biologiska mångfalden. De centrala metoder för artskydd som anges i den gällande naturvårdslagen är fridlysning av djur-,

växt- och svamparter samt skydd av arters livsmiljöer och de platser där arter förekommer. Utöver av dessa metoder främjas artskyddet även av inrättandet av naturskyddsområden, nätverket Natura 2000 och genomförandet av andra bestämmelser om artskydd i habitatdirektivet och fågeldirektivet samt regleringen av handeln med och bytet av arter. Bestämmelserna i naturvårdslagen tillämpas på största delen av de vilt levande djur- och växtarter som förekommer naturligt i Finland, med undantag för några av de arter av vilt och icke fredade djur som avses i 5 § i jaktlagen samt fiskarter som har ekonomisk betydelse.

För att artskyddet ska kunna effektiviseras förtydligas det gällande kapitlet om artskydd i naturvårdslagen, stärks skyddet av hotade arter samt åtskiljs bestämmelserna om handel och byte av arter till ett eget kapitel. Dessutom tas det i lagen in bestämmelser om bland annat skydd av nya arter som påträffas i Finland och främjas genom assisterad spridning bevarande av arter som hotas kraftigt av klimatförändringen. Strävan är också att samordna bestämmelserna om artskydd med bestämmelserna i kapitlet om naturtyper så att metoderna för att skydda arter och naturtyper stöder varandra bättre. Lagens tillämpningsområde ändras dessutom så att bestämmelserna i kapitlet i fortsättningen inte ska tillämpas på fisk eller kräftor, utan att det endast ska föreskrivas om dem i lagen om fiske.

Bestämmelser om byte, import och export av arter finns i den gällande lagen i kapitlet om artskydd. Det föreslås att lagen ska förtydligas genom att bestämmelserna om internationell handel och internationellt byte av hotade arter, om handel och byte inom EU av hotade arter, om annan import och export samt om innehav av fridlysta arter eller arter som omfattas av CITES-konventionen överförs i huvudsak till 9 kap. Till lagen fogas också ett nytt förbud mot att som jakttroféer importera individer av vissa sådana globalt hotade arter eller delar av dem, som hotas av internationell handel.

4.1.9 Frivillig ekologisk kompensation

Till naturvårdslagen fogas ett nytt kapitel om frivillig av ekologisk kompensation. I kapitlet föreskrivs det om produktion av naturvärden och verifiering av frivillig kompensation.

Ekologisk kompensation är ett ekonomiskt styrmedel, som i enlighet med förorsakandeprincipen innebär att kostnaderna för de skador som orsakas den biologiska mångfalden inkluderas i kostnaderna för genomförandet av ett projekt.

Multinationella företag, vars verksamhet har upprepade och betydande miljökonsekvenser använder den verksamhetsmodell för ekologisk kompensation som utvecklats av Business and Biodiversity Offsets Programme (BBOP, <http://bbop.forest-trends.org/>), som startades 2004. Ekologisk kompensation fungerar som ett verktyg för konflikthantering i synnerhet i sådana internationella stora projekt, vars miljökonsekvenser skulle kunna orsaka miljötvister. Även internationella aktörer på finansmarknaden har inkluderat beaktande av ekologiska skador som en del av utvärderingen av de aktörer som beviljas lån. Bland annat Internationella finansieringsbolaget (International Finance Corporation), Asiatiska utvecklingsbanken (ADB), Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD), Europeiska investeringsbanken (EIB), Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB), Kinas utvecklingsbank (CDB) samt de finansinstitut som har antagit ekvatorprinciperna (Equator Principles) förutsätter att de projekt som beviljas lån iakttar principen om total icke-försämring. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/852 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar och om ändring av förordning (EU) 2019/2088 ingår målet ”orsaka inte betydande skada” (do no significant harm) i enlighet med artikel 17 även vad gäller att inte försämra skyddsstatusen för naturtyper och arter i de i artikel 3 fastställda kriterierna för miljömässigt hållbar ekonomisk verksamhet.

I EU:s strategi för biologisk mångfald från 2011 (Europeiska unionens råd 11249/11) definieras ekologisk kompensation (undvika nettoförluster) enligt följande: ”att en förlust av biologisk mångfald i ett geografiskt eller på annat sätt definierat område uppvägs av en vinst någon annanstans förutsatt att denna princip inte innebär någon försämring av den befintliga biologiska mångfald som skyddas av EU:s naturvårdslagstiftning.” Enligt den praktiska åtgärdsplanen för strategin för biologisk mångfald skulle kommissionen före 2015 lägga fram ett förslag till ett initiativ till ett kompensationssystem genom vilket det säkerställs att det inte sker nettoförluster av ekosystem och ekosystemtjänster. Den arbetsgrupp som tillsattes av kommissionen redde ut målet ”no net loss” (inga nettoförluster) i sin rapport som blev färdig i juni 2013, men kommissionen har fortfarande inte lagt fram ett förslag till gemenskapens lagstiftning.

I åtgärdsförslagen i den slutliga utvärderingen av strategin för biologisk mångfald och handlingsprogrammet som godkändes i Finland genom statsrådets principbeslut av den 20 december 2012 rekommenderades det att principen om inga nettoförluster av biologisk mångfald ska inkluderas i all användning av mark, vatten och naturresurser genom utveckling av lagstiftningen och att parallellt med den principen ska införandet av principen om frivillig nettopositiv effekt främjas (Utvärdering av genomförandet och effekterna av Finlands biodiversitetsstrategi och handlingsprogram 2012–2020, Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2020:36).

Behovet av ekologisk kompensation som ett sätt att stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden identifierades i utvärderingen av hur naturvårdslagen fungerar (2020). Det föreslogs att kompensation ska vara en förutsättning för beviljande av tillstånd till undantag från skyddet av naturtyper i synnerhet när tillstånd behövs för genomförande av ett projekt eller en plan som är mycket viktig med tanke på det allmänna intresset. Dessutom rekommenderades det i utvärderingen att kompensation införs i tillstånden till undantag enligt naturvårdslagen och även mer allmänt i projekt där en försämring av naturvärden inte kan undvikas.

De bestämmelser om ekologisk kompensation som föreslås i naturvårdslagen motsvarar företagets behov av att visa miljöansvar. I lagen föreslås att det i 1 kap. tas in en definition av ekologisk kompensation, och ett 11 kap. där det föreskrivs om produktion av naturvärden och verifiering av frivillig kompensation.

4.1.10 Informationshanteringen inom naturvärden

Enligt förslaget ska det till naturvårdslagen fogas ett nytt kapitel om informationshanteringen inom naturvärden.

Den gällande naturvårdslagen innehåller inga bestämmelser om hanteringen av naturinformation eller om datasystem för denna hantering, utan bestämmelser om detta finns i naturvårdsförordningen. I 3 § i den gällande naturvårdsförordningen föreskrivs det om datasystemet för naturvärden, i vilket det enligt förordningen antecknas beslut som fattats med stöd av naturvårdslagen samt övriga uppgifter som är nödvändiga för planering, förverkligande, övervakning och forskning som gäller naturvård och landskapsvård, så som miljöministeriet närmare bestämmer. Genom förslaget uppdateras de gällande bestämmelserna om datasystemet för naturvärden och överförs till lagen. Samtidigt kompletteras bestämmelserna så att de motsvarar bland annat kraven i dataskyddslagstiftningen och i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019) samt förenhetligas bestämmelserna särskilt i förhållande till det datasystem för miljövärdsinformation som används i miljöskyddsärenden och som avses i miljöskyddslagen.

I kapitlet om informationshanteringen samlas och till kapitlet fogas det delvis bestämmelser om delgivning av de beslut som avses i naturvårdslagen och om information om besluten.

4.1.11 Förverkligande av naturskyddet samt ersättningar

Det föreslås att 12 kap. som gäller förverkligande av naturskyddet kompletteras med en förfarandebestämmelse som gäller förvärv av områden till staten. I den nya paragrafen föreskrivs det om förvärv av områden för naturskyddsändamål och fastställs myndigheternas ansvar i anslutning till dem. För genomförandet av de program som avses i 3 kap. i den föreslagna lagen och skyddet av nätverket Natura 2000, för kompletterandet av det befintliga nätverket av naturskyddsområden eller annars för naturskyddsändamål kan områden förvärvas till staten. Detta motsvarar i sig redan etablerad praxis och innebär således ingen ny skyldighet för myndigheterna. För tydlighetens skull är det dock bra att lagen kompletteras med en bestämmelse om förfarandet.

Naturvårdslagens bestämmelser om ersättning preciseras och kompletteras. Till den gällande paragrafen som gäller ersättningsförfarandet fogas hänvisningar till de föreslagna nya skyddsbesluten. Dessutom föreskrivs det om att kumulativa skador ska beaktas vid fastställandet av den i lagen avsedda betydelsefulla olägenhet som besluten eventuellt orsakar fastighetsägaren eller innehavaren av en särskild rättighet. Avgiftsfriheten för de beslut som avses i naturvårdslagen utvidgas i syfte att till vissa delar öka den sporrande effekten och godtagbarheten.

4.1.12 Tillsyn över naturvården, straff och sökande av ändring

Tillsynen över att naturvårdslagen följs effektiviseras genom att det till 14 kap. fogas bestämmelser om ordnande av tillsyn, om de myndigheter som utövar tillsyn och om myndigheternas rätt att få upplysningar och göra inspektioner. De bestämmelser som utfärdas och meddelas om naturskyddsbrott görs mer verkningfulla genom att det föreskrivs om att närings-, trafik- och miljöcentralen är målsägande i brottmål. Bestämmelsen som gäller inledande av ärenden överförs till en egen paragraf.

Den gällande lagen innehåller ett så kallat öppet blankostraffstadgande, i enlighet med vilket det i lagens straffbestämmelse endast allmänt hänvisas till alla bestämmelser i lagen i fråga. Detta är problematiskt med tanke på den straffrättsliga legalitetsprincipen, och därför ska det i den föreslagna 133 § i naturvårdslagen föreskrivas specifikt om straffbarheten för gärningar, försummelser eller andra åtgärder som strider mot naturvårdslagen eller mot bestämmelser som utfärdats eller meddelats med stöd av den. I bestämmelsen specificeras nästan alla i lagen förbjudna gärningar som straffbara både genom verksamhet och genom en bestämmelse som förbjuder den. Dessutom ska paragraferna om förverkandepåföljd och rätt till omhändertagande uppdateras.

I de paragrafer om ändringssökande som finns i den gällande lagen föreslås vissa ändringar. Registrerade sammanslutningars besvärsmålsrätt utvidgas delvis i sak. Besvärsmålsrätten förenklas och utvidgas delvis genom att begränsningarna av besvärsmålsrätten i fråga om vissa tillstånd till undantag slopas. Genom ändringarna främjas rätten till inflytande enligt 20 § i grundlagen.

4.1.13 Samernas rättigheter

Det föreslås att det i lagen tas in bestämmelser om beaktande av samernas rättigheter. Syftet med bestämmelserna är att säkerställa att samernas rättigheter som ursprungsfolk beaktas när naturvårdslagen verkställs. Myndigheterna ska enligt den föreslagna bestämmelsen se till att verkställigheten av naturvårdslagen inte i sig eller tillsammans med andra verksamheter medför

mer än ringa försämring i förutsättningarna för utövande av samekulturen. Myndigheterna ska också i den mån det är möjligt främja samernas möjligheter att utveckla sin kultur. Förslaget innehåller också ett så kallat försämringsförbud. Ett beslut som meddelas med stöd av naturvårdslagen får inte i sig eller tillsammans med andra verksamheter medföra mer än ringa försämring i förutsättningarna att på samernas hembygdsområde bedriva traditionella samenärningar eller annars bevara och utveckla samekulturen eller medföra motsvarande försämring i skolternas levnadsförhållanden eller möjligheter att bedriva i skollagen (253/1995) avsedda naturnärningar i skoltområdet.

De nya bestämmelserna om främjande av samekulturen i lagens 6 § kompletterar 55 § i den föreslagna lagen, och enligt den paragrafen ska förutsättningarna för att bevara och utveckla samekulturen tryggas i statliga naturskyddsområden som finns i samernas hembygdsområde. Paragrafen motsvarar 16 § i den gällande lagen, och den paragrafen ändras inte till sitt innehåll genom den nu föreslagna lagen.

När en skötsel- och nyttjandeplan görs upp för ett naturskyddsområde eller ett landskapsvårdsområde ska i fortsättningen samernas rättigheter och betydelsen av traditionell kunskap särskilt beaktas. En skötsel- och nyttjandeplan ska inom samernas hembygdsområde göras upp i växelverkan med berörda samiska samhällen och i samarbete med Sametinget så att samernas traditionella kunskap utgör en del av planeringsmaterialet. Vid inhämtande och utnyttjande av information om traditionell kunskap ska principen om fritt och informerat förhandssamtycke iakttagas.

4.1.14 Anpassning till klimatförändringen

Naturskyddsområdena har en väsentlig betydelse vid begränsningen av klimatförändringen, eftersom lagstiftningsmässiga metoder för att stödja och utveckla nätverket av naturskyddsområden stöder naturens anpassning till klimatförändringen om metoderna riktas på rätt sätt. Strävan kan vara att trygga den biologiska mångfalden genom riktade åtgärder i en situation där klimatförändringen framskrider och försämrar arters och naturtypers möjligheter att överleva. Genom att trygga mångfalden kan man allmänt främja ekosystemens förmåga att klara av olika störningssituationer och återhämta sig från dem.

För att beakta klimatförändringen föreslås det i naturvårdslagen vissa ändringar som främjar skyddet av den biologiska mångfalden genom att trygga arters livsmiljöer och naturtyper. Nya förslag som är av betydelse med tanke på klimatförändringen är att bestämmelsen om naturvårdslagens syfte kompletteras med tanke på anpassningen till klimatförändringen, den försiktighetsprincip som föreslås i lagens 1 kap., bestämmelserna om naturskyddsplanering och datasystemet för naturvården, den nya förutsättning för inrättande av naturskyddsområden som gäller anpassningen till klimatförändringen, bestämmelsen om förfarandet för assisterad spridning samt det finansiella understödet för skydd och vård av den biologiska mångfalden.

Det föreslås att ett av syftena med naturvårdslagen ska vara att främja anpassning till klimatförändringen. Trots att naturvårdslagen fokuserar på att trygga den biologiska mångfalden, kan med hjälp av den samtidigt främjas i synnerhet naturens förutsättningar att anpassa sig till klimatförändringen. Genom att hänvisa till klimatförändringen som syftet med naturvårdslagen stärks förutsättningarna för att använda metoder enligt lagen för att förbättra naturens anpassning. Eftersom klimatförändringen inte är statisk, utan ständigt framskrider, medför beaktandet av den ett tryck på att utveckla sådana metoder för att trygga den biologiska mångfalden som gör det möjligt att smidigare än i nuläget reagera på föränderliga förhållanden.

Också de föreslagna bestämmelserna om naturskyddsplanering och datasystemet för naturvården har ett nära samband med klimatförändringen. Genom att identifiera och beakta kopplingarna mellan den biologiska mångfalden och klimatförändringen kan man främja att naturskyddspolitikerna och klimatpolitikerna samordnas. Vid beredningen av till exempel planer enligt det planeringssystem som avses i klimatlagen är det möjligt att beakta de uppgifter som antecknats i datasystemet för naturvården. Vid beredningen av den nationella strategin och det nationella handlingsprogrammet för biologisk mångfald samt de regionala genomförandeplanerna ska de planer som avses i 7–9 § i klimatlagen (609/2015) beaktas. Aktuell natur- och uppföljningsinformation hjälper till att planera och genomföra anpassningsåtgärder så att de inte äventyrar den biologiska mångfalden.

Den försiktighetsprincip som föreslås i 1 kap. i naturvårdslagen accentuerar på allmän nivå anpassningen till klimatförändringen. I enlighet med försiktighetsprincipen ska man när det föreligger ett hot om allvarlig skada sträva efter att förhindra eller minimera skadan trots osäker vetenskaplig kunskap. Anpassningen till klimatförändringen utgör ett genomförande av försiktighetsprincipen, och accentuerar hanteringen av information och bristerna i informationen vid planeringen och genomförandet av åtgärderna, eftersom de också kan ha konsekvenser för den biologiska mångfalden (till exempel en betydande ökning av användningen av vindkraft eller bioenergi).

Viktiga med tanke på klimatförändringen är också lagens bestämmelser om inrättande av naturskyddsområden. För att beakta klimatförändringen kan ett naturskyddsområde som avses i lagens 43 § i fortsättningen med stöd av 2 mom. 6 punkten i samma paragraf inrättas också när området har särskild betydelse för naturtypernas och arternas möjligheter att anpassa sig till klimatförändringens konsekvenser.

4.1.15 Straffrättsliga påföljder

I naturvårdslagen föreslås bestämmelser om de gärningar som är förbjudna i lagen och som är straffbara både genom verksamhet och genom en bestämmelse som förbjuder den. Ett undantag är uppsättande av förbudsskyltar som inte medför olägenhet för naturvärdena samt sådant obehörigt innehav av en individ av en fridlyst djur- eller växtart som ska förbjudas och som ska vara straffbart endast om individen har tagits från naturen efter ikraftträdandet av den gällande naturvårdslagen den 1 januari 1997.

I strafflagen föreslås endast en översyn av hänvisningsbestämmelsen. Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/99/EG om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser gäller också vilda djur och växter som ska skyddas på naturskyddsområden. Det är känt att man enligt Europeiska kommissionens plan inom den närmaste framtiden har för avsikt att lägga fram ett förslag om att det ska antas ett nytt direktiv om straffrättsliga påföljder eller att det direktivet ska uppdateras. Vid förhandlingarna om och det nationella genomförandet av det reviderade direktivet ska också strafflagens bestämmelser om naturskyddsbrott och grovt naturskyddsbrott utvärderas, och därför är det motiverat att endast göra de ändringar i strafflagens bestämmelser om naturskyddsbrott som bedöms vara nödvändiga.

4.1.16 Ändringar i vissa andra lagar

I samband med revideringen av naturvårdslagen föreslås det att 41 andra lagar och 13 lagar om inrättande av nationalparker ändras. Största delen av ändringarna är av teknisk natur, och syftet med dem är att bevara det gällande regleringsläget. De viktigaste materiella ändringarna görs i lagen om skydd av valar och arktiska sälar, till vars 2 § det fogas ett nytt 3 mom. som utöver förbudet mot import av de i paragrafens 1 mom. uppräknade produkter som utvinns ur valar

eller delar av varar även gäller transitering av dem genom Finlands territorium, samt i vattenlagen, vars paragraf om skydd av vissa typer av vattennatur kompletteras.

I både den finskspråkiga och den svenskspråkiga versionen av de anknytande lagarna föreslås språkliga ändringar i enlighet med de gällande lagberedningsanvisningarna.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Genomförandet av konsekvensbedömningen

4.2.1.1 Innehållet i konsekvensbedömningen

Konsekvensbedömningen av regeringspropositionen har utförts som tjänsteuppdrag och flera bedömningar och utredningar har utnyttjats, såsom statistiska uppgifter som samlats in om myndighetsbeslut, ett omfattande skriftligt material, sakkunnigbedömningar och de observationer och kommentarer som lagts fram i workshopen om konsekvensbedömningen. Konsekvensbedömningen kompletteras av separata utredningsprojekt. Förslagen som gäller skydd av naturtyper bedömdes i Finlands miljöcentral utredning om vilka konsekvenser skyddet av naturtyper har för den biologiska mångfalden och ekonomin. I fråga om de ekonomiska konsekvenserna bedömde Tapio Ab i utredningen de trädbevuxna naturtypernas skogsekonomiska värde utifrån den öppna information om skogstillgångar som Finlands skogscentral producerar. I konsekvensbedömningen har det dessutom utnyttjats även bland annat bedömningar av hur naturvårdslagen fungerar, hotbedömningar samt utredningar om ekologisk kompensation, och dessa behandlas närmare i avsnitt 1.2 om beredningen.

Konsekvensbedömningen stöddes också av en vetenskaplig stödgrupp som faciliterades av Finlands Vetenskapsakademiers vetenskapsrådgivningsprojekt SOFI och som tillsattes våren 2020. I stödgruppen ingick tio forskare inom olika sektorer från Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral samt Helsingfors, Östra Finlands och Tammerfors universitet. Stödgruppen undersökte i sitt arbete som skedde i två faser först de preliminära förslagen till ändring av lagen och sedan de preciserade centrala förslagen i det förslag som var på remiss. De observationer och slutsatser som den vetenskapliga stödgruppen gjort och dragit har utnyttjats vid bedömningen av lagens konsekvenser, men de har dock inte kunnat användas som sådana, eftersom de gällde det utkast till lag som var på remiss. Efter detta har utkastet ändrats med anledning av remissvaren.

I konsekvensbedömningen behandlas konsekvenserna av de centrala förslagen till bestämmelser i regeringspropositionen enligt typen av konsekvenser (ekonomiska konsekvenser, konsekvenser för myndigheterna, konsekvenser för miljön och andra samhällsliga konsekvenser). I centrum för förslaget till naturvårdslag står främjandet av skyddet av den biologiska mångfalden, och därför granskas konsekvenserna för den biologiska mångfalden särskilt ingående i konsekvensbedömningen.

Vid konsekvensbedömningen har det gjorts en granskning av den föreslagna lagens mest betydande konsekvenser, deras riktning och omfattning både på kort och på lång sikt. Bedömningen gäller i synnerhet de nya bestämmelser som föreslås i den föreslagna naturvårdslagen och som de gällande mest väsentligt ändrar bestämmelserna. De teman som behandlas i den föreslagna lagen ingår med undantag för ekologisk kompensation också i den gällande lagen, och en betydande del av bestämmelserna liksom även lagens centrala struktur ändras inte jämfört med den gällande naturvårdslagen. Den gällande naturvårdslagen har ingående utvärderats i efterhand i utvärderingarna av hur lagen fungerar, vilka det redogörs för i avsnitt 2.3.2 i regeringspropositionen.

Syftet med revideringen av naturvårdslagen är att uppdatera och utveckla bestämmelserna om tryggheten av den biologiska mångfalden. Lagens verkningsfullhet förbättras både genom att effektivisera och stärka enskilda skyddsmetoder och genom att främja övergripande tillvägagångssätt som är genomgående för tryggheten av den biologiska mångfalden. De förstnämnda skyddsmetoderna är bland annat nya skyldigheter som stärker skyddet av naturtyper och arter, stöd och understöd som beviljas för skydd och vård av mångfalden samt sporrande till frivillig ekologisk kompensation. Dessutom strävar man efter att främja tryggheten av mångfalden också genom allmänna bestämmelser om främjande av försiktighetsprincipen och miljömedvetenheten samt genom att utveckla informationshanteringen inom naturvården. Lagens huvudsakliga konsekvenser gäller den biologiska mångfalden, hushållen och företagen, kommunernas ekonomi, myndigheterna, samhället, klimatet samt de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Dessa delfaktorer i konsekvensbedömningen är på många sätt nära kopplade till varandra, och därför förekommer det oundvikligen en del överlappningar i konsekvensbedömningen.

4.2.1.2 Osäkerhetsfaktorer i anslutning till konsekvensbedömningen

Konsekvensbedömningen är delvis förenad med osäkerhet, eftersom konsekvenserna av de åtgärder som vidtas med stöd av lagen beror på deras omfattning samt deras samband med annan lagstiftning och även med andra åtgärder som gäller mångfalden. Dessutom kan förändringar vara indirekta och framträda först på lång sikt. De mest centrala osäkerhetsfaktorerna i samband med en förhandsbedömning av konsekvenserna av de föreslagna ändringarna, genomförandet av konsekvenserna och deras verkningsfullhet är effektiviteten i verkställigheten av lagen, de resurser som används för verkställigheten samt mer allmänt förändringarna i den samhälleliga omvärlden. I lagförslaget föreslås för i synnerhet närings-, trafik- och miljöcentralerna flera nya eller utvidgade uppgifter, vars potentiella verkningsfullhet är betydande. Till dessa hör framför allt de förslag som gäller naturskyddsplaneringen, skyddet av naturtyper och arter samt frivillig kompensation. Om det inte anvisas tillräckliga resurser för dessa uppgifter, kan den uppskattade nyttan för mångfalden utebli eller åtminstone fördröjas. En del av de nya skyddsmetoderna förutsätter utöver tilläggsresurser även ett nytt slags kunnande.

Vissa av de föreslagna ändringarna väntas ha indirekta konsekvenser via ganska långa verkningsskedjor, och deras verkningsfullhet är beroende av faktorer som det inte föreskrivs om i den föreslagna lagen. Till exempel främjandet av den regionala naturskyddsplaneringen baserar sig på frivillighet, och för att den ska vara effektiv krävs det en positiv vilja och resurser för naturvården. Förfaranden som baserar sig på frivillighet kräver kommunikation och ett verksamhets-sätt som uppmuntrar till deltagande. Det råder osäkerhet om hurdana regionala genomförande-program som genomförs i olika regioner och hur väl man kan säkerställa medborgardeltagandets effekter på den nationella och regionala strategin.

Även utvecklingen av hanteringen av naturinformation är förenad med osäkerhetsfaktorer. Till exempel datasystemen för information om hotade naturtyper är inte lika utvecklade som systemen för arter och för naturtyper i Natura 2000-områdena, även om informationens användbarhet och tillgången till information är av avgörande betydelse för beaktandet av naturtyperna. Det finns också osäkerhetsfaktorer i fråga om huruvida det finns tillräckliga resurser för förvaltningen och den fortsatta utvecklingen av de befintliga informationssystemen.

Frivillig ekologisk kompensation är en ny naturskyddsmetod som är förenad med osäkerhetsfaktorer när det gäller såväl uppkomsten av konsekvenserna för mångfalden som de ekonomiska och samhälleliga konsekvenserna. Det finns ännu inte uppgifter om företagets intresse för frivilliga kompensationsåtgärder, om markägarnas intresse för att producera naturvärden och om efterfrågan för dem.

4.2.2 Ekonomiska konsekvenser

4.2.2.1 Allmänt om bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna

Propositionen har identifierats ha konsekvenser av olika grad för hushållen, företagen, den offentliga ekonomin och samhällsekonomin. I fråga om den offentliga ekonomin har konsekvenserna granskats ur både statens och kommunernas synvinkel. En utmaning för bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna är att de konsekvenser som förslagen har för olika aktörer delvis överlappar varandra och att förslagen också går i olika riktningar. Till exempel stärkandet av skyddet av mångfalden kan dels i och med det ökade antalet avgränsningar öka kostnaderna för vissa företag som skadar miljön, men dels också främja verksamhetsförutsättningarna för bland annat företag som koncentrerar sig på naturturism.

Vid bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna är det skäl att beakta också den biologiska mångfaldens ekonomiska värde som en del av en samhällelig helhet. Detta värde identifieras i nuläget i betydligt större utsträckning än tidigare på grund av publiceringen av den så kallade Dasgupta-rapporten om de ekonomiska konsekvenserna av den biologiska mångfalden. (se <https://www.gov.uk/government/publications/final-report-the-economics-of-biodiversity-the-dasgupta-review>). Rapportens huvudsakliga budskap är att mänskligheten och ekonomin är beroende av de tjänster som naturen erbjuder och att naturen bör ses som en form av kapital vid sidan av ekonomiskt och socialt kapital. Den biologiska mångfalden gör det möjligt att upprätthålla ekosystemtjänsterna, vilket för sin del även möjliggör en fungerande ekonomi. Den biologiska mångfalden försämras dock snabbare än någonsin tidigare i mänsklighetens historia, vilket har betydande och långtgående konsekvenser inte bara för bevarandet av naturen utan också för ekonomin.

Samhällellenas, företagens och hushållens verksamhet bygger på kapitalreserver. Vid sidan av naturresurser är den biologiska mångfalden och de ekosystemtjänster som naturen producerar ett kapital som har ett förmogenhetsvärde. I det ekonomiska system som tillämpats hittills har naturkapitalets värde och priset på förlusten av biologisk mångfald inte beaktats i tillräcklig utsträckning, vilket har lett till att naturens bärkraft har överskridits, det vill säga till en ohållbar förbrukning av naturresurser och mångfald. För att trygga att naturkapitalet ska kunna återhämta sig och utvecklas behöver man i det politiska och ekonomiska beslutsfattandet synliggöra det ekonomiska värde som den biologiska mångfalden, naturresurserna och ekosystemtjänsterna har. De skador på naturen som mänsklig verksamhet orsakar bör undvikas, minskas eller kompenseras. Det är inte bara lättare för samhället att trygga och bevara naturvärdena utan också betydligt kostnadseffektivare än att i efterhand restaurera försämrade eller förstörda livsmiljöer, naturtyper och populationer.

Den biologiska mångfalden möjliggör naturens funktioner, vilka å sin sida möjliggör välfärd som bygger på bland annat naturresurser och ekosystemtjänster. Strävan har varit att så långt möjligt beakta denna utgångspunkt även vid bedömningen av naturvårdslagens ekonomiska konsekvenser.

I detta avsnitt bedöms förslagets ekonomiska konsekvenser med tanke på deras huvudsakliga mål, det vill säga hushållen, företagen, den offentliga ekonomin samt samhällsekonomin. Dessutom bedöms vissa centrala förslag till bestämmelser mer ingående enligt tema, eftersom deras konsekvenser är mångahanda och beroende på konsekvensens art och mål ofta också går i olika riktning. Dessa förslag är skyddet av samekulturen, skyddet av naturtyper, skyddet av arter, ekologisk kompensation och informationshantering inom naturvården.

4.2.2.2 Konsekvenser för hushållen

Naturvård och lagstiftningen som gäller den här i princip konsekvenser för hushållen, i synnerhet för markägarna eller andra rättsinnehavare. I naturvårdslagen fastställs det ofta begränsningar som hänför sig till markanvändning och som kan inverka på till exempel förutsättningarna för byggande och genomförande av andra projekt eller på bedrivandet av skogsbruk. Det är på ett allmänt plan utmanande att bedöma dessa konsekvenser, eftersom begränsningarna och förbuden enligt lagen riktas regionalt eller till vissa objekt (skydd av arter och naturtyper) och deras innehåll varierar beroende på förhållandena och områdenas särdrag. Även graden av begränsningar varierar, eftersom användningen av områden ofta inte förhindras helt och hållet, beroende på verksamhetens karaktär och den regionala placeringen. Dessutom utgör beaktandet av naturvärden redan i övrigt en väsentlig del av verksamhetsmiljön och att det förekommer begränsande reglering inom alla branscher i samhället.

Propositionen bedöms inte ha några särskilt betydande konsekvenser för hushållens ekonomiska ställning. De viktigaste ekonomiska konsekvenserna för markägarna gäller i praktiken begränsningarna till följd av skyddet av naturtyper och arter samt situationer som involverar behov av inlösning. Konsekvenserna för markägarnas ekonomiska ställning blir enligt bedömningen i regel rätt små, eftersom staten är skyldig att ersätta de betydande olägenheter som åtgärderna enligt den föreslagna lagen orsakar. En bestämmelse som förutsätter ersättning för betydande olägenhet finns redan i den gällande naturvårdslagen. I myndighets- och rättspraxis har under de senaste åren en betydande olägenhet ansetts vara cirka 1 000–2 000 euro, så tröskeln är i praktiken rätt låg. Dessutom ska regleringen utvecklas så att man vid bedömningen av uppkomsten av ersättningsskyldighet och dess belopp i fortsättningen ska beakta de så kallade kumulativa konsekvenserna, det vill säga de sammantagna konsekvenserna av flera begränsningar för en enskild markägare. De skadliga konsekvenserna kan i vissa situationer också minskas genom att utnyttja till exempel de frivilliga skyddsmetoderna enligt den föreslagna lagen, det finansiella understödet eller handeln med naturvärden i anslutning till ekologisk kompensation.

Till exempel de begränsningar som följer av lagen riktar sig rätt sällan mot skogsägare, eftersom de objekt som skyddas (såsom arter och naturtyper) ofta har en mycket begränsad regional omfattning och objekten kan beaktas på olika sätt i genomförandet av de åtgärder som eventuellt hotar dem och med tanke på platsen där åtgärderna genomförs. Dessutom ingår i regleringen en ovannämnd möjlighet till ersättning, om ekonomisk olägenhet ändå skulle orsakas. I fråga om naturtyperna preciseras de ekonomiska konsekvenserna ännu separat nedan. I fråga om bedrivande av jordbruk kan de ekonomiska konsekvenserna av naturvårdslagen uppskattas bli små på grund av inriktningen av skyddsåtgärderna och ett heltäckande ersättningssystem. Däremot kan till exempel bedrivande av traditionellt jordbruk också gynna tryggheten av mångfalden. Till exempel alla typer av kulturbiotoper är hotade och förutsätter vårdåtgärder, såsom avlägsnande av trädbestånd, slåtter eller betesgång. Till detta anknyter också möjligheten att ansöka om till exempel ekonomiskt stöd för vård och restaurering av områden.

Den föreslagna lagen ska innehålla en ny bestämmelse om försiktighetsprincipen, som är en etablerad miljörettslig princip både internationellt och inom Europeiska unionens rätt. Försiktighetsprincipen förutsätter att osäker vetenskaplig kunskap inte används som skäl för att skjuta upp förebyggande skyddsåtgärder. I praktiken ingår försiktighetsprincipen redan i gällande rätt och påverkar rättspraxis och de myndighetsbeslut som fattas med stöd av gällande lag. Syftet med förslaget som gäller försiktighetsprincipen är att synliggöra detta etablerade rättsläge, och det har som sådant inga direkta konsekvenser för markägarna. En markägare kan dock i vissa situationer orsakas indirekta konsekvenser av tillämpningen av principen, när myndigheten i samband med tillståndsprövningen strävar efter att förutse de risker som orsakas för skyddade naturvärden. Till denna del bör det beaktas att försiktighetsprincipen endast gäller betydande

skadliga konsekvenser. Eftersom försiktighetsprincipen också hittills i praktiken har beaktats i myndigheternas och domstolarnas beslutsfattande enligt behov, har det faktum att principen skrivs in i lagen dock inga väsentliga ytterligare konsekvenser.

Den föreslagna nya bestämmelsen om ekonomiskt stöd till frivillig vård och restaurering av arternas livsmiljöer med statsmedel erbjuder markägare och andra lokala aktörer nya möjligheter till affärsverksamhet. I anslutning till detta ger förslaget hushållen, i synnerhet markägarna, möjligheter att till exempel inleda ny företagsverksamhet eller att rikta om den nuvarande företagsverksamheten. Med tanke på lagens syfte och kostnadsnyttoeffekt är det viktigt att de arbeten som finansieras med understöden sporrar till åtgärder som inte skulle vidtas utan finansiering. För att understöden ska skapa ekonomisk aktivitet behövs det tillräckligt långsiktig finansiering, som förbättrar förutsebarheten i understödstagarnas verksamhetsmiljö och även verksamhetsförutsättningarna för företagen inom branschen. De indirekta ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna ändringen uppkommer via restaurering, iståndsättning och vård av natur- och landskapsobjekt, vilket kan medföra indirekt ekonomisk nytta för regionen, den kommunala ekonomin eller markägaren. Nyttan kan också vara en följd av att förutsättningarna för användning av naturen för rekreation och naturturism samt livsmiljöns trivsel förbättras, vilket kan återspeglas till exempel i tomtmarkens värde i närområdena. I fråga om mångfalden förbättras de värden som är oberoende av användningen (enligt ekonomiska mått).

I den föreslagna lagen föreskrivs det delvis noggrannare än tidigare om naturskyddsområden och fridlysningsbestämmelserna för dem, vilket har positiva konsekvenser med tanke på till exempel användningen för rekreation. Till undantagen från fridlysningsbestämmelserna för nationalparker och naturreservat fogas till exempel besökarnas säkerhet som grund för uppförande av byggnader och konstruktioner och anläggande av stigar. Förutsättningarna för användning för rekreation förbättras om tillståndet för den biologiska mångfalden förbättras och bevarandet av arter på ett mångsidigt sätt kan tryggas. Positivt med tanke på användningen för rekreation är också möjligheten att begränsa användningen av anordningar som orsakar buller i nationalparker och naturreservat och att malmletning inte är tillåten inom dessa skyddsområden.

4.2.2.3 Konsekvenser för företagen

Förslagen har konsekvenser för företagsverksamheten till exempel genom att de nya skyddsmetoder och tillstånd till undantag som gäller naturtyperna samt de därmed anslutna utredningsskyldigheterna eventuellt ökar. Detta kan i vissa situationer göra till exempel naturinventeringarna långsammare, vilket i synnerhet i den inledande fasen av ikraftträdandet kan påverka tidtabellerna. Största delen av förslagen ingår dock redan i den gällande lagen, och de nya skyddsmetoderna är rätt begränsade. Frivillig kompensation och den därmed anslutna myndighetsverifieringen kan för sin del stärka företagets verksamhetsförutsättningar på den internationella marknaden.

Den föreslagna försiktighetsprincipen kan i vissa fall orsaka till exempel dem som genomför projekt indirekta kostnader för ökad informationsinhämtning och riskhantering, men identifieringen av risker på förhand och undvikandet av skadliga konsekvenser för naturen kan dock också medföra kostnadsbesparingar. Som det konstateras ovan är försiktighetsprincipen inte en självständig förutsättning som medför nya skyldigheter eller påverkar beviljandet av tillstånd och som sådan medför direkta ekonomiska kostnader för företagen.

Planeringen av naturvården kan även medföra transaktionskostnader för företagen, och dessa är kostnader för fördröjningar, inläringen av ny praxis, övergången till ett nytt arbetssätt och användningen av resurser för deltagande. På lång sikt kan ändringen minska kostnaderna i och

med att verksamheten blir smidigare när konsekvenserna av den enhetliga nationella planeringen sprids till regional nivå. Att det krävs information för planeringen kan medföra merkostnader, i synnerhet om utarbetandet av genomförandeplaner genomförs som konsultarbete. Handlingsprogrammet kan ha indirekta positiva ekonomiska konsekvenser för planeringen av områdesanvändningen. Handlingsprogrammet ökar förutsägbarheten i den ekonomiska verksamhetsmiljön.

En särskild fråga som gäller statliga naturskyddsområden är att tillstånd till undantag från fridlysningsbestämmelserna inte längre kan beviljas för malmletning i nationalparker och naturreservat. I andra statliga naturskyddsområden ska tillstånd fortfarande vara möjligt under vissa förutsättningar. Den föreslagna ändringen begränsar malmletningsföretagens verksamhet i statliga naturskyddsområden och förhindrar i praktiken att det förberedande arbete som syftar till gruvdrift utförs i nationalparker och naturreservat. Egentlig gruvdrift är dock med stöd av den gällande naturvårdslagen inte möjlig i naturskyddsområden, utan förutsätter att naturskyddsområdet avvecklas eller att fridlysningsbestämmelserna lindras. Malmletning har även i övrigt bedrivits i nationalparker och naturreservat, har ändringen i praktiken ingen väsentlig inverkan. Att nya nationalparker och naturreservat inrättas utvidgar däremot samtidigt det område där malmletning inte är tillåten. Företag som bedriver malmletning kan ha investerat till exempel i föregripande naturkartläggningar av skyddsområden för att planera genomförandet av malmletning och malmletningen kan också ha konsekvenser för den regionala ekonomin. Malmletning ska dock när de andra förutsättningarna uppfylls även i fortsättningen vara möjlig både inom andra statliga naturskyddsområden (under vissa förutsättningar) och utanför skyddsområdena. Med stöd av övergångsbestämmelsen i den föreslagna lagen förblir de rättigheter som förvärvats före lagens ikraftträdande i kraft, vilket innebär att lagförslaget inte inverkar på malmletningstillstånd som beviljats före lagens ikraftträdande. I lagförslaget ingår på samma sätt som i den gällande lagen en möjlighet att lösa in en sådan rätt till staten, men i praktiken har inlösningar varit rätt sällsynta.

4.2.2.4 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Staten

I fråga om statsfinanserna förblir de centrala skyldigheterna och principerna enligt naturvårdslagstiftningen till stor del oförändrade. I den föreslagna lagen ingår emellertid nya myndighetsuppgifter inom naturvården, vilka gäller i synnerhet närings-, trafik- och miljöcentralerna. Således orsakar till exempel de nya uppgifterna inom skyddet av naturtyper, tillsynen och verifieringen av den frivilliga ekologiska kompensationen behov av tilläggsresurser för att lagens syfte ska kunna nås. Till denna del ska det också beaktas att närings-, trafik- och miljöcentralerna på grund av resursproblem står inför utmaningar när det gäller de naturskyddsuppgifter som grundar sig på den gällande lagen. Skötseln av de nya uppgifterna medför att myndigheterna inom naturvården behöver tilläggsresurser på 22,5 årsverken, vilket på årsnivå innebär en ökning på 1,575 miljoner euro i den budgetfinansiering som riktas till naturvården. Tilläggsfinansieringen ingår i planen för de offentliga finanserna för 2023–2026.

I förslaget föreskrivs det om en rättslig grund för ett inkluderande och målinriktat planeringssystem, i vilket det som ett nytt element föreslås en regional, frivillig genomförandeplan för den biologiska mångfalden. Utarbetandet av en regional genomförandeplan kan i någon mån öka de direkta kostnader för planeringen av naturvården som orsakas staten på region- och landskaps-

nivå. En granskning av åtgärdsbehoven på regional nivå möjliggör dock en mer kostnadseffektiv inriktning av naturskyddsresurserna till de områden och naturvärden som är viktigast med tanke på målen.

Naturskyddsplaneringen och uppföljningen av naturvärden har också samband med trivseln i livsmiljön, användningen för rekreation och naturturismen, vilka regionalt kan främjas som en del av genomförandeplanerna för naturvärden, vilket kan medföra indirekta positiva effekter för den regionala och kommunala ekonomin. I fråga om de ekonomiska konsekvenserna av den regionala planeringen och det samarbete som den förutsätter ska det beaktas att det på regional nivå också mer allmänt är fråga om en helhetsbetonad näringspolitik som kan ha konsekvenser också i större utsträckning, bland annat för företagen och samhällsekonomin.

Att det föreslås flera nya skyddsmetoder, i synnerhet när det gäller skyddet av naturtyper och arter, kan medföra att till exempel beloppet av de ersättningar som söks för skyddet ökar i någon mån. De statsfinansiella kostnaderna kan öka till exempel till följd av att de stöd som beviljas för vård av mångfald och de finansiella understöden ökar eller till följd av ersättningskostnaderna enligt nya beslut om avgränsning av naturtyper och myndighetsuppgifterna i anslutning till beredningen av besluten. Beslut om stöd och understöd ska dock fattas inom ramen för de anslag som anvisats i statsbudgeten.

När det gäller beslut om avgränsning av naturtyper eller de begränsningar som strikt skyddade naturtyper medför bedöms deras inverkan på statens skatteinkomster vara marginell. Inverkan på statens skatteinkomster ska relateras bland annat till de årliga inkomsterna från virkesförsäljning och de skattepåföljder som dessa medför på riksnivå samt till den normala fluktuationen på virkesmarknaden, till exempel i virkespriset. Vid bedömningen ska också variationen i betendet i samband med virkesförsäljningen beaktas, eftersom till exempel skogsresurserna inte utnyttjas fullt ut så att varje enskild avdelning skulle vara ett potentiellt objekt för virkeshandel.

I fråga om de andra förslagen bedöms de ändringar som föreslås i natur- och miljöskyddsorganisationernas och Sametingets rätt att söka ändring vara rätt små, och de bedöms inte ha någon väsentlig inverkan på förvaltningsdomstolarnas verksamhet eller deras resurser.

Den kommunala ekonomin

I fråga om kommunerna föreskrivs det i den föreslagna lagen tydligare än tidigare om kommunens uppgifter inom naturvärden. Den allmänna uppgiften att främja omfattar främjande av skyddet av den biologiska mångfalden och främjande av landskapsvärden. Dessutom ska närings-, trafik- och miljöcentralen i enlighet med sin uppgift enligt 9 § 2 mom. så långt det är möjligt stödja kommunens verksamhet i ärenden som hör till dess verksamhetsområde. Denna reglering som preciserar kommunens uppgifter och samarbetet mellan olika aktörer främjar föregripande förhandlingar och informationsgången, vilket bedöms ha lindriga positiva effekter på den kommunala ekonomin. De nya bestämmelserna om informationshantering möjliggör dessutom att kommunerna och landskapsförbunden har rätt att avgiftsfritt få sådan information ur datasystemet för naturvärden som är nödvändig för skötseln av deras lagstadgade uppgifter. Ändringen möjliggör att naturvärden bättre än tidigare beaktas i kommunens och dess myndigheters verksamhet och kan eventuellt med tiden minska även kostnaderna för att inhämta information.

Främjandet av den biologiska mångfalden kan också ses som en attraktionsfaktor i kommunerna. Natur- och klimatarbetet kan gagna kommunerna genom att medföra kostnadsbesparingar, stärka den regionala ekonomins livskraft, öka invånarnas välbefinnande och stärka samarbetet och kommuninvånarnas deltagande.

RP 76/2022 rd

De föreslagna bestämmelserna om frivillig ekologisk kompensation kan för kommunerna möjliggöra ett nytt sätt att trygga naturvärden och finansiera dem, vilket stärker främjandet av lagens syfte. Kommunernas möjligheter och sannolikt också vilja att anvisa områden för kompensation beror på hur stränga de specialvillkor som ställs i lagstiftningen är.

De regionala, frivilliga genomförandeplanerna för den biologiska mångfalden förutsätter att kommunerna och landskapsförbunden deltar. Beredningen av genomförandeplanerna förutsätter att det reserverats tillräckliga resurser inte bara för närings-, trafik- och miljöcentralerna utan också i kommunerna och landskapsförbunden. Planerna kan regionalt främja samarbetet mellan olika myndigheter och andra aktörer, vilket kan ha indirekta positiva ekonomiska konsekvenser.

De stöd och understöd som är avsedda för att främja skyddet av den biologiska mångfalden möjliggör också finansiering av kommunernas projekt, vilket kan främja och stärka kommunernas förutsättningar för och deltagande i lokalt betydelsefulla åtgärder som främjar den biologiska mångfalden. Åtgärderna har betydelse också för kommuninvånarna, eftersom åtgärderna kan främja trivseln i kommuninvånarnas livsmiljö och användningen av naturen för rekreation.

4.2.2.5 Konsekvenser för samhällsekonomin

Den föreslagna naturvårdslagens samhällsekonomiska konsekvenser består i huvudsak av de ovan beskrivna konsekvenserna för hushållen, företagen och den offentliga ekonomin. Utöver detta kan förslagen ha små konsekvenser till exempel för sysselsättningen och investering, om förslagen orsakar till exempel förseningar i byggprojekt eller begränsningar i den ekonomiska verksamheten till följd av att antalet naturinventeringar ökar eller skyldigheterna att skydda stärks. Dessa konsekvenser bedöms dock inte vara mer än obetydliga och i betydande grad beroende av konjunkturerna i det omgivande samhället. De ekonomiska konsekvenserna för företagen är olika och varierar från bransch till bransch. De föreslagna nya bestämmelserna om trygghet av den biologiska mångfalden medför ringa kostnader för sådana företag vars verksamhet har direkta konsekvenser för naturen. Sådana är till exempel företag som genomför olika slags miljöanvändningsprojekt. Vissa företag, såsom företag som erbjuder naturinventeringar eller naturvård, dra dock nytta av de nya bestämmelserna. Den föreslagna lagen kan främja ny företagsverksamhet också i form av frivillig företagsverksamhet som inleds för att kompensera försämring av naturvärden.

4.2.2.6 Preciserade ekonomiska konsekvenser av vissa förslag till bestämmelser

Skydd för samekulturen

Genom den nya paragrafen om skydd för samekulturen förenhetligas lagstiftningen i fråga om trygghet av samernas rättigheter med den övriga miljörättsliga lagstiftningen samt stärks verkställandet av grundlagen och internationella fördrag. I förslaget har också de ändringsförslag som lades fram i betänkandet av den kommitté som beredde ändringen av sametingslagen beaktats, i synnerhet i fråga om förhandlingsplikten enligt 9 § i den lagen. När det gäller revideringen av sametingslagen ska det dock beaktas att det är fråga om kommitténs betänkande, och att lagförslaget ännu inte har godkänts. Betänkandet har således utnyttjats i fråga om skyddet för samekulturen på ett allmännare plan.

Ändringen som gäller skydd för samekulturen förbättrar ställningen för samernas traditionella näringar och har positiva konsekvenser för samesamhället, vilket indirekt kan ha positiva samhällsekonomiska konsekvenser. Andra aktörer kan dock framför allt på samernas hembygdsområde i vissa situationer orsakas kostnader för att samordna verksamheten med samekulturen och de traditionella näringarna. Till exempel trygghet av renskötseln eller vissa platser som är

särskilt värdefulla för samekulturen kan lokalt till vissa delar begränsa möjligheterna till annan ekonomisk verksamhet, såsom naturturism. I fråga om de företag som är verksamma i området och de regionala ekonomiska konsekvenserna är de uppskattade ekonomiska konsekvenserna osäkra och beror i stor utsträckning på hur den övriga verksamheten kan samordnas med samernas traditionella näringar. Största delen av samernas hembygdsområden finns redan i naturskyddsområdena, där den ekonomiska verksamheten också i övrigt är mycket begränsad. Kostnaderna uppkommer närmast av de åtgärder som förutsätts enligt villkoren för tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen och blir som helhet bedömda små, med beaktande av det ringa totala antalet projekt som är belägna inom samernas hembygdsområde och som förutsätter undantag från naturvårdslagen.

Undvikandet av eventuella konflikter främjas bland annat genom att man på samma sätt som i nuläget i statliga naturskyddsområden ska trygga förutsättningarna för att bevara och utveckla samekulturen. Dessutom föreslås det att inom samernas hembygdsområde ska skötsel- och nyttjandeplaner för naturskydds- och landskapsvårdsområden göras upp i växelverkan med berörda samiska samhällen och i samarbete med Sametinget. Det ska också beaktas att även annan miljölagstiftning innehåller bestämmelser om skydd för samekulturen. Till exempel i gruvlagen, miljöskyddslagen och vattenlagen finns det närmare bestämmelser om förbud mot att i samband med olika tillståndsförfaranden försvaga förutsättningarna för att bevara samekulturen. Således är eventuella hinder för genomförandet av projekt som gäller näringsverksamhet rätt långt beroende av tillståndsvillkoren i den övriga lagstiftningen, och naturvårdslagens bestämmelser har ingen väsentlig självständig betydelse när det gäller eventuella hinder för projekt.

Skydd av naturtyper

Genom propositionen stärks skyddet av naturtyper, vilket kan medföra merkostnader för miljöförvaltningen, markägarna och verksamhetsutövarna. Enligt förslaget ska hotade naturtyper i fortsättningen fastställas genom förordning. Beredningen av en förordning om dem pågår fortfarande, men det bedöms preliminärt finnas cirka 80 hotade naturtyper eller grupper av naturtyper. Förteckningen i förordningen och den informativa bestämmelse om beaktande av hotade naturtyper som kompletterar förteckningen har dock inga rättsverkningar som baserar sig direkt på naturvårdslagen och således inte heller några direkta ekonomiska konsekvenser. Naturvärdena ska redan med stöd av den gällande miljölagstiftningen utredas i rätt stor utsträckning. Den nya bestämmelsen om beaktande av hotade naturtyper gäller beslutsfattandet enligt annan lagstiftning och medför att de eventuella merkostnaderna i huvudsak gäller projekt som redan i nuläget kräver omfattande naturinventeringar. Dessa omfattas ofta också i övrigt av till exempel planläggning, utredningar som krävs för miljörelaterade tillstånd eller miljökonsekvensbedömning, vilket innebär att merkostnaderna sannolikt inte blir betydande i fråga om naturvårdslagen. Till exempel i den utvärdering av hur lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning fungerar (Jantunen, J. & Hokkanen, P., SY 18/2010) som gjordes 2010 bedömdes det att de merkostnader som förfarandet vid miljökonsekvensbedömning som helhet medför för ett projekt utgör mellan några promille och en procent av projektets totala kostnader.

På samma sätt som i nuläget ska det i lagen också föreskrivas om ett förbud mot att förstöra eller försämra vissa förekomster som är viktiga för bevarandet av de naturtyper som särskilt anges i lagen, och detta förbud ska träda i kraft genom ett separat myndighetsbeslut. Begränsningarna ska således gälla endast förekomster som är viktiga med tanke på bevarandet av naturtyperna och kräver ett separat myndighetsbeslut, så begränsningarnas ekonomiska betydelse är begränsad för markägaren. Om ett beslut dock medför betydande olägenhet för en markägare, ska olägenheten ersättas på samma sätt som enligt den gällande lagen.

RP 76/2022 rd

De statsfinansiella kostnaderna ökar till följd av ersättningskostnaderna för de nya besluten om avgränsning av hotade naturtyper och också myndighetsuppgifterna i anslutning till beredningen av besluten. Dessa tilläggsresurser ingår i den tidigare nämnda tilläggsfinansiering som riktas till närings-, trafik- och miljöcentralerna. I den gällande lagen finns bestämmelser om ett förfarande med avgränsningsbeslut i fråga om nio naturtyper, men det har fattats mycket få beslut, vilket även är fallet i fråga om i 47 § i den gällande lagen avsedda avgränsningsbeslut om skydd av platser där arter förekommer. Åren 2011–2020 har det fattats sammanlagt 99 avgränsningsbeslut enligt 29 § i naturvårdslagen, och för dessa beslut har det betalats ersättningar till ett belopp av sammanlagt cirka 260 000 euro (tabell 3).

Tabell 3: Det årliga antalet avgränsningsbeslut som fattats med stöd av 29 och 47 § i naturvårdslagen, arealen i hektar och de ersättningar som betalats utifrån besluten i de avgränsningsbeslut som fattats åren 2011–2020.

År	29 § i naturvårdslagen			47 § i naturvårdslagen		
	Antal/år	Areal, ha	Euro	Antal/år	Areal, ha	Euro
2011	12	17	23 989	12	24	25 000
2012	27	100	<i>uppgifter</i>	11	36	4 600
2013	20	19	<i>uppgifter</i>	8	33	13 353
2014	13	32	50 370	11	8	105 538
2015	8	12	127 131	6	47	62 860
2016	2	0,4	4 455	18	24	136 268
2017	9	16	11 520	15	12	13 623
2018	3	4	2 500	18	228	22 613
2019	1	1	6 800	6	3	<i>uppgifter</i>
2020	4	3	33 000	2	1	2 620
Totalt	99	204	259 765	107	416	386 475
Genomsnitt	10	20	25 977	11	42	38 648

Att det föreslås att vissa naturtyper fogas till avgränsningsförfarandet och att definitionerna av naturtyper delvis ändras och preciseras medför att arealen för de naturtyper som redan skyddats med stöd av 29 § i den gällande naturvårdslagen ökar med cirka 10 procent jämfört med de nuvarande definitionerna. Enligt det nya förslaget finns det sammanlagt 13 skyddade naturtyper som kräver ett myndighetsbeslut om avgränsning, medan det i den gällande lagen finns 9 sådana naturtyper. Förfarandet med avgränsningsbeslut avser enligt den föreslagna lagen sammanlagt högst cirka 18 000 hektar sådana skyddade naturtyper, som ännu inte har skyddats (tabell 4). För att den föreslagna lagens syfte ska nås förutsätts det dock betydligt större resurser än i nuläget bland annat för att fullgöra myndighetsuppgifterna i anslutning till skyddet av naturtyper.

Dessutom bör det noteras att de skyddade naturtypernas ekonomiska värde varierar avsevärt. Kostnaderna för skyddet av trädbevuxna naturtyper är större än kostnaderna för skyddet av trädlösa naturtyper. År 2020 uppgick den genomsnittliga kostnaden för det skydd av skogar som genomfördes inom ramen för METSO-programmet till 6 400 euro per hektar, och under hela METSO-perioden har kostnaden varit cirka 4 100 euro per hektar. Med tanke på detta är Tapio Ab:s i tabell 4 presenterade bedömningar av värdet på trädbeståndet i de föreslagna skyddade

RP 76/2022 rd

naturtyperna delvis övervärderingar, eftersom de är ett slags maximivärden som i sig bara förverkligas i samband med enskilda objekt. Naturobjekts skogsekonomiska värde kan inte direkt generaliseras till enskilda objekt, utan ersättningen bestäms alltid skilt för varje objekt. De faktiska konsekvenserna begränsas också av att besluten endast inriktas på naturtyper som är viktiga för bevarandet av en naturtyp.

Tabell 4. Arealen av de förekomster som är representativa för de naturtyper som föreslås bli skyddade genom avgränsningsbeslut, redan skyddad areal, trädbeståndets värde enligt Tapio Ab:s bedömning och andra ekonomiska konsekvenser av skyddet. De nya naturtyper som föreslås bli skyddade har märkts ut med en asterisk (*). Av naturtyperna finns det ytterst få lövängar kvar, och de finns i huvudsak i skyddsområden.

Naturtyp	De representativa förekomsternas areal, ha	Redan skyddad areal, ha	Trädbeståndets värde euro/ha	Andra ekonomiska konsekvenser än sådana som gäller trädbeståndets värde
Sandstränder	1 600			Skyddet kan inverka på användningen för rekreation och på byggandet.
Ädellövskogar	4 500	2 000	14 505	
Hasselskogar	1 500	800	15 435	
Klibbalskogar	1 000	100	5 335–9 335	
Havsstrandängar	4 000			Skyddet kan inverka på användningen för rekreation och på byggande som planeras i närområden.
Lövängar				
Torrängar	700			Bevarandet av särdragen förutsätter vård. Uppläggningskostnaderna beräknas vara 1 500–2 000 euro/ha och de årliga vårdkostnaderna 800–900 euro/ha.
Trädbevuxna kustdyner*	4 500		3 115–5 420	Skyddet kan lokalt begränsa byggande som utnyttjar stranden. Skyddet kan också ha positiva konsekvenser för användningen av stränder för rekreation.
Svämskogar i inlandet*	2 000	1 300	4 200–7 900	Avverkningsvärdena är i verkligheten sannolikt till och med betydligt lägre, eftersom objektens sankhet försvårar virkesdrivning och skogsförnyelse.
Solexponerade sluttningar i åsskogar	1 000–2 000	519		Skyddet kan begränsa marktäkt till husbehov, vars värde är cirka 4 euro/m ³ . Lokalt kan värdet på ett marktäktobjekt (den största tillåtna täktmängden 500 m ³) vara högst 2 000 euro.
TOTALT	20 800–21 300	4 719		

I förslagen ingår också en ny skyddsmetod, strikt skyddade naturtyper, vars förekomster det är förbjudet att förstöra eller försämma direkt med stöd av lagen. Dessa är 1) serpentenberg, block- och grusfält inom serpentinbergsområden samt 2) öppna kustdyner. Förekomsterna av de naturtyper som det föreslås att ska bli strikt skyddade är naturligt sällsynta och har liten areal, i huvud trädlösa eller trädfattiga. Den skogsekonomiska betydelsen av serpentenberg och block- och

RP 76/2022 rd

grusfält inom serpentinsområden minskar till följd av att skogsavverkning och skogsförnyelse ofta är svåra att genomföra i en del av objekten på grund av terrängformerna. Skyddet av serpentinsområden direkt med stöd av lagen kan dock i vissa situationer inverka på utnyttjandet av lokala förekomster av täljsten, vilket kan medföra ekonomiska kostnader. Undantag från förbudet kan dock sökas, och om undantag inte beviljas, omfattar ersättningsskyldigheten den betydande olägenhet som orsakas av avgränsningen.

I tabell 5 presenteras arealerna av de kända förekomsterna av de naturtyper som föreslås bli strikt skyddade samt den andel av förekomsterna som redan har skyddats, trädbeståndets värde i euro per hektar samt andra ekonomiska konsekvenser av skyddet än sådana som beror på hinder för bedrivande av skogsbruk. Den sammanlagda arealen för de förekomster av naturtyper som föreslås bli strikt skyddade är cirka 1 150 hektar, av vilka en del redan har skyddats bland annat genom naturskyddsområden.

Tabell 5. Arealen av de förekomster som är representativa för de naturtyper som föreslås bli strikt skyddade, redan skyddad areal, trädbeståndets värde och andra ekonomiska konsekvenser av skyddet.

Naturtyp	De representativa förekomsternas areal, ha	Redan skyddad areal, ha	Trädbeståndets värde euro/ha i genomsnitt	Andra ekonomiska konsekvenser
Serpentinberg, block- och grusfält inom serpentinsområden	150	60	563	Skyddet kan inverka på utnyttjandet av lokala förekomster av täljsten.
Öppna kustdyner	1 000	400	0	Skyddet kan inverka på användningen för rekreation och på turismen, men dessa användningsformer kan ofta kombineras med skyddet.
TOTALT	1 150	460		

I sin helhet ökar skyddet av naturtyper närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter, till exempel i och med de inventeringar, administrativa förfaranden och rådgivningsuppgifter som besluten om avgränsning förutsätter. Uppnåendet av målen för skyddet av naturtyper förutsätter en resursökning för närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Dessutom ska skyddet av naturtyper effektiviseras genom att den gällande lagen kompletteras i fråga om statens ersättningsskyldighet. Fastighetsägaren eller innehavaren av en särskild rättighet ska få full ersättning av staten, om förbudet mot att försämra en skyddad eller strikt skyddad naturtyp orsakar betydande olägenhet och närings-, trafik- och miljöcentralen inte beviljar tillstånd till undantag för verksamhet som ändrar naturtypen.

För hushållsbevarandet av naturobjekt i vissa situationer även utgöra en begränsad nytta som kan bestämmas i pengar. Till exempel kan fritidsbostädernas värde stiga i närheten av skyddsområden, och möjliggörandet av vården av skyddsområden kan stödja småskalig ekonomisk verksamhet.

Artskydd

Som nya metoder för att förbättra nivån på artskyddet föreslås det att den förordning som utfärdas om hotade arter ska uppdateras inom två år från hotbedömningen, att hotade arter ska beaktas samt att nya arter som påträffats ska skyddas och att assisterad spridning ska tillämpas på arter som kräver särskilt skydd. Skyldigheten att beakta hotade arter kan orsaka aktörerna mindre merkostnader på motsvarande sätt som i fråga om naturtyper, men också hotade arter utreds redan i nuläget av hävd i planeringen av användningen av områden och miljön. Beredningen av avgränsningsbeslut som gäller platser där det förekommer nya arter som påträffats samt planeringen och beslutsfattandet som gäller assisterad spridning är nya uppgifter som förutsätter nya resurser för miljöförvaltningen, närmast närings-, trafik- och miljöcentralen eller eventuellt Forststyrelsen. Dessa tilläggsresurser ingår i den tidigare nämnda tilläggsfinansiering som riktas till närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Åren 2011–2020 fattades det 107 beslut om avgränsning av en viktig plats där en art som kräver särskilt skydd förekommer, och den sammanlagda arealen har varit 416 hektar och de betalade ersättningarna sammanlagt cirka 386 000 euro. Den genomsnittliga arealen för ett avgränsningsbeslut har varit 3,9 hektar och ersättningen cirka 3 600 euro (se tabell 3 ovan).

När det gäller assisterad spridning är de ekonomiska konsekvenserna och hur de inriktas på aktörerna (markägare, naturresursföretagare, Forststyrelsen) osäkra och beror delvis på var den assisterade spridningen sker och i hur stor grad den tas i bruk. I vissa situationer kan assisterad spridning medföra negativa ekonomiska konsekvenser för företag, om möjligheterna att bedriva verksamhet i området minskar eller förhindras helt och hållet. Detta är dock mycket osannolikt, eftersom det i fråga om arealen förmodligen är fråga om mycket liten verksamhet och åtgärden kan vidtas endast med markägarens samtycke på privat mark. Det öppnas upp nya verksamhetsmöjligheter för dem som genomför assisterad spridning. Statsfinanserna orsakar merkostnader av eventuella ersättningar till markägare och en ökad arbetsmängd för myndigheterna.

Ekologisk kompensation, det vill säga frivillig kompensation för försämring av naturvärden

Ekologisk kompensation är till sina ekonomiska konsekvenser den mest betydande ändring som föreslås i naturvårdslagen med tanke på antalet verkningsmekanismer, om inte nödvändigtvis med tanke på de ekonomiska konsekvenserna. Konsekvenserna av revideringen är av många slag och de varierar för olika aktörer. Även för samma aktör kan konsekvenserna vara olika: en markägare kan förorsaka en försämring, ett område som markägaren äger kan bli föremål för en försämring eller markägaren kan producera naturvärden på sitt markområde.

Aktörerna och kommunerna har haft ett faktiskt behov av att kompensera de försämringar som orsakas av verksamhet som tillåts med tillstånd till undantag i situationer där det krav på att skyddsnivån inte försämrats som utgör en förutsättning för tillståndet till undantag inte har kunnat uppnås utan kompensationsåtgärder. Verksamhetsutövarens kostnadsökning som orsakas av frivillig kompensation för försämring (inklusive planerings- och genomförandekostnader samt administrativa kostnader och transaktionskostnader) har bland annat utifrån internationella erfarenheter uppskattats vara cirka 1–5 procent av ett projekts totala kostnader. I små projekt kan dock andelen av de kostnader som orsakas bli betydligt större. Kostnaderna kan däremot bli mindre för de företag, såsom aktörer inom marktäktsektorn, som kan genomföra kompensationerna på de fastigheter som de äger.

RP 76/2022 rd

I Finland finns det relativt mycket erfarenhet av restaureringsåtgärder och kostnaderna för dem, och i livsmiljöprogrammet Helmi, som sträcker sig till 2030, uppkommer det mer erfarenhetsbaserad kunskap. I tabell 6 anges vissa genomsnittliga kostnader som uppskattats i livsmiljöprogrammet Helmi för åtgärder för att öka naturvärdena.

Tabell 6. Vissa i livsmiljöprogrammet Helmi uppskattade kostnader för åtgärder för att öka naturvärdena på myr-, vårdbiotop- och skogsobjekt.

Åtgärd	Enhetskostnad €/ha
Myr	
Inrättande av ett skyddsområde	1 700 €
Restaurering	1 000 €
Återflöde av vatten till en myr från omgivande områden	2 200 €
Vårdbiotop	
Istandsättning	3 000 €
Skog	
Skyddsområde	6 000 €
Naturvårdsåtgärderna restaureringsbränning och hyggesbränning	1 000 €
Vård av lundar, bränning som främjar mångfalden i områden med kontinuerlig bränning och vård av solexponerade åsmiljöer	500–1 600 €

Frivillig ekologisk kompensation medför ingen regleringsbörda, eftersom det i lagen inte föreskrivs om någon skyldighet som gäller denna form av kompensation. Trots detta har det vid lagberedningen bedömts hurdana kostnader ekologisk kompensation orsakar aktörer som frivilligt kompenserar för försämring. Kostnaden för en ekologisk kompensation kan uppskattas till 10 000 euro som eget arbete (6 veckor) för den expertarbetstid som ett företag använder för planeringen – 30 000 euro för en plan som utarbetas som konsultarbete och 2650–7 950 euro (2–6 veckor) för den arbetstid som utförs som myndighetsarbete. Kostnaderna för ett enskilt fall utan åtgärdskostnader är således 11 650–37 950 euro. Åtgärdskostnaderna är 1 000–6 000 euro per hektar, vilket kalkylmässigt valdes som medeltal. Den areal som behövs för kompensation är inte direkt samma som arealen för de naturvärden som försämras. Arealen för de försämrade effekter som varit föremål för tillstånd till undantag har i regel varit några tiotals arealer, vilket innebär att den areal för kompensationsområdet som ligger till grund för beräkningen motsvarar det teoretiska kompensationsförhållandet 1:10. De genomsnittliga totala kostnaderna för ett enskilt fall är således 12 650–49 950 euro. Kostnaderna för skyddskompensationen utgörs av den ersättning som den kompensationsskyldige betalar till markägaren på basis av att det ekonomiska utnyttjandet av det område som föreslås bli skyddsområde upphör, det vill säga oftast användning av skog. I Södra Finland har ersättningsnivån för ett skogsområde som inrättas som privat skyddsområde uppgått till i genomsnitt 8 800 euro per hektar 2020–2021. På motsvarande sätt är planeringskostnaderna för skyddskompensation lägre, så det kan bedömas att även kostnaderna för skyddskompensationen kommer att ligga inom den uppskattade genomsnittliga kostnadsintervallen.

De konsekvenser för den offentliga ekonomin som frivillig ekologisk kompensation har är neutrala eller positiva, eftersom den som genomför ett projekt som medför en försämring har kostnadsansvar för de kompenserande åtgärderna. Samtidigt förebygger kompensationen de kostnader som försämringen av den biologiska mångfalden orsakar den offentliga ekonomin.

I den fas då systemet inrättas orsakas den offentliga ekonomin ett resursbehov särskilt vid närings-, trafik- och miljöcentralerna samt transaktionskostnader (till exempel utredningskostnader, förseningar, osäkerhetsfaktorer bland annat i fråga om jämförbarheten), som minskar på längre sikt. Resurser behövs också på längre sikt för uppföljning och övervakning. Transaktionskostnaderna minskar på grund av att lämpliga kompensationsobjekt måste genomföras på förhand. Ekonomiska aktörer kan inrätta en habitatbank eller en motsvarande ”förmedlande aktör”. Både myndighetens resursbehov och kostnaderna för utarbetande av kompensationsplaner påverkas i betydande grad av att systemet är så enkelt som möjligt med beaktande av den noggrannhet som behövs. I den miljöekonomiska forskningen har det konstaterats att det i Finland finns en betydande potential för en kompensationsmarknad (Kangas, J., Ollikainen, M. 2019. Economic insights in ecological compensations: Market analysis with an empirical application to the Finnish economy. *Ecological Economics* 159: 54-67).

Det är särskilt svårt att bedöma företagens vilja till frivillig kompensation. Enligt remissvaren förutsätter finansmarknaden, investerarna och kunderna i allt högre grad att företag och branscher förbinder sig till total icke-försämring av den biologiska mångfalden och det ansågs att behovet av ett trovärdigt system för ekologisk kompensation ökar inom den närmaste framtiden. Ekologisk kompensation kan lindra eller avvärja den lokala eller eventuellt mer omfattande kritik som riktas mot verksamhetsutövaren för försämring av naturvärden, det vill säga förbättra verksamhetsutövarnas goda anseende och sociala acceptans (så kallad social koncession).

Även om de kostnader som myndigheten orsakas av uppgifter i anslutning till frivillig kompensation tas ut av aktören, ska myndigheten ha ett tillräckligt antal årsverken för att utföra uppgiften. Det rekommenderas att åtminstone i den inledande fasen ska godkännandet av kompensationsplaner som utarbetas av markägare som är intresserade av att producera naturvärden och bedömningen av de naturvärden som producerats genom de genomförda åtgärderna vara avgiftsfria, så att markägarna uppmuntras att producera naturvärden med framförhållning. Också till denna del är det svårt att förutse kostnadernas storlek, eftersom det inte finns några säkra uppgifter om markägarnas intresse.

Ekologisk kompensation skapar ekonomisk aktivitet och ny affärsverksamhet, kompensationsföretagsverksamhet och innovationsmöjligheter för olika grupper av aktörer, såsom markägare, naturvårdare och konsultföretag, och medför positiva ekonomiska konsekvenser för dessa aktörer. Den affärsverksamhet som uppkommer vid planeringen och bedömningen (”beräkning” av skador och planering av nyttan) är ungefär lika stora konsultarbeten, och dessutom uppkommer ekonomisk aktivitet till följd av genomförandet av kompensationer. Det föreslagna systemet är flexibelt och möjliggör ekonomisk effektivitet med tanke på markägarna, vilket är väsentligt för verksamheten på marknaden. En tillräckligt stor verksamhet på marknaden möjliggör både kvantitativ och kvalitativ samordning av kompensationer och försämringar.

Markägarnas intresse för att producera naturvärden som ekonomisk verksamhet är förenad med osäkerhet beträffande efterfrågan på de naturvärden som produceras samt deras lönsamhet, avtalens långvarighet, det administrativa förfarandet, säkerställandet av kompetensen samt riskhanteringen. Osäkerheten kan delvis minskas genom ordnande av utbildning, förmedlande organisationer och planerat tillträde för producenterna till ett register, vilket minskar transaktionskostnaderna.

Ekologisk kompensation har i regel en positiv inverkan på markens värde. Inom kompensationsområdet beror förändringen i markens värde på de alternativa kostnaderna. Användningsbegränsningarna som hänför sig till kompensationsområdet förhindrar att området används för något annat ändamål. Om kompensationsåtgärderna dock stöder till exempel användningen av

ett område för rekreation, kan värdet på marken (och eventuellt på dess närområden) stiga. Om ett företag vill att de skador som det orsakar ska kompenseras så nära som möjligt där skadan orsakats och så att företaget realiserar sitt samhällsansvar, kan det finnas ett begränsat antal områden som används för kompensation eller så kan de vara splittrade, vilket kan öka kostnaderna. Kompensationen minskar eventuellt motståndet mot projekt och åtgärder, vilket i sin tur kan minska de kostnader och fördröjningar som orsakas av sökande av ändring i ett beviljat tillstånd.

Informationshanteringen inom naturvården

Bestämmelserna om informationshanteringen inom naturvården bedöms ha konsekvenser som både ökar och minskar kostnaderna för statens, kommunernas och näringsidkarnas ekonomi. Uppdaterad och tillgänglig naturinformation förbättrar planeringen av områdesanvändningen och projekt och hjälper till att undvika negativa konsekvenser för mångfalden och därmed ekonomiska förluster. Aktörer kan orsakas kostnader för inhämtande och tillämpning av information, men en bättre tillgång till naturinformation kan dock åtminstone på längre sikt också leda till kostnadsbesparingar i planeringen av områdesanvändningen och miljöanvändningsprojekt och förbättrar förutsägbarheten i verksamhetsmiljön.

Den offentliga ekonomin orsakas kostnader för kontinuerlig utveckling och förvaltning av datasystemen. Säkerställandet av kvaliteten på informationshanteringen kräver betydande investeringar i synnerhet i den inledande fasen och förutsätter även kontinuerligt underhåll. Kostnaderna kan vara betydande, men behovet av att utveckla datasystemen anknyter i större utsträckning än naturvården till den offentliga förvaltningen som helhet. Således är det svårt att uppskatta just de merkostnader som datasystemet för naturvården medför. En ekonomisk investering effektiviserar dock förvaltningen och förbättra dess kvalitet. I fråga om enbart det förslag som gäller datasystemet för naturvården kan kostnadsökningen i detta skede bedömas vara rätt liten, eftersom största delen av funktionerna i datasystemet för naturvården redan i nuläget är i bruk, och största delen av kostnaderna för förvaltningen och utvecklandet av datasystemet realiserar oberoende av lagförslaget. Nya behov av datasystem hänför sig närmast till en mer omfattande hantering av information om hotade naturtyper och till ekologisk kompensation.

I lagförslaget överförs bestämmelsen om övervakning av naturvården från naturvårdsförordningen till lagnivå, vilket stärker uppföljningens rättsliga grund. Bestämmelsen ökar inte de administrativa kostnaderna.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna

4.2.3.1 Förvaltningens behörighet och resurser

Förslaget ändrar inte myndigheternas behörighetsförhållanden eller arbetsfördelningen mellan staten och kommunerna. I den föreslagna lagen finns det mer detaljerade bestämmelser om myndigheternas uppgifter än i den gällande lagen. Statliga myndigheter är miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralen, Forststyrelsen, Finlands miljöcentral, Gränsbevakningsväsendet och Tullen. Expertmyndigheter inom naturvården är Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseet.

Syftet med förslaget är att främja skyddet av den biologiska mångfalden i och med att lagens verkningfullhet förbättras samt att effektivisera de administrativa förfarandena. I anslutning till dessa mål innehåller förslaget nya myndighetsuppgifter samt bestämmelser för att förtydliga myndigheternas uppgifter. Merparten av de nya uppgifterna har riktats till närings-, trafik- och miljöcentralerna, i fråga om vilka de strukturella förändringarna inom statens miljöförvaltning

samt den avsevärda ökning av de uppgifter som redan sedan tidigare hänför sig till verkställandet av naturvårdslagen ska beaktas. I fråga om andra myndigheter baserar sig förslagen i huvudsak på de gällande bestämmelserna och rådande praxis.

Resurserna för olika tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden inom miljöförvaltningen är i nuläget fördelade på fyra regionförvaltningsverk och tretton närings-, trafik- och miljöcentraler, som verkar med stöd av sin regionala behörighet. De uppgifter som sköts av de ämbetsverk som svarar för statens tillstånds- och tillsynsuppgifter samt anknytande styruppgifter, eventuella överlappningar av dem eller deras placering vid olika ämbetsverk samt ämbetsverkens organisatoriska lösningar har utretts flera gånger under tidigare regeringsperioder sedan 2012. Gemensamt för alla utredningar är att ämbetsverkens regionalt begränsade behörighet och ett otillräckligt antal anställda i förhållande till arbetsmängden leder till tydliga utmaningar för miljöförvaltningens tillstånds- och tillsynsuppgifter.

Regionförvaltningsverkens och närings-, trafik- och miljöcentralernas regionala behörighet och uppgiftsfördelning är inte heller optimal med tanke på smidiga, och sakkunniga tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden samt kunderna eller principen om tjänster från ett enda serviceställe. Till exempel det att närings-, trafik- och miljöcentralerna är indelade i tretton enheter som finns på olika håll i Finland medför utmaningar vid säkerställandet av en enhetlig och jämlik behandling av sökandena.

Miljöförvaltningens resurser har minskat betydligt. Närings-, trafik- och miljöcentralernas resurser inom ansvarsområdet Miljö (M) har minskat med mer än 250 årsverken under 10 år (en minskning på cirka 30 procent, från 927 årsverken till 672 årsverken). Miljöförvaltningens serviceförmåga är dock nödvändig för såväl invånarna som näringslivet. Ökade resurser är också ett viktigt sätt att göra tillståndsbehandlingarna och andra förfaranden smidigare i framtiden. Utöver tillräckliga resurser behövs det också mer omfattande kompetens och kunnande.

När det gäller de nya naturskyddsuppgifter som föreslås i naturvårdslagen förutsätter i synnerhet utvidgningen av skyddet av naturtyper och uppgifterna i anslutning till frivillig ekologisk kompensation att myndigheterna delvis har kompetens som avviker från den tidigare. Också den allmänna ökningen av kravnivån (miljömedvetenhet, den kumulativa ökningen av antalet uppgifter som pågått redan i ett decennium, personalbyten i synnerhet i och med pensioneringar, digitalisering med mera) har ökat myndigheternas belastning. Detta medför ett betydande resursbehov. Även om den nya lagen inte medför några ändringar i behörigheten för närings-, trafik- och miljöcentralernas naturskyddsuppgifter, ökar propositionen betydligt deras uppgifter och medför ett permanent behov av resurser i fråga om personalen, vilket beräknas uppgå till 22,5 årsverken och 1,575 miljoner euro. Tilläggsfinansieringen ingår i planen för de offentliga finanserna för 2023–2026.

I lagen föreskrivs det dessutom om de uppgifter som åläggs Forststyrelsen. Forststyrelsen ska på samma sätt som i nuläget svara för uppgifter i anslutning till förvaltningen, användningen och skötseln av statens nätverk av naturskyddsområden. Nya uppgifter är bland annat förvärv av områden i naturskyddssyfte samt uppgifter som gäller skötseln av naturtyper och arters livsmiljöer tillsammans med närings-, trafik- och miljöcentralen. I lagen föreslås det även bestämmelser om uppgifter i anslutning till Forststyrelsens datasystem för naturvården. När det gäller Forststyrelsen är det fråga om att stärka uppgifterna enligt gällande praxis och uppgifterna ska skötas med befintliga resurser. Forststyrelsens verksamhet naturtjänster finansieras med medel under miljöministeriets moment 35.10.52 (skötsel av nätverket av naturskyddsområden).

Även Gränsbevakningsväsendet och Tullen åläggs myndighetsuppgifter i lagen. Gränsbevakningsväsendet ska delta i tillsynen över efterlevnaden av naturvårdslagen i naturskyddsområden

och Tullen ska övervaka efterlevnaden av naturvårdslagen och CITES-förordningen. I fråga om dessa baserar sig förslagen på gällande praxis och orsakar inget behov av tilläggsresurser.

I lagen föreslås mer detaljerade bestämmelser än i den gällande lagen också om uppgifterna för expertmyndigheterna inom naturvården. Expertmyndigheter är Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseet. I lagen föreslås dessutom en ny bestämmelse om Finlands naturpanel, genom vilken gällande praxis stärks. Naturpanelen är ett oberoende vetenskapligt sakkunnigorgan, inte en myndighet, och konsekvenserna för den behöver inte bedömas separat.

Enligt lagen om Finlands miljöcentral producerar centralen sakkunnigtjänster för ministeriet, övervakar och bedömer miljöns tillstånd, upprätthåller och utvecklar datasystem inom verksamhetsområdet, främjar miljömedvetenhet och utför andra uppgifter som föreskrivits för den. Förslagen i naturvårdslagen motsvarar dessa uppgifter, men de har i stor utsträckning riktats till behoven enligt naturvårdslagen i enlighet med gällande praxis. Uppgifterna kan skötas inom ramen för de befintliga resurserna.

En del av Naturhistoriska centralmuseets uppgifter har ett nära samband med naturskyddet. Centralmuseets ställning granskades senast som ett arbetsgruppsarbete 2007 (Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2007:20). Då identifierades centralmuseets utvidgade uppgiftsfält och konstaterades att det finns skäl att se över dess ställning i lagstiftningen inom miljöministeriets förvaltningsområde. I praktiken har centralmuseet redan en längre tid haft vissa uppgifter som har ett nära samband med naturvården och genomförandet av den, och därför är det skäl att föreskriva om dem i naturvårdslagen. De uppgifter som föreskrivs för centralmuseet hänför sig till skydd och uppföljning av arter samt informationshantering inom naturvården. Bestämmelserna stärker gällande praxis, och inga egentliga nya uppgifter föreslås för centralmuseet. Hittills har miljöministeriet finansierat Naturhistoriska centralmuseets uppgifter med projektfinansiering som det årligen fattas beslut om (bland annat uppföljning av arter) och med kortfristig finansiering som riktats till särskilda projekt (bland annat utveckling av Artdatacentret). Dessutom har centralmuseet fått forskningsfinansiering från miljöministeriet till exempel genom forskningsprogrammet för bristfälligt kända och hotade skogsarter (PUTTE). Ministeriet har också 2021 första gången finansierat uppgiften som vetenskaplig myndighet enligt CITES-förordningen. Miljöministeriet har dock inte haft någon ekonomisk eller budgetteknisk möjlighet att anvisa centralmuseet finansiering för skötseln av dess allmänna uppgifter. Det föreslås inga i grunden nya uppgifter för Naturhistoriska centralmuseet, vilket innebär att uppgifterna kan skötas med de befintliga resurserna.

4.2.3.2 Preciserade konsekvenser för myndigheterna av vissa förslag till bestämmelser

Enskilda nya uppgifter är regionala frivilliga genomförandeplaner för naturvården, nya uppgifter i anslutning till skyddet av naturtyper och arter, uppgifter i anslutning till frivillig ekologisk kompensation, rådgivning i anslutning till skyddsåtgärder samt främjande av miljöfostran och miljömedvetenhet för att trygga den biologiska mångfalden, inklusive stöd till kommunerna vid skötseln av uppgifter som gäller främjande av naturvården. Dessutom föreslås att det i lagen tas in en ny bestämmelse om skydd för samekulturen, vilket också inverkar på myndigheternas uppgifter.

Utarbetandet av de regionala genomförandeplaner för biologisk mångfald som avses i förslaget har ålagts närings-, trafik- och miljöcentralerna, men planerna är frivilliga till sin karaktär. Uppgiften kan i någon mån öka närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter, men den kan skötas inom ramen för de befintliga resurserna. Detsamma gäller kommunernas rådgivning i anslutning

till skyddet av mångfalden samt den nya uppgiften att främja miljöfostran och miljömedvetenhet. Rådgivning och miljöfostran har redan nu skötts av närings-, trafik- och miljöcentralerna, men att uppgifterna blir lagstadgade ökar deras betydelse.

Den nya bestämmelsen om skydd för samekulturen förpliktar myndigheterna som verkställer naturvårdslagen och kan i någon mån öka myndigheternas uppgifter i de situationer där främjandet av skyddet riktas till samernas områden. Bestämmelsen gäller i synnerhet närings-, trafik- och miljöcentralerna och Forststyrelsen. Bestämmelsen om skydd för samekulturen förutsätter att de myndigheter som ansvarar för verkställigheten av lagen ska se till att verkställigheten eller besluten inte medför mer än ringa försämringar i förutsättningarna för utövande av samekulturen. I praktiken innebär detta att myndigheterna ska fästa uppmärksamhet vid ett fungerande samarbete och rådgivning vid verkställigheten av lagen och vid beslutsfattande enligt den. Detta förverkligas i rätt stor utsträckning inom ramen för den gällande lagen, och kan skötas inom ramen för de redan befintliga resurserna.

Den försiktighetsprincip som föreslås i lagen styr naturskyddsmyndigheterna att i sitt beslutsfattande, såsom vid tillståndsprövning eller andra godkännandeförfaranden, allt tydligare beakta eventuella osäkerheter i fråga om den information som förutsätts för att avgöra ett ärende. Detta medför dock inga nya skyldigheter, eftersom principen redan utgör en del av gällande rätt. Att försiktighetsprincipen skrivs in i lagen gör däremot situationen synlig, och kan i någon mån öka behovet av myndighetsrådgivning.

De viktigaste ändringarna i den föreslagna lagen hänför sig till stärkandet av skyddet av naturtyper. Enligt förslagen ska bestämmelser om hotade naturtyper utfärdas genom förordning, vilket är en ny bestämmelse. Förfarandet med beslut om avgränsning av naturtyper enligt den gällande lagen ändras inte, men de av förfarandet omfattade naturtypernas omfattning och antal ska utvidgas. I lagen föreslås det också en ny bestämmelse som gäller strikt skydd av två naturtyper.

Bestämmelsen om beaktande av hotade naturtyper är informativ till sin karaktär och medför inga nya skyldigheter som direkt baserar sig på naturvårdslagen. Enligt bestämmelsen ska myndigheterna beakta förekomsterna av hotade naturtyper och hotade arter vid beslutsfattandet på det sätt som föreskrivs i annan lagstiftning om tryggnad av naturvärden. I de statliga myndigheterna gäller detta till exempel de regionförvaltningsverk som är tillståndsmyndigheter samt Säkerhets- och kemikalieverket och när det gäller tillsynen över naturvårdslagen samt de remissförfaranden som gäller miljöanvändningsprojekt och planering av markanvändningen närings-, trafik- och miljöcentralen och när det gäller statliga områden även Forststyrelsen. I kommunerna kan beaktandet av naturtyper och arter inverka till exempel på prövningen av miljö-tillstånd och marktillstånd samt på planläggningen. Det är dock inte fråga om en ny skyldighet eller uppgift, eftersom det beaktande som det föreskrivs om i naturvårdslagen ska tillämpas endast i den omfattning det är möjligt enligt andra bestämmelser. Detta innebär att beaktandet av hotade naturtyper och arter i stor utsträckning grundar sig på tillståndsvillkoren enligt annan lagstiftning eller på specialvillkoren för beslutsfattandet som gäller tryggnad av naturvärden.

Detta kan från fall till fall öka behovet av information och utredningar som gäller hotade naturtyper och därmed ansluten myndighetsrådgivning som inte omfattas av den gällande lagen. Vid bedömningen av ändringens myndighetskonsekvenser ska det även beaktas att bestämmelsen om beaktande anknyter till utvecklandet av informationshanteringen inom naturvärden, vars syfte är att allmänt främja bland annat hanteringen av naturinformation, elektroniska förfaranden och ett effektivare utnyttjande av naturinformation i beslutsfattandet.

Det föreslås att förfarandet med beslut om avgränsning av skyddade naturtyper ska omfatta vissa nya naturtyper, såsom solexponerade sluttningar i åsskogar, ålgräsbottnar och kran-salgsbottnar som finns under vatten samt kalkhällar. Dessa förutsätter nytt kunnande av myn-digheterna och medför också behov av tilläggsresurser för närings-, trafik- och miljöcentralerna, vilket ingår i den ovannämnda tilläggsfinansieringen.

Förfarandet med avgränsningsbeslut har av markägarna betraktats som en fungerande metod för att trygga både den biologiska mångfalden och egendomsskyddet, men det har dock fattats yt-terst få avgränsningsbeslut och de gäller ett marginellt antal områden och markägare per år (åren 2011–2020 har det fattats i genomsnitt 10 beslut om avgränsning av naturtyper per år). Åren 2011–2020 uppgick den areal som avgränsningsbesluten omfattade till 204 hektar, det vill säga i genomsnitt 2 hektar per beslut. Enligt uppgifter från närings-, trafik- och miljöcentralerna om-fattar beredningen av ett avgränsningsbeslut cirka 5 dagsverken, så åren 2011–2020 har det i hela landet använts endast cirka 2,1 årsverken för avgränsningsbeslut, det vill säga årligen end-ast cirka 2,5 månadsverken.

Som en del av beredningen av regionförvaltningsreformen 2017 utreddes närings-, trafik- och miljöcentralernas resurser och fördelning av arbetstiden. Då användes för skyddet av naturtyper sammanlagt 5,9 årsverken, vilket även innefattar andra uppgifter inom skyddet av naturtyper än avgränsningsbeslut. Avgränsningsbeslutens andel av den arbetstid som närings-, trafik- och mil-jöcentralerna använder för naturskyddsuppgifter har alltså varit rätt liten och det har fattats få beslut. De preciseringar och ändringar som föreslås i de naturtyper som är föremål för avgräns-ningsförfarandet medför en ökning av de myndighetsuppgifter som baserar sig på den gällande lagen, eftersom det föreslås ändringar i definitionerna i lagen och fyra helt och hållet nya natur-typer. Vid bedömningen av vilka resurser uppgifterna kräver ska det beaktas att man i förfaran-det med avgränsningsbeslut har identifierat ett genomförandeunderskott som beror på närings-, trafik- och miljöcentralernas brist på resurser. Den ökning av myndigheternas resurser som be-hövs och den kostnadseffekt detta medför för den offentliga ekonomin grundar sig inte enbart på de nya bestämmelserna.

För att målen för skyddet av naturtyper enligt den föreslagna lagen ska nås bör utöver nya skyddsmetoder även antalet beslut om avgränsning av skyddade naturtyper öka betydligt. I den bedömning av hur naturvårdslagen fungerar som gjordes 2010 ansåg endast var femte tjänste-man som besvarade närings-, trafik- och miljöcentralens enkät att det gällande förfarandet med avgränsningsbeslut var kostnadseffektivt. Den dåliga kostnadseffektiviteten förklaras delvis av oklarheterna i definitionerna av naturtyper enligt 29 § i den gällande lagen, till följd av vilket avgränsningarna inte bildar ekologiskt fungerande helheter. Endast en liten del av den tid som går åt till beredningen av besluten går åt till inventering och avgränsning av naturtyper i ter-rängen, och största delen används till administrativt arbete, såsom förhandlingar med markä-gare, motivering av beslut, delgivning, kungörelse och eventuella processer för ändringssö-kande. Beredningen av besluten kan dock anses vara kvalitativ, eftersom det enligt en utredning som gjordes 2012 framgick att 6 procent av besluten om avgränsning av naturtyper hade över-klagats hos en förvaltningsdomstol, och 84 procent av dessa beslut inte ändrades i förvaltnings-domstolarna.

Den totala arealen av de förekomster som representerar naturtyper som ingår i förfarandet med avgränsningsbeslut och som ännu inte skyddats är cirka 18 000 hektar. Av denna areal är cirka 8 000 hektar naturtyper som skyddats med stöd av 29 § i den gällande lagen, och cirka 11 000 hektar är nya naturtyper som ska skyddas. Skyddandet av en areal på 18 000 hektar med stöd av förfarandet med avgränsningsbeslut skulle ta cirka 180 årsverken, om man utgår från att en förekomsts genomsnittliga areal är 2 hektar. Detta innebär till exempel en ökning med 20 års-verken för närings-, trafik- och miljöcentralerna för en tid av 9 år. Av denna arbetsinsats riktas

cirka 72 årsverken till de nya naturtyper som ska skyddas enligt den föreslagna lagen. Om skyddet av skyddade naturtyper genomförs genom inrättande av privata naturskyddsområden i stället för genom förfarandet med avgränsningsbeslut, uppskattas myndighetskostnaderna vara av samma storleksklass.

I en enkät som gjordes 2010 för utvärderingen av hur naturvårdslagen fungerar föreslogs som ett alternativ till förfarandet med avgränsningsbeslut strikt skydd av naturtyper med stöd av lag. Också i ett sådant förfarande ansågs det viktigt att markägarna informeras om var förekomsterna av strikt skyddade naturtyper finns. Förfarandet har i begränsad utsträckning tagits in i den föreslagna lagen, där två naturtyper skyddas direkt med stöd av lagen. Den sammanlagda arealen för de förekomster av naturtyper som föreslås bli strikt skyddade är cirka 1 150 hektar, av vilka en del redan finns i skyddsområden eller i övrigt har skyddats.

När det gäller arter innehåller den gällande lagen ett förfarande som motsvarar besluten om avgränsning av naturtyper. Åren 2011–2020 fattades det i hela landet 107 avgränsningsbeslut som gällde artskydd, och för dem har använts sammanlagt cirka 2,1 årsverken, alltså årligen cirka 2,5 månadsverken, liksom för beslut om avgränsning av naturtyper. År 2017 användes det sammanlagt 11,4 årsverken vid närings-, trafik- och miljöcentralerna för uppgifter som gäller artskydd. Det är svårt att bedöma behovet av det antal avgränsningsbeslut som artskyddet förutsätter, men om beslut i fråga om antalet fattas i enlighet med åren 2011–2020 uppgår den årliga arbetstidsåtgången till endast cirka 2,5 månadsverken och den totala summan av ersättningarna till kring 39 000 euro per år. För att effektivisera artskyddet bör också antalet avgränsningsbeslut vara större än i nuläget. En ökning av antalet beslut begränsas dock av att avgränsningsbeslut som gäller artskyddet förutsätter betydande specialiserat naturvetenskapligt specialkunnande, utöver vilket besluten, liksom beslut om avgränsning av naturtyper, också förutsätter juridiskt och administrativt kunnande och kunnande i anslutning till bedömningen av ersättningar.

I lagen föreslås det bestämmelser om frivillig ekologisk kompensation, som också förutsätter åtgärder av närings-, trafik- och miljöcentralen. Enligt en expertbedömning från närings-, trafik- och miljöcentralen har det för myndigheten med stöd av den gällande lagen gått åt cirka 0,5–1 månadsverken för att bereda ett sådant tillstånd till undantag i vilket sökanden har föreslagit frivilliga kompensationsåtgärder som kompenserar den försämring som orsakas. Det är svårt att på förhand bedöma myndighetens resursbehov i anslutning till frivillig kompensation och markägares produktion av naturvärden, när det inte finns några säkra uppgifter om dessa gruppers intresse. Ekologisk kompensation ökar det administrativa arbetet och förutsätter utbildning samt utveckling och utnyttjande av samarbetsmodeller. Administrativa kostnader orsakas dessutom av skapandet av ett informationssystem innan ekologisk kompensation tas i bruk.

Utvecklandet av hanteringen av naturinformation och enhetliga informationssystem förbättrar och stöder beslutsfattandet och planeringen, uppföljningen och övervakningen av miljöns tillstånd samt konsekvensbedömningen, vilket har positiva konsekvenser för kostnadseffektiviteten i myndigheternas verksamhet. Informationssystemen effektiviserar också myndigheternas verksamhet genom att undanröja överlappande arbete och kan delvis frigöra arbetstid för andra uppgifter. I den inledande fasen kommer myndigheternas arbetsmängd dock sannolikt att öka och även på längre sikt kommer utvecklandet och förvaltningen av datasystemen att kräva resurser.

Lagens straffbestämmelser medför inga väsentliga ändringar i straffbarheten för verksamhet som strider mot lagen. De gärningar som ska vara straffbara förtydligas i huvudsak genom att det straffbara förfarandet beskrivs och den bestämmelse enligt vilken gärningen är förbjuden anges. Det görs mindre utvidgningar i fråga om de gärningar som strider mot lagen, eftersom

det i lagen föreskrivs om nya förbjudna gärningar, såsom förbud mot införande av jakttroféer och levande hökfåglar, och förbud i anslutning till de nya skyddsmetoderna. Deras antal är dock relativt sett mycket litet, så det kan antas att inverkan på det antal lagstridiga gärningar som kommer till förundersökning blir mycket liten.

Allt som allt har antalet naturskyddsbrott och naturskyddsförseelser varit litet i förundersökning och straffprocesser. Åren 2013–2018 gjordes det till förundersökningsmyndigheten årligen i genomsnitt 39 anmälningar om misstänkta naturskyddsbrott och 25 anmälningar om misstänkta naturskyddsförseelser (Lägesutredning om miljöbrottsfördelar, Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2020:56). Förundersökningen avbröts 2017–2018 i sammanlagt 32 misstänkta naturskyddsbrott och 11 naturskyddsförseelser. Åren 2013–2018 begränsades förundersökningen i sammanlagt 8 fall som gäller naturskyddsbrott (cirka 1/år) och i 14 fall som gäller naturskyddsförseelser (cirka 2/år). Åklagaren lät under samma tidsperiod bli att väcka åtal i 8 naturskyddsbrottmål och i 1 naturskyddsförseelsemål. Vid tingsrätterna dömdes 2013–2018 straff ut för sammanlagt 22 naturskyddsbrott och 16 naturskyddsförseelser.

När det gäller myndighetens anmälningsskyldighet som gäller lagstridig verksamhet och som tas in som ny i lagen har det utretts om anmälningarna till förundersökningsmyndigheten kommer att öka. Tillsynsmyndighetens skyldighet att underrätta förundersökningsmyndigheten om en gärning som uppfyller brottsrekvisitet och som kommit till dess kännedom kan anses vara en uppgift som hör till tillsynsmyndighetens skyldigheter. I statsrådets ovannämnda utrednings- och forskningsprojekt utreddes det i vilken utsträckning myndigheterna låter bli att anmäla lagstridiga gärningar som de fått kännedom om till förundersökningsmyndigheten. Naturskyddsförseelser framträdde inte i denna utredning, vilket innebär att enligt utredningen torde anmälningsskyldigheten inte öka antalet anmälningar. Vanligen låter man bli att anmäla gärningar som kan rätts till genom ett förvaltningsförfarande. I anslutning till naturskyddet har man låtit bli att anmäla fall där man inte har varit säker på om grunder för misstanken föreligger (har den växt som grävts upp varit fridlyst eller har ett flygekorrerevir fortfarande varit bebott) eller när det har varit fråga om okunskap eller oaktsamhet. Det sistnämnda är motiverat när kriminaliseringen förutsätter grov oaktsamhet.

Med stöd av det som anförts ovan är det osannolikt att anmälningarna till förundersökningsmyndigheten till följd av revideringen av lagstiftningen ökar i så betydande grad att de har kostnadseffekter för förundersökningsmyndigheterna, åklagarna och domstolarna.

Som en sammanfattning av förslagets myndighetskonsekvenser i fråga om andra än närings-, trafik- och miljöcentralerna kan det konstateras att förslaget inte har några väsentliga konsekvenser för myndigheterna. Däremot är situationen en annan när det gäller närings-, trafik- och miljöcentralerna. Även om den nya lagen inte i sig medför några ändringar i behörighetsfördelningen vad gäller naturskyddsuppgifter, ökar propositionen i betydande grad närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter. Dessa nya uppgifter är viktiga med tanke på tryggheten av den biologiska mångfalden för att lagens syfte ska kunna uppnås.

4.2.4 Konsekvenser för miljön

4.2.4.1 Allmänna konsekvenser för den biologiska mångfalden

Syftet med den föreslagna lagen är att främja tryggheten av den biologiska mångfalden både genom att utveckla regleringens övergripande funktionalitet och genom att utvidga och stärka skyddsmetoderna. Detta eftersträvas till exempel genom att stärka naturskyddsplaneringens verkningfullhet och rättsliga grund, öka växelverkan i beredningen, utvidga det rättsliga skydd-

det för naturtyper och arter som är i behov av skydd och stärka hanteringen av den naturinformation som behövs vid bedömningen av skyddsåtgärderna. Genom förslagen främjas dessutom genomförandet av frivilligt naturskydd till exempel genom att möjliggöra ekologisk kompensation och beviljande av finansiellt understöd för att genomföra skyddet av mångfalden.

De föreslagna nya skyddsmetoderna stärker på ett betydande sätt livskraften hos bestånden av naturtyper och arter som är i behov av skydd. För att effektivisera tryggheten av den biologiska mångfalden och förslagets verkningsfullhet förverkligar flera av förslagen samtidigt flera mål: genom att stärka hanteringen av naturinformation svarar man på såväl behoven av att skydda arter och naturtyper som de utmaningar som klimatförändringen medför, och på motsvarande sätt kan man genom en interaktiv naturskyddsplanering främja skyddets godtagbarhet och samordna olika samhällseliga mål. Denna utgångspunkt ska beaktas också vid bedömningen av förslagets konsekvenser för miljön. När det gäller främjande av mångfalden ska det också noteras att konsekvenserna för mångfalden ofta är långsiktiga och också svåra att upptäcka, vilket försvårar bedömningen.

De ändringar som föreslås i lagen förbättrar i den inledande fasen förutsättningarna för att stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden och att återställa tillståndet hos de arter och naturtyper vars bevarandestatus är ogynnsam. I den föreslagna lagen föreskrivs det i enlighet med den gällande lagen att syftet med naturvården är att uppnå och bibehålla en skyddsnivå som är gynnsam för Finlands vilda arter och naturtyper. För flera försvagade arter och naturtyper är det möjligt att uppnå en gynnsam bevarandestatus först på lång sikt, och för att arbetet med att nå målet ska kunna framskrida krävs det omfattande uppföljningsinformation.

4.2.4.2 Preciserade konsekvenser för den biologiska mångfalden av vissa förslag till bestämmelser

Målen med och förvaltningen av naturvården

Bestämmelsen om naturvårdslagens syfte och de nya förslagen som gäller försiktighetsprincipen och miljömedvetenhet ger inte som sådana upphov till självständiga skyldigheter i beslutsfattandet som gäller tryggheten av mångfalden, men stöder målet att bevara mångfalden. Att det till exempel föreskrivs om försiktighetsprincipen minskar risken för att en ändring som sannolikt har en skadlig inverkan på den biologiska mångfalden inte bedöms i beslutsfattandet. Inverkan på mångfalden minskas dock något av den höga tröskeln för principens tillämpningsområde, eftersom den enligt definitionen endast gäller en betydande försämring av mångfalden. Den föreslagna bestämmelsen om miljömedvetenhet har däremot indirekta positiva konsekvenser: när medvetenheten om den biologiska mångfalden och förståelsen för dess mångsidiga samhällseliga betydelse ökar kan den leda till verksamhet som stöder mångfalden. Verksamheten kan konkretiseras till exempel som ansökan om stöd som beviljas efter prövning för restaurering, istandsättning och vård av arters livsmiljöer, naturtyper eller natur- eller kulturlandskap samt som utredning och beaktande av konsekvenserna för mångfalden vid planeringen av projekt och markanvändning. Ökad miljömedvetenhet kan också allmänt medföra en mer positiv inställning till, mer förståelse för och mer stöd till naturskyddet.

I den föreslagna lagen finns det också mer omfattande och detaljerade bestämmelser om förvaltningen av naturvården än i den gällande lagen. På detta sätt förtydligas behörigheten i myndigheternas naturskyddsuppgifter och förenhetligas bestämmelserna med den övriga miljölagstiftningen. I lagförslaget anges de statliga naturvårdsmyndigheterna och expertmyndigheterna inom naturvården samt kommunens uppgifter och ställning inom naturvården. Förtydligandet

av de statliga myndigheternas och kommunens uppgifter och behörighetsförhållanden har indirekta positiva konsekvenser för naturvårdslagens verkningsfullhet och den biologiska mångfaldens tillstånd.

Den föreslagna lagen innehåller också en ny bestämmelse om Finlands naturpanel, som är ett oberoende vetenskapligt sakkunnigorgan, alltså inte en myndighet. Naturpanelen är en likadan aktör som den klimatpanel som avses i klimatlagen. Naturpanelen stöder verkställigheten av naturvårdslagen genom att producera vetenskaplig information till stöd för beslutsfattandet, genom att ge utlåtanden om planer som inverkar på mångfalden och också genom att informera medborgarna och beslutsfattarna om mångfaldens betydelse. Naturpanelen har således en indirekt positiv inverkan på den biologiska mångfalden. Genom att föreskriva om naturpanelens uppgifter och finansiering stärks ett långsiktigt och konsekvent genomförande av EU:s mål för biologisk mångfald och de nationella målen för biologisk mångfald och ett beslutsfattande som baserar sig på forskningsdata.

Naturskyddsplanering och uppföljning av naturskyddet

I den föreslagna lagen utvidgas det inkluderande och målinriktade planeringssystemet för att trygga den biologiska mångfalden. De föreslagna bestämmelserna stärker i huvudsak ställningen för redan befintlig planeringspraxis, som dock saknar en uttrycklig rättslig grund, såsom den nationella strategin och det nationella handlingsprogrammet för biologisk mångfald och naturskyddsprogram som baserar sig på frivillighet, samt ställningen för uppföljningen av naturskyddet. Som en ny del av systemet för planeringen av naturvärden föreslås en regional genomförandeplan för den biologiska mångfalden. Bakgrunden till de föreslagna ändringarna är behovet av att beakta mångfalden och att stoppa försämringen av den på en mer övergripande nivå och också utanför de egentliga skyddsområdena. Genom förslagen förbättras också olika aktörers möjligheter att delta samt växelverkan i planeringen i syfte att främja kunskaperna om mångfalden och dess godtagbarhet.

I den gällande naturvårdslagen bygger planeringen av naturvärden på de naturskyddsprogram som har godkänts av statsrådet, men inget sådant program har utarbetats under den tid lagen har varit i kraft. Det myndighetsstyrda och på riksomfattande nivå fokuserade systemet för planeringen av naturvärden som finns i den gällande lagen förmår inte på ett tillräckligt sätt trygga den biologiska mångfalden, utan vid sidan av det behövs nya metoder för planering. Regionalt har man bland annat genom frivilliga skyddsprogram, såsom handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland METSO och livsmiljöprogrammet Helmi, däremot kunnat främja beaktandet, skyddet och restaureringen av den biologiska mångfalden, och med tanke på nyttan för mångfalden är det därför motiverat att utveckla incitamenten i anslutning till dem och stärka programmets rättsliga ställning. Dessa frivilliga skyddsmetoder bidrar också för sin del till att göra naturvärden mer acceptabel och främjar på så vis tryggandet av den biologiska mångfalden, ofta lokalt och flexibelt.

Att utveckla naturskyddsplaneringen är ett av de ekologiskt sett mest verkningsfulla sätten att nå syftena med förslaget. En betydande ändring är den nya bestämmelsen om regionala genomförandeplaner för den biologiska mångfalden, med hjälp av vilka man kan trygga både nationellt betydelsefulla och regionalt viktiga naturvärden, vilket återspeglas i planeringen av markanvändningen och i miljöanvändningen. De föreslagna bestämmelserna om beredningen och uppföljningen av en regional genomförandeplan förbättrar förutsättningarna för att reagera på regionala förändringar i förhållandena och se över prioriteringarna inom skyddet så att de mer flexibelt motsvarar förändringarna. Dessutom är det möjligt att med hjälp av en regional genomförandeplan öka transparensen i planeringen av naturvärden och få de regionala aktörerna att för-

binda sig till den föreslagna lagens syften. Det finns redan praktiska exempel på hur den regionala naturskyddsplaneringen fungerar. Till exempel det på 2010-talet långt beredda nya kompletteringsprogram för skydd av myrar avancerade slutligen inte till statsrådets beslutsfattande, men beredningen av programmet har delvis utnyttjats i andra förfaranden, såsom i landskapsplanläggningen, i samarbete med den närings-, trafik- och miljöcentral som beredde skyddsprogrammet. Verkningsfullheten av en regional genomförandeplan försvagas dock av att utarbetandet av dessa planer är frivilligt, vilket kan leda till regionalt varierande och till sin ekologiska betydelse ojämna satsningar i skyddet av den biologiska mångfalden. Att det inte föreligger någon skyldighet gör det också möjligt att regionala genomförandeplaner inte utarbetas eller att de geografiskt sett fördelas ojämnt, vilket minskar enhetligheten i planeringen.

Det föreslås att bestämmelserna om uppföljningen av naturskyddet överförs från naturvårdsförordningen till lagen, vilket bidrar till att öka uppföljningsuppgifternas betydelse som en del av naturskyddsplaneringen, även om uppföljningsuppgifterna i sig inte ändras. Den nya bestämmelsen om uppföljningen av naturskyddet motsvarar de informationsbehov som både beslutsfattandet om naturvård och annat miljörelaterat beslutsfattande och planeringen av områdesanvändningen förutsätter. Uppföljningsinformation om naturens tillstånd utnyttjas förutom av statliga myndigheter också av kommuner och företag. Uppföljningsinformation behövs också till exempel för sammandrag av och rapportering om den biologiska mångfaldens tillstånd. Bestämmelserna om uppföljning bidrar också till att fullgöra övervakningsskyldigheten enligt artikel 11 i habitatdirektivet.

Naturskyddsområden

Naturskyddsområden är av stor betydelse för tryggandet av den biologiska mångfalden, eftersom de består av stora helheter och bildar ett omfattande nätverk som skyddar viktiga naturvärden. I bestämmelserna om naturskyddsområden föreslås det vissa ändringar som har betydelse även med tanke på den biologiska mångfalden. Dessa är i synnerhet översynen och den partiella utvidgningen av förutsättningarna för inrättande av naturskyddsområden, underlättandet av avlägsnandet av främmande arter, delvis lindringarna och preciseringarna som gäller den jakt som ska tillåtas i naturskyddsområden samt förslaget som gäller begränsningen av beviljandet av tillstånd till malmletning i statliga naturskyddsområden. Dessutom föreslås det en ny bestämmelse om avveckling av statliga naturskyddsområden och lindring av fridlysningsbestämmelserna som ska innehålla en tröskel för upphävande eller lindring av skyddet.

Det föreslås att till förutsättningarna för inrättande av naturskyddsområden fogas ett områdes särskilda betydelse för naturtypers och arters möjligheter att anpassa sig till klimatförändringens konsekvenser. Genom bestämmelsen stöds sammanlänkningen av nätverket av naturskyddsområden och anpassningen till klimatförändringens konsekvenser, vilket har positiva konsekvenser för mångfalden.

Det föreslås att det i naturskyddsområden direkt med stöd av lag ska vara tillåtet att utan tillstånd till undantag bekämpa och avlägsna invasiva främmande växtarter, vilket har positiva konsekvenser för mångfalden. Främmande arter hotar den biologiska mångfalden bland annat genom att konkurrera om resurserna med de ursprungliga arterna, sprida sjukdomar och parasiter, korsa sig med ursprungliga arter, inskränka de ursprungliga arternas utbredningsområde eller helt och hållet tränga undan ursprungliga arter.

Det föreslås att bestämmelserna om jakt i nationalparker och andra statliga naturskyddsområden ändras så att det direkt med stöd av lagen ska vara tillåtet att fanga och döda de invasiva främmande arterna mink och mårhund utan tillstånd till undantag, liksom även att driva älg och

vitsvanshjort. Dessutom kan beslut om att tillåta jakt i samband med inrättandet av statliga naturskyddsområden i fortsättningen fattas genom en förordning om inrättande av ett naturskyddsområde, medan beslutanderätten i den gällande lagen har begränsats till naturskyddsområden som omfattar mer än 100 hektar och som inrättas genom förordning av statsrådet. Ett specialvillkor ska dock även i fortsättningen vara att jakten inte äventyrar syftet med inrättandet av skyddsområdet eller inverkar skadligt på annan användning av området. I synnerhet med tanke på skyddet av fågelarter som bygger bo på marken är det viktigt att mink och mårddhund som är mycket skadliga avlägsnas från naturskyddsområden. Enligt den gällande lagen förutsätter avlägsnande av dessa arter i allmänhet tillstånd till undantag, vilket i någon mån har försvårat avlägsnandet och ökat den administrativa bördan.

Meningsskiljaktigheter om jakt utgör ofta betydande utmaningarna när det gäller att inrätta statliga naturskyddsområden. Med beaktande av de särskilda villkor som anges i lagen bedöms möjligheten att tillåta jakt även i naturskyddsområden som omfattar mindre än 100 hektar inte ha några särskilda skadliga konsekvenser för mångfalden. Däremot kan möjligheten indirekt medföra positiva konsekvenser för mångfalden, om godtagbarheten vad gäller inrättandet av naturskyddsområden förbättras och inrättandet av skyddsområden underlättas.

Malmletning och gruvdrift kan ha betydande konsekvenser för den biologiska mångfalden. Genom den bestämmelse som föreslås i lagen slopas Forststyrelsens behörighet att bevilja tillstånd till malmletning i nationalparker och naturreservat. I andra statliga skyddsområden ska tillstånd fortfarande vara möjligt, men förutsättningarna för tillstånd ska preciseras jämfört med den gällande lagen. Syftet med malmletning är i princip att inleda gruvdrift, om det område där malmletningen utförs visar sig vara lämpligt för detta. Malmletning leder dock i praktiken inte särskilt ofta till att en egentlig gruva anläggs, utan verksamheten består vanligen endast av malmletning. Frågan har behandlats till exempel i riksdagens ekonomiutskotts betänkande som gäller medborgarinitiativet gruvlagen Nu (EkUB 7/2020 rd), där det gjorts en bedömning av det mål som ingår i medborgarinitiativet och som gäller att områden med oersättliga naturvärden ska uteslutas från gruvdrift. Utskottet ansåg i sitt betänkande om initiativet att det är ett viktigt mål att skydda områden med oersättliga naturvärden och konstaterade att man i samband med det pågående projektet för revidering av naturvårdslagstiftningen bör bedöma naturvårdslagens förhållande till gruvdriften och i det sammanhanget beakta de synpunkter som framförts i medborgarinitiativet, bedöma förslagets ändamålsenlighet och lägga fram de lämpligaste lösningarna för att uppnå målen.

Ekonomiutskottet konstaterade att gruvdrift alltid påverkar sin omgivning, och att malmrika eller kalkhaltiga områden ofta har exceptionell växtlighet. Enligt en utredning gjord av Finlands miljöcentral har gruvdrift orsakat eller kommer att orsaka hot mot över 200 arter och många biotoper. Vid bedömning av gruvdriftens konsekvenser för miljön och den biologiska mångfalden anser ekonomiutskottet dock att det är viktigt att skilja mellan områden med malmpotential och egentliga gruvområden: vägen från malmletning till gruvdrift är lång och gruvornas sammanlagda areal utgör en mycket liten bråkdel av de metallogena zonernas areal. Trots detta finns det inom de nuvarande gruvområdena fler än 500 platser där det finns hotade växt- eller djurarter.

Eftersom det huvudsakliga syftet med att inrätta naturskyddsområden är att trygga värdefulla naturvärden, föreslås det att malmletning inte ska vara tillåten i nationalparker och naturreservat. I andra statliga skyddsområden ska tillstånd fortfarande kunna beviljas, men det ska beskrivas mer detaljerat än i nuläget om förutsättningarna för tillstånd. Däremot ska geologiska undersökningar som tjänar vetenskapliga syften fortfarande under vissa förutsättningar vara möjlig i alla statliga naturskyddsområden. Förslaget främjar bevarandet av naturvärdena i naturskyddsområdena och undvikandet av hot mot dem, vilket har en betydande positiv effekt med

tanke på tryggheten av den biologiska mångfalden. Malmletning är redan med stöd av den gällande naturvårdslagen även i övrigt förbjuden i tre nationalparker: i Kurjenrahka nationalpark, Repovesi nationalpark och Leivonmäki nationalpark. En negativ konsekvens med tanke på mångfalden och miljön kan däremot anses vara att malmletning tillåts i andra statliga naturskyddsområden. Eftersom förutsättningarna för tillstånd till malmletningstillstånd också i dessa områden har preciserats i förslaget uttryckligen för att trygga naturvärdena, kan den skadliga konsekvensen dock anses vara rätt liten.

Som det konstateras i avsnittet om bedömning av nuläget har staten för naturskyddsändamål förvärvat och reserverat områden som under de närmaste åren inrättas som naturskyddsområden. Detta beror dock inte på den föreslagna lagen, utan det är fråga om att på olika håll i Finland slutföra ett långsiktigt skyddsarbete som hänför sig till genomförandet av statsrådets beslut.

Stödande av skydd och vård av den biologiska mångfalden

Genom den nya bestämmelse som föreslås i lagens 4 kap. kompletteras de ekonomiska styrmedel som främjar den biologiska mångfalden så att det i dem inkluderas sådant finansiellt understöd för frivillig vård och iståndsättning av arters livsmiljöer som ges av statens medel. Understödet kan, beroende på dess framtida volym, ha betydande positiva konsekvenser för mångfalden. De vård- och iståndsättningsåtgärder som genomförs med understödet är nödvändiga för att hotade arter och naturtyper ska kunna bevaras. Med understödet kan man också stödja att naturtyper och arters livsmiljöer anpassar sig till klimatförändringen. Indirekt kan understödet sporra enskilda markägare, kommuner och företag att förbinda sig till att skydda naturvärden. Konsekvensernas omfattning beror på vilka medel som står till förfogande för understöd och således på hur omfattande stödåtgärderna är.

Den nya bestämmelsen som möjliggör att närings-, trafik- och miljöcentralen och Forststyrelsen kan utföra naturskyddsuppgifter inom ett privat naturskyddsområde med markägarens samtycke bidrar till bättre möjligheter att trygga den biologiska mångfalden i skyddsområden. Genom vårdåtgärder kan man till exempel avlägsna främmande arter från skyddsområden eller förhindra att lundskogar blir granbevuxna. Dessutom kan man genom vårdåtgärder stödja anpassningen till de förändringar i naturen som klimatförändringen orsakar.

Skydd av naturtyper

Den gällande naturvårdslagen har inte på ett tillfredsställande sätt tryggt bevarandet av i ekologiskt hänseende fungerande helheter av naturtyper eller skyddet av hotade naturtyper. Enligt de bedömningar och undersökningar som utarbetats i samband med hotbedömningarna av naturtyper är det dessutom vid stärkande av skyddet av naturtyper mycket viktigt att naturtyperna beaktas bättre vid planeringen av områdesanvändningen och utnyttjandet av naturresurserna.

Det har visat sig att skydd av skyddade naturtyper är ett otillräckligt och även föga kostnadseffektivt sätt att trygga naturtyper. Beredningen av ett avgränsningsbeslut är enligt den gällande lagen inte förenad med åtgärdsförbud, och lagen möjliggör inte vård eller restaurering av skyddade naturtyper, och därför kan naturvärden gå förlorade antingen när avgränsningsbeslutet bereds eller också senare. Dessutom möjliggör definitionerna av naturtyper inte till alla delar att fungerande ekologiska helheter tryggas.

Genom den föreslagna lagen stärks de hotade naturtypernas rättsliga ställning för att de hotade naturtyperna ska beaktas bättre än i nuläget utanför skyddsområdena. Det föreslås att en naturtyp som är hotad eller som är eller håller på att bli sällsynt ska vara en ny förutsättning för inrättande av ett naturskyddsområde på samma sätt som ett områdes särskilda betydelse för

naturtypernas möjligheter att anpassa sig till klimatförändringens konsekvenser. Ändringarna har betydande positiva konsekvenser för den biologiska mångfalden i synnerhet när det gäller naturvärdena utanför skyddsområdena.

Det föreslås att skyddet, uppföljningen, vården och restaureringen av naturtyper effektiviseras genom en ny bestämmelse om att de ska utfärdas en statsrådsförordning om en förteckning över hotade naturtyper och genom nya bestämmelser om beaktande av hotade naturtyper, ett förbud mot att förstöra eller försämra förekomster av strikt skyddade naturtyper samt vård av hotade naturtyper. Miljöministeriet utarbetar ett förslag till ändring av statsrådets förordning om hotade naturtyper på basis av hotbedömningen av naturtyper senast inom två år från det att bedömningen färdigställts, vilket i betydande grad ökar beaktandet av hotade naturtyper och bidrar till att det är möjligt att snabbare reagera på förändringar i utvecklingen av hotgraden. Effekterna av skyddet av naturtyper minskar eventuellt till följd av möjligheten till undantag från skyddet och bristerna i den slutliga definitionen av naturtyper som ska fastställas vara hotade. Det är viktigt att definitionerna bättre än i nuläget täcker de ekologiska helheter som tryggar en naturtyps fortlevnad och utveckling på lång sikt.

En utvidgning av urvalet av de naturtyper som ska omfattas av skydd och av skyddsmetoderna är en verkningsfull och också kostnadseffektiv metod att trygga den biologiska mångfalden, eftersom skyddet av naturtyper samtidigt även främjar bevarandet av flera hotade arter genom att trygga deras livsmiljöer. Förslaget förenhetligar bestämmelserna om skydd av naturtyper också i förhållande till naturvårdslagens bestämmelser om artskydd och skyddet av sådana områden som har införlivats i Europeiska unionens Natura 2000-nätverk.

Ett bättre tryggande av hotade naturtyper grundar sig på att de hotade naturtyperna ges en starkare ställning än tidigare i och med att de tas in i en förordning och att beaktandet av dem i beslutsfattandet accentueras i bestämmelsen. Bestämmelsen om beaktande är dock främst informativ, eftersom den ska tillämpas endast på det sätt som anges i annan lagstiftning om tryggande av naturvärden. Förekomsten av hotade naturtyper utreds i viss mån redan i enlighet med nuvarande praxis som en del av planeringen av markanvändningen och olika miljöanvändningsprojekt, men genom den nya bestämmelsen främjas ytterligare insamlingen och användningen av information om naturtyper samt beaktandet av den biologiska mångfalden i det beslutsfattande som gäller miljön. Vid bedömningen av konsekvenserna för mångfalden ska det dock beaktas att beaktandet av hotade naturtyper ska basera sig på de villkor som annan lagstiftning ställer på beslutsfattandet, och i naturvårdslagen åläggs det inte i sig någon ny skyldighet till detta. Konsekvenserna av bestämmelserna om beaktande begränsas således av att den brist på beaktande som det föreskrivs om i naturvårdslagen inte är en förutsättning för avslag på ansökan om tillstånd som grundar sig på någon annan lag.

Det förfarande med beslut om avgränsning av skyddade naturtyper som ingår i den gällande lagen ska preciseras och till vissa delar utvidgas utifrån den nyaste informationen om naturtyper. Fastställandet av de naturtyper som skyddas genom avgränsningsförfarandet preciseras och deras antal ökar från nuvarande nio till tretton. Helt och hållet nya skyddsobjekt är två undervattensnaturtyper: ålgräsbottnar och skyddade kransalgsbottnar. Förfarandet med avgränsningsbeslut är dock fortfarande inte förenat med någon möjlighet att meddela ett temporärt åtgärdsförbud, och detta minskar i någon mån effekten av förfarandet med avgränsningsbeslut som en effektiv skyddsmetod. Som en ny metod att skydda naturtyper ska det i lagen föreskrivas om ett förbud mot att förstöra eller försämra förekomsterna av vissa hotade strikt skyddade naturtyper som ska gälla direkt med stöd av lagen. Det finns dock endast två sådana naturtyper: serpentenberg och öppna kustdyner. Den nya skyddsmetoden har således en mycket begränsad verkningsfullhet. Till de naturtyper som skyddas med stöd av 2 kap. 11 § i vattenlagen fogas det dessutom

kalkrika tjärnar samt bäckar. Skyddet utvidgas även till att i stället för källor omfatta källområden. De ändringar som görs i vattenlagen förbättrar tryggheten av mångfalden i vattenmiljön.

Genom de föreslagna nya bestämmelserna om finansiellt understöd för främjande av skydd och vård av den biologiska mångfalden och för genomförande av vårdåtgärder på initiativ av närings-, trafik- och miljöcentralen eller Forststyrelsen möjliggörs åtgärder för vård av naturtyper. Bestämmelserna bidrar till ett bättre bevarande av flera naturtyper som förutsätter vård- och iståndsättningsåtgärder samt stöder anpassningen till klimatförändringen, eftersom naturtypernas särdrag kan bevaras med hjälp av vård- och iståndsättningsarbeten också när klimatet förändras.

Artskydd

För att stoppa utarmningen av mångfalden av arter har det i utvärderingen av hur naturvårdslagen fungerar framförts ett behov av att stärka hotade arters ställning och utvidga urvalet av metoder för att skydda arter. Detta gäller i synnerhet skyddet av hotade arter som förekommer utanför skyddsområdena. Dessutom har det konstaterats att det är ett problem att den gällande lagen inte i tillräcklig grad möjliggör att skyddsåtgärder riktas till arter som kräver brådskande skydd.

Bestämmelser om hotade arter kan redan med stöd av den gällande naturvårdslagen utfärdas genom förordning av statsrådet. I lagförslaget föreslås det att förfarandet ska effektiviseras så att miljöministeriet ska utarbeta ett förslag till ändring av statsrådets förordning om hotade arter på basis av hotbedömningen av arter senast inom två år från det att bedömningen färdigställts. Detta medför att man i betydande grad snabbare och mer flexibelt kan reagera på förändringar i utvecklingen av hotet mot arter.

Enligt den föreslagna lagen ska myndigheterna beakta hotade arter i beslutsfattandet på motsvarande sätt som det har konstaterats ovan i fråga om naturtyper, till den del det är möjligt enligt den lag som ska tillämpas. Accentuerandet av beaktandet, oavsett bestämmelsens informativa karaktär, kan förbättra situationen för artskyddet, och detta kan ha positiva konsekvenser för mångfalden. Också de förslag som gäller skyddet av naturtyper bidrar till att stärka även skyddet av arter, eftersom skyddet av naturtyper samtidigt stärker skyddet av arternas livsmiljöer. Effekterna av bestämmelserna om beaktande begränsas dock av att bristen på beaktande enligt naturvårdslagen inte är en självständig förutsättning för avslag på ansökan om tillstånd enligt annan reglering. Ändringen tryggar inte heller de nyckelarter som utför ekosystemtjänster (till exempel pollinering) eller andra funktionella nyckelarter.

Skyddet för boträd och bon året om ska förtydligas. Att uppgifter om boträd registreras i datasystemet för naturvården och att uppgifterna i datasystemet bättre än i nuläget delas med de myndigheter och aktörer som behöver dem förbättrar uppgifternas kvalitet och tillgänglighet, och därigenom är inverkan på skyddet av den biologiska mångfalden positiv. I nuläget har det konstaterats vara ett problem att i synnerhet uppgifter om boträd förmedlas dåligt till bland annat aktörer inom skogsbruket. Situationen kan förbättras genom att datasystemet för naturvården och den tillhörande tjänsten utvecklas. Att skyddet av boträd avgränsas till enbart stora rovfåglar i enlighet med den gällande lagen minskar dock bestämmelsens verkningsfullhet.

I lagen föreslås dessutom ändringar som gäller skydd och vård av platser där arter förekommer, skydd av nya arter som påträffas samt så kallat bevarande av arter utanför den naturliga livsmiljön genom assisterad spridning (en metod för så kallat ex situ-bevarande). Skyddet av förekomstplatser som är viktiga med tanke på bevarandet av arter som kräver särskilt skydd stärks genom att det föreskrivs om att det under vissa förutsättningar är möjligt med tidsbegränsade

avgränsningsbeslut, vilket åtminstone indirekt kan effektivisera skyddet och leda till positiva konsekvenser för mångfalden. Livsmiljöerna för hotade arter kan vårdas antingen med stöd av i naturvårdslagen avsett stöd eller understöd eller så kan livsmiljöerna vårdas på initiativ av närings-, trafik- och miljöcentralen eller Forststyrelsen med markägarens samtycke. Vården av livsmiljöer har en positiv inverkan både på arterna i fråga och i mer omfattande grad på mångfalden.

I den gällande naturvårdslagen finns det inga bestämmelser som möjliggör trygghet av en ny art som påträffas i Finland eller en för vetenskapen okänd art eller deras förekomstplatser. Den föreslagna lagen innehåller en bestämmelse enligt vilken närings-, trafik- och miljöcentralen vid behov kan förbjuda att förekomstplatsen för en ny art som påträffas i Finland eller för en för vetenskapen tidigare okänd art försämras för en tid av högst tio år. Även om dessa situationer sannolikt är exceptionella, är det viktigt att det i lagen till skillnad från nuläget finns en bestämmelse med tanke på dessa situationer.

Skyddet av enskilda arter kan dessutom förbättras genom den nya bestämmelsen om assisterad spridning. Assisterad spridning kan till exempel rädda i synnerhet en art som kräver särskilt skydd från att utrotas eller fördröja att arten utrotas. Assisterad spridning är på grund av att åtgärden är dyr och de risker som är förenade med den en skyddsåtgärd som vidtas i sista hand, men för vissa arter är åtgärden det enda alternativet för att bevara dem. Bestämmelsens verkningfullhet minskar av att bestämmelsen ska tillämpas på ett relativt litet antal arter och att den utan markägarens samtycke endast gäller statsägda områden.

De föreslagna ändringarna och preciseringarna förbättrar i betydande grad skyddet av arter, främjar tryggheten av mångfalden av arter och gör att man kan reagera snabbare på de förändringar som konstaterats i hotbedömningen. Artskyddet effektiviseras också av de nya bestämmelserna om främjande av skyddet av naturtyper.

Frivillig ekologisk kompensation

Bestämmelserna om frivillig ekologisk kompensation kan ha positiva konsekvenser för den biologiska mångfalden. Bestämmelserna kan eventuellt styra miljöansvariga verksamhetsutövare att rikta miljöanvändningsprojekt till sådana platser där det inte finns några betydande naturvärden. Regleringens verkningfullhet begränsas dock av bristen på förpliktande verkan, eftersom bestämmelserna om kompensation gäller endast frivillig kompensation.

Om användningen av ekologisk kompensation utvidgas och om det kan garanteras att systemet fungerar, kan kompensationerna ha en positiv inverkan på lång sikt. Till exempel inom företagslivet har det redan ingåtts förbindelser för att uppnå målet ”no net loss” eller till och med målet ”net positive impact”.

Enligt forskningsresultat från utlandet motsvarar kompensationen sällan de försämrade naturvärdena kvantitativt och kvalitativt och kompensationen är inte permanent. Genom de föreslagna bestämmelserna uppställs naturvetenskapligt definierade specialvillkor för kompensationen för försämring, tidsmässigt förutseende genomförande och beständighet samt stränga villkor för kompensationens flexibilitet. De positiva konsekvenserna förutsätter en noggrann övervakning av systemet och transparens. Positiva konsekvenser kan främjas genom att kompensationsåtgärderna riktas till exempel så att de stöder den ekologiska sammanlänkningen.

Informationshanteringen inom naturvården

Den gällande naturvårdslagen innehåller inga konkreta bestämmelser om hanteringen av naturinformation och om systemen som gäller hanteringen, utan bestämmelser om detta finns i naturvårdsförordningen. Eftersom betydelsen av information om miljön och naturen hela tiden ökar är det viktigt att se till att informationen är korrekt, tillgänglig och lätt att använda som stöd för beslutsfattandet. Trots att det också i nuläget finns mycket information och det finns flera fungerande system för hantering av naturinformation, behöver datasystemen och hanteringen av information förenhetligas på lagnivå för att den befintliga informationen ska kunna utnyttjas effektivare.

I den föreslagna lagen tas bestämmelserna om datasystemet för naturvärden in på lagnivå och de preciseras i betydande grad. De preciserade bestämmelserna gäller uppgifter i anslutning till myndigheternas informationshantering, den information som ska registreras i datasystemet, informationens kvalitet och utlämnande av information. I de system som hör till datasystemet för naturvärden, såsom Artdatacentret, kan redan i nuläget ingå även naturinformation som samlats in av medborgare och andra aktörer, såsom artobservationer, vilket avsevärt ökar den tillgängliga naturinformationen. I bestämmelserna om datasystemet har registreringen av annan information än sådan som produceras av myndigheter beaktats bland annat genom att föreskriva om informationens kvalitet. Att annan information än sådan som produceras av myndigheter registreras i datasystemet ändrar inte på det faktum att till exempel en aktör som planerar projekt som förutsätter naturutredningar eller områdesanvändning ansvarar för att den information som aktören använder är riktig och tillräcklig vid förfarandena enligt olika lagar.

Syftet med de nya bestämmelser som föreslås är att utveckla hanteringen och behandlingen av, tillgången till och öppenheten i informationen samt därigenom stödja verkställigheten av naturvårdslagen och dess verkningsfullhet. Datasystemet ska utöver för tillämpningen och verkställigheten av lagen också användas för naturskyddsplaneringen och för tillsynen samt för uppföljning, bedömning och forskning som gäller den biologiska mångfalden. Genom att utveckla naturinformationens kvalitet, kvantitet, tillgänglighet och användbarhet kan man förbättra såväl riktandet av, kvaliteten på och kostnadseffektiviteten hos de uppkomna skyddsbesluten som beaktandet av naturvärden vid planeringen av markanvändningen, vid beslutsfattandet om miljöanvändningsprojekt och vid annan planering. Med tanke på mångfalden är det viktigt att skyddsåtgärderna riktas till livsmiljöer och arter som är viktiga med tanke på mångfalden, och på motsvarande sätt att användningen av miljön riktas till objekt som har ett mindre värde med tanke på mångfalden.

Utvecklingen av hanteringen av naturinformation kan ha betydande positiva konsekvenser för den biologiska mångfalden. Uppkomsten av de eventuella positiva konsekvenserna beror dock på hur snabbt och effektivt de olika aktörernas naturinformation kan förenhetligas och förmedlas mellan producenterna och användarna samt på hur enkelt det är för användarna att få tillgång till informationen. Effekterna av bestämmelserna om informationshanteringen inom naturvärden minskar av att bestämmelserna i huvudsak gäller myndigheter och förvaltning av olika informationssystem, inte den övergripande tillgängligheten till information till exempel med tanke på medborgare eller sammanslutningar. Regleringen utgör dock en grund för informationssystemens funktion och utvecklandet av informationshanteringen.

Ändringssökande

Det föreslås att besvärshandlingen för sammanslutningar vars syfte är att främja naturvärden eller miljövärden delvis utvidgas något i fråga om innehållet genom att antalet beslut som är väsentliga med tanke på skyddet och som inte omfattas av ändringssökandet minskas. Genom ändringen stöds uppnåendet av lagens syfte att trygga den biologiska mångfalden samt verkställan-

det och tillgodoseendet av de grundläggande miljö rättigheterna och verkställandet och fullgörandet av internationella förpliktelser, särskilt Århuskonventionen (FördrS 121–122/2004), konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor). Avsikten är att genom registrerade sammanslutningar främja tryggheten av det allmänna intresset i synnerhet när det gäller bestämmelser om lokalt och regionalt inriktade undantag som beviljas från det skydd som avses i naturvårdslagen. Med avvikelser från den gällande lagen ska sammanslutningarnas besvär rätt utvidgas till att gälla alla beslut om tillstånd till undantag som gäller skydd, eftersom det är fråga om avgöranden som gäller hela lagens syfte och som i princip försämrar tillståndet för de naturvärden som ska skyddas. När det gäller markägare och till exempel näringsidkare finns det inget motsvarande behov, eftersom besvär rätt föreligger redan i och med att de är parter.

Genom ändringen främjas medborgarnas deltagande i beslutsfattande som gäller miljön, vilket stärker förutsättningarna för att trygga den biologiska mångfalden, eftersom den information som ligger till grund för beslutsfattandet kan vara till exempel bristfällig eller bygga på en felaktig tolkning. Det är därför viktigt att trygga en omfattande möjlighet att söka ändring för att främja natur- eller miljö värden.

Effektivisering av tillsynen

Tillsynsuppgifterna enligt naturvårdslagen är fördelade mellan närings-, trafik- och miljöcentralen och Forststyrelsen i enlighet med den gällande lagen och också i enlighet med praxis. Till närings-, trafik- och miljöcentralens tillsynsuppgifter hör att se till att verksamheterna är lagenliga och att tillståndsskyldigheterna fullgörs samt att övervaka förseelser mot lagen. Dessutom ska närings-, trafik- och miljöcentralen föra talan för att tillvarata det allmänna naturvårdsintresset och övervaka användningen av stöd och understöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden. På grund av naturvårdslagens villkorsförhållande ska också tillsynsmyndigheterna enligt andra miljölagar i det allmänna intressets namn övervaka att de intressen som tryggas genom naturvårdslagen beaktas i beslutsfattandet. De tillsynsuppgifter som hör till Forststyrelsen är att utöva tillsyn över att naturvårdslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den följs i statliga naturskyddsområden.

Enligt lagförslaget ska den myndighet som utövar tillsyn över naturvärden ha rätt att för utförandet av sin tillsynsuppgift få nödvändiga upplysningar och göra inspektioner. De nya bestämmelserna om ordnande av tillsyn och rätt att få upplysningar och göra inspektioner förtydligar myndigheternas uppgifter och ansvar och främjar myndigheternas möjlighet att utföra sina tillsynsuppgifter på behörigt sätt och ingripa i förseelser. Genom en fungerande och effektiv tillsyn kan skyddet av den biologiska mångfalden effektiviseras genom att man ingriper i oegentligheter. Även betydelsen av den bestämmelse om rätt att inleda ärenden som finns i den gällande lagen utökas genom att bestämmelsen flyttas från bestämmelserna om tvångsmedel till en egen paragraf, även om bestämmelsens innehåll inte ändras jämfört med nuläget. Rätten till omhändertagande ska preciseras genom att befogenheten som gäller den i statliga naturskyddsområden avgränsas i enlighet med lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning och även i övrigt på så sätt som det föreskrivs om tillsynen i jaktlagen och lagen om fiske.

I den föreslagna naturvårdslagen finns det också mer detaljerade bestämmelser än i nuläget om straffbarheten för gärningar, försummelse och andra åtgärder som strider mot naturvårdslagen eller mot bestämmelser som utfärdats och meddelats med stöd av den. Avsikten med detta är i huvudsak att få regleringen att motsvara de krav på exakthet noggrann avgränsning som ställs i grundlagen. Samtidigt kan dock en tydligare reglering och specificering av straffbar verksamhet

främja tillsynen över naturvårdslagen. Bestämmelserna om straff är en central del av fullgörandet av de skyldigheter som lagen ålägger, och således stöder bestämmelserna skyddet av den biologiska mångfalden.

4.2.4.3 Konsekvenser för klimatet

Det föreslås att ett av syftena med naturvårdslagen ska vara att främja anpassning till klimatförändringen. Avsikten med ändringen är att konkretisera och stärka det inbördes förhållandet mellan den minskade biologiska mångfalden och klimatförändringen. Genom att identifiera kopplingarna mellan dessa kan samordningen av och konsekvensen i naturvårdspolitikerna och klimatpolitiken stärkas. Den nationella strategin och det nationella handlingsprogrammet för den biologiska mångfalden, de regionala genomförandeplanerna, deltagandet i naturskyddsplaneringen samt uppföljningen, tillsammans med främjandet av naturinformation, kan stödja en konsekvent samordning av strategierna. Naturvården och de klimatpolitiska åtgärderna kan i vissa fall också stå i konflikt med varandra, och det är därför viktigt att identifiera de inbördes kopplingarna mellan dem och göra regleringen mer konsekvent. Detta förutsätter att den produktion och hantering av information som regleras i naturvårdslagen också betjänar planeringen och genomförandet av åtgärder för anpassning till klimatförändringen utanför skyddsområdena.

Sambandet mellan skyddet av den biologiska mångfalden och anpassningen till klimatförändringen är dubbelriktat. Skyddsområdena och deras sammanlänkning är viktiga med tanke på anpassningen till klimatförändringen. Syftet med den gällande naturvårdslagen är att bevara naturens mångfald, och alla de bestämmelser som ingår i den gällande lagen och de föreslagna nya bestämmelser som stöder skyddet av den biologiska mångfalden och utvecklandet av nätverket av naturskyddsområden stöder samtidigt den allmänna anpassningen till klimatförändringen. Genom att trygga mångfalden kan man allmänt främja ekosystemens förmåga att klara av olika störningssituationer och återhämta sig från dem. Till exempel naturbaserade lösningar för hantering av översvämningar är beroende av avrinningsområden med biologisk mångfald. Genom vissa typer av anpassningsåtgärder kan man begränsa försämringen av mångfalden i takt med att klimatförändringen framskrider.

Strävan kan vara att trygga den biologiska mångfalden genom riktade åtgärder i en situation där klimatförändringen framskrider och försämrar arters och naturtypers möjligheter att överleva. Sådana åtgärder är till exempel de föreslagna nya bestämmelserna om anpassning till klimatförändringen som en förutsättning för inrättande av ett naturskyddsområde och möjliggörande av assisterad spridning av arter som kräver särskilt skydd.

Ekologisk kompensation främjar skydd eller restaurering av objekt som är viktiga med tanke på anpassningen till klimatförändringen. Att kompensationen är frivillig och kan tolkas på olika sätt kan också ge upphov till nya slags innovationer för anpassning.

Konsekvenserna beror dock på hur omfattande den kompensationsverksamhet som enbart baserar sig på frivillighet är. Om kompensationer genomförs endast i liten utsträckning, det vill säga är en metod som bara tillämpas i undantagsfall, blir dess betydelse vid anpassningen till klimatförändringen också liten.

4.2.5 Andra samhällliga konsekvenser

4.2.5.1 Utgångspunkten för bedömningen av naturvårdslagens samhällliga konsekvenser

Naturvårdslagens samhällliga konsekvenser är till sin karaktär av många olika slag, varierar tidsmässigt och har ett nära samband med de ovan beskrivna konsekvenserna för ekonomin,

miljön, det civila samhället och myndigheterna. Den biologiska mångfaldens sociala dimensioner eller dess konsekvenser för sysselsättningen och regionutvecklingen kan ofta inte särskiljas från till exempel ekonomiska konsekvenser eller miljökonsekvenser, utan de är kopplade till varandra på invecklade sätt. Den biologiska mångfalden har ett genomgående samband med all samhällelig verksamhet, och ställer i sista hand också vissa specialvillkor för denna verksamhet. Såsom det konstateras i avsnittet om ekonomiska konsekvenser möjliggör den biologiska mångfalden bland annat en välfärd som bygger på naturresurser och ekosystemtjänster. Mångfalden försämras snabbare än någonsin tidigare i mänsklighetens historia, vilket har betydande och långtgående konsekvenser inte bara för bevarandet av naturen utan också i vidare bemärkelse för hela samhället.

Förslagen i naturvårdslagen syftar till att besvara dessa utmaningar, men det bör klargöras att naturvårdslagen inte ensam kan stoppa förlusten av mångfald. Vid sidan av naturvårdslagen behövs det stöd från annan lagstiftning, politiska beslut, ekonomiska val och i sista hand också människors aktiva val. Förslagen har konsekvenser inte bara för tryggheten av naturvärden utan också för medborgarnas förutsättningar att delta, tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och rättsskyddet, skyddets godtagbarhet och utvecklingen av informationsområdet.

Ett särdrag i bestämmelserna om naturvärden är deras genomtränglighet, inriktning på framtiden, bundenhet till en viss plats och en ojämn fördelning av skyddsobjekten. Värdefulla naturobjekt, såsom naturtyper, arter eller skyddsområden, är till exempel ur en enskild markägares perspektiv ofta slumpmässigt utspridda, vilket i vissa situationer också kan leda till en ojämn fördelning av konsekvenserna. Detta kan med tanke på jämlikheten utgöra en utmaning som man delvis försöker svara på genom en smidig reglering och möjlighet till ekonomiska ersättningar. Syftet med förslagen i naturvårdslagen är dock förutom att förhindra skadliga naturkonsekvenser också att förbättra människors levnadsförhållanden och till exempel främja miljöns rekreations- och hälsoeffekter, och därför har förslagen också kollektiva konsekvenser, som gynnar alla.

4.2.5.2 Utveckling av rätten att delta, samarbetet och informationsutbytet

I den föreslagna lagen föreslås det flera ändringar vars syfte är att förbättra myndigheternas, enskildas och den tredje sektorns möjligheter att delta samt att utveckla samarbetet och informationsutbytet i förfarandena enligt naturvårdslagen. Förslagen syftar också till att öka acceptansen för naturvärden och lagstiftningen om den. Möjligheterna att delta och påverka stärker å ena sidan medborgarnas och å andra sidan markägarnas tillgång till information, ökar kännedomen om den biologiska mångfalden och stärker deltagarnas ansvar för sin livsmiljö. De positiva samhällseliga konsekvenserna av ändringarna är att det civila samhällets verksamhet stärks och att samarbetet och förhållandena mellan aktörerna utökas och förbättras.

Flera av de föreslagna ändringarna främjar också tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna, såsom likabehandlingen, bevarandet av samekulturen samt de grundläggande miljö rättigheterna. Det föreslås att ett nytt syfte med lagen ska vara att öka medborgarnas naturkännedom och miljömedvetenhet. Dessutom ålägger den nya bestämmelsen om miljömedvetenhet de statliga myndigheterna en skyldighet att i sin verksamhet främja naturfostran och miljömedvetenhet för att trygga den biologiska mångfalden. Dessa ändringar stöder genomförandet av Århuskonventionen samt EU:s miljöinformationsdirektiv 2003/4/EG och deltagandedirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/35/EG om åtgärder för allmänhetens deltagande i utarbetandet av vissa planer och program avseende miljön och om ändring, med avseende på allmänhetens deltagande och rätt till rättslig prövning, av rådets direktiv 85/337/EEG och 96/61/EG). Dessutom stärker de bestämmelser som föreslås för att trygga samekulturen

ursprungsfolkens deltagande, vilket bidrar till att stärka både bevarandet av den biologiska mångfalden och tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Naturpanelen, som i lagen tas in som ett nytt vetenskapligt sakkunnigorgan, stöder verkställigheten av naturvårdslagen genom att stärka utnyttjandet av vetenskaplig information i beslutsfattandet. Genom att föreskriva om naturpanelens uppgifter och finansiering stärks ett långsiktigt och konsekvent genomförande av EU:s mål för biologisk mångfald och de nationella målen för biologisk mångfald, vilket har positiva samhällsliga konsekvenser. Bestämmelserna om naturpanelen motsvarar bestämmelserna om klimatpanelen i klimatlagen, vilket främjar samordningen av politiken om biologisk mångfald och klimatpolitiken och deras vetenskapliga bas.

Beredningen av den nationella strategin och det nationella handlingsprogrammet för biologisk mångfald samt en regional genomförandeplan för samman aktörer från olika sektorer för att trygga mångfalden. Syftet med den föreslagna bestämmelsen om deltagande och växelverkan är att stödja delaktigheten och möjligheterna att påverka i naturskyddsplaneringen på ett övergripande sätt och därigenom att stödja allas ansvar för den biologiska mångfalden. Vid beredningen av planer och program liksom vid beredningen av skötsel- och nyttjandeplaner för naturskyddsområden ska det dessutom säkerställas att det finns en tillräcklig offentlig kommunikation samt samarbete och växelverkan mellan olika myndigheter och andra aktörer. Bestämmelserna främjar medvetenheten om naturen, ökar regionala aktörers ägarskap och deras möjligheter att delta i det regionala genomförandet av strategin för den biologiska mångfalden. Utvecklingen av ett helhetssystem för planeringen har en positiv inverkan på olika aktörers möjligheter att påverka och delta i naturskyddsplaneringen och att förutse planeringens konsekvenser. Bestämmelserna ökar växelverkan mellan myndigheter och andra aktörer och bygger därigenom upp förtroende.

Frivilliga, regionala åtgärdsprogram för naturskydd kan i stor utsträckning utvecklas till godkända naturskyddsmetoder, om de för samman aktörer och stärker redan befintliga samarbetsnätverk och skapar nya nätverk. Indirekt kan detta stärka förtroendet, det delade syftet och deltagandet i naturvården. Om det också på regional nivå fastställs funktionella, kvantitativa och tidsmässiga mål, kan möjligheterna att uppnå det riksomfattande målet med tryggheten av mångfalden förbättras. Nivån på verkningfullheten beror också på om närings-, trafik- och miljöcentralerna beslutar att utarbeta regionala genomförandeplaner.

Den nya bestämmelsen om finansiellt understöd för främjande av skydd och vård av den biologiska mångfalden stöder tillgodoseendet av de grundläggande miljö rättigheterna och allas möjlighet att främja skyddet av den biologiska mångfalden. De projekt som finansieras med understödet stärker det civila samhället genom medborgarnas frivilliga verksamhet och miljöansvar samt ökar också acceptansen för naturvård. Understöd kan också sökas av organisationer och föreningar, vilket stöder deras ställning och verksamhetsmöjligheter. Även kommunerna ska ha möjlighet att ansöka om understöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden, vilket sporrar kommunerna att ta ett större ansvar än i nuläget för skyddet av den biologiska mångfalden inom sitt område. Understödet stärker kommunernas förutsättningar för och deltagande i åtgärder som främjar den biologiska mångfalden och som kan ha lokal betydelse såväl för naturen som för kommuninvånarna.

Landskapsvårdsområdena ökar det lokala och regionala deltagandet samt ansvaret för miljön. Närmare bestämmelser om växelverkan i anslutning till inrättandet av landskapsvårdsområden ska utfärdas, vilket förbättrar de regionala aktörernas delaktighet. Skötsel- och nyttjandeplanen för ett landskapsvårdsområde liksom skötsel- och nyttjandeplanen för ett naturskyddsområde ska dessutom inom samernas hembygdsområde göras upp i växelverkan med berörda samiska

samhällen så att samernas traditionella kunskap utgör en del av planeringsmaterialet. På så sätt stöder bestämmelserna samernas grundlagsenliga rätt till eget språk och egen kultur.

4.2.5.3 Utveckling av frivilliga skyddsmetoder och uppgifter som främja mångfalden

Utgångspunkten i den gällande naturvårdslagen är att strävan ska vara att skyddet i första hand ska genomföras med frivilliga medel. Som exempel på åtgärdsprogram för frivilligt naturskydd kan nämnas handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland METSO och livsmiljöprogrammet Helmi, inom ramen för vilka frivilligt skydd har genomförts i stor omfattning. Den rättsliga grunden för dessa åtgärdsprogram som baserar sig på frivillighet behöver stärkas med tanke på bland annat rättssäkerheten och godtagbarheten samt kontinuiteten i, uppföljningen och utvärderingen av och transparensen i verksamheten. I utvärderingen av hur naturvårdslagen fungerar har det föreslagits att formerna och incitamenten för frivilligt skydd av naturtyper och arter bör utvecklas. Detta har beaktats genom att man i den föreslagna lagen har tagit in bland annat bestämmelser om frivilliga regionala åtgärdsprogram för naturskydd, stödsystemet och frivillig kompensation för försämring av naturvärden.

Det föreslås att till förutsättningarna för inrättande av naturskyddsområden fogas att området har särskild betydelse för naturtypernas och arternas möjligheter att anpassa sig till klimatförändringens konsekvenser. Eftersom bestämmelsen om förutsättningarna för inrättande av naturskyddsområden inte direkt förpliktar till att skydda områden, påverkar bestämmelsen inte direkt användningen av statlig mark eller enskilda markägares rättigheter, utan gör det främst möjligt att vid frivilligt skydd också bereda sig på klimatförändringen.

Understöd som beviljas för att genomföra åtgärder för restaurering, istandsättning och vård av hotade naturtyper och arters livsmiljöer har förutom konsekvenser för den biologiska mångfalden också positiva samhälleliga konsekvenser. Finansiellt understöd motiverar till frivilligt skydd, och understödet kan antas locka sådana markägare att skydda naturen som inte har gjort det tidigare. Om frivilligt skydd riktas på rätt sätt är dess potential uppenbart stor med tanke på ett ökat skydd. Indirekt kan ändringen ha en positiv inverkan på markägarnas och företagens intresse och engagemang i skyddet av naturvärden. Stödsystemets konsekvenser kan öka med tiden, om mekanismens popularitet växer och den blir mera välkänd bland markägarna och företagen.

Frivillig ekologisk kompensation har små positiva konsekvenser för samhället, men konsekvenserna är förenade med betydande osäkerhetsfaktorer. Kompensation kan föra samman olika aktörer och hjälpa dem att finna mångsidiga lösningar. Det praktiska genomförandet och tvister kan kraftigt påverka kompensationens godtagbarhet. För att de positiva samhälleliga konsekvenserna ska förverkligas och kompensationsinstrumentet godkännas förutsätts det öppen information och medborgardeltagande. Detta är viktigt till exempel i fråga om rekreationsvärden som är starkt bundna till platsen.

Trovärdigheten i fråga om företags frivilliga kompensation ökas av att kriterierna har fastställts på lagstiftningsnivå. Verifiering av frivillig kompensation som en myndighetsverksamhet förbättrar företagens möjligheter att visa att de förverkligar förutsättningen ”no net loss”, som i ökande grad tas i bruk inom den internationella finansieringen, och förutsättningen ”do no significant harm” enligt taxonomin för hållbar finansiering. Således förbättrar frivillig kompensation företagens möjlighet att få hållbar finansiering. Avsikten med taxonomin för hållbar finansiering är att skapa ett EU-övergripande system för klassificering av finansieringens hållbarhet, utifrån vilket investeringar kan riktas. Det är fråga om ett verktyg som betjänar såväl investerare och företag som medlemsstater och med hjälp av vilket man kan planera och rikta finansiering för omställningen till koldioxidsnåla, resurseffektiva och resilienta samhällen.

De föreslagna nya bestämmelserna om myndigheter och andra aktörer inom naturvården förtydligar myndigheternas inbördes uppgifter och behörighetsförhållanden, vilket också främjar tryggheten av mångfalden. De nya bestämmelserna förtydligar naturvårdslagens överensstämmelse med grundlagen i synnerhet när det gäller uppgifterna för Finlands miljöcentral, Naturhistoriska centralmuseet och Naturpanelen samt informationshanteringen inom naturvården.

4.2.5.4 Konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna

Med tanke på lagförslaget har regeringspropositionen samband med flera grundläggande fri- och rättigheter som ska beaktas vid beredningen. De viktigaste av dem är grundlagens 20 § 1 mom. om ansvaret för miljön, grundlagens 20 § 2 mom. om rätten till en sund miljö och medborgarnas möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön samt egendoms- skyddet enligt grundlagens 15 §. Utöver dessa har de föreslagna bestämmelserna också betydelse med tanke på den bestämmelse om samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur som finns i 17 § 3 mom. i grundlagen, och näringsfriheten enligt 18 §, jämlikheten enligt 6 §, rättsskyddet enligt 21 och respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna enligt 22 § i den lagen samt den bestämmelse om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter som finns i 124 § i den lagen. De föreslagna bestämmelserna innehåller dessutom flera bemyndiganden att utfärda förordning, och propositionen ska därför behandlas med tanke på de bestämmelser om utfärdande av förordningar och delegering av lagstiftningsbehörighet som finns i 80 § i grundlagen.

Grundlagsutskottet har (GrUB 25/1994 rd) ställt följande förutsättningar för inskränkning av grundläggande fri- och rättigheter: inskränkningarna bör bygga på bestämmelser i lag, inskränkningarna ska vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade, grunderna för inskränkningarna ska vara acceptabla med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter och dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl, det kan inte stadgas genom vanlig lag om en inskränkning av kärnan i en grundläggande fri- eller rättighet, inskränkningarna ska vara nödvändiga för att uppnå syftet och stå i rätt proportion till det rättsgoda som rättigheten skyddar och till vikten av det samhälleliga intresse som ligger bakom inskränkningarna, inskränkningarna kräver ett adekvat rättsskydd och inskränkningarna får inte stå i strid med Finlands internationella förpliktelser vad gäller de mänskliga rättigheterna.

Vid sidan av förutsättningarna för inskränkningarna ska uppmärksamhet fästas vid lagstiftningens allmänna godtagbarhet med tanke på olika mål och olika aktörer. Tryggheten av den biologiska mångfalden utgör utgångspunkterna för naturvårdslagen, och det intresse att trygga mångfalden som ligger till grund för inskränkningarna ska anses vara av synnerligen stor vikt. Samtidigt ska det dock fästas särskild uppmärksamhet vid markägarens ställning, eftersom de inskränkningarna som ställs i lagen i allmänhet riktas lokalt, ofta så att möjligheterna att använda en enskild markägares område inskränks. Av denna orsak ska lagförslagen vara rättvisa, jämlika och opartiska.

Förhållandet mellan lagförslaget och bestämmelserna i grundlagen granskas i större omfattning och mer ingående nedan i avsnitt 12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.

I förslagen har man utöver grundlagen också beaktat internationella överenskommelser, såsom konventionen om biologisk mångfald, som utgör grund för den nationella regleringen av biologisk mångfald. Konventionen erkänner också urbefolkningens nära förhållande till och traditionella beroende av biologiska naturresurser samt betydelsen av urbefolkningens traditionella kunskap för skyddet av den biologiska mångfalden. Enligt Förenta nationernas kommitté för de mänskliga rättigheterna innebär artikel 27 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 6/1976, nedan MP-konventionen) bland annat en skyldighet att planera och genomföra ekonomiska åtgärder så att samernas näringar, som renskötsel, kan förbli

ekonomiskt lönsamma. Samekulturen har därmed ett direkt samband med bevarandet av den biologiska mångfalden, vilket är en viktig samhällelig utgångspunkt.

I förslagen har också kraven i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 63/1999) beaktats, även om de i hög grad överensstämmer med Finlands grundlag. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna behandlar många olika slags ärenden som gäller betydande miljöproblem. De innefattar ljudföroreningar, avfall och andra föroreningar, naturkatastrofer och gruvolyckor (se till exempel ECtHR Tătar v. Romania, 27 January 2009, ECtHR Grikovskaya v. Ukraine, 21 July 2011, ECtHR, Taşkın and Others v. Turkey, 10 November 2004). Utifrån rättspraxis kan det sammanfattas att det också för staten kan uppkomma miljöansvar, även om skadevällaren är en enskild aktör. I fall som gäller miljön har som skyldighet betraktats till exempel skyldigheten att förebygga genom att trygga att det finns tillräcklig lagstiftning, skyldigheten att informera och ansvara för att kontrollera verksamhet. En av de viktigaste skyldigheterna är att se till att lagstiftningen iakttas och att individer har tillgång till tillräckliga rättsmedel. I flera fall som behandlar miljöprocessrättsliga frågor har dessutom Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna haft en linje som påmint om standarderna enligt Århuskonventionen (122/2004), varmed uppmärksamhet har fästs vid bland annat tryggheten av tillräcklig tillgång till information, deltagande och sökande av ändring.

Till denna del uppfyller lagförslaget mycket väl kraven i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, eftersom förslagen på många sätt förbättrar förutsättningarna för tillgång till information, deltagande och sökande av ändring. Med hjälp av naturskyddsplanering och anknytande växelverkan strävar man efter att stärka både rätten att få information och rätten att delta. Detta kompletteras av de nya bestämmelserna om datasystemet för naturvärden, som skapar tydligare utgångspunkter än tidigare för utnyttandet av uppdaterad naturinformation. När det gäller sökande av ändring ligger den nationella lagstiftningen redan nu på en tämligen god nivå, inklusive naturvårdslagen. Det föreslås nu att de gällande bestämmelserna kompletteras i sak.

I Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheternas rättspraxis har man också betonat sådana lärdomar från så kallade positiva handlingsskyldigheter, som har betydelse också vid bedömningen av naturvårdslagen. Positiva handlingsskyldigheter har ansetts förutsätta till exempel att man säkerställer bedömningen av effektiva utredningar och miljökonsekvenser samt tillräcklig rättslig reglering och tillsyn. Lagförslaget kan anses vara tämligen omfattande vad gäller dessa krav. Dessutom ska det beaktas att lagförslaget också beaktar markägarnas ställning och rättsskydd. I förslagen ingår ett omfattande ersättningssystem, fungerande förfaranden för att få information och delta samt möjlighet att söka ändring.

Bestämmelserna i den föreslagna naturvårdslagen bedöms inte stå i strid med grundlagen eller Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, utan främjar på olika sätt genomförandet av kraven i dessa.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Allmänna alternativ till reglering i samband med revideringen av lagen

Den gällande naturvårdslagen (1096/1996) och naturvårdsförordningen (160/1997), som utfärdats med stöd av den, har varit i kraft sedan 1997. Även om lagen fortfarande till vissa delar är

fungerande har det skett betydande förändringar i verksamhetsmiljön under den tid som naturvårdslagen har varit i kraft, och även utvecklingen under överskådlig framtid kräver att åtgärder vidtas.

Till följd av förändringarna i verksamhetsmiljön har man vid miljöministeriet i början av det projekt som gäller revideringen av naturvårdslagstiftningen sett över regleringsstrategin och behovet av en revidering av regleringen. Enligt resultaten av hotbedömningarna har utvecklingstrenden för mångfalden inte kunnat vändas med de åtgärder som hittills vidtagits annat än i fråga om vissa enskilda arter, utöver vilket klimatförändringen påskyndar och ytterligare förstärker många negativa förändringar i naturen. Även utvärderingarna av hur naturvårdslagen fungerar och vetenskapliga utredningar visar tydligt att tryggheten av den biologiska mångfalden förutsätter nya åtgärder för att skydda och vårda naturen och för att trygga ett hållbart nyttjande av den. Med de nuvarande styrmedlen och även åtgärder som baserar sig på frivillighet har man inte kunnat stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden. En revidering av naturvårdslagen måste av denna orsak anses nödvändig.

I den inledande fasen av beredningen behandlades behovet av strukturella och innehållsmässiga ändringar i lagen, eventuella alternativ samt revideringens omfattning. Dessutom har man dryftat målnivån för den nya naturvårdslagen, eftersom en fortsatt förlust av mångfalden medför betydande utmaningar för utvecklingen av regleringen. Vid de offentliga samråd som hölls i den inledande fasen av beredningen har det till exempel föreslagits en helhetslösning för miljöregleringen som liknar den svenska miljöbalken eller en helt ny biodiversitetslag som liknar ramlagen. Dessa alternativ skulle ha förutsatt en revidering av hela vårt lagstiftningsystem. Dessutom övervägdes ett delvis mer begränsat alternativ där den gällande naturvårdslagens struktur och systematik skulle ha reviderats på ett övergripande sätt. En mer övergripande revidering av naturvårdslagstiftningen eller rentav en sammanslagning av den med annan miljölagstiftning (såsom miljöbalken i Sverige) kunde ha stärkt ett genomgående beaktande av den biologiska mångfalden i all samhälllig verksamhet. Detta skulle dock ha förutsatt en mycket bred samhällelig diskussion om utgångspunkterna och målen för hela miljölagstiftningen samt medfört ökad osäkerhet i verksamhetsmiljön och att de administrativa kostnaderna stigit. Eftersom det bedömdes att den gällande naturvårdslagen fortfarande fungerar relativt bra, ansågs en övergripande ändring på systemnivå inte vara ändamålsenlig.

Vid beredningen stannade man för att föreslå en mer moderat revidering som i stor utsträckning bygger på den gällande lagens struktur. I denna lösning beaktades också de synpunkter som framfördes vid hörandet av intressentgrupperna. Den gällande lagen är redan 25 år gammal, men den har – i och med vissa delreformer som har gjorts efter lagens ikraftträdande – visat sig ännu fungera till många delar. Utöver den gällande lagens strukturella tydlighet, fungerande grundläggande lösningar och etablerade tolkningar inverkar också den tidtabell som fastställts för revideringen på det valda beredningsalternativet. Att lagen revideras så att de gällande bestämmelserna utnyttjas i den mån det är möjligt främjar kontinuiteten och möjliggör utvecklingen av praxis som upplevts som god. Utöver detta kan man genom de nya förslagen både stärka den gällande regleringen och skapa verktyg som på ett effektivare sätt än tidigare kan svara på minskningen av mångfalden.

I förslaget till ny naturvårdslag förblir den gällande naturvårdslagens allmänna struktur och flera av dess paragrafer samt även vissa kapitel till sitt innehåll i stor utsträckning oförändrade. Till exempel naturskyddsområdena, Natura 2000-områdena, stödandet av skyddet och vården av mångfalden, ersättningarna samt bestämmelserna om övervakning ska i huvudsak förbli oförändrade, emellertid på så sätt att observerade brister åtgärdas och bestämmelserna preciseras enligt behov. I till exempel kapitlet om artskydd föreslås vissa ändringar och tillägg, men mer-

parten av bestämmelserna förblir oförändrade. Till de nuvarande kapitlen i naturvårdslagen föreslås både nya bestämmelser och helt nya kapitel, dels för att förtydliga den gällande regleringen, dels för att skapa helt nya bestämmelser. I de nya kapitlen i lagen föreslås det bestämmelser om förvaltningen av naturvärden, om handel, import och export av arter, om hanteringen av naturinformation samt om produktionen av naturvärden i anslutning till ekologisk kompensation och om verifiering av frivillig kompensation.

5.1.2 Utgångspunkterna för de föreslagna alternativen

Utifrån de utvärderingar som gjorts, tidigare utredningar och hörande av intressentgrupper föreslås det för projektgruppen som grund för beredningen en så kallad temabaserad översyn. Tanken med den var att identifiera centrala teman som genomsyrar regleringen och genom vilka det är motiverat att se över behoven av ändringar i naturvårdslagen. Som teman valdes följande helheter ut: klimatförändringen, förbättrandet av artskyddet, förbättrandet av skyddet av naturtyper, hanteringen av naturinformation samt främjandet av den biologiska mångfalden och incitament. Även bestämmelser som inte omfattas av ett tema togs med i beredningen för att förslaget ska bilda en konsekvent och övergripande helhet.

Sakkunniga har hörts i fråga om dessa teman och det har utarbetats en separat promemoria om dem. I granskningen av teman identifierades de centrala behoven av ändringar i naturvårdslagen och på basis av dem lades förslag till ändringar av lagen fram. Utifrån detta har det för projektgruppen lagts fram förslag till utveckling av regleringen och strävan har också varit att erbjuda eventuella alternativ till reglering. Under arbetets gång har medlemmarna i projektgruppen uppmanats att lämna skriftliga kommentarer om de ändringsförslag som lagts fram i samband med temagranskningen, om lagens struktur, om utkastet till paragrafer och om specialmotiveringen och allmänna motiveringen.

När det gäller de föreslagna alternativen till reglering kan det allmänt konstateras att man vid beredningen har identifierat ett behov av att utveckla både juridiskt förpliktande och på frivillighet baserade metoder för att trygga den biologiska mångfalden. Frivilliga skyddsåtgärder har betydelse vid tryggandet av mångfalden, och i den gällande naturvårdslagen har dessa metoder av hävd inte identifierats i någon större utsträckning. I lagförslaget har man delvis strävat efter att ändra på detta, och förslagen innehåller bestämmelser som baserar sig på att skyddet är frivilligt. Sådana bestämmelser är till exempel bestämmelserna om stödsystemet för skydd och vård av mångfalden, stärkandet av den rättsliga grunden för frivilliga naturskyddsprogram, möjligheten att vidta vårdåtgärder som baserar sig på markägarnas samtycke samt främjandet av frivillig ekologisk kompensation. Frivilliga skyddsmetoder räcker dock inte till för att stoppa försämringen av mångfalden, och det är nödvändigt att stärka också den juridiskt förpliktande regleringen. Till exempel hotade naturtyper och arter förutsätter ett strikt skydd, vid sidan av frivilligt skydd, och därför bygger de föreslagna ändringarna på förpliktande förbud och begränsningar. Detsamma gäller också bestämmelserna om fridlysning av Natura 2000-områden och naturskyddsområden. Denna indelning i frivilligt och förpliktande skydd har för sin del också påverkat de alternativ som granskats i regleringen och de alternativ som föreslås i förslagen.

Vid beredningen har olika handlingsalternativ för genomförandet av regleringen diskuterats, till exempel när det gäller de allmänna principerna, skyddet av naturtyper och arter, malmletning i naturskyddsområden, ekologisk kompensation och ändringssökandets omfattning. En klar utgångspunkt har dock varit att förslagen ska svara mot revideringens centrala mål att stärka bevarandet av den biologiska mångfalden.

5.1.3 Allmänna principer

När det gäller de allmänna bestämmelserna i lagen övervägdes det vid beredningen särskilt om försiktighetsprincipen och skyldigheten att vara konsekvensmedveten behöver skrivas in i lagen. Försiktighetsprincipen utgör en del av den gällande rätten och principen tillämpas enligt vedertagen praxis. Det är således inte nödvändigt att den skrivs in på lagnivå, men att principen skrivs in synliggör den. Att en rättslig princip tas in i lagstiftningen kan dock medföra osäkerhet i tolkningen av regleringen. Det ansågs dock att försiktighetsprincipen behöver skrivas in i lagen, eftersom den ökar transparensen i regleringen och klargör försiktighetsprincipens ställning som en del av tillämpningen och tolkningen av naturvårdslagen.

Begreppet skyldighet att vara konsekvensmedveten ingår bland annat i miljöskyddslagen och i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, men begreppet kan inte direkt överföras till naturvårdslagen på grund av lagarnas olika karaktär och tillämpningsområde. Att det föreskrivs om skyldighet att vara konsekvensmedveten kan medföra oklarhet vad gäller dess faktiska inverkan på tillämpningen av bestämmelserna i lagen. Vid beredningen ansågs det dock motiverat att betona vars och ens skyldighet att vara medveten om sin verksamhets konsekvenser för naturen, eftersom lagen innehåller ett flertal förbud och begränsningar som förutsätter förståelse av och kunskap om verksamhetens konsekvenser. Naturvårdslagens bestämmelser förutsätter redan i övrigt ofta att konsekvenserna av olika åtgärder utreds. En så allmän konsekvensmedvetenhet i de allmänna bestämmelserna i lagen främjar att bestämmelserna i naturvårdslagen följs.

I remissvaren fick bestämmelserna om konsekvensmedvetenhet både understöd och kritik. Vid beredningen kom man dock fram till att det inte är nödvändigt att i lagen föreskriva om konsekvensmedvetenhet. Att konsekvensmedvetenhet tas in i 1 kap. kan leda till tolkningsoklarheter när det gäller dess förpliktande natur, i synnerhet i förhållande till markägaren eller en annan aktör, när åtgärder straffbarhet bedöms och även mer allmänt när det gäller vad som ska förutsättas av markägaren eller verksamhetsutövaren vid planeringen av åtgärder som riktar sig mot naturen. Denna oklarhet kunde också i onödan ha ökat till exempel markägarens eller näringsidkarnas ekonomiska kostnader.

5.1.4 Skydd av naturtyper

Som alternativ att skydda naturtyper har övervägts en utvidgning av förteckningen över skyddade naturtyper enligt 29 § i den gällande lagen, stärkande av bestämmelserna om naturtyper i vattenlagen och skogslagen, skydd av naturtyper direkt med stöd av lag på samma sätt som i skogslagen och vattenlagen, avskiljande av vårdbiotoper till en egen skyddskategori samt utfärdande av bestämmelser om hotade naturtyper genom förordning och stärkande av beaktandet av hotade naturtyper. Ett av de viktigaste målen med revideringen är att stärka skyddet av naturtyper, och därför har flera olika alternativ diskuterats.

När det gäller skyddet av naturtyper diskuterades det ett alternativ där naturtyper som är strikt skyddade direkt med stöd av lag skulle ingå i avgränsningsförfarandet. För detta talade att förfarandet med avgränsningsbeslut är etablerat och aspekter som gäller markägares rättssäkerhet. Ur markägares synvinkel upplevs myndighetens förfarande med avgränsningsbeslut i princip som en fungerande skydds metod som främjar förutsägbarheten. Detta skulle eventuellt också ha minskat osäkerheten i anslutning till genomförandet och tolkningen av de nya bestämmelserna. Avgränsningsförfarande har dock i praktiken visat sig vara en ganska ineffektiv och administrativ tungrodd skydds metod, vilket talar för att nya skydds metoder utvecklas. Skydd direkt med stöd av lag som gäller endast ett fåtal naturtyper ansågs vara en behövlig mekanism, eftersom alla förekomster som representerar de två föreslagna naturtyperna behöver tryggas.

RP 76/2022 rd

Dessa naturtyper kan kännas igen ganska lätt, och det är i stor utsträckning känt var de förekommer. Av denna orsak ansågs förslaget om strikt skydd av dessa naturtyper motiverat.

Lagförslaget innehåller också en bestämmelse om beaktande av hotade naturtyper, och syftet med den bestämmelsen är att fästa uppmärksamhet vid att de naturtyper och arter som det föreskrivs särskilt om i förordning tryggas i beslutsfattandet enligt annan lagstiftning. Ett centralt budskap i utvärderingarna av hur naturvårdslagen fungerar har varit att betydelsen av i synnerhet hotade naturtyper och även arter bör stärkas i beslutsfattandet enligt annan lagstiftning. I praktiken har skyddet av hotade arter och naturtyper ofta varit bristfälligt, om det inte är fråga om objekt som separat omfattas av avgränsningsförfarandet eller fågeldirektivet och habitatdirektivet.

Vid beredningen stannade man för att föreslå att en separat bestämmelse om beaktande som gäller myndigheterna ska tas in i naturvårdslagen. När det gäller genomförandet diskuterades flera alternativ. I enlighet med ett snävt alternativ ska myndighetens skyldighet att beakta hotade naturtyper endast gälla i olika lagar särskilt avgränsade tillstånds- och godkännandeförfaranden. Ett annat alternativ var en omfattande beaktandeskyldighet som gäller alla anmälningar, tillstånd eller andra förfaranden som förutsätter godkännande. I den inledande fasen av beredningen föreslogs en beaktandeskyldighet enligt det ovannämnda omfattande alternativet. I fråga om det snäva alternativet ansågs det begränsade tillämpningsområdet som ett bättre alternativ med tanke på processens förutsägbarhet, men med tanke på tryggandet av den biologiska mångfalden skulle dess verkningfullhet ha varit mindre. Det mer omfattande alternativet upplevdes dock vara delvis oklart både i fråga om förfarandet och i juridiskt hänseende.

Som grund för regleringen valdes slutligen ett tredje till sin karaktär främst informativt alternativ som begränsar beaktandet till endast vad som i annan lagstiftning särskilt föreskrivs om tryggnad av naturvärden. I praktiken gäller det särskilt tillstånd enligt miljöskyddslagen, vattenlagen, marktäktslagen och gruvlagen samt planer enligt markanvändnings- och bygglagen. Paragrafens tillämpningsområde och rättsliga betydelse har således inskränkts på ett betydande sätt jämfört med det ursprungliga förslaget.

Vid beredningen behandlades också behovet av att stärka skyddet av naturtyper inte bara i naturvårdslagen utan också i skogslagen och vattenlagen. I fråga om vissa typer av vattennatur (ålgrensbottnar och representativa skyddade kransalgsbottnar) har det observerats ett behov av att effektivisera skyddet av dem. Som alternativ övervägdes möjligheten att foga dessa till antingen avgränsningsförfarandet enligt naturvårdslagen eller bestämmelsen om skydd av vissa typer av vattennatur i 2 kap. 11 § i vattenlagen. Båda alternativen är förenade med egna utmaningar. Det kan i praktiken vara svårt att avgränsa dessa typer av vattennatur med stöd av naturvårdslagen, men ett myndighetsbeslut skulle erbjuda dem ett starkare skydd. När det gäller vattenlagen är utmaningen att vattenlagen inte innehåller något avgränsningsförfarande, och skyddet av naturtyper därför kan vara svagare. Dessa naturtyper hotas dock i huvudsak av verksamhet som hör till vattenlagens tillämpningsområde, såsom muddring. Vid beredningen stannade man i samarbete med justitieministeriet som svarar för vattenlagen för att föreslå att naturtyper ska tas in i naturvårdslagen på grund av svårigheterna i anslutning till identifiering samt avgränsningsförfarandets förutsägbarhet. När det gäller skogbevuxna naturtyper ansågs det i denna fas inte behövt att utvidga tillämpningsområdet för skyddet av naturtyper enligt skogslagen.

5.1.5 Artskydd

När det gäller artskydd gällde alternativen i högre grad kapitlets struktur och bestämmelsernas begriplighet än det egentliga innehållet. När det gäller förutsättningarna för undantag som beviljas från artskyddet hänvisas det i den gällande lagen direkt till fågeldirektivet och habitatdirektivet, vilket gör lagstiftningen svårare att förstå. Utgångspunkten för beredningen var att det ska föreskrivas om förutsättningarna för undantag i nationell lag. Ett alternativ var att förenhetliga alla de tillstånd till undantag som avses i naturvårdslagen och att placera dem i ett helt eget kapitel. Detta alternativ frångicks, eftersom tillstånden till undantag enligt olika bestämmelser delvis avviker från varandra på grund av bestämmelsernas karaktär. Dessutom ansågs det med tanke på bestämmelsernas struktur motiverat att förutsättningarna för undantag enligt bestämmelserna är placerade i det kapitel som undantagen gäller. Annars skulle sambandet mellan bestämmelsen om en viss avgränsning och undantaget som beviljas från bestämmelsen ha kunnat bli svårt att förstå.

Avsikten var dessutom ursprungligen att bestämmelserna om internationell handel och internationellt byte av arter skulle utgöra en del av kapitlet om artskydd på samma sätt som i nuläget. Bestämmelsernas innehåll och syfte skiljer sig dock till den grad från de övriga bestämmelserna om artskydd att det av praktiska skäl ansågs vara ett bättre alternativ att de bildar ett helt eget kapitel. I fråga om den behöriga myndigheten hör tillståndsärenden enligt dessa bestämmelser till Finlands miljöcentralns behörighet, men ett alternativ var att ärendena överförs till närings-, trafik- och miljöcentralen. Finlands miljöcentralns ställning som tillståndsmyndighet i fråga om ärenden som gäller handel och byte ansågs dock vara så etablerad och kräva specialkompetens att det inte ansågs ändamålsenligt att överföra uppgifterna.

5.1.6 Naturskyddsområden

Vid beredningen behandlades frågan om att utöka en nationalparks areal från nuvarande 1 000 hektar till 3 000 hektar. Eftersom nationalparkernas ställning som allmänna natursevärdheter och föremål för naturaktiviteter samt också deras betydelse som föremål för naturturism med tillhörande krav har ökat, föreslogs det under remissbehandlingen att minimigränsen för arealen ska höjas. Grunden till detta var att den ökade användningen av nationalparkerna förutsätter att ett område har en tillräcklig areal för att man på området utan att äventyra naturvärdena ska kunna placera sådana behövliga vandringsleder och vandringskonstruktioner samt andra tjänster som betjänar även ett stort antal besökare. År 2020 tog nationalparkerna emot över 3,9 miljoner besök. Från 2010 till 2020 har det sammanlagda antalet besök fördubblats. Med tanke på statsfinanserna är inrättandet av en nationalpark inte nödvändigtvis alltid en kostnadseffektiv metod för att trygga naturens mångfald, eftersom nationalparkens ovan beskrivna uppgifter som dels kräver erbjudandet av vandringsleder och konstruktioner för rekreation, dels administrativt arbete föranleder kostnader. I remissvaren förhöll man sig dock i huvudsak negativt till förslaget och den nuvarande arealgränsen för nationalparker ansågs vara motiverad för att det också i framtiden ska vara möjligt att inrätta nationalparker också på mindre områden. Av denna orsak sloopades förslaget.

I förslagen ingår också en ändring i förutsättningarna för malmletning i statliga naturskyddsområden. Enligt 15 § i den gällande lagen kan Forststyrelsen bevilja tillstånd att göra geologiska undersökningar och bedriva malmletning i statliga naturskyddsområden. I fråga om naturskyddsområden är detta dock ofta problematiskt, eftersom malmletning ställvis kan ha betydande konsekvenser för användningen av ett skyddsområde och dess naturvärden, och syftet med malmletning i sista hand är att inleda gruvdrift. Konsekvenserna av malmletning kan dock också bli små, och malmletning leder rätt sällan till att malmer upptäcks, åtminstone i den mån att det är motiverat att inleda gruvdrift. Malmletning i statliga naturskyddsområden är inte

längre motiverad i sin nuvarande omfattning, och bestämmelserna ska därför ändras till denna del.

Alternativ som diskuterats är att helt och hållet förbjuda malmletning eller att begränsa den i statliga naturskyddsområden. För en begränsning av malmletning har talat det faktum att malmletningens konsekvenser ställvis kan vara små och att malmletning behövs på ett allmänt plan bland annat som stöd för produktionen av råvaror till den teknik som bekämpningen av klimatförändringen förutsätter. För ett förbud mot malmletning talar igen det faktum att malmletning passar dåligt ihop med naturskyddsområdenas syfte och kan försämra områdenas skyddsvärden samt att gruvdrift inte är möjlig utan avveckling av naturskyddsområdet. Således är det inte ändamålsenligt att tillåta malmletning i och med att den biologiska mångfalden försämras och skyddsområdenas betydelse ökar. I lagen föreslås det inte att malmletning ska förbjudas helt och hållet, utan att den ska begränsas avsevärt. Forststyrelsen ska inte längre i fortsättningen ha behörighet att tillåta malmletning i nationalparker och naturreservat, men i andra statliga naturskyddsområden ska möjligheten bibehållas, under vissa särskilt föreskrivna förutsättningar.

5.1.7 Ekologisk kompensation

Vid lagberedningen utgick man från tre alternativ 1) skyldighet till ekologisk kompensation i samband med att undantag beviljas från naturvårdslagen samt när skyddet av ett naturskyddsområde upphävs helt eller delvis, 2) uttagande av kompensationsavgift när undantag från naturvårdslagen beviljas och 3) frivillig ekologisk kompensation. De alternativ som valdes var frivillig kompensation och myndighetsverifiering av produktionen av naturvärden, vilka kan utnyttjas för att kompensera både försämringar av de naturvärden som skyddas enligt naturvårdslagen och försämringar av de allmänna naturvärdena.

Förpliktande kompensation hade haft en anspråkslös inverkan, eftersom kompensationssskyldigheten skulle ha tillämpats endast på ett mycket litet antal naturvärden och undantag från skyddet av dem. Åren 2019–2020 beviljades det sammanlagt 207 undantag från skyddet av arter enligt bilaga IV till habitatdirektivet och fridlysta växtarter, och i cirka en femtedel av dessa fall (sammanlagt 37 fall) skulle det ha blivit aktuellt med skyldighet att kompensera försämringar. Den skulle dock avsevärt ha förbättrat skyddet av redan sällsynta naturvärden genom att förhindra att de försämras ytterligare. På samhällsnivå skulle företagens (inklusive bland annat Trafikledsverket) regleringsbörda med 30 fall per år ha varit uppskattningsvis 0,4–1,5 miljoner euro per år.

Om kompensationsåtgärder inte kan åläggas vid undantag från till exempel skyddet av de arter som skyddas genom habitatdirektivet, kan förutsättningarna för beviljande av tillstånd till undantag bli ouppfyllda i fråga om de mest hotade arterna. Även i nuläget har kompensationsåtgärder ålagts i tillstånd till undantag, om sökanden har föreslagit det, och genom vilka den nivå på artskyddet som är en förutsättning för beviljande av tillstånd har kunnat bevaras utan att försämras trots undantaget. Att bestämmelserna inte ändras innebär att dessa situationer fortfarande avgörs från fall till fall utan en preciserande rättslig grund och att tillstånd till undantag inte kan beviljas utan den sökandes eget initiativ till kompensationsåtgärder. Den valda regleringslösningen fungerar dock, om tillståndssökanden så önskar, även i dessa situationer och torde påskynda beslutsfattandet. Vid beredningen av alternativet till genomförandet av ekologisk kompensation behandlades uttagande av en kompensationsavgift. Avgiften kunde eventuellt bli endast fiskal, och en öronmärkning av den skulle minska möjligheterna att anvisa skatteintäkterna fritt och därmed minska riksdagens budgetmakt. Därför är det inte problemfritt att öronmärka avgiften för ett visst ändamål i statsbudgeten. Den leder då inte till det önskade målet, det vill säga till försämringen av arter och naturtyper upphör. Det skulle vara svårt att bestämma avgiftens eurobelopp, och risken är att avgiften bestäms till ett för stort belopp, varvid

kostnaderna för den som genomför en åtgärd ökar mer än den skada som orsakas av verksamheten, eller till ett för litet belopp, varvid målet att kostnaderna för den orsakade skadan inkluderas inte realiserar. Alternativet med en avgift skulle också i mindre grad sporra enskilda markägare att producera naturvärden som näringsverksamhet. I författningsrättslig mening skulle avgiften eventuellt vara en skatt som bör regleras genom lag.

Vid beredningen övervägdes det dessutom att bestämmelserna om ekologisk kompensation sätts i kraft stegvis, om ekologisk kompensation skulle ha föreslagits vara förpliktande. Eftersom man i regeringspropositionen stannade för endast frivillig ekologisk kompensation, fanns det inget behov av att bestämmelser sätts i kraft stegvis.

5.1.8 Informationshantering och delgivning

Vid beredningen har den centrala betydelsen av naturinformationen och hanteringen av den identifierats med tanke på uppnåendet av målen för naturvärden. I förslagen ingår ett nytt 13 kap. om datasystemet för naturvärden, där det föreskrivs om de allmänna ramarna för främjande av informationshanteringen. I samband med beredningen övervägdes ett alternativ där bestämmelserna om informationshantering helt och hållet skulle ha behandlats senare som en egen regeringsproposition, eftersom information om naturvård har en mer omfattande inverkan än naturvårdslagen, och informationssystemens utveckling i nuläget är snabb. Eftersom det i nuläget endast föreskrivs om datasystemet för naturvärden i naturvårdsförordningen, ansågs det dock behövligt att i detta sammanhang ta in bestämmelser om informationshantering i lagen. Datasystemet för naturvårdens och dess informationshanterings behov ökar dock hela tiden, och därför är det motiverat att fortsätta utvecklingsarbetet i anslutning till informationssystem som ett separat projekt efter det att regeringspropositionen har överlämnats.

I samband med detta behandlades vid beredningen en uppdatering av bestämmelserna om information om beslut enligt naturvårdslagen och ändringssökande samt om delgivning. Eftersom naturvårdslagens bestämmelser om information och delgivning nyligen har ändrats (1406/2019), ansågs det motiverat att det inte görs några betydande ändringar i dessa bestämmelser. Vid beredningen har det dock identifierats ett behov av att utreda om bestämmelserna är tillräckliga till exempel med tanke på deltagande och ändringssökande, och därför är det motiverat att eventuella behov av ändringar i naturvårdslagens förfarandebestämmelser i fortsättningen ses över i samband med utvecklandet av regleringen om informationshanteringen.

5.1.9 Ändringssökande

När det gäller bestämmelserna om ändringssökande diskuterades behovet av att utvidga besvärsrätten för föreningar som främjar naturvärden eller miljövärden, eftersom det har konstaterats att bestämmelserna i den gällande lagen delvis är inkonsekventa. I 61 § 3 mom. i den gällande lagen fastställs det att lokala och regionala sammanslutningar vars syfte är att främja naturvärden eller miljövärden har besvärsrätt. Dessutom har dessa sammanslutningars besvärsrätt begränsats till endast vissa beslut enligt naturvårdslagen. Vid beredningen har man övervägt grunderna för de nuvarande begränsningarna med tanke på naturvårdslagens syfte och i synnerhet de grundläggande miljö rättigheterna enligt 20 § i grundlagen. Alternativerna var att delvis utvidga besvärsrätten och att inte ändra på bestämmelserna.

För det faktum att besvärsrätten gäller inte bara lokala och regionala sammanslutningar utan också riksomfattande sammanslutningar talade förutom grundlagen även de ändringar i miljölagstiftningen som skett efter det att den gällande naturvårdslagen stiftades. Med tanke på miljölagstiftningens enhetlighet är det motiverat att sträva efter att bestämmelserna om besvärsrätt är enhetliga. I till exempel miljöskyddslagen (527/2014) och vattenlagen (587/2011) finns ingen

motsvarande regional begränsning som gäller föreningar. Det har fästs uppmärksamhet vid enhetligheten också i miljöutskottets betänkande (MiUB 2/2019 rd), där utskottet med hänvisning till sitt tidigare betänkande om utvidgning av systemet med besvärstillstånd (MiUB 14/2017 rd–RP 43/2017 rd) ansåg att det är viktigt att det i fortsättningen görs en bedömning av de sammantagna konsekvenserna av de ändringar som i miljölagstiftningen gjorts i förfarandena för medinflytande.

För slopandet av den regionala begränsningen av sammanslutningarnas besvärsmöjlighet talar överensstämmelsen med den övriga regleringen. Förenklingen av den regionala omfattningen av besvärsmöjligheten skulle dessutom ha minskat förvaltningsdomstolarnas arbete när det gäller tolkningen av bestämmelserna från fall till fall. Beslutsfattandet om naturvärden är dock i hög grad bundet till en viss plats och ett besluts regionala konsekvenser, och en utvidgning av den nuvarande besvärsmöjligheten skulle dessutom ha ökat ändringssökandet i fråga om föreningar utanför verkningsområdet. Det beslutades därför att grunderna för bestämmande av besvärsmöjligheten till denna del inte ska ändras. De nämnda sammanslutningarna har enligt den gällande lagen inte besvärsmöjlighet i fråga om vissa beslut. Sammanslutningarna kan inte anföra besvär över beslut som gäller ersättning, undantag från skyddet av naturtyper enligt 31 § eller undantag från skyddet av arter enligt 48 § 2 mom. Begränsningen är inkonsekvent, eftersom sammanslutningar har besvärsmöjlighet till exempel i fråga om tillstånd till undantag som gäller EU:s artskydd enligt 49 § 3 mom. i naturvårdslagen. Vid beredningen diskuterades det ett alternativ där nuläget dock inte ändras, eftersom besluten gäller regionalt eller lokalt, och en innehållslig utvidgning av besvärsmöjligheten bland annat kan öka antalet besvär och till exempel fördröja tillståndsförfarandena. Konsekvensen i regleringen och grundlagens bestämmelser om trygghet av deltagandet talar dock för det valda alternativet, som lindrar begränsningarna, när man dessutom beaktar att besvärsmöjligheten inte utvidgas till riksomfattande sammanslutningar. I lagen föreslås det att ärenden som gäller ersättningar, stöd, understöd och frivillig kompensation i fortsättningen ska lämnas utanför sammanslutningarnas besvärsmöjlighet i fråga om innehållet, men att besvärsmöjligheten till övriga delar ska gälla till exempel alla tillstånd till undantag.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

5.2.1 Nederländerna

Nederländernas nya naturvårdslag (Wet natuurbescherming) trädde i kraft den 1 januari 2017. Den ersatte tre lagar (lagen om naturskyddsområden 1998, lagen om djur och växter samt skogslagen).

I Nederländerna har lagstiftningsbefogenheten med stöd av grundlagen fördelats på regionförvaltningsprovinser (12) och kommuner (355), som har en omfattande lagstiftningsbefogenhet som gäller deras interna ärenden. Tanken är att beslut ska fattas så nära medborgarna som möjligt. Centralförvaltningen kan med stöd av grundlagen ålägga provinserna och kommunerna att verkställa nationella beslut. Områdena är autonoma förutsatt att den politik de genomför är i linje med den nationella lagen.

Staten ansvarar för nationella frågor, bland annat internationella vattenförekomster och miljöpolitiken samt genomförandet av fågeldirektivet och habitatdirektivet. Provinserna ansvarar på regional nivå för utarbetandet av miljöskyddsplaner, tillsynen över miljöbestämmelser om kvaliteten på luft, mark och vatten, utfärdandet och meddelandet av bestämmelser om naturvård inom sitt område samt för tillstånd och undantag. Kommunerna ansvarar på lokal nivå för genomförandet av miljöbestämmelserna.

I det första kapitlet i naturvårdslagen föreskrivs det om en nationell ”naturvision” (de nationale natuurvisie), där de centrala eftersträlvade verksamhetsprinciperna fastställs. Enligt dem strävar man i den mån det är möjligt efter att stärka den biologiska mångfalden och en hållbar användning av den och landskapsvärden samt att stärka de rekreations-, utbildnings- och upplevelsevärden som hänför sig till naturen och landskapet. Strävan är att trygga dessa mål tillsammans med en hållbar ekonomi.

I naturvisionen fästs det särskild uppmärksamhet vid bland annat bevarandet av en gynnsam bevarandestatus för arter och naturtyper, utvecklandet av en hållbar ekonomisk verksamhet tillsammans med tryggheten av den biologiska mångfalden samt beaktandet av följderna av klimatförändringen. Vid behov uppdateras och ändras den nationella naturvisionen.

Provinserna utarbetar regionala naturvisioner. I dem ska inkluderas regionala verksamhetsprinciper som syftar till att förbättra den biologiska mångfalden och en hållbar användning av den. Om en provins anser att det är viktigt, kan den i den regionala visionen beakta motsvarande omständigheter som i den nationella visionen. Enligt lagen är provinserna skyldiga att skydda, underhålla och restaurera livsmiljöerna för fåglar, djur och växter.

I naturvårdslagen finns det bestämmelser om ekologisk kompensation för de skador som försämringen av nätverket Natura 2000 orsakar. När det gäller nationella skyddsområden (Natuurnetwerk Nederland NNN) baserar sig själva skyddet på naturvårdslagen. Uppnåendet av no net loss-målet, som har iakttagits sedan 1998, baserar sig dock på anvisningar (”Spelregels EHS” 2007 och ”Barro” 2012), inte på bestämmelserna i lagen, även om det 2012 har konstaterats att provinserna är skyldiga att kompensera försämringar.

När det gäller artskydd finns det i lagen också bestämmelser om jakt. I Nederländerna utarbetas det årligen en plan för att förebygga de skador som orsakas av vilda djur, och i den fastställer varje provins de arter som får jagas och de tillåtna jaktkvoterna.

Naturvårdslagen är förenad med den så kallade modellen med ett enda serviceställe, och den modellen gäller alla miljöbestämmelser och ger medborgare och företag möjlighet att få reda på om den planerade verksamheten kräver tillstånd, om tillstånd kan beviljas och på vilka villkor. Tillstånd kan sökas antingen hos kommunen eller direkt hos provinsen.

I Nederländerna finns det ett understödssystem som är avsett för jordbrukare, miljöorganisationer och markägare och med hjälp av vilket man strävar efter att främja en miljövänlig markanvändning.

Avsikten är att naturvårdslagen ska tas in i den helt nya miljö- och markanvändningslagen sannolikt före utgången av 2021.

5.2.2 Frankrike

Frankrikes nya lag om biologisk mångfald (LOI n° 2016–1087 du 8 août 2016 pour la reconquête de la biodiversité, de la nature et des paysages) trädde i kraft 2016. Den innehåller nya bestämmelser för att effektivisera tryggheten av mångfalden.

I lagens första kapitel definieras termen biologisk mångfald. Definitionen inbegriper markekosystem, marina ekosystem och vattenkosystem. I det första kapitlet föreskrivs det också om de centrala principerna. Enligt principen om ekologisk solidaritet (le principe de solidarité écologique) ska i allt offentligt beslutsfattande som har betydande miljökonsekvenser hänsyn tas till ekosystemens inbördes konsekvenser samt konsekvenserna för arter och naturen och den

byggda miljön. Enligt den princip som gäller förbud mot att försämra bevarandestatusen (le principe de non-régression) ska det miljöskydd som baserar sig på lag och annan reglering utvecklas med hänsyn till den vetenskapliga och tekniska utvecklingen. Principen är i första hand riktad till de offentliga aktörer som utövar lagstiftande befogenheter, och den medför inga skyldigheter för enskilda aktörer. I lagen ingår dessutom en princip om hållbar användning (le principe de l'utilisation durable), enligt vilken en hållbar användning kan bidra till den biologiska mångfalden.

En lindningshierarki som tidigare fanns på anvisningsnivå ingår i principerna enligt den gällande lagen. Syftet med hierarkin är att uppnå målet en total icke-försämring (objectif d'absence de perte nette de biodiversité) eller till och med att förbättra den biologiska mångfalden (un gain de biodiversité).

I lagen ingår en princip om ett kompletterande tillvägagångssätt (le principe de complémentarité) mellan miljö, jordbruk, vattenbruk och hållbar användning av skog. Enligt principen kan man med hjälp av jordbruk, vattenbruk och skogsanvändning trygga den ekologiska kontinuiteten samt utnyttja naturbaserade lösningar för att restaurera, bevara och förbättra den biologiska mångfalden.

När det gäller användning av naturresurser och det administrativa förfarandet innehåller lagen en bestämmelse om förfarandet med ”ett tillstånd” som ersatte den tidigare tillståndsprocessen som förutsatte olika faser.

I lagen föreskrivs det om en nationell ”biodiversitetskommitté” (le Comité national de la biodiversité), där olika aktörer, såsom myndigheter, forskare och markägare, är brett representerade. Kommittén konsulterar i ärenden som gäller biologisk mångfald bland annat regeringen och Frankrikes biodiversitetscenter (l'Agence française pour la biodiversité). Biodiversitetscentret ersätter fyra tidigare organisationer som har arbetat med att trygga vattenskyddet, havsskyddet, nationalparkerna och naturmiljöerna. Centret för sin del främjar bevarandet, vården och restaureringen av den biologiska mångfalden. Dess uppgift är att förvalta och förmedla biodiversitetsinformation till olika aktörer, bidra till utformningen av miljöpolitiken och ekonomiskt stödja projekt som främjar den biologiska mångfalden. Centret erbjuder myndigheter och ekonomiska aktörer tekniskt och administrativt stöd. Dessutom erbjuder centret utbildning, bistår vid hanteringen av skyddsområden och genomför uppföljningen av åtgärderna för ekologisk kompensation.

Lagen innehåller i enlighet med Nagoyaprotokollet bestämmelser om rättvis och jämlik fördelning av de vinster som användning av genetiska resurser ger. Vid fördelningen av vinsterna ska principen om urfolkens fria förhandssamtycke beaktas. Det är förbjudet att patentera biologiskt material, och en av biodiversitetscentrets uppgifter är att förhindra biopiratism. Den som bryter mot bestämmelserna om fördelningen av vinsterna kan dömas till böter eller fängelse.

När det gäller ekologisk kompensation kan den som genomför ett projekt som medför en försämring välja hur kompensationen genomförs: via självgenomförda åtgärder eller naturvärdesbanken (naturel de compensation) eller av en kompensationsoperatör (un opérateur de compensation). I lagen föreskrivs det om rättigheter och skyldigheter mellan olika aktörer, även om den som genomför ett projekt i sista hand ansvarar för att kompensationen genomförs. Lagen innehåller bestämmelser om ett skyddsservitut (obligation réelle environnementale), genom vilket det kan säkerställas att de kompenserande värdena bevaras. Servitutet är inte nödvändigtvis permanent. Dessutom förpliktar bestämmelserna i lagen till att utveckla en nationell, via internet tillgänglig, offentlig kompensationsdatabas som ersätter de lokala myndigheternas nuvarande bristfälliga databaser.

I lagen beaktas ekologisk kontinuitet och iakttagandet av ekologisk enhetlighet också i stadsmiljö. Närmare bestämmelser om tryggheten av ekologisk kontinuitet finns i lagstiftningen om stadsplanering. Dessutom ska taken på nya byggnader som byggs för kommersiellt bruk utnyttjas antingen för produktion av förnybar energi eller som gröna tak för att trygga den biologiska mångfalden.

Lagen stärker skyddet av den marina biologiska mångfalden, och lagen innehåller egna underkapitel som gäller skydd av både havsområden och marina arter.

5.2.3 Norge

I Norge finns bestämmelser om naturvård i huvudsak i lagen om biologisk mångfald (Naturmangfoldloven, Lov av 3. april 2009 Om forvaltning av naturens mangfold), som trädde i kraft 2009. Lagens syfte (1 §) är skydd och hållbart utnyttjande av den biologiska, geologiska och landskapsmässiga mångfalden samt de ekologiska processerna så att miljön utgör grunden för mänsklig verksamhet, kultur, hälsa och välfärd nu och i framtiden, inklusive den samiska kulturen. Lagen innehåller sammanlagt 20 definitioner, och de är bland annat art, ekosystem, avlägsnande och naturtyp.

I lagens andra kapitel föreskrivs det om målen för skyddet av naturtyper, ekosystem och arter, och målen överensstämmer i praktiken med en gynnsam bevarandestatus. I artskyddet beaktas också bevarandet av den genetiska mångfalden hos de domesticerade arterna.

Lagen innehåller bestämmelser om de allmänna principerna. Dessa är omsorgsplikt (generell aktsomhetsplikt), försiktighetsprincipen (före-var-prinsippet) och förorsakandeprincipen. Enligt omsorgsplikten ska var och en så långt möjligt undvika att orsaka skada för den biologiska, geologiska eller landskapsmässiga mångfalden. Om en myndighet har beviljat verksamheten tillstånd, anses omsorgsplikten ha fullgjorts när aktören uppfyller tillståndsvillkoren. Enligt försiktighetsprincipen ska man när beslut om eventuella skador för naturmiljön fattas med stöd av bristfällig information sträva efter att undvika betydande skada för den biologiska, geologiska och landskapsmässiga mångfalden. Om det finns risk för allvarlig skada, får myndigheten inte skjuta upp åtgärderna eller låta bli att vidta dem på grund av bristfällig information. Enligt förorsakandeprincipen ansvarar den som genomför projektet för kostnaderna för att undvika eller begränsa en skada, om detta inte är oskäligt med beaktande av projektet och den skada som orsakas. Det allmänna ska i beslutsfattandet utöver de principer som nämns ovan också beakta bland annat kunskapsunderlaget (inklusive traditionell kunskap), ekosystemförhållningssättet, principen om bästa teknik, de biologiska kvalitetsnormerna samt andra offentliga och samiska intressen.

Enligt bestämmelserna om artskydd är det tillåtet att plocka växter och svamp i naturen till den del det inte äventyrar populationens fortlevnad. Om en art står inför ett omedelbart hot för att utrotas kan den behöriga myndigheten genomföra ex situ-skyddsåtgärder.

Enligt bestämmelserna om skyddsområden kan undantag från skyddet av ett område beviljas, om det inte strider mot syftet med skyddet och det inte i betydande grad kan inverka på skyddsvärdena. Alternativt kan undantag beviljas om det behövs med tanke på säkerheten eller ett viktigt allmänt intresse. Vid avvägningen av skyddet och ett annat allmänt intresse ska särskild uppmärksamhet fästas vid skyddsområdets betydelse för nätverket av skyddsområden samt vid huruvida ett motsvarande område kan inrättas eller utvecklas på annat håll. Den som genomför projektet svarar för de skäliga kostnader som orsakas av skyddet, inrättandet eller utvecklandet av det ersättande området.

I lagen finns det också bestämmelser om rätten till information om genetiska resurser. Genetiskt material ska användas så väl som möjligt till förmån för miljön och människorna både på nationell och på internationell nivå.

Den högsta beslutanderätten enligt lagen ankommer på kungen, som kan delegera rätten till kommunerna.

5.2.4 Ekologisk kompensation i Förbundsrepubliken Tyskland

Förbundsrepubliken Tyskland var det första landet som inkluderade skyldigheten till ekologisk kompensation i sin naturvårdslag (Bundesnaturschutzgesetz, BNSG) redan 1976. På grund av att skyldigheten har varit i kraft länge har man hunnit ändra de ursprungliga lösningarna flera gånger, och man har genom ändringar av bestämmelserna sökt bättre fungerande lösningar på identifierade missförhållanden. Skyldigheten att iståndsätta och ersätta (kompensation) naturvärden och naturfunktioner (Eingriffsregelung, nedan intrångsbestämmelserna) integrerades 1993 i bygglagen (Baugesetzbuch) i fråga om planeringen av markanvändning. Bygglagstiftningen tillämpas på området för en detaljerad plan (Innenbereich) och utanför det (Aussenbereich), och naturvårdslagstiftningen tillämpas på det senare området. Bestämmelserna är i väsentlig grad enhetliga, men inom planområdet avgörs kompensationerna genom en planändring (Bebauungsplan) där de ersättande åtgärderna fastställs. De ersättande åtgärderna ska genomföras senast när byggandet enligt planen inleds. Vanligen genomförs de ersättande åtgärderna på ett område som kommunen har valt ut för detta ändamål ur områdesreserven (Flächenpool), och av dem som genomför projekt som tillåts i planerna tas kostnaderna för de ersättande åtgärderna i fråga ut.

Intrångsbestämmelserna gäller i stor utsträckning naturvärden, det vill säga betydande förändringar i markens karaktär eller användning, eller förändringar i den mark som påverkar grundvattnet, i naturhushållningen och i landskapet. I princip tillåter bestämmelserna försämring av naturvärdena, men förpliktar genom iståndsättnings- eller ersättningsåtgärder till bevarande av nivån på naturvärdena eller naturfunktionerna före intrånget, det vill säga en total icke-försämring. Livsmiljöerna för strikt skyddade växt- eller djurarter (streng geschützten Arten) omfattas i princip inte av ersättning. Dessutom gäller kompensationskyldigheten inte åtgärder som hänför sig till jordbruk, skogsbruk eller fiskeri, om målen för natur- och landskapsskyddet beaktas vid genomförandet av åtgärderna. Om ett markområdes användningsändamål ändras till exempel genom beskogning av ett jordbruksområde eller genom igenfyllning av ett våtmarksområde, tillämpas dock intrångsbestämmelserna.

I Tyskland ska lagstiftningen i ärenden som hör till förbundsstatens behörighet verkställas på förbundslandsnivå och lösningarna avviker från varandra i olika förbundsländer. Förbundsstatlagstiftningen förutsätter att det i förbundslandslagstiftningen finns bestämmelser om dokumenteringen på ett ekokonto av kompensationsåtgärder som genomförts på förhand, bedömningen av de skador som orsakas och kompensationsåtgärderna, beslutsförfarandet, kompensationsåtgärdernas ersättningsgrad samt olika parter skyldigheter. Till exempel i förbundslandet Hessen gäller för produktion av ekologiska kompensationer Hessisches Ausführungsgesetz zum Bundesnaturschutzgesetz (HAGBNSG), som stiftades 2010, och den kompletteras av detaljerade bestämmelser på lägre nivå (Kompensationsverordnung).

I den inledande fasen av tillämpningen av intrångsbestämmelserna på 1980- och 1990-talet svarade de som genomförde projekten också själva för genomförandet av kompensationsåtgärderna. Eftersom kompensationerna var små och de regionala, tidsmässiga och naturvärdesrelaterade bestämmelserna om dem var oflexibla, blev de mycket dyra och splittrade. Sedan 2002 har det varit möjligt att genomföra kompensationsåtgärder för olika projekt i form av större

helheter. Till följd av ändringen har en utomstående aktör kunnat vidta åtgärder för att istånd-sätta naturvärden och erbjuda dem till en aktör som genomför ett projekt som försämrar natur- och landskapsvärden, och den aktören kan då fullgöra sin kompensationskyldighet. Enligt bestämmelserna kan områden reserveras för gemensamt genomförande av kompensationsåtgärder (Flächenpools), vilket syftar till att underlätta tillgången till områden för de åtgärder som behövs för kompensation för skador. Dessutom möjliggör bestämmelserna handel med naturvärden som produceras för kompensationsändamål, när de registreras på ett så kallat ekokonto (Öko-konto).

Huruvida projekt som i betydande grad påverkar natur- och landskapsvärden är tillåtna prövas vid beslutsfattandet enligt den miljötillståndslagstiftning som tillämpas i respektive fall. Om det inte finns alternativ till ett projekt och skadorna inte kan lindras, åläggs ett beslut om skyldighet att vidta kompensationsåtgärder. Den som genomför projektet ska i samband med tillståndsansökan lämna in en utredning om de skador som projektet orsakar, och i den ska ingå en bedömning av skadan mätt med så kallade ekopoäng. Den som genomför projektet ska också lämna in en plan för hur de ersättande åtgärderna ska genomföras. Både i bygglagen och i naturvårdslagen finns det flexibla bestämmelser så att den beslutande myndigheten kan välja mellan iståndsättning och ersättning, när den i enskilda fall beslutar om hur den allmänna skyldigheten om förbud mot försämring ska fullgöras.

Som ersättande åtgärder godkänns till exempel enligt 10 § i Hessens naturvårdslag endast åtgärder som finns på ekokontot. Den som genomför projektet kan själv vidta dessa åtgärder och använda de erhållna insättningarna för att kompensera de skador som det egna projektet orsakar.

Från och med 2002 förutsätter förbundsstatens naturvårdslag inte längre att det ska finnas ett tidsmässigt, regionalt och funktionellt samband mellan det område som försämras och det område som kompenseras. Iståndsättningen ska producera ett funktionellt slutresultat som motsvarar den skada som orsakats, men det krävs inte att åtgärderna producerar ett likadant naturvärde eller ens en likadan funktion som det värde eller den funktion som projektet försämrar.

De som är skyldiga att vidta ersättande åtgärder kan köpa de ersättande åtgärder som de behöver redan genomförda. Dessa på förhand genomförda åtgärder som definieras som kompensationsinsättningar regleras genom förbundslandslagstiftning, om det inte är fråga om den tyska kontinentalsockeln eller den tyska ekonomiska regionen till sjöss. Förbundsstatslagstiftningen förutsätter additionalitet, eftersom det som iståndsättande och ersättande åtgärder godkänns sådana åtgärder som uppfyller definitionen och som dessutom uppfyller följande kumulerande villkor: 1) det inte finns någon annan rättslig skyldighet att genomföra dem, 2) det inte har erhållits offentlig finansiering för genomförandet av dem, 3) de inte står i strid med målen och åtgärdsprogrammen för naturskyddet och landskapsvärden (Landschaftsprogramm, Landschaftsrahmenplan och Landschaftsplan) och 4) utgångsnivån för områdets naturtillstånd har dokumenterats. Förbundsstatslagstiftningen begränsar användningen av områden som används för jord- och skogsbruk och områden som särskilt lämpar sig för detta för kompensationsåtgärder, och det tillåts endast i ”nödvändiga” situationer.

Kompensationer kan produceras av en enskild markägare på så sätt att markägaren utarbetar en plan för de planerade åtgärderna. Ett områdes ekologiska utgångsvärde och det slutresultat som eftersträvas med kompensationen bedöms i form av ekopoäng (Ökopunkte). Den regionala naturvårdsmyndigheten granskar och godkänner planen och säkerställer att området i fråga inte tidigare har använts eller reserverats för att användas som kompensation. Avkastningen från ekopunkter enligt en godkänd plan (skillnaden mellan de ekopoäng som genomförandet av planen medför och utgångspoängen) ska registreras på ekokonton med anteckningen ”planerad”. Efter genomförandet uppdateras anteckningen till ”genomförd”. När de poäng som producerats

genom kompensation har använts för att ersätta de skador som ett visst projekt orsakar, ändras statusen till ”använd” och de länkas till det enskilda projektbeslutet i fråga. I huvudsak produceras ekopoäng av kommuner, offentliga aktörer, såsom skogsägaren Hessen Forst, som ägs av förbundslandet, och förmedlarorganisationen Ökoagentur. Enskilda markägare producerar endast en nominell del av insättningarna. Både de skador som ett projekt orsakar och de värden som produceras med ett kompensationsprojekt mäts i form av ekopoäng.

Ansvar för upprätthållandet och det rättsliga säkerställandet av de iståndsättande och ersättningsåtgärderna innehas av den som genomför ett projekt som orsakar skada eller av den som i rättsligt hänseende företräder genomföraren. Ansvarsperioden fastställs i det beslut som tillåter projektet. I förbundslandet Hessen är kompensations skyldigheten i kraft i 30 år. Myndigheten kan kräva en säkerhetsavgift som motsvarar kostnaderna för fullgörandet av kompensations skyldigheten, om det behövs för att säkerställa att kompensations skyldigheten fullgörs. Försummelse av kompensations skyldigheten har sanktionerats med en administrativ sanktionsavgift på högst 100 000 euro (Bußgeld). Den lokala naturskyddsmyndigheten kan också i situationer där försummelse förekommer kräva att den kompensations skyldige skaffar ett visst antal ekopoäng för att kompensera försummelsen.

I Hessen kan en förmedlande sammanslutning (Ökoagentur) både fungera som rådgivare och genomförare av iståndsättnings- och ersättningsåtgärder och sköta handeln mellan dem som producerar naturvärden och dem som behöver kompensation. Den förmedlande sammanslutningens syfte är att minimera förhandlingskostnaderna mellan dem som producerar och dem som behöver kompensation genom att föra ett offentligt register över ekopoäng. Den kan också åta sig att mot betalning fullgöra projektgenomförarens kompensations skyldigheter.

Förbundsstatslagstiftningen tillåter kompensationsavgift i en situation där iståndsättning och ersättning inte är möjliga. Avgiften är ”öronmärkt”, det vill säga den får användas endast för naturskyddsändamål och endast för åtgärder som inte annars omfattas av en rättslig skyldighet. Enligt förbundslandslagstiftningen i Hessen ska kompensationsavgiften i regel användas inom tre år.

5.2.5 Ekologisk kompensation i Sverige

I Sverige finns bestämmelser om miljö- och naturvärden i miljöbalken (1998:808, MB).

I miljöbalken finns en allmän bestämmelse om möjligheten att ålägga kompensations skyldighet. I miljötillstånd (tillstånd, godkännande eller dispens) kan det förutsättas att tillståndshavaren genom kompensationsåtgärder ersätter de skadliga konsekvenser för det allmänna intresset som tillståndspliktig verksamhet orsakar (intrång i allmänna intressen) eller betalar kostnaderna för dem, om det inte är orimligt. Bestämmelserna om kompensation är minimala, och 2016 utfärdade Naturvårdsverket sådana tillämpningsanvisningar på allmän nivå och i form av rekommendationer som gällde genomförandet av kompensationer. Anvisningarna innebär att mycket fortfarande är beroende av den enskilda tillämparens prövning.

Enligt miljöbalken ska kompensations skyldighet åläggas när dispens beviljas från bestämmelserna om skydd av ett naturskyddsområde (naturreservat) (MB 7:7 3 st.) eller från skyddet av nätverket Natura 2000 (MB 7:29 1 st. 3 p.). Enligt Naturvårdsverket kan kompensation dessutom åläggas bland annat när de skadliga konsekvenserna gäller föröknings- och rastplatserna för arter som är strikt skyddade enligt habitatdirektivet. När det gäller andra arter, naturtyper och landskap har kompensations skyldigheten ansetts möjlig i ett miljötillstånd enligt miljöbalken, även om bestämmelsen är mångtydig. Den rättsliga grunden är oklar i synnerhet i situationer där ett projekts tillåtlighet baserar sig på annan lagstiftning än miljöbalken.

Om ett projekt förutsätter tillstånd som beviljas av mark- och miljödomstolen, avgörs också de undantag som behövs från naturskyddet i samma förfarande, i annat fall avgörs undantaget från naturskyddet som ett separat ärende. I tillståndsbeslutet anges de tillståndsvillkor som gäller kompensationen. När kompensationsskyldighet åläggs i villkoren för miljötillstånd, övervakas iakttagandet av skyldigheten vid den allmänna övervakningen av tillstånd. Om man permanent vill trygga naturvärdena i ett område som används som kompensation, förutsätter det ett separat beslut av den behöriga myndigheten med tillämpning av relevant lagstiftning.

Enligt Naturvårdsverkets anvisningar är det i första hand önskvärt att kompensationen riktas mot det naturvärde som försämras, om kostnaderna är skäligen förhållande till den nytta som uppnås. En avvikelse från utgångspunkten ”samma genom samma” kan göras också om det i en mer omfattande regional granskning som helhet betraktat finns behov av att förbättra tillståndet hos andra naturtyper, till exempel för att genomföra regionala planer för grönstruktur (regionala handlingsplaner för grön infrastruktur). En försämring av naturvärdena i ett naturskyddsområde (intranget i naturvärdet) ska kompenseras genom att utvidga skyddsområdets eller ett annat (skydds)områdes areal (i skäligen utsträckning på naturreservatet eller på något annat område). Alternativt kan ett ur naturvårdssynpunkt motsvarande område skyddas eller naturvärdena i ett område som redan skyddats ökas genom åtgärder som genomförs på annat håll. Under de senaste åren har myndigheterna med stöd av 16 kap. 9 § i miljöbalken förutsatt kompensation i miljötillstånd som beviljas för sådana mindre projekt som har haft begränsade skadliga konsekvenser för enskilda, små skyddade naturtyper utanför skyddsområdena, i vanliga landskap.

Vid undantag från skyddet av en naturtyp och den plats där en art förekommer rekommenderas det att kompensationen genomförs i närområdet. När det gäller det tidsmässiga genomförandet rekommenderas det i anvisningarna att om sällsynta eller högklassiga naturvärden försämras, kan kompensation förutsättas på förhand, och om åtgärderna medför motsvarande värden långsamt, kan det förutsättas kvantitativt större kompensationer. Åtgärder kan i samtliga fall åläggas också på en annan markägares fastighet. Länsstyrelsen kan i en sådan situation med stöd av 28 kap. 2 § i miljöbalken besluta att den kompensationskyldige ska lämna tillträde till fastigheten i fråga för att fullgöra skyldigheten.

Enligt en utredning som Naturvårdsverket publicerade 2015 hade det åren 2011–2014 krävts kompensation endast i 1–2 procent av alla 3 500 fall, uppenbarligen därför att skadorna har ansetts vara små. I 82 procent av alla 1 080 fall förutsattes det att de skadliga konsekvenser som riktade sig till skyddade naturtyper skulle kompenseras, och i 4 procent av sammanlagt 486 fall förutsattes det att skador som riktar sig till arter skulle kompenseras. Allmänna, det vill säga oskyddade naturvärden och arter kompenseras mycket sällan. I Sverige har kostnaderna för valet av områden som ska användas till kompensation och för dess verksamhetsformer i praktiken varit höga på grund av de oflexibla bestämmelserna om kompensation.

En del av tillväxtcentrumkommunerna, bland annat Helsingborg, har utvecklat principer med hjälp av vilka byggherrar frivilligt kan kompensera miljövärden som går förlorade på grund av stadsbyggande, även om lagstiftningen inte förpliktar till detta. Den balanceringsprincip som tillämpas av Helsingborg förutsätter att en skadelindringshierarki (undvika, minimera, utjämna och ersätta) tillämpas. Den mäter också arealen och kvaliteten på det område som ska ändras och bedömer hur ändringen lämpar sig för kommunens generalplan och plan för grön infrastruktur. Den som genomför ett projekt ska bekosta de ersättande åtgärderna på ett område som staden äger någon annanstans, om markanvändningen sker på ett markområde som kommunen äger. Om markanvändningen sker på privat mark, betalar den som genomför projektet också kostnaderna, men formellt tillämpar staden utjämning så att de åtgärder som ger både ekologiska värden och rekreationsvärden på det allmänna område som staden äger utförs på en högre nivå genom finansiering som betalas av enskilda.

I kommittébetänkandet SOU 2017:34 föreslogs det att entydigare bestämmelser om skadelindringshierarkin och kompensationskyldigheten skulle tas in såväl i miljöbalken som bland annat i väglagstiftningen och bygglagstiftningen. Dessutom rekommenderades det att regeringen skulle ge vissa länsstyrelser i uppdrag att utifrån det tyska systemet utveckla ett system med områdesreserver för genomförandet av kompensationer i samarbete med de centrala aktörerna.

6 Remissvar

6.1 Respons från remissbehandlingen

Lagutkastet med motiveringar var på remiss under tiden den 2 juli till den 6 september 2021. Sammanlagt 210 utlåtanden lämnades in.

Utlåtanden lämnades av

Ministerier: Jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet, försvarsministeriet, inrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet, finansministeriet

Landskapsförbund: Södra Karelen förbund, Södra Österbottens förbund, Södra Savolax landskapsförbund, Tavastlands förbund, Kajanaland förbund, Mellersta Österbottens förbund, Mellersta Finlands förbund, Kymmenedalens förbund, Lapplands förbund, Birkalands förbund, Österbottens förbund, Norra Karelen landskapsstyrelse, Norra Karelen landskapsförbund, Norra Österbottens förbund, Päijänne-Tavastlands förbund, Satakunta förbund, Nylands förbund, Egentliga Finlands förbund

Kommunförbundet och kommuner: Finlands Kommunförbund rf, Helsingfors stads stadsmiljönämnd, Kristinestads stad, Villmanstrands stad, Loimaa stad, Uleåborgs stad, Åbo stad och Vanda stad

Universitet, forskningsinstitut, vetenskapliga föreningar: Helsingfors universitet, Östra Finlands universitet (Avdelningen för skogsvetenskaper), Åbo Akademi, Geologiska forskningscentralen, Naturhistoriska centralmuseet LUOMUS, Naturresursinstitutet, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra, Finlands miljöcentral, Finlands klimatpanel, Finlands Naturpanel, Miljökunskapsforumet

Rättsväsendet och laglighetsövervakning: Högsta förvaltningsdomstolen, Helsingfors förvaltningsdomstol, Åbo förvaltningsdomstol, Vasa förvaltningsdomstol, riksdagens justitieombudsmans kansli, justitiekanslersämbetet, miljöspecialåklagare

Myndigheter: Regionförvaltningsverket i Södra Finland, NMT-centralen i Södra Österbotten, NTM-centralen i Södra Savolax, NTM-centralen i Tavastland, NTM-centralen i Kajanaland, NTM-centralen i Mellersta Finland, NTM-centralen i Lappland, NTM-centralen i Birkaland, NTM-centralen i Norra Österbotten, NTM-centralen i Norra Savolax, enheten för fiskeritjänster vid NTM-centralen i Norra Savolax, NTM-centralen i Nyland, NTM-centralen i Egentliga Finland, Närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscentret, Människorättscentret, Lantmäteriverket, Forststyrelsen, Museiverket, Livsmedelsverket, Finlands skogscentral, Finlands viltcentral, Trafikledsverket

Samerna: Sametinget, Sámiráddi – Samerådet, Sámi Árvvut rs

RP 76/2022 rd

Näringslivets intressebevakning: Bioenergi rf, Finlands näringsliv rf, Finsk Energiindustri rf, Etämetsänomistajien Liitto ry, Infra ry, Gruvindustri rf, Centralförbundet för Fiskerihushållning, Koneyrittäjät ry, Kvarkens fiskeriområde, Lapplands handelskammare, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, MTK Häme ry, MTK Keski-Pohjanmaa ry, MTK Lappi ry, MTK Pohjois-Karjala ry, Turism- och Restaurangförbundet rf, Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savo ry, Metsänhoitoyhdistys Keski-Suomi ry, Metsänhoitoyhdistys Pirkanmaa ry, Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Karjala ry, Skogsindustrin rf, Renbeteslagsföreningen, RAKLI ry, Finlands Sågindustri rf, Finska Vindkraftföreningen r.f., Suomen yhteismetsät ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Teknologiindustrin rf, Österbottens Fiskarförbund rf

Miljöorganisationer: BirdLife Finland rf, Eläinvihreät ry, Ilmastoisovanhemmat ry - Klimatmor- och farföräldrar rf, Kansalaisten kaivosvaltuuskunta - MiningWatch Finland ry, Kansallismieliset eläin- ja luonnonsuojelijat ry, Keskisen Suomen liito-oravayhdistys ry, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry, Luonnonsuojeluliitto Tapiola ry, Luonto-Liitto ry, medborgargruppen Meidän metsämme, Natur och Miljö rf, Pro Heinävesi, Saimaa ilman kaivoksia ry, Suomen herpetologinen yhdistys ry, Finlands naturskyddsförbund rf, Suomen Luonnonsuojeluliiton Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri, Suomen luonnonsuojeluliitto Etelä-Karjala ry, Suomen Luonnonsuojeluliiton Etelä-Savon piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Jyväskylän seudun yhdistys ry, Suomen Luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Oulun yhdistys ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri r.y., Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry, Nylands distrikt vid Finlands naturskyddsförbund rf, Tammelan Pyhäjärven-Kuivajärven Suojeluyhdistys ry, Tringa Oy, arbetsgruppen Trofeeton EU (ett troféfritt EU), Vanajavesisäätiö sr, WWF Finland.

Andra föreningar: Animalia ry, Arkipelagia-sällskapet rf, Biologi- och geografilärarnas förbund BGLF rf, Creatura Think & Do Tank ry, Her Finland, Intresseföreningen för en levande skärgård rf, Kalevalaisen Kulttuurin Liitto ry, Kolin Vaeltajat ry, Maanomistajain Liitto - Jordägarernas Förbund ry, Kvarkens Vildmarks- och naturguider rf, METO - Skogsbranschens Experter rf, Villieläinlaitola Nordic Wildlife Care, Selkämeren kansallispuiston ystävät ry, Djurskyddet Finland rf, Suomen Latu ry, Finlands natur- och miljökolförbund rf, Suomen Metsästäjälitto - Finlands Jägarförbund r.y., Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf, Ukko-Kolin Ystävät ry, Vattenområdeägarnas förbund VEALO rf, Föreningen för miljöfostran FEE Suomi rf, Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry

Företag: Aallokas Oy, Fingrid Oyj, Helen Ab, Kemijoki Oy, Nordkalk Oy Ab

Fysiska personer: 50 personer

Remissvar:

1 kap. Allmänna bestämmelser

I största delen av utlåtandena ansågs revideringen och uppdateringen av naturvårdslagen vara en behövlig och bra, till och med nödvändig åtgärd. Det betraktades som bra att man i beredningen hade inkluderat ett omfattande deltagande och ett starkt utnyttjande av vetenskaplig information. I utlåtandena fästes uppmärksamhet vid sambandet mellan naturvårdslagen och de andra revideringar av lagar som är under beredning (markanvändnings- och bygglagen, klimatlagen, gruvlagen).

Det tillägg till lagens syfte som gäller främjande av anpassning till och begränsning av klimatförändringen ansågs vara viktigt, eftersom syftet stöder bevarandet av den biologiska mångfalden. I utlåtandena kritiserades dock det faktum att lagförslaget inte innehåller några egentliga bestämmelser om hur detta syfte ska förverkligas. Det konstaterades också vara viktigt att begreppet miljömedvetenhet tas in i bestämmelsen om lagens syfte, och bestämmelsen om miljöfostran fick mycket positiv respons. Bestämmelserna om skyddet för samekulturen fick brett understöd, men ansågs också delvis vara opreciserade.

Motsatta åsikter framfördes i synnerhet när det gäller försiktighetsprincipen och skyldigheten att vara konsekvensmedveten. Särskilt i utlåtandena från näringslivets intressebevakning förhöll man sig negativt till försiktighetsprincipen och den ansågs öka tolkningsoklarheterna. I flera olika remissinstansers utlåtanden konstaterades det dock att redan det att den gällande försiktighetsprincipen tas in i lagen förtydligar rättsläget. Det ansågs dock att det i motiveringen till bestämmelsen finns behov av komplettering i fråga om hur principen ska tillämpas.

Att en skyldighet att vara konsekvensmedveten tas in i lagen ansågs i många utlåtanden vara ett viktigt tillägg till naturvårdslagen, även om det ansågs förbli en intentionell och beklagligt passiv skrivning. Det ansågs dock att bestämmelsen om konsekvensmedvetenhet utgör en utmaning också av den orsaken att nästan all verksamhet påverkar naturen på något sätt. Det ansågs vara svårt att tolka vad som i denna bestämmelse avses med att i tillräcklig utsträckning vara medveten om verksamhetens konsekvenser, och därför föreslogs det att bestämmelserna ska förtydligas i specialmotiveringen till propositionen. Särskilt i näringslivets utlåtanden ansågs det oklart vad bestämmelsen om konsekvensmedvetenhet innebär med tanke på olika verksamheter, och det ansågs att bestämmelsen inte ska tas in i lagen.

De statliga myndigheterna och kommunerna ska enligt förslaget främja miljöfostran och miljömedvetenhet i syfte att trygga den biologiska mångfalden, vilket ansågs vara en bra lösning.

Det föreslogs att det till lagens allmänna bestämmelser ska fogas bland annat ekosystemtjänster, grundläggande miljö rättigheter, djurskydd, rätt till en sund livsmiljö och framtida generationers levnadsmöjligheter.

Utifrån remissvaren gjordes det preciseringar i de allmänna bestämmelserna och specialmotiveringen kompletterades. Till definitionerna i lagen fogades biologisk mångfald, innehållet i försiktighetsprincipen preciserades och bestämmelserna om skydd för samekulturen förtydligades. I lagförslaget slopades dessutom bestämmelsen om konsekvensmedveten.

2 kap. Myndigheter och andra aktörer inom naturvården

Att naturskyddsmyndigheternas roller skrivs ut på ett heltäckande och mer detaljerat sätt ansågs viktigt och det upplevdes klarlägga och förbättra skötseln av de lagstadgade uppgifterna. Stärkandet av naturskyddsmyndigheternas resurser lyftes starkt fram. Myndigheternas roll i arbetet för att främja miljömedvetenheten betonades. Det föreslogs att Naturresursinstitutet ska fogas till expertmyndigheterna. I utlåtandena konstaterades det att i motiveringen bör det klargöras om propositionen har konsekvenser för arbetsfördelningen mellan närings-, trafik- och miljöcentralerna när det gäller de centraliserade uppgifterna.

I flera utlåtanden understöddes kommunernas uppgift att främja skyddet av den biologiska mångfalden, men det ansågs att uppgiften bör konkretiseras för att främja verkställigheten av lagen. Enligt utlåtandena kan man i kommunens uppgift överväga att i större utsträckning än vad som föreslagits lyfta fram de teman som anges i bestämmelsen om lagens syfte, så att också

till exempel syftena bekämpning av klimatförändringen och ett hållbart nyttjande av naturresurserna uttryckligen gäller även kommunerna. I utlåtandena från i synnerhet flera landskapsförbund, kommuner och Finlands Kommunförbund föreslogs det däremot att kommunerna enligt lagen i stället för att främja skyddet av den biologiska mångfalden ska ha till uppgift att främja mångfalden.

Att bestämmelser om Naturpanelen, som består av oberoende vetenskapliga sakkunniga inom olika vetenskapsområden, tas in i lagen understöddes, och panelen ansågs i betydande grad öka betydelsen av vetenskaplig information i planeringen och genomförandet av naturvården. Det ansågs behövt att stärka dess oberoende. I vissa utlåtanden ansågs det dock att lagförslaget ger Naturpanelen för mycket makt att påverka den naturskyddspolitik som genomförs.

Utifrån remissvaren slopades i propositionen kommunernas uppgift att främja hållbart utnyttjande och motiveringen kompletterades i fråga om den bestämmelse som gäller kommunerna. Den motivering som gäller Naturpanelen preciserades i fråga om oberoendet och motiveringen harmoniserades med bestämmelserna om klimatpanelen.

3 kap. Naturskyddsplanering

Att det i lagen tas in bestämmelser om en biodiversitetsstrategi (ändrad under det fortsatta arbetet till strategin för biologisk mångfald) och ett handlingsprogram för dess genomförande ansågs vara ett behövt och viktigt sätt att främja den föreslagna lagens syften att trygga den biologiska mångfalden. Det föreslogs att propositionen på samma sätt som klimatlagen kompletteras med årtalsmål. Den regionala genomförandeplanen för biologisk mångfald betraktades å ena sidan som en bra metod och det konstaterades att prognostiseringen i planeringen av naturvården bör ökas, å andra sidan motsatte man sig också genomförandeplanen.

Det ansågs viktigt att stärka den rättsliga grunden för åtgärdsprogrammen för frivilligt naturskydd, och över huvud taget understöddes frivilligt naturskydd i stor utsträckning. I en del av utlåtandena ansågs det dock att frivilligheten och graden av förpliktande bör ses över på nytt, om det behövs kraftfullare metoder för att skydda mångfalden.

Enligt flera remissinstanser bör det i naturskyddsplaneringen fästas mer uppmärksamhet vid anpassningen till klimatförändringen, och åtgärderna inom natur- och klimatskyddet bör kopplas till varandra. Behovet av samarbete mellan olika aktörer, bland annat samerna, medborgarna, kommunerna och markägarna, betonades.

Det föreslogs att naturskyddsprogrammets rättsverkningar ska utvidgas så att de också gäller utanför de områden som ingår i programmet.

Det ansågs viktigt att det på lagnivå föreskrivs om uppföljning av naturskyddet. Det eftersöktes dock närmare motiveringar till myndigheternas ansvar och genomförandet av uppföljningen. I utlåtandena konstaterades det att med tanke på uppföljningen av och samarbetet kring naturskyddet är det väsentligt att det finns tillgång till elektronisk geografisk information.

Utifrån remissvaren preciserades vem som svarar för frivilliga handlingsprogram inom naturvården. I motiveringen preciserades de regionala genomförandeplanernas betydelse.

Utifrån remissvaren förtydligades terminologin i bestämmelsen om den nationella strategin och det nationella handlingsprogrammet för biologisk mångfald och förfarandet för godkännande preciserades i motiveringen. När det gäller bestämmelsen i fråga stärktes sambandet mellan klimatplaneringen och naturskyddsplaneringen och preciserades beaktandet av de planer som

avses i klimatlagen. Motiveringen till bestämmelsen i fråga preciserades också i fråga om regleringen på lägre nivå.

Den instans som ansvarar för frivilliga handlingsprogram inom naturvården fastställdes. Till bestämmelsen om deltagande och växelverkan fogades beaktande av kulturella aspekter och motiveringen till bestämmelsen i fråga preciserades. Utifrån remissvaren preciserades det att rätt att söka ändring i planerna enligt kapitlet i fråga inte föreligger.

4 kap. Stödjande av skydd och vård av den biologiska mångfalden

I utlåtandena ansågs det i stor utsträckning positivt och värt att understödja att det föreskrivs om möjligheten till finansiellt understöd för att stödja skyddet och vården av den biologiska mångfalden. I utlåtandena lyftes det fram en diskrepans i fråga om hur detaljerade förutsättningarna för stöd och förutsättningarna för understöd är. Bestämmelserna om stöd ansågs vara tämligen komplicerade och det föreslogs flera preciseringsbehov i motiveringen. Bestämmelserna om finansiellt understöd bör däremot enligt utlåtandena preciseras i fråga om förfarandebestämmelserna. En precisering föreslogs bland annat i fråga om förutsättningarna för beviljande av understöd, fattandet av och innehållet i beslut om understöd, utbetalningen av understöd samt rapporteringsskyldigheten och uppföljningen. De termer som används bör definieras närmare.

I utlåtandena föreslogs det att understöd ska kunna beviljas i stor omfattning för olika ändamål. Dessutom fästes det i utlåtandena uppmärksamhet också vid förekomsten av andra stödformer och vid bedömningen av om det uppstår en risk för eventuell dubbel finansiering. I utlåtandena dryftades även möjligheten att utnyttja understöd för gemensamma projekt. Dessutom lyfte man fram frågan om de begränsningar i förhållande till understöd som företagens storlek orsakar.

Utifrån remissvaren preciserades det vilket förhållande bestämmelsen om finansiellt understöd har till statsunderstödslagen. Systematiken i hela kapitlet förtydligades även genom en ändring av den inbördes ordningen mellan bestämmelserna. I bestämmelserna preciserades den EU-rättsliga grunden för statligt stöd.

5 kap. Europeiska unionens nätverk Natura 2000

De i utlåtandena framförda kommentarerna om det föreslagna 5 kap. var till karaktären närmast tekniska preciseringar som gällde bland annat anmälningsskyldigheten, den så kallade "Natura-behovsprövningen" och utlåtanden om bedömningen av Natura-konsekvenserna. Det ansågs i vissa utlåtanden att det är oklart och också svårt att genomföra det hörande om bedömningen som gäller innehavare av Natura 2000-områden, och det föreslogs att utlåtanden endast ska begäras av myndigheter. I en del av utlåtandena föreslogs det att den tidsfrist på sex månader som reserverats för utlåtanden ska förkortas.

Det ansågs oklart hur myndigheternas skyldighet att avbryta och anmäla inriktas, i synnerhet vad gäller skogslagen och anmälningar om användning av skog.

Tillståndsmyndigheterna ansåg det vara ändamålsenligt att före statsrådet avgöra om den lagstiftning som tillämpas på ett projekt eller en plan är förenlig med lagen. Med tanke på projektutvecklingen kritiserades förslaget också.

Vissa organisationer och fysiska personer framförde i sina utlåtanden ett strängare skydd för Natura 2000-områdena än i nuläget.

Utifrån utlåtandena preciserades motiveringen till kapitlet bland annat i fråga om betydelsen av en försämring, anmälningarna om användning av skog och anmälningsskyldigheten. Motiveringen kompletterades med en hänvisning till Europeiska unionens domstols straffpraxis.

6 kap. Naturskyddsområden

I kapitlet om naturskyddsområden föreslogs det många tekniska preciseringar både i bestämmelserna och i motiveringen. De föreslagna ändringarna ansågs i myndigheternas och organisationernas utlåtanden i huvudsak förbättra verksamheten i anslutning till förvaltningen och vården av naturskyddsområden.

Den möjlighet för naturtyper och arter att anpassa sig till konsekvenserna av klimatförändringen som det föreslås att ska fogas till förutsättningarna för inrättande av naturskyddsområden sågs i en del av utlåtandena som ett viktigt tillägg, men särskilt i utlåtandena från jord- och skogsbruksministeriet, markägarna och näringslivets intressebevakning motsatte man sig den. I flera utlåtanden ansågs det att man i förutsättningarna för inrättande av naturskyddsområden bättre bör beakta sammanlänkningsen av naturskyddsområden. I en del av utlåtandena ansågs möjligheten att inrätta ett privat naturskyddsområde inom ett område som hör till nätverket Natura 2000 också utan markägarens samtycke viktig, men den mötte också motstånd. Museiverket lyfte också fram behovet av att beakta de intressen som hänför sig till skyddet av kulturarvet när naturskyddsområden inrättas.

I största delen av utlåtandena motsatte man sig en höjning av en nationalparks minimiareal från 1 000 hektar till 3 000 hektar.

Det föreslogs att bestämmelsen om bekämpning av växtskadegörare i naturskyddsområden ska preciseras. Sloandet av kravet på tillstånd till undantag för bekämpning av främmande arter understöddes, och de föreslagna ändringarna i bestämmelserna om jakt i naturskyddsområden understöddes i huvudsak. Även djurskyddsaspekter lyftes fram. När det gäller frågan om fiske kan tillåtas ansågs det att regleringen behöver preciseras i förhållande till lagen om fiske.

I flera utlåtanden understöddes det i stor utsträckning att malmletning begränsas i statliga naturskyddsområden, men i synnerhet i utlåtandena från näringslivets intressebevakning motsatte man sig detta. I flera utlåtanden föreslogs det att malmletning bör begränsas också i naturskyddsområden som har inrättats före 1996. I utlåtandena framfördes också den aspekten att en del av de markägare som har överlåtit sina marker för skyddsändamål har upplevt att malmletning bryter mot det syfte för vilket de har överlåtit sina markområden.

I fridlysningsbestämmelserna för privata naturskyddsområden föreslogs det flera preciseringar särskilt i fråga om förfarandet och definitionerna av begrepp.

Det föreslogs att bestämmelserna om förfarandet för godkännande och fastställande av skötsel- och nyttjandeplaner för naturskyddsområden förtydligas, och att uppmärksamhet fästs också vid möjligheten att söka ändring. FPIC-principen i anslutning till utarbetandet av skötsel- och nyttjandeplaner och begreppet förhandssamtycke kräver precisering.

Utifrån utlåtandena återgick man till att nationalparkernas minimistorlek är 1 000 hektar. Skötsel- och nyttjandeplanernas rättsliga karaktär preciserades och det konstaterades att det är fråga om ett förvaltningsbeslut utan besvärsmått. Också den rättsliga betydelsen av principen om fritt förhandssamtycke förtydligades och skrivningen om den överfördes från paragrafen till moti-

veringen. Till kapitlet fogades det också en ny bestämmelse om avveckling av statliga naturskyddsområden och om lindring av fridlysningsbestämmelserna. Dessutom preciserades motiveringen och de tekniska detaljerna genomgående.

7 kap. Skydd av naturtyper

Det ansågs i flera utlåtanden att det i 7 kap. i den nya naturvårdslagen finns goda och motiverade tillägg till skyddet av naturtyper. I dessa utlåtanden konstaterades det vara en bra lösning att hotade naturtyper (bland annat åsskogars solexponerade sluttningar) identifieras i lagen i mer omfattande grad än tidigare. Även en revidering av skyddet av strikt beaktade naturtyper är motiverad enligt flera utlåtanden. Det föreslogs att naturtyper ska omfattas av skydd i större utsträckning än i den regeringsproposition som sändes på remiss, och det föreslogs att det till lagen också ska fogas ett förbud mot att förstöra eller försämra hotade naturtyper. Sådana synpunkter framfördes närmast av naturskyddsmyndigheterna och miljöorganisationerna. Däremot motsatte sig näringslivets och markägarnas intressebevakningsorganisationer och jord- och skogsbruksministeriet de utvidgningar och ändringar som föreslagits i skyddet av naturtyper delvis för att de kan medföra att oklarheterna ökar.

Enligt laglighetsövervakningsmyndigheternas uppfattning bör närmare bestämmelser om definitionen av hotade naturtyper (grundläggande kriterier för hot) utfärdas genom lag. Det inbördes förhållandet mellan olika kategorier av naturtyper ansågs delvis oklart.

I flera utlåtanden lyfte man fram skogslagens och vattenlagens förhållande till skyddet av naturtyper samt också hur skyddet av naturtyper inverkar på verksamheten enligt markanvändnings- och bygglagen. Det konstaterades att konsekvensbedömningen som gäller myndigheterna bör kompletteras.

Det rådde delade åsikter om bestämmelsen om beaktande av hotade naturtyper vid godkännandet av ett tillstånd eller en plan. En del av remissinstanserna ansåg att bestämmelsen ökar naturtypernas rättsliga betydelse. Bestämmelsen ansågs dock också vara oklar och den ansågs behöva konkretisering bland annat i fråga om rättsverkningarna, målsättningen samt förhållandet till annan lagstiftning. I en del utlåtanden ansågs det att effekten av att hotade naturtyper beaktas vid godkännandet av ett tillstånd eller en plan blir liten, eftersom beaktandeskyldigheten inte ändrar förutsättningarna för beviljande av tillstånd eller godkännande av planer enligt andra lagar, och i sig inte kan utgöra ett hinder för beviljande av tillstånd eller godkännande av planer. I andra utlåtanden ansågs beaktandeskyldigheten dock öka skyddet för mycket och försvåra genomförandet av olika projekt.

Likaså fick bestämmelsen om beslut om avgränsning av skyddade naturtyper ett ganska brett understöd, men de nya naturtyperna väckte också kritik.

Tillämpningsområdet för förbudet mot att försämra en strikt skyddad naturtyp ansågs å ena sidan vara alltför snävt och å andra sidan onödigt – det föreslogs också behov av preciseringar. Att det strikta skyddet ska basera sig på att de naturtyper som nämns i bestämmelsen registreras i fastighetsdatasystemet kritiserades i flera utlåtanden. Strikt skydd ansågs i flera utlåtanden förutsätta ett myndighetsbeslut som det är möjligt att söka ändring i.

När det gäller bestämmelserna om undantag fästes det uppmärksamhet bland annat vid kravet på alternativ och till denna del förutsattes det en grundligare granskning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Dessutom ansågs tidsbundenheten (högst 10 år) vara problematisk i fråga om vissa projekt.

Utifrån utlåtandena preciserades bestämmelsen om beaktandeskyldigheten och bestämmelsens förhållande till andra lagar. De grundläggande kriterierna för när en naturtyp är hotad preciseras på lagnivå och förhållandet till förordningen förtydligades. De strikt skyddade naturtyperna definierades mer exakt i lagen. Samtidigt slopades i bestämmelsen det krav på registrering i datasystemet för naturvården som kopplats till ikraftträdandet av skyddet, eftersom detta i praktiken skulle ha inneburit ett myndighetsbeslut. Till bestämmelserna fogades också de saknade bemyndigandena att utfärda förordning om närmare definitioner av naturtyper. Bestämmelsen om information stärktes. Dessutom överfördes två naturtyper från vattenlagen till naturvårdslagen, till bestämmelse om avgränsningsbeslut. Dessutom preciserades genomgående formuleringarna av och motiveringen till bestämmelserna om naturtyper.

8 kap. Artskydd

Det framfördes många kommentarer om kapitlet om artskydd och dess tillämpningsområde. Det föreslogs bland annat att fiskarter ska lämnas utanför naturvårdslagens tillämpningsområde.

Bestämmelserna om hotade arter och om skyldigheten att beakta hotade arter kommenterades med samma innehåll som i fråga om bestämmelserna om hotade naturtyper. Även de grundläggande kriterierna för hotade arter och arter som kräver särskilt skydd förutsätter precisering och dessutom ansågs det att lagens förhållande till förordningen ska klargöras. Att hotade arter och naturtyper behandlas på samma sätt i lagen ansågs i flera utlåtanden ökar lagens tydlighet och användbarhet.

Bestämmelsen om assisterad spridning av arter som kräver särskilt skydd ansågs i utlåtandena dessutom behövas, men i motiveringen önskades en noggrannare konsekvensbedömning.

I utlåtandena framfördes det många detaljerade kommentarer om bland annat omfattningen av bestämmelserna om bon som djur själva byggt och om botråd. Särskilt i miljöorganisationernas utlåtanden ville man utvidga skyddet av bon som djur själva byggt och botråd, medan man i utlåtandena från näringslivets intressebevakning förhöll sig negativt till detta. Näringslivets intressebevakning betonade vikten av att det finns tillgång till geografisk information om djurbon. I utlåtandena föreslogs det att bekämpningen av smittsamma djursjukdomar ska beaktas i lagen.

Tillämpningsområdet för arter som Europeiska unionen anser vara viktiga ansågs vara oklart. Det föreslogs att fridlysningsbestämmelserna för växtarter ska preciseras.

Bestämmelserna om undantag från fridlysningsbestämmelserna ansågs vara mycket oklara och kräva precisering. Det ansågs att det allmänna undantaget från vissa fridlysningsbestämmelser innehåller motsättningar. Det föreslogs att grunderna för undantag ska utvidgas bland annat för att möjliggöra användande av fåglar för nyttobruk och i större utsträckning än vad som föreslagits för att förbättra förutsättningarna för fiskerinäringen.

I flera utlåtanden framfördes det att man i samband med revideringen av lagen också bör slopa hotade arter från jaktlagstiftningen. Det ansågs att det i lagförslaget saknas bestämmelser om skydd av arters genetiska mångfald.

Utifrån utlåtandena preciserades på lagnivå de grundläggande kriterierna för hotade arter och arter som kräver särskilt skydd och klarlades förhållandet till förordningen. Motiveringen till tillämpningsområdet preciserades i fråga om fiskarter. Bestämmelsen om beaktandeskyldigheten och bestämmelsens förhållande till andra lagar preciseras på samma sätt som i fråga om naturtyperna. Tidsfristen enligt bestämmelsen om skydd av arter som påträffats som nya preciseras. Motsättningen avseende det allmänna undantaget undanröjdes genom att klargöra att

det allmänna undantaget inte tillämpas på fåglar. Kapitlet förtydligades genom en ändring av den inbördes ordningen mellan vissa bestämmelser. Motiveringen preciserades i fråga om skyddet av bon och till motiveringen fogades hänvisningar till den anvisning om strikt artskydd som Europeiska kommissionen publicerade i oktober 2021.

9 kap. Innehav, handel, import och export av individer av arter

I utlåtandena framförde endast ett fåtal aktörer kommentarer om kapitlet om innehav, handel, import och export av individer av arter. Miljöorganisationerna föreslog att det i lagen ska föreskrivas om ett förbud mot import av jakttroféer. Myndigheterna tog upp ett behov av att förtydliga förhållandet mellan tillstånd till undantag enligt 8 kap. i den föreslagna lagen och tillstånd enligt 9 kap. i den lagen. Tillståndsmyndigheten lyfte fram att förutsättningarna för tillsyn bör förbättras i fortsättningen.

Utifrån utlåtandena togs ordet ”innehav” med i kapitlets rubrik i syfte att göra bestämmelserna tydligare. Grunderna för undantag från de föreslagna förbuden preciserades. Förhållandet mellan tillstånd som beviljats av olika myndigheter förtydligades. Som en ny bestämmelse föreslogs det att import av jakttroféer av vissa arter ska förbjudas. Dessutom gjordes det tekniska justeringar.

10 kap. Skydd och vård av landskapet samt naturminnesmärken

Förhållandet mellan bestämmelserna om skydd och vård av landskapet och markanvändnings- och bygglagen ansågs i utlåtandena vara något oklart. Rättsverkningarna av de skötsel- och nyttjandeplaner som utarbetas för landskapsvårdsområden och förfarandet för utarbetande av planer bör enligt flera remissinstanser definieras närmare. Enligt museimyndigheten bör också sakkunniga på området kulturmiljöer delta i planeringen.

Förhållandet mellan kapitlets bestämmelser om växelverkan och de allmänna lagarna granskades i flera utlåtanden, och det framfördes kommentarer om delvis överlappande bestämmelser.

Fysiska personer önskade å ena sidan skärpta åtgärder för att skydda landskapet och å andra sidan betonades markägarens rättigheter vid inrättandet av ett landskapsvårdsområde.

I några utlåtanden framfördes det att det vore tydligast att koncentrera inrättandet och hävningen av fridlysningen av naturminnesmärken till närings-, trafik- och miljöcentralerna. När beslut fattas om fridlysning av ett naturminnesmärke bör utlåtande enligt museimyndigheten begäras även av museimyndigheten. I naturskyddsmyndighetens utlåtande påpekades det att det i motiveringen för tydlighetens skull bör inkluderas en möjlighet att vårda naturminnesmärken.

Myndigheternas behörighet i fråga om skyltar som förbjuder utövande av allemansrätten bör enligt remissinstanserna beskrivas i motiveringen.

Utifrån utlåtandena preciserades förhållandet mellan naturvårdslagen och markanvändnings- och bygglagen vad gäller landskapsregleringen. Dessutom fogades det till lagen en allmän bestämmelse om ordnande av växelverkan inom landskapsvården. När det gäller skötsel- och nyttjandeplaner för landskapsskyddsområden förenhetligades regleringen med bestämmelserna om skötsel- och nyttjandeplaner för naturskyddsområden genom att skrivningen om principen om fritt förhandssamtycke överfördes från paragrafen till motiveringen och motiveringen till denna del kompletterades, samt genom att det i motiveringen konstaterades att det inte föreligger rätt

RP 76/2022 rd

att söka ändring i beslut om skötsel- och nyttjandeplaner. I fråga om bestämmelserna om landskapsvårdsområden fogades det till paragrafen för preciserande av straffbestämmelserna ett moment enligt vilket det är förbjudet att bryta mot bestämmelserna om landskapsvårdsområden.

11 kap. Genomförande av ekologisk kompensation

Den respons på ekologisk kompensation som kom in under remissbehandlingen var i huvudsak positiv. Också de remissinstanser som ansåg att antingen regleringen som helhet eller förpliktande reglering är för tidig tyckte att ekologisk kompensation är ett viktigt och på många sätt positivt utvecklingssteg.

Åsikt	Remissinstans	Ytterligare anmärkningar
Det behövs ännu striktare/mer omfattande lagstiftning om ekologisk kompensation	Helsingfors, Vanda, Naturpanelen, Sitra, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, NTM-centralen i Egentliga Finland, Finlands naturskyddsförbund +, Kansalaisten kaivosvaltuuskunta, Ympäristönsuojeluviranhoitaja ry, Creatura Think & Do Tank ry, 3 fysiska personer	
Förhåller sig positivt till de föreslagna bestämmelserna om ekologisk kompensation	Ovannämnda, landskapsförbunden (- 1), Kommunförbundet, kommunerna, FM, klimatpanelen, universitetet, Naturhistoriska centralmuseet, NTM-centralerna, Trafikledsverket, Forststyrelsen, Byggnadsindustrin RT rf, Meidän metsämme, WWF, Tringa ry, Aallokas Oy, Helen Ab, 4 fysiska personer	
Förhåller sig positivt till bestämmelserna om frivillig ekologisk kompensation	ANM, Finsk Energiindustri rf, Finska Vindkraftföreningen r.f., Centralförbundet för Fiskerihushållning rf, Turism- och Restaurangförbundet rf, Kemijoki Oy	
Förpliktande ekologisk kompensation är för tidig	ANM, Finsk Energiindustri rf, Finska Vindkraftföreningen r.f.	
Ekologisk kompensation är viktig, men bestämmelser är som helhet för tidiga	Finlands näringsliv rf, Teknologindustri rf, Gruvindustri rf, MTK ry, SLC rf, Skogsindustrin rf, Suomen yhteismetsät ry, Turism- och Restaurangförbundet rf	Först pilotförsök
	Tavastlands förbund	Konsekvenserna bör utredas
Inget behov av bestämmelser om frivillig kompensation, eftersom det redan är möjligt utan dem.	JSM, Gruvindustrin rf, Bioenergi rf, Skogsindustrin rf, MTK ry, riksdagens justitieombudsman	
Förhåller sig negativt till de föreslagna bestämmelserna om ekologisk kompensation	JSM, Lantmäteriverket	Strider mot regeringsprogrammet och bör inte främjas.
	Mellersta Österbottens förbund	Systemet är endast en fiskal sanktion
	Kansalaisten kaivosvaltuuskunta, Saimaa ilman kaivoksia ry	Förhåller sig negativt till möjliggörande av gruvdrift med hjälp av ekologisk kompensation.
	WWF	Förhåller sig negativt till ekologisk kompensation i fråga om de mest hotade arterna.

Näringslivets intressebevakning ansåg att det är för tidigt att i synnerhet förpliktande bestämmelser tas in i lagen, och hänvisade till avsaknaden av det pilotförsök som nämns i regeringsprogrammet. Detta utgjorde också grund för att jord- och skogsbruksministeriet och Lantmäteriverket förhöll sig negativt. Av remissinstanserna förhöll sig endast Mellersta Österbottens förbund negativt till styrmedlet i sig. Dessutom motsatte sig WWF att ekologisk kompensation tillämpas på de mest hotade naturvärdena, och två aktörer som förhåller sig kritiska till gruvdrift motsatte sig att ekologisk kompensation tillämpas på gruvdrift. Även dessa aktörer ställde sig

RP 76/2022 rd

positiva till förslaget i övrigt. Bestämmelserna om frivillig kompensation delade också åsikterna bland näringslivets intressebevakare: en del ansåg att bestämmelserna är bra och förtydligande, en del ansåg att de är onödiga, och någon till och med att de är skadliga.

I en del av utlåtandena krävdes det att styrmedlet ska tas in i lagstiftningen i större utsträckning och att det ska vara mer förpliktande.

Också de som förhöll sig positivt till att bestämmelser tas in i lagen framförde många paragraf-specifika kommentarer. Den viktigaste ändring av bestämmelserna som gjordes utifrån remissvaren gällde skyldigheten att genomföra kompensationen innan försämringsåtgärderna inleds, och undantag från denna skyldighet är möjliga endast av särskilda skäl. Dessutom preciserades möjligheten att överklaga olika beslut.

I remissvaren fästes det uppmärksamhet vid att ekologisk kompensation i bästa fall kan underlätta samordningen av med tanke på samhället viktig ekonomisk verksamhet och skyddet av naturvärden. (Mellersta Finlands förbund, Kymmenedalens förbund, Norra Österbottens förbund, ANM, Finska Vindkraftföreningen r.f., RAKLI ry, delvis även Skogsindustrin rf). Sitra påpekade för sin del att finansmarknaden, investerarna och kunderna i allt högre grad förutsätter att företag och branscher förbinder sig till total icke-försämring av den biologiska mångfalden och ansåg att behovet av ett trovärdigt system för ekologisk kompensation ökar inom den närmaste framtiden. Sitra betonade att som motvikt till merkostnaderna avvärjer ekologisk kompensation den lokala eller eventuellt ännu mer omfattande kritik som riktas mot verksamhetsutövaren för försämring av naturvärden, det vill säga förbättrar verksamhetsutövarnas goda anseende och sociala acceptans (så kallad licence to operate). Dessa påpekanden har kompletterats i konsekvensbedömningen.

I utlåtandena lyftes det dock även fram en oro över verksamhetsutövarnas ökande kostnader (jord- och skogsbruksministeriet, NMT-centralen i Nyland, NMT-centralen i Egentliga Finland, Skogsindustrin rf). Till denna del har det till regeringens proposition fogats uppgifter enligt en beräkning av regleringsbördan för företagen.

I remissvaren konstaterades det att bestämmelserna om ekologisk kompensation kan öka affärsverksamheten (finansministeriet, Sitra, Naturpanelen). Sitra ansåg att de mekanismer som ingår i lagförslaget, såsom registreringen av kompensationstjänsterna i utbudet, kan sporra uppkomsten av en marknad. Enligt Naturpanelen är den stabilitet som regleringen medför för sin del en faktor som sporrar marknaden. I synnerhet branschorganisationerna var oroade för uppkomsten av en kompensationsmarknad (Finlands näringsliv rf, Byggnadsindustrin RT rf, Finsk Energiindustri rf, Finska Vindkraftföreningen r.f., Skogsindustrin rf). I remissvaren föreslogs det att en ytterligare utredning om ärendet ska göras (Finlands näringsliv rf, Helsingfors stadsmiljönämnd). Till denna del har regeringens proposition kompletterats med en hänvisning till aktuell forskning om ärendet.

I utlåtandena lyftes det fram hur viktigt det är att kriterierna för beviljande inte får ”luckras upp” eller kompensation bli ett sätt att försämrade naturvärden mot ersättning (Helsingfors universitet, Naturhistoriska centralmuseet, Tavastlands förbund, Sametinget, NMT-centralen i Birkaland, NMT-centralen i Egentliga Finland, medborgargruppen Meidän metsämme, Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry, Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri ry, Luonnonsuojeluliitto Tapiola ry, Natur och Miljö rf). Regeringens proposition har kompletterats med en skrivning enligt Europeiska kommissionens anvisning om strikt artskydd från oktober 2021, och skrivningen gäller vilken betydelse kompensationsåtgärder har vid beslutsfattande om till-

stånd till undantag. De föreslagna kompensationsbestämmelserna sänker inte tröskeln för beviljande av undantag, och genom kompensation kan man inte undvika att ansöka om undantag från naturvårdslagen.

I remissvaren eftersöktes också en konsekvensbedömning av de föreslagna bestämmelserna. Regeringens proposition har kompletterats med en bedömning av de ekonomiska konsekvenserna.

12 kap. Förvärv av områden för naturskyddsändamål samt ersättningar

En ny bedömning av principen om full ersättning som en del av vars och ens ansvar för den biologiska mångfalden togs upp i flera utlåtanden. Ersättning för kumulativa olägenheter (utvidgning) understöddes dock även i många utlåtanden. I utlåtandena föreslogs det både att ersättningströskeln ska höjas och att den ska sänkas.

Bestämmelsen som betonar frivillighet och proportionalitet understöddes.

I utlåtandena fästes det uppmärksamhet vid de sammantagna konsekvenserna av revideringarna av naturvårdslagen, markanvändnings- och bygglagen samt lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter när det gäller ersättningsfrågor. Markägarens rätt att kräva inlösen i fråga om Natura 2000-områdena fick understöd, men det konstaterades att det fortfarande finns utvecklingsbehov bland annat vad gäller genomförandet av gamla naturskyddsprogram.

Bestämmelserna om prissättningen av beslut som gäller privata naturskyddsområden bör enligt naturskyddsmyndigheternas utlåtanden preciseras.

Det gjordes inga ändringar i kapitlet med anledning av remissvaren.

13 kap. Informationshanteringen inom naturvården och information om beslut

Det ansågs vara mycket viktigt att bestämmelser om informationshanteringen inom naturvården tas in i lagen. Lägesuppgifternas offentlighet och bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna bör enligt remissinstanserna preciseras. Motiveringen till bestämmelserna om datasystemet för naturvården i förhållande till kraven i informationshanteringslagen bör enligt laglighetsövervakningsmyndigheterna preciseras.

I specialmotiveringen föreslogs det preciseringsbehov bland annat i fråga om beslut om naturminnesmärken, ärendehanteringssystemets roll, delgivning av beslut, information om beslut och offentliggörande av beslut. Preciseringar föreslogs också i datasystemets innehåll samt i gränssnitten och tillgången till information.

Det konstaterades att det varken av bestämmelserna eller av motiveringen till dem framgår vilka aktörer som avses med myndigheter som genomför uppföljningen av mångfalden: termen uppgifter om uppföljning av naturskyddet är för ospecificerad och det är skäl att i datasystemet för naturvården endast registrera arter och naturtyper som omfattas av naturvårdslagen.

Utifrån utlåtandena preciserades de paragrafer som gäller datasystemet för naturvården och uppgifterna som ska registreras i det, och motiveringen kompletterades bland annat i fråga om den rättsliga grunden för användning av det nationella handlingsutrymme som avses i den allmänna dataskyddsförordningen samt de rättsliga grunderna för behandling av personuppgifter. Bestämmelserna om användning av offentlig kungörelse, offentliggörande av beslut på internet och

offentliggörande av lägesuppgifter ändrades inte, men motiveringen kompletterades. Som helhet konstaterades det att bestämmelserna om informationshanteringen inom naturvården och information om beslut bör vidareutvecklas med hjälp av ett utvecklingsprojekt som inleds efter revideringen av lagen, varvid även behovet av att ändra bestämmelserna vid behov ska granskas.

14 kap. Tillsyn över naturvården, förvaltningstvång och straff

Det kom i sin helhet in rätt få kommentarer om kapitlet. Att rätten för den myndighet som utövar tillsyn att få information och utföra inspektioner skrivs in i lagen ansågs i naturskyddsmyndigheternas utlåtanden vara ett betydande tillägg som möjliggör ett effektivt genomförande av tillsynen. Den bestämmelse enligt vilken närings-, trafik- och miljöcentralen är målsägande i brottmål ansågs viktig i myndigheternas utlåtanden.

Laglighetsövervakningsmyndigheterna föreslog att blanco-straffstadgandet ska specificeras och att det bör övervägas om det eftersträvade slutresultatet kan nås genom någon annan metod än en sanktion.

I naturskyddsmyndigheternas utlåtanden föreslogs att det i paragrafen om rätt att inleda ett ärende bör tas in en bestämmelse som motsvarar 205 § 6 mom. i miljöskyddslagen om att det för behandling av ett ärende som har inletts på yrkande av någon annan än en kommun eller en part som orsakas olägenhet får tas ut en avgift hos den som inlett ärendet, om det ska anses uppenbart att ärendet har väckts utan grund. Även om bestämmelsen enligt en förhandsbedömning kommer att tillämpas mycket sällan, är den tillämplig till exempel på ärenden som har inletts i chikansyfte och där inledandet av ärendet inte leder till åtgärder och detta har kunnat observeras nästan omedelbart.

Utifrån utlåtandena gjordes det i paragrafen om temporärt åtgärdsförbud en precisering av att det är fråga om full ersättning. Straffbestämmelsen förtydligades så att gärningarna specificerades och bestämmelsen delades in i två paragrafer (Straffbestämmelser i strafflagen och Naturskyddsförseelse). Motiveringen till bestämmelsernas ordningsföljd utvidgades i fråga om de nya bestämmelserna om tillsyn. Till den del som gäller konsekvensbedömningen fogades en bedömning av konsekvenserna av ändringarna av straffbestämmelserna. Till motiveringen fogades dessutom ett omnämnande av revideringen av miljöbrottsdirektivet.

15 kap. Ändringssökande

I de utlåtanden som gavs ansågs det i huvudsak motiverat att utvidga naturskyddsorganisationernas besvär rätt, men utvidgningen mötte också motstånd. Det föreslogs att det bör övervägas om även landskapsförbunden ska omfattas av rätten att söka ändring.

I utlåtandena fästes det uppmärksamhet vid besvär förfarandet i miljöministeriets beslut, och det konstaterades att förfarandet avviker från huvudregeln enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Det konstaterades att propositionen och motiveringen till den behöver preciseras i fråga om planers och programs rättsverkningar och överklagbarhet.

Utifrån utlåtandena preciserades bestämmelserna och motiveringen. I fråga om miljöministeriets beslut slopades möjligheten att överklaga direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. Bestämmelserna om rätten att söka ändring preciseras och den paragraf som gällde ändringssökande i fråga om stöd slogs ihop med paragrafen om annat ändringssökande. Besvär rätten preciseras så att den inte omfattar den i 3 kap. avsedda strategin för biologisk mångfald eller skötsel- och nyttjandeplanerna för naturskyddsområden och landskapsvårdsområden.

16 kap. Ikraftträdandebestämmelser

I utlåtandena konstaterades det att övergångsbestämmelserna kräver ytterligare bearbetning. Hänvisningarna i lagstiftningen, inklusive i strafflagen, till den gällande naturvårdslagen bör uppdateras till hänvisningar till den nya naturvårdslagen.

Det föreslogs att det i motiveringen ska nämnas att bestämmelserna i denna lag ska tillämpas på undantag också i fråga om naturskyddsområden som har inrättats tidigare. Det föreslogs att övergångsbestämmelserna ska preciseras i fråga om hävande och upplösning av allmänna fiskeförbud i naturskyddsområden som har inrättats med stöd av tidigare lagar.

Utifrån utlåtandena kompletterades övergångsbestämmelserna med bestämmelser om att författningar och beslut som har utfärdats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft och bestämmelser om tillämpningen av lagens bestämmelser om naturskyddsområden på naturskyddsområden som har inrättats tidigare, om behandlingen av anhängiga ärenden samt tillämpningen på naturskyddsprogram och naturskyddsbeslut som har godkänts före ikraftträdandet av 1996 års naturvårdslag. Författningar och beslut om inrättande av naturskyddsområden som har inrättats före lagens ikraftträdande, fridlysningsbestämmelser och fridlysningsbeslut som har utfärdats med stöd av dessa författningar och beslut samt övriga beslut som avses i lagen förblir i regel i kraft. Vissa bestämmelser om förfarandet vid förvaltning av naturskyddsområden ska dock iakttas också i naturskyddsområden som har inrättats före lagens ikraftträdande.

6.2 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen

Rådet för bedömning av lagstiftningen lämnade ett utlåtande om utkastet till proposition den 23 december 2021. Rådet ansåg att det var bra att man i utkastet till proposition klart och tydligt hade motiverat behovet av en lagändring och att man i beskrivningen av nuläget och vid beredningen hade utnyttjat vetenskaplig forskning. Rådet ansåg att det var positivt att utkastet till proposition hade beretts noggrant. Konsekvenserna hade behandlats mångsidigt och verkningsmekanismerna hade i regel beskrivits noggrant.

Rådet för bedömning av lagstiftningen lyfte i sitt utlåtande också fram de viktigaste bristerna och utvecklingsbehoven i utkastet till proposition. Dessa gällde bland annat brister i bedömningen av konsekvensernas omfattning, försiktighetsprincipens betydelse, behov av att förtydliga den regionala placeringen av skyddet, brister i de grundläggande uppgifterna om nuläget för den biologiska mångfalden samt förslagets konkreta konsekvenser för mångfalden.

Rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg att utkastet till proposition till viss del följer anvisningen om konsekvensbedömning av lagförslag. Rådet rekommenderade att utkastet till proposition korrigeras i enlighet med rådets utlåtande innan regeringens proposition lämnas till riksdagen. Rådet konstaterade att anvisningen för lagberedning bör följas vid indelningen av konsekvensbedömningen. Propositionens struktur omarbetades så att den motsvarar anvisningen för lagberedning och helheten som gäller konsekvensbedömningen förtydligades också innehållsmässigt. De huvudsakliga konsekvenserna delades tydligare in i ekonomiska konsekvenser, konsekvenser för myndigheterna, konsekvenser för miljön och andra samhällsliga konsekvenser. De ekonomiska konsekvenserna delades vidare in i konsekvenser för hushållen, företagen, staten, kommunerna och samhällsekonomin. Genom de strukturella ändringarna har konsekvensbedömningen samtidigt gjorts mer begriplig och tydlig.

Det ansågs dock delvis befogat att sammanställa vissa bestämmelsespecifika konsekvenser till egna helheter, eftersom konsekvenserna beroende på de föreslagna bestämmelsernas karaktär och föremålet för dem är flerdimensionerade, och delvis också divergerande. De avsnitt som

behandlar skydd för samekulturen, skydd av naturtyper, artskydd, ekologisk kompensation och informationshantering inom naturvården utgör fortfarande egna helheter.

Enligt rådet för bedömning av lagstiftningen blev det utifrån utkastet till proposition i viss mån oklart vad de andra regleringsalternativ som föreslogs i propositionen skulle ha inneburit och hurdana konsekvenser de skulle ha kunnat ha. Med anledning av utlåtandet från rådet preciseras avsnittet som behandlar de allmänna alternativen till revidering av lagen och genomförandet av alternativen.

Rådet för bedömning av lagstiftningen konstaterade att man i utkastet till proposition hade identifierat olika konsekvenser för företagen och markägarna, men att konsekvensernas omfattning bör förtydligas. Rådet ansåg att försiktighetsprincipens praktiska konsekvenser för markägarna och företagen bör behandlas i utkastet till proposition. Dessutom bör andra eventuella skyddsbeslut och deras konsekvenser för markägarna förtydligas. Utöver att strukturen omarbetades och förtydligades på ett övergripande sätt kompletterades konsekvenserna för hushållen i ett eget avsnitt. I avsnittet skiljde man åt konsekvenserna för skogsägarna och konsekvenserna för dem som bedriver jordbruk. Försiktighetsprincipens konsekvenser för markägarna förtydligades. Även konsekvenserna för medborgare som rör sig i naturen öppnades upp. Konsekvenserna för företagen förtydligades i ett separat avsnitt. I samband med detta preciseras försiktighetsprincipens konsekvenser för företagen.

Enligt rådet för bedömning av lagstiftningen beskrevs nuläget för den biologiska mångfalden omfattande i naturvetenskapligt hänseende, men de grundläggande uppgifterna om de nuvarande skyddsområdenas totala areal och läge var mycket begränsade. Dessutom ansåg rådet att det utifrån utkastet till proposition blir delvis oklart hur många nya områden som ska skyddas det kommer att inrättas och var de huvudsakligen kommer att finnas. Rådet rekommenderade att den aktuella informationen om och de planerade centrala ändringarna av skyddsområdena sammanställs. Med anledning av utlåtandet från rådet samlades den aktuella informationen om och de planerade centrala ändringarna av skyddsområdena i avsnitten som gäller nuläge och bedömning av nuläget. Till samma helhet fogades också kartbilder som åskådliggör informationen om naturskyddsområden och i beslut om skydd av naturtyper och arter.

Rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg att de olika metoderna och verkningsmekanismerna i fråga om konsekvenserna för miljön hade beskrivits noggrant, men att de konkreta konsekvenserna för mångfalden delvis blir oklara. Rådet önskade en precisering av hur man bedömer att till exempel livskraften hos olika naturtyper och arter kommer att utvecklas. När det gäller konsekvenserna för miljön har man i den mån det är möjligt klarlagt förslagets konsekvenser för den biologiska mångfalden och strävat efter att också öppna upp osäkerhetsfaktorer i anslutning till bedömningen. Till denna del är det skäl att beakta att bestämmelserna i naturvårdslagen ännu inte som sådana nödvändigtvis har några betydande aktiva konsekvenser för mångfalden. Däremot möjliggör lagen att åtgärder som främjar mångfalden genomförs eller ställer specialvillkor för verksamhet som försämrar mångfalden. Således beror förslagets konsekvenser för mångfalden också på hur effektiva åtgärderna är och konsekvenserna blir ofta synliga först på lång sikt. För att det ska gå att se ur förverkligandet av målen framskrider förutsätts det också omfattande uppföljningsinformation.

En del av de brister och utvecklingsbehov som framfördes i utlåtandet från rådet för bedömning av lagstiftningen var till sin karaktär också sådana att de bemötts genom att man förbättrat läsbarheten och begripligheten i fråga om avsnittet som gäller konsekvensbedömningen samt förtydligt utkastet till regeringsproposition mer allmänt.

7 Specialmotivering

7.1 Naturvårdslagen

1 kap. Allmänna bestämmelser

I 1 kap. i den gällande naturvårdslagen finns det bestämmelser om lagens syfte, lagens tillämpningsområde, förvaltningen av naturvården samt gynnsam skyddsnivå och naturskador. Dessutom innehåller kapitlet allmänna bestämmelser om vilka av Europeiska gemenskapens direktiv som genomförs genom naturvårdslagen och vilka internationella fördrag som hör till området för naturvården. Vid beredningen av reformen av naturvårdslagen har det konstaterats att kapitlet till vissa delar behöver förtydligas och även utvidgas. Det helt nya 2 kap. föreslås innehålla bestämmelser om förvaltningen av naturvården i stället för de snäva bestämmelserna i 1 kap. 6 § i den gällande lagen. Bestämmelsen om naturvårdslagens syfte uppdateras. I kapitlet föreslås dessutom nya bestämmelser om vissa definitioner som är centrala med tanke på naturvårdslagen, om försiktighetsprincipen, om den samiska kulturen och om främjande av miljömedvetenheten.

1 §. Lagens syfte. Det föreslås att lagens allmänna syften ska räknas upp i 1 mom. Dessa är att trygga den biologiska mångfalden, värna naturens skönhet och landskapets värde, främja anpassning till klimatförändringen, stödja hållbart nyttjande av naturtillgångarna och av naturmiljön, öka medborgarnas naturkännedom och miljömedvetenhet och främja naturforskningen. Den föreslagna bestämmelsen är till sin karaktär en typisk paragraf om lagens syfte och ska inte vara direkt tillämplig i enskilda fall.

De syften som föreslås är i stor utsträckning desamma som de som naturvården baserat sig på ända sedan 1923 års naturvårdslag trädde i kraft och som beskrivs närmare i motiveringen till den gällande lagen (1096/1996). I syftena avspeglas också det som anges i 20 § i grundlagen om det ansvar var och en har för naturen och dess mångfald och det allmännas skyldighet att verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Som en bakgrund till syftena kan också nämnas Förenta Nationernas konvention om biologisk mångfald (biodiversitetskonventionen), vars centrala syfte är att trygga den biologiska mångfalden och säkerställa ett hållbart nyttjande av dess komponenter (artikel 10). Med biologisk mångfald avses i konventionen (artikel 2) "variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung, inklusive från bland annat landbaserade, marina och andra akvatiska ekosystem och de ekologiska komplex i vilka dessa organismer ingår; detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem". Finland har ratificerat konventionen om biologisk mångfald (FördrS 78/1994) år 1994. Vid partsmötet för 2010 års konvention beslutades det att förlusten av biologisk mångfald ska stoppas före 2020. För att stödja uppfyllandet av detta ambitiösa mål godkändes en strategisk plan för åren 2011–2020. För uppföljningen av genomförandet av den strategiska planen utarbetar avtalsparterna regelbundet nationella strategier och handlingsprogram för biologisk mångfald.

Bestämmelsen om lagens syfte i naturvårdslagen har inte ändrats sedan lagens ikraftträdande 1996. Enligt förslaget ska ordalydelsen i 1 mom. till vissa delar uppdateras och en ny punkt om anpassning till klimatförändringen fogas till momentet.

I 1 mom. 1 punkten i förslaget konstateras det att naturvårdslagens centrala syfte är att trygga den biologiska mångfalden. Syftet enligt den gällande lagen, att bevara den biologiska mångfalden, anses inte omfatta den tanke som för närvarande är etablerad inom naturvården om åtgärder för att främja mångfalden och som därför hellre beskrivs som tryggande av den biologiska mångfalden. Om utarmningen av den biologiska mångfalden fortsätter, kan lagens syfte

inte längre anses vara endast att bevara nivån på den befintliga mångfalden. I detta avseende bör det dock konstateras, med beaktande av 20 § 1 mom. i grundlagen, att syftet att trygga den biologiska mångfalden inte enbart uppfylls genom bestämmelserna i naturvårdslagen.

Enligt 2 punkten är lagens syfte att värna naturens skönhet och landskapets värde. I enlighet med vad som anges i motiveringen till den gällande lagen sågs det ursprungligen som naturvårdens huvudsakliga uppgift att bevara och vårda speciellt vackra landskap och trakter i vårt land, till exempel Punkaharju, Koli och Imatra fors. Även om detta syfte senare har kompletterats med nya, finns det skäl att behålla omnämmandet av naturens skönhet och landskapets värde i lagen.

Enligt 3 punkten är ett av naturvårdslagens syften att främja anpassning till klimatförändringen. Detta syfte har tagits in i lagen som ett ytterligare komplement för att klimatförändringen ska beaktas också i naturvårdslagen.

Den föreslagna skrivningen om anpassning till klimatförändringen som ett av lagens syften konkretiserar den inbördes relationen mellan de kopplingar som finns mellan utarmningen av mångfalden och klimatförändringen. Även om naturvårdslagens primära syfte är att fokusera på tryggheten av naturtyper, arter och mer allmänt naturens mångfald, kan verkställigheten av lagen också inverka på naturens förutsättningar att anpassa sig till klimatförändringen. Beaktandet av klimatförändringen skapar i sin tur ett tryck på att finna metoder för att trygga den biologiska mångfalden och på så sätt ge verktyg för att man mer flexibelt än för närvarande ska kunna reagera på och anpassa sig till de förhållanden som råder.

Det inbördes sambandet mellan klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald betonas i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering, där målen för klimatförändringen och den biologiska mångfalden delvis behandlas sammankopplade med varandra. Enligt regeringsprogrammet är det möjligt att uppnå målen för hållbar utveckling endast om den globala uppvärmningen och förlusten av biologisk mångfald stoppas. Klimatförändringen påverkar den biologiska mångfalden på många sätt. I Finland kan i synnerhet en del av de arter som förekommer i de södra delarna av landet dra nytta av den, men många naturtyper och arter kommer sannolikt att drabbas om klimatförändringen framskrider snabbt. Det finns en risk för att urvalet av arter blir likartat i alla europeiska länder, vilket minskar mångfalden totalt sett. Det är dessutom viktigt att notera att klimatförändringen förstärker intensiteten hos andra miljöproblem. Utmaningarna när det gäller mängden naturmiljöer, deras kvalitet och sönderdelning bör hanteras jämsides med anpassningen till klimatförändringen. Det är också möjligt att sträva efter biologisk mångfald genom riktade åtgärder i en situation där klimatförändringen framskrider. Genom att trygga mångfalden kan man försöka se till att ekosystemens förmåga att klara av olika störningssituationer och återhämta sig från dem bibehålls.

Som ett exempel på nya metoder i lagen som kan främja en sådan anpassning kan nämnas förslagen till bestämmelser om naturskyddsplanering, det utökade beaktandet av hotade naturtyper, den utvecklade informationshanteringen och assisterad spridning. När det gäller anpassningen till klimatförändringen är också det nätverk av naturskyddsområden som inrättats med stöd av den gällande lagen av betydelse. Naturskyddsområdena uppgår i nuläget till sammanlagt cirka 2,2 miljoner hektar, och de utgör därmed ett betydande kollager och fungerar också som betydande kolsänkor. Dessutom erbjuder de instrument som finns för en mer övergripande naturskyddsplanering, såsom den nationella strategin och det nationella handlingsprogrammet för biologisk mångfald, de regionala genomförandeplanerna och de frivilliga åtgärdsprogrammen för naturskydd, hjälp med att rikta skydds- och restaureringsåtgärderna också till de objekt som är optimala med tanke på anpassningen till klimatförändringen. Förändringar i livsmiljöerna och behoven av restaurering och vård kommer sannolikt bara att öka i framtiden. På detta sätt

preciseras målet för anpassning till klimatförändringen med hjälp av tillämpningen av enskilda paragrafer i den nya naturvårdslagen.

I 4 punkten ingår det syfte som gäller hållbart nyttjande. Syftet är oförändrat. I överensstämmelse med det som anförs i motiveringen till den gällande lagen hänvisas det i punkten till artikel 2 i konventionen om biologisk mångfald i fråga om den definition av begreppet hållbart nyttjande som används i lagförslaget. En motsvarande definition av hållbart nyttjande föreslås också ingå i naturvårdslagens nya 3 §, som innehåller definitioner. I syftesbestämmelsen används uttrycket ”stödja hållbart nyttjande av naturtillgångarna och av naturmiljön” för att det tydligare ska framgå av lagen att principen om hållbart nyttjande av naturtillgångarna också omfattar sådana komponenter av naturmiljön som det kan finnas begränsad tillgång på. Att den biologiska mångfalden tryggas kommer i fortsättningen också att ha ekonomiskt värde i en marknadsekonomi som är förenlig med hållbar utveckling, och det är därför motiverat att stödja hållbart nyttjande i syftesbestämmelsen. Biologisk mångfald har i ljuset av de internationella avtalsnormerna och den internationella sakkunskapen ett klart samband med rätten till en sund miljö enligt 2 mom. i grundlagens bestämmelse om de grundläggande rättigheterna i fråga om miljön (20 §), som det allmänna har en särskild skyldighet att trygga.

Uttrycket i 5 punkten (tidigare 4 punkten) uppdateras så att syftet enligt bestämmelsen är att öka medborgarnas naturkännedom och miljömedvetenhet i stället för som i den gällande lagen ”öka kännedomen om och intresset för naturen”. Enligt motiveringen till den gällande lagen är punkten viktig, eftersom det uttalade syftet hjälper medborgarna att inse att det även för människans skull är nödvändigt att skydda naturen och formuleringen även i övrigt skapar positiva attityder till naturvården. Syftet att öka miljömedvetenheten har accentuerats ytterligare i och med att kunskapen om biologisk mångfald och dess betydelse har ökat. Syftet kan anses uttrycka och för sin del förverkliga den skrivning om att ”natur- och miljöpedagogik ska främjas” som ingår i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering.

Enligt 6 punkten är lagens syfte dessutom att främja naturforskningen, och inga ändringar föreslås i det avseendet. Detta syfte ska uppnås till exempel med hjälp av bestämmelserna om naturskyddsområden och om informationshantering inom naturvården. Främjandet av naturforskningen stöds dessutom av den nya bestämmelse om främjande av miljömedvetenhet som ingår i 8 § i den föreslagna lagen.

Bestämmelsen i 2 mom. i paragrafen kompletterar det krav på att bevara den biologiska mångfald som implicit ingår i 1 mom. genom att som ett allmänt mål för naturvårdsverksamheten uppställa att en gynnsam bevarandestatus (skydds nivå i den gällande lagen) för alla vilda arter och naturtyper i Finland ska bibehållas. Liksom i den gällande lagen avses med naturtyp i detta sammanhang alla de naturtyper som avses i 3 § 2 punkten i allmän bemärkelse, inte enbart sådana hotade naturtyper eller annars skyddade naturtyper som avses i 7 kap. i den föreslagna lagen. Om det syfte som gäller en gynnsam bevarandestatus föreskrivs det i 5 § 1 mom. i den gällande lagen, som för tydlighetens skull nu föreslås ingå i det nya 1 § 2 mom. Motiveringen till bestämmelsen förblir i huvudsak oförändrad, men den preciseras delvis. Det syfte som gäller en gynnsam bevarandestatus och metoderna för att uppnå syftet preciseras i andra bestämmelser i lagen. När det gäller tryggandet av en gynnsam bevarandestatus för till exempel en viss växt- eller djurart kan de åtgärder vidtas som förutsätts i bestämmelserna i 8 kap. 71 §, *Fridlysning av djur- och växtarter*, 78 §, *Beaktande av hotade arter* eller 79 §, *Skydd av förekomstplatser för arter som kräver särskilt skydd*. De åtgärder som avses i de nämnda bestämmelserna förutsätter alltid en författning på förordningsnivå. Genom en tillämpning på detaljnivå av dessa paragrafer uppfylls också kraven enligt det syfte som ingår i 1 § 2 mom. Om en sådan naturtyp (livsmiljö) som inte omfattas av bestämmelserna i EU:s habitatdirektiv blir så sällsynt att dess gynnsamma bevarandestatus äventyras, kan det för att trygga den utarbetas sådana program som

avses i 3 kap. eller vidtas åtgärder enligt 64 §, *Hotade naturtyper*, eller så kan man vid behov försöka komplettera habitatdirektivets förteckning över livsmiljöer.

Bestämmelser om utarbetande, godkännande och rättsverkningar av naturskyddsprogram finns i 3 kap. 15 och 16 §. Rättsverkningar av bestämmelserna i 1 § 2 mom. beror inte heller i detta fall direkt på tillämpningen av syftet för en gynnsam bevarandestatus, utan förutsätter att de metoder för genomförande som anges i detalj i lagen tillämpas. Det bör dock noteras att uppnåendet och bevarandet av en gynnsam bevarandestatus är en förutsättning för att undantagstillstånd i fråga om vissa naturtyper och arter ska kunna beviljas, och det syfte som anges i 1 § 2 mom. preciseras därför också genom att de nämnda paragraferna tillämpas. I 5 § 2 och 3 mom. i den gällande lagen fastställs särskilt vad som är en gynnsam skydds nivå för arter och naturtyper, men i fortsättningen ska det i den nya 3 §, *Definitioner*, föreskrivas vad som är en gynnsam bevarandestatus.

2 §. *Lagens tillämpningsområde*. I paragrafen föreskrivs det om lagens tillämpningsområde på motsvarande sätt som i 2 § i den gällande lagen. Naturvårdslagen ska även i fortsättningen vara en specielllag om skyddet och vården av naturen och landskapet, inte en lag som allmänt reglerar användningen av naturresurser. Lagen reglerar enligt förslaget planeringen av skyddet av naturen, inrättandet och skötseln av naturskyddsområden och områden som hör till nätverket Natura 2000, skyddet av hotade naturtyper och vilda arter, skyddet och vården av landskapet samt naturminnesmärken och stödet för detta slag av skydd och vård.

I bestämmelsen i 2 mom. avgränsas lagens tillämpningsområde i förhållande till skogslagen på motsvarande sätt som i den gällande lagen. Enligt paragrafen ska naturvårdslagen inte tillämpas på skötseln och användningen av skogen till den del som det föreskrivs om detta i skogslagen, med undantag för vad som gäller i internationella fördrag om skydd av naturen som är bindande för Finland (4 §) samt i bestämmelserna om naturskyddsprogrammets rättsverkningar (16 §), fridlysning som gäller djurarter (72 §), skyddet av stora rovfågels botråd (75 §), fridlysning som gäller växtarter (76 §), beaktande av hotade arter (78 §), skyddet av förekomstplatser för arter som kräver särskilt skydd (79 §), skydd av föröknings- och rastplatser för arter som kräver strikt skydd inom Europeiska unionen (80 §), skydd av förekomstplatser för arter av unionsintresse (81 §), skyddet av nya arter som påträffas (83 §), det allmänna undantaget från vissa fridlysningsbestämmelser (84 §), undantaget från bestämmelserna om artskydd (85 §), assisterad spridning av arter som kräver särskilt skydd (87 §), huruvida kompensationen ersätter försämringen (106), om åtgärdsförbud (126 och 127 §) och förebyggande och avhjälpande av naturskador (129 §) samt bestämmelserna i 5 kap. om Europeiska unionens nätverk Natura 2000, 6 kap. om naturskyddsområden, 7 kap. om skydd av naturtyper och 10 kap. om skydd och vård av landskapet samt naturminnesmärken.

Det föreslagna 3 mom. motsvarar 72 a § i den gällande naturvårdslagen enligt ändringslag 767/2019. Bestämmelsen flyttas nu in i paragrafen om lagens tillämpningsområde. Momentet gäller samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden. I paragrafen föreskrivs det också om behandling av ansökningar om undantag från förbudet att förstöra och försämra en strikt skyddad naturtyp enligt 68 eller undantag från bestämmelserna om artskydd enligt 85 § och behandling av ansökningar om tillstånd enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen i sådana fall då ansökningarna gäller ett och samma projekt. Om det för ett projekt krävs undantagstillstånd enligt 68 § eller 85 § samt miljö tillstånd enligt miljöskyddslagen, tillstånd enligt vattenlagen eller tillstånd för täktverksamhet enligt marktäktslagen, iakttas enligt förslaget vad som i lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019) föreskrivs om samordning av behandlingen av tillståndsansökningar vid behandlingen av ärendet. Om villkoren uppfylls, kan den som ansöker om tillstånd dock själv välja om den lagen ska tillämpas.

3 §. *Definitioner.* Paragrafen är ny och innehåller centrala definitioner som anknyter till tillämpningen av naturvårdslagen. Dessa föreslås vara biologisk mångfald, naturtyp, gynnsam bevarandestatus för en naturtyp, gynnsam bevarandestatus för en art, ekologisk kompensation, hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden och naturskada. I den gällande lagen finns det inte någon separat bestämmelse som gäller definitioner.

Definition 1, som gäller *biologisk mångfald* motsvarar definitionen av biologisk mångfald i artikel 2 i konventionen om biologisk mångfald.

Definition 2, *naturtyp*, baserar sig på bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap. Definitionen är nödvändig eftersom förslagen innehåller flera bestämmelser om skydd av naturtyper och det är nödvändigt att precisera vad som avses med naturtyper i dessa bestämmelser.

Definition 3, *gynnsam bevarandestatus för en naturtyp*, motsvarar i huvudsak 5 § 2 mom. i den gällande lagen, men den har preciserats och utvidgats något för att den bättre ska motsvara den definition som används i habitatdirektivet. Den definition av gynnsam skyddsnivå som finns i den gällande lagen har enligt motiveringen till den lagen tagits in i 5 § i något förkortad form och anpassats till förhållandena i vårt land. Denna utgångspunkt är fortfarande motiverad, men när det gäller naturtyp är definitionen delvis mer begränsad än i habitatdirektivet och den har därför preciserats i den nu föreslagna lagen. Begreppet gynnsam skyddsnivå, som är det begrepp som använts på svenska i den gällande lagen, avviker från motsvarande begrepp i habitatdirektivet. I den föreslagna lagen ändras begreppet så att det motsvarar det som används i habitatdirektivet, det vill säga gynnsam bevarandestatus.

Definition 4, *gynnsam bevarandestatus för en art*, motsvarar 5 § 3 mom. i den gällande lagen och inga ändringar föreslås i den utöver att det svenska begreppet gynnsam skyddsnivå byts ut mot gynnsam bevarandestatus på motsvarande sätt som i definition 3.

Definition 5, *ekologisk kompensation*, ska basera sig på bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap och bästa praktiska erfarenhet. Definitionen av ekologisk kompensation förtydligar syftet med och tillämpningsområdet för de nya bestämmelserna om frivillig kompensation för försämring av naturvärden.

Definition 6, *hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden*, syftar till att klargöra att man vid tillämpning av den föreslagna lagen med hållbart nyttjande avser detsamma som i artikel 2 i konventionen om biologisk mångfald (FördrS 78/1994), det vill säga nyttjande av komponenter av biologisk mångfald till skillnad från ett mer omfattande hållbart nyttjande av naturresurserna. Ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden sammanhänger särskilt med skötseln av de myndighetsuppgifter som avses i 2 kap. i den föreslagna lagen, där ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden ingår i närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter.

Definition 7, *naturskada*, motsvarar 5 a § 1 och 2 mom. i den gällande lagen. Däremot har bestämmelsen i 5 a § 3 mom. flyttats och ingår i det som anges om förebyggande och avhjälpande av naturskador i 129 §, eftersom det i den är fråga om bedömning av naturskadornas betydelse, vilket inte i egentlig mening kan anses vara en sådan definition som avses i detta sammanhang.

4 §. *Internationella fördrag.* Paragrafen motsvarar 4 § 1 mom. i den gällande lagen. Utöver bestämmelserna i naturvårdslagen finns det även i de internationella fördrag som är bindande för Finland bestämmelser om skydd av naturen och vilda arter. Som exempel på sådana internationella fördrag kan nämnas konventionen om internationell handel med hotade arter av den vilda floran och faunan, den s.k. CITES-konventionen (FördrS 45/1976), Ramsarkonventionen

(FördrS 3/1976), konventionen om internationellt betydelsefulla kärr- och strandmarker som är tillhåll för vattenfåglar), konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö, den s.k. Bernkonventionen (FördrS 29/1986), konventionen om skydd av flyttande vilda djur, den s.k. Bonnkonventionen (FördrS 62/1988), konventionen om skydd för världens kultur- och naturarv (FördrS 19/1987) och konventionen om biologisk mångfald, den s.k. biodiversitetskonventionen (FördrS 78/1994).

I paragrafen stryks 2 mom. i den gällande lagen som obehövt. Enligt det momentet ska närmare bestämmelser utfärdas om hur de förpliktelser som gäller lagens tillämpningsområde och ingår i fördragen ska uppfyllas.

5 §. *Europeiska unionens direktiv.* Bestämmelsen innehåller en hänvisning till de direktiv som huvudsakligen har genomförts genom naturvårdslagen. Dessa är rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet), Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet), till andra delar än de som gäller de djurarter som avses i 5 § i jaktlagen (615/1993), och Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/35/EG om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador. Paragrafen motsvarar 3 § i den gällande lagen, och det föreslås inga ändringar i den i detta sammanhang.

6 §. *Skydd för samekulturen.* I paragrafen föreskrivs det om förbud mot att försämra förutsättningarna för att utöva den samiska kulturen. Den gällande naturvårdslagen innehåller inga självständiga bestämmelser om skydd för samekulturen. I fråga om beaktande av den samiska kulturen anges det dock i 16 § i den gällande naturvårdslagen att förutsättningarna för att bevara och utveckla samekulturen ska tryggas i nationalparker och naturreservat som ligger inom samernas hembygdsområde enligt 4 § i sametingslagen (974/1995). Det finns dock skäl att föreskriva mer ingående än för närvarande om saken, eftersom verkställigheten av naturvårdslagen inom samernas hembygdsområde kan ha konsekvenser som berör samernas rättigheter som urfolk. Det har ansetts att de grundläggande miljö rättigheterna enligt 20 § i grundlagen är så starkt kopplade till samernas grundläggande kulturella rättigheter att det är motiverat att förbudet mot att försämra samekulturen beaktas heltäckande uttryckligen i miljölagstiftningen.

Enligt 1 mom. ska de myndigheter som svarar för verkställigheten av den föreslagna lagen se till att verkställigheten av lagen inte i sig eller tillsammans med andra verksamheter medför mer än ringa försämring i förutsättningarna för utövande av samekulturen. Med de myndigheter som svarar för verkställigheten avses här de statliga naturvårdsmyndigheter som nämns i 9 § 1–3 mom. i den föreslagna lagen, det vill säga miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralerna och Forststyrelsen. Bestämmelsens tillämpningsområde ska inte vara begränsat till enbart samernas hembygdsområde, utan det ska i större utsträckning gälla tryggandet av samekulturen. I sådana fall ska också en åtgärd som hänför sig till verkställigheten av naturvårdslagen och som genomförs utanför samernas hembygdsområde beaktas, om åtgärden kan ha mer än ringa konsekvenser för förutsättningarna för utövande av samekulturen.

Ett beslut som meddelas med stöd av naturvårdslagen får enligt 2 mom. inte i sig eller tillsammans med andra verksamheter medföra mer än ringa försämring i förutsättningarna att på samernas hembygdsområde bedriva traditionella samenäringar eller annars bevara och utveckla samekulturen eller medföra mer än ringa försämring i skolternas levnadsförhållanden eller möjligheter att bedriva i skoltlagen (253/1995) avsedda naturnäringar i skoltområdet. Till skillnad från vad som gäller i fråga om 1 mom. ska tillämpningsområdet för 2 mom. avgränsas till samernas hembygdsområde.

Vad som på det sätt som avses i 1 och 2 mom. ska betraktas som ”mer än ringa försämring” ska bedömas från fall till fall, och utgår från verksamhetens karaktär, placering, och varaktighet samt förhållandena i området. Som en ringa försämring kan i princip betraktas en sådan olägenhet som drabbar en enskild same och som inte har någon betydelse för rättigheterna för samerna som kollektiv betraktat. Också en geografiskt eller tidsmässigt mycket begränsad olägenhet som inte är betydelsefull när det gäller tillgodoseendet av samernas rättigheter kan i allmänhet anses vara en ringa försämring.

Samerna har såsom urfolk enligt 17 § 3 mom. i grundlagen rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Genom denna bestämmelse i grundlagen tryggas bland annat utövandet av sådana traditionella näringar, såsom renskötsel, fiske och jakt, som hör till samernas kulturformer. Dessutom har samerna med stöd av 121 § 4 mom. i grundlagen inom sitt hembygdsområde språklig och kulturell autonomi enligt vad som bestäms i lag. Enligt FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna innebär artikel 27 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 6/1976, nedan MP-konventionen) bland annat en skyldighet att planera och genomföra ekonomiska åtgärder så att samernas näringar, som renskötsel, kan förbli ekonomiskt lönsamma.

Den föreslagna bestämmelsen bidrar till att trygga fullgörandet av de materiella skyldigheter som följer av grundlagen och MP-konventionen. Bestämmelsen ska tolkas och tillämpas på ett sätt som bejakar de grundläggande fri- och rättigheterna och med beaktande av praxis enligt artikel 27 i MP-konventionen.

Bestämmelsen skyddar också de rättigheter som samerna har som urfolk och som kan karaktäriseras som kollektiva. På samma sätt som grundlagen skyddar bestämmelsen utövande av de samiska kulturformerna. Bestämmelsen styr planeringen, sättet för genomförande och myndigheternas beslutsfattande i fråga om projekt och åtgärder som verkställs med stöd av naturvårdslagen så att de inte har sådana förbjudna konsekvenser som avses i paragrafen. I sådana fall ska förhållandena i området och andra projekt som genomförs i området beaktas. Detta inverkar till exempel på kunskapsunderlaget och konsekvensbedömningarnas omfattning. Myndigheterna ska sträva efter att beakta den övergripande aktuella situationen med avseende på tillgodoseendet av samernas rättigheter. För att kunna gestalta den övergripande situationen kan exempelvis de åtgärder andra myndigheter har genomfört och planerar att genomföra vara av betydelse.

Bestämmelser om tryggnad av samekulturen finns dessutom i 55 § 1 mom. i den föreslagna lagen enligt vilket naturskyddsområden ska trygga förutsättningarna för att bevara och utveckla samekulturen. Bestämmelsen ingår redan i den gällande lagen och framhäver den samiska kulturens särställning när det gäller naturskyddsområden. Frågan om att trygga bevarandet av samernas kultur är särskilt betydelsefull just i naturskyddsområden, som i norra Finland ofta finns på samernas område. Det finns därför behov av att precisera den allmänna principen i 6 § i fråga om åtgärderna inom dessa områden.

7 §. Försiktighetsprincipen. Den föreslagna paragrafen är ny och gäller försiktighetsprincipen. Vid tillämpningen av denna lag och i beslutsfattandet enligt den kan åtgärder för att undvika ett hot om betydande minskning eller förlust av biologisk mångfald inte skjutas upp på grund av bristfällig eller osäker vetenskaplig kunskap. Principen ska gälla tillämpningen av denna lag och myndighetsbeslut som fattas i enlighet med den.

Försiktighetsprincipen är en miljörättslig princip som är etablerad såväl internationellt som inom unionsrätten. Sammanfattningsvis förutsätter den att man ingriper i osäkra hot mot miljön, även om det ännu inte finns några säkra vetenskapliga belägg för att skador kommer att uppstå

eller hur allvarliga de i så fall skulle bli. Den kan samtidigt anses förutsätta att osäker vetenskaplig kunskap inte får användas som skäl för att skjuta upp förebyggande skyddsåtgärder. I praktiken ingår försiktighetsprincipen i gällande rätt och påverkar rättspraxis och de myndighetsbeslut som fattas med stöd av gällande lag. För att främja transparensen är det motiverat att klargöra försiktighetsprincipens ställning också på författningsnivå. Försiktighetsprincipen är dock inte som sådan tillämplig på exempelvis myndighetstillsynen, och den gäller inte heller det straffrättsliga ansvaret för fysiska och juridiska personer. Försiktighetsprincipen ska tillämpas genom en detaljerad tolkning av andra förbud som ingår i den föreslagna lagen eller i andra bestämmelser och föreskrifter, och den kan till exempel inte utgöra den enda grunden för att förbjuda ett projekt eller vägra bevilja dispens.

Den allmänt vedertagna definitionen av försiktighetsprincipen ingår i konventionen om biologisk mångfald. I den anges det att ”där det föreligger ett hot om betydande minskning eller förlust av biologisk mångfald bör brist på full vetenskaplig visshet inte användas som skäl till att uppskjuta åtgärder för att undvika eller minimera ett sådant hot”. Denna definition ligger också till grund för den utformning som används i den föreslagna paragrafen, men den har omformulerats för att förbättra den språkliga smidigheten och göra den mer lättförståelig.

Försiktighetsprincipen ingår också i artikel 191 i fördraget om Europeiska unionens funktionsätt (EUF-fördraget). Artikel 191.2 lyder: ”Unionens miljöpolitik ska syfta till en hög skyddsnivå med beaktande av de olikartade förhållandena inom unionens olika regioner. Den ska bygga på försiktighetsprincipen och på principerna att förebyggande åtgärder bör vidtas, att miljöförstöring företrädesvis bör hejdas vid källan och att förorenaren ska betala.” En central rättsprincip för EU:s miljöpolitik och miljö rätt är alltså att försiktighetsprincipen styr all unionslagstiftning och det hänvisas till den i bland annat ramdirektivet om avfall (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851 om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall), produktsäkerhetsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG om allmän produktsäkerhet) och REACH-förordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006). I Europeiska unionens domstols rättspraxis har försiktighetsprincipen definierats som en allmän princip i gemenskapsrätten som ålägger de behöriga myndigheterna att vidta lämpliga åtgärder för att förebygga vissa potentiella hot mot folkhälsan, säkerheten och miljön.

I och med internationella avtal, fördraget om Europeiska gemenskapen samt unionsdomstolens rättspraxis har försiktighetsprincipen också blivit en etablerad del av Europeiska unionens naturvårdslagstiftning. Även om det i fågel- och habitatdirektiven inte direkt hänvisas till försiktighetsprincipen som sådan, har artikel 6 i habitatdirektivet av hävd ansetts innehålla försiktighetsprincipen i unionsdomstolens avgöranden (till exempel C- 127/02 Waddenzee, C-258/11 Sweetman m fl. och C 164/17 Grace och Sweetman, C-441/17 Białowieża). Enligt till exempel artikel 6.2 ska medlemsstaterna i de särskilda bevarandeområdena vidta lämpliga åtgärder för att förhindra försämring och störningar, om sådana kan ha betydande konsekvenser för målen med direktivet. Det är inte nödvändigt att påvisa hur betydande försämringen eller störningen de facto är, utan redan sannolikheten för dem räcker, vilket motsvarar definitionen av försiktighetsprincipen. I enlighet med skyldigheten att göra en miljökonsekvensbedömning enligt artikel 6.3. ska alla planer eller projekt som inte direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av ett område, men som enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt kan påverka området på ett betydande sätt, bedömas på lämpligt sätt. Detta har i EU-domstolens rättspraxis tolkats innebära att planer och projekt förutsätter en bedömning, om det utifrån objektiva omständigheter inte är uteslutet att de har en betydande inverkan på området i fråga. I sak har principen tillämpats bland annat på bedömningen av om olika åtgärder, projekt och planer är tillåtna i områden som ingår i nätverket Natura 2000 och på omfattningen av förbudet mot störning av strikt skyddade arter.

Också i Finland har högsta förvaltningsdomstolen ända sedan början av 2000-talet i sina avgöranden tillämpat försiktighetsprincipen i sådana avgöranden som hänför sig till habitatdirektivet och under de senaste åren även mer allmänt i avgöranden som hänför sig till naturvårdsbestämmelser (se till exempel HFD:2005:42, HFD:2008:72, HFD:2013:185, HFD:2014:13 och HFD:2018:121). Som exempel kan tas avgörande HFD:2005:42, där det var fråga om huruvida sökandebolagets utredningar i inmutningsärendet var tillräckliga för att konsekvenserna skulle kunna bedömas. Enligt avgörandet hade handels- och industriministeriet inte tillgång till tillräcklig utredning för att bedöma om för inmutningsföretaget krävdes ett sådant bedömningsförfarande och sådana utlåtanden som avses i 65 § 1 och 2 mom. i naturvårdslagen, när särskild hänsyn togs till den försiktighetsprincip som Europeiska gemenskapernas domstol tillämpar i sin tolkning av artikel 6.3 i habitatdirektivet. I avgörande HFD:2014:13 var det fråga om att trygga förbudet mot att förstöra och försämma föröknings- och rastplatser för flygekorrar som hör till de arter som ingår i bilaga 4 till habitatdirektivet. Enligt avgörandet bör man utgå ifrån att ett sådant område snarare ska vara för omfattande än för snävt. HFD konstaterar i avgörandet att detta förutsätts också av den inom miljörätten allmänt erkända s.k. försiktighetsprincipen.

När det gäller rättspraxis är det skäl att betona att det endast i en del av besluten hänvisas explicit till försiktighetsprincipen. Trots detta har högsta förvaltningsdomstolen utnyttjat principen i sin tolkning, vilket framgår av ordalydelsen i avgörandena. I till exempel avgörande HFD:2018:121 konstateras det att en bedömning med avseende på Natura 2000 med kompletteringar eller någon annan utredning som lagts fram inte innehåller några sådana i EU-domstolens rättspraxis avsedda konstateranden eller slutsatser som kan skingra alla befogade vetenskapliga misstankar om det planerade arbetets inverkan på de naturvärden som utgör grunden för skyddet av Keiniänranta. Likaså konstateras det i avgörande HFD:2019:160 om föröknings- och rastplatser för varg att det utgående från de utredningar och konsekvensbedömningar som hade gjorts förblev till en betydande grad osäkert hur betydande och omfattande de negativa konsekvenserna av bebyggandet och användningen av vindkraftverksområdet på det sätt som delgeneralplanen möjliggjorde var bland annat för vargens rörlighet och revir. Högsta förvaltningsdomstolen har alltså understrukit brister i utredningarna och konsekvensbedömningarna och den inverkan detta har på beslutsfattandet.

I ljuset av utvecklingen och tillämpningspraxis föreslås det att det i naturvårdslagen tas in en ny bestämmelse om försiktighetsprincipen. Även om försiktighetsprincipen de facto påverkar tillämpningen av lagen också utan att det skrivs in på författningsnivå, är det motiverat att synliggöra den också rent konkret genom att ta in ett omnämnande av den i 1 kap. i den föreslagna lagen. Trots att försiktighetsprincipen redan beaktas i gällande rätt, ökar ett explicit omnämnande i lag av den som etablerad princip lagstiftningens förutsägbarhet och transparens och skapar därmed klarhet i rättsläget. Med tanke på exempelvis de myndigheter som tillämpar lagen, markägarna, näringsidkarna och olika föreningar är det motiverat att den försiktighetsprincip som i alla händelser kommer att tillämpas explicit nämns i lagen. Olika principer intar en central ställning också i annan miljölagstiftning, både som stöd för tolkningen och i själva lagstiftningen, och naturvårdslagen samordnas i detta avseende med den övriga regleringen.

Försiktighetsprincipen ska styra tolkningen av bestämmelserna i den föreslagna lagen i särskilt sådana situationer i samband med beslutsfattandet där det föreligger en risk för betydande skador i fråga om den biologiska mångfalden, men där den kunskap som finns att tillgå med tanke på konsekvenserna och bedömningen av dem är osäker. Bedömningen av vad som är betydande måste alltid göras från fall till fall beroende på till exempel verksamhetens art och det hot som föreligger mot det skyddade objektet eller något annat av särskild betydelse. Sådana fall kan till exempel vara undantag från skyddet av hotade och i synnerhet strikt skyddade arter och naturtyper, om det på grund av kunskapsmässiga brister eller avsevärd osäkerhet är svårt att bedöma

konsekvenserna. Också i fråga om områden som hör till nätverket Natura 2000 kan försiktighetsprincipen ha betydelse, om projektet eller planen kan ha betydande skadliga konsekvenser för områdets skyddsvärden. Osäkerhet i fråga om eventuella skadliga verkningar bör beaktas i beslutsfattandet för att beslutet inte ska ha betydande skadliga eller rentav oåterkalleliga konsekvenser för skyddsvärdena. Bestämmelsen framhäver betydelsen av vetenskaplig kunskap, där också den osäkerhet som är förknippad med kunskapen behöver beaktas.

Försiktighetsprincipen innebär dock inte att betydelsen av adekvat vetenskaplig kunskap minskar eller att grunderna för avgöranden enligt lagen inte har något orsakssamband med den faktiska verksamheten. Avsikten med försiktighetsprincipen är att styra beslutsfattandet och utnyttjandet av de uppgifter som ligger till grund för beslutsfattandet så att heltäckande vetenskapliga belägg för skadliga konsekvenser inte alltid är nödvändiga, utan redan sannolikheten för sådana kan vara tillräckligt. Med tanke på tryggandet av den biologiska mångfalden, som är ett av de centrala syftena med lagen, är det motiverat att inte tillåta åtgärder som hotar betydande naturvärden, om det råder avsevärd osäkerhet om konsekvensernas art eller skadlighet. Betydande skadliga konsekvenser för naturvärdena är också ofta bestående.

Det är skäl att poängtera, att den omständigheten att en bestämmelse om försiktighetsprincipen tas in i lagen och att den ska tillämpas från fall till fall inte är ett ställningstagande till huruvida verksamheten är tillåten, utan den bidrar till att styra myndigheternas beslut till att beakta de eventuella kunskapsmässiga bristerna och osäkerhetsfaktorerna på behörigt sätt. I sitt avgörande HFD:2021:68 om tillstånd att avvika från fridlysningen av grön sköldmossa konstaterar högsta förvaltningsdomstolen att det inte ens med beaktande av försiktighetsprincipen finns några grunder för att avvikelser ska anses försämra artens skyddsnivå. Det var fråga om en förflyttning av förekomsten och inte dess förstöring, och det har i ansökan och den bilagda skyddsplanen framförts hur förekomstens förflyttning ska genomföras, och närings-, trafik- och miljöcentralen har därtill fogat villkor för beslutet till undantagslovet.

Försiktighetsprincipen skapar inte heller i sig någon grund för begränsningar i en situation som inte är förknippad med prövning enligt naturvårdslagen. Försiktighetsprincipen är därmed inte självständig i det avseendet att den skulle utgöra en ytterligare förutsättning för myndigheternas beslut. Dess syfte är att styra tillämpningspraxis i fråga om naturvårdslagen och bedömningen av de mest betydande konsekvenserna av besluten på skyddade naturvärden. Försiktighetsprincipen ökar därmed inte till exempel markägarnas eller verksamhetsidkarnas skyldigheter. Att försiktighetsprincipen tas in i lagen skärper inte som sådan bestämmelserna i naturvårdslagen och det förändrar inte heller förutsättningarna för att till exempel bevilja undantag med stöd av lagen.

8 §. Främjande av miljömedvetenhet. Paragrafen är ny och i den föreskrivs om skyldigheten för myndigheter som avses i den föreslagna lagen att i sin verksamhet främja miljöfostran och miljömedvetenhet i syfte att trygga den biologiska mångfalden.

Att öka medborgarnas naturkännedom och allmänna miljömedvetenhet är ett av lagens syften, vilket anges i dess 1 §. När det gäller att främja miljömedvetenheten är det skäl att ta hänsyn till bevarandet och främjandet av jämvikten mellan de olika delområdena av hållbar utveckling. Den uttryckliga uppgiften att främja miljömedvetenheten som ska åläggas myndigheterna inom naturvårdsförvaltningen ger också uttryck för lagens syfte. Enligt vedertagen praxis ingår det redan för närvarande bland naturvårdsmyndigheterna uppgifter att delta i projekt som främjar miljöfostran, men det har inte funnits någon uttrycklig författningsgrund som skulle ha haft sitt ursprung i naturvårdslagen. Närings-, trafik- och miljöcentralerna sköter redan nu sådan miljöfostrande verksamhet som anges i annan lagstiftning, och samordnings- och sakkunniguppgifterna i anslutning till denna verksamhet har koncentrerats till närings-, trafik- och miljöcentralen

i Mellersta Finland genom statsrådets förordning om närings-, trafik- och miljöcentralerna (1373/2018).

Den allmänna uppgiften att främja miljömedvetenheten som ålagts myndigheterna i paragrafen kan också i sig anses uppfylla den formulering om att ”natur- och miljöpedagogik ska främjas” som ingår i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering. Det föreskrivs dessutom i 13 § i lagförslaget att det vid beredningen av genomförandeplanen för den biologiska mångfalden ska säkerställas en tillräcklig växelverkan med de centrala aktörerna i området. Att deltagandet i planeringen i anslutning till naturvården utökas på detta sätt sammanhänger också med att miljömedvetenheten ska främjas enligt den föreslagna paragrafen, eftersom dessa stöder varandra i många avseenden.

Också i kommunerna kan miljömedvetenheten ökas genom olika kampanjer, information och rådgivning. Kommunen kan själv vara kommunikatör och rådgivare eller föra fram andras rådgivning och information eller kampanjer, till exempel genom att delta i genomförandet. Kommunerna ska främja miljöfostran och miljömedvetenhet inom ramen för sina uppgifter enligt 11 § i denna lag.

2 kap. Myndigheter och andra aktörer inom naturvården

I den gällande lagen finns det bestämmelser om förvaltningen av naturvården i 6 §. I paragrafen nämns miljöministeriets, närings-, trafik- och miljöcentralens och kommunens uppgifter. Bestämmelserna ska i sin nuvarande form anses vara snäva. Enligt förslaget ska bestämmelser om vilka uppgifter myndigheter och andra aktörer inom naturvården har tas in i ett nytt kapitel. Bestämmelserna om myndigheternas uppgifter uppdateras, förtydligas och förenhetligas samtidigt i förhållande till den övriga miljölagstiftningen. I kapitlet finns det bestämmelser om statliga naturvårdsmyndigheter, expertmyndigheter inom naturvården samt kommunens och Finlands Naturpanels uppgifter.

9 § Statliga naturvårdsmyndigheter. I paragrafen föreslås bestämmelser om de statliga naturvårdsmyndigheterna.

Enligt 1 mom. svarar miljöministeriet för den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklingen av natur- och landskapsvården. Miljöministeriet är dessutom den administrativa myndighet som avses i rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem (nedan CITES-förordningen). På motsvarande sätt som i fråga om annan lagstiftning inom ministeriets förvaltningsområde ska ministeriet följa och styra tillämpningen av naturvårdslagen och för sin del främja en enhetlig praxis i fråga om lagens tillämpning. Miljöministeriet ska dessutom sköta vissa uppgifter som närmare anges i 13–15, 17, 18, 33, 35, 41, 42, 46, 57, 61, 63, 64, 77, 94, 96, 111, 116, 119, 120 och 123 §.

I 2 mom. anges närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter. Enligt den gällande naturvårdslagen har närings-, trafik- och miljöcentralerna i uppgift att främja och övervaka naturvården och landskapsvården inom sina områden. Genom förslaget preciseras och uppdateras definitionen av uppgiften. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska främja skyddet och ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden samt vården av landskapet inom sitt område, svara för sina myndighetsuppgifter enligt naturvårdslagen, ha tillsyn över att bestämmelserna i naturvårdslagen följs och föra talan för att tillvarata det allmänna naturvårdsintresset.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska som en del av sin verksamhet främja miljöfostran och miljömedvetenhet i enlighet med 8 § i den föreslagna lagen. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska också för sin del sörja för det samarbete som behövs med andra myndigheter och aktörer

och så långt det är möjligt stödja kommunerna i deras i 11 § avsedda uppgift att främja den biologiska mångfalden.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska dessutom vara stödmyndighet för skyddet och vården av den biologiska mångfalden och främja genomförandet och tillämpningen av stödet. Närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (nedan utvecklings- och förvaltningscentret) ska övervaka genomförandet av stödet.

Utvecklings- och förvaltningscentret sköter sådana i 12, 19, 21 och 22 § i statsunderstödslagen (688/2001) nämnda uppgifter som gäller utbetalning, avbrytande av utbetalning och återkrav av understöd som närings-, trafik- och miljöcentralen beviljat. Utvecklings- och förvaltningscentret sköter utöver närings-, trafik- och miljöcentralen även tillsynsuppgifter i enlighet med 15 § i statsunderstödslagen när det gäller understöd som beviljats av närings-, trafik- och miljöcentralen.

Den uppgift som naturvårdsmyndighet som åläggs närings-, trafik- och miljöcentralen motsvarar och kompletterar delvis närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter enligt lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009). Närings-, trafik- och miljöcentralerna sköter enligt 3 § 1 mom. 9 punkten i den lagen inom sitt verksamhetsområde de uppgifter som gäller skydd och ett hållbart nyttjande av naturens mångfald och utövar den behörighet som tillkommer dem, så som om detta föreskrivs i lag. En närings-, trafik- och miljöcentral kan sköta uppgifter också inom verksamhetsområdet för fler än en central, om en utvidgning av verksamhetsområdet kan effektivisera centralernas verksamhet och användning av statens personalresurser och andra resurser, förbättra tillgången till service, främja tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna för regionens finsk- och svenskspråkiga minoritet eller, inom samernas hembygdsområde enligt sametingslagen (974/1995), dess samiska minoritet eller säkerställa tillgången till sådan särskild sakkunskap som behövs för uppgifterna, eller om utvidgningen av verksamhetsområdet är ändamålsenlig av någon annan motsvarande orsak.

Forststyrelsen svarar enligt 3 mom. för de uppgifter som hänför sig till förvaltningen, användningen och skötseln av statens nätverk av naturskyddsområden samt för andra myndighetsuppgifter som anvisats den i denna lag. Dessa uppgifter åläggs Forststyrelsen särskilt i de kapitel i lagen som gäller skyddsområden och tillsyn. Genom bestämmelserna om Forststyrelsens uppgift ses naturvårdslagen över till den del det i den gällande lagen föreskrivs om uppgifterna för den myndighet som svarar för förvaltningen av ett naturskyddsområde. Vid tidpunkten för utfärdandet av den gällande lagen fanns det flera myndigheter som svarade för förvaltningen av de statliga naturskyddsområdena (till exempel Skogsforskningsinstitutet), men dessa uppgifter har numera koncentrerats till Forststyrelsen.

Gränsbevakningsväsendet ska delta i tillsynen över att naturvårdslagen iakttas i naturskyddsområden i enlighet med vad som i annan lagstiftning föreskrivs om Gränsbevakningsväsendets uppgifter. Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets uppgift fanns tidigare i 60 a § i den gällande lagen. Bestämmelsen flyttas nu som sådan till det kapitel som gäller myndigheter. Tullen ska övervaka att naturvårdslagen och CITES-förordningen iakttas vid import, export, återexport och transitering.

10 § Expertmyndigheter inom naturvården. Expertmyndigheter inom naturvården är Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseet.

Finlands miljöcentral är en forsknings- och utvecklingscentral inom miljöområdet som är underställd miljöministeriet. Den stöder bedömningen och valet av mål och medel för en hållbar utveckling samt verkställandet av miljöpolitiken. Enligt lagen om Finlands miljöcentral

(1069/2009) producerar centralen bland annat sakkunnigtjänster för ministeriet, övervakar och bedömer miljöns tillstånd och belastning samt områdesanvändningen, upprätthåller och utvecklar datasystem, informationslager och informationstjänster inom verksamhetsområdet, främjar miljömedvetenhet och utför andra uppgifter som föreskrivits för den. I egenskap av expertmyndighet inom naturvården ska Finlands miljöcentral för sin del sköta uppgifter i anslutning till att ta fram och följa upp information som gäller den biologiska mångfalden. Dessutom ska Finlands miljöcentral även i fortsättningen vara den behöriga myndighet som avses i CITES-förordningen när det gäller utfärdande av tillstånd och intyg.

Naturhistoriska centralmuseet Luomus är en separat institution underställd Helsingfors universitet inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde som har till uppgift att bevara och upprätthålla de naturvetenskapliga nationalsamlingarna och bedriva forskning med anknytning till dem. Museet har dock redan en längre tid haft vissa uppgifter som har ett nära samband med naturvården. I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det om Naturhistoriska centralmuseets ställning som expertmyndighet inom naturvården. Centralmuseets uppgifter hänför sig till skydd och uppföljning av arter samt till informationshantering inom naturvården. Till de uppgifter som Naturhistoriska centralmuseet har som expertmyndighet hör bland annat uppföljning av arter, upprätthållande av informationsmaterial om naturvård samt behandling och tolkning av materialet. Dessutom ska Naturhistoriska centralmuseet vara den vetenskapliga myndighet som avses i CITES-förordningen. Naturhistoriska centralmuseet har också vissa andra sakkunniguppgifter inom naturvård i anslutning till internationella avtal, såsom uppgiften som rådgivande myndighet enligt Eurobats-överenskommelsen (överenskommelsen om skydd av fladdermöss i Europa, FördrS 104/1999).

Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseet har bägge betydande uppgifter i anslutning till informationshanteringen inom naturvården, och de förvaltar vissa centrala informationssystem för naturvården, såsom datasystemet för information om naturtyper, som håller på att utvecklas, och Finlands Artdatacenter.

I det föreslagna 3 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda förordning enligt vilket det genom förordning av statsrådet får utfärdas närmare bestämmelser om de i paragrafen avsedda expertmyndigheternas uppgifter. Detta behövs i synnerhet för att samordna Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseets datasystem, informationshantering och informationsutbyte i enlighet med utvecklingen av datasystemen.

11 § Kommunen. Kommunen ska enligt paragrafen ha till uppgift att främja den biologiska mångfalden. Enligt paragrafen ska kommunen främja skyddet av den biologiska mångfalden samt landskapsvården inom sitt område. Paragrafen föreslås kvarstå huvudsakligen oförändrad i sak.

Enligt förarbetena till den gällande lagen motsvarar bestämmelsen i den gällande 6 § i sak huvudsakligen redan 16 d § 1–3 mom. i den tidigare lagen och avsikten var inte att ändra uppgiftsfördelningen mellan de olika myndigheter som nämns i paragrafen. Bestämmelser om kommunens främjande uppgift föreskrevs ursprungligen redan i början av 1990-talet. Då konstaterades det i förarbetena till lagen att det i naturvårdslagen tas in sådana bestämmelser om naturvårdsförvaltning och myndigheternas naturvårdsuppgifter som saknades i den. I motiveringen till den gällande paragrafen förklaras dock inte närmare vad som har avsetts med kommunens främjande uppgift.

En utgångspunkt för den föreslagna bestämmelsen är en långtgående självstyrelse enligt 121 § i grundlagen. Omfattningen av kommunens kompetens gör det möjligt att integrera skyddet av

den biologiska mångfalden i de uppgifter som kommunen har beslutanderätt i. Enligt den gällande naturvårdslagen ska kommunerna främja naturvården och landskapsvården inom sina områden. Kommunernas främjande uppgift ska förbli allmänt formulerad i lagstiftningen. Kommunerna är mycket olika sinsemellan, och därför är det motiverat att kommunens främjande uppgift hålls på allmän nivå. Då har kommunerna även i fortsättningen möjlighet att välja sådana metoder för främjande som lämpar sig bäst för deras förhållanden och som också är godtagbara lokalt. Skillnaderna i kommunernas ekonomiska resurser kan inverka på i vilken mån olika kommuner kan främja den biologiska mångfalden. Myndigheterna förverkligar de allmänna målen inom ramen för sina uppgifter och befogenheter. Likaså agerar myndigheterna i regel inom ramen för de resurser som anvisats dem i det statsfinansiella beslutsfattandet eller i det beslutsfattande som gäller kommunekonomi. Den främjande uppgiften kan utvecklas i takt med att omvärlden, resurserna, kommunens egna miljömål och forskningen utvecklas. Den föreslagna bestämmelsen stöder för sin del också den skyldighet som i 20 § 2 mom. i grundlagen föreskrivs för det allmänna att verka för att alla tillförsäkras en sund miljö. Bestämmelsen om kommunens främjande uppgift kompletterar kommunens uppgifter enligt annan lagstiftning.

Kommunerna har mångsidiga möjligheter att inom sitt område främja den biologiska mångfalden i samarbete med andra aktörer, eftersom lösningarna för att trygga den biologiska mångfalden ofta nås lokalt. Kommunerna styr också mer allmänt markanvändningen på sitt område exempelvis med hjälp av planläggning, utökar naturkännedomen och genomför naturvård och naturskydd. Dessutom kan kommunerna främja kommuninvånarnas medvetenhet om naturen och även i större utsträckning främja miljöfostran i syfte att trygga den biologiska mångfalden.

Det föreslås att bestämmelsens ordalydelse ska ses över så att uttrycket naturvård i den gällande lagens 6 § ersätts med det mångsidigare uttrycket främjande av skyddet av den biologiska mångfalden, så att bestämmelsen bättre motsvarar syftena såväl i vår tid som med denna lag. I fråga om främjandet av den biologiska mångfalden ska också det syfte som gäller stödjande av hållbart nyttjande av naturtillgångarna och av naturmiljön och som avses i 1 § 4 punkten beaktas. När det gäller kommunernas främjande uppgift kan stödjande av hållbart nyttjande komma i fråga till exempel vid beredningen av olika planer och strategier för friluftsliv och rekreation eller annan användning av områden eller naturresurser.

När det gäller kommunernas främjande uppgift behövs samarbete med olika aktörer och kommunerna behöver såväl finansiellt som kunskapsbaserat stöd för att främja den biologiska mångfalden. Detta främjas till exempel av det föreslagna 9 § 2 mom., enligt vilket närings-, trafik- och miljöcentralen i ärenden som hör till dess verksamhetsområde så långt det är möjligt ska stödja kommunens verksamhet. Dessutom ska hänsyn också tas till de bestämmelser i 4 kap. som gäller stöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden, som kommunerna också kan ansöka om för att utföra sin främjande uppgift. Till denna del bör det dock noteras att stödet inte är avsett för skötseln av lagstadgade uppgifter, utan för olika projekt och andra motsvarande åtgärder. Kommunens främjande uppgift har också samband med de i 13 § 5 mom. i denna lag avsedda regionala genomförandeplaner för den biologiska mångfalden som ska utarbetas så att en tillräcklig växelverkan med de centrala aktörerna i området säkerställs. I beredningen av dessa regionala program har kommunerna en viktig roll som sakkunnig i de lokala förhållandena och som en part som främjar samarbete.

Aktuell och tillförlitlig information är av stor betydelse för främjandet av den biologiska mångfalden. Det datasystem för naturvården som avses i 13 kap i denna lag främjar tillgången till information och informationens användbarhet som stöd för kommunernas beslutsfattande och verksamhet. Kommunerna har en omfattande rätt att utnyttja naturinformationen i datasystemet och därtill ska kommunen enligt 120 § i lagen i den mån det är möjligt lämna närings-, trafik- och miljöcentralen de uppgifter som i samband med kommunens verksamhet uppkommer om

den biologiska mångfalden och de verksamheter som inverkar på den för registrering i datasystemet för naturvården.

Även om bestämmelsen om kommunens främjande uppgift är av allmän karaktär, har kommunen i 97 § 3 mom. också anvisats en specialuppgift, enligt vilken kommunen ska fatta beslut om fridlysning av ett naturminnesmärke i ett privatägt område. Kommunen ska också svara för att ett naturminnesmärke i ett privatägt område märks ut tydligt. Dessutom kan kommunen enligt 94 § 2 mom. göra en framställning till närings-, trafik- och miljöcentralen om att inrätta andra landskapsvårdsområden än landskapsvårdsområden av riksintresse. Dessa uppgifter stöder för sin del den uppgift att främja landskapsvården som ålagts kommunerna.

12 § Finlands naturpanel. I paragrafen föreskrivs det om ett vetenskapligt och oberoende sakkunnigorgan som ska heta Finlands naturpanel. Paragrafen är ny.

Syftet med paragrafen är att stärka den vetenskapliga kunskapens roll som stöd för planeringen av politiken för den biologiska mångfalden och beslutsfattandet om den. Avsikten är dessutom att stärka naturpanelens verksamhetsförutsättningar genom att i naturvårdslagen föreskriva särskilt om den. Paragrafen motsvarar till sina viktigaste delar det som i klimatlagen (609/2015) föreskrivs om Finlands klimatpanel. Naturpanelens och klimatpanelens ställning och uppgifter motsvarar i princip varandra, och därför är det ändamålsenligt att i möjligaste mån förenhetliga också den reglering som gäller dem.

Den gällande lagen innehåller inga bestämmelser om naturpanelen, utan dess verksamhet baserar sig på ett beslut av miljöministeriet (20.4.2020). Den vetenskapliga och oberoende arbetsgrupp (Finlands naturpanel) som för närvarande tillsatts genom beslut av ministeriet är ett stöd för planeringen av den biologiska mångfalden och beslutsfattandet om den. Dess uppgift är att på motsvarande sätt sammanställa, granska och analysera vetenskaplig kunskap om den biologiska mångfaldens tillstånd, så att den kan utnyttjas bland annat för planeringen och uppföljningen av naturpolitiken i syfte att stoppa förlusten av biologisk mångfald. Naturpanelen kan också utföra andra uppgifter som gäller produktion av en sådan kunskapsbas som behövs för att stoppa förlusten av biologisk mångfald samt föreslå policyalternativ som baserar sig på forskning. Det sakkunnigorgan som föreslås i paragrafen ersätter den nuvarande arbetsgrupp som tillsatts genom beslut av miljöministeriet.

I 1 mom. föreskrivs det om tillsättande av naturpanelen. Enligt förslaget ska naturpanelen tillsättas av statsrådet och dess mandatperiod vara begränsad till fyra år åt gången. Miljöministeriet ska i samarbete med de övriga ministerierna bereda ett förslag till att tillsätta naturpanelen. Med att naturpanelen enligt paragrafen ska vara oberoende avses särskilt att medlemmarna i naturpanelen ska handla objektivt i panelen. I naturpanelen ska olika vetenskapsområden vara representerade. Med detta avses att det vid tillsättandet av panelen särskilt ska tas fasta på mångsidigheten hos vetenskapsområdena och balansen mellan dem. Med olika vetenskapsområden avses till exempel naturvetenskap, samhällsvetenskap och ekonomisk vetenskap samt i vidare bemärkelse sektorer med nära anknytning till tryggheten av mångfalden, såsom transport, klimat och markanvändning. Panelen ska också uppfylla kraven på jämställdhet och likabehandling. Lämpliga som medlemmar i naturpanelen är i regel personer som arbetar eller har arbetat i akademiska uppdrag, som har vetenskaplig sakkunskap inom naturpanelens uppgifts-område och som iakttar de allmänna forskningsetiska principerna bland annat när det gäller öppenheten om bindningar. Att dessa principer iakttas bidrar till att stärka förtroendet för naturpanelens objektivitet som vetenskapligt sakkunnigorgan. Akademiska uppdrag som avses ovan kan vara exempelvis en anställning vid eller uppgiften som emerita eller emeritus vid universitet eller forskningsinstitut.

I 2 mom. föreskrivs det om naturpanelens uppgifter. Naturpanelen har till uppgift att för planeringen, genomförandet, uppföljningen och beslutsfattandet i fråga om politiska åtgärder som gäller biologisk mångfald ta fram, sammanställa och analysera vetenskaplig kunskap. Ansvaret för det egentliga framtagandet av kunskap om biologisk mångfald ska fortfarande i huvudsak finnas hos forskningsinstitut inom olika förvaltningsområden samt universitet och högskolor. Naturpanelens uppgifter anknyter till behandlingen och sammanställningen av denna kunskap i enlighet med det förevarande behovet av kunskap. Naturpanelen kan dock, om den så önskar, också självständigt ta fram ny vetenskaplig kunskap utöver att sammanställa och analysera sådan.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det också om givande av utlåtanden. Naturpanelen kan som en oberoende aktör som utgår från vetenskaplig kunskap ge utlåtanden om planer och andra handlingar som påverkar den biologiska mångfalden. Exempel på sådana är den nationella strategin och det nationella handlingsprogrammet för biologisk mångfald som avses i 13 § i denna lag samt även de riksomfattande strategier, planer och andra motsvarande handlingar som hänför sig till tryggheten av den biologiska mångfalden och som baserar sig på andra författningar. Panelen kan, om den så önskar, utifrån den senaste vetenskapliga kunskapen till exempel bedöma om de åtgärder som ingår i planerna är tillräckliga i förhållande till de syften som anges i 1 § i naturvårdslagen. Vidare föreskrivs det i 2 mom. att naturpanelen också kan ta fram andra utredningar och annat material som passar dess uppgiftsbeskrivning och som gäller produktion och utveckling av sådan information som behövs för att stoppa förlusten av biologisk mångfald. Om dessa kan panelen vid behov också informera allmänheten och beslutsfattarna. Med andra utredningar och annat material avses till exempel olika verksamhetsanvisningar eller annat material som syftar till att öka den kunskapsbas som behövs för att trygga den biologiska mångfalden och för sin del till exempel för att stödja sådant främjande av miljömedvetenheten som avses i 8 § i denna lag. I momentet föreslås vidare en bestämmelse om att det till medlemmarna i Finlands naturpanel kan betalas ett skäligt arvode för skötseln av uppgiften. Det kan exempelvis vara fråga om ett årligt arvode.

Miljöministeriet kan också begära ett utlåtande av naturpanelen om aktuella informationsbehov som gäller den biologiska mångfalden när miljöministeriet planerar anvisandet av de anslag som är avsedda för panelens verksamhet och bereder en tillhörande utlysning om understöd. Naturpanelen ska således kartlägga informationsbehov och identifiera eventuella brister i informationen ur det vetenskapliga sakkunnigorganets perspektiv. När utlåtande begärs av naturpanelen ska det vara fråga om ett vanligt samrådsförfarande och naturpanelens bedömning av informationsbehovet ska inte omfatta någon offentlig förvaltningsuppgift. Ansökan om statsunderstöd ska lämnas in av bakgrundsorganisationerna för naturpanelens medlemmar. Besluten om anslagsfördelningen ska beredas av miljöministeriet. Miljöministeriet ska bevilja och övervaka statsunderstöden vid fördelningen av det anslag som i budgeten anvisats naturpanelen. Närmare bestämmelser om statsunderstödsförfarandet och miljöministeriets roll ska utfärdas i en förordning som utfärdas med stöd av statsunderstödslagen (688/2001). Statens forskningsinstitut kan inte beviljas statsunderstöd, och därför fattas finansieringsbesluten i fråga om dem som projektfinansieringsbeslut.

I enlighet med 3 mom. ska det genom förordning av statsrådet få utfärdas närmare bestämmelser om naturpanelens uppgifter, sammansättning och andra förfaranden som gäller naturpanelens verksamhet samt om valet av medlemmarna och om medlemmarnas mandatperioder och arvoden. Valet av medlemmar ska även omfatta förfarandet för nominering av medlemmar.

3 kap. Naturskyddsplanering

13 § Nationell strategi och nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald. Paragrafen är ny. Enligt artikel 6 i konventionen om biologisk mångfald ska varje fördragsslutande part a) utveckla nationella strategier, planer eller program för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald eller i detta syfte, anpassa befintliga strategier, planer eller program, vilka ska återspegla bland annat de åtgärder, som anges i konventionen av relevans för den berörda fördragsslutande parten, och b) integrera, så vitt möjligt och om så är lämpligt, bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald i relevanta sektoriella eller tvärsektoriella planer, program och politiska riktlinjer. Finlands senaste strategi för bevarande och hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden, som ska uppfylla konventionens mål, har godkänts genom statsrådets principbeslut 2012 och den omfattar åren 2012–2020. En ny strategi för biologisk mångfald och ett handlingsprogram för den bereds under 2022. Till stöd för strategin har det utarbetats ett handlingsprogram som de berörda ministerierna har förbundet sig till. Strategin och handlingsprogrammet är redan en etablerad del av helheten för tryggnad och främjande av den biologiska mångfalden. För att främja att konventionen verkställs på ett korrekt sätt föreslås det i naturvårdslagen bestämmelser om den rättsliga grunden för den nationella strategin och det nationella handlingsprogrammet för biologisk mångfald och om förfarandet i anslutning därmed. Samtidigt återspeglar de, tillsammans med den regionala genomförandeplanen, också de skyldigheter i fråga om främjande av deltagande som anges i 2 § 2 mom. och 20 § 2 mom. i grundlagen.

Enligt 1 mom. svarar miljöministeriet i samarbete med andra ministerier och centrala aktörer för utarbetandet av den nationella strategin för biologisk mångfald och handlingsprogrammet för att genomföra strategin. I strategin sätts det upp riksomfattande verksamhetsmässiga, kvantitativa och tidsmässiga mål för att stoppa förlusten av biologisk mångfald och förbättra tillståndet för den biologiska mångfalden. Avsikten är att strategin ska styra beredningen av de åtgärder som följer av den.

I det handlingsprogram för biologisk mångfald som avses i 2 mom. ska de åtgärder specificeras som behövs för genomförandet av strategin och utses de som ansvarar för genomförandet av åtgärderna och uppföljningen av åtgärdernas effektivitet. Det tillvägagångssätt som föreslås i paragrafen bygger på erfarenheter av det nationella genomförandet av konventionen sedan 1997, vilket grundar sig på samarbete mellan flera ministerier, vetenskap, frivilligorganisationer och intressegrupper. Ett åtgärdsprogram som stöder sig på målen i strategin utarbetas i samarbete med ministerierna, det civila samhället, olika intressentgrupper och näringslivet. Medlen i handlingsprogrammet har således beretts på bred bas i samarbete med intressentgrupperna, och intressentgrupperna deltar också aktivt i genomförandet av programmet. Målet är att bereda, besluta och genomföra bevarandet och ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden på ett sätt som genomsyrar samhället, så att målen blir en del av alla centrala aktörers verksamhet. Detta tillvägagångssätt kallas integrering.

Enligt 3 mom. ska statsrådet godkänna den nationella strategin för biologisk mångfald. Däremot grundar sig handlingsprogrammet redan på målen i strategin, och därför behöver handlingsprogrammet för att genomföra strategin inte godkännas av statsrådet, utan miljöministeriet svarar för utarbetandet av programmet. Förfarandet motsvarar nuvarande praxis.

Enligt 4 mom. ska närmare bestämmelser om utarbetandet av strategin för biologisk mångfald och handlingsprogrammet få utfärdas genom förordning av statsrådet. Det kan behöva föreskrivas närmare om utarbetandet av strategin och handlingsprogrammet, såsom om samarbete och annan i 17 § avsedd växelverkan mellan myndigheter och om ordnandet av en offentlig debatt, och därför innehåller paragrafen ett bemyndigande att utfärda förordning.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska enligt 5 mom. för sitt område kunna utarbeta en genomförandeplan för den biologiska mångfalden som gäller strategin och handlingsprogrammet. Närings-, trafik- och miljöcentralen är i nyckelställning såsom verkställande myndighet och tillsynsmyndighet i fråga om naturvårdslagen. Genom bestämmelsen blir det möjligt att behandla den nationella strategin och handlingsprogrammet på regional nivå. Det föreslås att innehållet i bestämmelsen ska vara allmänt utformat. Inom varje närings-, trafik- och miljöcentralens område kan frågan behandlas med statliga myndigheter, kommuner, landskapsförbund, markägare och näringslivet samt organisationer och det övriga civila samhället utifrån områdets egna utgångspunkter och inom ramen för tillgängliga resurser. Vid utarbetandet av genomförandeplanerna ska en tillräcklig växelverkan med de centrala aktörerna i området säkerställas. Inom samernas hembygdsområde innebär detta samarbete och växelverkan med Sametinget. Vid beredningen av de regionala genomförandeplanerna kan man således beakta kommunernas åtgärder och behov i anslutning till främjandet av den biologiska mångfalden i området. Genom kommunikation i anslutning till beredningen kan man främja medborgarnas, föreningarnas, företagens och kommunernas delaktighet och öka den allmänna miljömedvetenheten. Närmare bestämmelser om deltagande och växelverkan vid naturskyddsplanering finns i 17 §.

Enligt 6 mom. ska beredningen och uppföljningen av strategin och handlingsprogrammet och den regionala genomförandeplanerna grunda sig på bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap. De i den föreslagna 10 § nämnda expertmyndigheterna inom naturvården, nämligen Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseet, är de främsta producenterna av sådan kunskap som avses i denna paragraf, men ämnesområdets omfattning förutsätter samarbete också med andra statliga forskningsinstitut, såsom Naturresursinstitutet, Meteorologiska institutet och Geologiska forskningscentralen samt universitet. Finlands naturpanel enligt 12 § i den föreslagna lagen har likaså en viktig uppgift när det gäller att säkerställa kravet på vetenskaplig kunskap. Vid beredningen och uppföljningen av strategin, handlingsprogrammet eller den regionala genomförandeplanerna ska hänsyn vid behov också tas till samernas traditionella kunskap. Vid beredningen av strategin och handlingsprogrammet samt den regionala genomförandeplanerna ska de planer som avses i 7–9§ i klimatlagen (609/2015) beaktas. Genom beaktandet av de planeringsinstrument som avses i klimatlagen främjas samordningen av dessa lagar. Klimatförändringen ökar förlusten av biologisk mångfald genom många olika verkningsmekanismer. Samtidigt kan naturskyddet bidra till anpassningen till klimatförändringen.

Miljöministeriet svarar för uppföljningen av strategin och handlingsprogrammet och rapporterar till statsrådet om genomförandet av strategin. Eftersom ansvaret för genomförandet av handlingsprogrammet fördelas mellan de centrala förvaltningsområdena, ska också rapporteringen utarbetas i samarbete mellan ministerierna och samordnas av miljöministeriet. I rapporteringen till statsrådet utnyttjas den process där Finland regelbundet rapporterar till konventionens sekretariat om det nationella genomförandet av konventionen i enlighet med artikel 26 i konventionen.

14 § Åtgärdsprogram för frivilligt naturskydd. I den nya paragrafen föreslås bestämmelser om den rättsliga grunden för åtgärdsprogram för frivilligt naturskydd och om den beslutanderätt som hänför sig till den. Inom naturskyddet har man under de senaste åren betonat åtgärder som baserar sig på frivilligt skydd. Som exempel på åtgärdsprogram för frivilligt naturskydd kan nämnas handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland METSO och livsmiljöprogrammet Helmi, inom ramen för vilka frivilligt skydd, naturvård och restaurering har genomförts i stor omfattning. Målet för METSO-handlingsplanen, som godkändes som ett principbeslut av statsrådet, är att stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden i den finska skogsnaturen före 2025. Syftet med livsmiljöprogrammet Helmi, som inleddes 2019, är att vårda och restaurera myrar, våtmarker, fågelvatten, skogliga livsmiljöer och vårdbiotoper som är värdefulla med tanke på mångfalden. Inom ramen för Helmi-programmet har statsrådet den

27 maj 2021 fattat ett principbeslut om målen för skydds-, restaurerings- och iståndsättningsåtgärderna fram till 2030. I enlighet med principbeslutet har också statsrådets förordning om statsunderstöd som åren 2021–2030 beviljas för projekt för iståndsättning, vård och restaurering av livsmiljöer (880/2021, i kraft den 21 oktober 2021–31 december 2030) utfärdats. Genomförandet av handlingsprogrammen har hittills grundat sig på budgetbeslut samt olika tillämpningsanvisningar och praxis.

Vid utvärderingen av hur väl naturvårdslagen fungerar har behovet av att stärka författningsgrunden för de handlingsprogram som baserar sig på frivillighet lyfts fram. Det har bedömts att avsaknaden av reglering i viss mån är problematisk bland annat med tanke på rättssäkerheten och godtagbarheten samt uppföljningen och utvärderingen av och transparensen i verksamheten. Det har ansetts att riktlinjer för mer komplicerade principer för riktande av stöd eller incitament behöver stödja sig på lagstiftning.

Enligt 1 mom. kan det i syfte att främja den biologiska mångfalden på frivillig väg utarbetas åtgärdsprogram för skydd av livsmiljöer, naturtyper och arter och förbättring av deras tillstånd. Åtgärdsprogram ska utarbetas av det behöriga ministeriet och godkänns av statsrådet. Ministerierna kan också utarbeta åtgärdsprogram i samarbete.

Enligt 2 mom. ska i åtgärdsprogrammen fastställas flera års kvantitativa och kvalitativa mål för åtgärder som främjar den biologiska mångfalden. I dem fastställs dessutom ministeriernas och andra statliga myndigheters ansvar samt uppföljningen av genomförandet och effektiviteten. Enligt 3 mom. utarbetas åtgärdsprogram för att främja och trygga naturvärden av riksintresse, men de kan också utarbetas regionalt.

Enligt 4 mom. godkänner statsrådet åtgärdsprogrammen vid sitt allmänna sammanträde.

15 § Naturskyddsprogram. Paragrafen motsvarar i stor utsträckning det som föreskrivs i 7 och 8 § i den gällande lagen. Enligt paragrafen kan det för att trygga naturvärden av riksintresse utarbetas naturskyddsprogram, genom vilka områden reserveras för naturskyddsändamål. Programmen kan gälla både vissa typer av naturområden inom hela landet och enskilda områden, till exempel områden som kompletterar tidigare program. Ett program behöver således inte omfatta hela landet. Det avgörande är att det område som inkluderas i ett program har ett värde av riksintresse som naturskyddsområde. I sådana situationer föreligger det dock ingen skyldighet att utarbeta ett naturskyddsprogram, utan ett enskilt område kan också direkt inrättas som naturskyddsområde, om någon av de i 43 § 2 mom. avsedda förutsättningarna för inrättande föreligger. I ett naturskyddsprogram kan ingå både områden som ägs av staten och privatägda områden. Det är också möjligt att utarbeta ett program som omfattar enbart statsägda eller enbart privatägda områden. Vid behov kan ett naturskyddsprogram också utarbetas för att skydda platser där arter som kräver särskilt skydd förekommer. Detta blir aktuellt närmast i situationer där tryggheten av en arts livsmiljö kräver att ett stort antal och relativt stora markområden skyddas. Eftersom ett naturskyddsprogram har betydande rättsverkningar, såsom den åtgärdsbegränsning som nämns nedan, ska det av programmet framgå vilket slags åtgärder som anses äventyra programmets syften.

Enligt 3 mom. ska naturskyddsprogrammen utarbetas av miljöministeriet. När program utarbetas ska enligt förvaltningslagen de vars fördel eller rätt saken berör ges tillfälle att bli hörda. Begreppet sakägare bestäms enligt de allmänna förvaltningsrättsliga principerna. Sakägare är således de vars fördel eller rätt saken berör. De ska ges tillfälle att bli hörda. Bestämmelser om mer omfattande växelverkan och deltagande i utarbetandet av naturskyddsprogram finns i 17 §. Naturskyddsprogrammen ska godkännas av statsrådet. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

16 § Naturskyddsprogrammets rättsverkningar. Paragrafen motsvarar 9 § i den gällande lagen. Efter det att statsrådet har godkänt ett naturskyddsprogram ska det naturligtvis vara möjligt att på de områden som ingår i planen förhindra sådana åtgärder som äventyrar syftet med skyddet. Inom dessa områden träder en åtgärdsbegränsning som gäller detta i kraft genom beslut av statsrådet. Om besvär över beslutet anförs hos högsta förvaltningsdomstolen, kan den dock förbjuda verkställigheten av åtgärdsbegränsningen. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan bevilja tillstånd till avvikelser från den begränsning som föreskrivs i 1 mom., om syftet med skyddet inte nämnvärt äventyras. Med beaktande av de olika målen för olika naturskyddsprogram kan förutsättningarna för beviljande av avvikelser inte regleras närmare, utan prövningen görs från fall till fall. När statliga myndigheter och inrättningar planerar sina åtgärder och fattar beslut om att de ska vidtas, ska de se till att åtgärderna inte försvårar genomförandet av naturskyddsprogrammen. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

17 § Deltagande och växelverkan. Paragrafen motsvarar delvis 8 § 2 mom. i den gällande lagen, men det föreslås en precisering av bestämmelsen. I paragrafen föreskrivs det om den växelverkan vid naturskyddsplanering som avses i 3 kap. Bestämmelsen lämpar sig således för strategin och handlingsprogrammet för biologisk mångfald, de regionala genomförandeplanerna, åtgärdsprogram för frivilligt naturskydd och naturskyddsprogram. Delaktighet i och möjligheter att påverka förfaranden för främjande av den biologiska mångfalden har fått en större roll och de sporrar också till att ta ansvar för den biologiska mångfalden. Vid naturskyddsplanering ska för det första ekonomiska, sociala och kulturella synpunkter samt regionala och lokala särdrag beaktas. Ett omnämnande av motsvarande slag finns i 2 § i den gällande lagen, från vilken det överförs till denna paragraf. Vid beredningen av planer och program ska en tillräcklig offentlig kommunikation samt samarbete och växelverkan mellan olika myndigheter och andra aktörer säkerställas. Växelverkan ska ordnas och information om utgångspunkterna och målsättningarna för planeringen ges så att markägare, sammanslutningar, myndigheter och andra aktörer i området har möjlighet att delta i beredningen.

När arbetet med ett naturskyddsprogram inleds ska miljöministeriet enligt 2 mom. på ett begripligt sätt informera om programmet så att det skapas förutsättningar för att inleda en offentlig debatt. Information om planer och program ska så aktivt som möjligt ges den breda allmänheten på ett begripligt sätt och med beaktande av olika medborgargrupperns möjligheter att delta. I informationen ska man i möjligaste mån utnyttja mångsidiga metoder, såsom diskussionsmöten, digitala system, sociala medier eller andra informationsmedel enligt prövning från fall till fall. Genom växelverkan och information stärks den breda allmänhetens möjligheter att få information om den biologiska mångfaldens tillstånd och åtgärder för att främja mångfalden samt främjas det civila samhällets deltagande i naturskyddsplaneringen.

18 § Uppföljning av naturskyddet. Paragrafen är ny. Uppföljning av bevarandestatusen för arter och naturtyper är en väsentlig del av den övergripande planeringen av naturskyddet. I den gällande naturvårdslagen finns det inga bestämmelser om uppföljning av naturskyddet, utan en bestämmelse om detta har utfärdats genom naturvårdsförordningen. Rättsläget kan till denna del inte anses vara ändamålsenligt med beaktande av uppföljningens betydelse, dess nära koppling till naturskyddsplaneringen samt utgångspunkten att bestämmelser om aktörernas centrala ansvar och skyldigheter ska utfärdas genom lag. Bestämmelserna om uppföljning bidrar också till fullgörandet av den övervakningsskyldighet som anges i artikel 11 i habitatdirektivet. Uppföljningen har också betydelse för beredskapen inför de förändringar som klimatförändringen orsakar naturen.

Enligt 1 mom. ska miljöministeriet i samarbete med andra behöriga myndigheter ordna uppföljning av utbredning, förekomst och frekvens av naturtyper och vilda arter. Utifrån resultaten av uppföljningen ska det vara möjligt att bedöma bevarandestatusen för arter och naturtyper och

förändringar i den. Då ska hänsyn särskilt tas till de hotade arterna och naturtyperna och uppföljningen av hur hotgraden hos dem utvecklas, de naturtyper och arter av gemenskapsintresse som avses i habitatdirektivet samt de vilda fågelarter som avses i fågeldirektivet. Uppföljningen bör utföras i samarbete med andra behöriga myndigheter. Jord- och skogsbruksministeriet svarar för uppföljningen av vilt- och fiskarter. När det gäller naturtyper utförs uppföljningen också av Naturresursinstitutet och Geologiska forskningscentralen. Också Naturhistoriska centralmuseet utför uppföljning av arter.

Om det utifrån uppföljningen kan bedömas att bevarandestatusen för en art eller naturtyp inte är gynnsam, ska miljöministeriet enligt det föreslagna 2 mom. likaså i samarbete med andra behöriga myndigheter vidta åtgärder för att uppnå en gynnsam bevarandestatus. Med dessa åtgärder avses till exempel olika verktyg för planering och beslutsfattande som står till myndighetens förfogande och som ingår i dess behörighet.

Enligt 3 mom. ska Forststyrelsen och närings-, trafik- och miljöcentralen svara för uppföljningen av antalet naturskyddsområden och naturminnesmärken samt deras areal och ekologiska status. Nämnade myndigheter sköter redan i nuläget dessa uppföljningsuppgifter i samarbete. Enligt 4 mom. svarar Finlands miljöcentral för sammanställningen av de uppgifter som behövs för de rapporter som avses i artikel 12 i fågeldirektivet och artikel 17 i habitatdirektivet. Med dessa rapporter refereras det till den skyldighet EU:s medlemsländer har att regelbundet rapportera till Europeiska kommissionen om tillämpningen av bestämmelserna i direktiven samt särskilt om de skyddsåtgärder som vidtagits och deras inverkan på bevarandestatusen för skyddade objekt. Finlands miljöcentral svarar redan i nuläget för denna s.k. direktivrapportering.

Genom förordning av statsrådet behöver det utfärdas närmare bestämmelser om ordnandet av uppföljningen. Ett bemyndigande att utfärda förordning om detta föreslås i 5 mom.

För att trygga en kunskapsbaserad miljö- och naturpolitik behövs det kontinuerlig långvarig uppföljning som ger en helhetsbild av förändringarna i olika grupper av arter och i olika nivåer i naturen. Uppföljningen ska vara planmässig, heltäckande på regional nivå och ekosystemnivå samt representativ med tanke på arterna och basera sig på utnyttjande av tidigare uppföljning. Det finns skäl att trygga de pågående långtidsuppföljningarnas framtid så att värdefulla tidsserier inte bryts.

Uppföljningen av naturtypernas tillstånd i Finland är fortfarande av ringa omfattning, även om internationella och nationella förpliktelser och bedömningar förutsätter uppföljning. I fråga om många naturtyper behöver basutredningar ännu göras, uppgifterna om förekomst och egenskaper utökas samt sörjas för att geografiska datamängder och gemensamma informationssystem som gäller naturtyperna är öppet tillgängliga.

Till viktiga långtidsuppföljningar av naturtyper hör Riksskogstaxeringen, RST, som Naturresursinstitutet ansvarar för. Inventeringarna av skogarna i Finland utgör en unik tidsserie om skogarnas och myrarnas utveckling sedan 1920-talet, varefter de har upprepats med ca 5–10 års intervall. Viktigt uppföljningsmaterial utgör dessutom det material om naturtyper i skyddsområden som förvaltas av Forststyrelsens Naturtjänster, Finlands miljöcentral och Finlands skogscentralens omfattande material om naturtyper och geografisk information samt Geologiska forskningscentralens omfattande kartläggningmaterial som gäller torvmarker, jordmånen, berggrunden och bland annat åsar, dyner och andra sandjordar samt inventeringar av havsmiljön. Vid uppföljningen av naturtyper samt vid bedömningen av hotgraden och bevarandestatusen behövs samarbete mellan alla centrala aktörer som sammanställer och förvaltar material om naturtyper.

Sammanställning, analys och uppföljning av uppgifter om naturtyper utförs i åtta expertgrupper (Östersjön, kusten, sötvatten och stränder, myrmarker, skogar, hållmarker samt sten- och blockfält, vårdbiotoper och fjäll) och samordnas av Finlands miljöcentral. Hotbedömningen är ett viktigt mått i uppföljningen. Utvecklingen av bedömningarna och uppföljningen av naturtyper förutsätter kontinuitet i samarbetet mellan de centrala aktörerna och en gemensam användning av material. Upprätthållandet av samarbetsnätverket fungerar bäst genom att förutsättningarna för expertgruppernas verksamhet tryggas med hjälp av såväl finansiering som olika aktörers positiva inställning och den expertresurs som står till förfogande.

4 kap. Stödjande av skydd och vård av den biologiska mångfalden

I utvärderingarna av hur naturvårdslagen fungerar har betydelsen av ekonomiska styrmedel identifierats: ”Det behöver utvecklas finansieringsinstrument som uppmuntrar till naturvård och restaurering”. Behovet av stöd konkretiseras i synnerhet i de åtgärder för vård av naturtyper och arters livsmiljöer samt landskapsområden, som i det nuvarande systemet baserar sig på etablerad praxis. Dessa vårdåtgärder har i nuläget genomförts med stöd av ett avtal mellan närings-, trafik- och miljöcentralen och objektets ägare. En ändamålsenlig organisering av verksamheten och vidareutvecklingen av den har dock ansetts förutsätta att den rättsliga grunden stärks. Genom lagen om ändring av naturvårdslagen (732/2020) togs i lagen in bestämmelser om stöd som beviljas i form av varor eller tjänster för åtgärder som främjar restaurering och vård. I dessa bestämmelser föreslås det nu endast mindre preciseringar, utöver vilket det tas in en bestämmelse om ekonomiskt understöd. Med ekonomiskt understöd avses specialunderstöd enligt 5 § i statsunderstödslagen, och sådant specialunderstöd kan beviljas bland annat för ett försöks-, start-, forsknings- eller utvecklingsprojekt eller något annat projekt med begränsat syfte. Statsunderstödslagen gäller däremot inte stöd som beviljas i form av varor och tjänster, och därför innehåller kapitlet närmare bestämmelser om sådant stöd och om ansökan om och beviljande av stödet. Till den del det stöd som beviljas i form av varor eller tjänster riktar sig till ett företags eller en annan sammanslutnings ekonomiska verksamhet ska dessutom Europeiska unionens rättsakter om statligt stöd, om vilka det föreskrivs i 22 §, tillämpas.

Bestämmelser om understöd som beviljas i enlighet med statsunderstödslagen finns i 20 § i detta kapitel och bestämmelser om stöd som beviljas i form av varor eller tjänster finns i 21–30 § i detta kapitel. Bestämmelserna om ansökningstid och information samt bokföring i 31 och 32 § gäller båda stödformerna.

19 § Stödformer. I den föreslagna paragrafen fastställs de stödformer för skydd och vård av den biologiska mångfalden som avses i detta kapitel, nämligen ekonomiskt understöd enligt statsunderstödslagen samt stöd som beviljas i form av varor eller tjänster.

20 § Understöd för att främja skyddet och vården av den biologiska mångfalden. I paragrafen föreslås bestämmelser om ett nytt behovsprövat understöd som kan beviljas för projekt och åtgärder för främjande av skyddet och vården av den biologiska mångfalden och av natur- och kulturlandskapet. Understöd ska också kunna beviljas för forskning och utveckling som gäller biologisk mångfald. Sådana projekt eller åtgärder kan till exempel vara skötsel av vårdbiotoper, restaurering och vård av fågelvatten och våtmarker eller intensivfångst av främmande arter av små rovdjur, det vill säga mink och mårhund, på områden som är värdefulla att skydda. Understöd kan dessutom beviljas till exempel för genomförande av den regionala genomförandeplanen för den i 13 § avsedda nationella strategin för biologisk mångfald. Understöd beviljas med stöd av statsunderstödslagen (688/2001) inom ramen för budgetmedlen.

I statsunderstödslagen finns bestämmelser om de grunder och förfaringssätt som ska iaktas när statsunderstöd beviljas. Med understöd enligt denna paragraf avses specialunderstöd enligt 5 §

i statsunderstödslagen, och sådant specialunderstöd kan beviljas bland annat för ett försöks-, start-, forsknings- eller utvecklingsprojekt eller något annat projekt med begränsat syfte. På ansökan om understöd, innehållet i ansökan, stödbeslutet och återbetalningen av understöd tillämpas statsunderstödslagen som allmän lag. Stöd som avses i 21–30 § i den föreslagna lagen och som beviljas i form av varor eller tjänster betraktas inte som sådant statsunderstöd som avses i statsunderstödslagen.

Bestämmelser om utbetalning av understöd, avbrytande av utbetalning och återkrav av understöd finns i statsunderstödslagen. De uppgifter som avses i 12, 19, 21 och 22 § i den lagen sköts enligt 2 mom. av närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (utvecklings- och förvaltningscentret). Utvecklings- och förvaltningscentret sköter utöver närings-, trafik- och miljöcentralen även de tillsynsuppgifter som avses i 15 § i statsunderstödslagen.

På motsvarande sätt som i fråga om sådant i 21 § avsett stöd som beviljas i form av varor och tjänster ska understöd enligt 3 mom. kunna beviljas fysiska personer, företag, offentliga samfund eller andra sammanslutningar, med undantag för statens bokföringsenheter.

I 4 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Avsikten är att närmare bestämmelser om beviljande, utbetalning och användning av understöd ska få utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelsen motsvarar statsunderstödslagens 8 §, enligt vilken närmare bestämmelser om statsunderstöd får utfärdas genom förordning av statsrådet. I fråga om bemyndigandena att utfärda förordning har 80 § 1 mom. i grundlagen beaktats. Enligt det momentet ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Den som utfärdar förordning kan emellertid genom lag bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om sådant som är av mindre betydelse för individens rättigheter och skyldigheter. Behörigheten för den som utfärdar bemyndigandet begränsas i fråga om den aktuella stödordningen av den reglering av statligt stöd som baserar sig på statsunderstödslagen och därigenom särskilt på EU-rätten. De understödsformspecifika bestämmelser som utfärdas genom förordning är till sin natur reglering som preciserar lagen.

21 § Stöd. I paragrafen föreslås bestämmelser om stöd, i form av varor eller tjänster, för åtgärder för vård och restaurering av i naturvårdslagen avsedda arters livsmiljöer samt av i naturvårdslagen avsedda naturtyper och natur- eller kulturlandskap.

Enligt det föreslagna 1 mom. är stödandet av åtgärder som främjar skyddet av den biologiska mångfalden beroende av prövning, och stöd kan beviljas inom ramen för det maximibelopp som fastställts i statsbudgeten. Ingen har subjektiv rätt till stöd. Stödet kan bestå av varor och tjänster. Stödet ska således kunna omfatta både varor och tjänster eller någondera av dem, beroende på behovet av vård eller iståndsättning. Typiskt är att det är fråga om stöd som ges i form av en tjänst. Åtgärder som kan komma i fråga som sådana vård- och iståndsättningsåtgärder som avses här är exempelvis slätter, avlägsnande av träd, röjning, avbränning eller betesgång, inklusive eventuell inhyrning av betesdjur. Med varor avses exempelvis stängselmaterial som betesgången kräver.

Enligt 2 mom. kan närings-, trafik- och miljöcentralen bevilja stöd som avses i kapitlet efter ansökan eller med markägarens samtycke. I en situation där stödet främjar stödmottagarens ekonomiska verksamhet, kan det beviljas endast på grundval av ansökan. Förfarandet bidrar till att säkerställa att villkoren enligt Europeiska unionens statsstödsregler uppfylls. Syftet med stödordningen för vård och iståndsättning som gäller arter, naturtyper och landskap som avses i naturvårdslagen är dock att främja den biologiska mångfalden på ett sätt som inte i snitt främjar

stödmottagarens ekonomiska verksamhet, vilket innebär att stödet i allmänhet inte ger stödmottagaren någon nytta som kan mätas i pengar. Det kan antas att stödet till övervägande del kommer att riktas till sådana områden och objekt där det inte bedrivs någon ekonomisk verksamhet. Närings-, trafik- och miljöcentralen bedömer i respektive fall om de planerade vård- och istandsättningsåtgärderna främjar stödmottagarens ekonomiska verksamhet. I praktiken kommer närings-, trafik- och miljöcentralen och markägaren att ha kontakt och förhandla om vilka åtgärder som behövs innan stödet beviljas och redan innan den egentliga ansökan ges in eller samtycket lämnas. För att markägarens rättssäkerhet ska kunna säkerställas ska samtycket till att stöd beviljas alltid ges skriftligen.

I 3 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Närmare bestämmelser om stödet får enligt förslaget utfärdas genom förordning. Avsikten är att de stödspecifika bestämmelserna om stödets innehåll ska utfärdas genom förordning av statsrådet, vilket innebär att den föreslagna lagen och den stödspecifika förordningen tillämpas vid stöd. Bemyndigandena att utfärda förordning är nödvändiga i synnerhet med anledning av de förutsättningar för beviljande av statligt stöd som bestäms separat för varje stöd. I fråga om bemyndigandena att utfärda förordning har 80 § 1 mom. i grundlagen beaktats. Enligt det momentet ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Den som utfärdar förordning kan emellertid genom lag bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om sådant som är av mindre betydelse för individens rättigheter och skyldigheter. Behörigheten för den som utfärdar bemyndigandet begränsas i fråga om den aktuella stödordningen i synnerhet av den reglering av statligt stöd som baserar sig på EU-lagstiftning. De stödspecifika bestämmelser som utfärdas genom förordning är till sin natur reglering som preciserar lagen.

22 § Tillämpningen av Europeiska unionens statsstödsregler. I paragrafen föreslås bestämmelser om hur det i kapitlet avsedda systemet för stöd som beviljas i form av varor eller tjänster eller understödet förhåller sig till Europeiska unionens lagstiftning.

I 1 mom. föreslås en allmän bestämmelse om tillämpningen av Europeiska unionens statsstödsregler. Till den del stödet riktas till ett företags eller en annan sammanslutnings ekonomiska verksamhet ska dessutom Europeiska unionens rättsakter om statligt stöd tillämpas. Beroende på stödet kan det vara fråga om stöd som omfattas av tillämpningsområdet för den allmänna gruppundantagsförordningen, gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn eller någon av *de minimis*-förordningarna.

EU:s regler om statligt stöd möjliggör stöd och stödprogram, om den nationella regleringen är förenlig med de krav som ställs i EU:s lagstiftning om statligt stöd. EU-rätten innehåller inga materiella bestämmelser om stödsystem för åtgärder som främjar den biologiska mångfalden. Således har den nationella lagstiftningen en viktig roll när det gäller att föreskriva om sådant stöd och om förutsättningarna för stödet.

Den allmänna gruppundantagsförordningen om statligt stöd gör det möjligt för medlemsstaterna att införa statliga stödordningar och bevilja stöd utan förhandsgodkännande från kommissionen. En sammanställning i efterhand behövs dock, och kommissionen kan övervaka dessa stödordningar och stöd.

Stödordningar och stöd enligt den allmänna gruppundantagsförordningen ska uppfylla de allmänna kraven i kapitel I i förordningen och de krav som avses i kapitel II som gäller övervakning. Kommissionen har också utfärdat riktlinjer för stöd och stödordningar för miljöskydd och energi (2014/C 200/01, EUT C 200/19, 28.6.2014). Kommissionen tillämpar riktlinjerna vid bedömningen av sådana stöd och stödordningar som förutsätter förhandsanmälan om statligt stöd till kommissionen och kommissionens förhandsgodkännande.

När det gäller stöd som riktas till jordbruk tillämpas i regel gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn. Stödordningen ska uppfylla de allmänna kraven i kapitel I i förordningen och kraven i kapitel II som gäller övervakning samt de stödspecifika kraven. Enligt gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn ska medlemsstaterna, senast tio arbetsdagar innan en stödordning som är undantagen från anmälningskyldigheten träder i kraft eller ett stöd för särskilda ändamål som är undantaget enligt förordningen beviljas, lämna kommissionen en sammanfattande information om stödet.

Dessutom bör det noteras att iakttagandet av EU:s statsstödsregler också kan grunda sig på tillämpningen av regeln om beviljande av stöd av mindre betydelse, s.k. *de minimis*-stöd (kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013, 1408/2013 eller 717/2014). När det gäller miljöåtgärder inom skogsbruket kan den allmänna *de minimis*-förordningen eller riktlinjerna för statligt stöd till jordbruk och skogsbruk i vissa situationer bli tillämpliga.

I 2 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Det föreslås att närmare bestämmelser om beviljande, förutsättningar för beviljande, användning och skyldigheter som gäller stöd som är förenligt med Europeiska unionens statsstödsregler får utfärdas genom förordning. I momentet preciseras att de unionsrättsakter om statligt stöd som ska tillämpas är den allmänna gruppundantagsförordningen, gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn och *de minimis*-förordningen. I praktiken innebär detta att det genom förordning kommer att utfärdas stödspecifika bestämmelser om de krav i fråga om olika stödformer som anges i EU:s statsstödsregler om statligt stöd. Bestämmelserna kan gälla exempelvis förutsättningar för beviljande av stöd, stödnivåer och beräkningsgrunder för stödet, vilka baserar sig på tillämplig gruppundantagsförordning. Bestämmelser om de stödspecifika förutsättningarna för beviljande av stöd behöver alltid utfärdas genom förordning av statsrådet. Bemyndigandet att utfärda förordning är nödvändigt, eftersom de stödspecifika bestämmelserna kan variera beroende på kraven i de EU-rättsakter om statligt stöd som är tillämpliga i respektive fall.

23 § *Ordnande av stöd*. I paragrafen föreslås bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter vid ordnande av stöd.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska enligt 1 mom. förbereda upphandlingen av stödet, fatta upphandlingsbeslut och ingå upphandlingskontrakt i fråga om stödet. Till uppgifterna ska också höra att ordna det praktiska genomförandet av upphandlingen och överlåtelsen av stödet på basis av stödbeslutet samt att sköta andra organiseringsuppgifter som krävs för genomförandet av stödinsatserna. Till uppgifterna ska också höra att betala varor eller tjänster. Bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter föreslås dessutom ingå i flera paragrafer i det föreslagna 4 kap. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska också planera stödinsatserna. Med detta avses emellertid inte planering av hur stödet i ett enskilt fall genomförs, vilket i regel den som ansöker om stöd ska göra.

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan skaffa tjänsten också av den som ansöker om stöd eller markägaren. I så fall är det inte fråga om stöd enligt stödordningen, utan om upphandling och tillhörande upphandlingskontrakt enligt den aktuella paragrafen.

I 2 mom. föreslås en informativ hänvisning, enligt vilken lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016), nedan *upphandlingslagen*, tillämpas på upphandlingen av varor och tjänster. Om upphandlingen underskrider det nationella tröskelvärde som anges i upphandlingslagen, ska på upphandlingen tillämpas närings-, trafik- och miljöcentralens interna föreskrifter och anvisningar om småskalig upphandling. I praktiken kan närings-, trafik- och miljöcentralerna utnyttja Hansel Ab:s ramavtal vid upphandlingen. Också Statens upphandlingshandbok

(2017) som finansministeriet gett ut innehåller rekommendationer i anslutning till småskalig upphandling.

24 § Stödmottagare. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om vem som kan beviljas stöd.

Enligt paragrafen kan stöd beviljas fysiska personer, företag, andra sammanslutningar samt offentliga samfund, med undantag för statens bokföringsenheter, som definieras i 12 a § (1096/2009) i lagen om statsbudgeten (423/1988).

Det bör noteras att EU:s statsstödsregler medför vissa begränsningar i fråga om stödberättigande. De begränsningar av rätten till stöd som följer av innehållet i dessa regler ska iakttas. Närmare bestämmelser om begränsningarna får utfärdas med stöd av den föreslagna 22 §.

25 § Ansökan om och samtycke till stöd. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om ansökan om och samtycke till stöd.

I 1 mom. föreslås en bestämmelse om att stöd ska sökas hos närings-, trafik- och miljöcentralen. Stöd ska sökas eller samtycke ges i skriftlig form innan den åtgärd som får stöd inleds. Med detta avses att stöd inte kan sökas eller samtycke inte ges, om den berörda åtgärden redan har inletts. Kravet hänför sig till kraven i EU:s rättsakter om statligt stöd, enligt vilka stödet ska ha en stimulans effekt i enlighet med antingen artikel 6 i den allmänna gruppundantagsförordningen eller artikel 6 i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn. Detta ska inte anses vara fallet om åtgärden redan har inletts innan stödet söks. I 1 mom. föreslås dessutom en bestämmelse om att nytt stöd inte ska få beviljas förrän den tid har löpt ut under vilken ett stöd som beviljats tidigare för samma åtgärd ger effekter. Det stöd som beviljats tidigare kan ha en viss period under vilken det ger effekter. Under den tiden ska stöd således inte få beviljas för samma åtgärd. Stöd kan dock beviljas flera gånger i följd.

Enligt det föreslagna 25 § 2 mom. ska stödansökan innehålla vissa grundläggande uppgifter. Uppgifterna gäller sökanden, projektet eller verksamheten (genomförandeplan), beräknade stödberättigande kostnader, beräkningsgrunderna för kostnaderna, offentlig finansiering samt andra viktiga omständigheter som hänför sig till projektet eller verksamheten. Viktiga omständigheter som ska anges i ansökan är bland annat en redogörelse för den nytta stödåtgärden medför för de arter, naturtyper eller natur eller kulturlandskap som avses i naturvårdslagen.

Stödansökan ska innehålla uppgift om annan offentlig finansiering som erhållits för projektet eller åtgärden. Avsikten är att ta reda på och att, på det sätt som anges i 26 §, se till att det inte har beviljats någon annan överlappande offentlig finansiering för samma åtgärd. Med annan offentlig finansiering ska avses andra understöd eller stöd som beviljats av offentliga medel för samma åtgärd. Det kan exempelvis röra sig om stöd för vård av livsmiljöer i skog i miljöstödsobjekt eller inom naturvårdsprojekt med stöd av den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (34/2015) (lagen om finansiering av hållbart skogsbruk [1094/1996] upphävdes den 1 februari 2015 och den temporära lagen gäller till och med den 31 december 2023). Dessutom är det möjligt att stödja bland annat skötseln av vårdbiotoper med stöd av miljöersättningssystemet inom programmet för utveckling av landsbygden. Programmet innefattar också stöd för icke-produktiva investeringar i inledande röjning och stängsling av vårdbiotoper.

Bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003) ska tillämpas på utredning av ett ärende till övriga delar när inget annat anges i den föreslagna lagen. Vid behov ska stödmyndigheten med stöd av 31 § i förvaltningslagen kunna begära ytterligare utredningar av sökanden. Enligt 31 § 2 mom. i förvaltningslagen ska en part lägga fram utredning om grunderna för sina yrkanden.

Parten ska dessutom också i övrigt medverka till utredningen av ett ärende som han eller hon har inlett. Således ska sökanden i samband med ansökan lämna riktiga och tillräckliga uppgifter om ändamålet med stödet, det planerade genomförandesättet, åtgärdens nytta för restaureringen, iståndsättningen och vården av naturtyper, arternas livsmiljöer eller natur eller kulturlandskap och om andra omständigheter som myndigheten behöver känna till för att avgöra ansökan. Ansökan och den utredning som eventuellt begärts av sökanden med stöd av förvaltningslagen utgör grunden för att närings-, trafik- och miljöcentralen får de uppgifter den behöver för behandlingen av stödansökan och för beslutsprövningen. Den som ansöker om stöd ansvarar för att uppgifterna är riktiga.

På ansökan om stöd tillämpas också lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003, nedan lagen om elektronisk kommunikation). Enligt 1 § i lagen om elektronisk kommunikation hör bland annat förvaltningsärenden till lagens tillämpningsområde. I 9 § i lagen om elektronisk kommunikation finns bestämmelser om kravet på skriftlig form, enligt vilka elektroniska dokument som sänts till en myndighet uppfyller kravet på skriftlig form vid anhängiggörande och behandling av ärenden. Ett elektroniskt dokument som kommit in till en myndighet behöver inte kompletteras med en underskrift, om dokumentet innehåller uppgifter om avsändaren och om det inte finns anledning att betvivla dokumentets autenticitet eller integritet. Om ett elektroniskt dokument som sänts till en myndighet innehåller utredning om ett ombuds behörighet, behöver ombudet inte lämna in fullmakt. Myndigheten kan dock förordna att en fullmakt ska lämnas in, om den har anledning att betvivla ombudets behörighet eller behörighetens omfattning.

Stöd ska också kunna beviljas på närings-, trafik- och miljöcentralens eget initiativ på basis av markägarens skriftliga samtycke. Om stöd beviljas med stöd av markägarens skriftliga samtycke ska närings-, trafik- och miljöcentralen enligt vad som föreskrivs i 3 mom. säkerställa att den har de uppgifter som avses i 2 mom.

I 4 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Närmare bestämmelser om innehållet i stödansökan ska få utfärdas genom förordning av statsrådet. Det behöver genom förordning utfärdas närmare bestämmelser om kraven på innehållet i ansökan, beroende på stödobjektet. Exempelvis är de närmare kraven på ansökningar som gäller iståndsättning och skötsel av vårdbiotoper inte desamma som de krav som gäller vård av arternas livsmiljöer eller landskapsvård. Utöver de stödspecifika krav på innehållet i ansökningar som anges genom förordning ska också 2 mom. tillämpas.

26 § Förutsättningar för beviljande av stöd. I paragrafen föreslås bestämmelser om förutsättningarna och begränsningarna för beviljande av stöd. Stödet ska vara beroende av prövning på det sätt som föreslås i 21 §. Beviljandet av stöd ska basera sig på en helhetsbedömning.

Enligt 1 mom. är det vid prövningen av förutsättningarna för beviljande av stöd viktigt att den åtgärd som stöds utifrån en helhetsbedömning främjar uppnåendet av målen för skyddet av den biologiska mångfalden. Prövningen av beviljande av stöd ska i huvudsak basera sig på de beslut om skydd av arter, skydd av naturtyper eller landskapsvård som fattas med stöd av naturvårdslagen och dessutom på målen i livsmiljöprogrammet Helmi eller i något annat program enligt denna lag. Inom livsmiljöprogrammet Helmi, som startats för att förbättra livsmiljöerna, har det satts upp mål för iståndsättning och vård av livsmiljöerna fram till 2030. En förutsättning för beviljande av stöd är dessutom att det inte har beviljats annan offentlig finansiering för samma åtgärd. Stöd kan dock beviljas för att genomföra åtgärden på nytt vid en senare tidpunkt, efter det att den tid som en åtgärd som genomförts med hjälp av stöd ger effekter redan har gått ut i enlighet med vad som föreskrivs i den föregående paragrafen.

Med stöd av den föreslagna 22 § ska dessutom EU:s stödspecifika krav uppfyllas. Kraven baserar sig på den gruppundantagsförordning (*den allmänna gruppundantagsförordningen, gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn* eller *de minimis-förordningen*) som är tillämplig i varje enskilt fall, och i fråga om dem kommer det i denna stödordning att utfärdas bestämmelser på förordningsnivå.

En ytterligare förutsättning för beviljande av stöd är enligt den föreslagna 21 § att den finansiering som behövs ingår i statsbudgeten och att miljöministeriet har anvisat närings-, trafik- och miljöcentralen behövlig finansiering. I praktiken kan genomförandet av stödet fördelas på olika närings-, trafik- och miljöcentralers verksamhetsområden allteftersom miljöministeriet anvisar anslag för stödet.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att stödet kan täcka kostnaderna helt eller delvis. Grunden för beräkningen av stödet ska vara de kostnader inklusive mervärdesskatt som varan eller tjänsten orsakar närings-, trafik- och miljöcentralen. Stödnivån kommer att vara beroende av bestämmelserna i den tillämpliga gruppundantagsförordningen.

I 3 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Genom förordning får det utfärdas närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av stöd, stödets belopp och omfattning samt om beräkningsgrunderna. Ett bemyndigande behövs för att stödspecifika bestämmelser ska kunna tas in i förordningen. Exempelvis kan kraven på stödinsatser som gäller istandsättning och skötsel av vårdbiotoper avvika från de krav som gäller vård av arternas livsmiljöer och landskapsvård. De stödspecifika krav som anges i förordningarna ska tillämpas utöver vad som föreskrivs i 26 § i denna lag. Dessutom bör det noteras att EU:s statsstödsregler kan medföra behov av att reglera stödnivåerna. Ett bemyndigande om det ingår i den föreslagna 22 §.

27 § Återtagande av stödansökan eller samtycke. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om sökandes rätt att återta stödansökan och samtycke.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska den som ansöker om stöd helt eller delvis kunna återta sin ansökan eller markägaren helt eller delvis återta sitt samtycke till stödet fram till delfäendet av stödbeslutet. Bestämmelser om delgivning och delfående i ärenden finns i 9 kap. i förvaltningslagen. Exempelvis sker vanlig delgivning enligt 59 § i förvaltningslagen per post genom brev till mottagaren. Mottagaren anses ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes, om inte något annat visas. Sökanden ska utan dröjsmål skriftligen underrätta närings-, trafik- och miljöcentralen om återtagandet av stödansökan.

Sökanden ska med stöd av det föreslagna 2 mom. få återta stödansökan och markägaren få återta sitt samtycke senare än vad som anges i 1 mom. Detta ska vara möjligt om det rör sig om ett oöverstigligt hinder (*force majeure*) eller något annat exceptionellt förhållande som hindrar stödinsatsen. *Force majeure* kan komma till uttryck på olika sätt, men hindret ska vara så betydande att sökanden inte har kunnat agera inom den tid som avses i 1 mom. Med *force majeure* ska avses en oförutsedd exceptionell händelse utanför parternas kontroll som hindrar att åtgärden genomförs. En sådan händelse är exempelvis en naturkatastrof eller en störning i samhället. Det beror på stödinsatsen vad som ska anses vara ett exceptionellt förhållande som hindrar insatsen. I praktiken ska sökanden åberopa att *force majeure* eller ett exceptionellt förhållande föreligger och lägga fram en utredning om detta i sin anmälan om återtagande. Om stödmottagaren inte själv kan genomföra återtagandet exempelvis på grund av bristande rättshandlingsförmåga, har stödmottagarens rättsinnehavare rätt att föra talan i enlighet med vad som föreskrivs om det någon annanstans i lag.

RP 76/2022 rd

28 § Beslut och avtal om stöd. Enligt förslaget ska stödet basera sig på närings-, trafik- och miljöcentralens beslut. Dessutom avses paragrafen gälla avtal om stöd.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska enligt vad som föreslås fatta ett skriftligt beslut om stödet. Beslut ska fattas även i fråga om en anmälan som gäller återtagande av stöd.

Beslutet kan vara positivt eller negativt. På beslutet tillämpas dessutom bestämmelserna i förvaltningslagen exempelvis när det gäller beslutets form (43 §), innehåll (44 §) och motivering (45 §). Också lagen om elektronisk kommunikation kan tillämpas bland annat vid elektronisk underskrift av beslutshandlingar och elektronisk delgivning (4 kap.), om myndighetens system möjliggör det.

Enligt 1 mom. ska ett positivt stödbeslut innehålla uppgift om stödets maximibelopp, stödets penningvärde inklusive mervärdesskatt, stöd villkoren samt grunderna för beviljande av stöd samt grunderna för avbrytande och återkrav av stöd och övervakning av användningen av stöd. Eftersom stödets exakta penningvärde kan slås fast först efter det att vårdåtgärderna har genomförts, ska närings-, trafik- och miljöcentralen enligt 2 mom. underrätta stödmottagaren om det faktiska penningvärdet när åtgärderna har slutförts.

Med stöd av 3 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen kunna ingå avtal med stödmottagaren vid behov även om detaljerna för genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet. I avtalet ska anges bland annat avtalsparternas uppgifter och ansvar i fråga om genomförandet av stödåtgärderna och efter behov också andra detaljer.

Om stödet beviljas på grundval av markägarens skriftliga samtycke krävs det enligt 4 mom. alltid ett avtal. I dessa situationer får närings-, trafik- och miljöcentralen inte meddela ett positivt beslut förrän markägaren och centralen har ingått ett avtal om detaljerna för genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet. Förfarandet är således identiskt med förutsättningen för att inrätta ett privat naturskyddsområde enligt 47 § i denna lag.

Enligt det föreslagna 5 mom. får närmare bestämmelser om innehållet i stödbeslutet och avtalet utfärdas genom förordning av statsrådet. Den stödspecifika, preciserande regleringen kommer således att finnas på förordningsnivå.

29 § Avbrytande och återkrav av stöd. I paragrafen föreslås bestämmelser om avbrytande och återkrav av stöd. Det är med tanke på ordnandet av stödinsatserna i praktiken och med tanke på riktandet av resurser motiverat att uppgifterna anförtros närings-, trafik- och miljöcentralen.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om de grunder på vilka närings-, trafik- och miljöcentralen ska avbryta stödinsatserna. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska fatta ett beslut om avbrytande, i vilket det bestäms att stöd som redan överlåtits eller stödbeloppet helt eller delvis återkrävs.

En grund för avbrytande föreligger i en situation där det är uppenbart att stödmottagaren har låtit bli att uppges eller har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter om en omständighet och detta väsentligt har inverkat på erhållandet av stödet, stödets omfattning eller stöd villkoren eller att stödmottagaren använder stödet för ett väsentligen annat ändamål än vad det har beviljats för i stödbeslutet eller att stödmottagaren i övrigt väsentligen bryter mot stöd villkoren. En grund för avbrytande är vidare att detta krävs enligt Europeiska unionens lagstiftning som gäller det berörda stödet.

Enligt det föreslagna 3 mom. kan närings-, trafik- och miljöcentralen besluta att inte återkräva stödet eller en del av det, om stödmottagaren har rättat sitt förfarande som anges 1 mom. och

uppnåendet av målen för stödet inte har äventyrats. Huruvida stödet återkrävs är då beroende av närings-, trafik- och miljöcentralens prövning.

30 § Ränta och dröjsmålsränta på stöd som återkrävs. I paragrafen föreskrivs det om ränta och dröjsmålsränta i situationer där stödet måste återkrävas.

I det belopp som återkrävs ska närings-, trafik- och miljöcentralen, räknat från den dag då stödet betalades ut, inkludera en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (633/1982) ökad med tre procentenheter. Om det återkrävda beloppet inte betalas senast den förfalldag som stödmyndigheten bestämt, ska på beloppet betalas en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen.

31 § Bokföring. I paragrafen föreslås bestämmelser om stödmottagarens och understödstagarens bokföringsskyldighet.

Mottagaren av i 20 § avsett understöd ska bokföra användningen av understödet i enlighet med bokföringslagen (1336/1997) med hjälp av ett eget kostnadsställe eller på något annat sätt så att användningen av understödet kan övervakas utan svårighet. Understödstagaren ska också i enlighet med bokföringslagen bevara alla verifikationer som hänför sig till genomförandet av det projekt som får understöd. I fråga om stöd som avses i 21 § är närings-, trafik- och miljöcentralen bokföringsskyldig. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska också ansvara för upphandlingen av stödet.

32 § Ansökningstid och information. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter i anslutning till stöd.

Med stöd av den föreslagna paragrafen kan närings-, trafik- och miljöcentralen fastställa en ansökningstid för stöd enligt 21 § eller understöd enligt 20 § i detta kapitel. Avsikten är att öppna för nya utlysningar kontinuerligt eller enligt vad som krävs för stödinsatserna.

Dessutom ska närings-, trafik- och miljöcentralen öppet informera om möjligheten att ansöka om stöd och understöd, om det förfarande som ska iaktas vid ansökan samt om förutsättningarna och villkoren för beviljande av stöd eller understöd. Information om stödordningen kan ges i det allmänna datanätet på myndighetens webbplats, det vill säga i praktiken på närings-, trafik- och miljöcentralens webbplats. Vid behov kan även andra informationskanaler användas.

5 kap. Europeiska unionens nätverk Natura 2000

Kapitlet motsvarar till sitt innehåll 10 kap. i den gällande lagen. I kapitlets bestämmelser föreslås endast mindre preciseringar.

33 § Nätverket Natura 2000. I paragrafen föreslås inga ändringar jämfört med det som föreskrivs i naturvårdslagens 64 §, sådan den lyder i lag 1259/2014, eller jämfört med det som föreskrivs om kungörelse i 64 § 2 mom., sådant det lyder i lag 1406/2019.

Genom 1 mom. har artikel 3.1 i habitatdirektivet genomförts. I enlighet med motiveringen till regeringens proposition 77/2014 används i 1 mom. i fråga om de områden som ska anmälas till nätverket enligt fågeldirektivet den benämning som finns i direktivet, det vill säga "särskilt skyddsområde" (Special Protection Area, SPA). På motsvarande sätt ska de områden som valts till nätverket enligt habitatdirektivet kallas "särskilda bevarandeområden" (Special Areas of Conservation, SAC). Särskilda bevarandeområden anses ha bildats när den förteckning över

RP 76/2022 rd

områden som motsvarar kommissionens beslut om områden av gemenskapsintresse har publicerats genom förordning av miljöministeriet.

I den förteckning som publicerats genom förordning av miljöministeriet anges de särskilda bevarandeområdena sådana de enligt statsrådets beslut har föreslagits till Europeiska kommissionen och sådana Europeiska kommissionen har godkänt områdena utifrån förslagen. Eftersom nätverket Natura 2000 har beretts i flera omgångar och på grundval av många på varandra följande beslut är det ur alla aktörers synvinkel klarast att i författningssamlingen publicera en heltäckande förteckning och kartor över de områden som ingår i det slutliga nätverket. För tydlighetens skull kommer även de SPA-områden som ingår i fågeldirektivet att tas in i förordningen.

Med stöd av bestämmelsen har miljöministeriets förordning om en förteckning över de områden som omfattas av nätverket Natura 2000 (354/2015) utfärdats i enlighet med vilka områden som dittills godkänts av de områden som Finland föreslagit och anmält.

I enlighet med motiveringen till regeringens proposition 79/1996 föreskrivs det i 2 mom. om hur Finlands förslag till områden som ska införlivas i nätverket Natura 2000 ska beredas och godkännas. I enlighet med motiveringen till regeringens proposition 73/2019 ska myndigheten delge förslaget genom offentlig kungörelse i enlighet med 62 a § i förvaltningslagen. Vid tillämpningen av förvaltningslagens 62 a § ska också lagens 62 b §, som gäller offentliggörande av uppgifter (inklusive personuppgifter), tillämpas. Detta kan göras till exempel genom att man publicerar en länk till närings-, trafik- och miljöcentralens offentliga kungörelse.

I enlighet med motiveringen till regeringens proposition 77/2014 är det enligt 3 mom. statsrådets allmänna sammanträde som beslutar om ändring av sådana uppgifter om områden som ingår i nätverket Natura 2000 som har en naturvetenskaplig karaktär. I den bestämmelsen gäller ändring av uppgifter alltså inte längre de områden som ingår i Finlands förslag till områden, det vill säga områden som ska tas med i nätverket, utan endast uppdatering av uppgifter om områden som redan hör till nätverket. Med ändring av uppgifter av naturvetenskaplig karaktär avses sådana ändringar som kan inverka på en parts rättigheter och skyldigheter. Med sådana ändringar avses framför allt antecknande av arter eller naturtyper som utgör grund för skydd av området i ett formulär eller strykande av en sådan uppgift. Dessutom krävs ett beslut, om betydelsen av förekomsten av en art eller naturtyp som nämns i formuläret stiger från klass D (inte betydelsefull) till klass A–C, eller om betydelsen sjunker från en betydelsefull klass till klass D. Ändring av någon annan punkt i andra delar av formuläret till följd av att uppgifter av naturvetenskaplig karaktär ändras kan också kräva ett beslut. Sådana ändringar kan bestå bland annat av preciserande uppgifter som gäller grunderna för skydd av ett område i den text som beskriver området eller uppgifter om riskfaktorer som eventuellt inverkar på området och som ska antecknas i formuläret. Beslutet ska fattas av statsrådets allmänna sammanträde.

Ett tillägg till eller en ändring av den beteckning som gäller den unionsrättsliga grunden för ett Natura 2000-område (SAC-område enligt habitatdirektivet eller SPA-område enligt fågeldirektivet) för ett Natura 2000-område som redan finns bör däremot ses som ett beslut som gäller förslag till eller anmälan om ett nytt område till Europeiska kommissionen och ska därför beredas och behandlas enligt det förfarande som anges i 33 § 2 mom. En ändring av uppgifterna gäller endast sådana Natura 2000-områden som redan ingår i nätverket Natura 2000.

Markägare och andra vilkas rätt eller fördel saken kan påverka ska höras i enlighet med förvaltningslagen innan beslutet fattas.

RP 76/2022 rd

I enlighet med motiveringen till regeringens proposition 77/2014 är avsikten att i 4 mom. bestämma de uppgifter som ska ingå i den förteckning som utfärdas genom förordning av miljöministeriet. Dessa uppgifter är områdets identifikationsnummer, namn, grunderna för skydd av området, koordinaterna för mittpunkten samt uppgifter om huruvida det i området finns en prioriterad naturtyp enligt bilaga I till habitatdirektivet eller en prioriterad art enligt bilaga II till det direktivet. Avsikten är dessutom att genom förordning av miljöministeriet publicera kartor över Natura 2000-områdena. I detta sammanhang avses med grunden för skydd av ett område huruvida området har tagits med i nätverket med stöd av habitatdirektivet eller fågeldirektivet eller med stöd av båda.

34 § Förbud mot att försämra naturvärden. I paragrafen föreslås inga ändringar jämfört med det som föreskrivs i naturvårdslagens 64 a §, sådan den lyder i lag 1259/2014.

I enlighet med motiveringen till regeringens proposition 77/2014 utfärdas det i paragrafen ett allmänt materiellt förbud mot att väsentligt försämra arter eller naturtyper som utgör grunden för skydd av ett område som hör till nätverket Natura 2000 och som finns uppräknade i de regionala blanketterna i databasen för Natura 2000.

Till grunderna för skydd av ett område hör inte naturtyper eller arter som i fråga om betydelse hör till klass D (inte betydande). Detta förbud att försämra omfattar även betydande störningar som riktas mot arter. I sak ingår ett förbud med samma innehåll när det gäller projekt eller planer som kräver tillstånd eller godkännande i lagens 39 § 1 mom., i vilket beviljande av tillstånd för genomförande av ett projekt eller fastställande av en plan förbjuds om bedömningsförfarandet enligt 35 § 1 och 2 mom. visar att projektet betydligt försämrar de naturvärden för vilkas skydd området införlivats i nätverket Natura 2000.

Enligt artikel 6.2 i habitatdirektivet ska medlemsstaterna i de särskilda bevarandoområdena vidta lämpliga åtgärder för att förhindra försämring av livsmiljöerna och habitaterna för arterna samt störningar av de arter för vilka områdena har utsetts, om sådana störningar kan ha betydande konsekvenser för målen med direktivet. Genom bestämmelsen åläggs medlemsstaterna att vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra betydlig försämring av arter och naturtyper i särskilda bevarandoområden. Samma förpliktelse gäller enligt artikel 7 i habitatdirektivet särskilda skyddsområden som valts i enlighet med fågeldirektivet. Det är således motiverat att utsträcka förbudet att försämra ett område till att gälla även grunderna för skydd av områden som hör till nätverket Natura 2000 i enlighet med fågeldirektivet.

En korrekt verkställighet av direktivet förutsätter att förbudet mot att försämra ett område gäller alla former av verksamhet, oberoende av om verksamheten är tillståndspliktig eller inte.

Brott mot förbudet att försämra ett område kan enligt 133 § 1 mom. 2 punkten i lagen leda till straff för naturskyddsförseelse. För att säkerställa att den föreslagna bestämmelsen iakttas ska det i 36–38 § dessutom föreskrivas om förfaranden som gäller myndigheter och dem som ansvarar för åtgärder.

35 § Bedömning av projekt och planer. I 2 mom. föreslås en precisering i fråga om begäran om utlåtande, men i övrigt föreslås inga ändringar jämfört med det som föreskrivs i naturvårdslagens 65 §, sådan den lyder uppdaterad till sin ordalydelse och sina hänvisningar i lag 255/2017.

I enlighet med motiveringen till regeringens proposition 79/1996 har det bedömningsförfarande som förutsätts i första meningen i artikel 6.3 i habitatdirektivet genomförts genom paragrafen.

RP 76/2022 rd

I 1 mom. föreskrivs det om skyldigheten för den som genomför ett projekt eller gör upp en plan att bedöma eller låta bedöma vilka konsekvenser projektet eller planen har för ett Natura 2000-område. Artikel 4.5 i habitatdirektivet kräver bedömning först efter att kommissionen har godkänt området som ett område av gemenskapsintresse. I lagförslaget föreslås det i enlighet med den gällande lagen och med iakttagande av kommissionens rekommendation att paragrafen ska ha rättsverkningar inom ett område redan när statsrådet har föreslagit att det ska ingå i Natura 2000. Det skulle vara inkonsekvent om områdets naturvärden kunde förstöras medan ärendet behandlas i kommissionen.

Med projekt avses bland annat olika byggprojekt som gäller byggnader, vägar, järnvägar, flygplatser, hamnar och kraftledningar, gruvprojekt, vattendragsreglering och dikning. Med planer avses både planer enligt markanvändnings- och bygglagen och andra planer, till exempel väg- och järnvägsplaner.

En bedömning ska göras, om projektet eller planen sannolikt betydligt försämrar naturvärdena i ett område som ingår i eller föreslagits ingå i Natura 2000. Dessa konsekvenser ska bedömas med tanke på hur de inverkar på syftet med att skydda området. Ärendet ska granskas med tanke på de naturtyper och livsmiljön för de arter som är orsak till att området har införlivats i eller avses bli införlivat i nätverket Natura 2000. Detta framgår av förslaget till kommissionen. Europeiska unionens domstol har i sin avgörandepraxis gett tolkningar av bedömningsskyldigheten. Viktigast bland dessa är domen av den 14 april 2005 i mål C-441/03 Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Nederländerna.

Det finns situationer där ett projekt eller en plan i sig inte har de konsekvenser som avses här, men i samverkan med andra anhängiga eller kända projekt och planer kan resultatet bli en sådan försämring av naturvärdena som avses ovan. Även då ska en bedömning göras.

I vissa situationer gäller bedömningsskyldigheten också projekt och planer som genomförs utanför ett existerande eller föreslaget Natura 2000-område. Så är fallet om projektet eller planen sannolikt har betydande skadliga verkningar för ett område som ingår i Natura 2000-området. Sålunda kan till exempel byggandet av en flygplats som orsakar buller invid ett område som ingår i Natura 2000, eller en ändring av vattenhushållningen i ett fågelvatten genom en vägbank förutsätta en sådan bedömning som avses i paragrafen, även om själva det område som ingår i Natura 2000 inte direkt berörs.

Bedömningen ska göras på behörigt sätt. Detta betyder bland annat att projektets eller planens konsekvenser för Natura 2000-området ska bedömas med en godtagbar metod och att resultaten klart ska framgå av handlingarna.

Enligt 2 mom. ska den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen övervaka att en ändamålsenlig bedömning har gjorts när en sådan krävs med stöd av 1 mom. Därefter ska myndigheten begära utlåtande av närings-, trafik- och miljöcentralen och av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är. För statsägda marker är Forststyrelsen i allmänhet ansvarig. Den gällande lagen innehåller den ursprungliga formuleringen ”innehavaren av naturskyddsområdet” (1096/1996), men formuleringen preciseras i enlighet med motiveringen till regeringens proposition 79/1996 så att den gäller den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är. I fråga om omfattande områden ska utlåtande begäras i fråga om den del av området som nås av verkningarna.

I sådana situationer där närings-, trafik- och miljöcentralen själv ansvarar för planeringen eller genomförandet av ett projekt ska miljöministeriet fatta beslut om vilken annan närings-, trafik-

RP 76/2022 rd

och miljöcentral som ska ge utlåtande om en Naturabedömning. Miljöministeriets beslut ska inte få överklagas genom separata besvär.

Enligt motiveringen till regeringens proposition 77/2014 föreskrivs i 3 mom. om den tid inom vilken ett i 2 mom. avsett utlåtande om en Naturabedömning ska ges. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska utlåtande ges utan dröjsmål och senast sex månader från det att en begäran om utlåtande har kommit in. Om det i en situation som föreskrivs i 2 mom. är nödvändigt för miljöministeriet att fatta beslut om vilken närings-, trafik- och miljöcentral som har befogenhet att ge utlåtande, börjar tidsfristen på sex månader löpa när miljöministeriets beslut har kommit in till närings-, trafik- och miljöcentralen.

I enlighet med motiveringen till regeringens proposition 259/2016 ska en Naturabedömning enligt 4 mom. i bestämmelsen i tillämpliga fall göras i samband med MKB-förfarandet.

Artikel 2.3 i MKB-direktivet ålägger medlemsländerna en skyldighet att i tillämpliga fall säkerställa att samordnade och/eller gemensamma förfaranden tillämpas om bedömningsskyldigheten föranses samtidigt av både MKB-direktivet och habitat- eller fågeldirektivet. Syftet med bestämmelsen är att undvika överlappande bedömningsförfaranden. Syftet med det utvärderingsförfarande som grundar sig på artikel 6.3 i habitatdirektivet är att ge myndigheter som godkänner projekt eller fastställer planer visshet om att genomförandet av ett projekt eller en plan inte har betydande negativa konsekvenser för de skyddade områden som hör till nätverket Natura 2000.

I regel iakttas i dessa situationer ett gemensamt förfarande vid verkställandet av förpliktelseerna enligt direktiven i fråga. I praktiken kan det dock uppstå situationer där det inte till alla delar är möjligt att genomföra en uttömmande Naturabedömning ännu med de uppgifter om projektet som finns att tillgå när MKB-förfarandet genomförs. Därför innehåller lagen en möjlighet till prövning från fall till fall inom de ramar som ordalydelsen i MKB-direktivet tillåter. I praktiken ska bedömningen göras inom ramen för MKB-förfarandet i den omfattning som det med beaktande av MKB-förfarandets detaljnivå är möjligt. Vissa separata utredningar som förutsätts enligt habitat- och fågeldirektiven kan behöva kompletteras även efter att MKB-förfarandet har slutförts. Den växelverkan mellan aktörerna och myndigheterna som sker i bedömningsprogramfasen har en viktig roll i fastställandet av helhetsekonomiskt flexibla förfaranden. Det ska dock konstateras att det i sista hand är tillståndsmyndigheten som ska avgöra huruvida de samordnade förfarandena har gett de uppgifter som enligt artikel 6.3 i habitatdirektivet krävs för beslutsfattandet.

De utlåtanden av närings-, trafik- och miljöcentralen och av den i vars besittning Natura 2000-området är ska inkluderas i den motiverade slutsatsen enligt MKB-lagen, och tillståndsmyndigheten behöver inte separat begära dessa utlåtanden. På så sätt minskar antalet utlåtanden och påskyndas förfarandet i fråga om de Naturabedömningar som genomförs som en del av MKB-förfarandet. Naturvårdsmyndigheterna och de i vars besittning Natura 2000-områdena är har redan i ett tidigt skede av bedömningen i samband med MKB-förfarandet möjlighet att fördjupa sig i och påverka hur bedömningen ska inriktas på ett adekvat sätt.

36 § Myndighetens skyldighet att avbryta och underrätta. I paragrafen föreslås inga ändringar i sak jämfört med det som föreskrivs i naturvårdslagens 65 a §, sådan den lyder i lag 1259/2014.

Enligt motiveringen till regeringens proposition 77/2014 gäller paragrafen säkerställande av den bedömningsskyldighet som föreskrivs i 35 § när det gäller sådana projekt och planer om vilkas anmälningsskyldighet föreskrivs i övrig lagstiftning. Enligt bestämmelsen ska den myndighet som tar emot en anmälan avbryta ett projekt tills bedömningen har gjorts. Dessutom ska enligt

bestämmelsen den myndighet som tar emot anmälan omedelbart underrätta närings-, trafik- och miljöcentralen om saken. Bestämmelsen har i praktiken tillämpats bland annat i situationer där närings-, trafik- och miljöcentralen ur skogscentralens informationssystem har fått information om en sådan anmälan om användning av skog som avses i skogslagen på ett område som hör till nätverket Natura 2000 eller i dess omedelbara närhet.

37 § Anmälningsskyldighet för den som svarar för en åtgärd. I paragrafen föreslås en språklig precisering jämfört med det som föreskrivs i naturvårdslagens 65 b §, sådan den lyder i lag 1259/2014, men till innehållet ändras paragrafen inte.

Enligt motiveringen till regeringens proposition 77/2014 föreskrivs det i paragrafen om det förfarande som behövs för att säkerställa att det förbud att försämra som anges i 34 § iakttas även när det gäller sådana åtgärder som enligt den gällande lagstiftningen inte kräver tillstånd eller anmälan, det vill säga som inte berörs av något förhandskontrollförfarande. Det föreslås att det i paragrafen föreskrivs om en anmälningsskyldighet för den som genomför en åtgärd i fråga om sådana åtgärder som inte kräver tillstånd eller anmälan enligt naturvårdslagen eller någon annan lagstiftning. Sådana åtgärder kan vara till exempel tagande av substanser för husbehov enligt 4 § i marktäktslagen, avverkning som enligt 14 § i skogslagen inte kräver anmälan om användning av skog, åkerröjning, byggande av privat väg på en fastighet, byggande av spår eller stig eller byggande av elledningar utan inlösningstillstånd. Anmälningsskyldigheten ska gälla sådana åtgärder som genomförs på områden som hör till nätverket Natura 2000 samt åtgärder som genomförs utanför nätverket Natura 2000 som kan ha betydligt försämrande följdverkningar på de naturvärden som utgör grund för skydd av området.

Anmälningsskyldigheten ska gälla den som svarar för genomförandet av åtgärden.

Anmälan behöver inte göras i fråga om sådana åtgärder som enligt förhandsbedömning inte väsentligt avviker från den etablerade användningen av området och som inte konstaterats ha betydligt försämrande följdverkningar. Anmälan behövs endast i de fall där formen för nyttjande av området ändras eller utvecklas på ett sätt som kan ha betydligt försämrande följdverkningar för skyddsvärdena i området. Avsikten är att genom förutseende anvisningar och rådgivning i praktiken leda aktörer att iakttä sådana rutiner eller placera sin verksamhet så att betydligt försämrande följdverkningar kan anses uteslutna och att anmälningsförfarandet således är onödigt. Skötsel- och nyttjandeplaner som på behörigt sätt beaktar syftet med skydd av Natura 2000-områden kan till exempel i ödemarksområden, statens strövområden, områden som används av försvarsmakten eller andra särskilda områden fungera i nämnda syfte.

Anmälan ska i allmänhet inte heller behövas för utförande av nödvändiga lagstadgade uppgifter som hör till de centrala säkerhetsmyndigheterna såsom polisen, försvarsmakten eller gränsbevakningsväsendet. I Finland omfattar nätverket Natura 2000 bland annat en betydande del av de skjut- och övningsområden som försvarsmakten använder och som i regel har nyttjats i årtionden, och naturvärdena har utvecklats eller bevarats parallellt med, eller tack vare, verksamheten. I statsrådets beslut om Finlands förslag i fråga om nätverket Natura 2000 har konsekvenserna av försvarsmaktens verksamhet för nätverket beaktats. I beslutet har det dessutom särskilt konstaterats att försvarsmakten får använda områdena för de åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla försvarsberedskapen.

Den som svarar för en åtgärd ska senast 30 dygn innan åtgärden vidtas lämna en skriftlig anmälan om den till den behöriga närings-, trafik- och miljöcentralen. I anmälan ska det finnas uppgifter om den planerade åtgärden och sättet för genomförandet samt om hur den inverkar på syftet med att skydda området.

RP 76/2022 rd

Skyldigheten att bedöma vilka följdverkningar en plan eller ett projekt har för nätverket Natura 2000 är allmän i fråga om tillämpningsområde. Den som svarar för åtgärden ska efter anmälan vänta 30 dygn för att se om närings-, trafik- och miljöcentralen vidtar de åtgärder som föreskrivs i nästa paragraf.

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om innehållet i anmälan.

38 § Förbud mot eller begränsning av en åtgärd. I paragrafen föreslås en språklig precisering jämfört med det som föreskrivs i naturvårdslagens 65 c §, sådan den lyder i lag 1259/2014, men till innehållet ändras paragrafen inte.

Enligt motiveringen till regeringens proposition 77/2014 föreskrivs det i paragrafen om närings-, trafik- och miljöcentralens skyldighet att förbjuda eller begränsa genomförandet av en sådan åtgärd som den med stöd av 36 eller 37 § har fått anmälan om och som orsakar eller riskerar att orsaka sådana betydligt försämrande följdverkningar på de naturvärden som utgör grund för skydd av Natura 2000-området som förbjuds enligt 34 §.

I paragrafen föreskrivs det om närings-, trafik- och miljöcentralens skyldighet att inom 30 dygn på grundval av anmälan bedöma om en åtgärd orsakar sådan betydande försämring av Natura 2000-området som förbjuds i 34 § och förbjuda den som svarar för åtgärden att vidta åtgärden eller begränsa den till nödvändiga delar.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska bedöma hur betydande försämringen är utifrån den utredning som fogats till anmälan. Vid beredningen av beslutet ska bestämmelserna om hörande enligt förvaltningslagen iakttas och beslutet ska vara överklagbart. Innan beslutet om förbud fattas ska närings-, trafik- och miljöcentralen sträva efter att förhandla med den som ansvarar för åtgärden. Avsikten med förhandlingarna är att hitta alternativ till åtgärden för att undvika en betydande försämring av Natura 2000-området. Om anmälan på grundval av förhandlingarna ändras så att åtgärden inte orsakar betydande försämring behöver något beslut om förbud inte meddelas.

Om åtgärden enligt närings-, trafik- och miljöcentralens bedömning inte orsakar betydande försämrande följdverkningar behöver centralen inte reagera i ärendet och åtgärden kan vidtas efter tidsfristen. Om betydande försämring av ett Natura 2000-område orsakas av ett projekt eller en åtgärd på vilka 38 § inte kan tillämpas för att närings-, trafik- och miljöcentralen inte har fått den anmälan om projektet som avses i bestämmelsen, kan en myndighet tillämpa tvångsåtgärder enligt 128 och 129 § i lagen för att avhjälpa det rättsstridiga tillståndet.

39 § Beviljande av tillstånd samt godkännande och fastställande av planer. I 2 mom. föreslås en ändring jämfört med det som föreskrivs i 66 § 2 mom. i den gällande naturvårdslagen. Paragrafen ändras inte i fråga om sitt innehåll, bortsett från att det föreslås smärre språkliga preciseringar i den jämfört med hur dess 1 mom. lyder i lag 371/1999, dess 3 mom. lyder i lag 1096/1996 och dess 4 mom. lyder i lag 1259/2014.

I enlighet med motiveringen till regeringens proposition 79/1996 genomförs genom paragrafen andra meningen i artiklarna 6.3, 6.4 och 7 i habitatdirektivet. Av samma skäl som i fråga om 35 § ska också denna paragraf tillämpas på ett område från och med det att statsrådet har föreslagit att det ska ingå i nätverket Natura 2000. Paragrafens 1 mom. innehåller en rättsnorm som främst gäller hur resultaten av en bedömning enligt 35 § i normala fall ska beaktas i myndigheternas beslutsfattande.

RP 76/2022 rd

Myndigheter vars beslutsfattande bestämmelsen gäller är bland annat byggnadsnämnder, myndigheter i kommuner och landskap som godkänner planer, myndigheter som beviljar olika slags tillstånd eller tillstånd till undantag, vägmyndigheter samt myndigheter som utövar befogenheter enligt inlösningslagen, gruvlagen eller luftfartslagen (864/2014). Med myndigheter jämställs andra sammanslutningar och organ som utövar offentlig makt, till exempel skogscentralerna.

En myndighet får i regel bevilja ett tillstånd eller godkänna eller fastställa en plan endast under förutsättning att projektet eller planen inte betydligt försämrar naturvärdena i ett område som ingår i eller som av statsrådet föreslagits för nätverket Natura 2000. Försämring ska tolkas på samma sätt som i 35 § ovan, det vill säga med avseende på de naturtyper och arter i området som avsikten är att skydda. När en eventuell försämring av ett område som ingår i Natura 2000 bedöms, ska avsevärd vikt naturligtvis fästas vid utlåtandena från närings-, trafik- och miljöcentralen och den myndighet som förvaltar området. Avgörandet i saken är dock beroende av den berörda myndighetens egen prövning. Om beslutet innebär ett brott mot den rättsnorm som nämns ovan, utgör detta en besvärgrund.

Paragrafens 2 och 3 mom. anger i enlighet med artikel 6.4 i habitatdirektivet när ett tillstånd kan beviljas eller en plan godkännas eller fastställas, även om detta betydligt försämrar naturvärdena i ett område som införlivats i eller föreslagits bli införlivat i nätverket Natura 2000. En förutsättning är för det första att det inte finns någon alternativ lösning. En förutsättning är för det andra att projektet eller planen måste genomföras av ett skäl som är tvingande på grund av ett ytterst viktigt allmänt intresse. Till sådana skäl räknas också sociala och ekonomiska skäl.

Det föreslås att 2 mom. ändras jämfört med bestämmelsen i den gällande naturvårdslagen så att frågan om överensstämmelse med den lagstiftning som tillämpas på projektet eller planen ska avgöras innan ärendet överförs till den statsrådsbehandling som avses i denna paragraf. Enligt förvaltningspraxis ska den myndighet som är behörig att avgöra en tillståndsansökan eller godkänna en plan vid behov begära att sökanden kompletterar sin ansökan genom ett beslut av statsrådet innan ärendet slutgiltigt avgörs. Statsrådets beslut förutsätter att kommissionen hörs om de betydande försämringarna gäller prioriterade naturtyper och arter. Det har i praktiken visat sig att den tid det tar innan Europeiska kommissionen lämnar sitt utlåtande är anmärkningsvärt lång. Hittills har kommissionen lämnat utlåtande först efter mer än tre år från det att utlåtande begärdes. För sökanden vore det med tanke på den tidsmässiga fördröjningen oskäligt att sökanden skulle förutsättas ansöka om ett positivt beslut hos statsrådet, men till slut skulle tillståndet förvägras eller planen inte godkännas på den grunden att de förutsättningar för beviljande av tillstånd eller godkännande eller fastställande av planen som uppställs i den tillämpliga lagstiftningen inte föreligger. Den föreslagna ändringen av bestämmelsen understryker myndighetens skyldighet att pröva om förutsättningarna för beviljande av tillstånd eller godkännande av planen uppfylls innan komplettering begärs av sökanden. Om förutsättningarna inte uppfylls, ska ärendet avgöras utan statsrådets beslut. Om det finns förutsättningar för ett positivt beslut, ska den som avgör ärendet handla i enlighet med rådande förvaltningspraxis och begära att sökanden kompletterar sin ansökan. Den inbördes rangordningen mellan materiell rätt och bestämmelserna om nätverket Natura 2000 påverkar också de ersättningar enligt 113 § 1 mom. 4 punkten som ska betalas på grund av avslag på ansökan om tillstånd. Enligt bestämmelsen, som föreslås motsvara den gällande, är staten ersättningskyldig endast i situationer där det inte annars skulle ha funnits hinder för att bevilja tillståndet. I enlighet med gällande praxis kan tillstånd inte beviljas om statsrådet inte fattar ett positivt beslut, men huruvida förutsättningarna för tillstånd uppfylls – och därmed den tillståndssökandes rätt till ersättning – avgörs inte i något skede.

Om det i området finns en eller flera sådana prioriterade naturtyper som nämns i bilaga I till habitatdirektivet, eller om det i området lever minst en sådan prioriterad art som avses i bilaga II till direktivet, har ytterligare villkor för beviljande av tillståndet eller godkännande eller fastställande av planen i enlighet med direktivet ställts upp i 3 mom. Om man vill hänvisa till den sistnämnda orsaken, det vill säga ”något annat skäl som är tvingande på grund av ett ytterst viktigt allmänt intresse”, ska ett utlåtande av kommissionen inhämtas innan ärendet avgörs. Detta utlåtande är dock inte juridiskt bindande för statsrådet. Den striktaste skyddsnivå som avses i momentet tillämpas endast på den del av ett område där den prioriterade naturtypen eller arten förekommer.

Den ovan beskrivna bedömningen av ett projekt eller en plan med tanke på det allmänna intresset är sådan att den inte kan göras av ett enskilt ministerium eller någon annan lägre myndighet. Av denna anledning föreslås det på motsvarande sätt som i den gällande lagen att ärendet ska avgöras vid statsrådets allmänna sammanträde. Tillståndsmyndigheten eller den myndighet som godkänner eller fastställer planen kan sålunda avgöra ärendet först efter det att statsrådet har behandlat ärendet och fattat ett positivt beslut om det.

I enlighet med motiveringen till regeringens proposition 77/2014 ska statsrådets allmänna sammanträde med stöd av 4 mom. ha befogenhet att i samband med beslutsfattande enligt lagens 39 § 2 eller 3 mom. bestämma om kompensationsåtgärder och om kostnadsansvaret för dem. Fastställande av kompensationsåtgärder samt fördelning av de kostnader som åtgärderna föranleder är således en del av det beslutsfattande vid statsrådets allmänna sammanträde som gäller huruvida ett projekt eller en plan, trots att det inte finns alternativa lösningar, ska genomföras av skäl som är tvingande på grund av ett ytterst viktigt allmänt intresse.

Om det i det förfarande som föreskrivs i 39 § 2 och 3 mom. anses nödvändigt att genomföra en plan eller ett projekt som orsakar betydande försämring av grunderna för skydd av ett Natura 2000-område ska medlemsstaterna enligt artikel 6.4 i habitatdirektivet vidta alla nödvändiga kompensationsåtgärder för att säkerställa att nätverket Natura 2000 totalt sett blir sammanhängande. Medlemsstaterna ska också underrätta Europeiska kommissionen om de kompensationsåtgärder som vidtagits. I habitatdirektivet har begreppet kompensationsåtgärder inte definierats och inte heller kostnadsansvaret för åtgärderna. I kommissionens riktlinjer för tolkning av artikeln i fråga, (Förvaltning av Natura 2000-områden – Bestämmelserna i artikel 6 i habitatdirektivet 92/43/EEG), avses med kompensationsåtgärder åtgärder som avser en viss plan eller ett visst projekt och vidtas utöver de normala åtgärder som uppkommer genom habitat- och fågeldirektiven.

Kompensationsåtgärderna kan bestå till exempel av nya områden som utses till Natura 2000-områden eller utvidgning av existerande Natura 2000-områden. De kan även bestå av riktade vårdåtgärder, med hjälp av vilka situationen för de naturvärden som är föremål för försämring förbättras. Kompensationsåtgärderna kan dock inte bestå av sådana åtgärder som ett adekvat genomförande av habitat- och fågeldirektiven även i övrigt hade förutsatt. Principen är dessutom den att genomförandet av kompensationsåtgärder ska inledas före åtgärder som orsakar en försämring. I fråga om kompletterande av förslag till nätverk eller anmälan om sådant tillämpas förfarandet enligt 33 §.

Enligt riktlinjerna för tolkning av artikel 6 i habitatdirektivet ska den som ansvarar för ett projekt i enlighet med principen att förorenaren betalar bära kostnaden för kompensationsåtgärderna. Om staten har kostnadsansvar kan det anses som sådant statligt stöd som avses i artikel 107 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Enligt Europeiska kommissionens riktlinjer för tolkning av artikeln i fråga kan stöd från myndigheter till åtgärder som vidtas för att kompensera för skadan på ett Natura 2000-område komma att betraktas som statligt stöd om stödet

RP 76/2022 rd

går till en verksamhet etablerad i ett Natura 2000-område, oavsett om området utsetts före eller efter det att verksamheten etablerades. Om verksamheten drivs på kontrakt med en myndighet för att bygga infrastruktur är subventionen inte att anse som statligt stöd om den beviljas i utbyte mot det utförda arbetet.

Den som genomför projektet eller planen ska svara för kostnaderna enligt principen att förorenaren betalar. Eftersom det centrala villkoret i undantagsförfarandet för försämringar som tillåts inom nätverket Natura 2000 är skäl som är tvingande på grund av ett ytterst viktigt allmänt intresse, kan även staten, beroende på projekt, delvis eller helt svara för kostnaderna.

Stadsrådet kan jämka kostnadsansvaret för den som genomför ett projekt med beaktande av projektets betydelse för det allmänna intresset. Om kostnadsansvaret jämkas ska de begränsningar som gäller statligt stöd beaktas. Frågan måste bedömas från fall till fall beroende på projektets karaktär.

40 § Vissa särskilda fall. I paragrafen föreslås inga ändringar jämfört med det som föreskrivs i naturvårdslagens 67 §, sådan den lyder i lag 1096/1996.

I enlighet med motiveringen till regeringens proposition 79/1996 innehåller artikel 5 i habitatdirektivet bestämmelser om det förfarande genom vilket Europeiska kommissionen i undantagsfall kan inleda underhandlingar med en medlemsstat i syfte att i nätverket Natura 2000 införliva ett sådant område som landet i fråga inte har föreslagit. Medan underhandlingarna pågår får ändringar som försämrar områdets naturvärden inte göras.

Avsikten med 1 mom. är att uppnå detta resultat. Det är möjligt att Europeiska kommissionen inte godkänner något av de områden som Finland föreslagit som ett område av gemenskapsintresse, eller att slutresultatet av det underhandlingsförfarande som avses ovan blir negativt. Av denna orsak konstateras det i 2 mom. att 35 och 39 § då inte längre ska tillämpas på området. Områdets ägare ska ha möjlighet att få ersättning för de olägenheter som orsakats av att skyddet förfaller på samma grunder som enligt 126 § 2 mom. när ett tillfälligt åtgärdsförbud förfaller.

41 § Genomförande av nätverket Natura 2000. I paragrafen föreslås smärre språkliga ändringar jämfört med den lydelse naturvårdslagens 68 § har i lag 1259/2014. Paragrafen ändras dock inte till innehållet.

I enlighet med motiveringen till regeringens proposition 79/1996 genomförs genom paragrafen artikel 4.4 i habitatdirektivet. I enlighet med artikeln medför paragrafen skyldighet att vidta nödvändiga skyddsåtgärder så snabbt som möjligt och senast inom sex år från det att området införlivats i nätverket Natura 2000. Med avvikelse från vad som sägs ovan föreligger ingen tidsfrist för skyddet av de områden som medlemsstaterna med stöd av artikel 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet är skyldiga att utse till fågelskyddsområden, utan staterna ska omedelbart införa de behövliga nyttjandebegränsningarna. Av denna anledning ska skyddet enligt bestämmelsen genomföras utan dröjsmål på områden som Finland har anmält till kommissionen som särskilda skyddsområden.

Med paragrafens ordalydelse ”skyddas på ett sätt som motsvarar syftet med skyddet” hänvisas till den bestämmelse i artikel 6.1 i habitatdirektivet enligt vilken medlemsstaterna ska utarbeta ”lämpliga lagar och andra författningar och avtal, som motsvarar de ekologiska behoven hos de miljötyper i bilaga I och de arter i bilaga II som finns i områdena”. Den skyldighet som avses i denna paragraf kan anses gälla statsrådet och de underlydande myndigheter som verkställer naturskyddet.

RP 76/2022 rd

I motiveringen till regeringens proposition 77/2014 anges det att medlemsstaterna enligt artikel 6.1 i habitatdirektivet för de särskilda bevarandeområdena ska vidta nödvändiga åtgärder för bevarande, vilket om så krävs innefattar utarbetande av lämpliga skötsel- och förvaltningsplaner särskilt för områdena eller integrerade i andra utvecklingsplaner, samt lämpliga lagar och andra författningar eller avtal. I artikel 4 i fågeldirektivet finns motsvarande förpliktelser om genomförande av skyddet av områden som anvisats enligt fågeldirektivet.

Enligt 2 mom. ska grunderna för syftet med att skydda områden finnas i de områdesspecifika blanketterna i databasen för Natura 2000. Det tekniska underhållet av databasen sköts av Forststyrelsen.

I 2 mom. räknas dessutom upp de åtgärder som de behöriga myndigheterna ska vidta för att genomföra ett skydd som motsvarar syftet med skyddet. Utgångspunkten för bestämmelsen är de sätt att genomföra skyddet av nätverket Natura 2000 som har nämnts i de statsrådsbeslut som gäller Finlands förslag till och anmälan om nätverk. I statsrådsbesluten har för varje Natura 2000-område bestämts den lagstiftning inom vars förfarande det har ansetts möjligt att genomföra skyddet av de naturvärden som utgör grund för valet av områden. I statsrådsbesluten nämns i fråga om genomförandet, utöver naturvårdslagen, även bland annat ödemarkslagen, lagen om fiske, marktäktslagen, markanvändnings- och bygglagen, skogslagen, lagen om friluftsliv och vattenlagen. Enligt motiveringen till regeringens proposition 77/2014 föreskrivs det i fråga om genomförandet i momentet att de ekologiska krav för naturtyper och arter som utgör grund för skyddet av Natura 2000-områden ska beaktas i riktad form på det sätt som artikel 6.1 i habitatdirektivet förutsätter när planer görs upp eller beslut fattas enligt dessa lagar. På det sättet strävar man efter att varje Natura 2000-område så bra som möjligt stöder nätverkets allmänna mål för bevarande och upprätthållande av en gynnsam bevarandestatus för naturtyperna och arterna i fråga.

I största delen av Finlands Natura 2000-områden är målsättningen för skyddet att bevara områdena orörda och att trygga en naturlig utveckling av ekosystemen. Skyddsåtgärder för att uppnå dessa mål har redan genomförts eller genomförs genom att det av områdena bildas naturskyddsområden enligt naturvårdslagen. De fridlysningsbestämmelser som utfärdats eller meddelats för områdena tryggar att områdena är orörda. Till målet för skyddet kan utöver bevarandet fogas behovet att öka omfattningen av naturtyper, en arts populationer eller omfattningen av dess livsmiljö eller att förbättra livsmiljöns kvalitet. Att noggrannare bestämma behovet för dessa enskilda områden är ofta en naturlig del av planeringen av skötseln och användningen av områdena. Planer kan utarbetas både för naturskyddsområden och för andra områden inom nätverket Natura 2000. Även åtgärdsplaner, som är mindre än skötsel- och nyttjandeplaner, eller enskilda beslut, som till exempel förvaltningsplaner som utarbetats för en viss art eller naturtyp eller avgöranden som gäller miljöstöd för jord- och skogsbruket, kan komma i fråga. Utgångspunkten är att de nuvarande myndigheterna och aktörerna inom respektive verksamhetsområde även i fortsättningen ska ansvara för de förfaranden som grundar sig på gällande lagstiftning. När det gäller dessa befintliga system för planering och beslutsfattande föreskrivs det om en skyldighet att beakta de ekologiska krav som gäller naturtyper och arter inom ett Natura 2000-område till den del de hör till området för lagstiftningen i fråga. På så sätt bör man vid utarbetande av skötsel- och nyttjandeplaner för naturskyddsområden och ödemarksområden som inrättats med stöd av naturvårdslagen och ödemarkslagen samt statens strövområden som inrättats med stöd av lagen om friluftsliv särskilt sträva efter att bevara eller förbättra situationen för de naturtyper och arter som hör till grunden för skydd av ett område inom ifrågavarande Natura 2000-område.

Utöver regionala skötsel- och nyttjandeplaner kan även mer omfattande utvecklingsplaner eller planer som gäller användningen av naturresurser vara viktiga vid genomförandet av ett skydd

som motsvarar syftet med skydd av Natura 2000-områden. Till exempel i situationer där det i ett statsrådsbeslut har bestämts att markanvändnings- och bygglagen ska tillämpas vid införlivande av ett visst Natura 2000-område ska man i de planer som utarbetas enligt markanvändnings- och bygglagen vid placeringen av markanvändningen och utarbetandet av planbestämmelser beakta syftet med skydd av de Natura 2000-områden som ingår i planen. Naturligtvis kan man inte i planerna ställa krav på aktiv skötsel av områdena, utan det är fråga om användning av ett planeringsinstrument för markanvändningen inom ramen för uppgiften och syftet med den plan som utarbetas eller uppdateras för att trygga särskilda naturvärden inom Natura 2000-områden på ett sätt som uppfyller de krav på innehåll i fråga om miljön som redan nu ingår i markanvändnings- och bygglagen. Markanvändnings- och bygglagen används vid genomförandet på cirka tvåhundra Natura 2000-områden och med tanke på grunderna för skydd av områdena har det för de flesta av dem funnits tillräckliga planer redan i det skede då nätverket Natura 2000 bildades. Den föreslagna bestämmelsen kommer således att ha betydelse närmast när en ändring av planerna av någon orsak blir aktuell.

På de Natura 2000-områden där genomförandet har skett i enlighet med skogslagen har man för avsikt att förverkliga syftet med skyddet av områden närmast med hjälp av det skydd av särskilt viktiga livsmiljöer i skogsmiljöer som nämns i 10 § i skogslagen. I skogscentralens beslut om dessa objekt enligt den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (34/2015) ska man i riktad form sträva efter att trygga en naturlig utveckling av dessa objekt. På motsvarande sätt ska syftet med skydd av ett Natura 2000-område beaktas vid beslut om särskilda stöd för jordbruket.

Det görs regelbundna bedömningar av läget inom alla Natura 2000-områden i förhållande till syftet med skyddet av dem med en funktion för bedömning av Natura 2000-områdenas tillstånd (NATA) som ingår i planerings- och uppföljningssystemet för skyddsområden (SASS). Den information som bedömningen producerar betjänar uppdateringen och omarbetandet av planerna. På Natura 2000-områden som inte har särskilda behov av åtgärder kan en bedömning av läget inom Natura-områdena redan som sådan anses som ett tillräckligt genomförandeinstrument för skyddet. I 2 mom. avses med bedömningen av läget inom Natura 2000-områdena den bedömning av läget inom Natura 2000-områdena som ingår i systemet för planering och uppföljning av skyddsområden.

42 § Upphävande av skyddet och kompensation för försämring av nätverket. I paragrafen föreslås smärre språkliga ändringar jämfört med den lydelse naturvårdslagens 69 § har i fråga om dess 1 mom. i lag 1259/2014 och i fråga om dess 2 mom. i lag 1259/2014. Paragrafen ändras dock inte till innehållet.

I enlighet med motiveringen till regeringens proposition 79/1996 förutsätter habitatdirektivet att nätverket Natura 2000 är bestående, även om artikel 9 även känner till möjligheten att avföra ett område från nätverket. Enligt 1 mom. ska upphävning av skyddet helt eller delvis av ett område som ingår i nätverket Natura 2000 eller en lindring av de fridlysningsbestämmelser som utfärdats eller meddelats för området i Finland förutsätta bedömning enligt 35 § 1 mom. och utlåtanden enligt 35 § 2 mom., och att beslutet i varje fall ska fattas av statsrådets allmänna sammanträde på de villkor som avses i 39 § 2 och 3 mom. Dessutom kräver ärendet med stöd av artikel 9 även kommissionens godkännande.

Artikel 6.4 i habitatdirektivet förutsätter, utöver det som nämnts ovan, att medlemsstaterna, om ett projekt eller en plan som försämrar nätverket Natura 2000 genomförs av tvingande skäl på grund av ett ytterst viktigt allmänt intresse, kompenserar denna förlust. Staterna ska då vidta alla behövliga åtgärder för att säkerställa att nätverket Natura 2000 totalt sett förblir samman-

hängande. Direktivets begrepp ”totalt sett sammanhängande” har enligt kommissionens tolkningsanvisningar både en geografisk och en funktionell dimension. Det föregående avser att nätverket ska vara geografiskt sammanhängande och den senare att en försämring av nätverket Natura 2000 är desto svårare att godkänna – och kompensation för förlusten sålunda desto viktigare – ju färre naturtyper eller livsmiljöer av det aktuella slaget som ingår i nätverket Natura 2000 inom medlemsstatens område.

I 2 mom. föreskrivs det om den kompensation som avses i artikel 6.4 i habitatdirektivet. Den gäller också situationer då skyddet av ett område som hör till nätverket Natura 2000 upphävs eller försämras.

Enligt motiveringen till regeringens proposition 77/2014 konstateras i 2 mom. att miljöministeriet inom ministeriets förvaltningsområde ska vidta de åtgärder som krävs i statsrådets beslut. Till dessa åtgärder hör till exempel åtgärder som krävs för utvidgning av nätverket Natura 2000 eller nätverket av skyddsområden.

6 kap. Naturskyddsområden

Det föreslås att det i kapitlet om naturskyddsområden görs flera preciseringar samt flera uppdateringar av teknisk natur. Ändringar föreslås i förutsättningarna för inrättande av naturskyddsområden, fridlysningsbestämmelserna för statliga naturskyddsområden samt inrättandet av privata naturskyddsområden, utfärdandet av fridlysningsbestämmelser för dem och undantag från fridlysningsbestämmelserna. Kapitlet ändras även till sin struktur så att kapitlets tidigare indelning enligt naturskydd i områden som tillhör staten och naturskydd i områden som tillhör enskilda frångås. Genom denna ändring förtydligas och förbättras kapitlets läsbarhet. Slopandet av indelningen medför i sak inte några andra direkta ändringar i innehållet i de gällande paragraferna.

43 §. Naturskyddsområden och förutsättningar för inrättandet av dem. Paragrafen motsvarar i stor utsträckning 10 § i den gällande lagen, men den preciseras till vissa delar. I paragrafen räknas det upp vad som betraktas som naturskyddsområden och föreskrivs om förutsättningarna för inrättandet av dem. Som naturskyddsområden betraktas enligt paragrafen nationalparkerna, naturreservaten, de andra statliga naturskyddsområdena och de privata naturskyddsområdena. Paragrafen har tidigare ändrats genom lag 553/2004, i vilken det till de allmänna förutsättningarna för att ett naturskyddsområde ska kunna inrättas i 2 mom. fogades en 2 punkt. Enligt den är en allmän förutsättning att det i området finns föröknings- och rastplatser för individer av djurarter som avses i bilaga IV a till habitatdirektivet, såsom flygekorrar.

De allmänna förutsättningarna för att ett naturskyddsområde ska kunna inrättas räknas upp i 2 mom. De är desamma för alla naturskyddsområden, oavsett vilka förhållanden som råder i området eller vilken typ av naturskyddsområde det är fråga om. De särskilda förutsättningarna för inrättande av nationalparker och naturreservat anges i 44 och 45 § i lagen. I förutsättningarna beaktas särskilt faktorer som sammanhänger med skyddet av växt- och djurarter, naturtyper och ekosystem och andra faktorer som gäller skyddet av den biologiska mångfalden. En allmän förutsättning för att ett naturskyddsområde ska kunna inrättas är enligt lagförslaget att 1) det i området lever eller finns en art, ett organismsamhälle, en naturtyp eller ett ekosystem som hotas av utrotning eller som är eller håller på att bli sällsynt, 2) det i området finns föröknings- eller rastplatser för individer av djurarter som avses i 80 § och som enligt bilaga IV a till habitatdirektivet kräver strikt skydd, 3) det i området finns en egenartad eller sällsynt naturformation, 4) området har ett särskilt landskapsmässigt värde, 5) detta krävs för att en gynnsam bevarandestatus för en naturtyp eller en art ska kunna bibehållas eller uppnås, 6) området har särskild betydelse för naturtypernas och arternas möjligheter att anpassa sig till klimatförändringens

konsekvenser, eller 7) området på annat sätt än vad som avses i 1–6 punkten är så representativt, typiskt eller värdefullt att det anses behövt att skydda det för att bevara den biologiska mångfalden eller naturens skönhet.

Förutsättningarna specificeras jämfört med den gällande lagen i första hand i det avseendet att omnämmandet av kulturbiotoper som håller på att bli sällsynta inte längre ska ingå bland förutsättningarna för inrättandet av naturskyddsområden. Kulturbiotoper är numera starkt hotade, och de ingår i den föreslagna 1 punkten i förutsättningarna, det vill säga att det i området lever eller finns en art, ett organismsamhälle, en naturtyp eller ett ekosystem som hotas av utrotning eller som är eller håller på att bli sällsynt. Också ordet ”naturtyp” fogas till punkten vid sidan av art, organismsamhälle och ekosystem. Den förutsättning som för närvarande anges som att ”området är speciellt naturskönt” föreslås bli ändrat till att ”området har ett särskilt landskapsmässigt värde”.

Med tanke på anpassningen till klimatförändringens effekter kunde naturskyddsområden i fortsättningen inrättas i sådana fall där området är av särskild betydelse för naturtypers och arters möjligheter att anpassa sig till ett föränderligt klimat. Det är därmed fråga om att främja anpassningen till klimatförändringen, och ett skyddsområde kan inrättas med till exempel utökade kolsänkor som grund. De undersökningar som gjorts (bland annat det projekt som gällde skyddsområdesnätverket i ett föränderligt klimat, även kallat SUMI-projektet) har visat att man med hjälp av naturvårdslagen kan främja anpassningen till klimatförändringen, vilket bevarandet av de värden lagen avser också kräver. Naturskyddsområdena är viktiga med tanke på naturtypernas och arternas anpassning till klimatförändringen. Området ska vara av särskild betydelse för naturtypernas och arternas anpassning för att det ska göras till ett naturskyddsområde. Av sådan särskild betydelse kan till exempel ett område vara som, om det fogas till nätverket av naturskyddsområden, avsevärt förbättrar förbindelserna mellan naturskyddsområdena genom att trygga arters direkta förflyttningar från ett skyddsområde till ett annat. En sådan förutsättning möjliggör också arternas anpassning till klimatförändringens effekter till följd av ett föränderligt klimat. Den särskilda betydelsen ska vara naturvetenskapligt underbyggd.

Enligt den föreslagna punkt 7 ska området i övrigt vara så representativt, typiskt eller värdefullt att det anses behövt att skydda det för att bevara den biologiska mångfalden eller naturens skönhet. Vid bedömningen av områdets värde som naturskyddsområde kan man redan enligt etablerad praxis också beakta områdets eller en del av områdets värde som ett objekt som kompletterar nätverket av naturskyddsområden och synpunkter som gäller skyddsområdets förbindelser med varandra.

44 §. Nationalparker. Paragrafen motsvarar 11 § i den gällande lagen. Bestämmelserna gäller de särskilda förutsättningarna för inrättande av nationalparker. Nationalparker ska enligt det föreslagna 1 mom. inrättas endast i områden som tillhör staten. Detta utgör inte något hinder för att inkludera områden som tillhör enskilda i ett sådant naturskyddsprogram som siktar på inrättandet av en nationalpark. Områden som ska ingå i en nationalpark ska vara förvärvade av staten.

Eftersom inrättandet av en nationalpark kan ha vittgående samhälleliga, regionala och lokala följder, ska beslutet om inrättande också i fortsättningen fattas av riksdagen genom en separat lag.

Enligt 2 mom. ska en nationalpark omfatta minst 1 000 hektar, och både land- och vattenområden kan ingå i arealen. Nationalparkernas ställning som allmänna natursevärdheter och föremål för naturaktiviteter och deras betydelse som destinationer för naturturism och de krav som sam-

manhänger med detta förutsätter att ett område som inrättas till nationalpark omfattar en tillräckligt stor areal för att det i området, utan att naturvärdena äventyras, ska kunna erbjudas vandringsleder och konstruktioner för rekreation samt andra tjänster, också för stora mängder besökare. År 2020 tog nationalparkerna emot över 3,9 miljoner besök. Från 2010 till 2020 har det sammanlagda antalet besök fördubblats.

I en nationalpark bör en tillräckligt stor areal kunna lämnas utanför rekreationstjänsterna i naturtillstånd för att områdets natur och dess utveckling, inklusive organismarter och naturtyper, ska kunna tryggas. Nationalparkerna i Södra Finland omfattar en genomsnittlig areal på cirka 3 800 hektar, i skärgården i Östersjön över 33 000 hektar och i Norra Finland 92 000 hektar. Finland följer den klassificering i skyddsområden som Internationella naturvårdsunionen (IUCN) rekommenderat. Enligt klassificeringen hör nationalparkerna till kategori II, som omfattar skyddsområden bestående av stora områden som befinner sig i, eller så gott som befinner sig i, naturtillstånd och som har inrättats för att skydda omfattande ekologiska processer samt arter och ekosystem som är karakteristiska för området. De utgör samtidigt grunden för hållbar forskning och undervisning med tanke på miljön och den traditionella kulturen samt ger möjlighet till psykisk välfärd, rekreation, friluftsliv och turism.

Det bör noteras att tryggheten av den biologiska mångfalden inte i princip förutsätter att en nationalpark inrättas, utan områdets naturvärden kan tryggas också genom att staten inrättar ett annat naturskyddsområde eller att en privat aktör inrättar ett naturskyddsområde. Också nyttjandet av naturen för rekreation och tillhandahållandet av konstruktioner och tjänster för rekreation kan främjas med hjälp av andra statliga naturskyddsområden, men också med hjälp av privata naturskyddsområden. En nationalpark har jämförts med andra statliga naturskyddsområden en mer omfattande uppgift förutom med tanke på naturskyddet också med tanke på miljöfostran, undervisning och allmän naturkunskap, naturvetenskaplig forskning och uppföljning av miljöns tillstånd, men också i egenskap av en sevärdhet öppen för alla och en miljö som möjliggör naturupplevelser. Med tanke på statsfinanserna är inrättandet av en nationalpark inte nödvändigtvis en kostnadseffektiv metod för att trygga den biologiska mångfalden, eftersom nationalparkens ovan beskrivna uppgifter som dels kräver tillhandahållandet av vandringsleder och konstruktioner för rekreation, dels administrativt arbete ger upphov till kostnader. Å andra sidan är nationalparkerna också betydande turistmål och inverkar därmed indirekt i positiv bemärkelse på ekonomin på lokalplanet.

Förutom att man genom inrättandet av nationalparker strävar efter att bevara den biologiska mångfalden, vill man erbjuda allmänheten möjlighet att njuta av naturens skönhet och andra naturupplevelser. Därför föreskrivs det fortsättningsvis att ett område där det inrättas en nationalpark ska ha betydelse som allmän natursevärdhet eller i övrigt för att öka naturkännedomen eller intresset för naturen.

45 §. Naturreservat. Paragrafen motsvarar 12 § i den gällande lagen. Bestämmelserna i paragrafen gäller förfarandet för inrättande av och de särskilda förutsättningarna för naturreservat. Enligt förslaget kan naturreservat inrättas endast i områden som tillhör staten. Om området omfattar minst 1 000 hektar kräver inrättandet att en lag utfärdas, mindre naturreservat än så kan inrättas genom förordning. Paragrafen preciseras endast såtillvida, att det nämns att det är fråga om en förordning som utfärdas av statsrådet. Ett naturreservat kan inrättas i sådana fall då det man önskar trygga en så naturenlig utveckling av området som möjligt och därför begränsa användningen av området i rekreationssyfte i den bemärkelse som det är tillåtet i fråga om nationalparker. Ytterligare ett skäl till att inrätta ett naturreservat kan vara en önskan att främja vetenskaplig forskning eller undervisning.

46 §. Andra statliga naturskyddsområden. Den föreslagna paragrafen motsvarar i sak 17 § i den gällande lagen. Det föreskrivs i paragrafen om inrättandet av andra statliga naturskyddsområden än nationalparker och naturreservat på ett land- eller vattenområde som tillhör staten. Förfarandet för inrättande av sådana naturskyddsområden har preciserats genom lag 58/2011, och någon ändring av förfarandet föreslås inte i detta sammanhang. Det föreslås att områden som är större än 100 hektar ska inrättas genom förordning av statsrådet och områden som är mindre än så genom förordning av miljöministeriet. Enligt 2 mom. ska också andra statliga naturskyddsområden i Finlands ekonomiska zon utfärdas genom förordning av statsrådet. I samma förordning ska det också anges fridlysningsbestämmelser för området. Dessa bestämmelser kan beroende på syftet med inrättandet av naturskyddsområdet vara lindrigare än när det gäller de strikt skyddade nationalparkerna och naturreservaten. Huvudregeln är emellertid att de fridlysningsbestämmelser som gäller för nationalparker och naturreservat ska följas. Detta är viktigt bland annat för enhetligheten i fridlysningsbestämmelserna. Såvida det inte finns ett behov av att avvika från dessa lagfästa fridlysningsbestämmelser i det enskilda fallet, ska det räcka med att det i fridlysningsbestämmelserna i förordningen om inrättande av ett annat statligt naturskyddsområde hänvisas till fridlysningsbestämmelserna i lag och undantagen från dem. Närmare bestämmelser om fridlysningsbestämmelser i fråga om andra statliga naturskyddsområden finns i 52 §.

47 §. Privata naturskyddsområden. Paragrafen innehåller bestämmelser om inrättande av privata naturskyddsområden. För att behandlingsordningen ska bli tydligare när det gäller inrättandet av privata naturskyddsområden, delas fridlysningsbestämmelserna och undantagen från dem (som ingår i 24 i den gällande lagen) upp på tre olika paragrafer, och i den föreslagna paragrafen ingår endast de omständigheter som gäller inrättandet av ett privat naturskyddsområde. De fridlysningsbestämmelser som meddelas privata naturskyddsområden och omständigheterna i fråga om undantag från bestämmelserna finns i 53 och 54 §. I 1 mom. ingår bestämmelser om inrättandet av ett privat naturskyddsområde i situationer där en privat ägare själv vill ansöka om inrättande av ett naturskyddsområde på sin mark eller ge sitt samtycke till en framtällning om skydd som lämnas av närings-, trafik- och miljöcentralen. Det är synnerligen viktigt med tanke på naturvärden att ett system baserat på frivillighet bibehålls. Principen är densamma som i den gällande 24 §. Med en privat ägare avses i detta sammanhang utöver privatpersoner också företag eller andra sammanslutningar och kommuner eller församlingar.

Områden som kan skyddas inom ramen för ett förfarande baserat på frivillighet kan vara antingen områden som ingår i olika naturskyddsprogram eller i nätverket Natura 2000 eller andra områden som avses i 43 § 2 mom. och som ägaren önskar skydda. För i synnerhet sådana fall där en ansökan om skydd görs i chikanös avsikt finns det en bestämmelse enligt vilken närings-, trafik- och miljöcentralen i samband med prövningen av huruvida området bör inrättas ska beakta även andra synpunkter av allmänt intresse.

En förutsättning för inrättande av ett naturskyddsområde ska vara att markägaren och närings-, trafik- och miljöcentralen på förhand har kommit överens om de fridlysningsbestämmelser och ersättningar som gäller området. Avtalet ska enligt förslaget innehålla det som överenskommit om kommande fridlysningsbestämmelser och vilka ersättningar som ska betalas ut samt andra eventuella detaljer om inrättandet av naturskyddsområdet. Det är fråga om ett förvaltningsavtal som anknyter till utövning av offentlig makt och som omfattas av bestämmelserna om iakttagande av grunderna för god förvaltning och kraven på rättssäkerhet i 3 § 2 mom. i förvaltningslagen. Tvister som gäller ett sådant avtal ska i enlighet med 20 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden avgöras som förvaltningstvistemål, om ärendet inte kan avgöras i samband med sökande av ändring i ett beslut om inrättande av ett naturskyddsområde.

Enligt 2 mom. kan ett naturskyddsområde inrättas på ett privatägt område utan markägarens ansökan eller samtycke, om statsrådet redan har beslutat att området ska skyddas i samband

med att naturskyddsprogrammet godkändes eller när principbeslutet om att skyddet på grund av att området avses ingå i nätverket Natura 2000 ska genomföras på det sätt som avses i naturvårdslagen. I så fall får fridlysningen av området inte begränsa användningen av området mer än vad som följer av målen för naturskyddsprogrammet i fråga eller grunderna för skyddet av områden som ingår i nätverket Natura 2000. Markägaren ska höras innan beslutet fattas och har rätt att överklaga beslutet. En bestämmelse om ersättning för sådan olägenhet som begränsningarna medför ingår i 113 § i den föreslagna lagen. Bestämmelsen ger på samma sätt som enligt gällande lag markägaren rätt att hänskjuta ärendet om ersättning till Lantmäteriverket för för rättande av inlösningsförfarande, om någon överenskommelse om ersättning inte har träffats med närings-, trafik- och miljöcentralen dessförinnan.

Möjligheten att utan markägarens samtycke inrätta ett naturskyddsområde på ett område som ingår i nätverket Natura 2000 och som genomförs på det sätt som avses i naturvårdslagen innebär en ändring jämfört med den gällande lagen. Genom ändringen främjas skyddet av de Natura 2000-områden som fortfarande inte inrättats som naturskyddsområden och som inte har kunnat avgöras genom markägarnas frivilliga åtgärder. I början av 2021 var inrättandet av naturskyddsområden som ska ingå i nätverket Natura 2000 i fråga om en sammanlagd areal på ca 7 000 hektar fortfarande under arbete, medan nätverket i Finland totalt sett omfattar ca 5 000 000 hektar. Denna areal på 7 000 hektar överlappar till största delen gamla områden som ingår i naturskyddsprogram som tagits fram med stöd av 1923 års lag om naturskydd, och till denna del vore det redan med stöd av 77 § i gällande naturvårdslag möjligt att besluta om inrättande av naturskyddsområden på arealerna utan markägarnas samtycke. Det utvidgade tillämpningsområdet gäller endast några få områden som omfattas av nätverket Natura 2000, men som inte ingår i något skyddsprogram och för vilka syftet med skyddet inte har ansetts möjligt att nå med hjälp av någon annan lagstiftning än naturvårdslagen. Dessa områden har staten med stöd av gällande lag tvingats lösa in i sin ägo, om markägaren inte har varit villig att inrätta ett skyddsområde. Bestämmelsen ger rum för markägaren att behålla fastigheten i sin ägo och genom ett avtal eller ett förfarande få ersättning för de begränsningar skyddet ger upphov till. Enligt den föreslagna 112 § ska alternativet till detta för markägaren vara att denne kräver att staten löser in ett område som ingår i nätverket Natura 2000. Bestämmelsen överläter därmed avgöranderätten till markägaren. Bestämmelsen är tillämplig också på kommande utvidgningar av nätverket Natura 2000 eller förändringar i genomförandemetoderna. Europeiska kommissionen har dock i sitt meddelande den 20 december 2021 ansett att nätverket Natura 2000 för Finlands vidkommande är tillräckligt omfattande till alla delar utom när det gäller två insektsarter (röd-halsad brunbagge och violett guldvinge), och något betydande behov av kompletteringar i det finländska nätverket är därmed inte aktuellt.

I 3 mom. föreslås det en hänvisning till paragrafen om bestämning och utmärkning av gränserna för ett naturskyddsområde. Uppgifter om beslut enligt lagen ska i enlighet med det föreslagna 13 kap. registreras i datasystemet för naturvården. För tydlighetens skull föreskrivs det dessutom att en uppgift om inrättande av ett naturskyddsområde även ska registreras i fastighetsdatasystemet.

48 §. Tidsbegränsad fridlysning av ett privatägt område. Den föreslagna paragrafen motsvarar i sak 25 § i den gällande lagen. Paragrafen innehåller ett mindre krävande alternativ till att skydda den biologiska mångfalden än att inrätta ett naturskyddsområde. Syftet med regleringen är att säkerställa att ett område som uppfyller förutsättningarna för inrättande av ett naturskyddsområde som avses i 43 § 2 mom. skyddas för viss tid utan att ett egentligt naturskyddsområde inrättas. Ett visst område kan fredas till exempel för att trygga bevarandet av livsmiljön för en utrotningshotad djurart tills man ser om populationen av arten bibehålls i området. Sådana avtal har i praktiken ingåtts åtminstone för att bevara vissa skogar med vitryggig hackspett. En frid-

lysning för viss tid kan efter att tiden gått ut leda till att ett område inrättas som naturskyddsområde eller att skyddet förfaller, eller till att ett nytt avtal för viss tid ingås. Ett tidsbundet fridlysningsavtal kan ingås också för att främja landskapsvärden. Med en privat ägare avses i detta sammanhang utöver privatpersoner också företag eller andra sammanslutningar och kommuner eller församlingar.

Enligt en utvärdering av hur naturvårdslagen fungerar (Miljön i Finland 27/2010) kan fridlysning för viss tid anses vara en flexibel metod som enligt den ekosystembaserade strategin (Jäppinen m.fl. 2004, Miljön i Finland 733) förbättrar möjligheten att hitta en lämplig skyddsmetod för den enskilda situationen. I vissa situationer kan ett tidsbundet avtal vara det enda sättet att skydda ett visst område eller vara ekologiskt motiverat av någon annan orsak.

Staten kan naturligtvis ingå privaträttsliga avtal om naturvård också utan en uttrycklig bestämmelse i lag. Problemet är då att sådana avtal till exempel när äganderätten till området byts inte binder den tredje parten. Därför ska det i 2 mom., på samma sätt som tidigare, ingå en bestämmelse om att avtalet är i kraft även om området övergår till en ny ägare.

Ett avtal om en tidsbegränsad fridlysning av ett privatägt område ska enligt förslaget vara ett förvaltningsavtal som anknyter till utövning av offentlig makt och som omfattas av bestämmelserna om iakttagande av grunderna för god förvaltning och kraven på rättsskydd i 3 § 2 mom. i förvaltningslagen. Tvister som gäller ett sådant avtal ska i enlighet med 20 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden avgöras som förvaltningstvistemål.

Uppgifter om beslut enligt den föreslagna lagen ska i enlighet med 13 kap. i lagförslaget registreras i datasystemet för naturvården. För tydlighetens skull föreskrivs det dessutom att en uppgift om ett avtal om tidsbegränsad fridlysning även ska registreras i fastighetsdatasystemet.

49 §. Fridlysningsbestämmelser för nationalparker och naturreservat. Paragrafen motsvarar 13 § i den gällande lagen, men det föreslås att den kompletteras till vissa delar. I paragrafen föreslås fridlysningsbestämmelser för nationalparker och naturreservat. I överensstämmelse med den gällande lagen anges i 1 mom. som huvudregel att verksamhet som förändrar naturen är förbjuden i nationalparker och naturreservat. Innehållet i förbudet ska bestämmas närmare genom en förteckning över de åtgärder som är förbjudna i områdena. Det som enligt bestämmelsen är förbjudet är att uppföra byggnader eller konstruktioner och att anlägga vägar, ta marksubstanser eller gruvmineral och att skada marken eller berggrunden, dika, ta eller skada svampar, träd, buskar eller andra växter eller delar av dem och fånga, döda eller ofreda vilda ryggradsdjur eller förstöra deras bon och att fånga eller samla ryggradslösa djur. Förteckningen innehåller också ett allmänt förbud mot att vidta andra åtgärder som inverkar ogynnsamt på naturförhållandena i området, på landskapet, på arternas fortbestånd eller på syftet med inrättandet av området. Med omnämmandet av byggnader och konstruktioner avses i synnerhet sådant byggande som förutsätter byggnadstillsyn.

Genom att åtgärder som inverkar ogynnsamt på syftet med att inrätta området förbjuds, preciseras den gällande regleringen så att fridlysningsbestämmelserna tryggar inte bara de värden enligt 43 § 2 mom. som varit en förutsättning för att området skulle inrättas utan också den lagliga användningen av området så som den definieras i den lag genom vilken området inrättades samt i 44 § 2 mom. (i fråga om en nationalpark) eller 45 § 2 mom. (i fråga om ett naturreservat) i den föreslagna lagen. Som exempel på åtgärder som inverkar ogynnsamt på syftet med inrättandet av en nationalpark kan nämnas verksamhet som inverkar menligt på parkens ställning som natursevärdhet eller som stör naturaktiviteter, såsom användning av drönare eller andra anordningar som orsakar störande buller och annan aktivitet som stör den allmänna ordningen eller äventyrar säkerheten.

Enligt 2 mom. finns bestämmelser om att förbjuda eller begränsa rätten att färdas, slå läger, stiga i land samt att ha fordon inom naturskyddsområden i 56 §.

50 §. *Undantag från fridlysningsbestämmelserna för nationalparker och naturreservat.* Paragrafen motsvarar i huvudsak 14 § i den gällande lagen, men det föreslås vissa ändringar i den. Bestämmelserna innehåller undantag från de allmänna förbuden enligt 49 §. Dessa undantag anges direkt i bestämmelsen och förutsätter alltså inte ett tillståndsbeslut av den myndighet som svarar för naturskyddsområdet, det vill säga Forststyrelsen. Utan hinder av 49 § är, på samma sätt som enligt gällande lag, sådana åtgärder tillåtna som en ändamålsenlig skötsel och användning av naturskyddsområdet förutsätter och som inte äventyrar syftet med inrättandet av området. Åtgärderna ska vara tillåtna, om de begränsningar i rörelsefriheten som gäller området inte utgör hinder för dem. Undantagen är till stor del desamma som i de motsvarande paragraferna i gällande naturvårdslag. Det ska dock i fortsättningen vara tillåtet att utan att Forststyrelsen beviljar undantag fånga och döda mink och mårhund, driva älg, avliva sårat vilt och ta hand om dött vilt i situationer i samband med jakt utanför området. Dessutom utvidgas bestämmelserna till att gälla också drivning av vitsvanshjort och avlivning av skadade djur.

Enligt 1 mom. 1 punkten är det tillåtet att för det första bygga, restaurera och sätta i stånd sådana byggnader och konstruktioner och att anlägga och underhålla sådana stigar som behövs för vård och övervakning av området, för forskning, för guidning av allmänheten, för besökarnas säkerhet och för utfärder och besök i området. Besökarnas säkerhet fogas till punkten som en ny grund för att anlägga byggnader, konstruktioner och stigar. Det behövs bland annat på grund av det ökande antalet besökare i naturskyddsområdena. Att anlägga byggnader och konstruktioner som är nödvändiga med tanke på skötseln och styrningen av användningen ska inte anses vara förbjudet om Forststyrelsen har gett sitt samtycke till det. I till exempel de skyddsområden där älgjakt är tillåten enligt den författning genom vilken området har inrättats kan man på det sätt som närmare överenskomms med Forststyrelsen tillåta byggande av jaktorn eller jaktplattformar, eftersom användningen av dem kan öka säkerheten för besökarna.

Enligt 2 punkten i förteckningen ska det vara tillåtet att sköta och sätta i stånd natur- och kulturmiljöer, vårdbiotoper och byggnadsarvet samt återställa den naturliga utvecklingen i försämrade livsmiljöer genom restaurering. Bestämmelsen har preciserats genom att kulturmiljöer och byggnadsarv och istandsättningen av dem har inkluderats. Det återställande av områdets naturliga utveckling som tidigare nämndes i lagen har preciserats så att det innebär att den naturliga utvecklingen i försämrade livsmiljöer ska kunna återställas genom restaurering. Ändringarna behövs eftersom de naturskyddsområden som inrättas utöver naturmiljöer ofta också omfattar värdefulla kulturmiljöer och byggnadsarv vars värden ska tryggas också i naturskyddsområden samt livsmiljöer som behöver restaureras för att trygga och främja den biologiska mångfalden. Till naturskyddsområdenas byggnadsarv hör bland annat byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY), objekt som skyddats som byggnadsarv enligt planer, byggnader som har samband med tidigare användning av områdena, till exempel sådana som har fungerat som skogvaktarbostäder, och gamla fyrar i naturskyddsområden i skärgården.

Enligt 3 punkten i förteckningen får det på området anläggas sådana vägar som behövs för guidning i området och enligt 4 punkten är det tillåtet att plocka bär och nyttochamp. Med nyttochamp avses förutom matsvamp också bland annat svampar som används för färgning och som inte är ätbara. Det ska ändå inte vara tillåtet att ta träd tickor för att det ska kunna förhindras att träd skadas i strid med förbudet i 49 §. Enligt 5 punkten i förteckningen är det tillåtet att fiska i områdena i enlighet med de allmänna fiskerättigheter som anges i 7 § i lagen om fiske (379/2015).

RP 76/2022 rd

Enligt 6 punkten i förteckningen får det i nationalparker bedrivas renskötsel enligt renskötselagen (848/1990). Bestämmelser om terrängtrafik i anslutning till renskötsel finns i 4 § 2 mom. 3 punkten i terrängtrafiklagen (1710/1995) enligt vilken det inte behövs tillstånd för att utföra arbeten med motordrivna fordon i anslutning till renskötseln inom det i renskötselförordningen angivna renskötselområdet under den tid marken är snötäckt eller för sådan körning i snöfri terräng som sker för utförande av nödvändiga uppgifter i anslutning till renskötseln.

Enligt 7 punkten i förteckningen är det tillåtet att använda och underhålla vägar, samhällstekniska konstruktioner och därtill hörande anläggningar i området. I gällande lag nämns som tillåtna konstruktioner el- och telefonlinjer, som i fortsättningen ska ingå i de tillåtna samhällstekniska konstruktionerna. Andra konstruktioner och anordningar som eventuellt kan tillåtas anknnyter till till exempel datakommunikationsunderhåll, energi- och vattenförsörjning eller avloppsrening.

Det ska också enligt 8 punkten vara tillåtet att sätta i stånd säkerhetsanordningar för sjöfarten och farleder samt utföra sådana små röjningsarbeten som behövs för säkerhetsanordningarna. Med säkerhetsanordningar för sjöfarten avses en sjösäkerhetsanordning i enlighet med 47 § i sjötrafiklagen (782/2019), och de är fysiska konstruktioner eller anordningar som placerats på ett vattenområde eller en strand för utmärkning av en farled eller för reglering och tryggnad av sjötrafiken i övrigt. Sjösäkerhetsanordningar kan indelas i fasta och flytande anordningar. Med farled för sjötrafik avses sådana allmänna farleder och enskilda farleder som definieras i 3 § i sjötrafiklagen. Sådan istandsättning av farleder som avses i bestämmelsen innebär i praktiken annat istandsättande än den muddring som avses i vattenlagen. Bestämmelser om att muddring är tillåten i naturskyddsområden ska finnas i lagen om inrättande av naturskyddsområdet. Direkt med stöd av den föreslagna lagen är det närmast tillåtet att röja vattenfarleder i liten skala, till exempel att avlägsna sjunktimmer och vass. Det ska också vara tillåtet att i enlighet med 9 punkten utföra kartläggnings- och lantmäteriarbeten.

Bestämmelserna i 10 och 11 punkten innehåller vissa jaktrelaterade åtgärder. Enligt förslaget ska det för det första vara tillåtet att driva älg och även vitsvanshjort på det sätt som föreskrivs i jaktlagen. Bestämmelsen avses gälla både situationer där älg eller vitsvanshjort jagas i naturskyddsområdet och drev i samband med jakt utanför naturskyddsområdet. Enligt förslaget omfattar drivande av älg, i enlighet med vad som föreskrivs i jaktlagen och med stöd av den, både sådan drevjakt som sker utan hund och sådan jakt på älg eller vitsvanshjort där användning av hund är tillåten. Att driva vitsvanshjort kan också anses vara nödvändigt också i samband med jakt för att stoppa och reglera ökningen av den starkt växande stammen av vitsvanshjort. Det ska för det andra också vara tillåtet att omhänderta dött vilt i ett naturskyddsområde i situationer där viltet i samband med jakt utanför området hamnar i naturskyddsområdet. Därutöver ska det vara möjligt att i samband med jakt i eller utanför naturskyddsområdet avliva ett sårat djur som rör sig i naturskyddsområdet, inklusive ett sådant område där rörelsefriheten begränsats, om behovet av att avliva ett sådant djur är nödvändigt för att undvika onödigt lidande för djuret. Behovet av att avliva ett sårat djur kan också sammanhålla med någon annan situation än jakt, till exempel om djuret skadats i samband med en trafikolycka. Forststyrelsen ska utan dröjsmål underrättas om spårning av ett sårat djur inom ett naturskyddsområde, om behovet av att avliva ett sådant djur och om omhändertagande av vilt som dött i området för att det i samband med jakt- och fiskeövervakningen ska vara möjligt att vid behov verifiera att det funnits grunder för att spåra och avliva det sårade djuret och för att omhänderta dött vilt. Genom förfarandet kan man dessutom säkerställa att behövliga säkerhetsaspekter beaktas när ett djur avlivas i ett naturskyddsområde som är i flitig användning för rekreationssyfte.

Främmande arter hotar den biologiska mångfalden bland annat genom att konkurrera om resurserna med de ursprungliga arterna, jaga, sprida sjukdomar och parasiter, korsa sig med ursprungliga arter, inskränka de ursprungliga arternas utbredningsområde eller helt och hållet tränga undan ursprungliga arter. Dessa olägenheter bekämpas genom EU:s förordning om invasiva främmande arter (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014) och nationellt genom lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (1709/2015). I syfte att bekämpa de olägenheter som främmande arter orsakar inom ett naturskyddsområde föreskrivs det i 3 mom. att det är tillåtet att avlägsna sådana växtarter som är sådana främmande arter som avses i den nämnda lagen eller sådana invasiva främmande arter som avses i EU-förordningen från naturskyddsområdet. Med bekämpning avses förutom avlägsnande också andra åtgärder av olika slag för att begränsa spridning av sådana växtarter. Bland dessa växtarter återfinns till exempel jätteloka, jättebalsamin, vresros och blomsterlupin. För att minska förekomsten av eller utrota dessa relativt lätt identifierbara arter krävs ofta åtgärder som upprepas regelbundet.

Det föreslås också vara tillåtet att fånga och döda mink och mårddhund i enlighet med bestämmelserna i 7 kap. (Fångst och dödande av icke fredat djur) i jaktlagen. Jakt på mink och mårddhund förutsätter tillstånd av jakträttsinnehavaren eller markägaren och gör det möjligt att minska antalet mink- och mårddhundsindivider i naturskyddsområden där sådana påträffas. Dessa små rovdjur kan orsaka betydande skador på skyddade fåglar, i synnerhet på våtmarker och i skärgården. Särskilt i naturskyddsområden med värdefulla fågelbestånd bör jakten vara planmässig, effektiv och långsiktig. Decimeringen av antalet individer av en främmande art ska genomföras så att man inte avviker från fridlysningsbestämmelserna för djurarter i 72 §.

Enligt 4 mom. är det i nationalparker och naturreservat, när situationen kräver det, tillåtet att vidta nödvändiga åtgärder vid räddningsverksamhet, gränsövervakning, för bekämpning av sjukdomar som kan överföras till människor eller djur, för bekämpning av växtskadegörare eller för djurskyddet samt att fälla ett träd som orsakar uppenbar fara för grannfastigheten. Åtgärderna ska enligt förslaget genomföras så att de inte skadar syftet med inrättandet av området och dess skyddsvärden mer än nödvändigt. Bestämmelsen möjliggör verksamhet som hänför sig till ovannämnda uppgifter direkt med stöd av lag utan separat dispens, vilket är nödvändigt på grund av uppgifternas brådskande natur. Av dessa åtgärder är gränskontroll samt bekämpning av sjukdomar som kan överföras till människor eller djur och bekämpning av växtskadegörare till sin karaktär sådan verksamhet som utförs av myndigheter eller på myndigheternas order. Med växtskadegörare avses sådana växtskadegörare som anges i EU:s förordning om skyddsåtgärder mot växtskadegörare (EU) 2016/2031 och växtskyddslagen (1110/2019) och som kan vara arter, stammar eller biotyper av patogener, djur eller parasitära växter som är skadliga för växter eller växtprodukter. När det gäller bekämpning av växtskadegörare ska åtminstone bekämpning av sådana EU-karantänkskadegörare som avses i EU-förordningen betraktas som nödvändig. Med EU-karantänkskadegörare avses växtsjukdomar och skadegörare som inte hör till områdets naturliga arter men som kan ta sig in på unionens territorium, och vars spridning ska förhindras. För tydlighetens skull kan det konstateras att lagen om bekämpning av skogsskador (1087/2013) inte tillämpas på naturskyddsområden. I fråga om insekter och andra ryggradslösa organismer, svampar, bakterier och virus som orsakar skogsskador som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om bekämpning av skogsskador har frågan avgjorts så att skogsskador på grund av att skadegörare sannolikt spridits från naturskyddsområden och andra områden som avses i 21 § i den lagen ersätts av statens medel. Det är i regel fråga om myndighetsverksamhet. Åtgärderna ska vara brådskande och nödvändiga inom skyddsområdet. I fråga om ett Natura 2000-område ska dessutom bestämmelserna i 5 kap. i den föreslagna lagen beaktas.

När naturskyddsområden inrättas i närheten av bebyggelse, annan bebyggd egendom eller vägnät kan det ofta uppstå situationer där fällning av enstaka träd behövs för att avvärja uppenbar skada eller fara för egendom eller person. Motsvarande skyldighet att vidta åtgärder kan också härledas från den allmänna handlingsplikten enligt 3 § i räddningslagen (379/2011), men för tydlighetens skull är det skäl att ta in en preciserande bestämmelse i naturvårdslagen.

I 4 mom. i paragrafen föreskrivs det dessutom att Forststyrelsen på begäran kan ge statliga myndigheter handräckning för fullgörande av en lagfäst skyldighet att bekämpa växtskadegörare eller smittsamma sjukdomar som kan överföras till människor eller djur i nationalparker och naturreservat. I egenskap av förvaltande myndighet för statliga naturskyddsområden har Forststyrelsen de bästa förutsättningarna för att bedöma hur åtgärderna ska genomföras med tanke på det syfte som skyddsområdet inrättades för och för att hjälpa till med att genomföra åtgärderna.

Alla åtgärder som nämns i 1, 2 och 3 mom. är tillåtna när den som får i uppdrag av Forststyrelsen, som är den myndighet som sköter nationalparker och naturreservat, att utföra eller för myndighetens räkning utför uppgifter eller när andra myndigheter och de som handlar för deras räkning utför uppgifter, inbegripet sådana uppgifter som nämns i 1 mom. 8 och 9 punkten och i 4 mom. Utgångspunkten är att det ska vara tillåtet för alla besökare i skyddsområdet att plocka bär och nyttosvamp (1 mom. 3 punkten), att fiska (1 mom. 4 punkten) och att utföra kartläggnings- och lantmäteriarbeten (1 mom. 9 punkten). För tydlighetens skull konstateras det att även de som besöker nationalparker och naturreservat har rätt att enligt 3 mom. avlägsna sådana växtarter som avses i lagen om främmande arter eller som räknas som invasiva främmande arter. Det är fråga om ett undantag från förbudet i 49 § 1 mom. 4 punkten att ta eller skada växter eller delar av växter. För att de växtarter som avses i 3 mom. ska få avlägsnas krävs det dock att man med säkerhet kan identifiera arten. Avlägsnande av mårhund och mink, som nämns i 2 mom., kräver i enlighet med 7 kap. i jaktlagen markägarens tillstånd.

Enligt 5 mom. kan Forststyrelsen, med avvikelse från 1 mom. 6 punkten, främst av skäl som hänför sig till naturforskning begränsa renbetesgången i ett naturreservat. De områden där renbetesgången begränsas ska dock vara relativt små, eftersom de i praktiken förutsätter att området stängs av.

Det bör noteras att bestämmelserna i denna paragraf endast ger rätt att avvika från förbuden i 49 §. Dessutom ska bestämmelserna i annan lagstiftning, till exempel i lagen om fiske och jaktlagen, iakttas.

51 §. Tillståndskrävande undantag från fridlysningsbestämmelserna för nationalparker och naturreservat. Paragrafen motsvarar delvis 15 § i den gällande lagen, men det föreslås vissa ändringar i den. Den innehåller en förteckning över sådana allmänna undantag från fridlysningsbestämmelserna för nationalparker och naturreservat som alltid förutsätter tillstånd av den myndighet som svarar för förvaltningen av området, det vill säga Forststyrelsen. Undantagen är till stor del desamma som i de motsvarande bestämmelserna i gällande naturvårdslag. De ändringar som föreslås gäller fångst och dödande av mink och mårhund, älgdrev, avlivning av skadade djur och omhändertagande av dött vilt i samband med jakt utanför skyddsområdet. Bestämmelserna om dessa flyttas i stället in i 50 § och kompletteras till vissa delar. Dessutom slopas möjligheten för Forststyrelsen att bevilja tillstånd för malmletning i fråga om nationalparker och naturreservat, och i fråga om andra statliga naturskyddsområden ska förutsättningarna för tillstånd preciseras i 52 § 5 mom. Det ska trots det fortfarande vara möjligt att få tillstånd till geologiska undersökningar på alla statliga naturskyddsområden under vissa förutsättningar.

RP 76/2022 rd

Enligt 1 mom. 1 punkten i förteckningen kan tillstånd beviljas för forskning eller andra vetenskapliga ändamål eller för undervisning fånga eller döda djur, samla svampar och växter och delar av dem och att ta djurbon samt mineralprov. Ett tillstånd som beviljas för forskning ska förutsätta en forskningsplan, men åtgärder som kan hänföras till andra vetenskapliga ändamål, såsom ringmärkning av fåglar, kräver inte nödvändigtvis en sådan plan.

Den 2 punkten i förteckningen i momentet gör det möjligt att decimera antalet individer av en djurart om det är fråga om andra främmande eller invasiva främmande arter som avses i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter. Dessa arter är alltid till skada med tanke på skyddet av området. Bestämmelsen gör det också möjligt att decimera antalet individer av andra arter som vuxit sig för stora eller visat sig vara till skada på något annat sätt. Enligt etablerad praxis gäller bestämmelsen situationer där behovet av att decimera individer av en art granskas utifrån principerna för tryggheten av naturskyddsområdets egna skyddsvärden. Punkten motsvarar det som föreskrivits genom en ändring (1710/2015) av naturvårdslagen, och som i miljöutskottets betänkande (MiUB 11/2010 rd) kommenterades på följande sätt: ”När man överväger att decimera främmande arter och framför allt antalet individer av ursprungliga arter bör man alltid utgå från ett behov som beaktar skyddsmålen för området och hur stor skada skyddsvärdena annars kan ta av dem”. På decimeringen av individer av djurarter tillämpas också jaktlagen och vad som föreskrivs med stöd av den. Bestämmelser om decimeringen av främmande arter eller invasiva främmande arter samt av antalet individer av mink och mård finns i den föreslagna 50 §.

Enligt 3 punkten i förteckningen ska det vara tillåtet att under vissa förutsättningar avlägsna individer av viltarter som avses i 5 § 1 mom. i jaktlagen från området också av orsaker som faller utanför naturskyddsområdets behov. Tillstånd ska kunna beviljas för att avlägsna individer av sådana viltarter som orsakar ett uppenbart hot mot människors säkerhet eller risk för betydande ekonomisk skada på egendom. I praktiken blir bestämmelsen tillämplig främst för att avvärja skador som hjorddjur orsakar i trafiken, för att förebygga skador som gräsälvar orsakar yrkesfisket, för att begränsa skador som stora rovdjur orsakar boskaps- eller renhushållningen och för att avlägsna individer av björn och varg som orsakar fara. Utöver tillståndsprövningen enligt den föreslagna bestämmelsen ska också tillståndsprövning enligt jaktlagen, eventuellt också polislagen, tillämpas i sådana fall. Vid tillståndsprövningen är det också möjligt att överväga att avlägsna djur med andra metoder än att döda djuret.

Enligt 4 punkten i förteckningen kan också annat fiske än sådant som avses i 7 § i lagen om fiske bedrivas. I 7 § i lagen om fiske föreskrivs det om allmänna fiskerättigheter som gäller mete, pilkfiske, fiske av strömming med ett spö där det i reven har fästs krok som hålls i rörelse i lodrät riktning (s.k. strömmingshäckla) och handredskapsfiske med ett spö. Enligt definitionen i 4 § 1 mom. 8 punkten i lagen om fiske avses med handredskapsfiske sådant annat fiske än mete eller pilkfiske som sker med ett spö och konstgjort bete, trollingfiske med ett spö, konstgjort bete och viktdrag samt fiske med spinnsjö.

Enligt 5 punkten i förteckningen är det tillåtet att uppföra byggnader och konstruktioner som behövs för renskötsel. Sådana konstruktioner är till exempel i renskötsellagen avsedda skyddsgården och renskiljningsgården samt renstall, kojor och andra behövliga servicebyggnader. Enligt 6 punkten i förteckningen ska det vara tillåtet att landa med luftfarkost. Möjligheten att landa med en luftfarkost kan till exempel gälla forskning eller renskötsel.

Enligt 7 punkten i förteckningen ska det vara tillåtet att restaurera och sätta i stånd även andra än i 50 § 1 mom. 1 och 2 punkten avsedda byggnader och konstruktioner.

RP 76/2022 rd

Enligt 2 mom. kan Forststyrelsen emellertid även i fortsättningen bevilja tillstånd för geologiska undersökningar, om verksamheten inte äventyrar syftet för inrättandet av området. Den punkt som utgör 7 punkten i förteckningen i gällande lag och gäller tillståndsplikten för geologiska undersökningar bildar alltså enligt förslaget ett eget moment. När tillstånd söks behöver verksamhetens karaktär som geologisk undersökning specificeras och motiveras, eftersom tillstånd för malmletning med avvikelse från 15 § i den gällande lagen inte längre ska kunna beviljas. Med geologiska undersökningar avses sådan vetenskaplig forskning och kartläggning som inte sammanhänger med malmletning som betraktas som näringsverksamhet eller annan förberedelse för gruvverksamhet. Geologiska undersökningar ökar de naturvetenskapliga kunskaperna om skyddsområdets egenskaper, och kan därmed vara behövliga också med tanke på skötseln av naturskyddsområdet. Om undersökningen inte äventyrar det syfte som området inrättades för, ska undersökningsverksamheten dessutom ordnas på ett sådant sätt att den inte orsakar mer än ringa skadlig inverkan på arterna, naturtyperna, vattenhushållningen eller landskapet i området. När geologiska undersökningar ordnas bör också förbudet enligt 6 § 2 mom. enligt vilket beslutet inte får medföra mer än ringa försämring i förutsättningarna för att på samernas hembygdsområde bedriva traditionella samenäringar eller annars bevara och utveckla samekulturen eller motsvarande grad av försämring i skolternas levnadsförhållanden eller möjligheter att bedriva i skoltlagen avsedda naturnäringar i skoltområdet.

I detta sammanhang ska möjligheten till malmletning i nationalparker och naturreservat strykas ur naturvårdslagen. I fortsättningen kan Forststyrelsen bevilja malmletningstillstånd endast i andra statliga naturskyddsområden under vissa förutsättningar, och en separat bestämmelse om detta ska ingå i 52 § 5 mom. Syftet med inrättandet av statliga naturskyddsområden är att skydda värdefulla naturvärden eller främja andra motsvarande syften. Riksdagens ekonomiutskott har till exempel i sitt betänkande (EkUB 7/2020 rd) som gäller medborgarinitiativet Gruvlagen Nu (MI 7/2019 rd) bedömt medborgarinitiativets mål att områden med oersättliga naturvärden ska uteslutas från gruvdrift. Utskottet såg i sitt betänkande det som ett viktigt mål att skydda områden med oersättliga naturvärden och konstaterade att man i samband med det pågående projektet för revidering av naturvårdslagstiftningen bör bedöma naturvårdslagens förhållande till gruvdriften och i det sammanhanget beakta de synpunkter som framförts i medborgarinitiativet, bedöma förslagets ändamålsenlighet och lägga fram de lämpligaste lösningarna för att uppnå målen.

Också malmletning som syftar till gruvdrift kan ha en betydande inverkan på naturtillståndet och vattenhushållningen i skyddade områden. Förutom att man genom inrättandet av nationalparker strävar efter att bevara den biologiska mångfalden, vill man erbjuda allmänheten möjlighet att njuta av naturens skönhet och andra naturupplevelser. När det gäller naturreservat strävar man efter att i synnerhet trygga en så naturlig utveckling i området som möjligt, och det är därför också nödvändigt att begränsa användningen av dem för rekreation. För att dessa strävanden ska uppfylla sitt syfte är det motiverat att förbjuda malmletning i nationalparker och naturreservat. När det gäller andra statliga naturskyddsområden uppvisar behovet av skydd till viss del större variation och fridlysningsbestämmelserna kan beroende på syftet med inrättandet av naturskyddsområdet vara lindrigare än när det gäller de strängt skyddade nationalparkerna och naturreservaten. Därför ska det fortfarande vara möjligt att i enlighet med 52 § 5 mom. få tillåtelse av Forststyrelsen att leta malm, om detta inte äventyrar syftet med inrättandet av området eller på något annat sätt väsentligt försämrar naturvärdena i området. Gruvdrift är i regel inte möjlig i naturskyddsområden utan att naturskyddsområdet avvecklas i enlighet med 62 §.

Enligt 3 mom. kan undantagsbeslut meddelas för viss tid och gälla högst tio år åt gången. Bestämmelsen motsvarar den praxis som tillämpas i nuläget. Undantagsbestämmelserna ska tolkas snävt och även med beaktande av nödvändighetskravet för beviljande av dispens är det skäl att

tidsmässigt begränsa dispensernas varaktighet. Om behovet av dispens överstiger tio år (till exempel långtidsuppföljningar i anslutning till naturforskning), kan dispensen på ansökan förlängas genom ett nytt beslut.

Enligt 4 mom. kan ett tillstånd som avses i paragrafen förenas med villkor som kan innebära tidsmässiga eller regionala begränsningar eller åtgärder som sökanden ska iaktta för att undvika eller begränsa verksamhetens skadliga inverkan på skyddsvärdena. Genom de föreslagna bestämmelserna ändras lagstiftningen så att den motsvarar den praxis enligt vilken de tillstånd som Forststyrelsen beviljar redan för närvarande är förenade med villkor. Genom tillståndsvillkoren kan den tillståndspliktiga verksamheten styras och avgränsas så att det säkerställs att verksamheten inte medför olägenheter för det syfte som naturskyddsområdet inrättades för eller för de naturvärden som ska skyddas. Även utan ett uttryckligt bemyndigande kan dispens beviljas partiellt, det vill säga också genom att det förenas med tillståndsvillkor som hänför sig till det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka (Similä 1997, s. 162, se även Mäenpää 1992, s. 223).

Enligt 5 mom. kan en rätt som grundar sig på ett undantagsbeslut överföras på någon annan genom att Forststyrelsen underrättas om överföringen. Den tidigare innehavaren av tillståndet ska svara för alla skyldigheter som hänför sig till tillståndet till dess att någon annan har godkänts i hans eller hennes ställe på ansökan. Forststyrelsen ska enligt den föreslagna bestämmelsen avgöra den anmälan om överföring av rätten som gjorts till myndigheten genom ett förvaltningsbeslut som delges på motsvarande sätt som när ett tillståndsbeslut delges.

52 §. Fridlysningsbestämmelser för andra statliga naturskyddsområden. Den föreslagna paragrafen motsvarar 17 a § i den gällande lagen med vissa ändringar. Eftersom andra statliga naturskyddsområden inte nödvändigtvis är i behov av ett lika strängt skydd som nationalparker och naturreservat, kan det när de inrättas vara nödvändigt att föreskriva också om andra undantag än de som nämns i 50 och 51 §. I fråga om dessa naturskyddsområden föreslås det att bemyndigande att genom förordning föreskriva om vissa undantag från förbuden i lagen. Bestämmelsen motsvarar det som föreskrivs i lag 58/2011, dock så att bemyndigandet att föreskriva om tillåtna undantag preciseras så att det utöver förordning av statsrådet också gäller förordning av miljöministeriet.

Möjligheten att föreskriva om undantag från förbuden i lagen ska även i fortsättningen gälla jakt i andra statliga naturskyddsområden. Människans inverkan på naturen i naturskyddsområdena bör vara så liten som möjligt, vilket innebär att förhållandena mellan arter och hur stora arternas populationer är i första hand regleras genom naturens egna processer. Jakt, liksom fiske, är dock former av naturanvändning som när de planeras och genomförs väl inte nödvändigtvis står i strid med skyddsmålet för naturskyddsområdet.

Jakt ska enligt förslaget vara tillåten i andra statliga naturskyddsområden som inrättas på ett sådant område som avses i 8 § i jaktlagen. De naturskyddsområden som inrättas i Norra Finland är ofta omfattande områden av ödemarkskaraktär där friluftstjänsterna oftast inte omfattar byggnader och konstruktioner. Jakten strider således i allmänhet inte mot den övriga användningen av dessa områden. Genom förordning av statsrådet kan det dock från fall till fall föreskrivas om begränsningar som gäller jakt i synnerhet i sådana andra naturskyddsområden som finns i närheten av turistcentrum eller andra liknande centrum. Den som är stadigvarande bosatt i en kommun på ett sådant område som avses i 8 § i jaktlagen har rätt att i sin hemkommun jaga på områden som tillhör staten. Statsrådet kan under vissa förutsättningar också besluta att jakt i andra statliga naturskyddsområden på sådana områden som avses i 8 § i jaktlagen är tillåten endast för sådana personer som nämns ovan (lokalbefolkningen).

I Södra Finland är naturskyddsområdena ofta små till arealen jämfört med motsvarande områden i de norra delarna av landet. Dessa naturskyddsområden är ofta av stor betydelse inte bara ekologiskt utan också med tanke på friluftsliv och rekreation. I dessa områden är det därför även i fortsättningen i allmänhet nödvändigt att reglera jakten striktare än i de områden som avses i 8 § i jaktlagen. Enligt 3 mom. får det genom en förordning om inrättande av ett naturskyddsområde föreskrivas att jakt är tillåten inom andra naturskyddsområden, om jakten inte äventyrar syftet med inrättandet av området eller inverkar skadligt på annan användning av området.

Jakten i sådana andra statliga naturskyddsområden ska utifrån ovannämnda utgångspunkter därmed beslutas från fall till fall med beaktande av det syfte för vilket naturskyddsområdet inrättats, allemansrätten och rekreations- och naturvärden. De begränsningar som gäller jakt kan gälla ett visst område, en viss tid eller en viss viltart. För att begränsa jakten med tanke på den allmänna säkerheten är det också möjligt att följa 23 § i jaktlagen, vilket Forststyrelsen redan i nuläget vid behov har utnyttjat både i naturskyddsområden och utanför dem, i omedelbar närhet av turistcentrum.

För tydlighetens skull bör det konstateras att 2 och 3 mom. gäller jakt, och att hänvisningen i 3 mom. till förbudet i 49 § 1 mom. 5 punkten inte gäller fiske enligt 50 § 1 mom. 5 punkten och 51 § 1 mom. 4 punkten.

I de statliga naturskyddsområden som inrättas inom havsområdet ingår i många fall tämligen omfattande allmänna vattenområden. De undantag som gäller fiske i 50 och 51 § är tillämpliga på situationer där det är fråga om att privata statliga vattenområden ingår i ett naturskyddsområde. I naturskyddsområden som inrättas inom allmänt vattenområde är det däremot inte nödvändigt att föreskriva att fisket är beroende av Forststyrelsens tillstånd eller att överhuvudtaget begränsa det på något annat sätt. Bestämmelsen i 4 mom. har preciserats genom att utöver den hänvisning till den bestämmelse om fritidsfiske och kommersiellt fiske i Finlands ekonomiska zon och inom allmänt vattenområde som ingår i 8 § 1 mom. i lagen om fiske ta in en hänvisning till 8 § 3 mom. i den lagen enligt vilken Forststyrelsen kan arrendera fångstplatser för lax eller öring till kommersiella fiskare i Finlands ekonomiska zon eller inom allmänt vattenområde i havet. Statsrådet ska dock ha möjlighet att meddela vissa begränsningar också i fråga om andra statliga naturskyddsområden som inrättas i Finlands ekonomiska zon eller inom allmänt vattenområde.

Enligt 49 § i naturvårdslagen är det i nationalparker, naturreservat och andra statliga naturskyddsområden förbjudet att ta marksubstanser eller gruvmineraler och att skada marken eller berggrunden och att vidta åtgärder som inverkar ogynnsamt på naturförhållandena i området, på landskapet, på arternas fortbestånd eller på syftet med inrättandet av området. I nationalparker och naturreservat är det i fortsättningen inte heller möjligt att leta malm med stöd av ett sådant av Forststyrelsen utfärdat tillstånd som avses i 51 §. Med avvikelse från detta kan Forststyrelsen dock på andra statliga naturskyddsområden med stöd av 5 mom. i den föreslagna paragrafen bevilja också malmetningstillstånd. Tillstånd ska dock kunna beviljas endast om verksamheten inte äventyrar syftet med inrättandet av området eller medför mer än ringa skada för arter eller naturtyper som utgör grund för skydd, vattenhushållningen, landskapet eller samernas rättigheter som ursprungsfolk. För att eliminera och kontrollera skadliga verkningar får tillståndet förenas med villkor som kan innehålla till exempel tidsmässiga eller regionala begränsningar eller andra åtgärder som sökanden ska vidta för att undvika eller begränsa olägenheterna med tanke på skyddsvärdena. När det gäller tidsmässiga begränsningar kan villkoren gälla till exempel att undersökningarna avgränsas så att de inte omfattar häckningsperioden för vissa arter eller att de genomförs endast vintertid. Villkoren för åtgärderna kan gälla bland annat på vilka platser

undersökningarna görs, vilka metoder som är tillåtna eller andra särskilda förutsättningar. Genom den föreslagna ändringen preciseras förutsättningarna för beviljande av tillstånd i andra statliga naturskyddsområden.

Eftersom malmletning kan inverka på naturtillståndet och vattenhushållningen i skyddade områden, behöver de förutsättningar för beviljande av tillstånd som finns i momentet vara uppfyllda. Att exempelvis maskinellt ta jordmåns- och bergprov förutsätter i allmänhet bland annat röjning av trädbestånd på körstråk och malmletningsområden i syfte att transportera maskiner i terrängen och använda dem inom malmletningsområdet, vilket kan försämra naturtillståndet hos i synnerhet trädbevuxna naturtyper. Djupborrning och i synnerhet schakt och diken som grävs för undersökningarna kan förändra vattenhushållningen i området och försämra naturtillståndet för bland annat källor och småvatten. Transport och användning av maskiner i terrängen kan också äventyra förekomsten av hotade växtarter, störa häckningen för större rovfåglar och leda till miljöskador (bland annat i form av bränsleläckage och risk för bränder och andra olyckor). Malmletningen kan också inverka på annan tillåten användning av skyddsområdet, såsom friluftsliv och renskötsel. Eftersom syftet med inrättandet av naturskyddsområden är att skydda värdefulla naturvärden, behöver förutsättningarna för malmletning regleras mer detaljerat än tidigare.

Försvarsmakten använder områden som till vissa delar är synnerligen värdefulla med tanke på naturskyddet. Om sådana områden inrättas som naturskyddsområden är utgångspunkten att försvarsmakten ska ha kvar möjligheten att använda området också för egen verksamhet. Därför föreslås det i 5 mom. att det för att trygga försvarsmaktens utbildnings- och övningsverksamhet ska vara möjligt att föreskriva om undantag från förbuden i lagen. Försvarsmaktens användning ska samordnas med skyddsmålen för området. Bemyndigandet ska dessutom gälla tryggande av försvarsmaktens övningsverksamhet på havsområden som hör till naturskyddsområden, oberoende av om försvarsmakten har nyttjanderätt till dessa områden eller inte.

Bemyndigandet att föreskriva om andra undantag gäller för det första beaktandet av flygsäkerhetsaspekter, placeringen och underhållet av säkerhetsanordningar för flygverksamhet och sjöfart samt andra motsvarande myndighetsåtgärder, såsom gränskontroll eller forskningsverksamhet som bedrivs i området. Undantagen kan också gälla byggande av vägar eller samhällstekniska konstruktioner, grävande av diken eller muddring av farleder samt andra motsvarande åtgärder. Dessutom kan det föreskrivas om undantag i fråga om uppförande av byggnader och konstruktioner som är nödvändiga för att tillgodose samernas rättigheter som ursprungsfolk. Också i sådana fall bör tillämpningen av bestämmelsen om bemyndigande övervägas från fall till fall i samband med inrättandet av varje enskilt naturskyddsområde. En förutsättning för samtliga undantag är att undantaget inte äventyrar det syfte som området inrättades för.

Med stöd av 17 och 17 a § i den gällande lagen har det utfärdats ett flertal förordningar om inrättande av naturskyddsområden på olika håll i Finland. Beredningen av lagstiftning som huvudsakligen gäller olika naturskyddsprogram och nätverket Natura 2000 och inrättandet av naturskyddsområden i fråga om vissa andra områden som staten förvärvat för naturskyddsändamål har genomförts landskapsvis. Hittills har följande författningar utfärdats: statsrådets förordning om sälskyddsområden (736/2001), statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Egentliga Finland (214/2014), miljöministeriets förordning om inrättande av naturskyddsområden i landskapet Egentliga Finland (215/2014), statsrådets förordning om naturskyddsområden i Saimen (441/2014), statsrådets förordning om inrättande av naturskyddsområden inom vissa statsägda områden i Suomussalmi och Puolanka kommuner (203/2014), statsrådets förordning om naturskyddsområden i Kalevalaparken (204/2014), statsrådets respektive miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i Östra Lappland (646/2017 och 647/2017), statsrådets respektive miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Norra Österbottens

södra delar (644/2017 och 645/2017), statsrådets respektive miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Södra Savolax (204/2019 och 205/2019), statsrådets respektive miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Södra Karelen (1076/2019 och 1077/2019), statsrådets respektive miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Norra Karelen (140/2021 och 141/2021), statsrådets respektive miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Nyland (332/2021 och 333/2021). Lagberedningen pågår för närvarande i fråga om naturskyddsområden i Kymmene-dalen, Mellersta Österbotten, Uleåborgsregionen och västra Lappland samt i Kvarkenområdet.

53 §. Fridlysningsbestämmelser som meddelas för privata naturskyddsområden. Paragrafen motsvarar delvis 24 § 2 mom. i den gällande lagen, men det föreslås vissa ändringar och preciseringar av bestämmelsen. Paragrafen innehåller fridlysningsbestämmelser som meddelas för privata naturskyddsområden och bestämmelser som meddelas om möjligheten att begränsa rätten att färdas eller stiga i land inom privata naturskyddsområden och om utförandet av naturvårdsuppgifter inom privata naturskyddsområden. Ett beslut om att inrätta ett privat naturskyddsområde ska enligt 1 mom. innehålla behövliga fridlysningsbestämmelser om skydd av området natur och vid behov om dess skötsel. När fridlysningsbestämmelser meddelas eftersträvas för tydlighetens och enhetlighetens skull bestämmelser om skyddsområden som i tillämpliga delar iakttar det som i 49–51 § föreskrivs om fridlysningsbestämmelser för statliga naturskyddsområden. Eftersom det också på privata naturskyddsområden kan förekomma djur- eller växtarter som är känsliga för störningar eller naturtyper som är känsliga för slitage, innehåller paragrafen också en bestämmelse om att rätten att färdas eller ta i land i området kan förbjudas eller begränsas.

Enligt 2 mom. får de fridlysningsbestämmelser som meddelas i beslutet om inrättandet av ett privat naturskyddsområde som inrättas utan markägarens samtycke inte begränsa markanvändningen mer än vad som följer av det naturskyddsprogram som gäller området eller grunderna för skyddet av ett område som hör till nätverket Natura 2000, om inte markägaren har samtyckt till något annat. Med grunderna för skydd av ett område som hör till nätverket Natura 2000 avses de naturtyper och arter som utgör grunden för att området har införlivats i nätverket Natura 2000. Avgränsningen av ett område kan i någon mån avvika från naturskyddsprogrammet eller från avgränsningen av ett område som hör till nätverket Natura 2000, om detta behövs till exempel av fastighetstekniska skäl. Markägaren och kommunen ska höras innan beslutet fattas. En bestämmelse om ersättning för sådan olägenhet som begränsningarna medför ingår i 113 § i den föreslagna lagen.

I 3 mom. föreskrivs det om förfarandet vid ändring av de fridlysningsbestämmelser som meddelats för ett privat naturskyddsområde, som enligt förslaget motsvarar det förfarande som iaktas när ett privat naturskyddsområde inrättas. Ett nytt beslut utfärdas alltså om inrättande av naturskyddsområdet med uppdaterade fridlysningsbestämmelser och eventuellt behövliga bestämmelser om förbud mot eller begränsningar av rätten att färdas och ta i land i området. Markägaren och kommunen ska höras på samma sätt som när ett privat naturskyddsområde inrättas. Fridlysningsbestämmelserna kan behöva ändras till exempel när behovet av skydd eller hotkategorin för en naturtyp eller en art förändras. Fridlysningsbestämmelserna kan också behöva uppdateras på grund av den tekniska utvecklingen eller andra förändringar i omgivningen. I fråga om lindringen av fridlysningsbestämmelserna iaktas dock förfarandet enligt 61 §.

I 4 mom. föreslås en bestämmelse om att närings-, trafik- och miljöcentralen och Forststyrelsen med markägarens samtycke utan hinder av fridlysningsbestämmelserna får utföra naturvårdsuppgifter inom ett privat naturskyddsområde. Uppgifterna kan utföras antingen för myndigheternas räkning eller på uppdrag av myndigheterna, varvid den som utför uppgifterna i praktiken utöver Forststyrelsen eller närings-, trafik- och miljöcentralen kan vara till exempel ett företag

eller en sammanslutning som tillhandahåller tjänster i anslutning till naturvårdsuppgifter, eller också markägaren själv. De naturvårdsuppgifter som utförs av närings-, trafik- och miljöcentralen eller Forststyrelsen förutsätter inte något beslut om att avvika från de fridlysningsbestämmelser som meddelats för området, utan de ska vara tillåtna direkt med stöd av lag, om markägaren har gett sitt samtycke till att uppgifterna utförs. Avtal om närmare arrangemang kan ingås till exempel inom ramen för närings-, trafik- och miljöcentralernas och Forststyrelsens resultatstyrning.

54 §. Avvikelse från fridlysningsbestämmelser som meddelats för ett privat naturskyddsområde. Den föreslagna paragrafen motsvarar 24 § 4 mom. i den gällande lagen, men det föreslås vissa preciseringar av bestämmelsen. Det föreslås att närings-, trafik- och miljöcentralen i enskilda fall ska ges befogenhet att bevilja tillstånd att avvika från de fridlysningsbestämmelser som meddelats för ett privat naturskyddsområde, om avvikelsen inte äventyrar syftet med inrättandet av området och behövs för skötseln och användningen av området eller för istandsättning av samhällstekniska konstruktioner eller därtill hörande anordningar eller för forskning. Tillstånd ska dock inte behövas, om verksamheten inte är förbjuden i de fridlysningsbestämmelser som meddelats för området. Sådan verksamhet är bland annat undersökningar som baserar sig på observationer av naturens tillstånd och som inte kräver att djur fångas in eller ofredas, såsom fågelinventeringar, eller tagande av vattenprover som inte kräver markingrepp eller ingrepp i havs- eller sjöbotten och de som utför verksamheten kan röra sig i terrängen enbart med stöd av allemansrätten. Med skötseln av området avses skötsel och istandsättning av natur- och kulturmiljöer, vårdbiotoper och byggnadsarv samt återställande av den naturliga utvecklingen i försämrade livsmiljöer genom restaurering. Istandsättningen av samhällstekniska konstruktioner och anordningar i anslutning till dem omfattar service- och underhållsarbeten på olika konstruktioner och anordningar och även rivning av sådana.

Meddelandet av fridlysningsbestämmelser för privata naturskyddsområden och den tillåtna användningen av områdena har inte fastställts på lagnivå, utan fridlysningsbestämmelserna har meddelats i besluten om inrättande av naturskyddsområdet i fråga, och de varierar bland annat på grund av tidpunkten för meddelande av besluten, områdets läge och det naturskyddsprogram som genomförs. I bestämmelserna tas det vanligen ställning till vissa former av markanvändning och naturanvändning, men de reglerar inte verksamheten i områdena lika heltäckande som bestämmelserna om statliga naturskyddsområden i 49–51 §. Följaktligen går det inte heller att uttömmande fastställa vilket slag av områdesanvändning som borde tillåtas genom att bevilja undantag från fridlysningsbestämmelserna (på samma sätt som i 51 § i fråga om statliga naturskyddsområden). Med användning av ett område avses här förutom användning enligt de fridlysningsbestämmelser som meddelats för ett naturskyddsområde även sådana användningsformer om vilka det av beslutet om inrättande inte framgår huruvida de är tillåtna och som inte medför några olägenheter för de naturvärden som utgör grund för skyddet av området. Huruvida avvikelser är tillåtna ska bedömas på naturvårdsgrunder. Utöver dispens krävs i allmänhet markägarens samtycke till åtgärderna, om inte något annat följer av de fridlysningsbestämmelser som meddelats för området.

Enligt 2 mom. kan en rättighet som avses i 1 mom. överföras på någon annan genom att närings-, trafik- och miljöcentralen underrättas om överföringen. Den tidigare innehavaren av tillståndet ska svara för alla skyldigheter som hänför sig till tillståndet till dess att någon annan har godkänts i hans eller hennes ställe på ansökan. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska enligt den föreslagna bestämmelsen avgöra den anmälan om överföring av rätten som gjorts till myndigheten genom ett förvaltningsbeslut som delges på motsvarande sätt som när ett tillståndsbeslut delges.

I de fridlysningsbestämmelser som meddelats för vissa privata naturskyddsområden kan någon viss aktivitet vara tillåten i enlighet med en plan som godkänts av närings-, trafik- och miljöcentralen. Ett sådant godkännande kan till exempel meddelas genom ett utlåtande.

55 §. *Tryggande av vissa rättigheter.* Paragraferna motsvarar 16 och 71 § i gällande lag. I 1 mom. föreskrivs det om skyldigheten att trygga förutsättningarna för att bevara och utveckla samekulturen när statliga naturskyddsområden inrättas inom samernas hembygdsområde enligt 4 § i sametingslagen (974/1995). När ett naturreservat inrättas ska de särskilda syftena med skyddet av området och, i fråga om nationalparker, också besökarnas intressen beaktas på behörigt sätt. Bestämmelsen i 1 mom. kompletterar bestämmelsen i 17 § 3 mom. i grundlagen, som gäller samernas rätt att som urfolk bevara och utveckla sitt språk och sin kultur.

Till den i grundlagsbestämmelsen tryggade samekulturen räknas samernas traditionella näringar, det vill säga renskötsel, fiske, jakt, bärplockning och samisk slöjd (duodji). När statliga naturskyddsområden inrättas inom samernas hembygdsområde eftersträvas i synnerhet tryggade förutsättningar för att bedriva traditionell renskötsel. De omfattande nationalparker och naturreservat, andra naturskyddsområden och ödemarksområden som inrättats i Norra Lappland täcker merparten av samernas hembygdsområde, över 80 procent. Dessa områden omfattas redan nu av en reglering som mycket effektivt tryggar att renbetesmarker bevaras från konkurrerande markanvändning, såsom skogsavverkning, gruvdrift och produktion av vattenkraft. Områdena är på grund av sin omfattning och avsaknad av vägar av stor betydelse med tanke på renbetesmarkernas enhetlighet, antal och störningsfrihet. I dessa områden är turismen den markanvändningsform som konkurrerar med renskötseln. I anslutning till detta är i synnerhet vissa former av att röra sig i terrängen, såsom snöskoteråkning och hundspannskörning, de största utmaningarna för renskötseln.

Enligt paragrafen ska det vid tryggandet av rättigheterna samtidigt beaktas de särskilda syftena för skyddet och i nationalparkerna ska också området besökare beaktas. Detta innebär att det av särskilda skäl kan vara nödvändigt att begränsa till exempel fiske och jakt också i naturskyddsområden som inrättas i Norra Lappland. Bestämmelser om detta utfärdas från fall till fall i samband med behandlingen av varje lag om inrättande av en nationalpark eller ett naturreservat. Lagen om Pallas-Yllästunturi nationalpark tryggar till exempel effektivt bevarandet av renbetesmarker från annan, konkurrerande markanvändning inom parkens område. Samtidigt har det i fråga om vissa områden i parken utfärdats bestämmelser om begränsning av fiske som är striktare än vad naturvårdslagen kräver men i fråga om andra områden gäller mindre strikta bestämmelser om fiskebegränsningar. Jakt är däremot tillåten för lokalbefolkningen med undantag för de delar av nationalparken dit besökare som använder parken för rekreatiönsändamål och andra besökare hänvisas särskilt.

Detta lagförslag ingriper inte i innehållet i sametingslagen. Inom samernas hembygdsområde gäller därmed bland annat förhandlingsplikten enligt 9 § fortfarande naturvårdsmyndigheterna i de ärenden som avses i paragrafen. Då man i paragrafen tryggar förutsättningarna för samerna att utöva sin kultur genom att tillåta vissa aktiviteter inom naturskyddsområdena, utesluter inte detta att även andra lokala invånare på andra grunder är berättigade att utöva samma aktiviteter. Bestämmelsen förändrar inte nuläget, men beaktar samernas ställning som urfolk.

I 2 mom. ingår principen om att kommuninvånarnas jakträttigheter ska beaktas när nationalparker inrättas inom ett område med sådan s.k. fri jakträtt som avses i 8 § i jaktlagen. Avsikten är följaktligen att i författningarna om inrättande av nya nationalparker i Norra Finland tillgodose i synnerhet lokalbefolkningens rättigheter. Av dessa är renskötsel och fiske med stöd av de undantagsbestämmelser som redan finns allmänt tillåtna i nationalparker. Denna princip i fråga

om jakt ska beaktas från fall till fall när riksdagen beslutar om inrättande av nya nationalparker i norra Finland.

I 3 mom. föreskrivs det om de s.k. hävdvunna rättigheter som gäller naturskyddsområdena före fredning. Dessa rättigheter ska i princip gälla trots fredningen av området. Bestämmelsen motsvarar den princip som framgår av 71 § i den gällande lagen och förslaget innebär därmed ingen förändring jämfört med den tidigare situationen. Den rätt som avses i paragrafen kan inlösas till staten, antingen i samband med att området förvärvas eller separat på det sätt som föreskrivs i lag. Behovet av inlösen beror alltid på syftet med skyddet av området och arten av den rätt som belastar området. I vissa fall inverkar utövandet av rättigheten inte negativt på syftet, men nog i andra. Bestämmelsen kan tillämpas till exempel på inlösen till staten av en sådan rätt att färdas i ett område som försämrar naturtillståndet (vägrätter) eller rättigheter som getts genom arrendeavtal. När ett naturskyddsområde inrättas eller ett sådant beslut om avgränsning fattas som avses i bestämmelsen bör målet vara att sammanjämka den särskilda rättighet som gäller området med tryggheten av områdets naturvårdssyften. Inlösningsrätten kan övervägas i sådana fall där den geografiska placeringen eller överföringen av en särskild rättighet som hänför sig till området inte annars kan ordnas så att områdets skyddsvärden kan tryggas.

56 §. Begränsningar i rätten att färdas. Den föreslagna paragrafen motsvarar 18 § i den gällande lagen med vissa preciseringar. Enligt 1 mom. är det förbjudet att röra sig i naturreservat på andra ställen än på särskilt anvisade vägar, stigar och områden. Forststyrelsen kan dock tillåta att man rör sig även på andra ställen. Bestämmelsen motsvarar gällande praxis i fråga om naturreservat.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om möjligheten att förbjuda eller begränsa rätten att färdas, slå läger, stiga i land eller att ha båt, fartyg eller annat fordon i ett naturskyddsområde och om undantag från sådana förbud och begränsningar. Nationalparkerna, liksom många andra naturskyddsområden, är avsedda att vara allmänna natursevärdheter och därmed tjäna också allmänhetens intresse för naturen och öka naturkännedomen. Därför kan det bli aktuellt att begränsa allemansrätten på dessa områden endast i undantagsfall. Sådana situationer kan trots det förekomma, till exempel när det är nödvändigt att begränsa rörelsefriheten för att trygga häcknings- eller bofreden eller vistelseförhållandena för en viss djurart eller för att bevara en växtarts eller naturtyps fortlevnad. Det föreslås därför att det i beslut om inrättande eller ordningsstadgan för nationalparker och andra naturskyddsområden ska vara möjligt att förbjuda eller begränsa åtgärder som annars är tillåtna. Ett villkor för ett förbud mot eller en begränsning av rätten att röra sig eller ta i land på öar som omfattas av allemansrätten är alltid att detta är en förutsättning för att arterna eller naturtyperna i området ska bevaras. En sådan bestämmelse ska preciseras genom ett omnämnande av de arter och naturtyper som det inte har varit möjligt att bevara genom de begränsningar som tidigare har rått. Förbuds- och restriktionsområdena ska i vilket fall som helst vara relativt små. Bestämmelsen motsvarar delvis den praxis som tillämpas i nuläget.

Enligt 3 mom. får Forststyrelsen bevilja tillstånd att avvika från ett förbud eller en begränsning som avses i 2 mom. Tillstånd kan beviljas om behovet av undantag hänför sig till verksamhet som stöder syftet för inrättandet av naturskyddsområdet, eller om tillstånd behövs för annan verksamhet som är tillåten enligt lag inom ett förbuds- eller restriktionsområde. En förutsättning för att tillstånd ska beviljas är att det syfte för vilket naturskyddsområdet inrättades inte äventyras och att avvikelserna från begränsningen eller förbudet inte medför olägenhet med tanke på annan tillåten användning av naturskyddsområdet. Detta har redan tidigare varit vedertagen praxis, men för tydlighetens skull föreslås det att detta tas in i lagen.

Om en viss verksamhet, såsom renskötsel eller skötsel av en viss myndighetsuppgift, är tillåten i ett naturreservat, är det självklart att även rörelsefrihet i anslutning till denna verksamhet är tillåten för dem som har rätt att bedriva den, oberoende av förbudet i bestämmelsen. Detsamma

gäller de rättigheter med anknytning till naturanvändningen som tilldelats lokalbefolkningen i vissa naturreservat. En klargörande bestämmelse om detta ska tas in i 4 mom.

De föreslagna bestämmelserna om begränsning av rätten att färdas ersätter i fråga om gamla statliga naturskyddsområden också de eventuella specialbestämmelserna om begränsning av rätten att färdas som ingår i författningen om inrättande av naturskyddsområdet.

57 §. Skötsel- och nyttjandeplaner för naturskyddsområden. Bestämmelserna gäller skötsel- och nyttjandeplaner för naturskyddsområden på samma som i 19 § i den gällande lagen, men de preciseras och utvidgas delvis. Det är fråga om skötsel- och nyttjandeplaner, vilket enligt vedertagen praxis avser en strategisk översiktsplan där de mål och åtgärder fastställs som behövs för att naturskyddsområdet ska kunna inrättas och för att övriga lagstadgade skyldigheter ska kunna fullgöras samt för att området ska kunna utvecklas. Också andra planer kan utarbetas för ett naturskyddsområde, såsom planer för genomförande av naturvård eller restaurering eller åtgärdsplaner för byggande av servicekonstruktioner. Bestämmelser om sådana planer utfärdas dock inte på lagnivå.

Paragrafens 1 mom. gäller utarbetandet av skötsel- och nyttjandeplaner för statliga naturskyddsområden. Enligt momentet ska det för skötseln och användningen av en nationalpark göras upp en skötsel- och nyttjandeplan, där åtgärderna för att uppnå syftet med inrättandet av nationalparken anges. En skötsel- och nyttjandeplan kan enligt förslaget göras upp även för naturreservat och för andra statliga naturskyddsområden.

I 2 mom. föreslås det bestämmelser om det förfarande som ska iakttas när skötsel- och nyttjandeplanen bereds. Enligt förslaget ska Forststyrelsen vid beredningen av skötsel- och nyttjandeplanen säkerställa en tillräcklig växelverkan med de olika grupper som använder området. Sådana grupper är bland annat kommuner, turistföretagare, jägare, fiskare, renskötare, skydds- och rekreationsorganisationer, myndigheter och lokala invånare. Genom förfarandet säkerställs det att målen för skyddet av den biologiska mångfalden och de skyddsprogram som gäller området, syftet med inrättandet av naturskyddsområdet och andra omständigheter i anslutning till användningen som anges i lagstiftningen samt annan nödvändig styrning i samband med utvecklandet av naturskyddsområdena och nätverket av skyddsområden beaktas på behörigt sätt vid planeringen av skötseln och användningen av området. Inom samernas hembygdsområde ska skötsel- och nyttjandeplanen göras upp i växelverkan med berörda samiska samhällen och i samarbete med sametinget så att samernas traditionella kunskap beaktas och ingår som en del av underlaget för planeringen.

Finland ratificerade konventionen om biologisk mångfald 1994. Syftet med konventionen är att trygga bevarandet av den biologiska mångfalden, ett hållbart nyttjande av naturresurserna samt en rättvis och jämlik fördelning av den nytta som uppstår vid användning av genetiska resurser. Konventionen erkänner urfolkens nära och traditionella beroende av biologiska naturresurser samt betydelsen av urfolkens traditionella kunskap för skyddet av den biologiska mångfalden. Särskilt artikel 8.j och 10.c tar upp urfolkens traditionella kunskaper, sedvänjor och innovationer. Enligt artiklarna ska varje fördragsslutande part, med förbehåll för dess nationella lagstiftning respektera, bevara och bibehålla kunskap, innovationer och sedvänjor hos ursprungliga och lokala samhällen med traditionella livssätt som är relevanta för bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald, och främja en bredare tillämpning av dessa, med godkännande och deltagande av innehavarna av sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor samt skydda och uppmuntra sedvanligt nyttjande av biologiska resurser i enlighet med traditionella kulturella sedvänjor.

I Finland gäller artiklarna om ursprungliga och lokala samhällen samerna. Konventionen förpliktar Finland att trygga samernas traditionella kunskaper, sedvänjor och innovationer i anknytning till den biologiska mångfalden samt bevarandet av samernas traditionella sätt att använda sig av naturen. Enligt etablerad rättspraxis anses samernas traditionella näringar vara rensköttsel, fiske, jakt, bärplockning och samisk slöjd (duodji).

Den kunskap som samerna besitter i anknytning till den biologiska mångfalden är till sin natur praktisk och framgår särskilt av det samiska språket, av förhållningssättet till miljön och av näringsutövningen. Den arbetsgrupp miljöministeriet har tillsatt i anslutning till artikel 8.j har utarbetat en allmän definition av samernas traditionella kunskap om biologisk mångfald. Enligt den framgår samernas traditionella kunskap om biologisk mångfald av deras naturanvändning och idkande av traditionella näringar, det vill säga rensköttsel, fiske, jakt, bärplockning och sameslöjd samt i deras förhållande till naturen. Kunskapen förmedlas på samiska i termer som hänför sig till natur, terräng, väder, rensköttsel, sameslöjd, jakt och fiske och i samiska ortnamn. Traditionell kunskap förmedlas genom att den medvetet lärs ut, genom modeller från tidigare generationer, jojk och muntlig berättartradition samt genom seder som an knyter till rensköttsel, fiske, bärplockning, sameslöjd och jakt. Samernas traditionella naturresursanvändning grundar sig på samiska värderingar, det samiska socialsystemet och sedvanerätt. Naturresursanvändningen varierar inom de samiska näringarna. Den är också beroende av geografiska förhållanden och naturförhållanden.

De frivilliga Akwé: Kon-riktlinjerna har godkänts vid det sjunde partsmötet för konventionen om biologisk mångfald. Riktlinjerna är ett led i genomförandet av konventionen. Syftet med riktlinjerna är att trygga den biologiska mångfalden, urfolkens förhållande till naturen och bevarandet av traditionell kunskap och att trygga urfolkets fulla engagemang i alla skeden av projektet och planerna, inklusive beredningen, konsekvensbedömningen och beslutsfattandet. Akwé: Kon-riktlinjerna anger det förfarande som ska iakttas i förhållande till den nationella lagstiftningen, på ett sätt som är förenligt med internationell rätt och andra internationella förpliktelser och på ett sätt som lämpar sig för områdets förhållanden och så att den biologiska mångfalden inte äventyras.

För Finlands vidkommande är Akwé: Kon-riktlinjerna avsedda att användas inom samernas hembygdsområde vid bedömningen av de kulturella, miljömässiga och sociala konsekvenserna av sådana projekt och planer som kan inverka på samernas kultur, näringar och kulturella arv. Genom att följa Akwé: Kon-riktlinjerna kan man på ett betydande sätt främja uppnåendet av målen i konventionen om biologisk mångfald, eftersom urfolket kan delta i alla skeden av projekt eller planer som gäller dem själva eller påverkar dem. På så sätt kan också traditionell kunskap, innovationer och praxis tas med i planeringsprocessen och projektets och planernas skadliga verkningar för urfolket kan identifieras och beaktas på behörigt sätt i beslutsfattandet.

Enligt de gällande Akwé: Kon-riktlinjerna framlägger sametinget ett förslag för Forststyrelsen om den lokala arbetsgrupp som ska utses för varje sköttsel- och nyttjandeplan. När ett behov av planering uppkommer inleds en förhandsöverläggning. Vid förhandsöverläggningarna kommer sametinget, inom skolternas område även skolternas byastämma och Forststyrelsen preliminärt överens om målen för innehållet i Akwé: Kon-processen och inledandet av den, de resurser som ska anslås för processen och tidsramarna för arbetet, som vid behov kan preciseras när arbetet framskrider. Vid förhandsöverläggningen kommer man också överens om de utredningar som ska utarbetas till stöd för planeringen. Forststyrelsen ska med tanke på förhandsöverläggningen ge deltagarna information om centrala planeringsfrågor samt förslag till resurser och tidsramar. Över förhandsöverläggningen upprättas ett protokoll, av vilket det bland annat ska framgå vilka frågor man har nått samförstånd om, vad som ännu är under förhandling och vad det inte är möjligt att uppnå samförstånd om.

Traditionell kunskap kan omfatta sådant som är privat till sin natur och som man inte vill dela med sig av till utomstående. De kan till exempel hänföra sig till platser som är viktiga med tanke på den andliga kulturen och som är av betydelse på grund av minnen förmedlade över generationer. Därför ska principen om rätt till fritt och informerat förhandssamtycke (Free, Prior and Informed Consent, FPIC) tillämpas när traditionell kunskap inhämtas och utnyttjas. Enligt principen har det lokala samiska samhället rätt att fritt och utan skyldigheter överväga om det vill dela med sig av den traditionella kunskapen för att utnyttjas som en del av underlaget för vård- och nyttjandeplanen. Deltagandet och överläggningarna ska ske i god tid i de skeden som föregår beslutsfattandet. Det lokala samhället bör noggrant informeras om vad den kunskap det lämnar ut används till och hur offentlig den är. Ett lokalt samhälle kan efter en övervägning besluta att det inte lämnar ut sin kunskap.

Enligt förslaget ska förfarandet för fastställande av skötsel- och nyttjandeplanen för en nationalpark slopas. Nationalparkerna är naturskyddsområden som är avsedda som allmänna sevärdheter där allmänheten behöver styras och ändamålsenliga servicekonstruktioner byggas för detta ändamål. Nationalparkerna är ofta också utsatta för olika sinsemellan, åtminstone i viss mån, konkurrerande verksamheter som hänför sig till naturanvändningen, och planeringen av skötseln och användningen av parkerna är ofta en mycket krävande uppgift. En betydande del av anslagen för skötseln av naturskyddsområden anslås för utveckling av nationalparkerna. Det är av dessa orsaker fortfarande motiverat att miljöministeriets utlåtande om skötsel- och nyttjandeplanen för en nationalpark begärs i enlighet med 2 mom. när planen bereds, även om det nuvarande fastställelseförfarandet slopas. Skötsel- och nyttjandeplanen för en nationalpark, ett naturreservat eller ett annat statligt naturskyddsområde ska enligt förslaget göras upp och godkännas av Forststyrelsen.

Enligt förslaget fogas ett nytt 3 mom. till paragrafen enligt vilket närings-, trafik- och miljöcentralen kan godkänna skötsel- och nyttjandeplanen för ett privat naturskyddsområde, om markägaren har gett sitt samtycke till planen. Ett sådant godkännande kan till exempel meddelas genom ett utlåtande. De privata naturskyddsområdenas betydelse bland annat som föremål för den allmänna användningen av naturen för rekreation och naturaktiviteter är i allmänhet inte lika stor som nationalparkernas, och därför ska det i anslutning till skötsel- och nyttjandeplanen inte föreskrivas särskilt om till exempel växelverkan vid planeringen eller om remissförfarandet. Även skötsel- och nyttjandeplanen för ett privat naturskyddsområde ska dock utarbetas med iakttagande av ett öppet och interaktivt förfarande i behövlig utsträckning. Privata naturskyddsområden kan också ingå i skötsel- och nyttjandeplaner som utarbetas för nationalparker, naturreservat eller andra statliga naturskyddsområden, om det är motiverat på grund av områdenas läge, ägoförhållandena eller den funktionella förbindelsen mellan områdena.

Enligt 4 mom. får ett beslut om godkännande av en skötsel- och nyttjandeplan inte överklagas genom besvär. Skötsel- och nyttjandeplanen är en anvisning för hur målen för skötseln och användningen av ett naturskyddsområde ska nås, och genom den skapas inte några andra rättigheter och skyldigheter för statliga naturskyddsområden än sådana som Forststyrelsen redan har i egenskap av markinnehavare. Det behöver följaktligen inte finnas någon möjlighet att söka ändring i ett beslut om godkännande av planen. Bestämmelser som gäller rättigheterna och skyldigheterna för dem som använder naturskyddsområden ska i fråga om statliga naturskyddsområden utfärdas genom en ordningsstadga som kan överklagas. På motsvarande sätt kan man inte genom skötsel- och nyttjandeplanen för privata naturskyddsområden skapa sådana rättigheter eller skyldigheter som markägaren redan har eller som anges i beslutet om inrättande av området. Därför förutsätter godkännandet av planen inte något förvaltningsbeslut.

De föreslagna bestämmelserna om skötsel- och nyttjandeplaner ersätter också bestämmelserna om skötsel- och nyttjandeplaner i de fridlysningsföreskrifter som meddelats för redan inrättade

privata naturskyddsområden samt i fråga om gamla statliga naturskyddsområden de specialbestämmelser om skötsel- och nyttjandeplaner som eventuellt finns i författningarna om inrättande av skyddsområdena.

58 §. Ordningsstadga för statliga naturskyddsområden. I paragrafen föreskrivs det om utfärdande av ordningsstadga för statliga naturskyddsområden. Paragrafen motsvarar 20 § i den gällande lagen. Enligt förslaget ska Forststyrelsen med tanke på dem som använder en nationalpark utarbeta en ordningsstadga för den med sådana behövliga förbud eller begränsningar som gäller användningen av området och som baserar sig på 56 § 2 mom. Forststyrelsen kan enligt förslaget vid behov utarbeta en ordningsstadga även för naturreservat och för andra statliga naturskyddsområden. I Forststyrelsens beslut om ordningsstadga får ändring sökas enligt bestämmelserna i 15 kap.

De föreslagna bestämmelserna om ordningsstadga ersätter i fråga om gamla statliga naturskyddsområden också de specialbestämmelser om ordningsstadga som eventuellt finns i inrättandeförfattningarna.

59 §. Bestämning och utmärkning av gränserna för naturskyddsområden. I paragrafen föreskrivs det i huvudsak på motsvarande sätt som i 21 § i den gällande lagen om bestämning och utmärkning av gränserna för ett naturskyddsområde vid behov. Det anges också i bestämmelsen att Forststyrelsen är skyldig att märka ut gränserna och restriktionsområdena för nationalparker och naturreservat.

Enligt 1 mom. finns bestämmelser om bildande av ett statligt naturskyddsområde till fastighet i fastighetsbildningslagen (554/1995).

Forststyrelsen ska i fråga om gränserna för en nationalpark eller ett naturreservat samt förbud och begränsningar som med stöd av 56 § 2 mom. gäller området märkas ut tydligt i terrängen i enlighet med gällande praxis. Ett av syftena med inrättandet av nationalparker är att området är av betydelse som allmän natursevärdhet och för att öka naturkännedomen och intresset för naturen. Nationalparkerna används i stor utsträckning för rekreation, och utmärkningen i terrängen tjänar förutom skyddet av områdets naturvärden också de behov andra fastigheter och markägare i området har. Syftet med att inrätta naturreservat är att trygga områdets ekologiska utveckling eller bedriva vetenskaplig forskning eller undervisning. Rätten att färdas och utöva verksamhet i naturreservat har begränsats i större omfattning än i andra skyddsområden. För att de syften som de enskilda naturreservaten inrättades för ska kunna tryggas är det nödvändigt att områdena även i fortsättningen tydligt märks ut i terrängen.

Andra statliga naturskyddsområden och privata naturskyddsområden ska i enlighet med nuvarande praxis märkas ut i terrängen vid behov. Om ett område är föremål för ett förbud eller en begränsning av rätten att färdas eller stiga i land som grundar sig på ett beslut om inrättande av naturskyddsområde eller på en ordningsstadga för området, ska åtminstone det område som begränsningen eller förbudet gäller märkas ut i terrängen. Eftersom områden som omfattas av begränsningar eller förbud i typiska fall är små, är det inte nödvändigt att märka ut hela naturskyddsområdets yttre gränser i terrängen. Uppgifter om naturskyddsområdenas gränser finns att tillgå i fastighetsdatasystemet och i datasystemet för naturvården.

Eftersom det enligt 99 § är förbjudet att sätt upp skyltar som begränsar allemansrätten, om det inte finns någon laglig grund för det, ska det föreskrivas om möjligheten att i terrängen märka ut också andra naturskyddsområden än sådana som omfattas av en utmärkningsskyldighet och om förbud och begränsningar som gäller områdena. Bestämmelsen möjliggör en behovsprövd utmärkning av ett område, till exempel om utmärkningen betjänar den rekreationsanvändning

som styrs till området. På motsvarande sätt möjliggör bestämmelsen att även andra former av utmärkning än sådana som gäller förbud eller begränsningar enligt 56 § 2 mom. till exempel skyltar som anger förbud att slå läger, göra upp eld eller jaga, sätts upp på naturskyddsområden. I fråga om vattenområden kvarstår den gällande bestämmelsen, det vill säga det är även i fortsättningen tillåtet att märka ut områden endast på kartan.

Om det råder misstanke om att fridlysningsbestämmelserna för ett naturskyddsområde har överträtts, kan ägaren till ett privat naturskyddsområde, innehavaren av nyttjanderätten eller dennes företrädare eller den som handlar för ägarens räkning i allmänhet inte åberopa en sådan förbudsvillfarelse som avses i 4 kap. 2 § i strafflagen, även om naturskyddsområdet inte har märkts ut i terrängen. Omsorgspliktens betydelse till exempel när det gäller virkesdrivning eller anläggande av mark- och vattenbyggnad ökar i fråga om naturskyddsområden som inte märks ut. När det gäller de åtgärder som nämnts, stöder man sig på allmän geografisk information. Uppgifter om naturskyddsområdenas geografiska placering och gränser finns att tillgå som geografisk information i till exempel fastighetsdatasystemet. Aktörerna i ett naturskyddsområde ska ta reda på områdets läge och gränser och de eventuella fredningsbestämmelser som gäller i området.

Enligt 3 mom. kan utmärkningen i terrängen, på samma sätt som enligt nuvarande praxis, genom avtal anförtros en privat sakkunnig som har den kompetens som behövs för uppgiften. Detta förfarande kan inte tillämpas, om utmärkningen i terrängen kräver tolkning av en författning eller ett beslut som gäller inrättandet av området. Detta innebär en situation där gränsens sträckning i terrängen inte entydigt kan fastställas på en karta som utgör bilaga till en författning eller ett beslut. I sådana fall ska myndigheten avgöra gränsens sträckning i terrängen eller vid behov rätta beslutet om inrättande av skyddsområdet så att det motsvarar gränsens faktiska sträckning.

I avtalet mellan myndigheten och den privata sakkunniga ska det avtalas om uppgiftens innehåll och om annat som är av betydelse med tanke på skötseln av uppgiften. För utmärkningen av gränsen ska det utarbetas en genomförandeplan där varje sätt att utmärka skyddsområdet och vilka material som ska användas för märkningen specificeras. Myndigheten ska övervaka den privata sakkunniga när denne utför de uppgifter som anförtrots honom eller henne. På den sakkunnige ska i denna uppgift tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar, eftersom uppgiften hänför sig till utövning av offentlig makt. En persons straffrättsliga ansvar i uppgiften kan i praktiken grunda sig på 40 kap. 11 § 5 punkten underpunkt a i strafflagen. Enligt underpunkten avses med person som utövar offentlig makt den som med stöd av lag eller förordning i sin uppgift reellt ingriper i någon annans intressen eller rättigheter. Bestämmelser om en sakkunnigs skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Närmare bestämmelser om sätten att märka ut gränserna och sätten att märka ut de förbud och begränsningar som gäller områdena och om de märken som ska användas vid utmärkningen ska enligt förslaget utfärdas genom förordning av miljöministeriet. I förordningen ska det ingå bestämmelser om hur de märken och färgmarkeringar som placeras i terrängen ska se ut och var de ska placeras. Miljöministeriets gällande förordning om utmärkning av naturskyddsområden i terrängen är från 2016 (261/2016).

De föreslagna bestämmelserna om utmärkning av naturskyddsområden ersätter också bestämmelserna om utmärkning i fridlysningsföreskrifterna för redan inrättade privata naturskyddsområden samt i fråga om gamla statliga naturskyddsområden de specialbestämmelser om utmärkning som eventuellt finns i författningarna om inrättande av skyddsområdena.

60 §. Införlivning av ett område i ett statligt naturskyddsområde. Paragrafen motsvarar 22 § i den gällande lagen. Enligt bestämmelsen ska ett område som övergått i statens ägo anses höra direkt till ett naturskyddsområde, om det i samband med förvärvet fattats beslut om att det ska

användas till utvidgning av naturskyddsområdet i fråga, till exempel om det finns en omnämning av saken i köpebrevet, bytesavtalet eller en handling som gäller mottagande av arv. I ett statligt naturskyddsområde kan på ansökan av Forststyrelsen införlivas sådan egendom som är avsedd för skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 5 § i lagen om Forststyrelsen (234/2016). Området hänförs till naturskyddsområdet från det att införlivandet har antecknats i fastighetsdatasystemet, varvid också de fridlysningsbestämmelser som meddelats träder i kraft. Dessa områden omfattas också av bestämmelsen i sista momentet i paragrafen. Egendom som är avsedd för offentliga förvaltningsuppgifter hör i Forststyrelsens balansräkning till övrigt eget kapital och inga krav på avkastning ställs på den.

En införlivning av ett område på ansökan ska användas i situationer där det med hjälp av fridlysningsbestämmelserna för ett redan inrättat annat statligt naturskyddsområde är möjligt att trygga målen för skyddet av det område som införlivas och fridlysningsbestämmelserna inte på ett väsentligt sätt ändrar jaktpraxisen för området. Som väsentliga ändringar betraktas till exempel att rätten att bedriva älgjakt ändras till att omfatta drevjakt, att jakten ändras från att ha omfatta allt vilt till att omfatta enbart älg eller att jakträtten ändras till att i enlighet med 8 § i jaktlagen endast gälla kommuninvånarna i området. På motsvarande sätt bör en ändring av jaktmetoderna i en mera tillåtande riktning betraktas som väsentliga ändringar. Om det är fråga om väsentliga ändringar, utvidgas området genom lagstiftning. Allmänna vattenområden ska fortfarande falla utanför ansökningsförfarandet. De naturskyddsområden som finns på allmänna vattenområden ska alltså utvidgas i samma ordning som de inrättades.

I vissa fall gränsar nationalparken till eller finns i direkt anslutning till mark som ägs av kommunen eller församlingen. Ett sådant område kan införlivas i en nationalpark, om det offentliga samfundet i fråga samtycker till det. Förfarandet ska kunna tillämpas i fråga om alla nationalparker oberoende av när de inrättats.

I samband med förvärv har också sådana områden överförts till naturskyddsområden på statsägd mark där det redan tidigare inrättats privata naturskyddsområden genom beslut av länsstyrelsen, den regionala miljöcentralen eller närings-, trafik- och miljöcentralen. En anteckning om inrättande av ett privat naturskyddsområde i enlighet med 47 § och om tillfällig fridlysning av området i enlighet med 48 § ska göras i fastighetsdatasystemet. För att en sådan anteckning ska kunna avföras ur registret och området entydigt ska omfattas av de fridlysningsbestämmelser som gäller ett naturskyddsområde som inrättats på statens mark, innehåller det sista momentet i paragrafen en precisering som gör ett sådant avförande möjligt. Detsamma föreskrivs om en situation där ett privat naturskyddsområde som övergått i statens ägo ingår i ett statligt naturskyddsområde som ska inrättas.

De föreslagna bestämmelserna om införlivandet av ett område i ett statligt naturskyddsområde ersätter också bestämmelserna om utvidgning av områden i fridlysningsbestämmelserna för redan inrättade statliga naturskyddsområden.

61 §. Avveckling av ett privat naturskyddsområde och lindring av fridlysningsbestämmelser som meddelats för ett sådant. I paragrafen föreskrivs det i sak på motsvarande sätt som i 27 § i den gällande lagen om avvecklingen av ett privat naturskyddsområde och om lindring av de fridlysningsbestämmelser som meddelats för ett sådant skyddsområde. Det föreslås dock att det till paragrafen fogas ett omnämning av den lindringshierarki som ska iakttas i samband med en sådan avveckling eller lindring.

I den gällande naturvårdslagen har lindringshierarkin i fråga om arter enligt habitatdirektivet och fågeldirektivet direkt inkluderats i avvikelserna från skyddet, eftersom undantagsbestämmel-

serna i habitatdirektivet och fågeldirektivet förutsätter att det inte finns någon annan tillfredsställande lösning. Indirekt gäller detsamma alla de undantagsbestämmelser där det förutsätts att skyddet förhindrar genomförandet av projekt eller planer som är viktiga (oftast synnerligen viktiga) med tanke på det allmänna intresset (bestämmelserna om hävning av fridlysningen av ett privat naturskyddsområde i 27 § 1 mom. och om undantag från skyddet av en naturtyp i 31 §). De undantagsvillkor som uttrycks i denna form har tolkats så, att de innehåller ett implicit tekniskt-ekonomiskt krav på avsaknad av alternativ (Kuusiniemi, K. Biodiversiteetin suojelu ja oikeusjärjestyksen ristiriidat. Oikeustiede–Jurisprudentia 2001 s. 155–306, s. 178, Kallio, P. Suotuisa suojelutasa luonnonsuojeluoikeudessa. Edita 2001, s. 150; Suvantola, L. – Similä, J. Luonnonsuojeluoikeus. Edilex libri 2011, s. 253–254), eftersom skyddet i övrigt inte ”hindrar” genomförandet av projektet. Också riksdagens miljöutskott konstaterade redan 1996 (MiUB 8/1996 rd) följande: ”... en lagakraftvunnen plan ... bör anses ha ett ytterst stort allmänt intresse ... (m)en även då bör det innan man avviker från förbudet utredas om syftet med planen och naturtyperna kan uppnås genom en ändring av planen”. Ett alternativt sätt att genomföra projektet ska också vara sådant att det orsakar mindre olägenheter än det ursprungliga. För att lindringshierarkin ska uppfyllas är det skäl att i naturvårdslagen ta in ett förtydligande villkor enligt vilket det inte ska finnas något tekniskt och ekonomiskt genomförbart alternativ till ett projekt eller en plan som förutsätter att ett naturskyddsområde avvecklas eller att de fridlysningsbestämmelser som meddelats för skyddsområdet lindras. Detta förändrar de facto inte rättsläget, men förtydligar bestämmelsen och säkerställer ett jämlikt beslutsfattande. I närings-, trafik- och miljöcentralens tillämpningspraxis har undantag i sista hand redan en längre tid ingått i den etablerade ändamålsenlighetsprövningen. När det gäller bedömningen av ett alternativt sätt att genomföra ett projekt bör det beaktas att det ska vara både tekniskt och ekonomiskt genomförbart. Båda villkoren måste alltså uppfyllas för att alternativet ska kunna beaktas vid prövningen av ett undantagstillstånd.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska miljöministeriets utlåtande inhämtas om planen. Om ärendet har väckts på framställning av miljöministeriet eller på ansökan av den som har intresse i saken, ska områdets ägare enligt förvaltningslagen ges tillfälle att bli hörd.

Om ett naturskyddsområde avvecklas på initiativ av områdets ägare eller om fridlysningsbestämmelserna lindras väsentligt, är det ofta att betrakta som rättvist och med tanke på statens användning av medel motiverat att ägaren eller innehavaren av en särskild rättighet återbetalar den ersättning som han eller hon har fått i utbyte mot fridlysningen eller åtminstone en del av den. Därför föreslås det i 3 mom. att en återbetalning av ersättningen ska vara ett villkor för avvecklande av naturskyddsområdet eller lindring av fridlysningsbestämmelserna. Med ersättning avses då det nominella belopp som ägaren en gång i tiden fått. Nedgången i penningvärdet liksom även räntetäkterna från ersättningen blir då ägaren till godo. Hur mycket av ersättningen som återkrävs ska avgöras från fall till fall, och bland annat hur lång tid området varit fridlyst ska beaktas. Bestämmelsen preciseras genom ett omnämnande av att ersättningen inte ska återkrävas om den kan anses oskälig. En sådan situation kan uppstå till exempel om det har gått lång tid från det att fridlysningsersättningen betalades ut eller om området har bytt ägare efter det att ersättningen betalades ut och den nuvarande ägaren inte kan anses ha haft någon ekonomisk nytta av fridlysningen.

En uppgift om avvecklingen av skyddet av området ska enligt 4 mom. föras in i fastighetsdatasystemet.

62 §. Avveckling av ett statligt naturskyddsområde och lindring av fridlysningsbestämmelserna. I paragrafen föreskrivs det om det förfarande som ska tillämpas vid avvecklingen av ett statligt naturskyddsområde och om förutsättningarna för lindring av fridlysningsbestämmelserna. Paragrafen är ny.

I 1 mom. föreskrivs det om förutsättningarna för avveckling av ett annat statligt naturskyddsområde eller ett naturreservat som inrättas genom förordning av statsrådet och för lindring av fridlysningsbestämmelserna. Enligt momentet är det möjligt att avveckla ett annat statligt naturskyddsområde och lindra fridlysningsbestämmelserna för området, om fridlysningsområden står i vägen för ett projekt eller en plan av ytterst viktigt allmänt intresse. Ett ytterligare villkor är att det inte finns något tekniskt och ekonomiskt genomförbart alternativ till projektet eller planen. Detta följer minimerings- eller lindringshierarkin, som presenteras närmare i motiveringen till 61 §.

En uppgift om avvecklingen av skyddet av området ska enligt 2 mom. föras in i fastighetsdatasystemet.

63 §. Särskild bestämmelse om nätverket av skyddsområden i Östersjöns kust- och havsområden. Den föreslagna paragrafen motsvarar huvudsakligen 73 § i den gällande lagen, men med vissa kompletteringar. Det högsta beslutande organet enligt konventionen om skydd av Östersjöns marina miljö, Helsingforskommissionen, antog i mars 1994 en rekommendation om att utveckla ett nätverk av skyddsområden i Östersjöns kust- och havsområden och godkände att 62 objekt, varav 8 i Finland (HELCOM 15/5), tas in i rekommendationen. Enligt rekommendationen ska nätverket också kompletteras. Frågan om att komplettera nätverket ska i praktiken övervägas i samband med att Europeiska gemenskapens nätverk Natura 2000 bereds och kompletteras. Därför ska samma förfarande iakttas som när detta nätverk utformas när förslaget om vilka områden som ska införlivas i nätverket av skyddsområden i Östersjöområdet utarbetas och antas. Att ett område hör till nätverket av skyddsområden i Östersjöområdet medför inte några andra internationella förpliktelser än att en betydande minskning av skyddsområdet eller en betydande försämring av skyddsbestämmelserna för området ska anmälas till Helsingforskommissionen och att den ska ges tillfälle att bli hörd. Kommissionens utlåtande är inte bindande för medlemsstaterna.

7 kap. Skydd av naturtyper

Naturtyperna utgör den mest omfattande nivån av biologisk mångfald, och skyddet av dem tryggar på ett hållbart sätt flera arter i samma livsmiljö som delvis är beroende av varandra. Att livsmiljöer försämras är också en av de största orsakerna till att arter är hotade. Genom skyddet av naturtyper tryggas också den regionala och ekologiska variationen i Finlands natur, förbindelserna mellan naturobjekt och naturens hållbarhet under föränderliga förhållanden.

Skyddet av naturtyper enligt 4 kap. i den gällande naturvårdslagen grundar sig på i synnerhet förfarandet med avgränsningsbeslut i fråga om vissa i lagen definierade naturtyper. Det befintliga förfarandet har visat sig vara bristfälligt med tanke på skyddets funktionalitet och effektivitet. I praktiken har det fattats ganska få avgränsningsbeslut, och eftersom något åtgärdsförbud inte är förenat med beredningen av ett avgränsningsbeslut kan naturvärdena gå förlorade redan medan avgränsningsbeslutet bereds. Även om det befintliga förfarandet med beslut om avgränsning som baserar sig på myndighetsprövning lämpar sig för vissa naturtyper, har det visat sig att det som enda skyddsmetod som direkt gäller naturtyperna också är en metod med låg kostnadseffektivitet. Därutöver behövs det ett mer omfattande och verkningfullt urval av metoder för att skydda olika naturtyper.

Utöver vad som föreskrivs i detta kapitel kan skyddet av naturtyper främjas och genomföras också med andra metoder som ingår i naturvårdslagen, såsom genom understöd och stöd som beviljas för skydd och vård av den biologiska mångfalden enligt 4 kap. och genom inrättande av naturskyddsområden. Även de program som avses i 3 kap. om naturskyddsplaneringen kan främja skyddet av naturtyper. Vissa av de naturtyper som avses i detta kapitel ingår också i

bilaga 1 till habitatdirektivet om livsmiljöer av gemenskapsintresse, och områden som representerar sådana livsmiljöer eller naturtyper ingår i nätverket Natura 2000 i Finland.

64 §. *Hotade naturtyper.* I den nya paragrafen föreskrivs om grunderna för fastställande av de hotade naturtyper som enligt förslaget ska förtecknas i en separat förordning. Till skillnad från vad som gäller i fråga om artskyddet har hotade naturtyper inte specificerats i den gällande lagen. Det har inte funnits vetenskapliga förutsättningar för detta när lagen stiftades. Såsom konstateras ovan är kunskapen om naturtyper och hotet mot dem nu mycket bättre och förutsättningarna för ett mer heltäckande skydd av hotade naturtyper därmed bättre än tidigare. Ett ytterligare syfte i sammanhanget är att förenhetliga bestämmelserna om skydd av naturtyper och arter samt att öka medvetenheten om hotade naturtyper genom att gestalta resultaten av den nationella hotbedömningen och ge den en användbar form, vilket förbättrar effekten av bedömningarna.

Det föreslås i 1 mom. ett bemyndigande som gör det möjligt för statsrådet att utfärda en förordning med en förteckning över hotade naturtyper och grunderna för att just dessa är hotade på motsvarande sätt som hotade arter kan förtecknas i en förordning som utfärdas med stöd av 77 § i den föreslagna lagen (46 § i den gällande lagen). Att föreskriva att en naturtyp är hotad har dock inte några andra direkta rättsverkningar för medborgarna eller för juridiska personer, och förordningen föranleder inte som sådan några nya behov av reglering.

I statsrådets förordning ska sådana hotade naturtyper tas in som behöver skydd och som det är ändamålsenligt att ta in med tanke på skyddet och närmare kriterier för hur de ska bestämmas. För närvarande innehåller naturvårdsförordningen endast närmare kriterier för skyddade naturtyper enligt 29 § i den gällande lagen.

Förordningen kommer att innehålla uppskattningsvis sammanlagt 79 naturtyper som kan klassificeras som hotade. De fördelar sig preliminärt enligt livsmiljö på följande sätt: Östersjön 9, Östersjökusten 10, sötvatten och stränder 8, myrmarker 23, skogar 6, hållmarker 4, vårdbiotoper 12 och fjäll 7 objekt. Alla naturtyper som klassificeras som hotade hör enligt den senaste hotbedömningen till hotkategorierna hotade (VU), mycket hotade (EN) eller extremt hotade (CR). Den bedömning av risken för utrotning av en naturtyp som avses i 1 mom. grundar sig på en etablerad hotkategorisering.

Enligt paragrafen ska som naturtyp som enligt den nationella hotbedömningen av naturtyper i Finland är utsatt för minst en hög risk för att försvinna från naturen fastställas vara en hotad naturtyp. Risken för utrotning bedöms enligt vedertagen praxis i enlighet med de kriterier som utvecklats av Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och tillämpningsanvisningarna för dem enligt metoden Red List of Ecosystems. De utrotningshotade naturtyperna kan kategoriseras som akut hotade (CR), starkt hotade (EN) och sårbara (VU). Risken för att en sårbar naturtyp dör ut är hög. Hotkategorierna bestäms utifrån bedömningskriterier och gränsvärdena för dem. Ramen för bedömningen innehåller fem olika kriterier och underkriterier. Enligt IUCN:s anvisningar ska naturtypen uppfylla minst ett kriterium för att kategoriseras som utrotningshotad. De fem kriterier som ska tillämpas är a) en minskning i kvantitet, b) utbrednings- eller förekomstområdets begränsade storlek, c) en försämring av den oorganiska miljöns kvalitet, d) störningar i organismsamhällets processer eller samspel eller e) en kvantitativ analys av risken för utrotning.

Förteckningen över naturtyper i förordningen ska utan dröjsmål uppdateras genom förordning av statsrådet efter det att hotbedömningen av naturtyper i hela landet har blivit klar. Avsikten är att utvärderingarna ska göras vart tionde år i enlighet med Internationella naturvårdsunionens IUCN:s anvisningar. Miljöministeriet ska enligt det föreslagna 2 mom. alltid utarbeta ett förslag

till ändring av den förordning som avses i 1 mom. på basis av den senaste nationella hotbedömningen av naturtyper i Finland inom en viss tid, det vill säga senast inom två år från det att den blivit färdig. Förfarandet motsvarar det som i 77 § 1 mom. föreskrivs om hotade arter.

Att föreskriva att en naturtyp är hotad påverkar fullgörandet av myndigheternas uppföljnings- skyldighet som det finns närmare bestämmelser om i 18 §, vilket också gäller hotade naturtyper. På basis av uppföljningsuppgifterna ska andra behövliga åtgärder vidtas för att förbättra natur- typens bevarandestatus.

65 §. Beaktande av hotade naturtyper. I paragrafen föreskrivs det att naturtyper som i 64 § de- finieras som hotade ska beaktas i beslutsfattandet med iakttagande av de särskilda bestämmelser om tryggnad av naturvärden som finns i annan lagstiftning. Förslaget om beaktande är av in- formativ karaktär och framhäver de hotade naturtypernas ställning i beslutsförvaranden enligt andra lagar. Detta ändrar dock inte förutsättningarna för beviljande av tillstånd eller godkän- nande av planer enligt andra lagar och utgör som sådant inte heller något hinder till exempel för beviljande av tillstånd eller godkännande av planer enligt någon annan lag. Bestämmelser om dessa tas in särskilt i varje lag. Paragrafen är ny.

Enligt de bedömningar och undersökningar som utarbetats i samband med hotbedömningarna av naturtyper är det för ett utökat skydd av naturtyper mycket viktigt att naturtyperna beaktas bättre vid planeringen av områdesanvändningen och utnyttjandet av naturresurserna. Betydande beslut som påverkar naturmiljön fattas i synnerhet inom tillståndsbeslutsfattandet enligt miljö- skyddslagen, vattenlagen, gruvlagen och marktäcktlagen samt vid planläggning enligt markan- vändnings- och bygglagen. I dessa lagar, som styr verksamhet som inverkar på miljön, finns det redan i sig bestämmelser om beaktandet av naturvärden när beslut enligt lagarna fattas. Det föreslagna beaktandet av hotade naturtyper är alltså till karaktär informativt och betonar de ho- tade naturtypernas ställning i beslutsfattandet inom det område som påverkas av verksamheten i fråga. Den föreslagna paragrafen antas inte heller ha några direkta konsekvenser till exempel för användningen av ekonomiskogor för skogsbruk. Beaktandet av hotade naturtyper avses i praktiken innebära att det inom beslutsprocessen enligt någon annan lag behöver beaktas sådana förekomster av naturtyper inom granskningsområdet som är av betydelse för bevarandet av na- turtypen i fråga, om detta beaktande hör till tillämpningsområdet för den lagen. På motsvarande sätt kan till exempel förekomster av hotade naturtyper som har förändrats kraftigt på grund av mänsklig påverkan eller som annars inte är betydelsefulla ägnas mindre uppmärksamhet. Det exakta antalet förekomster av hotade naturtyper och deras geografiska läge framgår av de re- gionala utredningarna. Därmed kan behovet av att beakta en hotad naturtyp variera beroende på den tillämpliga lagstiftningen, naturtypen, arten av det projekt eller den plan som beslutsfattan- det gäller, naturtypens placering och beslutets konsekvenser.

Betydelsen av den föreslagna bestämmelsen kan märkas i samband med exempelvis utlåtande- förfarandet, som ofta ingår bland förfarandena för godkännande av tillstånd och planer, och där den regionala närings-, trafik- och miljöcentralen och i fråga om statens mark också Forststy- relsen lyfter fram uppgifter om de hotade naturtyper som projektet eller planen kan påverka. För att fullgöra sin skyldighet ska myndigheten för att få fram de uppgifter som behövs också utnyttja det datasystem för naturvärden som avses i 13 kap.

I praktiken kommer beaktandet av hotade naturtyper sannolikt oftast att gälla bland annat mil- jötillstånd enligt miljöskyddslagen, vattenhushållningstillstånd enligt vattenlagen, täktverksam- hetstillstånd enligt marktäcktlagen, tillstånd enligt gruvlagen och planer enligt markanvänd- nings- och bygglagen. Även om den föreslagna paragrafen om beaktandet av hotade naturtyper till sin karaktär är informativ, är dess syfte att ytterligare framhäva betydelsen av att en naturtyp är en sådan hotad naturtyp som avses i 64 §, och därmed styra innehållet i förutsättningarna för

tillstånd och godkännande enligt annan lagstiftning om naturvärden i samma riktning. Det är således inte fråga om den direkta rättsverkan enligt naturvårdslagen eller nya förutsättningar för beslutsfattandet enligt annan lagstiftning, utan beaktandet av hotade naturtyper grundar sig på annan befintlig lagstiftning i den mån beaktandet hör till tillämpningsområdet för sådan lagstiftning.

Enligt till exempel 49 § i den gällande miljöskyddslagen är en förutsättning för beviljande av miljötillstånd att verksamheten inte leder till betydande olägenhet för naturen och dess funktioner eller risk för sådan eller försämrar speciella naturförhållanden. I tillståndspraxis enligt miljöskyddslagen har man redan nu vid behov utrett vilka konsekvenser verksamheten har för hotade arter och naturtyper. Till denna del ska naturligtvis det avgränsade tillämpningsområdet för miljöskyddslagen beaktas, som med undantag för placering av torvutvinning gäller endast förorening av miljön. På motsvarande sätt grundar sig tillståndsprövningen enligt gällande vattenlag i princip på en allmän jämförelse av intressen där bland annat konsekvenserna för hotade arter och naturtyper också ska beaktas. Tillämpningsområdet för marktäktslagen är kanske delvis mer begränsat än för de lagar som nämns ovan, men det kan anses förutsätta att också hotade arter och naturtyper beaktas i den mån de kan anses vara till exempel sådana naturförekomster som avses i 3 § i marktäktslagen eller sådana naturförhållanden som genomgår betydande eller omfattande skadliga förändringar. Också i tillståndsprövningen enligt gruvlagen ska konsekvenserna för naturtyper och arter beaktas. Enligt till exempel 11 § 2 mom. 4 punkten i gruvlagen får malmletningen inte orsaka väsentlig skada på sällsynta eller värdefulla naturförekomster.

På samma sätt som i fråga om de lagar som nämns ovan är värnandet om naturvärdena ett av kraven på innehållet i landskapsplanen (28 §) och generalplanen (39 §) enligt den gällande markanvändnings- och bygglagen. I fråga om detaljplaner förutsätts det (54 §) att naturmiljön ska värnas och att särskilda värden i anslutning till den inte får förstöras. Kraven på innehållet i planerna förutsätter alltså att naturvärdena beaktas och samtidigt utreds som ett led i beredningen av planen. Till denna del bör också hotade naturtyper ha betydelse när kraven på innehållet i planen bedöms, men i vilken utsträckning beror på planens karaktär och noggrannhet.

Det i paragrafen avsedda syftet att beakta hotade naturtyper uppnås i praktiken genom de bestämmelser om tryggnad av naturvärden som i olika former ingår i annan lagstiftning. Det är trots det behövligt att ta in en allmän bestämmelse om detta också i naturvårdslagen, eftersom den kompletterar den bestämmelse om hotade naturtyper som ska tas in i lagen. Naturvårdslagen är allmän till sitt tillämpningsområde, den genomsyrar annan lagstiftning och den tillämpas även av andra än de egentliga naturvårdsmyndigheterna. Därför behövs det en bestämmelse av informativ karaktär om att hotade naturtyper och arter ska beaktas. Den föreslagna förteckningen över hotade naturtyper i statsrådets förordning och den kompletterande beaktandebestämmelsen gör förfarandet mer förutsägbart och ger utredningsbehoven i anslutning till beslutsförfarandena en tydligare inriktning än tidigare.

66 §. Skyddade naturtyper. På delvis motsvarande sätt som i 29 § i den gällande lagen föreskrivs det i paragrafen om vissa naturtyper som ska skyddas och i fråga om vilka det är förbjudet att förstöra eller försämrade en sådan förekomst som är viktig för bevarandet. Hur förekomsterna av naturtyper ska bestämmas bör ses över för att en tillräckligt omfattande ekologisk helhet ska täckas och resultatet bör tas in i en förordning för att naturtypens karakteristiska drag ska tryggas på lång sikt, också med beaktande av det föränderliga klimatet. Den allmänna principen bör vara att skapa en funktionell ekologisk helhet för att terrängformationerna och vattenhushållningen samt de partier av naturtypens omedelbara närmiljö som eventuellt utvecklas naturligt eller kan återställas ska beaktas. Såsom för närvarande ska förbudet träda i kraft när närings-, trafik- och miljöcentralen genom ett beslut har fastställt gränserna för förekomsten av den skyddade naturtypen och delgett området ägare och innehavare beslutet. Alla dessa naturtyper är

också sådana hotade naturtyper som avses i 64 §, och därför ska de beaktas i beslutsfattandet i enlighet med 65 § innan ett beslut om avgränsning enligt denna paragraf fattas.

I 29 § i den gällande naturvårdslagen räknas de naturtyper upp som för närvarande är skyddade och som alla dessutom är hotade i nuläget. De naturtyper som anges i den gällande bestämmelsen om skydd av naturtyper och som närmare beskrivs i naturvårdsförordningen har uppdaterats och grunderna för avgränsning av dem och definitionerna av dem har preciserats. Det finns ett behov av precisering av till exempel definitionerna av ädellövskogar, hasselskogar (hassellundar i den gällande lagen), och klibbalsskogar (klibbalskärr i den gällande lagen). När det gäller torrängar utvidgas dess definition som skyddad naturtyp till att omfatta flera naturtyper än enbart enbevuxen ängsmark som nämns i den gällande lagen och som inte är en naturtyp enligt den hotklassificering som för närvarande används.

I den gällande lagen har lövängar och stora enstaka träd betecknats som naturtyper som ska skyddas. Lövängar är mycket sällsynta på det finländska fastlandet och de är belägna i naturskyddsområden. Trots att skyddsområdet är gott för dem är det dock logiskt att hålla naturtypen lövängar kvar i lagen, eftersom de till alla delar uppfyller förutsättningarna för en naturtyp som bör skyddas. I princip kan man i vissa fall avstå från skyddet av ett naturskyddsområde, vilket innebär att frågan om fortsatt skydd av lövängar på området i fråga ska prövas separat. Enstaka träd är inte en naturtyp enligt definitionen, även om de ofta är livsmiljö för många sällsynta eller hotade arter. Eftersom skyddet av enstaka träd dock i huvudsak baserar sig på landskapsvård, föreslås det att den punkt i den gällande lagen som nämner enstaka träd, 29 § 1 mom. 9 punkten, ska slopas bland de naturtyper som ska skyddas enligt den föreslagna paragrafen. I fortsättningen är det möjligt att skydda sådana enstaka träd till exempel som naturminnesmärke enligt kapitlet om skydd och vård av landskapet samt naturminnesmärken.

De skyddade naturtyper som räknas upp i paragrafen är sällsynta och ofta små till arealen, men värdefulla med tanke på den biologiska mångfalden. Enligt det föreslagna 1 mom. kan närings-, trafik- och miljöcentralen besluta att skydda en förekomst av vissa naturtyper (*skyddad naturtyp*) i naturtillstånd eller i ett därmed jämförbart tillstånd som är viktig för bevarandet av den skyddade naturtypen. Genom beslutet avgränsas skyddet därmed till att endast omfatta representativa förekomster av naturtypen i fråga. Enligt förslaget ska det finnas 13 skyddade naturtyper. Sju av dem är skyddade redan med stöd av den gällande lagen, och definitionen av tre av dessa föreslås bli utvidgad. De naturtyper som enligt förslaget ska skyddas är sandstränder, ädellövskogar, hasselskogar, klibbalsskogar, havsstrandängar, lövängar, torrängar, trädbevuxna kustdyner, svämskogar i inlandet, solexponerade sluttningar i åsskogar, ålgräsbottnar, skyddade kransalgsbottnar och kalkhällar. Samtidigt fogas till bestämmelsen om skydd av vissa typer av vattennatur i 2 kap. 11 § i vattenlagen ett omnämmande av kalkrika tjärnar, källområden och annanstans än i landskapet Lappland belägna bäckar som nya naturtyper. Skyddet av dessa naturtyper bör utökas och på grund av deras särdrag är det motiverat att regleringen genomförs med stöd av vattenlagen.

Nedan följer närmare beskrivningarna av de skyddade naturtyper som avses i paragrafen.

1) *sandstränder* är stränder vid havskusten, sjöar samt älvar och åar som befinner sig i naturtillstånd eller i ett med naturtillstånd jämförbart tillstånd och där marksubstansen huvudsakligen är sand eller finsand med gles sandmarksvegetation.

2) *ädellövskogar* är naturliga dungar som till betydande del består av ädla lövträd (ek, skogslind, lönn, ask, alm och skogsalm), minst 20 träd per hektar, i en eller flera grupper av närstående träd på ett sammanhängande område.

- 3) *hasselskogar* (enligt gällande lag hassellundar) är hasselbuskar som är minst 20 till antalet och två meter höga eller breda i en eller flera närstående grupper på ett sammanhängande område.
- 4) *klibbalsskogar* (enligt gällande lag klibbalskärr) är skogar med ett trädbestånd som till betydande del består av klibbal och vars vegetation består av lövsumpskog, kärrskog eller lövskog.
- 5) *havsstrandängar* är sådana obearbetade, öppna och näst intill träd- och busklösa strandområden vid Östersjön som befinner sig i naturtillstånd, eller i ett tillstånd som följer av traditionell markanvändning, med lågvuxen vegetation där hö eller gräs dominerar.
- 6) *lövängar* är glest trädbevuxna ängar där det utöver hö har skördats lövkärvar och som karakteriseras av minst fem gamla, beskurna eller hamlade träd per hektar.
- 7) *torrängar* (enligt den gällande lagen enbevuxen ängsmark) är torra och lågvuxna, huvudsakligen trädlösa ängar, ofta i soliga sluttningar, på sand-, grus och moränmark.
- 8) *trädbevuxna kustdyner* är glest trädbevuxna formationer som påminner om sanddyner med kråkbärsvegetation och som befinner sig i något stadium av dynsuccession där någon sandanhopning inte längre sker.
- 9) *svämskogar i inlandet* är skogar utmed vattendrag där växtligheten uppvisar strukturella drag av återkommande översvämningar som också påverkat artförekomsten.
- 10) *solexponerade sluttningar i åsskogar* är trädfattiga sluttningar som vetter mot väst-sydost på rullstensåsar med en lutning på minst 5 procent och i ett läge som tillåter kraftig och gynnsam solexponering.
- 11) *ålgräsbottnar* är små bestånd av kärlväxter på sandbottnar i havet där en betydande del av växtligheten består av ålgräs.
- 12) *skyddade kransalgsbottnar* undervattensbestånd av kärlväxter och alger på skyddade gyttebottnar där den dominerande arten är kransalger.
- 13) *kalkhällar* är bergblottningar som består delvis eller helt av kalcit kalksten och dolomit och som förekommer annanstans än i fjällområdet, och där det förekommer arter som kräver eller trivs i kalk.

Definitionerna av naturtyperna ska ytterligare preciseras genom förordning.

Enligt 2 mom. ska gränserna för förekomsten av den skyddade naturtypen fastställas i skyddsbeslutet. Det ska enligt förslaget vara förbjudet att förstöra eller försämra förekomster som är viktiga för bevarandet av en skyddad naturtyp. Det klargörs i momentet att förbudet träder i kraft när beslutet har delgetts områdets ägare och innehavare. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan fatta beslut om gränserna på eget initiativ eller på begäran av områdets ägare.

Med försämring avses att de karakteristiska särdragen hos en viss förekomst eller för den typiska arter minskar och med förstörelse att förekomsten skövlas eller att dess särdrag eller typiska arter utplånas. Syftet med skyddet är att bevara naturtypernas karakteristiska särdrag och de arter som är typiska för dem och som omfattar många hotade och krävande arter. Syftet med skyddet är dock inte att skydda endast objekt, utan bevarandet av många naturtyper kräver stän-

dig omvårdnad och användning. Naturtypernas särdrag är olika och skyddets inverkan på användningen av området ska bedömas från fall till fall. På samma sätt som för närvarande gäller skyddet endast sådana naturtyper som befinner sig i naturtillstånd eller därmed jämförbara tillstånd. Med naturtillstånd avses att objektets särdrag i stor utsträckning har uppkommit naturligt. Med naturtyper som befinner sig i tillstånd som är jämförbara med ett naturtillstånd avses områden där naturtypens särdrag har kunnat bildas genom tidigare mänsklig aktivitet, såsom betesgång eller slåtter. I tillstånd som är jämförbara med naturtillstånd kan vid sidan av vårdbiotoper även vara sådana naturtyper hos vilka de särdrag som är viktiga med tanke på den biologiska mångfalden har bevarats, trots att förekomsten av naturtypen kan ha påverkats av mänsklig aktivitet.

Enligt 3 mom. är ett beslut om avgränsning av en naturtyp i kraft trots besvär till dess ärendet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat. Dessutom ska en anteckning om beslutet göras i fastighetsregistret för att uppgiften om avgränsningsbeslutet ska vara lättillgänglig till exempel i samband med fastighetsköp eller för dem som planerar andra åtgärder på området eller i dess närhet. Beslut som fattats med stöd av naturvårdslagen, såsom avgränsning av en förekomstplats, ska också registreras i det datasystem för naturvården som avses i 119 §.

Till följd av skydds- och vårdåtgärderna kan naturtypens status förbättras avsevärt, eller också kan dess skyddsvärden i vissa situationer gå förlorade. För att förändringar ska kunna beaktas föreskrivs det i 4 mom. om upphävande av skyddet. Om en sådan förekomst av en skyddad naturtyp som fastställts genom ett avgränsningsbeslut enligt 2 mom. har förlorat sin betydelse för uppnåendet eller bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus för naturtypen, kan närings-, trafik- och miljöcentralen enligt förslaget upphäva skyddet av förekomsten. Detta ska vara möjligt till exempel i situationer där en naturtyps struktur har förändrats fullständigt, dess hydrologi allvarligt har störts, en stor del av de naturtypiska arterna har försvunnit, artrikedomen utarmats eller till största delen består av atypiska arter eller naturtypen enligt en hotbedömning har försvunnit eller minskat dramatiskt. Som exempel på en situation där förekomsten har förlorat sin betydelse kan nämnas klibbalsskogar som har torkat ut och beskogats av gran på grund av en bestående sänkning av grundvattennivån till följd av byggande i beståndets omgivning. Den växtlighet som karakteriserar naturtypen förändras då och de krävande arterna försvinner, klibbalarna dör och de förändrade förhållandena hindrar dem från att förnyas. Vid bedömningen av förutsättningarna för upphävande av skyddet bör dock möjligheterna att genom vårdåtgärder återställa naturtypens särdrag tas i beaktande. Innan skyddet upphävs är det alltså skäl att fastställa om tillståndet för förekomsten av naturtypen i fråga kan återställas genom vård eller restaurering. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan fatta beslut om upphävande på eget initiativ eller på begäran av områdets ägare.

Enligt 5 mom. utfärdas närmare bestämmelser om grunderna för fastställande av de naturtyper som avses i 1 mom. genom förordning av statsrådet. Detta motsvarar gällande praxis.

67 §. Förbud mot att försämra strikt skyddade naturtyper. Bestämmelserna i paragrafen gäller sådana förbud mot att försämra vissa hotade naturtyper som är i kraft direkt med stöd av naturvårdslagen. Dessa hotade naturtyper är sådana att risken för att de ska utrotas är hög i Finland, och de är sällsynta i naturen på grund av de miljöfaktorer eller den artsammansättning och struktur som är kännetecknande för dem. Att en enskild förekomst av en sådan naturtyp försvagas eller försvinner påverkar på grund av naturtypens sällsynthet direkt naturtypens bevarandestatus. Paragrafen är ny.

Bevarandet av vissa naturtyper har bedömts förutsätta ett skydd som träder i kraft direkt med stöd av lag på grund av dessa naturtypers sällsynthet och sårbarhet i stället för genom ett avgränsningsförfarande, som kräver myndighetsprövning för konstaterande av naturtypens betydelse och förekomstens representativitet. I fråga om dessa naturtyper föreslås det att det i lagen tas in en bestämmelse om strikt skyddade naturtyper. Det är förbjudet att förstöra eller försämra förekomster av strikt skyddade naturtyper. Med avvikelse från 66 § i den föreslagna lagen krävs det således inte ett myndighetsbeslut för att ett förbud ska träda i kraft, utan det ska gälla direkt med stöd av lagen. Eftersom även strikt skyddade naturtyper kan dra nytta av vårdåtgärder, är de vård- och iståndsättningsåtgärder som myndigheterna fastställt och som bevarar deras karakteristiska särdrag inte förbjudna. Alla dessa naturtyper är också sådana hotade naturtyper som avses i 64 §, och därför ska de beaktas i beslutsfattandet med stöd av den övriga lagstiftningen i enlighet med 65 §.

Det i paragrafen avsedda förbudet mot försämring lämpar sig särskilt i fråga om sådana hotade och sällsynta naturtyper som är lätta att identifiera eller som till sin förekomst kan påvisas i öppna informationssystem och dataregister. Sådana naturtyper är serpentenberg, block- och grusfält inom serpentinbergsområden samt öppna kustdyner. Alla naturtyper som föreslås bli strikt skyddade är hotade, i Finland också ursprungligen sällsynta och till ytan små naturtyper som försämrats på grund av mänsklig aktivitet, och där förlusten av en enda förekomst av naturtypen kan medföra att dess bevarandestatus försämras.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen får följande sällsynta eller hotade naturtyper inte förstöras eller försämrats:

- 1) serpentenberg och block- och grusfält inom serpentinbergsområden, som är förekomster av berg, block eller grus bestående av serpentinit eller någon annan ultrabasisk eller basisk stenart, och där det förekommer serpentinväxtarter, samt
- 2) öppna kustdyner, som är sådana dyner längs Östersjökusten eller i Östersjöns skärgård som bildats av sand till följd av vinderosion och sanddrift, och våtmarker eller säsongsvåtmarker i dynernas sänkor, och där det förekommer arter som är karakteristiska för sanddyner.

Serpentinberg har när det gäller bestämningen av hur hotade de är klassificerats som sårbara och öppna kustdyner som starkt hotade. På serpentenberg lever det rikligt med hotade växtarter, och de kan förstöras fullständigt redan i samband med små byggnadsprojekt eller andra projekt som berör dem.

Förekomsterna av strikt skyddade naturtyper beräknas utgöra en sammanlagd areal på 1 150 hektar. Enligt beräkningar finns det 150 hektar serpentenberg, block- och grusfält inom serpentinbergsområden, varav 40 procent (60 hektar) finns i naturskyddsområden. Det finns uppskattningsvis 1 000 hektar öppna dyner vid kusten, och av dem finns 40 procent i naturskyddsområden. Utgångspunkten är att de strikt skyddade naturtyperna är små till arealen. Den genomsnittliga storleken för förekomster av serpentenberg uppskattas vara 0,5 hektar, och de mest representativa dynerna som hittills har skyddats genom ett avgränsningsbeslut är 9 hektar.

Särskild vikt bör fästas vid att de strikt skyddade naturtyperna inventeras effektivt och att uppgifterna sparas i datasystemet för naturvården. För detta ändamål måste man också se till att det finns tillräckliga resurser med tanke på förvaltningen. När det gäller till exempel de typer av bergsnatur som föreslås i paragrafen har objekten i södra Finland kartlagts i ett forskningsprojekt åren 2010–2012. Bakgrunden till kartläggningarna är den information om berggrunden som samlats in gemensamt av Geologiska forskningscentralen (bland annat geodata om serpentenberg) och miljöförvaltningen och som ligger till grund för uppgifterna om antalet potentiella

objekt. Kartläggningarna fortsätter som bäst inom ramen för ett forskningsprojekt som samlar in noggrann biologisk information och information om objektens allmänna tillstånd och hoten mot dem. Preciserade avgränsningar av objekt och den naturinformation som framkommit sparas i Finlands miljöcentralers befintliga geografiska informationssystem.

Syftet med skyddet är att bevara förekomsterna av naturtyperna och de arter som är specifika för dem och som omfattar många hotade och krävande arter. Med försämring avses att egenskaperna hos en viss förekomst eller funktionsbetingelserna för arter som är primära för naturtypen försvagas och med förstörelse att förekomsten skövlas eller att egenskaper eller primära arter utplånas.

Ur markägarens synvinkel kan det anses vara en utmaning att det inte fattas ett myndighetsbeslut om skyddet av en strikt skyddad naturtyp som avses i 67 § och att det därmed inte heller finns någon möjlighet att överklaga beslutet. Till denna del motsvarar regleringen förbudet enligt det föreslagna 80 § 2 mom. mot att förstöra och försämra föröknings- och rastplatser för arter som kräver strikt skydd inom Europeiska unionen. Undantag från förbudet att förstöra och försämra en strikt skyddad naturtyp kan dock sökas hos närings-, trafik- och miljöcentralen i enlighet med den föreslagna 68 §, och med undantagsmöjligheten har också förenats en möjlighet till ersättning enligt 113 §. För att det strikta skydd som avses i paragrafen ska motsvara de mål som uppställts för det, är det dock skäl att i fråga om dessa naturtypers geografiska läge fästa uppmärksamhet vid tillräcklig informationsspridning och rådgivning.

I fråga om förbudet mot försämring kan förslaget också jämföras med bestämmelserna om skydd av vissa naturtyper i skogslagen och vattenlagen. I gällande skogslag och vattenlag, som också innehåller bestämmelser om skydd av naturtyper, grundar sig skyddet direkt på ett sådant förbud mot att försämra eller ändra en naturtyp som meddelats med stöd av lagen och kräver inte ett myndighetsbeslut. Förslaget förenhetligar bestämmelserna om skydd av naturtyper också i förhållande till naturvårdslagens bestämmelser om artskydd. Också i fråga om ersättning iakttas motsvarande förfarande som i bestämmelserna om artskydd.

I 2 mom. konstateras det att närmare bestämmelser om grunderna för fastställande av de naturtyper som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

68 §. Undantag från förbudet mot att förstöra eller försämra naturtyper. I den föreslagna paragrafen finns undantagen från kapitlets bestämmelser om skydd av hotade naturtyper samlade. Den motsvarar till sitt innehåll i huvudsak 31 § i den gällande lagen, dock så att det till paragrafen utöver förfarandet med beslut om begränsning fogas det förbud mot att försämra strikt skyddade naturtyper som föreslås i 67 §.

Enligt 1 mom. kan närings-, trafik- och miljöcentralen i enskilda fall bevilja undantag från förbudet i 66 § 2 mom. och förbudet i 67 § 1 mom., om detta inte allvarligt äventyrar syftet med att naturtypen i fråga skyddats eller om skyddet står i vägen för ett projekt eller en plan av ytterst viktigt allmänt intresse. I praktiken föreskrivs det alltså om två villkor för undantag: att skyddsmålen äventyras eller att genomförandet av ett projekt eller en plan av ytterst viktigt allmänt intresse förhindras. Det senare villkoret om allmänt intresse har preciserats så att undantag inte kan beviljas om det finns ett både tekniskt och ekonomiskt genomförbart alternativ till projektet eller planen. Med detta avses i praktiken ett projekt eller en plan som kan genomföras till rimliga kostnader. Att endast det ena villkoret uppfylls (det vill säga i synnerhet att genomförandet är tekniskt möjligt men ekonomiskt orimligt dyrt) utgör inget hinder för beviljande av undantag.

På basis av det första villkoret för undantag kan en åtgärd alltså tillåtas, om målen för skyddet av naturtypen i fråga bedömda som helhet inte avsevärt äventyras genom avgörandet. Det är

fråga om en samlad bedömning av hur skyddsålet för en naturtyp som ska skyddas kan säkerställas. Vid bedömningen ska utöver en enskild förekomst av en naturtyp även dess förhållande till målen för skyddet av hela naturtypen beaktas. Vid bedömningen ska också målet att uppnå en gynnsam bevarandestatus enligt 1 § 2 mom. i den föreslagna lagen beaktas. I sådana fall kan bedömningen påverkas till exempel av att naturtypen är exceptionellt sällsynt i området och att det är särskilt viktigt att trygga de förekomster som finns där. Å andra sidan kan den omständigheten att naturtypen företräds av en större regional andel än normalt tala för beviljande av undantag. Med tanke på helhetsbedömningen bör utgångspunkten dock vara att naturtypens bevarandestatus förblir gynnsam även när ett undantag beviljas. En avvikelse får åtminstone inte inverka negativt på uppnåendet av en gynnsam bevarandestatus.

I fråga om det andra villkoret för undantag i paragrafen avses att åtgärden kan tillåtas om skyddet av naturtypen skulle hindra genomförandet av ett projekt eller en plan av ytterst viktigt allmänt intresse. Till denna del bör uppmärksamhet fästas vid om projektet eller planen ska anses vara av yttersta vikt med tanke på det allmänna intresset. Ett projekt som är av ytterst viktigt allmänt intresse kan gälla till exempel landets försvar eller den nationella säkerheten. Förutsättningarna för beviljande av undantag preciseras dessutom med en lindringshierarki som anger att det inte ska finnas något annat tekniskt och ekonomiskt genomförbart alternativ till projektet eller planen. Med iakttagande av skadelindringshierarkin, som innebär att gottgörelsen för försämring av naturvärden ska vara en sistahandsåtgärd, när en olägenhet inte kan undvikas och en icke-önskvärd olägenhet inte kan lindras, blir gottgörelse aktuell endast i fråga om den återstående skadan. I den gällande naturvårdslagen har lindringshierarkin i fråga om arter enligt habitatdirektivet och fågeldirektivet direkt inkluderats i avvikelsen från skyddet, eftersom undantagsbestämmelserna i direktiven förutsätter att det inte finns någon annan tillfredsställande lösning. I fråga om områden som ingår i nätverket Natura 2000 ska naturligtvis de begränsningar som följer av 39 § beaktas.

Indirekt gäller kravet på att ett genomförbart alternativ saknas alla de undantagsbestämmelser där det förutsätts att skyddet förhindrar genomförandet av projekt eller planer som är viktiga (oftast synnerligen viktiga) med tanke på det allmänna intresset, såsom bestämmelserna om avveckling av ett privat naturskyddsområde (61 §) och om de undantag från skyddet av en naturtyp (67–68 §) som avses i den föreslagna paragrafen. I rättslitteraturen (Kuusiniemi K., Biodiversiteetin suojelu ja oikeusjärjestyksen ristiriidat. Oikeustiede–Jurisprudentia 2001 s. 155–306, s. 179; Suvantola, L. – Similä, J. Luonnonsuojeluoikeus. Edilex Libri 2011, s. 253–254) har det konstaterats att kravet på förhindrande av ett projekt av ytterst viktigt allmänt intresse i princip också inbegriper ett implicit teknisk-ekonomiskt krav på avsaknad av alternativ, eftersom skyddet i övrigt inte ”förhindrar” genomförandet av projektet. I fråga om den gällande lagen konstaterade till exempel riksdagens miljöutskott (MiUB 8/1996 rd) 1996: ”... en lagkraftvunnen plan ... bör anses ha ett ytterst stort allmänt intresse ... (m)en även då bör det innan man avviker från förbudet utredas om syftet med planen och naturtyperna kan uppnås genom en ändring av planen”. För uppfyllande av lindringshierarkin och i enlighet med rådande tillämpningspraxis är det skäl att förtydliga det krav på att allmänt intresse ska nämnas i naturvårdslagen och att det inte ska finnas något tekniskt och ekonomiskt genomförbart alternativ till ett projekt eller en plan som förutsätter undantag. Detta förändrar de facto inte rättsläget, men förtydligar bestämmelsen och säkerställer ett jämlikt beslutsfattande. I närings-, trafik- och miljöcentralens tillämpningspraxis ingår undantag i sista hand redan i den etablerade ändamålsenlighetsprövningen. När det gäller bedömningen av ett alternativt sätt att genomföra ett projekt bör det beaktas att det ska vara både tekniskt och ekonomiskt genomförbart. Båda villkoren måste alltså uppfyllas för att alternativet ska kunna beaktas vid prövningen av förutsättningarna för undantag.

Dessutom ska tidpunkten för avvikelser beaktas. Undantagstillstånd ska sökas i det skede då projektet är tillräckligt specificerat och det finns tillräckliga utredningar för att bedöma förutsättningarna för ett undantagstillstånd. När det gäller till exempel planläggning ska planeringskedet vara tillräckligt detaljerat med tanke på bedömningen av förutsättningarna för undantag för att sådana genomförandeanternativ som inte kräver ansökan om undantag enligt naturvårdslagen ska kunna uteslutas. Ansökan om undantag ska inte sökas i ett så tidigt skede att det inte går att bedöma om de villkor som avses i paragrafen uppfylls.

I 2 mom. föreskrivs det att ett tillstånd som avses i 1 mom. meddelas för viss tid. Eftersom förutsättningarna för undantag ska bedömas med tanke på skyddsmålen för den naturtyp som skyddas, är det nödvändigt att fastställa en tidsfrist för giltighetstiden för beslutet om undantag. Situationen i fråga om skyddet av naturtypen kan med tiden förändras, vilket innebär att ett undantagsbeslut som beviljats för en viss tid inte nödvändigtvis längre är aktuellt, om den åtgärd som undantaget tillåter ännu inte har vidtagits. Om den åtgärd för vilken undantag har sökts inte har genomförts inom den tidsfrist som anges i beslutet, förfaller undantaget. Denna tidsfrist får avgöras från fall till fall av den myndighet som fattar beslutet, men den får inte vara längre än 10 år åt gången.

Enligt det föreslagna 3 mom. kan ett tillståndsbeslut också förenas med andra behövliga villkor som sökanden ska iakttä för att undvika eller begränsa verksamhetens skadliga inverkan på skyddsvärdena. Detta motsvarar gällande praxis för tillstånd till undantag. Villkoren kan innehålla sådana tidsmässiga eller regionala begränsningar eller andra förpliktelser som behövs med tanke på genomförandet av projektet.

I 4 mom. föreskrivs det om möjligheten att överföra beslut på någon annan. En möjlighet till överföring kan i vissa situationer behövas, om den som genomför det projekt eller den åtgärd som ett positivt undantagsbeslut gäller byts ut. Då ska närings-, trafik- och miljöcentralen dock utan dröjsmål underrättas om överföringen, och centralen ska bedöma om överföringen är ändamålsenlig. Den tidigare innehavaren av rättigheten ska svara för alla skyldigheter enligt beslutet till dess att någon annan på ansökan har godkänts i dennes ställe.

69 §. Vård av hotade naturtyper. Paragrafen innehåller bestämmelser om vård av hotade naturtyper. Paragrafen är ny.

För att förekomsten av en naturtyp ska kunna bevaras och skyddsvärdet förbättras krävs det ofta aktiva vårdåtgärder. Försämrade skyddsvärden kan till exempel bero på förändringar i vattenförhållandena i omgivningen, nedfall och diffus belastning av näringsämnen och fasta substanser som släpps ut i vattendragen och ibland även på växtlighetens naturliga utveckling. Klimatförändringen påskyndar förändringarna i naturen. Enligt förslaget ska det vara möjligt att bevilja stöd och understöd för skötsel av hotade naturtyper i enlighet med 4 kap. i den föreslagna lagen. Eftersom markägaren inte nödvändigtvis har behov av eller möjligheter att själv ansvara för vårdåtgärderna, föreslås det att en statlig naturvårdsmyndighet med markägarens samtycke ska kunna vidta behövliga vård- och iståndsättningsåtgärder i en skyddad eller strikt skyddad naturtyp efter det att närings-, trafik- och miljöcentralen har fattat ett avgränsningsbeslut enligt 66 §.

8 kap. Artskydd

Artskyddet är ett viktigt rättsligt instrument för skydd av den biologiska mångfalden. Mångfalden av arter minskar fortfarande och för att stoppa denna negativa utveckling måste urvalet av metoder i naturvårdslagen göras mångsidigare. Lagen bör bättre än för närvarande svara inte bara på utmaningarna i vår tid och i framtiden utan också på ett brett spektrum hot av olika slag.

Detta gäller i synnerhet skyddet av hotade arter som förekommer utanför skyddsområdena eller annars arter som inte åtnjuter strikt skydd.

De centrala metoder för artskydd som anges i den gällande naturvårdslagen är fridlysning av djur-, växt- och svamparter samt skydd av arters livsmiljöer och de platser där arter förekommer. Artskyddet främjas inte bara av dessa metoder utan också av inrättandet av naturskyddsområden, nätverket Natura 2000 och genomförandet av andra bestämmelser om artskydd i habitatdirektivet och fågeldirektivet samt regleringen av handeln med och bytet av arter. Bestämmelserna i den gällande naturvårdslagen tillämpas på största delen av de vilt levande djur- och växtarter som förekommer naturligt i Finland, med undantag för några av de arter av vilt och icke fredade djur som avses i 5 § i jaktlagen samt fiskarter som har ekonomisk betydelse.

För att nå ett effektivt artskydd behöver det gällande kapitlet om artskydd i naturvårdslagen förtydligas, skyddet av hotade arter stärkas samt bestämmelserna om handel med och byte av arter åtskiljas till ett eget kapitel. Dessutom behöver lagen kompletteras med bestämmelser bland annat om skydd av nya arter som påträffats i Finland eller för vetenskapen tidigare okända arter samt möjliggöra assisterad spridning av arter som hotas kraftigt av klimatförändringen i syfte att förhindra att de dör ut. Strävan är också att samordna bestämmelserna om artskydd med bestämmelserna i kapitlet om naturtyper så att metoderna för att skydda arter och naturtyper stöder varandra bättre.

70 §. Arter som omfattas av kapitlets tillämpningsområde. I paragrafen föreskrivs det om tillämpningsområdet för det kapitel som gäller artskydd. En separat bestämmelse om tillämpningsområdet för kapitlet om artskydd behövs för tydlighetens skull, eftersom en del av de föreslagna bestämmelserna i naturvårdslagen ska tillämpas också på vissa arter som i övrigt omfattas av jaktlagens tillämpningsområde.

Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak 37 § i den gällande lagen, dock så att den i fortsättningen inte alls ska gälla fiskarter eller kräftor. Bestämmelserna i kapitlet om artskydd ska tillämpas på vilda djur- och växtarter som förekommer inom sitt naturliga utbredningsområde i Finland och Finlands ekonomiska zon, alltså inte till exempel på husdjur eller på främmande arter som förekommer i Finland utanför sitt naturliga utbredningsområde. Arter som flyttar via vårt land, såsom många flyttfåglar, är vilda arter som förekommer i Finland utanför sitt naturliga utbredningsområde. Detsamma gäller arter som kommer till oss till följd av att arternas naturliga utbredningsområde utvidgas (s.k. invasiva arter). I fråga om en del av de nya arter som påträffas i vårt land kan det krävas att deras förekomstplats tryggas, i synnerhet när det gäller för vetenskapen tidigare okända arter, om det inte är fråga om främmande arter som har spridit sig till landet. Genom 1 mom. klarläggs dessutom lagens tillämpningsområde i förhållande till jaktlagen och lagen om fiske. Enligt momentet ska bestämmelserna i det föreslagna 8 kap. inte tillämpas på det vilt och de icke fredade djur som räknas upp i 5 § i jaktlagen. Enligt detta ingår till exempel saimenvikaren i tillämpningsområdet för 8 kap., eftersom den inte nämns i förteckningen över vilt och icke fredade djur i 5 § i jaktlagen. Med avvikelse från denna huvudregel föreskrivs det dock i den andra meningen i 1 mom. att de bestämmelser i 80 och 81 § som gäller arter som kräver strikt skydd inom Europeiska unionen och arter av unionsintresse också ska tillämpas på de arter som nämns i 1 mom. och som i övrigt omfattas av jaktlagens tillämpningsområde. Dessa arter är björn, lodjur och utter samt utanför renskötselområdet varg.

Enligt momentet ska bestämmelserna i 8 kap. inte heller tillämpas på fisk- och kräftarter, som enbart omfattas av lagen om fiske. Enligt 1 § i lagen om fiske är syftet med lagen att trygga en uthållig och mångsidig avkastning av fiskresurserna, fiskbeståndens naturliga livscykel samt mångfalden hos och skyddet av fiskresurserna och den övriga vattennaturen. Enligt 4 § i den

lagen avses med vård av fiskresurser att fiskbeståndens biologiska mångfald och avkastningsförmåga tryggas genom styrning av fisket samt genom andra åtgärder som förbättrar fiskbeståndens tillstånd och fiskemöjligheterna. Enligt 52 § i den lagen har statsrådet och jord- och skogsbruksministeriet en skyldighet att för sin del sörja för ett hållbart nyttjande och hållbar vård av fiskresurserna för bevarande av naturens mångfald. I fråga om ett vattenområde där det förekommer en fiskart eller ett fiskbestånd vars livskraft eller avkastning är försvagad eller riskerar att försvagas, eller ett vattenområde som är viktigt för en fiskarts eller ett fiskbestånds förökning, får det genom förordning av statsrådet utfärdas i bestämmelsen specificerade förbud och begränsningar för att nå syftet. Med stöd av 53 och 54 § i den lagen har närings-, trafik- och miljöcentralen rätt att besluta om begränsningar, och med stöd av 55 § i den lagen kan genom förordning av statsrådet i hela landet eller inom ett visst område fredas en fiskart eller ett fiskbestånd vars förökning äventyras eller om skyddet av försvagade bestånd av den förutsätter det. Genom dessa bestämmelser kan bevarandet av fisk- och kräftarterna tryggas i tillräcklig utsträckning, och i fortsättningen är det inte nödvändigt att trygga fiskarternas mångfald i naturvårdslagen.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska det som i 8 kap. föreskrivs om arter också tillämpas på underarter, raser, stammar och former. Till denna del bör det också tas fasta på att trygga arternas genetiska mångfald och förutsättningarna för att bevara den. Genom att den genetiska mångfalden beaktas i större utsträckning kan bevarandet av arterna främjas och arternas förutsättningar att anpassa sig till föränderliga förhållanden förbättras.

I vissa fall är det nödvändigt att fridlysa en underart, ras, stam eller form av en art, även om fridlysningen inte behöver gälla arten i dess helhet. Detta kan till exempel föranledas av ett behov av att skydda den genetiska mångfalden eller något annat motsvarande.

Enligt 3 mom. ska det som i 8 kap. föreskrivs om växter och växtarter tillämpas på svampar och svamparter.

Bestämmelser om invasiva främmande arter finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter samt i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter och bestämmelser som har utfärdats med stöd av den.

71 §. Fridlysning av djur- och växtarter. Paragrafen motsvarar delvis 38 och 42 § i den gällande lagen. I paragrafen föreskrivs det om fridlysning direkt med stöd av lag av de djur- och växtarter som omfattas av tillämpningsområdet för detta kapitel. Dessutom kan andra djurarter än de som hör till dessa arter, eller växtarter som omfattas av lagens tillämpningsområde vid behov fridlysas separat genom förordning av statsrådet.

Enligt 1 mom. ska alla däggdjur, fåglar, kräldjur och groddjur som omfattas av tillämpningsområdet för 8 kap. vara fridlysta. Därmed utvidgas paragrafens tillämpningsområde jämfört med den tidigare lagen så att den även omfattar kräldjur och groddjur. Alla vilda kräldjur och groddjur som förekommer inom sitt naturliga utbredningsområde i Finland är med stöd av naturvårdsförordningen fridlysta med undantag för huggormen. Nu blir även huggormen fridlyst med vissa undantag, vilket innebär att alla arter i dessa grupper av arter är fridlysta i Finland. I detta fall är det logiskt att på samma sätt som för andra ryggradsdjur i lag föreskriva om fridlysning av dem som grupp av arter.

Med stöd av 2 mom. kan även andra än i 1 mom. avsedda ryggradslösa djurarter eller växtarter fridlysas genom förordning, om fortlevnaden av arten blir hotad, eller om fridlysning av någon annan anledning visar sig behövlig. Fridlysningen kan gälla hela landet eller bara en viss del av

landet. Fridlysningen och den eventuella regionala inriktningen av fridlysningen ska grunda sig på aktuell forsknings- och uppföljningsinformation och eventuella nödvändiga ytterligare utredningar samt på myndigheternas bedömning av hoten mot arten. Bestämmelsen motsvarar i stor utsträckning 38 § i den gällande lagen, men den behöver inte längre tillämpas på kräldjur och groddjur. Paragrafen ska inte heller tillämpas på fiskarter och kräftor, utan i fortsättningen ska det föreskrivas om dem enbart i lagen om fiske.

72 §. *Fridlysning av djurarter.* I paragrafen föreskrivs det om innehållet i fridlysningen av djurarter på motsvarande sätt som i 39 § i den gällande lagen. I fråga om förbudet mot att avsiktligt döda och störa individer av arter förblir paragrafen i stor utsträckning oförändrad. Det föreslås inga andra ändringar jämfört med nuläget än att förbudet mot att avsiktligt skada djurbon förtydligas och att det till paragrafen fogas en möjlighet att flytta eller döda en huggorm som finns på ett gårdsområde eller som annars utgör en fara för människor eller husdjur.

Enligt 1 mom. 1 punkten är det på samma sätt som enligt gällande lag förbjudet att avsiktligt döda eller fånga individer av fridlysta djurarter. Förbudet gäller endast avsiktlig verksamhet. Begreppet avsiktlighet och tolkningen av det har behandlats till exempel i kommissionens riktlinjer för tolkning av habitatdirektivet (Förvaltning av Natura 2000-områden). Bestämmelserna i artikel 6 i habitatdirektivet 92/43/EEG) och i Europeiska unionens domstols rättspraxis. Eftersom bestämmelsen i naturvårdslagen har utformats så att den uppfyller kraven i artikel 12.1 a–c i habitatdirektivet och artikel 5 i fågeldirektivet, har riktlinjerna för tolkningen och EU-domstolens rättspraxis (till exempel C-103/00, C-221/04 och de förenade målen C-473/19 och C-474/19) betydelse för tolkningen av avsiktlighet. Även i högsta förvaltningsdomstolens avgöranden (till exempel HFD 2015:124) har förutsättningarna för avsiktlighet bedömts.

Enligt 1 mom. 2 punkten är det också förbjudet att ta bon av individer av djurarter samt ägg och individer i andra utvecklingsstadier, att flytta dem till en annan plats eller på annat sätt avsiktligt skada dem. Det i punkten avsedda förbudet mot att skada en individs bo gäller endast den faktiska förökningstiden. Med detta avses i praktiken att en stor del av arterna använder boet endast en gång och bygger ett nytt bo följande år. Det är därför inte ändamålsenligt att utsträcka förbudet mot att skada bon till att gälla sådana bon som inte längre används. Särskilda bestämmelser om skydd av bon som används upprepade gånger finns i 3 mom. För tydlighetens skull finns det dessutom skäl att konstatera att även en vuxen individ av en djurart ska betraktas som en sådan i 2 punkten avsedd individ i annat utvecklingsstadium. Enligt punkten i fråga ska det således vara förbjudet att ta, flytta eller på annat sätt avsiktligt skada en individ av en fridlyst djurart.

Enligt 1 mom. 3 punkten är det också i allmänhet förbjudet att avsiktligt störa djur. I paragrafen preciseras det att förbudet att störa djur gäller i synnerhet under sådana tider då de negativa effekterna av störningar kan vara av avsevärd betydelse. Bestämmelsen har utformats så att den uppfyller kraven i artikel 12.1 a–c i habitatdirektivet och artikel 5 i fågeldirektivet. Enligt artikel 5 i fågeldirektivet är det förbjudet att avsiktligt störa fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, i den mån dessa störningar inte saknar betydelse för att uppnå syftet med direktivet i fråga.

Syftet med till exempel bedrivande av jord- och skogsbruk, utnyttjande av andra naturresurser eller byggande är inte att störa eller döda fridlysta arter eller att skada fåglarnas bon och ägg. Vid bedömningen av förbudet mot störande beaktas arten av den störande verksamheten. För beaktandet av naturvärden från fall till fall bland annat som stöd för skogsbruket har det utarbetats anvisningar för aktörerna inom branschen, genom vilka fågelbeståndet i ekonomiskogar kan beaktas i samband med skogsvården.

Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket det trots vad som föreskrivs i 1 mom. ska vara tillåtet att fånga och flytta eller, om detta inte är möjligt, döda en huggorm som finns på ett gårdsområde eller som annars utgör en fara för människor eller husdjur. En huggorm som finns på ett gårdsområde kan orsaka farliga situationer för både människor och husdjur, och därför är det ändamålsenligt att tillåta att huggormar som finns på ett gårdsområde eller som annars utgör en fara för människor eller husdjur får flyttas eller dödas. Paragrafen gäller dock endast gårdsområden, och kan inte tillämpas i större omfattning. Tolkningen av begreppet gårdsområde stöder sig i princip på ett sådant hemfridsskyddat område som avses i anslutning till allemansrätten, och definitionen av begreppet varierar oundvikligen från fall till fall. Storleken på det område som utgör gårdsområde kan inte anges entydigt i meter, men i regel avses husets eller bostadens närmaste omgivning. På ett gårdsområde kan det också finnas särskilda kännetecken som visar att området har tagits i särskilt bruk.

Paragrafens 3 mom. är också nytt och det förtydligar det i 1 mom. 2 punkten avsedda förbudet mot att avsiktligt skada bon av en individ av en djurart genom att utanför tillämpningsområdet lämna bon som byggts av arter som inte använder bona upprepade gånger. Enligt momentet ska det vara förbjudet att skada i 1 mom. avsedda bon även utanför förökningstiden endast om det är fråga om sådana av djur byggda bon som djuren använder upprepade gånger under olika år. Merparten av fågelarterna bygger ett nytt bo varje år, och således har bevarandet av det föregående årets bo ingen betydelse för deras förökningsframgång. För en del arter är möjligheten att återanvända bon som de tidigare byggt väsentlig med tanke på förökningsframgången, och därför är det nödvändigt att skydda sådana bon. Byggandet av ett nytt bo förbrukar moderfågelnas resurser och fördröjer äggläggningen och därigenom den tidpunkt då fågelungarna lämnar boet, vilket minskar sannolikheten för att individerna ska överleva. Vid bedömningen av upprepade användning ska man alltså beakta artens levnadsvanor och behov av att för fortplantningen återanvända bon som byggts under tidigare år. Förbudet gäller endast bon som djur själva har byggt, inte till exempel fågelholkar. Bakgrunden till förbudet är behovet av att tydliga konsekvenserna av Europeiska unionens domstols avgörande (C-252/85).

Enligt det föreslagna 1 mom. och artikel 5 i fågeldirektivet är det förbjudet att avsiktligt skada eller bortföra fåglars bon. Ordalydelsen i dessa bestämmelser innehåller i sig ingen direkt skrivning om att förbudet i fråga endast gäller häckningstiden, men enligt tillämpnings- och rättspraxis i fråga om den gällande naturvårdslagen har förbudet i regel tolkats gälla häckningstiden. Bakgrunden till detta är att man vill trygga fåglarnas häckningsro och därmed betona vikten av en lyckad häckning för fåglarnas livscykel. Enligt bestämmelserna är det förbjudet att avsiktligt störa fåglar, i synnerhet under förökningstiden. Som en precisering när det gäller skyddet av bon anges i den gällande naturvårdslagen att botråd där stora rovfåglar (arterna har specificerats i naturvårdsförordningen, 160/1997) häckar och där boet är i regelbunden användning och klart synligt samt botråd som märkts ut på behörigt sätt för vilken fridlyst fågel som helst ska vara fridlysta. Europeiska unionens domstol har dock i sitt avgörande (C-252/85) konstaterat att förbuden i artikel 5 punkt b och c i fågeldirektivet ska tillämpas utan tidsbegränsning. Ett oavbrutet skydd av fåglarnas livsmiljö är enligt domstolen nödvändigt, eftersom många arter återanvänder bon som byggts under tidigare år, och att begränsa skyddet till att gälla endast en viss tidsperiod är således inte förenligt med förbudet i direktivet. De arter som omfattas av det i 3 mom. avsedda förbud som gäller året om fastställs genom förordning. Utöver de stora rovfåglar som definieras i 75 § 1 mom. finns det i praktiken uppskattningsvis omkring 20 arter som omfattas av tillämpningsområdet för förbudet, såsom smålommen, kungsfiskaren, råkan, skarven, fjällvråken, jaktfalken och vissa andra rovfåglar.

I 4 mom. förbjuds dessutom sådana fångstmetoder för ryggradslösa djur som är skadliga i naturvårdshänseende. De metoder som används för att fånga ryggradslösa djur i olika syften utvecklas och kan vid användningen visa sig skadliga för andra arter än dem man avser fånga.

Därför kan det vara nödvändigt att genom förordning av statsrådet förbjuda sådana fångstmetoder av dessa som i naturvårdshänseende har konstaterats vara skadliga.

73 §. Fridlysta djur som påträffas i hjälplöst tillstånd. I paragrafen preciseras 41 § i den gällande lagen och föreskrivs det om hjälp till fridlysta djur som befinner sig i hjälplöst tillstånd. Bestämmelsen behövs av djurskyddsskäl för att det inte ska finnas onödiga hinder som följer av naturvårdslagen för att hjälpa fridlysta djur som påträffas sjuka, skadade eller annars i hjälplöst tillstånd. När det gäller förfarandet hänvisas det i paragrafen till djurskyddslagen, där det finns närmare bestämmelser om utgångspunkterna och förutsättningarna för att hjälpa djur. För att hjälpa ett djur som påträffas i hjälplöst tillstånd krävs det inte ett myndighetsbeslut om avvikelse från fridlysningsbestämmelserna, såsom i fråga om förbudet att ta till vara djur eller bestämmelserna om fridlysning som gäller naturskyddsområden.

74 §. Fridlysta djur som påträffas döda. I paragrafen föreskrivs det i huvudsak på motsvarande sätt som i 40 § i den gällande lagen om förbud mot omhändertagande av ett (påträffat) dött fridlyst djur eller en del av ett sådant djur och om vissa undantag från detta förbud. Bestämmelsen behövs av tillsynsskäl.

I 1 mom. föreskrivs det om förbud mot att ta om hand fridlysta djur som påträffats döda. Förbudet gäller också delar av sådana djur. I annat fall kan det vara omöjligt eller åtminstone svårt att utreda om ett fridlyst djur har dödats eller om det har dött på naturlig väg. Med avvikelse från denna huvudregel får ett sådant djur dock vid behov sändas till ett statligt forskningsinstitut för undersökning i syfte att fastställa dödsorsaken och smittsamma djursjukdomar. Sådana statliga forskningsinstitut är bland annat Naturhistoriska centralmuseet och Livsmedelsverket.

I 2 mom. föreskrivs det dessutom om vissa undantag från förbudet i 1 mom., om djuret efter lämplig behandling har vetenskapligt värde eller undervisningsvärde. Ett fridlyst djur som påträffats dött får tas om hand och utan obefogat dröjsmål överlämnas till Naturhistoriska centralmuseet, något annat naturvetenskapligt museum eller motsvarande institut eller en högskola, som ska ansöka om närings-, trafik- och miljöcentralens tillstånd enligt 91 § för att inneha djuret.

75 §. Skydd av stora rovfåglares boträd. I paragrafen föreskrivs det om skydd av de stora rovfåglares boträd. Även i den gällande lagen finns, som en del av fridlysningsbestämmelserna för djurarter i 39 §, bestämmelser om skydd av boträd för rovfåglar. Eftersom bestämmelsen om boträd dock i stället för individer av arter och deras bon riktar sig till deras boträd, är det för tydlighetens skull motiverat att överföra bestämmelsen till en separat paragraf. Samtidigt har paragrafens ordalydelse precisats.

Enligt 1 mom. ska boträd för kungsörn, havsörn, större skrikörn, mindre skrikörn och fiskgjuse, där boet används upprepade gånger och är klart synligt, vara fridlysta. Eftersom bona är stora är de i praktiken oftast också klart synliga. Stora rovfåglar har vanligen reservbon som de använder upprepade gånger, men inte med en regelbunden årsrytm, och därför har bestämmelsens ordalydelse precisats jämfört med den gällande lagen. Liksom i fråga om de bon som avses i 72 § 3 mom. ska också i fråga om stora rovfåglares bon en upprepad användning av boet basera sig på artens levnadsvanor och behovet av att för fortplantningen utnyttja bon som byggts under tidigare år.

För närvarande är de stora rovfåglares boträd oftast utmärkta med en skylt som fästs på stammen, men märkningarna har i praktiken endast en informativ funktion och är inte ett villkor för fridlysning. Märkningen baserar sig till en del på ordalydelsen i det gällande 39 § 2 mom., enligt vilken ”ett på behörigt sätt utmärkt boträd för en fridlyst fågel och ett boträd där en stor rovfågel

häckar och där boet är i regelbunden användning och klart synligt är fridlyst”. Detta har i praktiken lett till ovisshet om den juridiska relevansen av sådana märkningar när det gäller stora rovfåglar. För tydlighetens skull innehåller den föreslagna bestämmelsen inget omnämmande av märkning av boträd, men den hindrar inte heller användningen av informativa skyltar i fortsättningen. Också i fråga om andra fridlysta fågelarter än stora rovfåglar har man i detta förslag frångått sättet att fridlysa boträd genom att märka ut dem, eftersom det i praktiken inte har funnits behov av denna möjlighet.

I 2 mom. föreskrivs det om registrering av var de stora rovfågelnas boträd finns i det datasystem för naturvärden som avses i 13 kap. i denna lag. Informationen används redan i nuläget i stor omfattning, och i fortsättningen behövs det aktuell information om fridlysta boträd för att klarlägga deras läge.

76 §. Fridlysning av växtarter. I paragrafen ingår ett förbud mot att ta och förstöra fridlysta växter. Bestämmelsen motsvarar kraven i artikel 13.1 a i habitatdirektivet. Fridlysningen ska dessutom gälla frön av växter. Bestämmelsen motsvarar den fridlysning av växtarter som föreskrivs i 42 § 2 mom. i den gällande lagen, men för tydlighetens skull överförs den till en separat paragraf.

77 §. Hotade arter. Även i fortsättningen ska de arter som bedöms vara hotade fastställas genom förordning på samma sätt som enligt den gällande lagen. I paragrafen preciseras grunderna för statsrådsförordningen när det gäller kriterierna i fråga om hotgraden. Förfarandet motsvarar det som föreskrivs om hotade naturtyper.

Enligt paragrafen kan en sådan vild art som enligt den nationella hotbedömningen av arter som förekommer i Finland är utsatt för minst en hög risk för att försvinna från naturen fastställas vara en hotad art. Risken för försvinnande bedöms enligt vedertagen praxis i enlighet med de kriterier som utvecklats av Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och tillämpningsanvisningarna för dem. De utrotningshotade arterna kan kategoriseras som akut hotade (CR), starkt hotade (EN) och sårbara (VU). Risken för att en sårbar art dör ut är hög. Arternas hotkategorier bestäms utifrån bedömningskriterier och gränsvärdena för dem. Ramen för bedömningen innehåller fem olika kriterier och underkriterier. Enligt IUCN:s anvisningar ska arten uppfylla minst ett kriterium för att klassificeras som utrotningshotad. De fem kriterier som används är a) en minskning av populationsstorleken, b) ett litet geografiskt utbredningsområde eller en liten förekomstarea samt fragmentering, fortgående minskning eller extrema fluktuationer, c) en liten populationsstorlek och fortgående minskning, fragmentering eller extrema fluktuationer, d) en mycket liten populationsstorlek eller mycket begränsad förekomst, och e) en kvantitativ analys som visar en risk för utdöende.

Enligt 2 mom. ska miljöministeriet på basis av utifrån den senaste nationella hotbedömningen av arter som förekommer i Finland utarbeta ett förslag till ändring av förordningen så att den hålls aktuell senast inom två år från det att bedömningen blivit färdig. Vid behov kan förordningen ses över oftare än så till exempel i ljuset av ny information. Att föreskriva att en art är hotad påverkar således fullgörandet av myndigheternas uppföljningsskyldighet enligt denna lag (18 §), vilket för sin del gäller i synnerhet hotade arter, och om förutsättningarna uppfylls kan det föreskrivas att en hotad art ska klassas som en art som kräver särskilt skydd i enlighet med 79 §. På basis av uppföljningsuppgifterna ska andra behövliga åtgärder vidtas för att förbättra tillståndet för arten.

78 §. Beaktande av hotade arter. I denna nya paragraf föreskrivs det om beaktandet av hotade arter i beslutsfattandet. Som det konstateras ovan i motiveringen till 65 § i fråga om naturtyper, har det också i samband med bedömningen av hotade arter konstaterats att det vid stärkandet av

artskyddet är helt avgörande att de beaktas bättre än för närvarande i markanvändningsplaneringen och vid utnyttjandet av naturresurser. Enbart det att en art är hotad har inga direkta rättsverkningar enligt den gällande lagen, utan rättsverkan inträder först när en hotad art fastställs vara en art som kräver särskilt skydd eller när sådana arter som omfattas av natur- och fågeldirektiven direkt påverkas av de direktiven. Ett tydligare beaktande av hotade arter än tidigare i myndigheternas beslutsfattande i fråga om användningen av miljön bidrar till att förtydliga rättsläget i beslutsförfaranden enligt andra lagar. Förslaget om beaktande är av informativ karaktär och framhäver de hotade arternas ställning i beslutsförfaranden enligt andra lagar. Detta ändrar dock inte förutsättningarna för beviljande av tillstånd eller godkännande av planer enligt andra lagar och utgör som sådant inte heller något hinder till exempel för beviljande av tillstånd eller godkännande av planer enligt någon annan lag.

I paragrafen föreskrivs det om beaktande av hotade arter som avses i 77 § i beslutsfattandet. Syftet med paragrafen är att rikta innehållet i de tillståndsvillkor som gäller naturvärden och som finns i annan lagstiftning. Det är således inte fråga om en ny eller självständig förutsättning för beslutsfattande, utan beaktandet av hotade arter grundar sig på annan befintlig lagstiftning i den mån beaktandet hör till tillämpningsområdet för annan lagstiftning. Myndigheten ska beakta hotade arter på det sätt som beskrivs ovan när det gäller beaktandet av hotade naturtyper. I praktiken kommer detta att gälla bland annat miljö tillstånd enligt miljöskyddslagen, vattenushållningstillstånd enligt vattenlagen, täktverksamhetstillstånd enligt marktäktslagen, tillstånd enligt gruvlagen och planer enligt markanvändnings- och bygglagen. Till denna del hänvisas det dessutom till de närmare motiveringar för tolkningen av bestämmelsen som framförs ovan i samband med 65 §.

79 §. Skydd av förekomstplatser för arter som kräver särskilt skydd. I paragrafen föreskrivs det om skydd av förekomstplatser för arter som kräver särskilt skydd. Paragrafen motsvarar i huvudsak 47 § i den gällande lagen. Paragrafen kompletteras med en möjlighet att fatta beslut om avgränsning också för viss tid, och ordalydelsen i det moment som gäller förutsättningarna för upphävande av skydd preciseras.

Enligt 1 mom. får det genom förordning av statsrådet föreskrivas att en sådan hotad art som är utsatt för minst en mycket hög risk för att försvinna från naturen ska fastställas vara en art som kräver särskilt skydd (kategorierna EN och CR). Som en art som kräver särskilt skydd kan också föreskrivas en sådan hotad art vars risk för att försvinna från naturen är hög (kategori VU). I sådana fall bör arten ha endast få förekomstplatser vars bevarande är hotat i sådan utsträckning att artens risk för att försvinna kan öka avsevärt på kort sikt.

Enligt 2 mom. är det förbjudet att förstöra eller försämra förekomstplatser som är viktiga för att en art som kräver särskilt skydd och som avses i 1 mom. ska kunna fortleva. Eftersom det vanligen krävs särskilt kunnande för att identifiera och upptäcka arter och att fastställa gränserna för deras förekomstplatser, träder förbudet i kraft först när närings-, trafik- och miljöcentralen genom sitt beslut har fastställt gränserna för förekomstplatsen för arten och delgett områdets ägare och innehavare beslutet. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan fatta beslut om gränserna på eget initiativ eller på begäran av områdets ägare.

Förbudet mot att förstöra och försämra gäller endast förekomstplatser som är viktiga för artens fortlevnad, inte alla platser där arten förekommer. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska således utifrån aktuell vetenskaplig kunskap, arternas utbredning och förekomst samt bevarandestatusen och områdets särdrag överväga behovet att fatta beslut om avgränsning. I synnerhet kan flyttande arter som kräver särskilt skydd ibland påträffas utanför sina egentliga livsmiljöer och de kan också under en kort tid föröka sig på platser där de dock inte på lång sikt har förutsättningar att överleva, till exempel enstaka döda träd i en annars olämplig livsmiljö. Beslutet om

avgränsning lämpar sig och är uttryckligen avsett för att trygga sådana förekomstplatser som har betydelse för artens fortlevnad på lång sikt. Vid prövningen ska beaktas det i 1 § angivna allmänna målet att uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus för arterna. I paragrafen avsedda förekomstplatser för arter ingår också i sådana skyddsprogram som statsrådet redan har godkänt. Huvudprincipen är då att området i första hand skyddas genom ett förfarande för inrättande av ett naturskyddsområde, och då behöver den i 2 mom. avsedda avgränsningen av förekomstplatsen inte göras i naturskyddsområden annat än i situationer där de fridlysningsbestämmelser som utfärdats eller meddelats för det naturskyddsområde som inrättats inte är tillräckliga för att trygga artens förekomstplats.

Beslutet får överklagas hos förvaltningsdomstolen, men det förbli i kraft om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat till dess ärendet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. Förfarandet är alltså detsamma som i fråga om det ovan avsedda skyddet av naturtyper. Dessutom ska en anteckning om beslutet göras i fastighetsregistret för att uppgiften om avgränsningsbeslutet ska vara lättillgänglig till exempel i samband med fastighetsköp eller för dem som planerar andra åtgärder på området eller i dess närhet. Beslut som fattats med stöd av naturvårdslagen, såsom avgränsning av en förekomstplats, ska också registreras i det datasystem för naturvården som avses i 119 §.

I 3 mom. föreskrivs det om möjligheten att fatta ett i 2 mom. avsett beslut också för viss tid, om det inte på förhand går att på ett tillförlitligt sätt bedöma om förekomstplatsen för en djurart som kräver särskilt skydd kommer att vara bestående. Avsikten är att göra det möjligt att för viss tid trygga en förekomstplats som är viktig för arten och som det inte går med säkerhet att bedöma om den kommer att vara bestående, till exempel på grund av osäkra uppgifter om artens levnadsvanor eller om kvaliteten på den livsmiljö som platsen erbjuder är tillräcklig. Tidsbundenheten säkerställer i sådana fall att arten bevaras och gör det till exempel möjligt att bedöma konsekvenserna av vårdåtgärder som vidtas på platsen med tanke på arten i fråga. Ett sådant tidsbegränsat avgränsningsbeslut kan meddelas för högst tio år, varefter det ska göras permanent eller skyddet ska upphävas.

I 4 mom. föreskrivs det om förfarandet i situationer där den förekomstplats för en art som kräver särskilt skydd som fastställts genom ett i 2 mom. avsett beslut har förlorat sin betydelse för uppnåendet eller bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten. Då kan skyddet av förekomstplatsen upphävas. Bestämmelsen är delvis ny, eftersom den gällande naturvårdslagen inte innehåller tydliga bestämmelser för situationer där bevarandestatusen för en art förbättras så att hotet om att arten försvinner inte längre är uppenbart och arten således kan strykas från de arter som kräver särskilt skydd enligt naturvårdsförordningen. Skyddet kan upphävas endast om platsen klart har förlorat sin betydelse med tanke på uppnåendet eller bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten. Det kan då antingen vara fråga om att den allmänna bevarandestatusen för arten har förbättrats tillräckligt (den nya bestämmelsen) eller att arten försvunnit slutgiltigt från förekomstplatsen i fråga, varvid bestämmelsen motsvarar det som föreskrivs i 47 § 4 mom. i den gällande lagen. Bedömningen ska basera sig på aktuell vetenskaplig kunskap, med beaktande av den försiktighetsprincip som avses i 7 §. Om artens status förbättras avsevärt och i stor utsträckning och det inte längre är nödvändigt med tanke på arten att hålla avgränsningsbeslutet i kraft, kan beslutet upphävas genom ett nytt beslut. Ett problem med en eventuell upphävning är dock att säkerställa och upprätthålla den bevarandestatus som uppnåtts. Om den förbättrade bevarandestatusen till stor del beror på bevarandet av de förekomstplatser som tryggats genom avgränsningsbeslut, kan upphävandet av besluten på nytt leda till en försämring av tillståndet för arten. Då ska avgränsningsbesluten kunna hållas i kraft. Om det dock är motiverat att upphäva skyddet, gäller i fråga om förfarandet vad som föreskrivs i 2 mom.

80 §. *Skydd av föröknings- och rastplatser för arter som kräver strikt skydd inom Europeiska unionen.*

I paragrafen föreskrivs det på det sätt som habitatdirektivet förutsätter om skydd av vissa djur- och växtarter. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll bestämmelserna i 49 § i den gällande lagen till den del det är fråga om skydd av föröknings- och rastplatser för dessa arter. Bestämmelser om undantag från förbuden utfärdas separat i 85 §. Detta beror på att bestämmelserna om undantag från artskyddet är splittrade och delvis svårtolkade i den gällande lagen, och därför föreskrivs det för tydlighetens skull allmänt om undantag från artskyddet i en separat paragraf. Detsamma gäller de bestämmelser om byte, handel, transport, förflyttning och innehav av arter som det föreskrivs särskilt om i 9 kap.

Artikel 12 i habitatdirektivet förutsätter att ett strikt skyddssystem för de djur- och växtarter som finns förtecknade i bilaga IV a och IV b till direktivet tillämpas. Dessa arter som kräver strikt skydd ska enligt 1 mom. fastställas separat genom förordning av statsrådet. Genom 2 mom. genomförs skyldigheten enligt artikel 12.1 d i habitatdirektivet, enligt vilken medlemsstaterna ska införa förbud mot att skada eller förstöra parningsplatser eller rastplatser för de arter som nämns i bilaga IV a. Förbudet förutsätter inte uppsåt och sträcker sig således också till skada på eller förstörelse av föröknings- och rastplatser på grund av likgiltighet eller tanklöshet. Som exempel på sådana föröknings- och rastplatser som avses i bestämmelsen kan nämnas flygekorrars boträd och förbindelser till dem samt saimenvikarens bon och de klippor där de vistas. Förbudet mot att försämra och förstöra föröknings- och rastplatser gäller direkt med stöd av lagen. I detta avseende skiljer det sig alltså från det i 79 § föreskrivna förbudet att förstöra och försämra förekomstplatser som är viktiga för bevarandet av arter som kräver särskilt skydd, vilket förutsätter ett separat beslut om avgränsning av närings-, trafik- och miljöcentralen.

Det i 2 mom. avsedda förbudet mot att förstöra eller försämra föröknings- och rastplatser grundar sig på EU:s habitatdirektiv, som emellertid inte innehåller någon definition av begreppet föröknings- och rastplats för en art som ska skyddas. Definitionen av föröknings- och rastplatser hänger samman med habitatdirektivets och naturvårdslagens innehåll samt med tolkningar enligt Europeiska unionens och Finlands rättspraxis. Utöver dessa ska man beakta de motiveringar och utgångspunkter för definitionen som anges i riktlinjerna för tolkningen av habitatdirektivet (Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive 92/43/EEC). Denna tolkningsanvisning är inte juridiskt bindande, men högsta förvaltningsdomstolen har fastställt att de tolkningar som anges där bör beaktas i beslutsfattandet. Dessutom har definitionen granskats ur ett nationellt perspektiv i miljöministeriets handbok ”Presentation av arterna (exkl. fladdermöss) i bilaga IV till EU:s habitatdirektiv” (Miljön i Finland 1/2017) (på finska).

Det finns rikligt med rättspraxis när det gäller förbudet mot att förstöra och försämra föröknings- och rastplatser, både från EU-domstolen och högsta förvaltningsdomstolen. Enligt kommissionens riktlinjer om tillämpningen av direktivet varierar föröknings- och rastplatsens storlek beroende på den art som skyddas på så sätt att de ekologiska kraven ska vara utgångspunkten vid bedömningen av platsens storlek. Artens hela livsmiljö kan inte vara dess förökningsområde, utan endast en sådan del av livsmiljön som är livsviktig för att arten ska kunna föröka sig. Det strikta skyddssystem som förutsätts i artikel 12 i habitatdirektivet har i den gällande lagen genomförts genom 49 § 1 mom., och innehållet i paragrafen ändras inte i förslaget.

I Europeiska kommissionens vägledning, som publicerades den 12 oktober 2021, konstateras det att fyra stora rovdjursarter – brunbjörn (*Ursus arctos*), varg (*Canis lupus*), lo (*Lynx lynx*) och järv (*Gulo gulo*) – är bland de mest utmanande grupperna av arter på EU-nivå när det gäller

bevarande. Detta beror på att de har stora utbredningsområden som går över regions- och nationsgränser och potentiellt kommer i konflikt med människans ekonomiska verksamheter, till exempel jordbruk. Problemet kompliceras ytterligare av att olika populationer/bestånd har olika bevarandestatus, olika skydds- och förvaltningssystem och olika socioekonomiska förhållanden.

I högsta förvaltningsdomstolens rättspraxis har föröknings- och rastplatsens omfattning många gånger granskats i synnerhet i fråga om flygekorren, men också i fråga om andra arter. Exempelvis ska man enligt högsta förvaltningsdomstolen vid bedömningen av hur stora områden som ska uteslutas från avverkning för iakttagande av förbudet mot att förstöra och försämra flygekorrars föröknings- och rastplatser utgå från att området i fråga snarare ska vara för stort än för litet. Enligt högsta förvaltningsdomstolen förutsätts detta också enligt den i miljörätten erkända s.k. försiktighetsprincipen, och en ny bestämmelse om den ingår också i 7 § i detta förslag. Däremot förpliktar förbudet mot att förstöra och försämra föröknings- och rastplatser enligt högsta förvaltningsdomstolens tolkningslinje inte till att skydda flygekorrars livsmiljö i sin helhet, utan hur föröknings- och rastplatserna ska avgränsas och hur lämpliga ekologiska förbindelser ska bevaras ska bedömas från fall till fall. Också till exempel i miljöministeriets och jord- och skogsbruksministeriets anvisning ”Beaktandet av flygekorrar i skogsbruket”, som gavs den 20 april 2016, konstateras det att hur föröknings- och rastplatserna ska avgränsas och hur man bäst kan bevara fungerande ekologiska förbindelser längs vilka flygekorren kan röra sig bedöms från fall till fall beroende på situationen i terrängen, och att inga schematiska råd kan ges beträffande avgränsningen av föröknings- och rastplatserna eller förbindelsekorridorernas bredd. I anvisningen anges också rekommenderade åtgärder som är gemensamma för alla avverkningsmetoder för att trygga föröknings- och rastplatser. Även om anvisningen inte är juridiskt bindande, ger den uttryck för rådande uppfattningar om omfattningen av flygekorrars föröknings- och rastplatser. Utöver flygekorrar har man i rättspraxis granskat innehållet i och tolkningen av föröknings- och rastplatserna också till exempel i fråga om åkergrödan, fladderössen och vargen.

Det finns dock skäl att betona att fastställandet av en sådan föröknings- och rastplats som avses i 2 mom. baserar sig på en bedömning från fall till fall och på varje arts biologi. Tolkningen påverkas inte bara av de rådande omständigheterna, utan på ett väsentligt sätt också av vilken art det är fråga om. Såsom högsta förvaltningsdomstolen i sitt beslut HFD 2019:160 har konstaterat ska man vid bedömningen av iakttagandet av förbudet beakta de artspecifika särdrag som hänför sig till definitionen av föröknings- och rastplatser. Till exempel skiljer sig definitionen av en vargs föröknings- och rastplats på många sätt från motsvarande områden för flygekorren eller åkergrödan.

Europeiska unionens domstol har i sitt avgörande i mål C-357/20 IE mot Magistrat der Stadt Wien av den 28 oktober 2021 konstaterat att det med begreppen ”skada” och ”förstörelse” avses en gradvis minskning av den ekologiska funktionaliteten hos en skyddad djurarts parningsplats eller rastplats respektive en total förlust av denna funktionalitet, oberoende av om sådan skadlig inverkan är avsiktlig eller inte.

81 § Skydd av förekomstplatser för arter av unionsintresse. I 3 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i 47 § 5 mom. i den gällande naturvårdslagen om förbud mot att förstöra eller försämra förekomstplatser som är av betydelse för uppnåendet eller bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus för vissa i momentet särskilt avsedda arter. I enlighet med motiveringen till den gällande lagen definieras i artikel 2.3 b i miljöansvarsdirektivet som skyddade livsmiljöer och livsmiljöer som omfattas av direktivet livsmiljöerna för de arter som avses i artikel 4.2 i fågeldirektivet eller förtecknas i bilaga I till det direktivet eller som förtecknas i bilaga II till

habitatdirektivet, oavsett om de finns inom ett område som hör till nätverket Natura 2000 eller utanför nätverket.

Det föreslagna 2 mom. innehåller således ett förbud mot att förstöra eller försämra förekomstplatser som är av betydelse för uppnåendet eller bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus för dessa arter. Bestämmelsen behövs för att det ska vara möjligt att i enlighet med miljöansvarsdirektivet kunna ålägga den som orsakar negativa effekter en skyldighet att vidta åtgärder för att förebygga naturskador och avhjälpa dem. För att ansvaret att förebygga skador och avhjälpa dem ska kunna genomföras genom ett tvångsmedelsförfarande förutsätts det att lagen innehåller en förbudsbestämmelse.

Förbudet behövs för sådana förekomster i områden utanför nätverket Natura 2000 där det enligt miljöansvarsdirektivet gäller att förebygga naturskador eller avhjälpa dem. Med tanke på arten bör förekomsten vara sådan att skador på den sannolikt har betydande negativ inverkan på möjligheterna att uppnå eller bibehålla en gynnsam bevarandestatus för arten. Det är inte nödvändigt att avgränsa förekomstplatserna i ett område som hör till nätverket Natura 2000, eftersom reglering som hänför sig till genomförandet av nätverket förhindrar betydande försämringar för naturvärdena inom området.

Under beredningen av genomförandet av miljöansvarsdirektivet kartlades arter av organismer som omfattas av direktivets tillämpningsområde och vars förekomstplatser utanför nätverket Natura 2000 kan utsättas för naturskador enligt direktivet. Det bedömdes då att av de arter som nämns i bilaga II till habitatdirektivet kan åtminstone flodpärlmussla, tjockskalig målarmussla, stor natebock, saimenvikare och sjönajas utsättas för naturskador. Åtgärder enligt bestämmelsen kommer således i första hand att inriktas på dessa arter trots att tillämpningsområdet omfattar alla arter som omfattas av definitionen på naturskador.

Enligt 2 mom. träder ett förbud mot att förstöra eller försämra i kraft när närings-, trafik- och miljöcentralen har fattat beslut om gränserna för förekomstplatsen och delgett områdets ägare och innehavare beslutet.

82 §. Vård av hotade arters livsmiljöer. I paragrafen föreskrivs det om möjligheten att bevilja stöd och understöd för istandsättning och vård av hotade arters livsmiljöer. I paragrafen föreskrivs det dessutom om behövliga vård- och istandsättningsåtgärder som genomförs med markägarens samtycke. Paragrafen är ny.

Enligt 1 mom. kan stöd och understöd beviljas för istandsättning och vård av hotade arters livsmiljöer på det sätt som föreskrivs i 4 kap. Bestämmelsen är till karaktären närmast informativ. Detaljerade bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av stöd och understöd finns i 4 kap.

I 2 mom. ges närings-, trafik- och miljöcentralen och Forststyrelsen dessutom rätt att vidta behövliga vård- och istandsättningsåtgärder på en i 80 § avsedd föröknings- eller rastplats, på en i 81 § avsedd förekomstplats för en art av unionsintresse och på en i 79 § avsedd förekomstplats för en art som kräver särskilt skydd, efter det att ett beslut om skydd av förekomstplatsen har fattats. Det ska dock inte vara möjligt att genomföra dessa vård- och istandsättningsåtgärder utan markägarens samtycke, utan om åtgärderna och genomförandet av dem ska överenskommas separat.

83 §. Skydd av nya arter som påträffas. I paragrafen föreskrivs det om förbud mot att försämra en genom beslut av närings-, trafik- och miljöcentralen avgränsad förekomstplats för en för Finland ny art som upptäckts eller en för vetenskapen tidigare okänd art. Paragrafen är ny. I

Finland upptäcks årligen flera nya arter eller arter som redan länge kan ha funnits i vårt land, men som på grund av sin sällsynthet inte har upptäckts förrän nu. I den gällande naturvårdslagen finns det ingen mekanism för att trygga dessa arter eller deras förekomstplatser, vilket även har uppmärksamrats i högsta förvaltningsdomstolens rättspraxis (HFD 2013:74).

I 1 mom. föreskrivs för närings-, trafik- och miljöcentralen en möjlighet att förbjuda att förekomstplatsen för en för Finland ny art som påträffats eller för en för vetenskapen tidigare okänd art försämras. En förutsättning för beslutet är att förbudet är nödvändigt både för att undersöka arten i fråga och för att bevara den. Bägge förutsättningarna ska således uppfyllas samtidigt, vilket betyder att tröskeln för att fatta beslut är hög. Upptäckta nya arter som länge har levt här kan ofta också vara hotade, och därför bör det i lagstiftningen vid behov finnas metoder för att trygga deras förekomst under den tid fortsatta undersökningar pågår. I Finland upptäcks ibland också arter som inte tidigare varit kända för vetenskapen, och då är det fråga om artens enda kända förekomstplats i världen. Dessa förekomstplatser bör vid behov kunna tryggas med tanke på såväl fortsatta undersökningar som skyddet av arten.

Eftersom det är så gott som omöjligt för en vanlig medborgare att identifiera en sådan ny eller tidigare okänd art som avses i 1 mom. och den plats där arten förekommer, träder förbudet mot att försämra platsen i kraft först efter det att närings-, trafik- och miljöcentralen fattat beslut om gränserna för den plats där arten förekommer och delgett områdets ägare och innehavare beslutet. Beslutet får fattas för högst tio år. Förfarandet motsvarar således det förfarande som gäller ikraftträdandet av ett förbud mot att försämra förekomster av naturtyper enligt 66 § och ett förbud mot att försämra förekomstplatser för arter som kräver särskilt skydd enligt 79 §.

Enligt 3 mom. ska ett beslut som avses i 2 mom. vara i kraft trots besvär, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat. En anteckning om beslutet ska göras i fastighetsregistret.

84 §. Allmänt undantag från vissa fridlysningsbestämmelser. I paragrafen föreskrivs det om undantag från fridlysningsbestämmelserna om skydd av vissa arter. Det är fråga om ett s.k. allmänt undantag, vars tillämpningsområde är begränsat.

Det föreslagna 1 mom. innehåller ett allmänt undantag från de förbud som ingår i fridlysningen och det motsvarar 48 § 1 mom. i den gällande lagen, men bestämmelsens ordalydelse har preciserats. Undantaget gäller s.k. vanlig fridlysning enligt 72 och 76 §. I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det dock särskilt att undantaget inte ska gälla fågelarter eller i 80 § avsedda arter som kräver strikt skydd inom Europeiska unionen. Denna begränsning av tillämpningsområdet baserar sig framför allt på skyldigheterna enligt fågel- och habitatdirektivet, om vilka det föreskrivs särskilt i direktiven och i 85 § i denna lag. Det allmänna undantag som avses i bestämmelsen ska inte heller utsträckas till förekomstplatser som är viktiga för bevarandet av arter som kräver särskilt skydd eller till förekomstplatser för nya arter som påträffats, om vilka det föreskrivs särskilt i 79, 81 och 83 §.

Fridlysningsbestämmelserna hindrar inte till exempel sedvanlig användning av åkrar, skogsavverkning eller andra jord- och skogsbruksåtgärder, och inte heller uppförande eller reparation av byggnader eller anläggning eller reparation av vägar eller sedvanlig användning av fordon eller andra anordningar. Då ska det enligt bestämmelsen emellertid undvikas att fridlysta djur och växter skadas eller störs, om detta är möjligt utan avsevärda merkostnader. Det är fråga om en bedömning från fall till fall av i vilken mån verksamheten kan betraktas som normal åkeranvändning, skogsavverkning eller andra åtgärder som har samband med jord- och skogsbruket. Högsta förvaltningsdomstolen har till exempel i sitt avgörande HFD 2015:3 ansett att torvproduktion i industriell skala inte är sådan i undantagsbestämmelsen i 48 § 1 mom. i den gällande

naturvårdslagen avsedd användning av marken för jord- eller skogsbruk eller byggande. Avsikten är inte att hindra daglig verksamhet som kan anses vara sedvanlig, men också då ska möjligheterna att undvika skador beaktas.

85 §. *Undantag från bestämmelserna om artskydd.* I paragrafen föreskrivs det om undantag från artskyddet. Förutsättningarna för undantag enligt 48 § 2 mom. och 49 § 3 och 4 mom. i den gällande lagen förblir, bortsett från små preciseringar och kompletteringar, till sitt innehåll i stor utsträckning oförändrade. När det gäller förutsättningarna för undantag i fråga om fågelarter och arter av unionsintresse innehåller den gällande lagen dock en direkt hänvisning till artiklarna i fågeldirektivet och habitatdirektivet, men förutsättningarna nämns inte i naturvårdslagen. Denna lagstiftningsteknik är svårtolkad och uppfyller inte längre de krav som ställs på god lagstiftning. Således föreskrivs det i fortsättningen direkt i naturvårdslagen om förutsättningarna för undantag från skyldigheten att skydda dessa arter.

I 1 mom. föreskrivs det om de fridlysningsbestämmelser som avses i 72 och 76§ (fridlysning av djur- och växtarter), om skyddet av stora rovfåglares botråd enligt 75 § samt om förutsättningarna för undantag från förbudet att försämra och utrota förekomstplatser för arter som kräver särskilt skydd enligt 79 §, föröknings- och rastplatser för arter som kräver strikt skydd enligt 80 § 2 mom. och förekomstplatser för arter av unionsintresse enligt 81 §. Dessa i 1 mom. avsedda förutsättningar är således gemensamma för alla de växt- och djurarter som omfattas av paragrafens tillämpningsområde. Undantag beviljas av närings-, trafik- och miljöcentralen. En grund för att bevilja undantag enligt 1 mom. är att undantaget inte försvårar bibehållandet eller uppnåendet av en gynnsam bevarandestatus för arten. Enligt 48 § 2 mom. i den gällande lagen är grunden för undantag endast att en gynnsam bevarandestatus bibehålls, inte att en sådan ska uppnås. Denna grund för undantag gäller också arter som kräver särskilt skydd och som enligt definitionen i den gällande lagen endast kan inbegripa arter som uppenbart hotas av utrotning. I den föreslagna 79 § har definitionen preciserats till denna del, men det är fortfarande fråga om motsvarande hot om utrotning. I rättslitteraturen har det påpekats att bevarandestatusen för en sådan art som uppenbart hotas av utrotning i princip inte kan vara gynnsam. Av detta följer för sin del att grunden för undantag i fråga om dessa arter inte i något fall kan uppfyllas och att undantag således inte kan beviljas. I praktiken har undantag dock beviljats också i fråga om dessa arter, och den gynnsamma bevarandestatus som utgör en förutsättning för undantag har tolkats mer flexibelt. Man har då oftast bedömt om undantaget skulle försämra den nuvarande nivån på artens bevarandestatus. Det är dock oklart om lagens nuvarande ordalydelse möjliggör en sådan tolkning. Även om bestämmelserna om undantag bör vara strikta, är det samtidigt klart att det också ska vara möjligt att uppfylla dem i praktiken. I annat fall motsvarar undantagsbestämmelsen inte sitt syfte. Till förutsättningarna enligt 1 mom. fogas således förutom att en gynnsam bevarandestatus ska bibehållas även att den ska uppnås, varvid förutsättningarna bedöms med tanke på om undantaget försvagar den nuvarande bevarandestatusen. Motsvarande formulering har också använts i de undantagsvillkor för artskydd som anges i habitatdirektivet.

Det ska beaktas att möjligheten att avvika från bestämmelserna om skydd i fråga om björn, varg, lodjur och utter som räknas upp i 70 § naturligtvis endast gäller förbudet att förstöra och försämra föröknings- och rastplatser för arterna i fråga. I övrigt finns bestämmelser om fredning av dessa arter och om dispens från fredningen i jaktlagen.

I 2 och 3 mom. är det fråga om genomförandet av de förutsättningar för undantag som ingår i Europeiska unionens fågeldirektiv och habitatdirektiv. I den gällande lagen hänvisas det endast till dessa förutsättningar i den nationella lagstiftningen, vilket inte kan anses vara tillräckligt. Därför tas de förutsättningar som anges i direktiven in i naturvårdslagens bestämmelser. Trots detta ska tillämpningen och tolkningen av förutsättningarna för undantag grunda sig på direktiven. Europeiska kommissionen har i oktober 2021 utfärdat en vägledning om strikt skydd för

djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet (C(2021) 7301 final). Den kan i tillämpliga delar också utnyttjas i tolkningen av fågeldirektivet, eftersom förutsättningarna delvis motsvarar varandra. Även om det inte är fråga om en rättslig källa som är rättsligt bindande för de nationella myndigheterna, har högsta förvaltningsdomstolen i sitt avgörande (HFD 2017:161) konstaterat att riktlinjerna uttrycker kommissionens uppfattning om tolkningen av direktivet och således har stor betydelse. I enlighet med både tolkningsriktlinjerna och Europeiska unionens domstols rättspraxis ska förutsättningarna för undantag enligt artikel 16.1 i direktivet tolkas strikt och snävt. Dessutom ska villkoren för undantag sättas i kraft nationellt på ett bindande, precist och tydligt sätt (se till exempel mål C-6/04, C-508/04 och C-46/11). Alla villkor som anges i artikel 16.1 i habitatdirektivet ska uppfyllas för att undantag ska kunna beviljas. Enligt riktlinjerna kan tillämpningen av förutsättningarna för undantag anpassas mot bakgrund av de allmänna målen i habitatdirektivet, men ingen av förutsättningarna för undantag kan kringgå eller åsidosättas genom en proportionell granskning.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det om de ytterligare förutsättningar för undantag som gäller fågelarter, som ska tillämpas utöver 1 mom. och som motsvarar förutsättningarna i artikel 9 i fågeldirektivet. I grunderna för undantag ingår dock inte artikel 9.1 c ”för att under strängt kontrollerade förhållanden och på selektiv grund tillåta fångst, hållande i fångenskap eller annan förnuftig användning av vissa fåglar i litet antal”. Detta beror på att grunden för fångst och användning av fåglar inte anses vara nödvändig när det gäller naturvårdslagets tillämpningsområde.

De förutsättningar för undantag som anges i 2 mom. ska således beaktas utöver förutsättningarna i 1 mom., om ansökan gäller en fågelart som omfattas av tillämpningsområdet för 8 kap. I fråga om fågelarter är en förutsättning för undantag utöver vad som anges i 1 mom. för det första att det inte finns någon annan lämplig lösning. Med stöd av EU-domstolens rättspraxis (till exempel begäran om förhandsavgörande i mål C- 674/17) kan det konstateras att undantag kan göras endast om det inte finns någon alternativ åtgärd som gör det möjligt att uppnå det eftersträvade målet på ett lämpligt sätt, samtidigt som de förbud som föreskrivs i direktivet iakttas.

Dessutom ska undantaget enligt 2 mom. behövas 1) för att skydda djur eller växter, 2) för att trygga folkhälsan, flygsäkerheten eller den allmänna säkerheten i övrigt, 3) för att förhindra allvarlig skada på gröda, husdjur, skog, fiskerinäring eller vatten, och 4) för forsknings- och utbildningsändamål, för återinplantering eller återinförsel eller för den uppfödning som krävs för detta. Innehållet i och tolkningen av dessa underpunkter har preciserats särskilt i Europeiska unionens domstols och även i högsta förvaltningsdomstolens avgöranden. I 1 punkten avses i regel en förutsättning för undantag från skyddet av djur- och växtlivet som ska bedömas från fall till fall. Det kan också uttryckligen vara fråga om att trygga en art som är föremål för skydd, till exempel genom att tillåta att en individ fångas eller vårdas. I 2 punkten är det fråga om sådana grunder för undantag i fråga om hälsa och allmän säkerhet som kan komma i fråga i olika situationer. I 3 punkten avses allvarliga skador bland annat på gröda, husdjur, skog, fiskerinäring och vatten. Tillämpningsområdet är rätt omfattande, men tillämpningen förutsätter att skadan är allvarlig, så tröskeln är hög, och vilken skada som helst kommer inte i fråga. I 4 punkten förutsätts det däremot att grunden hänför sig till forsknings- och utbildningsändamål eller till återinplantering och återinförsel.

Flera personer som behöver undantag kan tillsammans ansöka om undantag från bestämmelserna om skydd. Detta har sedan 2020 varit en etablerad praxis för bekämpning av skador orsakade av vitkindade gäss i sydöstra och östra Finland. Även för att förebygga och minska skador som orsakas av skarven kan aktörer inom samma område gemensamt ansöka om regionalt tillstånd att avvika från bestämmelserna om skydd. Då kan närings-, trafik- och miljöcentralen i större utsträckning granska behovet och möjligheten att avvika från skyddet.

I den nationella skarvstrategin och åtgärdsplanen rekommenderas det att de regionala skarvarbetsgrupperna upprättar regionala åtgärdsplaner och utredningar. Avsikten är att den regionala arbetsgruppens plan och utredning ska vara till hjälp vid förhindrandet av allvarliga skador och vid bedömning av behovet och inriktningen av ansökningar om undantag. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan vid tillståndsprövningen utnyttja dessa åtgärdsplaner och utredningar.

I 3 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i 2 mom. om ytterligare förutsättningar för undantag i fråga om arter som kräver strikt skydd inom Europeiska unionen, vilka motsvarar förutsättningarna i artikel 16 i habitatdirektivet. Avsikten har varit att precisera dessa förutsättningar i kommissionens ovannämnda tolkningsriktlinjer och till att motsvara fågeldirektivet även i Europeiska unionens domstols rättspraxis. Liksom i 2 mom. är en förutsättning också i fråga om dessa arter att det inte finns någon annan lämplig lösning. Enligt EU-domstolens rättspraxis ska det i beslutet anges en noggrann och tillräcklig motivering beträffande avsaknaden av andra lämpliga lösningar för att uppnå de mål som har åberopats till stöd för undantaget (se mål C-342/05 och även HFD 2020:27). Vid bedömningen ska således alla andra möjliga alternativ beaktas, såsom alternativa metoder, platser, rutter och byggvolymmer.

När det gäller de förutsättningar för undantag som anges i 3 mom. 1–4 punkten skiljer sig habitatdirektivet och fågeldirektivet något från varandra. Med stöd av fågeldirektivet kan undantag beviljas av hänsyn till flygsäkerheten, men denna grund finns inte i habitatdirektivet och därmed inte heller i 3 mom. Däremot är bevarande av livsmiljöer, betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön eller andra tvingande orsaker av ytterst viktigt allmänt intresse sådana grunder som nämns i habitatdirektivet och i 3 mom., men som nämns inte i fågeldirektivet och därmed inte i de grunder för undantag som nämns i 2 mom. Dessutom är en förutsättning för undantag enligt 2 mom. 3 punkten en allvarlig skada, medan man i 3 mom. 2 punkten använder uttrycket särskilt stor skada. Med dessa lär dock i praktiken avses detsamma.

Högsta förvaltningsdomstolen har till exempel bedömt tvingande orsaker av ytterst viktigt allmänt intresse i sitt avgörande HFD 2017:161, där det var fråga om att avvika från skyddet för åkergradans förökningsplats i syfte att anlägga ett område för fritidsbostäder av kolonialträdgårdstyp. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att ett kolonialträdgårdsprojekt kunde anses vara förenligt med det allmänna intresset, eftersom projektet, om det genomförs, kan ha betydande och långvariga positiva effekter på kommunens ekonomi och ha en positiv effekt på kommunens livskraft. Projektets syfte, det vill säga att bevara kommunens livskraft, kunde också anses vara till fördel för ett synnerligen viktigt allmänt intresse. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade dock att detta inte i sig räcker som grund för avvikelsen, eftersom orsaken enligt formuleringen i artikel 16.1 c i habitatdirektivet dessutom ska vara tvingande. Enligt domstolen hör tillhandahållande och utvecklande av möjligheter till rekreation och fritidsboende inte till kommunens nödvändiga grundläggande uppgifter och kan således inte jämföras med exempelvis erbjudande av grundläggande utbildning. Anläggandet var inte heller nödvändigt på det sätt och på den plats som angavs i ansökan, och därför fanns ingen tvingande anledning till det. Avgörandet visar att bedömningen av grunderna för undantag uttryckligen görs från fall till fall.

I 4 mom. föreskrivs det att ett tillståndsbeslut som avses i 1 mom. meddelas för viss tid. Eftersom förutsättningarna för undantag ska bedömas från fall till fall med tanke på målen för skyddet av den skyddade arten, övriga förutsättningar för undantag och de lokala förhållandena, är det nödvändigt att fastställa en tidsfrist för beslutets giltighet. Situationen i fråga om skyddet av en art och de lokala förhållandena kan med tiden förändras, vilket innebär att ett beslut om undantag som beviljats en viss tid inte nödvändigtvis längre är aktuellt. Om den åtgärd för vilken

undantag har sökts inte har genomförts inom den tidsfrist som anges i beslutet, förfaller undantaget. Denna tidsfrist får avgöras från fall till fall av den myndighet som fattar beslutet, men den får inte vara längre än 10 år åt gången.

Enligt 5 mom. kan ett tillståndsbeslut också förenas med andra behövliga villkor, vilket motsvarar nuvarande praxis för tillstånd till undantag. Villkoren kan innehålla för genomförandet av projektet behövliga begränsningar eller åtgärder som gäller en viss tid eller ett visst område och som sökanden ska iaktta för att undvika eller begränsa verksamhetens skadliga inverkan på skyddsvärdena.

I 6 mom. föreskrivs det om möjligheten att överföra undantagsbeslut. Möjligheten att överföra tillståndsbeslut kan i vissa situationer behövas, om den som genomför den åtgärd som ett positivt tillståndsbeslut gäller eller den fastighetsägare som är föremål för åtgärden byts. Då ska närings-, trafik- och miljöcentralen dock utan dröjsmål underrättas om överföringen, och centralen ska bedöma om överföringen är ändamålsenlig. Den tidigare innehavaren av rättigheten ska svara för alla skyldigheter som hänför sig till beslutet till dess att någon annan på ansökan har godkänts i dennes ställe. Detta förfarande behövs för att man ska kunna försäkra sig om att den nya tillståndshavaren förmår svara för de skyldigheter som förelagts. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan i stället godkänna en aktör som kan svara för skyldigheterna.

Tillståndsmyndigheten kan ställa upp tillståndsvillkor för beviljandet av undantag från bestämmelserna i naturvårdslagen. Uppställandet av villkor begränsas naturligtvis av ändamålsbundenheten, som i fråga om naturvärden hänför sig till målet att uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus. Villkoren kan gälla undvikande av onödiga olägenheter för en art eller naturtyp och lindring av olägenheter som är oundvikliga till exempel genom att tidsmässigt begränsa genomförandet av åtgärderna till utanför häckningstiden eller genom att ålägga lämnandet av övergångsleder, såsom träd eller broar, eller häcknings- och matbestånd för arterna.

I enlighet med vad som anförs ovan i samband med detaljmotiveringen till undantag från förbudet mot att förstöra eller försämra naturtyper i 68 § kan ett i denna paragraf avsett undantagsbeslut för en art sökas när projektet har specificerats tillräckligt, det finns tillräckliga utredningar för tillståndsprövningen i fråga om förutsättningarna för tillstånd till undantag och det är möjligt att bedöma om förutsättningarna för avvikelserna uppfylls.

86 §. Regionalt undantag från bestämmelserna om artskydd. I paragrafen föreskrivs det om möjligheten att med stöd av ett beslut enligt 85 § för viss tid tillåta undantag från förbudet mot att störa fridlysta fågelarter inom en eller flera kommuners område, om det på grund av att arten är talrik är sannolikt att individerna av arten orsakar särskilt stor skada som på ett oförutsägbart sätt drabbar gröda eller fiskodling. Ett tidsbegränsat och regionalt avgränsat beslut erbjuder ett riktat sätt att avvärja särskilt betydande skador som till exempel vitkindade gäss eller skarvkolonier orsakar. Beslutet kan i stället för enskilda fastigheter gälla ett större område inom vilket det utifrån tidigare erfarenheter är sannolikt att det uppstår allvarliga skador, men där det inte är möjligt att närmare förutse vart skadorna kommer att rikta sig. En förutsättning för beslutet är att det finns tillräckligt med områden för födointag, vila eller motsvarande behov som arten har under flyttningstiden. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan på eget initiativ bevilja ett regionalt undantag.

Paragrafen är i första hand avsedd att gälla gröda, eftersom skador på gröda kan vara allvarliga och oförutsägbara till sin karaktär. Däremot är det i regel möjligt att förutse de skador som skarvkolonier orsakar bland annat fiskodlingar eller yrkesfiskare, även om skadorna kan vara allvarliga, på grund av att kolonierna är relativt permanenta. I en exceptionell situation kan dock även skarvkolonier orsaka sådan oförutsägbart, allvarlig skada att bestämmelsen kan tillämpas.

Lagen om förebyggande och ersättning för skador orsakade av fridlysta djur uppmuntrar till att tolerera skador som orsakats av fridlysta djur och som drabbat såväl jordbruk som fiskodlingar.

87 §. Assisterad spridning av arter som kräver särskilt skydd. I paragrafen föreskrivs det om flyttande av individer av arter eller delar av arter som kräver särskilt skydd genom beslut av närings-, trafik- och miljöcentralen till en plats utanför artens naturliga utbredningsområde. Paragrafen är ny, eftersom den gällande lagen inte innehåller några bestämmelser om assisterad spridning.

Enligt det föreslagna 1 mom. är det möjligt att flytta arter utanför deras naturliga utbredningsområde endast genom ett beslut som närings-, trafik- och miljöcentralen har utfärdat med stöd av 85 §. Beslutet kräver alltså tillstånd att avvika från bestämmelserna om skydd. En förutsättning för ett beslut om flyttande är att den art som flyttas är en i 79 § avsedd art som kräver särskilt skydd, och flyttandet är nödvändigt för bevarande av arten eller för uppnående av en gynnsam bevarandestatus för den samt för dess anpassning till klimatförändringen. Tröskeln för att genomföra assisterad spridning blir därmed tämligen hög och kräver för varje art och i varje enskilt fall grundlig myndighetsprövning och kunskap om artens ekologi samt en riskbedömning, i synnerhet med tanke på artens bevarandestatus och det betydande hot som klimatförändringen utgör för arten i fråga. Även arterna och naturtyperna i det område dit arten flyttas ska beaktas.

Enligt 2 mom. kan ett beslut som avses i 1 mom. fattas också i fråga om något annat område än ett statsägt område, om markägaren samtycker till det. Beslutet förutsätter dessutom att markägaren och närings-, trafik- och miljöcentralen har kommit överens om detaljerna för genomförandet av åtgärderna.

Bestämmelsen kan också tillämpas i situationer där förflyttningen är tillfällig. På detta sätt kan man sträva efter att spara lokalt eller regionalt viktiga arter och de samhällen som dessa bildar (ekosystem) genom att till exempel under ett byggprojekts gång tillfälligt flytta dem till en skyddad plats varifrån de i sinom tid återbördas till eller i närheten av den ursprungliga platsen. Det är fråga om ett s.k. ekosystemhotell med hjälp av vilket skador på den biologiska mångfalden lindras vid förändringar i markanvändningen.

9 kap. Innehav, handel, import och export av individer av arter

I den gällande lagen finns bestämmelserna om innehav, handel, import och export av arter i kapitlet om artskydd. Det föreslås att lagen nu förtydligas genom att de bestämmelser som gäller detta i huvudsak överförs till ett eget kapitel.

88 § Kapitlets tillämpningsområde. I paragrafen föreslås bestämmelser om tillämpningsområdet för innehav, handel, import, export och transitering av arter. Paragrafen är ny, men motsvarar till denna del i huvudsak det som föreskrivs om tillämpningsområdet i 37 och 44 § i den gällande lagen, med vissa preciseringar. Detta beror på att bestämmelserna om handel, import och export av arter till skillnad från tidigare nu ska finnas i ett eget kapitel. Dessutom har man till denna del strävat efter att förtydliga också paragrafernas innehåll jämfört med den gällande lagen.

89 § Innehav, handel och kommersiell användning av arter. Paragrafen innehåller bestämmelser om innehav av och handel med fridlysta arter och om kommersiell användning av dem. Paragrafen är ny, men den baserar sig i sak delvis på 44, 45 och 49 § i den gällande lagen. Till skillnad från den gällande lagen föreskrivs det separat i 90 § om import, export, återexport och transitering av arter.

Enligt 1 mom. ska innehav, transport, försäljning och byte samt utbudande till försäljning eller byte av i 71 § avsedda individer av fridlysta växt- eller djurarter vara förbjudet. Detsamma gäller också för de i 80 och 81 § avsedda arter som kräver strikt skydd inom Europeiska unionen och arter av unionsintresse och individer av de fågelarter som förekommer naturligt i vilt tillstånd inom medlemsstaternas europeiska territorium. Enligt artikel 12.2 i habitatdirektivet ska medlemsstaterna i sin lagstiftning förbjuda all form av handel med individer av de arter som omfattas av strikt skydd eller med produkter som framställts av dessa, liksom också innehav och transport av sådana. Till dessa arter hör också ett mycket stort antal arter som inte förekommer vilt i Finland. Ett motsvarande förbud finns i artikel 6.1 i fågeldirektivet, men till denna del föreskrivs det om betydande undantag i artikel 6.2 och 6.3. Förbudet enligt detta moment gäller dock inte sådant vilt och de icke fredade djur som avses i 5 § i jaktlagen eller de arter som anges i bilaga III till fågeldirektivet.

Förbudet i 1 mom. behöver preciseras så att det också gäller delar, derivat och ägg av individer av arten. För tydlighetens skull föreskrivs det särskilt om detta i 2 mom.

I 2 mom. görs en informativ hänvisning till CITES-förordningen, vars bestämmelser är direkt tillämpliga med stöd av gemenskapslagstiftningen när det gäller att köpa, sälja, erbjuda sig att köpa, saluföra, inneha och transportera för försäljning, förvärva för kommersiella ändamål eller för detta ändamål förevisa för allmänheten samt använda i vinstsyfte individer av sådana i förordningen avsedda djur- och växtarter, samt att förflytta levande individer av sådana arter inom Europeiska unionen.

90 § Import och export av arter. I paragrafen föreskrivs det om import och export av arter som omfattas av tillämpningsområdet för detta kapitel. Paragrafen är ny, men den baserar sig i sak delvis på 44, 45 och 49 § i den gällande lagen.

Enligt 1 mom. är det förbjudet att importera och exportera i 71 § avsedda individer av fridlysta djur- eller växtarter samt delar eller derivat av dessa.

Enligt 2 mom. är det också förbjudet att importera levande hökfåglar, ugglor och falkar i fråga om både vilt levande arter som förekommer i Finland och andra arter.

I 3 mom. görs det igen en informativ hänvisning till CITES-förordningen. Bestämmelserna i CITES-förordningen och de bestämmelser på lägre nivå som kompletterar dem är direkt tillämpliga med stöd av gemenskapslagstiftningen och gäller import från länder utanför Europeiska unionen, export och återexport till länder utanför Europeiska unionen och transitering av individer av de i den förordningen avsedda djur- och växtarterna samt delar och derivat av dessa.

Det är enligt 4 mom. förbjudet att som jakttroféer importera sådana individer av globalt hotade arter eller delar av dem som äventyras av internationell handel. Med globalt hotade arter avses momentet de arter som anges i bilaga A till CITES-förordningen ((EG) N:o 338/97) samt vissa arter som anges i bilaga B till den förordningen och som är föremål för olaglig handel av internationell betydelse och i fråga om vilka exporten av jakttroféer inte är hållbar för alla populationer eller inte kan säkerställas. Av de arter som anges i bilaga B till den förordningen och deras populationer ska förbudet gälla afrikansk elefant (*Loxodonta africana*), argalifår (*Ovis ammon*), sydlig trubbnoshörning (*Ceratotherium simum simum*), isbjörn (*Ursus maritimus*), lejon (*Panthera leo*) och flodhäst (*Hippopotamus amphibius*). I bägge bilagorna anges populationer av afrikansk elefant och sydlig trubbnoshörning. Populationerna av afrikansk elefant i Botswana, Namibia, Sydafrika och Zimbabwe ingår i bilaga B till CITES-förordningen och för andra afrikanska länders del i bilaga A. Populationerna av sydlig trubbnoshörning i Eswatini och Sydafrika ingår i bilaga B och för andra afrikanska länders del i bilaga A. Syftet med 4 mom. är att

RP 76/2022 rd

säkerställa att jakt på exemplar av globalt hotade arter och import av jakttroféer från dem till Finland inte främjar utrotning av dessa arter. Avsikten är också att främja det internationella arbetet för att bekämpa olaglig handel med hotade arter.

91 § Undantag från förbudet mot innehav, handel, import och export av arter. I paragrafen föreskrivs det om undantag som beviljas från förbudet att inneha, handla med, importera och exportera arter. Paragrafen är ny, men baserar sig i sak delvis på 45 § och 49 § 4 mom. i den gällande lagen.

Enligt 1 mom. kan närings-, trafik- och miljöcentralen bevilja undantag från de förbud som anges ovan i 89 och 90 §. Undantag kan beviljas endast för forsknings-, utbildnings- och skyddsändamål som gäller för en art.

Vad som i 90 § 1 mom. föreskrivs om förbud mot import och export gäller enligt 2 mom. dock inte sådant utbyte av vetenskapliga samlingar som bedrivs av Naturhistoriska centralmuseet eller av universiteten.

92 §. Nationell verkställighet av CITES-förordningen. I paragrafen föreslås bestämmelser om den nationella verkställigheten av CITES-förordningen. Paragrafen är ny, men till sitt innehåll motsvarar den i huvudsak 44 a § i den gällande lagen.

Enligt 1 mom. är Finlands miljöcentral den behöriga myndighet som avses i CITES-förordningen när det gäller utfärdande av tillstånd och intyg. Centralen utfärdar tillstånd och intyg för de arter som avses i 89 § 2 mom. och 90 § 3 mom. När en art eller en produkt som framställts av en art samtidigt omfattas av tillämpningsområdet för CITES-förordningen och Europeiska unionens fågel- eller habitatdirektiv, behövs både närings-, trafik- och miljöcentralens tillstånd att avvika från förbudet och ett tillstånd eller intyg som beviljats av Finlands miljöcentral.

Enligt 2 mom. ska de djur och växter, samt delar och derivat av dem, som avses i CITES-förordningen och som från länder utanför Europeiska unionen importeras till Finland, från Finland exporteras till de ovan avsedda länderna eller transiteras genom unionen importeras, exporteras och transiteras via separat godkända gränskontrollstationer. Vid behov ska tullmyndigheterna dessutom hänvisa transport av nämnda individer och delar eller derivat av dem under tullövervakning till utsedda gränskontrollstationer. Enligt artikel 12.1 i CITES-förordningen ska medlemsstaten utse de tullkontor där kontroll av och formaliteter för införsel till och export från gemenskapen och godkänd tullbehandling ska utföras av exemplar av arter som omfattas av förordningen, med särskilt angivande av vilka tullkontor som är speciellt utsedda för att hantera levande exemplar. En begränsning av antalet gränskontrollstationer skulle effektivisera genomförandet av förordningen och övervakningen av den internationella handeln med individer av hotade arter och säkerställa att gränsövergångsställena har tillräcklig sakkunskap och utrustning för att behandlingen av levande djur ska vara godtagbar.

I paragrafen förtecknas gränskontrollstationerna, och dessa är Helsingfors hamn och Helsingfors-Vanda flygplats, Åbo hamn och Åbo flygplats, av gränsstationerna mellan Finland och Ryssland Vaalimaa, Niirala och Raja-Jooseppi samt gränsstationen för gränsen mellan Finland och Norge Kilpisjärvi. Gränskontrollstationerna ska i huvudsak vara desamma som de gränskontrollstationer som har utsetts med stöd av 4 § i lagen om införselkontroll av djur och vissa varor (1277/2019) och 36 § i växtskyddslagen (1110/2019).

Till skillnad från tidigare ska skyldigheten att använda utsedda gränskontrollstationer också gälla transitering genom finskt territorium, för att laglighetskontrollen av även dessa transporter

ska vara ändamålsenlig. Bestämmelsen gäller dock inte förflyttning inom gemenskapen av individer av sådana arter som avses i CITES-förordningen.

10 kap. Skydd och vård av landskapet samt naturminnesmärken

93 § Landskapsvårdsområden. Den föreslagna paragrafen motsvarar i sak 32 § i den gällande lagen. I den finska språkdräkten ändras begreppet ”maisema-alue”, som används i den gällande lagen, till ”maise-manhoitoalue”. Det svenska begreppet ändras inte. I paragrafen föreskrivs det om landskapsvårdsområden, med vilka på motsvarande sätt som i nuläget avses nationella landskapsvårdsområden och andra landskapsvårdsområden.

I Finland finns det för närvarande 156 nationellt värdefulla landskapsområden som statsrådet fastställt 1995 och som har beaktats i de riksomfattande mål för områdesanvändningen som avses 22 § i markanvändnings- och bygglagen. För att på finska undvika förväxling med dessa finns det skäl att ändra det begrepp ”maisema-alue” som avses i naturvårdslagen till ”maise-manhoitoalue”.

Enligt paragrafen kan nationella eller regionala landskapsvårdsområden inrättas för att skydda och vårda natur- eller kulturlandskapets skönhet, dess historiska särdrag eller andra med landskapet sammanhängande särskilda värden. Jämfört med den gällande paragrafen föreslås det att syftet med inrättandet av dessa områden ska vara att skydda natur- och kulturlandskapet i stället för att bevara det, vilket begreppsmässigt stämmer överens med lagens nuvarande och föreslagna tillämpningsområde och också bättre beskriver strävan efter att värna om och vårda områdenas särdrag i stället för att bevara dem.

Landskapsvårdsområdena skiljer sig från naturskyddsområdena i det avseendet att där skyddas inte den ursprungliga naturen, utan sådant som människan har format bland annat genom odling och trädgårdsskötsel samt genom att uppföra byggnader och anlägga vägar. Som exempel på landskapstyper på vilka bestämmelsen kan tillämpas kan nämnas jordbrukslandskap som består av byggnader, odlingar och gamla träd, älvdalar, skogsfjällslandskap, gamla byvägar och strandområden. Ofta bildar naturen tillsammans med den gamla bebyggelsen en vacker landskapshelhet.

Landskapsvårdsområdena kompletterar nätverket av naturskyddsområden i fråga om de kulturlandskap som uppkommit till följd av växelverkan mellan människa och natur. Värdena för sådana områden baserar sig på landskapstyper som formats av jordbruket och andra traditionella näringar, den byggda miljöns kulturdrag, en mångsidig kulturpåverkad natur samt en landskapsbild som består av dessa faktorer. Upprätthållandet av landskapsvårdsområden förutsätter landskapsvård som baserar sig på kontinuitet i näringsverksamheten och bosättningen samt på särskilda åtgärder såsom till exempel skötsel av vårdbiotoper och iståndsättning och underhåll av det traditionella byggnadsbeståndet. Det nya byggande och den markanvändning som behövs kan genom planering anpassas till den traditionella landskapsbild. Landskapsskyddet och landskapsvården i landskapsvårdsområdena följer principerna, begreppen och möjligheterna till delaktighet enligt den europeiska landskapskonventionen (FördrS 14/2006).

94 § Inrättande av landskapsvårdsområden. I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande 33 § om inrättande av landskapsvårdsområden. Paragrafen preciseras genom att den kompletteras med bestämmelser om en skötsel- och nyttjandeplan för landskapsvårdsområden samt med ett bemyndigande för miljöministeriet att utfärda förordning.

Enligt 1 mom. ska beslut om inrättandet av och syftet med ett nationellt landskapsvårdsområde fattas av miljöministeriet på framställning av landskapsförbundet eller närings- trafik- och miljöcentralen. Beslut om regionala landskapsvårdsområden ska enligt 2 mom. fattas av närings-, trafik- och miljöcentralen på framställning av en registrerad lokal eller regional förening, kommunen eller landskapsförbundet. Genom förslaget preciseras bestämmelserna om inrättande av landskapsvårdsområden så att de motsvarar den praxis för deltagande som utformats för att säkerställa tillräcklig växelverkan. Det har förutsatts att beredningen av landskapsvårdsområden görs på lokalt initiativ, vilket vanligen baserar sig på till exempel byföreningars eller kommuners aktivitet. Beredningen av områdena har ofta börjat och framskridit till exempel från de praktiska landskapsvårdsprojekt som samordnas av närings-, trafik- och miljöcentralerna. I samband med projekten har man i samarbete utrett landskapets värden, vårdbehov och vårdmöjligheter samt samlat in synpunkter på landskapsvårdsåtgärder. Nyckeln i beredningen har varit de lokala invånarnas och markägarnas deltagande.

Hittills har det genom beslut av miljöministeriet inrättats fem landskapsvårdsområden av riksintresse och genom beslut av närings-, trafik- och miljöcentralen två andra landskapsvårdsområden. Alla dessa är uttryckligen landsbygdens kulturlandskap, helheter som formas av växelverkan mellan människa och natur. Utgångspunkten för de nationella landskapsvårdsområdena har varit att de ska vara nationellt värdefulla landskapsområden.

Enligt 3 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen genom förvaltningsbeslut bereda och godkänna skötsel- och nyttjandeplanen för landskapsvårdsområdet. För alla landskapsvårdsområden som inrättats hittills (7 st.) har det som bilaga till beslutet om inrättande gjorts upp en skötsel- och nyttjandeplan, som har beretts som lokalt och inkluderande samarbete. För att stärka denna praxis föreslås det att en bestämmelse om detta tas in i lagen.

Enligt 4 mom. ska uppgörandet av en skötsel- och nyttjandeplan ordnas i växelverkan med ägarna till de områden som hör till landskapsvårdsområdet och med andra centrala lokala aktörer. Vid uppgörandet av skötsel- och nyttjandeplanen ska närings-, trafik- och miljöcentralen i praktiken involvera lokala aktörer och intressentgrupper. Miljöministeriets utlåtande ska i beredningsfasen begäras om skötsel- och nyttjandeplanen för ett nationellt landskapsvårdsområde. I likhet med det som i 57 § föreslås om skötsel- och nyttjandeplaner för naturskyddsområden ska också skötsel- och nyttjandeplaner för landskapsvårdsområden inom samernas hembygdsområde göras upp i växelverkan med berörda samiska samhällen och i samarbete med Sameetinget så att samernas traditionella kunskap beaktas som en del av planeringsmaterialet.

Vid inhämtande och utnyttjande av information om traditionell kunskap ska principen om fritt och informerat förhandssamtycke iakttas.

Enligt 5 mom. får ett beslut om godkännande av en skötsel- och nyttjandeplan inte överklagas genom besvär. Skötsel- och nyttjandeplanen är en anvisning för hur målen för skötseln och användningen av landskapsvårdsområdet ska nås, och genom den skapas inga rättigheter eller skyldigheter som markägaren inom landskapsvårdsområdet inte redan har. Det behöver följaktligen inte finnas någon möjlighet att söka ändring i ett beslut om godkännande av planen.

Närmare bestämmelser om det förfarande för växelverkan som ska iakttas vid inrättande av landskapsvårdsområden och vid uppgörande av skötsel- och nyttjandeplaner får enligt 6 mom. utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

95 § *Bestämmelser om landskapsvårdsområden.* Den föreslagna paragrafen motsvarar i sak 34 § i den gällande lagen. Enligt den gällande naturvårdslagen kan det i ett beslut om att inrätta ett

landskapsvårdsområde tas in de bestämmelser som behövs för att skydda väsentliga drag i landskapet, men som dock inte får medföra betydande olägenheter för fastighetsägaren. Det föreslås att paragrafen ska preciseras genom att det ges en möjlighet att också ge rekommendationer, vilket motsvarar etablerad praxis.

Enligt 2 mom. får bestämmelserna om ett landskapsvårdsområde inte överträdas.

Enligt 3 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen i enskilda fall kunna bevilja tillstånd till undantag från de bestämmelser som meddelats för ett landskapsvårdsområde. I 4 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i gällande bestämmelser att de bestämmelser om landskapsvårdsområden som hör till tillämpningsområdet för markanvändnings- och bygglagen inte ska tillämpas på områden för vilka det finns en gällande detaljplan eller generalplan med rättsverklningar. De åtgärder som behövs för att skydda landskapet och anpassningen av åtgärderna till annan planerad verksamhet på området kommer i samband med planläggningen att utredas detaljerat och avgöras i markanvändningssyfte, och dessa planer ersätter således de tidigare bestämmelserna om landskapsvårdsområdet.

96 § Avveckling av ett landskapsvårdsområde. Ett landskapsvårdsområde ska kunna avvecklas eller dess skyddsbestämmelser lindras, om områdets landskapsvärden har minskat väsentligt eller om skyddet av landskapet står i vägen för ett projekt eller en plan av viktigt allmänt intresse.

Miljöministeriet kan enligt 2 mom. avveckla ett nationellt landskapsvårdsområde eller ändra beslutet om området. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan på framställning av kommunen eller landskapsförbundet avveckla ett regionalt landskapsvårdsområde eller ändra beslutet om området.

97 § Naturminnesmärken. Bestämmelserna om naturminnesmärken motsvarar till sitt innehåll nuläget, men överförs till kapitlet om landskapsvård och i paragrafen sammanförs naturminnesmärken på statlig och privatägd mark.

Naturminnesmärkena har betydelse för både landskapet och naturen. De flesta naturminnesmärken är lokalt betydelsefulla detaljer i natur- och kulturlandskapet. De har också betydelse för den biologiska mångfalden, natur- och kulturhistorien samt naturintresset.

Enligt 1 mom. kan ett träd, en dunge, ett flyttblock eller en motsvarande naturformation som på grund av sin skönhet, sällsynthet, betydelse i landskapet, sitt vetenskapliga värde eller av någon annan motsvarande anledning kräver särskilt skydd fridlysas som naturminnesmärke. I detta ingår i fortsättningen också de i 29 § 1 mom. 9 punkten i den gällande lagen nämnda ”stora enstaka träd och trädgrupper som dominerar ett öppet landskap”, vilka i fortsättningen kan fridlysas som naturminnesmärke. Motiveringen för skyddet av sådana här stora enstaka träd och trädgrupper som dominerar ett öppet landskap är i första hand landskapsmässig.

Enligt 2 mom. fattas beslut om fridlysning av ett naturminnesmärke i ett område som tillhör staten av den myndighet som förvaltar området (oftast Forststyrelsen), som också ska se till att naturminnesmärket märks ut på ett tydligt sätt. Enligt 3 mom. ska kommunen på motsvarande sätt besluta om inrättande av ett naturminnesmärke i ett privatägt område och på motsvarande sätt svara för att naturminnesmärket märks ut. För fridlysning av ett naturminnesmärke på privatägd mark krävs alltid ansökan av markägaren eller markägarens samtycke. Beslut om naturminnesmärken, liksom även andra beslut och undantag som avses i naturvårdslagen, ska registreras i datasystemet för naturvärden på det sätt som föreskrivs i 13 kap.

I 4 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i 23 § 3 mom. i den gällande lagen om förbud mot att skada eller förstöra fridlysta naturminnesmärken.

98 § Upphävande av fridlysningen av ett naturminnesmärke. I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i 23 och 26 § i den gällande lagen om upphävning av fridlysningen av ett naturminnesmärke på statens mark och på privatägd mark. Fridlysningen av ett naturminnesmärke kan upphävas helt eller delvis.

Enligt 1 mom. beslutar den myndighet som förvaltar området om upphävandet av fridlysningen av ett naturminnesmärke som finns i ett område som tillhör staten. Beslutet kan fattas om det inte längre finns grund för fridlysningen eller om fridlysningen står i vägen för ett projekt eller en plan av betydande allmänt intresse.

Enligt 2 mom. kan kommunen på motsvarande grunder på ansökan av områdets ägare eller på framställning av närings-, trafik- och miljöcentralen upphäva fridlysningen av ett naturminnesmärke som finns på ett privatägt område. Enligt 3 mom. ska vid ansökan av det privatägda områdets ägare utlåtande begäras av närings-, trafik- och miljöcentralen. Om ärendet har väckts av närings-, trafik- och miljöcentralen, ska områdets ägare med stöd av förvaltningslagen ges tillfälle att bli hörd.

99 § Förbudsskyltar. Paragrafen motsvarar 36 § i den gällande lagen. I paragrafen föreskrivs det om ett förbud mot att inom ett mark- eller vattenområde sätta upp en skylt med förbud mot att färdas eller stiga i land i området eller som annars begränsar allemansrätten och för vars uppsättande det inte finns någon laglig grund. Ägare till mark- och vattenområden har i vissa fall på sina områden satt upp skyltar som förbjuder folk att färdas eller stiga i land där eller utöva allemansrätten på något annat sätt, trots att det inte har funnits någon laglig grund för detta. Sådana förbudsskyltar behöver inte följas, men de har skapat en oklar situation och lett till onödiga tvister mellan markägaren och dem som utövar allemansrätten. Ett uttryckligt förbud som anges i lagen har ansetts vara nödvändigt inte bara för informationens skull, utan också för att myndigheterna ska kunna vidta åtgärder för att avlägsna förbudsskyltar.

11 kap. Frivillig ekologisk kompensation

Som det konstateras ovan föreslås det att det i definitionsbestämmelsen i naturvårdslagens 1 kap. tas in en definition av ekologisk kompensation, som hänför sig till tillämpningsområdet för naturvårdslagen och som avser en gottgörelse för försämringar av skyddade naturvärden. Bestämmelser om kompensation för försämringar finns i 11 kap. i denna lag.

Genom bestämmelserna i kapitlet möjliggörs frivillig kompensation för försämringar. Det är fråga om att verksamhetsutövare ska vara ansvarsfulla i sin företagsverksamhet och att detta ska verifieras till exempel för finansiärer eller kunder, för det civila samhället och olika affärspartner. Frivillig kompensation för försämringar kan också säkerställas av någon annan aktör, såsom genom branschens eget certifieringssystem. I nuläget finns det ännu inte något sådant i Finland eller i Europa, vilket innebär att den föreslagna lagstiftningen ger ekonomiska aktörer en möjlighet att utnyttja myndigheten för att verifiera kompensationsåtgärder. Genom bestämmelsen främjas ett frivilligt bevarande av den biologiska mångfalden och skapas det nya möjligheter till hållbar affärsverksamhet.

Bestämmelserna i 11 kap. tillämpas inte i en situation där åtgärder enligt 5 kap. måste vidtas för att kompensera det att nätverket Natura 2000 blir mindre sammanhängande eller att dess naturvärden försämras.

Det kompensationsystem som föreslås i 11 kap. bygger på följande principer: enkelhet, säkerhet, jämlikhet, transparens och uppmuntran.

Det föreslås att regleringen begränsas till det som är nödvändigt med tanke på målet, så att utrymmet för flexibilitet i de ekonomiska aktörernas och den offentliga förvaltningens, såsom kommunernas, verksamhet blir så stort som möjligt i fråga om ordnandet av planeringen och genomförandet av kompensationsåtgärder samt innehållet i avtalsförhållandena mellan parterna.

Genom bestämmelserna i kapitlet strävar man efter att säkerställa att arealen eller kvaliteten på förekomstplatserna eller livsmiljöerna för skyddade naturtyper eller arter inte försämras till följd av ekonomisk verksamhet utan hålls på minst samma nivå. Förekomsten av en naturtyp eller en arts livsmiljö, som ska användas som kompensation, ska avgränsas genom myndighetsbeslut och det ska vara förbjudet att förstöra eller försämra förekomsten.

Genom bestämmelserna i kapitlet möjliggörs att en privat markägare, ett företag, en kommun eller ett statligt affärsverk som ekonomisk verksamhet kan producera naturvärden som kan kompensera för försämringar i skyddade naturvärden som orsakas av ekonomisk verksamhet. Sådan verksamhet är i och för sig möjlig också utan lagstadgade bestämmelser. Myndigheten har dock inte möjlighet att delta i sådan verksamhet utan bestämmelser som utgör grund dels för behörigheten, dels också för skyldigheten. Genom de föreslagna bestämmelserna erbjuds de som vill producera naturvärden en myndighetsverifiering som garanterar att de naturvärden som produceras är jämförbara, att de kan användas som frivillig kompensation till exempel vid ett undantagsförfarande och att verksamheten är tillförlitlig både för dem som deltar i verksamheten och för det civila samhället.

Produktionen av naturvärden som förhandskompensation och användningen av dem för frivillig kompensation för försämring framskrider enligt följande:

- 1) En markägare som är villig att producera naturvärden (den som producerar naturvärden) gör upp en kompensationsplan med iakttagande av de allmänna reglerna för försämring och kompensation.
- 2) Närings-, trafik- och miljöcentralen ger på markägarens ansökan ett utlåtande om att kompensationsplanen är adekvat och sänder utlåtandet för kännedom till den kommun där kompensationsområdet finns.
- 3) Den som producerar naturvärden genomför planenliga åtgärder som är en förutsättning för att naturvärdena ska utvecklas i riktning mot önskat tillstånd (grundläggande åtgärder).
- 4) Närings-, trafik- och miljöcentralen konstaterar i ett utlåtande som ges på ansökan av markägaren kvaliteten på och kvantiteten av de naturvärden som produceras genom de vidtagna åtgärderna.
- 5) På ansökan av markägaren registrerar närings-, trafik- och miljöcentralen i ersättningsregistret de naturvärden som produceras.
- 6) Den som planerar en åtgärd eller genomför ett projekt som försämrar miljön (den som orsakar försämringen) identifierar (enligt tillämplig tillståndslagstiftning eller naturvårdslagen) de naturvärden som försämras genom den åtgärd eller det projekt som planeras.

- 7) Den som orsakar en försämring kan, om denne så önskar, frivilligt komma överens med den som producerar naturvärden om att föreslå de naturvärden som ska produceras som kompensation för försämringen samt om det pris som ska betalas. När det gäller återkommande vårdåtgärder rekommenderas det att ett villkor i avtalet ska vara att vårdåtgärderna ska genomföras årligen och att ersättning betalas för dem årligen, varvid den som producerar naturvärdena fortlöpande får inkomster av åtgärderna och den som köper dem genom vederlaget säkerställer att åtgärderna genomförs.
- 8) Naturvårdsmyndigheten, det vill säga närings-, trafik- och miljöcentralen, fattar på ansökan av den som orsakar försämringen beslut om huruvida kompensationen är tillräcklig. Kompensationen kan antingen motsvara eller överstiga försämringen. Skyddskompensation enligt 102 § kan anses vara tillräcklig. Om försämringen gottgörs minst fullt ut och den uppfyller de kriterier som ställs i lagen, ska närings-, trafik- och miljöcentralen fatta ett positivt beslut. I beslutet förbjuds förstöring och försämring av naturvärdena i kompensationsområdet. I beslutet fastställs gränserna för kompensationsområdet. Förbudet träder i kraft när beslutet har delgetts området ägare och innehavare. Beslutet antecknas i fastighetsregistret. Detta säkerställer att de naturvärden som produceras blir bevarade.
- 9) Den som orsakar en försämring betalar det överenskomna priset till den som producerar naturvärden (samt vid överenskommelse om detta, en årlig ersättning för fortlöpande vårdåtgärder).
- 10) De naturvärden som produceras antecknas i kompensationsregistret som att de använts som kompensation.

Så länge som de naturvärden som produceras inte har sålts ska markägaren ha rätt att på ansökan få dem avregistrerade ur kompensationsregistret. Naturvärden som producerats genom åtgärderna kan inte utan markägarens samtycke skyddas genom myndighetsbeslut. Ett område där naturvärden produceras kan byta ägare innan det används som kompensation.

Om det område där naturvärden produceras är omfattande eller på grund av de naturvärden som produceras är så värdefullt att det kan användas för att kompensera flera försämringar, fattas ett beslut om avgränsning av området när de naturvärden som produceras första gången används som kompensation. Dessa kompensationsreserver (compensation pools) används i synnerhet i Tyskland, men också i Sverige, där kommunerna på sin mark vidtar åtgärder som ökar naturvärdena med tanke på behövlig ekologisk kompensation.

Uppgifterna om kompensation för försämringar ska publiceras i ett öppet informationssystem ("kompensationsregistret") för att transparensen ska kunna förverkligas, varvid medlemmarna i det civila samhället och andra verksamhetsutövare får information om en hurdan kompensation som har ansetts vara tillräcklig och kan försäkra sig om att försämringar av naturvärdena faktiskt kompenseras. Registret kan också främja verksamhetsförutsättningarna för dem som producerar naturvärden som affärs- eller näringsverksamhet genom att de ges möjlighet att på ansökan göra informationen om de naturvärden som de producerar fritt tillgänglig. Om ekonomiska aktörer utvecklar handelsplatser för utbyte av naturvärden, kommer registret dock fortfarande att betjäna vid säkerställandet av tillgången till information och iakttagandet av kriterierna i fråga om de kompensationer som genomförs med iakttagande av kriterierna och verifieringsförfarandet enligt lagen.

100 §. *Kompensation för försämring.* I 1 mom. görs det möjligt för verksamhetsutövare, kommuner och andra aktörer att genomföra myndighetsverifierad kompensationsverksamhet som inte baserar sig på en lagstadgad skyldighet utan till exempel på realisering av ett företags samhällsansvar eller på en finansiärs finansieringsvillkor. Kompensationen kan utgöras antingen av naturvärden som producerats genom aktiva kompensationsåtgärder eller, om de villkor som anges i 102 § uppfylls, av kompensation som genomförs genom skydd av en hotad naturtyp (*skyddskompensation*).

101 §. *Kompensationsåtgärder.* I paragrafen fastställs de kompensationsåtgärder genom vilka försämringar av naturvärdena kan gottgöras.

Det grundläggande syftet med kompensationen är att säkerställa att bevarandestatusen särskilt för de hotade, men också för de allmänna naturvärdena, inte försämras utan hålls på minst samma nivå som före försämringen.

Genom bestämmelsen begränsas kompensationsåtgärderna till sådana åtgärder som medför additionalitet. I 2 mom. konstateras det att endast sådana åtgärder uppfyller definitionen som inte är rättsligt förpliktade med stöd av någon skyldighet enligt lagstiftning eller andra förpliktelser. Additionalitet medför inte till exempel tryggande eller ökning av naturvärdena i statsägda områden som hör till nätverket Natura 2000 eller i statsägda naturskyddsområden, eftersom detta kan anses höra till uppgifterna för den statliga myndighet som ansvarar för naturvärden. Kravet på additionalitet uppfylls inte heller av åtgärder som hänför sig till avtal eller ekonomiska förmåner, såsom jordbruksstöd eller statligt stöd eller skyldigheter som hänför sig till certifikat, såsom skogscertifikat. Det föreslås att konkreta och detaljerade skyldigheter att vidta åtgärder ska vara uteslutna. Däremot ska åtgärder som överstiger dessa skyldigheter uppfylla kriteriet. Vid markanvändningsplaneringen ska anvisandet av ett område för rekreation eller till exempel för ekologisk dagvattenhantering inte innebära att området undantas från kompensationsåtgärderna. Åtgärderna bör dock bestå av ytterligare förbättringar av naturtyperna eller arternas livsmiljöer än enbart rekreativmålsättningen och syftet med infiltreringen av dagvatten. Inte heller sådana allmänna uppgifter som anges i lagstiftningen, såsom kommunens skyldighet att främja den biologiska mångfalden inom sitt område, innebär att kommunens kompensationsåtgärder undantas från kravet på additionalitet. Således kan till exempel kommunen eller Forststyrelsen, oberoende av den uppgift som ålagts dem i lagstiftningen, om de så önskar vidta kompensationsåtgärder på andra områden än befintliga skyddsområden. Åtgärder som överstiger dessa skyldigheter är sådana kompensationsåtgärder som avses i bestämmelsen, förutsatt att de kan påvisas på ett transparent sätt.

I 2 mom. 1–3 punkten definieras kompensationsåtgärder utifrån vad som eftersträvas med åtgärderna i stället för att enskilda åtgärder räknas upp i bestämmelsen. Åtgärden kan till exempel innebära att täppa igen diken i en dikad myr, men det eftersträvade tillståndet är att återställa vattenbalansen i myren i riktning mot naturtillstånd och därmed göra det möjligt för de arter som är typiska för naturtypen att återkomma. De mål som räknas upp i 1–3 punkten är alternativa, det vill säga en åtgärd som förverkligar ett enda mål uppfyller definitionen, även om målen kan ha, och ofta också har, samband med varandra. Det är fråga om aktiva åtgärder som förbättrar naturtillståndet i ett visst område och genom vilka man utöver restaurering också kan sträva efter att öka arealen för naturtypen eller den för arten lämpade livsmiljön eller förbättra dess kvalitet genom att iståndsätta eller vårda försämrade förekomster av naturtyper.

102 § *Skyddskompensation.* I paragrafen definieras begreppet skyddskompensation, i vilken det inte är fråga om aktiva åtgärder, utan om permanent skydd av värdefulla naturtyper genom att de till exempel inrättas som naturskyddsområde enligt denna lag. Den additionalitet som fås genom skyddskompensationen bestäms utifrån den föregående situationen.

Om området redan på förhand omfattas av någon nyttjandebegränsning, är additionaliteten mindre. Skyddskompensation kan komma i fråga som en kompensationsåtgärd endast när det med tanke på naturtypen i fråga går att uppnå ett bättre ekologiskt slutresultat genom skyddet än vad som kan uppnås genom kompensationsåtgärder, såsom restaurerings- eller iståndsättningsåtgärder. En ytterligare förutsättning är att förekomsten av naturtypen genom skyddet mot åtgärder som försämrar den utvecklas till ett område med stort naturvärde utan att aktiva kompensationsåtgärder vidtas. Det är fråga om naturtyper som ofta är svåra eller omöjliga att nyskapa eller restaurera på kort sikt. Sådana är till exempel gamla skogar. Det mest typiska är att det är fråga om en naturskog som är mogen för avverkning och som uppfyller METSO-kriterierna och där avverkningen permanent förhindras. Även i ett sådant område kan det finnas behov av att vidta åtgärder som påskyndar utvecklingen av naturvärden, såsom ökning av död ved. Andra naturtyper som kan komma i fråga som skyddskompensation är till exempel palsmyrar och fjällnaturtyper.

103 §. Kriterier för kompensation. I paragrafen fastställs ramarna för kompensationen i fråga om var kompensationsåtgärderna ska vidtas och till vilket naturvärde åtgärderna ska riktas. Internationella erfarenheter visar att kriterierna för kompensation är av avgörande betydelse för att man över huvud taget ska kunna nå målet med ekologisk kompensation, som är att naturvärdena inte ska försämras.

I 1 mom. föreskrivs det om kompensationens geografiska motsvarighet. Med avseende på geografisk motsvarighet ska kompensationen göras inom naturtypens eller artens naturliga utbredningsområde och optimalt så nära förekomsten av det naturvärde som försämras som möjligt. Det förutsätts dock åtminstone att försämringen kompenseras inom samma eller angränsade skogsvegetationszon, inom samma havsområde och inom samma typ av vattenförekomst eller vattennatur inom samma eller angränsade huvudvattendrag. Det finländska fastlandet är indelat i fyra skogsvegetationszoner och deras tio delområden: boreonemoral region (sydvästra kusten), sydboreal region (sydvästra Finland–Österbottens kust och Insjöfinland), mellanboreal region (Österbotten, Norra Karelen–Kajanaland och Lapplandstriangeln) samt nordboreal region (Nordostlandet, Nordbotten, Skogslapland och Fjällapland). Denna biogeografiska regionindelning utgör en mycket stark ekologisk regional gräns för kompensation av försämringar (https://www.ymparisto.fi/sv-FI/Natur/Arter/Hotade_arter/Rodlistan_over_finska_arter_2019/Regionalt_hotade_arter_2020). Det område där kompensationsåtgärderna vidtas behöver således inte finnas inom området för samma kommun eller samma närings-, trafik- och miljöcentral, som är naturvårdsmyndighet.

När det gäller havs- och kustnaturen är det av biogeografiska skäl motiverat att använda den indelning i havsområden som används i konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö (FördrS 12/1980) och som bättre beaktar behoven gällande skyddet av arter och naturtyper vid kusten. Det finns fem havsområden: Bottenviken, Kvarken, Bottenhavet, Åland–Skärgårdshavet och Finska viken. I fråga om sötvattnen bör man från fall till fall överväga var kompensationen ska utföras. Det väsentliga är att kompensationen utförs inom samma avrinningsområde, men avrinningsområdets storlek och behoven hos den art eller livsmiljö som är föremål för försämringen avgör närmare var kompensationsåtgärderna ska utföras.

Enligt den nya indelningen av avrinningsområden finns det i Finland över 22 000 avrinningsområden som i det s.k. tredje skedet av indelningen av avrinningsområden har slagits samman (5 637 stycken) och slutligen till 73 huvudvattendrag. Inom ett avrinningsområde varierar typerna av livsmiljöer från källor och småvatten till större älvar och insjöbäcken. Kompensationsåtgärderna bör hellre genomföras i samma typ av livsmiljö än i exakt samma avrinningsområde. I Finland tillämpas utöver indelningen i avrinningsområden en sådan typindelning av vattenförekomster som avses i EU:s ramdirektiv för vatten och som delar upp vattendragen i 11 olika

typer (indelade enligt avrinningsområdets storlek och jordtyp) och sjöarna i 13 olika typer (indelade enligt till exempel uppehållstid, vattendjup, vattnets färg). Typindelningen av vattenförekoster motsvarar de naturtyper som används vid hotbedömningen av naturtyper, och dessutom har också småvatten typindelats vid hotbedömningen av naturtyper. Med hjälp av denna typindelning kan det vara motiverat att vidta kompensationsåtgärder i en liknande livsmiljö i ett annat avrinningsområde. Om det emellertid är fråga om en försämring av en genetiskt differentierad population, ska kompensationen ske inom populationens utbredningsområde. Detta gäller till exempel isolerade populationer av flodpärlmusslor i vattendragens övre lopp.

När det gäller grundlagens bestämmelse om skydd för den samiska kulturen och artikel 8 j i biodiversitetskonventionen förutsätts det att en försämring som sker inom samernas hembygdsområde ska kompenseras genom åtgärder som vidtas inom det samiska samhälles område där försämringen sker. Genom bestämmelsen säkerställs det att man genom åtgärderna samtidigt också kompenserar för försämringar när det gäller utövandet av de traditionella näringar som ingår i samernas kultur, såsom renskötsel, fiske och jakt. Med begreppet samiskt samhälle avses i enlighet med biodiversitetskonventionens formuleringar om traditionellt levande urfolk och lokalsamhällen ett samhälle som från fall till fall är en sedvanerättslig sammanslutning som bestäms utifrån de aktuella naturresurserna och användningen av dem.

Enligt 2 mom. ska, när det gäller motsvarighet i fråga om naturvärden, en försämring av hotade naturvärden kompenseras genom åtgärder som riktar sig till samma naturvärde. Utan kravet på motsvarighet i fråga om naturvärden skulle hotstatusen för en art eller naturtyp försämrats ytterligare, vilket den föreslagna regleringen uttryckligen strävar efter att hindra. Alla naturtyper som skyddas genom naturvårdslagen är hotade. En del av de fridlysta arterna är inte hotade, och därför kan kompensationen vara flexiblere i fråga om dem. Vid flexibel kompensation rekommenderas det också att ”byta mot bättre”, det vill säga att en försämring av ett mindre sällsynt naturvärde kompenseras med ett mer sällsynt eller hotat naturvärde. Bytet mot bättre är mer flexibelt, om det inte är fråga om arter eller naturtyper som skyddas genom naturvårdslagen. Flexibiliteten ökar efterfrågan på frivilligt producerade naturvärden i den frivilliga kompensationsverksamheten. Även vid flexibel kompensation ska de naturvärden som kompenseras permanent ersätta de naturvärden som förstörs.

Genom bestämmelsen beaktas en situation där förekomsterna av de en hotad naturtyp eller livsmiljöerna för en utrotningshotad art är så få att det är naturvetenskapligt omöjligt att kompensera dem med samma naturvärde. I en sådan situation ska kompensationsåtgärderna så exakt som möjligt riktas till ett naturvärde som motsvarar det naturvärde som försämrats och som är minst lika hotat. När det gäller naturtyper bör kompensationen då rikta sig till samma naturtypsgrupp, med vilka avses Östersjöns submarina naturtyper, kustnaturtyper, naturtyper i sötvatten och stränder, myrnaturtyper, skogsnaturtyper, naturtyper i hållmarker samt sten- och blockfält, vårdbiotoper samt fjällnaturtyper. Ekonomiska orsaker kan inte utgöra grund för avvikelse från motsvarigheten i fråga om naturvärden.

Närmare bestämmelser om kompensationsåtgärders regionala motsvarighet och motsvarighet i fråga om naturvärdena får utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

104 § *Tidpunkt för genomförande av kompensation.* I paragrafen fastställs när kompensationsåtgärder ska vidtas. Enligt 1 mom. ska grundläggande åtgärder vidtas innan åtgärder som medför en försämring inleds. I projekt där de åtgärder som medför en försämring genomförs i etapper ska kompensationsåtgärderna göras innan varje enskild åtgärd som medför en försämring genomförs. Om kompensationsåtgärderna genomförs på förhand, minimeras risken för att åtgärderna inte vidtas, till exempel på grund av verksamhetsutövarens medellöshet. Särskilt viktigt är det att kompensationsåtgärderna genomförs på förhand, om det naturvärde som försämrats

är hotat och artens populationsstorlek är liten eller om naturtypens areal är liten. Hotnivån i detta hänseende bestäms enligt IUCN:s kriterier som används i hotbedömningen i Finland så att det är fråga om bedömning enligt C-kriteriet (populationen är liten och minskar fortgående, är fragmenterad eller fluktuerar extremt) eller D-kriteriet (populationen är mycket liten eller förekomstarean mycket begränsad; inte nödvändigtvis minskande) (Guide för hotbedömning av arter – Bedömningskriterier givna av Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och nationella kompletteringar; Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 1/2017, på finska). Naturtypens hotstatus i detta hänseende bestäms på motsvarande sätt i enlighet med IUCN:s B-kriterium (begränsad utbredning eller förekomstarea) (Hotbedömning av Finlands naturtyper 2018: Rödlistning. Del 1: Resultat och bedömningens grunder; Miljön i Finland 5/2018, på finska).

Det förutsätts inte att de effekter som eftersträvas med åtgärderna ska uppnås innan försämringen inleds, eftersom restaurering av naturvärden ofta tar flera år, i vissa fall årtionden, i anspråk. Vid sidan av de grundläggande åtgärderna kan det finnas behov av att fortsätta vårdåtgärderna. Det föreskrivs ingen maximitid för vårdåtgärderna.

Enligt 2 mom. ska skyddskompensation alltid genomföras innan de åtgärder som medför en försämring inleds. Den nytta skyddskompensationen har för den biologiska mångfalden utvecklas långsamt, vilket innebär att ett senareläggande av kompensationen skulle innebära en ännu längre fördröjning mellan försämringen och kompensationen.

105 §. Produktion av naturvärden. Genom paragrafen möjliggörs av en myndighet verifierad produktion av naturvärden som närings- eller affärsverksamhet på det sätt som beskrivs ovan i den allmänna delen av specialmotiveringen till 11 kap.

Enligt 1 mom. kan en markägare genom sådana kompensationsåtgärder som avses i 101 § producera naturvärden för användning som ekologisk kompensation. Markägaren kan oberoende av bestämmelserna i lagen producera naturvärden på valfritt sätt. För att de naturvärden som produceras ska kunna användas som kompensation för en försämring krävs det dock en utomstående verifiering om ökningen av naturvärdena, det vill säga information om utgångsläget, vilka åtgärder som genomförts samt en uppskattning av kvaliteten på och kvantiteten av de ökningarna av naturvärdena som producerats genom åtgärderna. Även den som orsakar försämringen kan själv, på den fastighet som den äger, med iakttagande av det förfarande som föreskrivs i paragrafen producera de kompensationer som behövs för att kompensera de försämringar som verksamheten orsakar.

I 2 mom. föreskrivs det om en kompensationsplan om produktionen av naturvärden och om de uppgifter som planen ska innehålla.

Bestämmelsen är allmänt formulerad så att den gör det möjligt för den privata sektorn att till exempel utarbeta och genomföra planer, men i bestämmelsen förutsätts en utredning om kompetensen hos den som ska genomföra de grundläggande åtgärderna att vidta de planerade åtgärderna.

I Finland finns det relativt mycket erfarenhet av restaureringsåtgärder och effektiviteten av dem, och i livsmiljöprogrammet Helmi, som sträcker sig till 2030, uppkommer det mer erfarenhetsbaserad kunskap om restaureringsåtgärdernas effektivitet. Risken för att åtgärderna misslyckas bör identifieras i alla planer, men särskilt i fråga om sådana fall av restaurering som man inte har tidigare erfarenhet av eller där man på förhand bedömer att det är osäkert om åtgärderna kommer att lyckas eller där det är fråga om mycket sällsynta arter.

Kompensationsplanen ska utarbetas i enlighet med de närmare anvisningar som utfärdas genom förordning av miljöministeriet, men den ska innehålla de uppgifter som anges i bestämmelsen.

Enligt 3 mom. ska markägaren för att kunna utnyttja systemet begära utlåtande av närings-, trafik- och miljöcentralen om sin kompensationsplan. Detta är nödvändigt för att verifiera utgångsläget och därigenom kvantiteten av och kvaliteten på de kompensationer som produceras genom åtgärderna.

Enligt 4 mom. kan markägaren ansöka om myndighetsverifiering av de åtgärder som markägaren vidtagit för att skapa förutsättningar för återställande av ett område vars naturvärden eller tillstånd har försämrats i riktning mot naturtillstånd eller det tillstånd som eftersträvas med tanke på den biologiska mångfalden, för ökning av arealen för naturtypen eller en arts livsmiljö eller för förbättring av dess kvalitet. Det verifierande utlåtandet ska vid bytet mellan markägaren och den som köper kompensationen vara ett bevis på vad bytet gäller och utlåtandet verifierar kvaliteten på och kvantiteten av kompensationen.

Enligt 5 mom. ska markägaren ha rätt att få uppgifter om de naturvärden som produceras införda i kompensationsregistret. Denna rätt till registrering gör det möjligt för producenter av naturvärden att marknadsföra producerade naturvärden till dem som behöver kompensation. Detta minskar de förhandlingskostnader som hänför sig till åtgärder som den som behöver kompensation vidtar för att hitta en annan avtalspart. Markägaren ska också ha rätt att på ansökan få sitt kompensationsområde avregistrerat, om det inte har använts för att kompensera för en försämring.

Som affärsverksamhet eller verksamhet som bedrivs av en offentlig aktör, såsom ett statligt affärsverk eller en kommun, kan också inrättas vidsträckta gemensamma kompensationsområden som lämpar sig för att kompensera för försämringar från flera projekt. För detta används i utländsk litteratur begreppet *compensation pools*. I fråga om ett sådant område ska det i registeranteckningen anges till vilka delar kompensationen redan har använts och hur mycket av den som fortfarande är oanvänd.

Enligt 6 mom. ska de naturvärden som produceras genom verksamheten inte omfattas av förfarandet för beslut om avgränsning av skyddade naturtyper eller beslut om skydd av förekomstplatser för arter som kräver särskilt skydd utan markägarens samtycke, eftersom naturvärdena bildas till följd av markägarens aktiva åtgärder. Markägaren får behålla sin valfrihet i fråga om användningen av sin fastighet till dess att den ökning av naturvärdena som markägaren producerar har bytt ägare.

106 §. Beslut om huruvida kompensationen ersätter försämringen. Enligt 1 mom. kan den som orsakar en försämring frivilligt ansöka om att närings-, trafik- och miljöcentralen ska besluta om att de försämringar som verksamheten orsakar ska kompenseras minst fullt ut.

Det tillstånd de skyddade naturvärdena i ett område som försämras har före försämringen utgör en jämförelsegrund för omfattningen av försämringen. De naturvärden som produceras genom kompensationsåtgärder jämförs med det tillståndet när det gäller såväl motsvarighet i fråga om naturvärden som kvantiteten av kompensationen.

Enligt 2 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen fatta ett positivt beslut på ansökan, om den som orsakar en försämring föreslår en kompensation som motsvarar försämringen i enlighet med förutsättningarna enligt 101–103 §. I beslutet ska det anges att det är förbjudet att förstöra eller försämrade naturvärdena i det kompensationsområde som använts för att kompensera försämringarna. Det är nödvändigt att skyddet är bestående, eftersom också försämringen är det.

Dessutom kan det på grund av de kompensationsåtgärder som genomförs typiskt ta flera år, till och med årtionden, att öka naturvärdena. Förbudet mot att förstöra eller försämra ett kompensationsområde hindrar inte att området vid markanvändningsplaneringen anvisas för ett sådant användningsändamål som inte strider mot utvecklingen och varaktigheten av de naturvärden som produceras, såsom för rekreation.

Bestämmelsen är i fråga om förfarandet och innehållet likadan som bestämmelsen om beslut om avgränsning av skyddade naturtyper och skydd av förekomstplatsen för arter som kräver särskilt skydd. En anteckning om beslutet ska också göras i fastighetsregistret och det förpliktar därmed också de senare ägarna till fastigheten och gör beslutet känt för dem. Att förstöra eller försämra ett område som skyddats genom ett beslut om avgränsning ska vara en straffbar gärning.

Ett beslut som gäller compensationens motsvarighet är överklagbart, men ändringssökandet begränsas till parten. Bestämmelser om rätten att söka ändring finns i 136 §.

Enligt 4 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen föra in uppgifter om compensationen av en försämring i det s.k. kompensationsregistret för att säkerställa systemets transparens. För det civila samhället är transparens är en nyckelfaktor med tanke på tillförlitligheten hos systemet för compensation för försämring. Den är viktig också med tanke på jämlikheten mellan verksamhetsutövarna.

107 §. Undantag från skyddet av ett kompensationsområde. I 1 mom. föreskrivs det att man på samma sätt som man kan avvika från skyddet av naturtyper i en situation som är tvingande på grund av ett allmänt intresse kan avstå från skyddet av ett kompensationsområde som har avgränsats i enlighet med 106 §.

Enligt 2 mom. ska de försämringar som orsakas i en sådan situation kompenseras för att det ska säkerställas att compensationen är beständig. Om kompensationsåtgärderna redan har genomförts fullt ut och den compensation som eftersträvats genom dem har uppnåtts, är det tillräckligt att naturvärdena i området beaktas vid dimensioneringen av kompensationsåtgärderna. Det är dock möjligt att den ökning av naturvärdena som eftersträvas med åtgärderna ännu inte har uppnåtts fullt ut. I en sådan situation leder en compensation enbart av de naturvärden som redan finns i området till en förlust av naturvärden. För att undvika detta förutsätts det att man vid bedömningen av försämringens omfattning och den compensation som behövs för den beaktar den compensation som eftersträvats med kompensationsåtgärderna i området i fråga, om den ännu inte har uppnåtts fullt ut vid den tidpunkt då beslutet om undantag meddelades.

108 §. Tillgång till uppgifter om compensation. Paragrafen garanterar systemets transparens, vilket har konstaterats vara en nyckelfaktor för det civila samhället med tanke på tillförlitligheten hos systemet för compensation av försämringar. Transparens är viktigt också med tanke på jämlikheten mellan verksamhetsutövarna. I fråga om offentligheten för det register som innehåller uppgifter om compensation iakttas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgiftslagstiftningen.

109 §. Kostnadsansvar. I paragrafen konstateras det genom en materiell bestämmelse att kostnadsansvaret för compensationen av försämringarna i enlighet med principen att förorenaren betalar ska bäras av den som orsakat skadan. De kostnader som verksamheten enligt 11 kap. orsakar statliga myndigheter ska således tas ut till fullt belopp och behövliga ändringar ska göras i närings-, trafik- och miljöcentralens avgiftsförordning.

Den som producerar naturvärden är å sin sida närings- eller affärsverksamhetsutövare och kostnaderna överförs vidare till den som orsakar olägenhet. För att öka den sporrande effekten är det dock viktigt att stödja markägarnas vilja att delta i produktionen av kompensationsåtgärder på förhand genom att det för fysiska personer, åtminstone när systemet införs, ska vara avgiftsfritt att få ett godkännande av kompensationsplanen och en verifiering av genomförandet av åtgärderna enligt planen.

12 kap. Förvärv av områden för naturskyddsändamål samt ersättningar

110 § Förvärv av områden till staten. I paragrafen föreskrivs det om förvärvande av områden till staten för naturskyddsändamål och konstateras myndigheternas ansvar i samband med detta. Paragrafen är ny.

För genomförandet av skyddet enligt de program som avses i 14 och 15 § i den föreslagna lagen och nätverket Natura 2000, för kompletterande av det befintliga nätverket av naturskyddsområden eller annars för naturskyddsändamål ska områden kunna förvärvas till staten. De områden som förvärvats ska i princip inrättas som naturskyddsområden enligt naturvårdslagen. Detta motsvarar i sig redan etablerad praxis och innebär således ingen ny skyldighet för myndigheterna. För tydlighetens skull är det dock bra att lagen kompletteras med en bestämmelse om förfarandet.

I 2 mom. konstateras myndigheternas uppgifter i anslutning till förvärv av områden. Enligt momentet ska närings-, trafik- och miljöcentralen och Forststyrelsen sköta uppgifter i anknytning till förvärv av områden. Eftersom myndighetsverksamhet alltid ska grunda sig på lag, anses det viktigt att uppgiften anges i lag. Den ökade mängden förvärv som görs inom ramen för frivilliga program, såsom METSO- eller Helmi-programmet, och det ökade antalet myndighetsuppgifter som hänför sig till förvärv har ytterligare accentuerat behovet av att föreskriva om uppgiften i lag. Miljöministeriet styr myndigheterna när det gäller förvärvandet av områden. Närmare bestämmelser om uppgifterna i anknytning till förvärv av områden ska utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna har enligt vedertagen praxis förvärvat områden för naturskyddsändamål huvudsakligen från privata markägare. Områden har också kunnat förvärvas av bolag, kommuner och andra sammanslutningar. Förvärv av områden har använts som ett parallellt medel till inrättandet av privata naturskyddsområden. Närings-, trafik- och miljöcentralerna har svarat för största delen av de förvärv som gjorts för naturskyddsändamål.

Förvärv av områden har ansetts vara särskilt ändamålsenligt bland metoderna för genomförande av naturskyddet, om föremålet för förvärvet har varit en hel lägenhet, om objektet gränsar direkt till ett område som redan förvärvats till staten för naturskyddsändamål eller om objektet är ett område med stor areal. Ett förvärv kan vara särskilt motiverat också i fråga om objekt som kräver skötsel för bevarande av naturvärdena. Att ett område förvärvas till staten kan också vara markägarens vilja när det gäller metoden för förverkligandet av naturskyddet. Dessutom bör det beaktas att det hela tiden idkas fastighetshandel och att vissa lägenheter som kommer till försäljning på den fria marknaden har betydande värden från naturskyddssynpunkt.

Forststyrelsen har likaså gjort förvärv för naturskyddsändamål, men i mindre utsträckning än närings-, trafik- och miljöcentralerna. Forststyrelsen har genom områdesförvärv kunnat förbättra strukturen hos skyddsområdesfastigheter. Förvärv har också gjorts för att möjliggöra restaureringsåtgärder i naturen, om det har behövts till exempel för att bilda sådana områdeshelheter som är viktiga med tanke på naturvärdena. Vid Forststyrelsen har det framkommit behov

av områdesförvärv också för att möjliggöra verksamhet som stöder naturskyddet eller användningen av naturskyddsområden. Det kan till exempel handla om förvärv av områden som behövs för att parkeringsmöjligheter eller förbindelseleder ska kunna ordnas i nationalparker eller för att muddermassor ska kunna läggas upp i samband med skydds- och restaureringsåtgärder (till exempel muddring av fågelvattenområden). Att Forststyrelsen förvärvar områden kan vara motiverat också i situationer där områden som inte längre är i naturtillstånd ändras så att de gynnar en viss grupp av arter, såsom inrättande av fågelvåtmarker och fågelåkrar.

Områden som staten förvärvat för naturskyddsändamål övergår antingen direkt eller via besittningsöverföring i Forststyrelsens naturtjänsters besittning och balansräkning. Områdena inrättas till statliga naturskyddsområden. Detta förfarande tryggar objektets naturskyddsstatus permanent och i vissa situationer bättre än inrättande av ett privat naturskyddsområde.

111 § Genomförande av naturskyddsprogram. Enligt 1 mom. ska miljöministeriet börja genomföra naturskyddsprogram när godkännandebeslutet har vunnit laga kraft. När ordningsföljden för genomförandet övervägs ska å ena sidan betydelsen av de naturvärden som ska skyddas bli beaktade, å andra sidan också de hot som kan medföra att naturvärdena försvinner eller försämras. Momentet motsvarar det som föreskrivs i 50 § 1 mom. i den gällande lagen.

Redan i den gällande lagen föreskrivs det i fråga om genomförandet av naturskyddsprogram att det sätt på vilket ett område skyddas ska anpassas till syftet med skyddet och att skyddet så långt som möjligt ska genomföras med frivilliga medel. Till exempel kan ett område som är avsett att bland annat betjäna allmänhetens intresse för naturen och erbjuda vanliga medborgare naturupplevelser vara i en annan ställning än ett område som är avsett för att främja bevarandet av en viss hotad art. När man väljer metod för genomförande bör man inte heller använda kraftigare metoder än vad syftet med skyddet kräver. Enligt 2 mom. ska skyddet i första hand genomföras på frivillig väg. Sådana metoder är bland annat avtalsbaserat skydd, frivillig fastighetshandel och markbyte samt andra eventuella avtalsarrangemang.

De förutsättningar under vilka ett naturskyddsprogram har utarbetats och godkänts kan med tiden förändras. Av denna anledning ska det vara möjligt att till vissa delar avstå från att genomföra programmet. I 3 mom. föreskrivs på samma sätt som i den gällande lagen att miljöministeriet under vissa förutsättningar kan avstå från att genomföra ett naturskyddsprogram. Så är fallet om områdets naturvärden har minskat väsentligt eller när syftet med skyddet inte märkbart äventyras även om programmet inte genomförs. Dessutom kan man avstå från att genomföra ett program, om det står i vägen för ett projekt som är nödvändigt med tanke på ett viktigt allmänt intresse. Särskilda bestämmelser gäller för upphävandet av skyddet av områden som hör till nätverket Natura 2000.

112 § Ägarens rätt att kräva inlösen efter beslut om godkännande av ett naturskyddsprogram. Paragrafen motsvarar i huvudsak 51 § i den gällande lagen, men det föreslås att markägarens rätt att kräva inlösen utvidgas också till Natura 2000-områden. I enlighet med gällande lag har, när fyra år har förflutit från ett beslut att godkänna ett naturskyddsprogram och beslutet har vunnit laga kraft, ägaren till ett område som ingår i programmet rätt att kräva att området inlöses, om programmet inte har genomförts i detta område eller det inte har överenskommit om saken. I enlighet med motiveringen till den gällande lagen ska staten ges skälig tid för de administrativa och ekonomiska arrangemang som genomförandet av skyddet kräver. Tid har ansetts behövligt även för att inlösningskrav som hopar sig inte ska medföra svårigheter för statsfinanserna. I motiveringen till den gällande lagen konstateras också att de områden som ingår i nätverket Natura 2000 ska skyddas inom sex år från kommissionens beslut. På motsvarande sätt som i fråga om naturskyddsprogram föreslås det att det till paragrafen fogas en bestämmelse om att ägaren till ett område vars skydd enligt statsrådets principbeslut om genomförande av nätverket

Natura 2000 ska genomföras med metoder enligt naturvårdslagen ska ha rätt att kräva att området löses in när fyra år har förflutit från det att statsrådets principbeslut meddelades. Detta tillägg anknyter till den utvidgning som föreslås i lagens 47 § och på basis av vilken närings-, trafik- och miljöcentralen utan markägarens ansökan eller samtycke som naturskyddsområde kan inrätta också ett sådant privatägt område vars skydd enligt statsrådets principbeslut om genomförande av nätverket Natura 2000 ska genomföras med metoder enligt naturvårdslagen.

Inlösningskravet görs gällande genom att man hos Lantmäteriverket ansöker om ett förordnande om inlösningsförrättning. Lantmäteriverket ska då bestämma att förrättningen ska verkställas och utse förrättningsmän för detta ändamål. Paragrafen gäller inte riksomfattande skyddsprogram och skyddsbeslut som har godkänts före lagens ikraftträdande.

113§ Statens ersättningskyldighet. I paragrafen föreskrivs det om statens ersättningskyldighet. I 53 § i den gällande lagen anges de beslut enligt naturvårdslagen som omfattas av ersättningskyldigheten. I fråga om dessa föreslås det inga ändringar i sak. Det föreslås dock att paragrafen kompletteras i fråga om vissa nya skyddsbeslut som föreslås här. Dessa är i 83 § avsedda beslut om avgränsning för skydd av nya arter som påträffas i landet, i 79 § 3 mom. avsedda temporära beslut om avgränsning av en förekomstplats, i 75 § avsedda förbud som gäller skydd av boträd och i 67 § avsedda förbud mot att försämra strikt skyddade naturtyper. Dessutom ska uppgiften att besluta om ersättning för temporärt åtgärdsförbud överföras från närings-, trafik- och miljöcentralen till Lantmäteriverket.

Det föreslagna 2 mom. preciseras dessutom så att när ersättningströskeln överskrids kan hänsyn tas till de sammanlagda konsekvenserna av de förbud, beslut och fridlysningsbestämmelser som avses i 1 mom. (i sig eller tillsammans) för fastighetsägaren eller innehavaren av en särskild rättighet.

I 1 och 2 mom. ställs det för områdets ägare eller innehavaren av en särskild rättighet upp en ersättningströskel, som när denna tröskel överskrids har möjlighet att kräva ersättning för den olägenhet som naturvården medför. Ersättningströskeln avspeglar grundlagens 20 §, enligt vilken var och en bär ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet, och därför är också markägarna skyldiga att tåla att naturskyddet i viss mån begränsar användningen av deras områden. Denna skyldighet att tåla olägenheter bör anses ha accentuerats ytterligare sedan den gällande lagen stiftades, till vilka delar man kan hänvisa till det som konstaterats i samband med propositionens konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna. Det föreslås dock inte att tröskeln för olägenhet höjs.

Som ersättningströskel föreslås i enlighet med den gällande lagen *betydelsefull olägenhet* för fastighetsägaren eller innehavaren av en särskild rättighet. Bland annat i den gällande markanvändnings- och bygglagen (43 §), lagen om fornminnen (12 §) och terrängtrafiklagen (16 §) har man omfattat begreppet *betydande olägenhet*. I skogslagen (11 §) används begreppet *skada som inte är ringa*. Enligt motiveringen till den gällande lagen har betydelsefull olägenhet ansetts vara större än ringa olägenhet men mindre än betydande olägenhet. Betydelsefull olägenhet ska ställas i relation till markägarens markinnehav i området. Om begränsningen gäller hela fastigheten, är det uppenbart att denna orsakat ägaren betydelsefull olägenhet snarare än om begränsningen enbart gäller en del av en kanske mycket stor fastighet. Däremot ska också den eventuella nytta som naturvården har för markägarens övriga områden i närheten beaktas vid bedömningen. Om ersättningströskeln överskrids och områdets ägare alltså har rätt till ersättning, ska markägaren få full ersättning för hela den olägenhet som orsakas ägaren. Lagförslaget påverkar inte heller de ersättningsprinciper om vilka det föreskrivs i inlösningslagen. Om utgången alltså blir inlösen i stället för ersättningsförfarande, får markägaren alltid inlösningsersättning enligt det gängse pris som bestäms för området med stöd av inlösningslagen.

Fridlysningsbestämmelser om skyddet av naturtyper samt av förekomstplatser för arter som kräver särskilt skydd, skydd av nya arter och botråd ingår i förslaget. I fråga om skyddade naturtyper är det förbjudet att förstöra eller försämra förekomster som är viktiga för bevarandet av dem, i fråga om strikt skyddade naturtyper att äventyra deras tillstånd och i fråga om förekomstplatsen för en art att vidta åtgärder som förstör eller försämrar förekomstplatsen. Försämring av förekomstplatsen för nya arter eller för vetenskapen tidigare okända arter kan förbjudas för en tid av högst tio år. Dessutom ska de stora rovfåglarnas botråd, där boet används upprepade gånger och är klart synligt, vara fridlysta.

Alla åtgärder är inte nödvändigtvis förbjudna på de områden som omfattas av fridlysningsbestämmelserna. I många fall kan den planerade åtgärden vara sådan att den kan vidtas utan att skyddet äventyras, och i vissa situationer kan de skyddade naturtyperna eller arternas livsmiljöer till och med dra nytta av åtgärderna. Då återstår för närings-, trafik- och miljöcentralen bara att konstatera situationen, och ersättningsfrågan tas inte alls upp till prövning. Detsamma gäller om närings-, trafik- och miljöcentralen med stöd av 68 eller 85 § beviljar sökanden tillstånd att avvika från förbudet.

I 4 mom. föreskrivs det om situationer där det inte på förhand på ett tillförlitligt sätt går att bedöma om den betydelsefulla olägenhet ett förbud enligt 81 § 2 mom. orsakar kommer att vara bestående. Bestämmelsen motsvarar 53 § 4 mom. i den gällande lagen. Momentet fogades genom RP 76/2003 rd till lagen först på basis av miljöutskottets betänkande MiUB 6/2004 rd. I enlighet med miljöutskottets motivering tillåter bestämmelsen att man vid förrättningen bestämmer att den i 1 mom. avsedda ersättningen ska betalas för viss tid. Bestämmelsen är avsedd för situationer där man starkt kan misstänka att den betydelsefulla olägenheten av skyddet är temporär. Detta kan bli aktuellt för arter enligt bilaga IV a till habitatdirektivet vilkas parnings- och rastplatser inte nödvändigtvis är permanenta. Också då är den bästa utvägen att fridlysa området för viss tid genom frivillig överenskommelse. Bestämmelsen om tidsbegränsad ersättning är avsedd för fall då överenskommelse inte kan nås. Om bestämmelsen inte fanns skulle man vara tvungen att betala ersättning för ett i allt trots att det är uppenbart att olägenheten är temporär. I bestämmelsen föreskrivs att en tidsbegränsad ersättning kan fastställas för högst tio år. Tiden beror på vilken art som ska skyddas och kan följaktligen vara kortare. Om olägenheten fortsätter efter att tiden har löpt ut ska den i regel betraktas som bestående. Detta är en undantagsbestämmelse avsedd för fall när det är uppenbart att såväl förbudet (parnings- och rastplatsen) som olägenheten till följd av förbudet (förhindrad åtgärd) är temporära. Tillämpningen av bestämmelsen förutsätter således till exempel att en åtgärd eller ett projekt som inte kan genomföras på grund av förbudet får genomföras senare trots dröjsmålet. Om detta inte är möjligt betalas ersättning enligt huvudregeln.

I 5 mom. ingår dessutom en närmast informativ hänvisning till ersättning för olägenhet som orsakas av att ett tillstånd enligt markanvändnings- och bygglagen eller marktäcktslagen vägras samt en bestämmelse om hur den särskilda skyldighet enligt 10 § i skogslagen som gäller användningen av skogarna görs skälig

114 § Begränsningar av ersättningsskyldigheten. Paragrafen innehåller en begränsning av ersättningsskyldigheten motsvarande den som ingår i 53 § 5 mom. i den gällande lagen för fall där skadan orsakas av att naturvårdsmyndigheten med stöd av 38 § fattat ett beslut om förbud eller begränsning eller med stöd av 39 § 1 mom. vägrat ett tillstånd. Med avvikelse från 113 § 1 mom. 4 punkten föreligger således inte rätt till ersättning, om det enligt någon annan lag finns ett särskilt hinder för beviljande av tillstånd eller genomförande av en åtgärd. Dessa situationer räknas upp i 1–4 punkten i paragrafen. På samma sätt som enligt den gällande lagen föreligger rätt till ersättning inte heller med stöd av 5 punkten, om olägenheten orsakas staten, kommunen eller en samkommun.

115 §. Förfarandet i ersättningsärenden. Enligt 1 mom. ska en ersättningsförrättning kunna inledas genom en ansökan hos Lantmäteriverket som förordnar att förrättningen ska inledas, om en överenskommelse inte har kunnat nås om ersättning eller andra alternativa sätt att genomföra skyddet. Vid förrättningen ska frågan om ersättningskyldighet utredas på tjänstens vägnar. Både när det gäller frågan om ersättningskyldighet och när det gäller själva ersättningen kan parterna söka ändring hos jorrdomstolen och vidare hos högsta domstolen.

Avsikten med den sista meningen i 2 mom. är att undvika onödiga ansökningar om tillstånd till undantag. Om det är uppenbart att man på grund av målen för skyddet inte kan tillåta någon form av verksamhet som medför ekonomisk vinning, kan ersättningsförfarande inledas utan tillstånd till undantag. Förutsättningarna för beviljande av tillståndet ska avgöras såsom en prejudiciell fråga i inlösningsförrättningen. Om det vid förrättningen uppstår oklarhet om möjligheterna att bevilja tillstånd till undantag, ska närings-, trafik- och miljöcentralens utlåtande om saken fogas till förrättningshandlingarna.

Paragrafens 3 mom. innehåller behövliga hänvisningar till inlösningslagen. Enligt inlösningslagen ska ränta betalas på ersättningssumman från det att området tas i besittning. När nyttjanderätten begränsas är det dock inte fråga om besittningstagande. Därför föreslås det att en ränta på sex procent ska betalas på ersättningen för begränsad nyttjanderätt enligt 95 § 1 mom. i inlösningslagen, räknat från den dag då områdets ägare hos Lantmäteriverket har ansökt om förordnande av inlösningsförrättning. Vid inlösnings- och ersättningsförfarandet ska 97 § i inlösningslagen iakttas.

116 § Statens inlösningsrätt. I paragrafen föreskrivs det om statens inlösningsrätt. Paragrafens 1 och 3 mom. motsvarar till sitt innehåll 52 § i den gällande lagen. Enligt 1 mom. har statsrådet för att inrätta ett naturskyddsområde eller för att på något annat sätt genomföra det skydd som avses i denna lag rätt att besluta om att lösa in fast egendom och särskilda rättigheter till staten. Detta innebär att föremålet för inlösen kan vara inte bara äganderätt utan även begränsade nyttjanderätter. Vid förfarandet ska inlösningslagen iakttas.

Ordalydelsen i 2 mom. förtydligas, men det föreslås inga ändringar i paragrafens innehåll och syfte eller i förutsättningarna för inlösen. Enligt paragrafen krävs det inte heller i fortsättningen tillstånd av statsrådet för inlösen av ett sådant område som ingår i ett naturskyddsprogram som har vunnit laga kraft eller enligt ett lagakraftvunnet beslut av statsrådet hör till ett område som enligt denna lag avses ingå i nätverket Natura 2000, utan miljöministeriet kan fatta beslutet. Redan i enlighet med vad som konstateras i motiveringen till den gällande lagen har syftet med detta varit bland annat att minska antalet ärenden som behandlas vid statsrådets allmänna sammanträde. När statsrådet godkänner ett naturskyddsprogram eller beslutar om områden som ska ingå i nätverket Natura 2000 har det redan en gång tagit ställning till frågan och ansett området vara av riksomfattande betydelse för naturskyddet. Någon ny behandling i statsrådet är inte heller nödvändig med tanke på statens medelsförvaltning, eftersom skyddsområdena förvärvas inom ramen för de anslag som anvisats i budgeten. Rättsskyddet för områdets ägare eller innehavare förutsätter inte heller en ny behandling i statsrådet, eftersom lagligheten i miljöministeriets beslut alltid kan föras till högsta förvaltningsdomstolen för prövning. Liksom enligt den gällande lagen kan miljöministeriet besluta om inlösningsstillstånd också när områdets gränser i liten utsträckning avviker från naturskyddsprogrammet eller området inom nätverket Natura 2000. Framför allt i de äldre skyddsprogrammen är avgränsningen av skyddsområdena inte längre helt aktuell. Inlösen enligt dessa gränser kan också vara lantmäteritekniskt svårt.

I 3 mom. ingår en bestämmelse som motsvarar 52 § 3 mom. i den gällande lagen och enligt vilken underhandlingar ska föras med markägaren innan en inlösen som avses i 1 eller 2 mom. företas, om detta är möjligt utan avsevärda svårigheter. Bakgrunden till bestämmelsen är 4 § 1

mom. i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter, enligt vilket inlösen inte får verkställas bland annat i det fall att inlösningens syfte lika väl kan nås på något annat sätt. Detta har ansetts betyda att det först ska underhandlas om saken med områdets ägare, om detta bara är praktiskt möjligt. Situationer där det inte är möjligt att underhandla med alla ägare på förhand, åtminstone inte utan avsevärda svårigheter, uppstår i allmänhet när det finns ett stort antal delägare i ett dödsbo eller ett stort skifteslag, eller vid andra former av samägande.

117 § Periodisering av ersättningarna. Paragrafen motsvarar delvis 54 § i den gällande lagen. Enligt motiveringen till den gällande lagen är det, när naturvårdsmyndigheten så vill, möjligt att dela upp ersättningen på högst fyra årliga betalningsposter. Närmare bestämmelser om detta utfärdas genom förordning. Möjligheten att periodisera ersättningen behövs i synnerhet när en stor mängd ersättningsansökningar anhängiggörs samtidigt. Periodiseringen gör också att skyddet kan genomföras smidigare, och ägarna får visshet om att ersättningarna betalas ut enligt en viss tidtabell. Ränta ska betalas enligt samma grunder som i 115 § 4 mom., som gäller statens ersättningssskyldighet.

118 § Vissa avgiftsfria beslut. Paragrafen motsvarar i övrigt 70 § i den gällande lagen, men det föreslås att paragrafen kompletteras med en hänvisning till beslut om avgränsning för nya arter som påträffats, som ska vara avgiftsfria. Enligt motiveringen till den gällande lagen är enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) beslut som statliga myndigheter meddelar på ansökan i regel avgiftsbelagda. Det kan dock inte anses skäligt att till exempel en markägare som har ansökt om inrättande av ett naturskyddsområde eller fridlysning av ett naturminnesmärke på sitt område ska bli tvungen att betala för det. Därför har det i naturvårdslagen ingått en bestämmelse enligt vilken det inte ska tas ut någon avgift för beslut om naturskyddsområden, landskapsvårdsområden och naturminnesmärken. Det är inte heller motiverat att ta ut någon avgift för de beslut som myndigheterna fattar för att fastställa gränserna för naturtyper och förekomstplatser för arter. När områdets ägare däremot ansöker om tillstånd att få avvika från en bestämmelse som meddelats med stöd av lag finns bestämmelser om att beslut ska vara avgiftsbelagda i lagen om grunderna för avgifter till staten.

13 kap. Informationshanteringen inom naturvården, delgivning av beslut och information om beslut

Enligt förslaget ska det till naturvårdslagen fogas ett nytt kapitel om informationshanteringen inom naturvården. I kapitlet tas det också in bestämmelser om delgivning av beslut som meddelas med stöd av naturvårdslagen och om information om beslut, och dessa bestämmelser motsvarar bestämmelserna i den gällande naturvårdslagen.

Den gällande naturvårdslagen innehåller inga bestämmelser om hantering av naturinformation eller om datasystem för den, utan allmänna bestämmelser om detta finns i naturvårdsförordningen. I 3 § i den gällande naturvårdsförordningen föreskrivs det om datasystemet för naturvården, i vilket det enligt förordningen antecknas beslut som fattats med stöd av naturvårdslagen samt övriga uppgifter som är nödvändiga för planering, förverkligande, övervakning och forskning som gäller naturvård och landskapsvård, så som miljöministeriet närmare bestämmer. Genom förslaget uppdateras de gällande bestämmelserna om datasystemet för naturvården och överförs till lagen. Samtidigt kompletteras bestämmelserna så att de motsvarar bland annat kraven i dataskyddslagstiftningen och lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), och bestämmelserna förenhetligas också särskilt i förhållande till det datasystem för miljövårdsinformation som avses i miljöskyddslagen (222 och 223 §).

I samband med beredningen av revideringen av naturvårdslagen har det konstaterats att den gällande regleringen behöver utvecklas för att förbättra hanteringen av naturinformation och

uppdatera regleringen, och att bestämmelser om datasystemet för naturvården ska finnas i lag. Vid beredningen har det dessutom konstaterats att det finns ett behov av att förtydliga och för-
enhetliga de centrala aktörernas uppgifter och ansvar i den övergripande arkitekturen för hanter-
ingen av naturinformation. Genom det nya kapitlet förtydligas och för enhetligas myndigheter-
nas ansvar och informationsstrukturer i fråga om informationsresurserna för naturvården. Syftet
är dessutom att även på ett mer allmänt plan främja hanteringen av naturinformation samt
elektroniska förfaranden, medborgarnas deltagande och ett effektivare utnyttjande av naturin-
formation i beslutsfattandet. I förhållande till det redan etablerade datasystemet för miljöför-
valdsinformation medför för enhetligandet att effektivitetsvinsterna till följd av de enhetliga systemen
stärks och förtydligas och att miljömyndigheternas verksamhet när det gäller förvaltningen av
datasystemen förtydligas i sin helhet.

Eftersom bestämmelserna om delgivning av beslut i den gällande naturvårdslagen nyligen har
ändrats genom en lag om ändring av naturvårdslagen (1406/2019), ansågs det vid beredningen
motiverat att det i dessa bestämmelser inte görs några betydande ändringar i detta sammanhang.
Vid beredningen har det också identifierats mer omfattande utvecklingsbehov som gäller ut-
vecklingen av informationshanteringen inom naturvården och datasystemet för naturvården som
helhet och i förhållande till miljöförvaltningens andra datasystem. Genomförandet av Europa-
parlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation och
om upphävande av rådets direktiv 90/313/EEG (nedan *miljöinformationsdirektivet*) förutsätter
dessutom att den nationella regleringen vidareutvecklas i fråga om bland annat bestämningen
av och öppenheten i den miljöinformation som avses i direktivet. Detta kommer att genomföras
i ett separat fortsatt projekt där även bestämmelserna om delgivning av och information om de
beslut som avses i naturvårdslagen ska behandlas. Dessutom pågår som bäst en revidering av
lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan *offentlighetslagen*), där
avsikten är att uppdatera den allmänna lagen bland annat till den del att förhållandet mellan
offentligheten för myndigheternas handlingar och skyddet för personuppgifter förtydligas och
det utreds huruvida tillämpningsområdet för offentlighetslagen ska utvidgas till dem som sköter
offentliga förvaltningsuppgifter. Dessa omständigheter är av betydelse också med tanke på da-
tasystemet för naturvården som helhet. Behoven av att vidareutveckla naturvårdslagen bestäms
delvis utifrån om det i offentlighetslagen kommer att föreskrivas närmare om bland annat be-
greppet myndighet samt om undantag från handlingars offentlighet enligt miljöinformationsdi-
rektivet.

De datasystem som används inom miljöförvaltningen har under de senaste åren utvecklats så att
den digitala verksamhetsmiljön kan utnyttjas i allt större omfattning i myndigheternas besluts-
fattande och i kommunikationen som rör det. I praktiken har denna utveckling lett till att data-
systemen allt oftare används samtidigt av flera olika myndigheter. Kunderna har i sin tur allt
oftare möjlighet att registrera uppgifter om sin verksamhet direkt i systemen och att i systemen
följa myndigheternas beslutsfattande i ärenden som gäller dem. I en verksamhetsmiljö med
många aktörer är det emellanåt svårt att få en uppfattning om vem av de aktörer som deltar i
utvecklandet och användandet av systemet och upprätthållandet av dess innehåll som slutligen
svarar för den behandling av personuppgifter som sker i systemet och för behandlingens lagen-
lighet. I de föreslagna bestämmelserna beaktas också de centrala skyldigheter och ansvar som
baserar sig på dataskyddslagstiftningen. Att ansvaren förtydligas har konsekvenser för rättssä-
kerheten för förvaltningens kunder, eftersom de registrerade enligt den allmänna dataskydds-
förordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679) alltid får utöva sina
rättigheter i förhållande till den som svarar för behandlingen. Som en sådan grund för behand-
ling av personuppgifter som avses i den allmänna dataskyddsförordningen kan i fråga om data-
systemet för naturvården vanligen betraktas artikel 6.1 c eller 6.1 e i förordningen eller båda.
Till dessa delar är det fråga om situationer där behandlingen av personuppgifter är nödvändig
för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c)

eller för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e). I vissa fall kan det också vara fråga om att den registrerade har lämnat sitt samtycke (artikel 6.1 a) eller att ett avtal i vilket den registrerade är part fullgörs eller att åtgärder vidtas på begäran av den registrerade innan ett sådant avtal ingås (artikel 6.1 b).

Sådan behandling av personuppgifter som hänför sig till datasystemet för naturvården enligt 13 kap. i naturvårdslagen omfattas av dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Nationell lagstiftning som preciserar dataskyddsförordningen är möjlig i de fall när dataskyddsförordningen uttryckligen ger medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme. Handlingsutrymmet kan användas när behandlingen av personuppgifter grundar sig på artikel 6.1 c eller 6.1 e i dataskyddsförordningen, det vill säga när behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige eller för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden för behandlingen. Preciserande lagstiftning kan i dessa fall innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i dataskyddsförordningen, bland annat bestämmelser om villkoren för behandlingens lagenlighet, typen av uppgifter som behandlas, registrerade, lagringstid, ändamålsbegränsningar och typer av behandling. Medlemsstaternas nationella rätt ska enligt artikel 6 uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. Med beaktande av dataskyddsförordningens direkta tillämplighet och grundlagsutskottets tolkningspraxis under senare tid när det gäller bestämmelser i lag (se särskilt GrUU 14/2018 rd) bör användningen av speciallagstiftning begränsas enbart till det som är nödvändigt.

I 13 kap. i naturvårdslagen utnyttjas det nationella handlingsutrymmet enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen i fråga om de uppgifter som ska registreras i datasystemet, uppdateringen av och riktigheten hos uppgifter, utlämnandet och erhållandet av uppgifter samt offentliggörande av uppgifter. Datasystemet för naturvården förvaltas för att man vid skötseln av uppgifter enligt naturvårdslagen ska kunna registrera, behandla och använda uppgifter om den biologiska mångfalden och om de verksamheter som påverkar den. Syftet med den föreslagna naturvårdslagen är att trygga den biologiska mångfalden, värna naturens skönhet och landskapets värde, främja anpassning till klimatförändringen, stödja hållbart nyttjande av naturtillgångarna och av naturmiljön, öka medborgarnas naturkänedom och miljömedvetenhet och främja naturforskningen. För att förverkliga dessa syften ska naturvården utformas så att en bevarandestatus som är gynnsam för landets naturtyper och vilda arter kan uppnås och bibehållas. Syftet med datasystemet för naturvården är att främja verkställigheten av och tillsynen över lagen samt uppföljningen av tillståndet hos den biologiska mångfalden och naturskyddsplaneringen. Detta kan anses vara behövligt med tanke på det allmänna intresset.

De bestämmelser som föreslås i propositionen kan även anses vara proportionerliga på det sätt som avses i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen.

I fråga om termerna som gäller datasystemet för naturvården hänvisas det till definitionerna i den allmänna dataskyddsförordningen och i 2 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen. Enligt definitionerna i den lagen avses med informationssystem ett helhetsarrangemang som består av databehandlingsutrustning, programvara och annan databehandling. Med informationsmaterial avses en datauppsättning som består av handlingar och annan motsvarande information och har samband med en viss myndighetsuppgift eller myndighetstjänst, och med informationslager avses en uppsättning informationsmaterial som används för en myndighets uppgifter eller övriga verksamhet och som hanteras med hjälp av informationssystem eller manuellt. Med tekniskt gränssnitt avses för sin del en kommunikationsmetod för elektroniskt informationsutbyte mellan två eller flera informationssystem. I den allmänna

dataskyddsförordningen definieras bland annat personuppgifter, behandling, register och personuppgiftsansvarig.

119 § Datasystemet för naturvården. I paragrafen föreskrivs det om helheten av informationslager inom naturvården och om de för behandlingen av dem använda system för vilka begreppet datasystemet för naturvården används. I verkligheten är det inte fråga om ett enda datasystem, utan om en helhet som består av flera informationslager och informationssystem.

Paragrafens 1 mom. innehåller en informativ bestämmelse om innehållet i datasystemet. Enligt paragrafen består datasystemet för naturvården av uppgifter om biologisk mångfald och de verksamheter som inverkar på den. Datasystemet ska användas för hantering och behandling av uppgifter som hänför sig till tillämpningen och verkställigheten av lagen, för naturskyddsplanering och för tillsynen enligt denna lag samt för uppföljning, bedömning och forskning som gäller den biologiska mångfalden.

I 2 mom. i paragrafen föreskrivs det om datasystemets struktur. Datasystemet för naturvården omfattar uppgifter som registreras eller har registrerats i de datasystem, register och ärendehanteringssystem inom miljöministeriets förvaltningsområde som förvaltas av miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralerna, Forststyrelsen, Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseet. Dessa system och register inom miljöförvaltningen är i nuläget bland annat följande:

- ULJAS-informationssystemhelheten, via vilken det är möjligt att registrera, använda och hantera informationsmaterial som gäller skyddsområden (uppgifter om skyddsområden, därmed anslutna uppgifter om naturtyper, arter, leder och konstruktioner), samt att planera skyddsområdena och användningen och vården av dem.
- Finlands Artdatacenter, via vilket det är möjligt att registrera, hantera, bläddra bland och använda artuppgifter. I Finlands Artdacenters informationshanteringssystem förvaltar Naturhistoriska centralmuseet som primärdata artuppgifter, observationer av arter och uppföljningsmaterial i vårt lands naturvetenskapliga samlingar och dessutom som sekundärdata uppgifter som har kopierats från andra primärsystem för artuppgifter. Hela informationslagret är tillgängligt för myndigheterna i sin ursprungliga form i fråga om alla uppgifter och tillgängligt för alla som öppen data, dock med en begränsning i fråga om sensitiva uppgifter.
- Databasen för Natura 2000.
- Finlands miljöcentrals informationssystem som gör det möjligt att registrera, åse och hantera till exempel naturinformation som gäller arter, naturtyper och miljövariabler. Finlands miljöcentrals informationssystem är delvis öppet tillgängliga och delvis interna arbetsredskap för Finlands miljöcentral eller miljöförvaltningen. Finlands miljöcentral producerar också geodatamaterial samt lösningar för gränssnitt, åseende av information och nedladdningstjänster.
- Närings-, trafik- och miljöcentralernas ärendehanteringssystem USPA, till den del det i systemet registreras sådan information om beslut och tillsyn som gäller naturvården.
- Forststyrelsens nuvarande ärendehanteringssystem ASSI samt ärendehanteringssystemet TAMMI, som är i den fas att det ska tas i bruk, till den del det i dem registreras sådan information om beslut och tillsyn som gäller naturvården.

Det är inte möjligt att i lag uttömmande föreskriva om strukturen hos datasystemet för naturvården och om systemets delar, eftersom datasystem utvecklas kontinuerligt inom miljöförvaltningen, och nya system vid behov tas i bruk eller ersätter tidigare system. Till den del de olika delsystemen i datasystemet för naturvården utgör personregister innehåller den nationella lagstiftningen om myndigheternas befogenheter bestämmelser om de myndighetsbefogenheter som förutsätts enligt artiklarna 6.1 c och 6.1 e i den allmänna dataskyddsförordningen och som utgör den rättsliga grunden för behandlingen av personuppgifter. Grunden för befogenheterna behandlas närmare nedan.

Registerförare för systemen är miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralen, Forststyrelsen, Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseet. Förvaltandet av systemen innebär tekniskt underhåll där registerföraren svarar för ett informationssystemets användbarhet och informationssäkerhet och för att uppgifterna bevaras. Utöver det tekniska underhållet har det för systemen även fastställts personuppgiftsansvariga enligt den allmänna dataskyddsförordningen till den del systemen innehåller personuppgifter. För tydlighetens skull är det skäl att konstatera att registerförarens skyldigheter delvis skiljer sig från den personuppgiftsansvariges, vars ansvar fastställs annanstans. Det behövs både registerförare och personuppgiftsansvariga, eftersom förhållandena mellan produktionen av data och informationssystemens innehåll och underhåll varierar.

Paragrafens 2 mom. innehåller också en hänvisningsbestämmelse om de uppgifter som ska registreras i systemet. I fråga om naturvårdslagen föreskrivs det om dessa i nästa paragraf. Eftersom bestämmelserna om skydd av naturtyper har delats in i enlighet med principen om sektorsansvar bland annat mellan naturvårdslagen och vattenlagen, föreslås det dessutom att uppgifter om undantagsbeslut som gäller naturtyper enligt vattenlagen ska registreras även i datasystemet för naturvården med tanke på enhetligheten och uppföljningen. Bestämmelser om dessa finns i 18 kap. 1 och 2 § i vattenlagen (i förslaget ingår ett förslag till ändring av vattenlagen). Uppgifter kan registreras i datasystemet som en dataöverföring i maskinläsbar form via ett tekniskt gränssnitt, om det finns ett sådant. Bestämmelser om lämnande av uppgifter via ett tekniskt gränssnitt eller en elektronisk förbindelse finns i informationshanteringslagen. I 22–24 § i informationshanteringslagen finns det bestämmelser om sätt att elektroniskt överföra uppgifter via tekniska gränssnitt eller elektroniska förbindelser.

För att syftet med datasystemet ska uppnås bör det innehålla bland annat uppgifter om naturtyper, arter, naturskyddsområden och fridlysningsbestämmelserna för dem, samt uppgifter om beslut som fattats och undantag som beviljats med stöd av lag. Systemet innehåller personuppgifter endast i den mån det behövs för att syftet med systemet ska uppnås. Sådana personuppgifter är till exempel målområdet för ett avtal eller beslut som har ingåtts med stöd av naturvårdslagen, inklusive ett tillstånd till undantag, och avtalspartens eller den persons namn som beslutet gäller, eller namnet på den som äger marken i naturskyddsobjektet samt målfastigheten. Grunden för behandlingen kan anses uppfylla de krav på allmänt intresse och proportionalitet som avses i artikel 6.3 i den allmänna dataskyddsförordningen.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om datasystemets personuppgiftsansvariga när det gäller de personuppgifter som datasystemet för naturvården innehåller. Bestämmelsen utnyttjar det nationella handlingsutrymmet enligt artikel 4.7 i den allmänna dataskyddsförordningen. Enligt artikel 4.1 i den allmänna dataskyddsförordningen avses med personuppgifter varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person. Med personuppgiftsansvarig avses enligt artikel 4.7 en aktör som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. Att den personuppgiftsansvarige fastställs kan anses vara särskilt viktigt när den personuppgiftsansvarige är en myndighet. Enligt den föreslagna

lagen ska det finnas flera personuppgiftsansvariga på samma sätt som det ska finnas flera registerförare. Personuppgiftsansvariga är miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralen, Forststyrelsen, Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseet i fråga om de uppgifter som de registrerat. De personuppgiftsansvariga ska i sin egen verksamhet och i de delar av ett datasystem som de förvaltar svara för den personuppgiftsansvariges skyldigheter och ansvar enligt dataskyddslagstiftningen (den allmänna dataskyddsförordningen, dataskyddslagen).

Varje personuppgiftsansvarig har den rätt att behandla personuppgifter som avses i artikel 6.1 i förordningen. Den rättsliga grunden för de personuppgiftsansvarigas behandling tas upp närmare i följande stycken. Personuppgifter ska behandlas i enlighet med de principerna för behandling som anges i artikel 5 i förordningen. Den personuppgiftsansvarige är skyldig att visa att bestämmelserna i artikel 5 efterlevs. Med behandling av personuppgifter avses enligt artikel 4.2 i dataskyddsförordningen en åtgärd eller kombination av åtgärder beträffande personuppgifter eller uppsättningar av personuppgifter, oberoende av om de utförs automatiserat eller ej, såsom insamling, registrering, organisering, strukturering, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning, användning, utlämning genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt, justering eller sammanförande, begränsning, radering eller förstöring. I artikel 24 i den allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs det om den personuppgiftsansvariges ansvar. Den personuppgiftsansvarige ska enligt artikeln genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen utförs i enlighet med denna förordning.

I förordningens artikel 86 om behandling och allmänhetens tillgång till allmänna handlingar fastställs det att personuppgifter i allmänna handlingar som förvaras av en myndighet eller ett offentligt organ eller ett privat organ för utförande av en uppgift av allmänt intresse får lämnas ut av myndigheten eller organet i enlighet med den unionsrätt eller den medlemsstats nationella rätt som myndigheten eller det offentliga organet omfattas av, för att jämka samman allmänhetens rätt att få tillgång till allmänna handlingar med rätten till skydd av personuppgifter i enlighet med denna förordning. Enligt förordningens artikel 88.1 om behandling i anställningsförhållanden får medlemsstaterna i lag eller i kollektivavtal fastställa mer specifika regler för att säkerställa skyddet av rättigheter och friheter vid behandling av anställdas personuppgifter i anställningsförhållanden, särskilt när det gäller rekrytering, genomförande av anställningsavtalet inklusive befrielse från i lag eller kollektivavtal stadgade skyldigheter, ledning, planering och organisering av arbetet, jämställdhet och mångfald i arbetslivet, hälsa och säkerhet på arbetsplatsen samt skydd av arbetsgivarens eller kundens egendom men också när det gäller att såväl kollektivt som individuellt utöva och komma i åtnjutande av rättigheter och förmåner som är knutna till anställningen samt att avsluta anställningsförhållandet.

Den rättsliga grunden för behandlingen av personuppgifter i datasystemet för naturvården kan vara följande led i artikel 6.1 i den allmänna dataskyddsförordningen: a (samtycke), b (behandlingen är nödvändig för att fullgöra ett avtal i vilket den registrerade är part eller för att vidta åtgärder på begäran av den registrerade innan ett sådant avtal ingås), c (behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige) och e (behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning). Den rätt att behandla personuppgifter som de personuppgiftsansvariga för datasystemet för naturvården har grundar sig på den lagstiftning som gäller myndigheter som är personuppgiftsansvariga, det vill säga 24 § i reglementet för statsrådet (262/2003), 3 § 1 mom. 9 punkten och 2 mom. 3 punkten samt 3 a § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009), 2 § och 5 § 2 mom. i lagen om Forststyrelsen och 1 § i lagen om Finlands miljöcentral (1069/2009) samt i fråga om Naturvetenskapliga centralmuseet 72 § i universitetslagen (558/2009).

RP 76/2022 rd

Datasystemet för naturvården innehåller flera system av vilka en del kan klassificeras som personregister, eftersom de utöver naturinformation även innehåller personuppgifter. Exempel på system som hör till datasystemet för naturvården är.

- Informationssystemet för skyddsområden SATJ: Med Forststyrelsens informationssystem för skyddsområden (en del av informationssystemshelheten för geografisk information Uljas) upprätthålls grundläggande uppgifter om naturskyddsobjekt på statlig och privat mark. Systemet används för beredningen av objekt som ska inrättas som naturskyddsområden eller som ska förvärfvas till staten samt av markbyten. I systemet kan i anslutning till objekten registreras de uppgifter som behövs för identifiering av fastighetsägare eller innehavare av nyttjanderätt till en fastighet samt de kontaktuppgifter som behövs för att nå en kontaktperson.
- Informationssystemet för serviceutrustning PAVE: Med Forststyrelsens system PAVE (en del av informationssystemshelheten för geografisk information Uljas) förvaltas i huvudsak uppgifter om byggnader, konstruktioner, leder och arkeologiska objekt i statens områden. I systemet kan registreras de åtgärder som planeras för byggnader, konstruktioner och delar av leder och i anslutning till åtgärderna vilka aktörer som genomför dem (dessa kan vara aktörer inom Forststyrelsen, utomstående företag, föreningar eller enskilda personer), inklusive kontaktuppgifter. Om underhållet av ett objekt har lagts ut på entreprenad, nämns i tilläggsuppgifterna vanligen aktören i fråga, inklusive kontaktuppgifter. I systemet PAVE sammanställs det åtgärdsplaner av åtgärderna, och i delarna om deltagande kan det i vissa fall finnas uppgifter om de personer som deltar.
- LajiGIS: Med Forststyrelsens system LajiGIS (en del av informationssystemshelheten för geografisk information Uljas) hanteras och uppdateras uppgifter om artobservationer som samlas in i samband med artinventeringar. I systemet registreras också andra uppgifter om skeenden i samband med artinventeringar. Artobservationerna har i systemet i huvudsak samband med de objekt som inventerats och de hotade arterna görs till åtgärdsobjekt för en förekomst och för vilka det registreras åtgärder och hot som gäller förekomsterna. Artobservationer kan också vara förenade med uppgifter om specimen. Systemet används också på andra håll inom miljöförvaltningen.
- SAKTI: Med Forststyrelsens system SAKTI (en del av informationssystemshelheten för geografisk information Uljas) upprätthålls uppgifter om åtgärder för naturvård och restaurering av naturskyddsområden på statlig och privat mark (åtgärdsfigurer och arbetsobjekt) samt på riksnivå uppgifter om vårdbiotopobjekt. Av åtgärdsfigurerna sammanställs arbetsobjekt för vilka det planeras och genomförs restaurerings- och naturvårdsåtgärder. På motsvarande sätt planeras och genomförs det på vårdbiotopobjekt olika vårdåtgärder. I systemet kan det i anslutning till arbetsobjekten och vårdbiotopobjekten registreras kontaktuppgifter till dem som genomför åtgärderna (dessa kan vara Forststyrelsens interna aktörer eller utomstående företag eller föreningar) samt i anslutning till vårdbiotopobjekten kontaktuppgifter till markägarna. Den rättsliga grunden för behandlingen av personuppgifter är artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen vad gäller Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 5 § 2 mom. 1 och 2 punkten i lagen om Forststyrelsen och som gäller skyddande av naturtyper och skötsel av nätverket av naturskyddsområden samt skötsel av övriga land- och vattenområden som är avsedda för skötseln av Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter. Den rättsliga grunden för behandlingen av personuppgifter är i fråga om kontaktuppgifterna till dem som genomför åtgärderna och markägarna artikel 6.1 b i den allmänna dataskyddsförordningen.

RP 76/2022 rd

- SASS: Forststyrelsens system SASS, det vill säga planerings- och uppföljningssystemet för skyddsområden (en del av informationssystemshelheten för geografisk information Uljas), används bland annat vid allmän planering av Natura 2000-områden och vid bedömning av Natura 2000-områdenas tillstånd (NATA) samt vid planering av skötseln och användningen av naturskyddsområden, och vid därmed ansluten uppföljning. Systemet innehåller inte personuppgifter.
- ASSI: Forststyrelsens ärendehanteringssystem ASSI (ärendehanteringssystemet Dynasty 360) används för registrering av handlingar som inkommit till Forststyrelsen för behandling, av Forststyrelsens interna handlingar och handlingar som utgår från Forststyrelsen och av de ärendehelheter som dessa utgör. De uppgifter som ska registreras fastställs i den arkivbildningsplan som avses i arkivlagen (831/1994). De ärenden som öppnats i ärendehanteringssystemet och de handlingar som registrerats med metadata bildar ett ärenderegister som fungerar som ett register över informationsmaterialet, det vill säga ärenden och handlingar. Systemet ASSI ersätts 2021–2022 med det motsvarande systemet TAMMI. Ärendehanteringssystemet innehåller personuppgifter som antecknats i ärendena och handlingarna, såsom avsändarens namn. Uppgifter som ska registreras är kontaktuppgifter, såsom den sändande eller mottagande organisationen eller enskild person, samt deras adress, e-postadress och telefonnummer.
- USPA: Närings-, trafik- och miljöcentralernas ärendehanteringssystem USPA används för registrering av ärenden och handlingar som kommer in till närings-, trafik- och miljöcentralerna för behandling, som behandlas inom centralerna eller skickas från dem och för beredning av ärenden, för beslutsfattande, godkännande, arkivering, information och verkställighet samt för uppföljning av behandlingsfaserna. Personuppgiftsansvarig för systemet USPA är närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (utvecklings- och förvaltningscentret). I fråga om de uppgifter som ska registreras gäller vad som ovan konstateras om uppgifter i Forststyrelsens ärendehanteringssystem.
- Finlands Artdatacenter: Finlands Artdatacenter, som förvaltas av Naturhistoriska centralmuseet, innehåller flera webbplatser och tjänster som behandlar artuppgifter och naturobservationer. Dessa tjänster är bland annat portalen Laji.fi, Webbtjänsten för Rödlistan och portalen Vieraslajit.fi.
- Webbtjänsten för Rödlistan över naturtyper: En webbtjänst som förvaltas av Finlands miljöcentral och där resultaten från 2018 års hotbedömning av naturtyper i Finland presenteras. I tjänsten kan man bläddra bland beskrivningar och fotografier av och bedömningsgrunder för mer än 400 naturtyper, och detta kan göras enligt art, som gruppvisa sammandrag eller till exempel enligt hotfaktorer. I tjänsten finns också utbredningskartor för naturtyper, sammanlagt cirka 150 kartor indelade i rutor på 10 km x 10 km och mer än 260 vanligare kartor enligt den största utbredningen. Webbtjänsten för Rödlistan över naturtyper innehåller ingen exakt lokalisering information eller personuppgifter.
- Informationssystemet för tillstånd CITES: Det informationssystem som förvaltas av Finlands miljöcentral och som innehåller två delar, det vill säga databasen för tillstånd inom EU (EU-intyg) och databasen för tillstånd utanför EU (import- och exporttillstånd i anslutning till CITES-konventionen). I databaserna förs in de uppgifter som behövs för beviljande av tillstånd som det ansökts om och för utarbetande av dem (tillstånden är forbundna och har ett forbundet innehåll), produktion av lagstadgade rapporter samt analys av CITES-händelser som gäller Finland. De personuppgifter som finns i

systemet är desamma som de personuppgifter om ett visst CITES-tillstånd som registreras i Finlands miljöcentralens ärendehanteringssystem.

Nytt är att det i datasystemet för naturvård dessutom ska ingå ett så kallat kompensationsregister med uppgifter om kompensation av försämringar.

Enligt 5 § 2 mom. 1 punkten i lagen om Forststyrelsen består Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter av bland annat uppgifter som föreskrivs i den gällande naturvårdslagen och i författningar om naturskyddsområden som inrättats med stöd av den och 1923 års lag om naturskydd samt förvärv av naturskyddsområden. En av Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter består enligt 5 § 2 mom. 3 punkten i lagen om Forststyrelsen av tillhandahållande av natur- och friluftstjänster i anslutning till användning av naturen för rekreation samt värnande om kulturgendomen.

Miljöministeriet ska dessutom enligt 4 mom. i den föreslagna paragrafen svara för att utveckla datasystemet för naturvårdens innehåll och funktion i samarbete med registerförarna. Genom bestämmelsen skapas en rättslig grund för regelbundet samarbete mellan registerförarna av datasystemet för naturvården i syfte att utveckla datasystemets datainnehåll och funktioner.

Datasystemet för naturvården utvecklas så att det betjänar uppnåendet av syftet med denna lag och främjar skötseln av de myndighetsuppgifter som föreskrivs i lagen. Det kan inte föreskrivas uttömmande om datainnehållet i systemet, utan det behövliga datainnehållet ska bedömas i förhållande till uppnåendet av lagens ovan beskrivna syfte. De myndigheter som nämns i paragrafen ska för sin del förvalta och utveckla systemet så att det är möjligt att registrera och utnyttja behövliga uppgifter med hjälp av systemet. Eftersom det inte är ändamålsenligt att i lag föreskriva om de separata system som ingår i datasystemet för naturvården och som eventuellt ändras i och med utvecklingsarbetet, föreslås det i paragrafens 5 mom. att statsrådet bemyndigas att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om de datasystem och register som innehåller uppgifter som hör till datasystemet för naturvården samt om myndigheternas uppgifter som preciserar lagen och omfattar förvaltningen av dessa system.

120 § Uppgifter som ska registreras i datasystemet för naturvården. I paragrafen föreskrivs det om de uppgifter som ska registreras i datasystemet för naturvården och om de myndigheter som svarar för registreringen av uppgifterna. Myndigheternas registreringsskyldighet är ny. Utgångspunkten för regleringen och föremålet för registrering är de uppgifter som uppkommer i uppgifter enligt naturvårdslagen, och de specificeras i denna paragraf.

Det viktigaste datainnehållet i datasystemet är uppgifter om naturskyddsprogram och naturskyddsområden, naturtyper, arter, områden som hör till nätverket Natura 2000 och naturtyper och arter som förekommer inom dem samt olika administrativa förfaranden och beslut enligt naturvårdslagen, och de informationssystem som behövs för behandlingen av dem finns i huvudsak redan i nuläget. Om registreringen och behandlingen av behövligt datainnehåll förutsätter att befintliga system ersätts eller att helt och hållet nya system tas i bruk, ska vid anskaffningen, förvaltningen och utvecklandet av dessa beaktas de krav som ställs i motiveringen till 119 § och som grundar sig på den allmänna dataskyddsförordningen och informationshanteringslagen samt myndigheternas skyldigheter och ansvar.

I paragrafens 1, 2 och 3 mom. konstateras miljöministeriets, närings-, trafik- och miljöcentralens och Forststyrelsens registreringsansvar. Enligt 4 mom. svarar miljöministeriet dessutom för att de beslut av statsrådet som avses i naturvårdslagen och kommissionens utlåtande enligt 39 § 3 mom. registreras i datasystemet för naturvården.

Enligt 5 mom. ska de myndigheter som följer upp den biologiska mångfaldens tillstånd samt Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseet i datasystemet för naturvården registrera uppgifter om uppföljningen av naturvården. Eftersom flera andra aktörer också genomför och deltar i uppföljningen av naturvården behöver det fastställas att uppföljningsuppgifter får registreras i systemet också av andra aktörer som dessa expertmyndigheter har godkänt.

Enligt 6 mom. är kommuner, samkommuner och landskap mångsidiga producenter och utnyttjare av naturinformation. Kommunerna ska enligt den gällande naturvårdslagen främja natur- och landskapsvården inom sina områden. I kommunerna produceras, används och behövs naturinformation i synnerhet vid planläggning, myndigheternas beviljande av tillstånd och myndighetstillsyn (byggnads- och miljötillsyn), uppförande av byggnader och infrastruktur och planering av dem, planering, användning och vård av friluft- och rekreationsområden samt inom miljö- och skogsvårdsprojekt. Eftersom en enhetlig utveckling av kommunernas system dock medför utmaningar, föreslås det inte att kommuner eller landskapsförbund ska vara skyldiga att registrera den naturinformation som uppkommer i deras verksamhet. Om det inte är möjligt att via till exempel gränssnitt direkt registrera uppgifterna i datasystemet för naturvården, kan kommunen och landskapsförbundet lämna i kommunens verksamhet uppkomna uppgifter om den biologiska mångfalden och de verksamheter som inverkar på den till närings-, trafik- och miljöcentralen, som sedan registrerar uppgifterna i datasystemet för naturvården. På så sätt blir uppgifterna en del av datasystemet för naturvården. Denna regleringslösning motsvarar också 223 § 6 mom. i miljöskyddslagen.

De uppgifter som ska registreras i datasystemet för naturvården innehåller delvis också personuppgifter. Enligt artikel 5.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen ska de personuppgifter som behandlas vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (uppgiftsminimering). Personuppgifter registreras och behandlas i systemet endast i den mån det är behövligt för att målsättningarna ska kunna nås. Personuppgifter som behandlas i systemet är till exempel målområdet för ett avtal eller beslut som har ingåtts med stöd av naturvårdslagen, inklusive ett tillstånd till undantag, och avtalspartens eller den persons namn som beslutet gäller, eller namnet på den som äger marken i naturskyddsobjektet samt målfastigheten.

121 § Uppgifternas kvalitet. I paragrafen föreskrivs det om vissa specialvillkor som gäller naturinformationens kvalitet. Med uppgifternas kvalitet avses här i synnerhet deras tidsmässiga och geografiska omfattning, deras aktualitet samt deras tillförlitlighet med tanke på beslutsfattandet. Det är viktigt med tanke på beslutsfattandet och acceptansen för naturvården att uppgifterna är så aktuella och kvalitativa som möjligt. Det har i den gällande lagstiftningen dock inte fastställts hur ofta uppgifterna i datasystemet ska uppdateras. Den som använder uppgifterna bör kunna försäkra sig om att uppgifterna är aktuella och veta när materialet senast har uppdaterats och vilka delar av det som uppdateras regelbundet. Detta kan säkerställas genom att materialens metadata uppdateras.

Många av de grupper av växter, svampar och ryggradslösa arter som inbegriper största delen av den biologiska mångfalden i Finland omfattas inte av systematiska myndighetsuppföljningar. I dessa artgrupper baserar sig naturinformationen i huvudsak på observationer som samlats in av enskilda personer. Naturinformation samlas in även i samband med bland annat planering och uppföljning av markanvändning och olika miljöanvändningsprojekt, till exempel av kommuner, landskap, projektaktörer eller konsulter som dessa anlitar. På detta sätt kan det samlas in bland annat mycket sådan information om naturen utanför naturskyddsområdena som miljöförvaltningen inte har resurser att samla in. I datasystemet för naturvården ska det även ingå naturinformation som samlats in av medborgare och andra aktörer, men registrering av sådan inform-

ation ska basera sig på aktörernas frivillighet. Registerföraren för datasystemet svarar för riktigheten hos de uppgifter som beskriver uppgifternas kvalitet (så kallad metadata), och de som använder uppgifterna svarar i enlighet med gällande praxis för att de uppgifter som används är tillräckliga och för uppgifternas riktighet.

Den myndighet som producerar uppgifter svarar för de uppgifter som produceras och för deras kvalitet. Om det dock i myndighetens datasystem eller informationslager finns uppgifter som producerats av eller härstammar från någon annan, svarar den myndighet som svarar för datasystemet eller informationslagret inte för uppgifternas kvalitet, om den inte själv har bedömt eller verifierat uppgifterna. I paragrafen föreskrivs det om att registerförarna uppdaterar uppgifterna i datasystemet för naturvården i samband med att de fullgör sina lagstadgade skyldigheter samt på basis av uppgifter som lämnats till registerförarna. Myndigheten ska i samband med uppdateringen och registreringen se till att det i datasystemet registreras information om uppgiftskällan och tidpunkten för inhämtandet och registreringen av uppgifterna. Uppgifternas kvalitet ska bedömas närmare i samband med att beslutet i fråga fattas. Myndigheten ska då i enlighet med vad som föreskrivs i förvaltningslagen se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt, och i detta syfte skaffa den information och utredningar som behövs för att ärendet ska kunna avgöras.

Till den del det är fråga om behandling av personuppgifter i datasystemet utnyttjas i den föreslagna lagen det nationella handlingsutrymmet enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen. Genom propositionen preciseras artikel 5.1 d i förordningen, och enligt den artikeln ska personuppgifterna vara riktiga och om nödvändigt uppdaterade, och den personuppgiftsansvarige måste vidta alla rimliga åtgärder för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas raderas eller rättas utan dröjsmål (riktighet). Med tanke på såväl uppgiftsansvändarna som beslutsfattandet och acceptansen för naturvården är det viktigt att säkerställa att de uppgifter som registreras i systemet är uppdaterade och riktiga. De föreslagna bestämmelserna kan anses vara förenliga med det allmänna intresset och proportionerliga.

122 § Utlämnande av och rätt att få uppgifter. En central internationell konvention med tanke på hanteringen av naturinformation är konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (FördrS 122/2004), nedan *Århuskonventionen*. Århuskonventionens syfte är att bidra till att skydda den rätt som var och en i nuvarande och framtida generationer har att leva i en miljö som är förenlig med hans eller hennes hälsa och välbefinnande. Varje part i konventionen ska garantera rätten att få tillgång till information, allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesser och rätten att få tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor i enlighet med bestämmelserna i konventionen. Århuskonventionen har i Finland satts i kraft genom lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i ändringen av konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (351/2008). Enligt Århuskonventionen ska varje part se till att myndigheter på begäran ger allmänheten tillgång till miljöinformation, utan att skälen för begäran behöver anges. Informationen ska ges i den form som begärs, utom när det är rimligt att myndigheten gör den tillgänglig i annan form, varvid skälen för detta ska uppges, eller informationen redan finns tillgänglig i annan form. Informationen ska lämnas ut så snart som möjligt, dock senast en månad efter det att begäran lämnades in. Om informationen är omfattande och komplicerad kan tidsfristen dock förlängas till högst två månader efter begäran. Sökanden ska informeras om förlängningen och om skälen till den.

Århuskonventionen har ett nära samband med Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation och om upphävande av rådets direktiv 90/313/EEG, nedan *miljöinformationsdirektivet*. Syftena med direktivet är a) att garantera rätt till tillgång till sådan miljöinformation som innehas av eller förvaras för offentliga myndigheter och att ange de grundläggande förutsättningarna och villkoren samt förfaranden som i praktiken ska tillämpas för utövandet av denna rätt, och b) att såsom en självklarhet se till att miljöinformation successivt görs tillgänglig för, eller sprids till, allmänheten för att säkerställa största möjliga systematiska tillgång till och spridning av miljöinformation till allmänheten. I detta syfte ska i synnerhet telematik (här datanät) och/eller elektronik, när så är möjligt, främjas. Miljöinformationsdirektivet förutsätter att medlemsstaterna ska säkerställa att offentliga myndigheter i enlighet med bestämmelserna i detta direktiv åläggs att tillhandahålla den sökande sådan miljöinformation som innehas av eller förvaras för dem utan att denne behöver ange skälen för sin begäran. Direktivet innehåller också en skyldighet att sprida miljöinformation. Medlemsstaterna ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att offentliga myndigheter organiserar sådan miljöinformation som är relevant för deras verksamhet och som innehas av eller förvaras för dem, för att aktivt och systematiskt spridas till allmänheten, bland annat med hjälp av telematik och/eller elektronik, när så är möjligt. Medlemsstaterna ska dessutom säkerställa att miljöinformationen fortlöpande görs tillgänglig i elektroniska databaser som är lätt åtkomliga för allmänheten via publika telenät.

Offentlighetslagen är en nationell allmän lag som gäller myndighetshandlingars offentlighet. I lagen föreskrivs det om rätten att ta del av myndigheternas offentliga handlingar, om handlingssekretess samt andra för skyddande av allmänna och enskilda intressen nödvändiga begränsningar av rätten att ta del av en handling. Genom offentlighetslagen preciseras den offentlighetsprincip som det föreskrivs om i 12 § 2 mom. i grundlagen. I 1 § 1 mom. i offentlighetslagen upprepas den utgångspunkt som konstateras redan i grundlagen och enligt vilken myndighetshandlingar i princip är offentliga, om inte något annat föreskrivs. Bestämmelser om undantag från handlingars offentlighet kan utfärdas antingen i offentlighetslagen eller i speciallagstiftning.

Myndighetshandlingars offentlighet gäller i princip också handlingar som innehåller personuppgifter. I lagens 16 § 3 mom. föreskrivs det emellertid särskilt om utlämnande av uppgifter ur en myndighets personregister. Enligt momentet i fråga får personuppgifter ur en myndighets personregister, om inte något annat särskilt bestäms i lag, lämnas ut i form av en kopia eller en utskrift eller i elektronisk form om mottagaren enligt bestämmelserna om skydd för personuppgifter har rätt att registrera och använda sådana personuppgifter. För direktmarknadsföring och för opinions- eller marknadsundersökningar får personuppgifter dock lämnas ut med stöd av momentet endast om det särskilt föreskrivs eller om den registrerade har samtyckt till detta. När en myndighet överväger att lämna ut personuppgifter ska den alltså bedöma om mottagaren av uppgifterna har en sådan grund för behandlingen av uppgifterna som avses i den gällande lagstiftningen eller om den registrerade särskilt har gett sitt samtycke till utlämnandet. Många personuppgifter är också sekretessbelagda med stöd av 24 § i offentlighetslagen. I 24 § 1 mom. 23–32 punkten i offentlighetslagen anges de uppgifter som är sekretessbelagda för att trygga skyddet för privatlivet. Mer begränsande bestämmelser om en myndighets rätt att utlämna sekretessbelagda uppgifter finns i lagens 7 kap.

Till den del det är fråga om behandling av personuppgifter i datasystemet utnyttjas i den föreslagna lagen det nationella handlingsutrymmet enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen. Genom propositionen preciseras artikel 5.1 d i förordningen. De föreslagna bestämmelserna kan anses vara förenliga med det allmänna intresset och proportionerliga.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen är de uppgifter som registreras i datasystemet för naturvården i princip sådan offentlig miljöinformation som avses i miljöinformationsdirektivet, om inte något annat föreskrivs i offentlighetslagen eller i någon annan lag.

I 2 mom. i den föreslagna paragrafen föreskrivs det om vissa myndigheters rätt att få uppgifter. Registerförarna för datasystemet för naturvården samt Finlands skogscentral, regionförvaltningsverken, kommunerna och landskapsförbunden, Finlands viltcentral och Säkerhets- och kemikalieverket har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt få de uppgifter ur datasystemet för naturvården som är nödvändiga för skötseln av de uppgifter som föreskrivits för dem. Bestämmelser om uppgifterna för de myndigheter som nämns i momentet finns i lagen om Finlands skogscentral (418/2011), lagen om regionförvaltningsverken (896/2009), kommunallagen (410/2015), regionutvecklingslagen (602/2002), viltförvaltningslagen (158/2011) och lagen om Säkerhets- och kemikalieverket (1261/2010).

Det datainnehåll som ska lämnas till myndigheterna ur datasystemet för naturvården och de bakomliggande behoven av uppgifter varierar från fall till fall, och det är således inte möjligt eller ändamålsenligt att räkna upp dem uttömmande i lagen. Exempel på uppgifter som är nödvändiga för de myndigheter som nämns i momentet är bland annat uppgifter om naturskyddsområden och förekomster av naturtyper som avgränsats genom beslut av närings-, trafik- och miljöcentralen eller om föröknings- och rastplatser för arter och uppgifter om avtal och beslut som ingåtts med stöd av naturvårdslagen, inklusive namnet på den person som ett beslut gäller eller vem som är part i ett avtal.

Avsikten med specialbestämmelsen om sekretess är att avvika från bestämmelserna i offentlighetslagen endast till de delar som det ur datasystemet lämnas ut sekretessbelagda uppgifter som är nödvändiga för myndighetens beslutsfattande eller tillsynsuppgift. Det ska även i fortsättningen vara möjligt att ur datasystemet för naturvården lämna ut andra än sekretessbelagda uppgifter direkt med stöd av 16 § 3 mom. i offentlighetslagen, om mottagaren enligt bestämmelserna om skydd för personuppgifter har rätt att registrera och använda sådana personuppgifter.

I bestämmelsen beaktas grundlagsutskottets praxis i fråga om bestämmelser som gäller myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut uppgifter trots sekretess. Genom bestämmelsen främjas utnyttjandet av naturinformation i myndigheternas beslutsfattande och säkerställs tillgången till och användningen av information i synnerhet vid de myndigheter som fattar betydande beslut som påverkar den biologiska mångfalden. De nämnda myndigheterna är också de myndigheter som avses i 65 och 78 § och som ska beakta de hotade arter och naturtyper som anges i naturvårdslagen och i en förordning som utfärdas med stöd av den.

Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten att få uppgifter är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter kan enligt utskottet gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (se GrUU 17/2016 rd och de utlåtanden som nämns där). Grundlagsutskottet har ansett att rätten till information, som går före sekretessbestämmelserna, i sista hand går ut på att den myndighet som är berättigad till informationen i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller myndigheten som innehar informationen. Ju mer generella bestämmelserna om rätt till information är, desto större är risken att sådana intressen kan åsidosättas per automatik. Ju fullständigare bestämmelserna kopplar rätten till information till materiella villkor, desto mer sannolikt är det att begäran om information måste motiveras. Då kan också den som lämnar ut informationen bedöma begäran med avseende på de lagliga villkoren för utlämnandet. Genom

att de facto vägra att lämna ut informationen kan den som innehar den göra att det uppstår ett läge där en utomstående myndighet måste undersöka skyldigheten att lämna ut information, det vill säga tolka bestämmelserna. Denna möjlighet är viktig då det gäller att anpassa tillgången till information och sekretessintressena till varandra (GrUU 12/2014 rd och GrUU 62/2010 rd och de utlåtanden som nämns där).

123 § Delgivning av och information om beslut. I paragrafen samlas omnämmanden som tidigare fanns i flera olika bestämmelser i naturvårdslagen och som gäller offentlig kungörelse av vissa beslut och information om beslut. Den gällande naturvårdslagen har innehållit bestämmelser som gäller offentlig kungörelse om beslut om avgränsning av naturtyper och arter som kräver särskilt skydd samt införlivning av ett område i ett statligt naturskyddsområde. Dessa bestämmelser har ändrats senast genom lag 1406/2019, som baserade sig på regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om ändring av vissa bestämmelser om offentliga kungörelser inom miljöministeriets förvaltningsområde (RP 73/2019 rd). Bestämmelserna om offentliga kungörelser ändras genom lagändringen så att de motsvarar de allmänna bestämmelser om offentliga kungörelser i förvaltningslagen som trädde i kraft vid ingången av 2020. Orsaken till ändringsbehovet var att lagen om offentliga kungörelser (34/1925, nedan *kungörelselagen*) upphävdes och att bestämmelserna togs in i förvaltningslagen. Offentliggörandet av offentliga kungörelser på myndighetens anslagstavla enligt kungörelselagen kunde inte längre anses vara ett effektivt och tidsenligt delgivningssätt, och därför föreslogs det att skyldigheten enligt kungörelselagen att bland annat vidmakthålla anslagstavlur skulle slopas och att det i förvaltningslagen skulle tas in bestämmelser om offentliggörande av kungörelser på myndighetens webbplats i det allmänna datanätet.

Bestämmelserna i den gällande naturvårdslagen ändras inte nu till sitt innehåll, utan de samlas i en enda paragraf där det dessutom föreskrivs om offentliggörande av beslut på myndigheternas webbplatser.

Enligt 1 och 2 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen delge beslut som avses i 66, 79, 81, 83 och 106 § och Forststyrelsen beslut som avses i 60 § genom offentlig kungörelse enligt 62 a § i förvaltningslagen, och information om kungörelsen ska offentliggöras i kommunen i fråga i enlighet med 108 § i kommunallagen (410/2015). Dessa beslut ska dessutom registreras i fastighetsdatasystemet. På motsvarande sätt ska miljöministeriet delge förslag om områden enligt 33 § som ska ingå i nätverket Natura 2000 genom offentlig kungörelse. För att effektivisera informationsgången ska information om kungörelsen dessutom offentliggöras i kommunen i fråga i enlighet med 108 § i kommunallagen. Detta kan göras till exempel genom att länka myndighetens kungörelse till kommunens webbplats.

Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i 62 a § i förvaltningslagen. I den paragrafen fastställs det att om en handling ska delges genom en offentlig kungörelse, verkställs delgivningen genom att kungörelsen och den handling som kungörs publiceras på myndighetens webbplats i det allmänna datanätet. Vid behov ska kungörelsen också publiceras i en tidning som utkommer i det område som påverkas av ärendet eller på något annat sätt som myndigheten beslutar. Om kungörelsen på grund av störningar i datakommunikationerna eller av någon annan därmed jämförbar orsak inte kan publiceras på myndighetens webbplats, ska den dessutom publiceras i den officiella tidningen. Kungörelsen och den handling som kungörs ska hållas offentligt tillgängliga på myndighetens webbplats i det allmänna datanätet i 14 dygn. Om en tid för sökande av ändring eller någon annan tidsfrist som påverkar mottagarens rätt börjar löpa från delfäendet av handlingen, ska kungörelsen och den handling som kungörs hållas offentligt tillgängliga tills den nämnda tidsfristen går ut. Av kungörelsen ska det framgå vad saken gäller samt var och till vilken tidpunkt handlingen finns tillgänglig. I kungörelsen ska det dessutom enligt 62 a § i förvaltningslagen nämnas den tidpunkt då kungörelsen har publicerats på myndighetens webbplats

och anges att delfäendet anses ha skett den sjunde dagen efter publiceringstidpunkten i fråga. Om kungörelsen inte har kunnat publiceras på myndighetens webbplats, ska det i kungörelsen anges att delfäendet har skett den sjunde dagen efter det att kungörelsen publicerades i den officiella tidningen.

Bestämmelser om publicering av uppgifter vid verkställande av offentlig kungörelse finns i 62 b § i förvaltningslagen. Enligt den paragrafen får uppgifterna i ett meddelande om att en handling finns tillgänglig och uppgifterna i en offentlig kungörelse och den kungjorda handlingen publiceras, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna. I fråga om personuppgifter publiceras dock endast sådana personuppgifter som är nödvändiga för tillgången till information, och de får publiceras trots vad som föreskrivs i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. De personuppgifter som ingår i ett meddelande om att en handling finns tillgänglig samt i en offentlig kungörelse och den kungjorda handlingen ska avlägsnas från myndighetens webbplats i det allmänna datanätet när tiden för tillgänglighållande av offentlig delgivning och offentlig kungörelse enligt förvaltningslagen löper ut.

Sådana personuppgifter som är nödvändiga med tanke på allmänhetens tillgång till information kan anses vara till exempel uppgifter om verksamhetsställets läge. I handlingar som publiceras elektroniskt behöver objektets läge uppges för att ärendet ska bli tillräckligt specificerat och för att parterna och allmänheten ska kunna bedöma ärendets konsekvenser i förhållande till naturvårdslagens syfte och bestämmelser. När information publiceras ska myndigheten fästa särskild uppmärksamhet vid att sekretessbelagda uppgifter inte publiceras i det allmänna datanätet. Bestämmelsen är till denna del en specialbestämmelse i förhållande till 16 § 3 mom. i offentlighetslagen. I 16 § 3 mom. i offentlighetslagen föreskrivs det på vilket sätt personuppgifter får lämnas ut ur en myndighets personregister och om förutsättningarna för utlämnande. Enligt bestämmelsen får uppgifter lämnas ut om mottagaren enligt bestämmelserna om skydd för personuppgifter har rätt att registrera och använda sådana personuppgifter. När uppgifter lämnas ut på internet kan myndigheten inte försäkra sig om mottagarens rätt att använda personuppgifter, eftersom uppgifterna finns tillgängliga för vem som helst som använder internet. För att ett beslut som offentliggörs ska kunna innehålla de uppgifter som är väsentliga med tanke på informerandet, behöver det föreskrivas om saken på ett sätt som avviker från ovannämnda bestämmelse i offentlighetslagen.

Syftet med den offentliga kungörelsen är bland annat att beakta rättigheterna för områdets ägare eller innehavaren av en särskild rättighet som hänför sig till området, och därför är det viktigt att höra dem i samband med förbuds- och avgränsningsärenden som gäller området i fråga. Hörandet är nödvändigt på grund av ägares egendomsskydd enligt 15 § i grundlagen. Avsikten är även att trygga medborgarnas rätt att delta genom att ärendet delges till exempel dem som har rätt att söka ändring och som myndigheterna annars kan ha svårt att nå.

Kungörelsen och den handling som kungörs ska naturligtvis separat delges dem som ärendet särskilt berör.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs det allmänt om offentliggörande av beslut som avses i naturvårdslagen på myndigheternas webbplatser. Enligt det föreslagna momentet ska miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralen och Forststyrelsen offentliggöra de beslut som de har fattat med stöd av naturvårdslagen på sin webbplats. Beslutet ska offentliggöras utan dröjsmål efter det att det har meddelats. Dessutom ska det fastställas att trots 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet får beslut som offentliggörs på internet innehålla lägesuppgifter på motsvarande sätt som det konstateras i motiveringen till 2 mom. Till den del det är fråga om behandling av personuppgifter i datasystemet utnyttjas i den föreslagna

lagen det nationella handlingsutrymmet enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen. Genom propositionen preciseras artikel 5.1 d i förordningen. De föreslagna bestämmelserna kan anses vara förenliga med det allmänna intresset och proportionerliga.

Genom bestämmelsen främjas öppenheten i beslutsfattandet och utnyttjandet av den digitala verksamhetsmiljön. Med hjälp av den digitala verksamhetsmiljön är det möjligt att effektivisera verksamheten och öka öppenheten i myndighetsverksamheten, samtidigt som kraven på god informationshantering och databehandling iakttas. Miljöinformationsdirektivet som beskrivs närmare ovan i detta avsnitt förutsätter att myndigheterna aktivt och systematiskt sprider miljöinformation till allmänheten särskilt med hjälp av telematik (datanät) och/eller elektronik. Myndigheten svarar också för att radera uppgifterna och att eventuellt komplettera dem i datanätet samt för att det i datanätet inte publiceras sekretessbelagda uppgifter.

De kungörelser och meddelanden om beslut som publiceras på myndigheternas webbplatser ska inte utgöra en databas eller ett datasystem, utan de ska publiceras som enskilda handlingar som ska avlägsnas från webbplatsen efter det att den tid för tillgänglighållande som avses i förvaltningslagen löper ut. Eftersom uppgifter om kungörelser och delgivningar av beslut endast kan sökas genom enskilda sökningar, begränsas på det sätt som grundlagsutskottet förutsätter (GrUU 2/2017 rd) möjligheten till onödiga masssökningar och därmed risken för obehörig användning av de personuppgifter som ingår i kungörelserna och besluten.

14 kap. Tillsyn över naturvården, förvaltningstvång och straff

124 §. Ordnande av tillsyn. I paragrafen föreslås bestämmelser om principerna för ordnande av tillsyn enligt naturvårdslagen. Bestämmelsen gäller de tillsynsmyndigheter som avses i denna lag, närings-, trafik- och miljöcentralen och Forststyrelsen. Paragrafen är ny. I den gällande lagen finns det inga bestämmelser om ordnande av tillsyn, även om myndigheterna i praktiken utövar tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna i lagen. Eftersom paragrafen uttrycker ett mål medför den inga detaljerade skyldigheter för myndigheterna att vidta åtgärder, utan dessa ska beakta bestämmelsen vid ordnande av tillsynen.

I 1 mom. föreskrivs det om utgångspunkterna för ordnandet av tillsynen över efterlevnaden av naturvårdslagen, de bestämmelser och beslut som har utfärdats med stöd av den och Europeiska unionens bestämmelser. Det är nödvändigt att föreskriva separat om tillsynen och behörigheten för de myndigheter som genomför tillsynen för att säkerställa att de bestämmelser och skyldigheter som anges i naturvårdslagen eller som grundar sig på den samt Europeiska unionens bestämmelser iakttas. Bestämmelser om myndigheternas uppgifter och tillsyn finns i 2 kap. i denna lag (Myndigheter och andra aktörer inom naturvården). Enligt 9 § i det kapitlet har närings-, trafik- och miljöcentralen tillsyn över att naturvårdslagen iakttas och för talan för att tillvarata det allmänna naturvårdsintresset. Dessutom är närings-, trafik- och miljöcentralen stödmyndighet enligt 4 kap. (Stödjande av skydd och vård av den biologiska mångfalden) och styr, övervakar och främjar genomförandet och tillämpningen av stödet. Med i paragrafen avsett ordnande av tillsyn avses att tillsynen sköts så heltäckande och effektivt som möjligt enligt tillgängliga resurser, med beaktande av den mångfald av bestämmelser, föreskrifter och skyldigheter som följer av naturvårdslagen. Tillsynen kan till exempel hänföra sig till iakttagandet av beslut om avgränsning av hotade naturtyper, fridlysning av arter och förbud mot att försämra dem eller förbud som gäller Natura 2000-områden bland annat i samband med planläggning eller olika tillståndsförfaranden. Tillsynen kan vara tidsmässigt långvarig eller endast gälla enskilda situationer. Ordnandet av tillsynen kan främjas genom interna anvisningar inom förvaltningen, beslut om riktande av resurserna samt genom organiseringen av arbetet. En fungerande och effektiv tillsyn förutsätter också att närings-, trafik- och miljöcentralerna anvisas tillräckliga personalresurser och ekonomiska resurser.

Enligt 2 mom. ska även Forststyrelsen för sin del utöva tillsyn över att bestämmelserna och föreskrifterna i naturvårdslagen följs. Denna tillsynsuppgift är dock begränsad till att gälla endast statliga naturskyddsområden, som Forststyrelsen även i övrigt har i sin besittning. I dessa områden är det nödvändigt att sörja för en tillräckligt omfattande och effektiv tillsyn som Forststyrelsen redan i praktiken har svarat för med stöd av lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning (1157/2005).

Enligt 3 mom. får närmare bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralens åtgärder för att trygga tillsynen utfärdas genom förordning av statsrådet.

125 §. Rätt att få upplysningar och göra inspektioner. I paragrafen föreskrivs det om myndigheternas rätt att få upplysningar och göra inspektioner. Paragrafen är ny.

Enligt 1 mom. har den myndighet som utövar tillsyn över naturvärden eller en tjänsteman eller tjänsteinnehavare som myndigheten förordnat rätt att för utförandet av sina uppgifter få upplysningar och göra inspektioner. De myndigheter som avses i paragrafen är de statliga naturvårdsmyndigheter som avses i 9 § i denna lag, det vill säga närings-, trafik- och miljöcentralen, Forststyrelsen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen. I praktiken förordnar myndigheterna en tjänsteinnehavare eller tjänsteman i sin tjänst att utföra de uppgifter som avses i paragrafen, vilket innebär att en enskild tjänsteman och tjänsteinnehavare har samma rätt, om de har förordnats befogenhet att utöva tillsyn.

Enligt 1 mom. 1 punkten ska upplysningar som är nödvändiga för skötseln av myndighetens uppgifter att utöva tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser och beslut som gäller naturvärden på begäran trots bestämmelserna om sekretess lämnas ut till myndigheten både av andra myndigheter och av verksamhetsutövare. Sådana andra myndigheter kan till exempel vara de kommunala myndigheter som behandlar planlägnings- och tillståndsärenden, regionförvaltningsverken som är miljötillståndsmyndigheter och i gruvärenden Säkerhets- och kemikalieverket. De verksamhetsutövare som avses i paragrafen kan i sin tur vara aktörer som genomför olika projekt till den del bestämmelserna i naturvårdslagen kan inverka på genomförandet av projekten. I enlighet med vad som föreskrivs i paragrafen ska dessa upplysningar vara nödvändiga, så tröskeln är rätt hög. Det kan till exempel vara fråga om sådana sekretessbelagda uppgifter i anslutning till genomförandet av en plan eller ett projekt som kan vara av väsentlig betydelse vid bedömningen bland annat av förutsättningarna för att bevara skyddsvärdena för ett Natura 2000-område eller för sådana naturtyper och hotade arter som kräver strikt skydd. Bestämmelser om sekretess för upplysningar finns i huvudsak i offentlighetslagen, men bestämmelser om sekretess kan utfärdas också genom andra lagar.

I 1 mom. 2 punkten föreskrivs det om rätten att röra sig på annans område och få tillträde till platser där verksamhet bedrivs. För utförandet av tillsynsuppgifter enligt naturvårdslagen behöver det säkerställas att myndigheten vid behov har tillträde till ett sådant område där verksamhet som är av betydelse för tryggandet av skyddsvärdena bedrivs. Sådana områden kan vara bland annat malmletningsområden enligt gruvlagen eller verksamhetsområden för olika projekt, om det till exempel vid inspektioner i terrängen är nödvändigt att utreda verksamhetens eventuella inverkan på de naturvärden som skyddas genom naturvårdslagen.

Enligt 1 mom. 3 punkten ska tillsynsmyndigheten också ha rätt att göra inspektioner, utföra mätningar och ta prover, om det uttryckligen är motiverat med tanke på tryggandet av naturvärdena. Med ordet inspektion avses att myndigheten själv skaffar utredning på platsen, och inte bara utreder ärendet på basis av skriftligt material. Vilka inspektioner eller provtagningar som helst är således inte möjliga enligt paragrafen, utan de ska hänföra sig till tillsynen över efterlevnaden av de bestämmelser eller förbud som föreskrivs enligt naturvårdslagen. Ofta hänför

sig en sådan inspektions- och provtagningsrätt till exempel till tillsynen enligt miljöskyddslagen, men i vissa situationer kan det också behövas en inspektionsrätt som enbart hänför sig till tillsynen enligt naturvårdslagen. Enligt 39 § i förvaltningslagen ska en myndighet underrätta en part som direkt berörs av ärendet om tidpunkten då en inspektion som faller under myndighetens behörighet inleds, såvida syftet med inspektionen inte äventyras av en sådan underrättelse. I den paragrafen föreskrivs det också om en parts rätt att närvara vid inspektionen och att framföra sin åsikt och ställa frågor, om omständigheter som har samband med inspektionen som parten kan underrättas om, om undvikande av oskäligen olägenhet vid inspektionen och om inspektionsberättelsen.

Enligt 1 mom. 4 punkten ska myndigheten också ha rätt att övervaka verksamheten och dess konsekvenser för naturen och miljön. Detta hänför sig delvis till inspektion enligt 3 punkten, men är mer omfattande och allmänt, både tidsmässigt och innehållsmässigt. Konsekvenserna för skyddade naturvärden kan uppträda med fördröjning och därför är det nödvändigt att ordna tidsmässigt mer långtgående kontroll av verksamhetens konsekvenser till exempel genom regelbundna inventeringar eller andra motsvarande metoder. Detta är nödvändigt speciellt i situationer där det är fråga om särskilt hotade naturtyper eller arter och där konsekvenserna är ovissa och det är svårt att på förhand bedöma dem.

I 2 mom. föreskrivs det för tydlighetens skull om myndighetens rätt att få kopior av de handlingar som granskas och utskrifter av registreringar i datasystem. Den som gör inspektionen kan behöva upptagningar för tillsynen, också till stöd för minnet eller för att läggas fram för den myndighet som fattar beslutet. Upptagningarna är sådana handlingar som avses i 5 § i offentlighetslagen, vilket innebär att de omfattas av sekretessbestämmelserna och andra bestämmelser om behandlingen av handlingar.

I 3 mom. finns en hänvisningsbestämmelse till 39 § i förvaltningslagen, där det föreskrivs närmare om inspektion.

126 §. Tillfälligt åtgärdsförbud. I paragrafen föreskrivs det om tillfälligt åtgärdsförbud som meddelas med stöd av denna lag. Paragrafen motsvarar 55 § i den gällande lagen.

I enlighet med motiveringen till den gällande lagen kan ett tillfälligt åtgärdsförbud med stöd av 1 mom. utfärdas av närings-, trafik- och miljöcentralen för ett sådant område som uppfyller något av de allmänna villkor för att ett naturskyddsområde ska inrättas som räknas upp i 43 § 2 mom. Den maximala längden för ett tillfälligt åtgärdsförbud är på samma sätt som för närvarande två år, och förbudet kan inte förnyas efter att de två åren gått.

I ett område som ingår i ett naturskyddsprogram som avses i 15 § är sådana åtgärder som äventyrar syftet med skyddet direkt förbjudna med stöd av åtgärdsbegränsningen i 16 § 1 mom. Åtgärdsbegränsningen ska dock inte gälla gamla riksomfattande skyddsprogram som godkänts före ikraftträdandet av den gällande lagen. Det kan alltså i vissa fall finnas behov av att skydda även ett sådant område som inte ingår i ett naturskyddsprogram som avses i 15 § eller som ingår i ett gammalt skyddsprogram. Av denna anledning finns det skäl att bibehålla möjligheten enligt 55 § 1 mom. i den gällande lagen att tillfälligt förbjuda sådan användning av ett område som avses i 43 § 2 mom. som kan äventyra de syften som skyddet av området syftar till.

Om ett tillfälligt förbud inte leder till att området skyddas, utan skyddsprojektet förfaller och områdets ägare har orsakats betydelsefull olägenhet av förbudet, har ägaren med stöd av 2 mom. rätt att på samma sätt som för närvarande få full ersättning av staten för detta. Detsamma gäller om miljöministeriet med stöd av 111 § 3 mom. beslutar att till någon del avstå från att genomföra ett naturskyddsprogram. Tillfälliga åtgärdsförbud meddelas rätt sällan, eftersom ärenden i

allmänhet kan främjas genom underhandlingar. De olägenheter som ett högst två år långt tillfälligt förbud föranleder är sannolikt ofta små, men om förbudet medför betydelsefull olägenhet ska det ersättas i enlighet med vad som konstaterats ovan. Vid bestämmandet av ersättning iaktas vad som föreskrivs i 115 §, det vill säga om en överenskommelse inte har kunnat nås om ersättningen mellan områdets ägare och närings-, trafik- och miljöcentralen, inleds en ersättningsförrättning genom att en ansökan om en sådan hos Lantmäteriverket som förordnar att förrättningen ska inledas.

127 §. Åtgärdsförbud när en inlösning är anhängig. I paragrafen föreskrivs det om åtgärdsförbud i sådana områden där en inlösning redan är anhängig. Paragrafen motsvarar till sitt sakinhåll 56 § i den gällande lagen.

I enlighet med motiveringen till den gällande lagen får, om tillstånd till inlösning av ett område eller av en särskild rättighet har beviljats, sådana åtgärder inte vidtas i området som kan äventyra inlösningens syfte. Avsikten är att förhindra att inlösningen försvåras eller att områdets värden går förlorade innan inlösningen upphör. Detta åtgärdsförbud är i kraft från det att områdets ägare eller innehavare har delgetts beslutet om det beviljade inlösningstillståndet.

128 §. Tvångsmedel. I paragrafen föreskrivs det om tvångsmedel som används med stöd av naturvårdslagen. I sak motsvarar bestämmelsen huvudsakligen 57 § 1 och 3 mom. i den gällande lagen, men dessutom fogas till paragrafen en ny bestämmelse om skydd mot självinkriminering. Däremot överförs den gällande paragrafens 2 mom. för tydlighetens skull till en separat paragraf och bestämmelser om särskild rätt att inleda ärenden finns i fortsättningen i 130 § i denna lag.

Med stöd av 1 mom. kan närings-, trafik- och miljöcentralen förbjuda verksamhet som strider mot denna lag eller mot bestämmelser som utfärdats och föreskrifter som meddelats med stöd av den. Klandervärt beteende är dock en förutsättning för att tvångsmedel ska kunna användas. Tvångsmedlet ska gälla den som har gjort sig skyldig till det klandervärda beteendet. Det kan vara fråga om antingen underlåtenhet att följa bestämmelserna eller verksamhet som strider mot dem. Dessutom kan den som har vidtagit lagstridig verksamhet åläggas att inom utsatt tid avhjälpa eller rätta till det rättsstridiga tillståndet eller den rättsstridiga underlåtenheten. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan förena förbudet med vite eller hot om avbrytande eller med hot om att åtgärderna kan vidtas på bekostnad av den som gjort sig skyldig till lagstridig verksamhet eller underlåtenhet. Således kan tvångsmedel, i den mån det fortfarande är möjligt, också användas för att återställa naturförhållandena. Med vite avses i bestämmelsen vite enligt viteslagen (1113/1990).

Det föreslagna 2 mom. är nytt och det gäller skydd mot s.k. självinkriminering. Enligt den principen är ingen skyldig att bidra till utredandet av den egna skulden i en straffprocess. Sådana uppgifter som myndigheten har fått genom föreläggande som förenats med vite får inte användas för att visa att den som lämnat uppgifterna är skyldig i en straffprocess. Bestämmelsen om denna princip skrivs in i naturvårdslagen på grund av att den fått en framträdande ställning i Europeiska människorättsdomstolens rättspraxis. Europeisk och finländsk rättspraxis i fråga om skyddet mot självinkriminering utvecklas sannolikt vidare och kan framöver påverka tolkningen av principen. Alla dimensioner av skyddet framgår således inte nödvändigtvis av lagtexten, utan de domstolar och andra instanser som behandlar brottmål ska var för sig beakta denna princip.

Enligt 2 mom. får man vid förundersökning, åtalsprövning eller rättegång i syfte att ålägga en fysisk person straffrättsligt ansvar inte använda uppgifter som personen lämnat för att fullgöra en sådan skyldighet att lämna uppgifter som föreskrivs i denna lag eller som ålagts med stöd av den, om de har erhållits genom att personen förelagts vite för fullgörande av skyldigheten. Bestämmelsen är riktad till förundersökningsmyndigheter, åklagare och domstolar och tillämpas

således inte i själva tillsynsverksamheten. Iakttagandet av detta förbud vid förundersökning, åtalsprövning och rättegång övervakas av de instanser som ansvarar för dessa funktioner. Bestämmelsen hindrar inte närings-, trafik- och miljöcentralen från att med stöd av 131 § framställa begäran om förundersökning eller gå vidare i sin egen förvaltningstvångsprocess. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan till exempel vid behov vid vite begära sådana uppgifter som den behöver vid misstanke om överträdelse av tillståndsvillkoren.

I 3 mom. ingår en hänvisningsbestämmelse till viteslagen i vilken det finns bestämmelser om vite, hot om tvångsutförande och hot om avbrytande.

129 §. Förebyggande och avhjälpande av naturskador. I paragrafen föreslås bestämmelser om de åtgärder som ska vidtas för att förebygga och avhjälpa naturskador. Genom paragrafen genomförs skyldigheterna enligt Europeiska unionens miljöansvarsdirektiv (2004/35/EG) att avhjälpa naturskador på det sätt som avses i bilaga II till direktivet. I paragrafen föreslås det inga ändringar i sak, utan den motsvarar det som föreskrivs i 57 a § i den gällande lagen. I den föreslagna paragrafen ingår dessutom de bestämmelser som finns i 5 a § 3 mom. i den gällande lagen. Detta beror på att de gällande 5 a § 1 och 2 mom. tas in i den nya 3 § som gäller definitioner. Däremot är det naturligt att foga 5 a § 3 mom., som gäller bedömning av naturskadans betydelse, till denna paragraf.

I 1 mom. definieras begreppet verksamhetsutövare, eftersom ansvaret för avhjälpande av miljöskador enligt miljöansvarsdirektivet har begränsats endast till dem som bedriver yrkesverksamhet. En sådan verksamhetsutövare som avses i paragrafen kan (i enlighet med artikel 2.6 i direktivet) vara en fysisk eller juridisk person, privat eller offentlig, som bedriver yrkesverksamhet eller som i praktiken ansvarar för denna verksamhet. Vid definitionen av begreppet är bedrivandet av yrkesverksamhet avgörande. Med yrkesverksamhet avses (enligt artikel 2.7 i direktivet) all verksamhet som bedrivs i samband med en ekonomisk verksamhet, en affär eller ett företag, oavsett om den är privat eller offentlig eller om den drivs i vinstgivande eller icke vinstgivande syfte. Således omfattas inte skador eller olägenheter som orsakats av en enskild persons åtgärder av bestämmelsens tillämpningsområde.

Verksamhetsutövaren har enligt 1 mom. ansvar för att anmäla, förebygga och begränsa naturskador som avses i 3 § 7 punkten. Detta ansvar förutsätter dock att verksamhetsutövaren uppsåtligen eller av oaktsamhet har handlat i strid med lagen eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den. Om en naturskada har orsakats i samband med utövandet av sådana former av yrkesverksamhet som förtecknas i bilaga III till miljöansvarsdirektivet, ska på den enligt 4 mom. tillämpas den lag som tillståndsplikten för verksamheten grundar sig på. I sådana fall kan verksamhetsutövarens ansvar för naturskadan, beroende på verksamheten, också vara strikt.

Den underrättelse som avses i 1 mom. ska utan dröjsmål göras till närings-, trafik- och miljöcentralen om en naturskada eller det överhängande hotet för en sådan. Dessutom ska verksamhetsutövaren också utan dröjsmål vidta behövliga åtgärder för att förebygga negativa effekter eller begränsa dem så att de blir så små som möjligt. Genom bestämmelsen genomförs skyldigheten enligt artikel 5.1 i direktivet att vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga skada, skyldigheten enligt artikel 5.2 att underrätta den behöriga myndigheten om ett överhängande hot om skada samt skyldigheten enligt artikel 6.1 att underrätta om en skada som redan har uppkommit.

I 2 mom. föreskrivs det om de åtgärder som myndigheten ska vidta för att förebygga och avhjälpa naturskador. Efter att ha fått kännedom om en naturskada eller ett överhängande hot för en sådan ska närings-, trafik- och miljöcentralen i samband med förvaltningstvångsärendet enligt 128 § ålägga den verksamhetsutövare som orsakat naturskadan att vidta behövliga åtgärder

för att förebygga skadan och begränsa den, om verksamhetsutövaren inte redan har vidtagit åtgärderna i enlighet med 1 mom., samt att vidta hjälpåtgärder som det föreskrivs särskilt om i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador. Genom bestämmelsen genomförs artiklarna 5.3 b och 6.2 c i direktivet.

Det inrättas inget separat förfarande för avhjälpande av skador, utan ärendet ska behandlas i enlighet med förvaltningstvångsförfarandet enligt 128 §. Avsikten är att det i samband med ett förvaltningstvångsärende också ska undersökas om en åtgärd i strid med eller en försummelse av naturvårdslagen har orsakat en naturskada. I sådana fall ska närings-, trafik- och miljöcentralen utöver eventuella övriga ålägganden enligt 128 § ålägga den som orsakat naturskadan att vidta åtgärder för att förebygga, begränsa och avhjälpa naturskadan. Behörig myndighet är den regionala närings-, trafik- och miljöcentral inom vars verksamhetsområde konsekvenserna av skadan uppträder.

För att förvaltningstvång ska kunna användas för att ålägga skyldighet att avhjälpa skada förutsätts det att det är fråga om en åtgärd i strid med eller en försummelse av naturvårdslagen eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den och som har orsakat naturskadan. Exempelvis kan en försummelse av den skyldighet att bedöma konsekvenserna för ett Natura 2000-område som anges i 35 § såsom överträdelse av lag utgöra grund för ansvaret för avhjälpande av skador, om verksamheten orsakar skada. Det kan också handla om överträdelse av bestämmelserna om artskydd. Ansvar för avhjälpande av skador kan inte uppkomma om verksamhetsutövaren har iakttagit bestämmelserna om verksamheten i fråga, till exempel bestämmelserna om skogsanvändning.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska kunna förena sitt åläggande med vite eller med hot om att den åtgärd som inte vidtagits utförs på den försumliges bekostnad eller att verksamheten avbryts. De åtgärder som närmare anges i bilaga II till miljöansvarsdirektivet och som behövs för att avhjälpa en naturskada kan ofta förutsätta sådan sakkunskap om återställande som verksamhetsutövaren inte förfogar över. I praktiken ska närings-, trafik- och miljöcentralen förelägga hot om tvångsutförande. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska också kunna vidta hjälpåtgärderna själv, men sannolikt kommer den att låta en utomstående entreprenör utföra arbetet på verksamhetsutövarens bekostnad.

Rätten att anhängiggöra ärenden ska bestämmas enligt 130 §. De parter som har rätt att anhängiggöra ärenden uppfyller kraven i artikel 12 i direktivet. När ändring söks ska bestämmelserna i 136 § iakttas. Den paragrafen uppfyller kraven i artikel 13 i direktivet. Ett beslut ska iakttas trots ändringssökande, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat.

I 3 mom. föreskrivs det i enlighet med bilaga I till miljöansvarsdirektivet om de grunder på vilka naturskadans betydelse ska bedömas. Bilaga I genomförs delvis genom 3 mom., enligt vilket betydelsen av de negativa effekterna ska bedömas i förhållande till naturtypens eller artens bevarandestatus vid tidpunkten för skadan samt deras funktioner och naturliga förmåga till återbildning. Bevarandestatus ska bedömas i enlighet med artikel 2.4 i miljöansvarsdirektivet. Med arternas eller naturtypernas funktioner avses i enlighet med artikel 2.13 i direktivet de funktioner en naturresurs har till förmån för en annan naturresurs och allmänheten. Innehållet i begreppet funktioner motsvarar till sitt innehåll begreppet naturresursfunktioner, som definieras i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador (383/2009). Närmare bestämmelser om de faktorer enligt bilaga I till miljöansvarsdirektivet som ska beaktas vid bedömningen har utfärdats genom statsrådets förordning 713/2009.

Ett förvaltningstvångsförfarande enligt de lagar som nämns i 4 mom. ska tillämpas i stället för naturvårdslagen, om naturskadan har orsakats i samband med verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för dessa lagar.

130 §. Särskild rätt att inleda ärenden. I paragrafen föreskrivs det om rätten att inleda ett ärende på i sak motsvarande sätt som i 57 § 2 mom. i den gällande lagen, men bestämmelsen flyttas till en separat paragraf. Syftet med den är att förtydliga betydelsen av den särskilda rätten att inleda ärenden. Paragrafens rubrik ändras till särskild rätt att inleda ärenden, eftersom bestämmelser om allmän rätt att inleda ärenden finns i 19 § i förvaltningslagen.

Enligt 1 mom. kan den som orsakats olägenhet inleda ett ärende, det vill säga ha rätt att inleda ett i 128 § avsett ärende hos närings-, trafik- och miljöcentralen, om syftet är att förhindra att naturen förstörs eller att naturvärden försämrats på ett sätt som inte är av ringa betydelse, eller att påbörja i 128 § avsedda åtgärder för att avhjälpa en naturskada. Samma rätt har kommunen samt i 136 § 4 mom. avsedd registrerad sammanslutning inom sitt verksamhetsområde. Rätten att inleda ett ärende är kopplad till de situationer som är en förutsättning för användning av tvångsmedel enligt 128 §, det vill säga i praktiken lagstridig verksamhet eller försummelse. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska meddela ett skriftligt beslut om inledande av ärendet och det beslutet kan överklagas. I 2 mom. betonas det att ärenden som omfattas av i 1 mom. avsedd särskild rätt att inleda ärenden ska avgöras skyndsamt. Detta är nödvändigt med tanke på ärendets natur, så att man i enlighet med syftet med bestämmelsen kan förhindra att naturen förstörs.

Det är inte möjligt att uttömmande definiera vem som betraktas som den som orsakats olägenhet, eftersom det är fråga om bedömning från fall till fall. Med den som orsakats olägenhet kan avses till exempel en granne till en person som vidtar åtgärder som strider mot naturvårdslagen och vars område olägenheterna drabbar. Tolkningen av begreppet den som orsakats olägenhet har öppnats upp till exempel i högsta förvaltningsdomstolens avgörande av den 1 december 2000/3161. Enligt avgörandet hörde personerna X:s och Y:s fastigheter till samma skogszon som en gammelskog där man gjort iakttagelser om föröknings- och rastplatser för flygekorrar som hör till de djur som avses i bilaga IV a till habitatdirektivet. En del av det område som anmälts som avverkningsområde gränsade till den av X och Y ägda granngården och fanns i närheten av deras byggnader och gårdsområde. Enligt högsta förvaltningsdomstolen var X och Y under omständigheterna i fråga att betrakta som sådana i 57 § 2 mom. i (den gällande) naturvårdslagen avsedda personer som orsakats olägenhet.

131 §. Åtgärder i samband med brottmål. I paragrafen föreslås bestämmelser om en skyldighet för den myndighet som utövar tillsyn över naturvärden att göra en anmälan till polisen om det finns skäl att misstänka en överträdelse av bestämmelserna i lagen. I paragrafen föreskrivs det dessutom om närings-, trafik- och miljöcentralens ställning som målsägande i brottmål. Paragrafen är ny.

I 1 mom. åläggs de i 124 § nämnda myndigheter som utövar tillsyn över naturvärden en skyldighet att anmäla gärningar eller underlåtenheter som avses i 132 och 133 § till polisen.

Anmälan ska alltid göras vid misstanke om brott mot bestämmelserna i naturvårdslagen på ett sätt som uppfyller rekvisitet i strafflagen. Anmälan ska göras också när det är fråga om en lindrigare gärning. Anmälan behöver dock inte göras, om det är fråga om en gärning som tillsynsmyndigheten anser vara synnerligen obetydlig. I bestämmelsen specificeras de kriterier som används för bedömning av vad som är ringa. Som ringa kan betraktas en gärning som inte direkt försämrar de skyddade naturvärdena och som inte syftar till mer än ringa ekonomisk vinning. Dessutom ska gärningen även i övrigt med hänsyn till omständigheterna anses vara mycket

ringa. Gärningar som strider mot naturskyddet bryter alltid mot ett allmänt intresse, eftersom gärningen riktar sig mot naturen som skyddsobjekt och inte mot en enskild målsägande. Samtidigt kan eventuellt också individrelaterade skyddsobjekt kränkas, men då är det till exempel fråga om skadegörelse eller besittningsintrång.

I 2 mom. föreskrivs det om närings-, trafik- och miljöcentralens ställning som målsägande i brottmål, om ärendet hänför sig till sådan tillsyn över naturvården som hör till dess uppgifter. Till exempel enligt miljöskyddslagen och avfallslagen är den statliga tillsynsmyndigheten målsägande i brottmål, om allmänt intresse har kränkts genom gärningen. Motsvarande bestämmelse saknas i den gällande naturvårdslagen. När det gäller den finns det ingen målsägande som bevakar det allmänna intresset i förundersökningen och straffprocessen. Frågan har ägnats uppmärksamhet bland annat i strategin för miljöbrottsbekämpning (SY 16/2015 och dess uppdaterade version YM 2021/1), enligt vilken det tillräckligt ofta ska utvärderas om den nationella lagstiftningen stöder upptäckt och utredning av miljöbrott. En deluppgift i denna strategiska riktlinje är att utreda tillsynsmyndighetens ställning som målsägande i olika miljöbrott och därigenom förenhetliga lagstiftningen om miljöbrott. I syfte att främja en enhetlig miljöbrottsbekämpning och att opartiskt trygga de rättsobjekt som skyddas genom bestämmelserna föreslås det i åtgärdsprogrammen för miljöbrottsbekämpning 2019–2020 och 2021–2022 att det i naturvårdslagen ska tas in en bestämmelse som motsvarar den som finns i de övriga centrala miljölagarna om att närings-, trafik- och miljöcentralen eller den statliga tillsynsmyndigheten är målsägande i brottmål, om ett allmänt intresse har kränkts.

132 §. Hänvisning till strafflagen. Paragrafen innehåller en hänvisningsbestämmelse till strafflagens bestämmelser om miljöförstöring och naturskyddsbrott. Om den brottsliga gärningen inte är ringa, ska den i allmänhet dömas ut som naturskyddsbrott, och på gärningen ska strafflagen tillämpas. Till skillnad från naturskyddsförseelser som avses i följande paragraf förutsätter naturskyddsbrott enligt strafflagen alltid åtminstone grov oaktsamhet.

133 §. Naturskyddsförseelse. I paragrafen föreslås bestämmelser om straffbarheten för gärningar, försummelse och andra åtgärder som strider mot naturvårdslagen eller mot bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den. I bestämmelsen specificeras nästan alla i lagen förbjudna gärningar som straffbara både genom verksamhet och genom en bestämmelse som förbjuder den. Sådant obehörigt innehav av en individ av en fridlyst djur- eller växtart som är förbjudet enligt lagens 89 § ska vara straffbart endast om individen har tagits från naturen efter ikraftträdandet av den gällande naturvårdslagen den 1 januari 1997. Det är fråga om ett fortlöpande brott, vilket är exceptionellt i straffrätten. Eftersom en gärning inte kan kriminaliseras retroaktivt, är det inte straffbart, även om det är förbjudet, att inneha individer som förvärvats lagligt vid insamlingstidpunkten, såsom uppstoppade fåglar eller äggsamlingar. Däremot ska handel med dessa vara straffbart.

I 2 mom. föreskrivs det om straffbarheten för de gärningar i fråga om vilka straffbarheten förutsätter högre uppsåtsnivå än oaktsamhet. Enligt fridlysningsbestämmelserna för djurarter i 72 § är det förbjudet att döda eller fänga individer av fridlysta djurarter, att skada bon eller ägg som tillhör individer av sådana arter eller skada andra utvecklingsstadier av individer av arterna eller störa individer endast när detta sker avsiktligt. För att en gärning ska vara straffbar förutsätts på motsvarande sätt att gärningen är uppsåtlig. En gärning som strider mot förbudet enligt 80 § att förstöra och försämra föröknings- eller rastplatser för sådana individer av djurarter som avses i bilaga IV a till habitatdirektivet och som är skyddade direkt med stöd av lag samt mot förbudet enligt 67 § att förstöra och försämra förekomster av strikt skyddade naturtyper ska endast bestraffas om de gjorts uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. Enligt 80 § i naturvårdslagen är det förbjudet att förstöra eller försämra föröknings- och rastplatser för vissa djur, bland dem ett stort antal ryggradslösa djurarter. Det är dock ofta tämligen svårt att upptäcka och identifiera dessa,

och den som rör sig i naturen kan lätt av oaktsamhet göra sig skyldig till en gärning för vilken han eller hon borde dömas till straff. Det är därför nödvändigt att höja straffbarhetströskeln i sådana fall. Straffbarheten för brott mot det nämnda förbudet förutsätter således grov oaktsamhet.

Det föreslagna 3 mom. gäller ett förbud mot att slå läger och parkera motordrivna fordon i terrängen. Enligt motiveringen till den gällande lagen betraktas det inte som naturskyddsförseelse att slå läger i terrängen eller att stanna eller parkera ett motordrivet fordon i terrängen i omedelbar närhet av en väg i strid med ett förbud eller en begränsning som meddelats med stöd av 53 § eller 56 §, om förbudet eller begränsningen inte klart och tydligt har märkts ut i terrängen.

Att slå läger är i regel tillåtet med stöd av allemansrätten i områden där det är tillåtet att färdas. Med stöd av fridlysningsbestämmelser som utfärdats eller meddelats för naturskyddsområden kan man dock begränsa rätten att slå läger. Om ett förbud eller en begränsning inte har märkts ut i terrängen, kan bestraffning för naturskyddsförseelse inte anses motiverat. Det är möjligt att genom administrativa åtgärder ingripa i att det slås läger i strid med de fridlysningsbestämmelser som utfärdats eller meddelats.

Enligt 4 § i terrängtrafiklagen (1710/1995) är det i princip förbjudet att utan markägarens eller markinnehavarens tillstånd färdas med, stanna eller parkera motordrivna fordon på markområden i terräng. Enligt 4 § 2 mom. 8 punkten behövs tillstånd inte för motordrivna fordon att stanna och parkera utanför en tätort i omedelbar närhet av en väg, om detta är nödvändigt för att parkeringen ska kunna ske tryggt och det inte medför oskälig olägenhet för områdets ägare eller innehavare. När en person genom att parkera ett fordon i terrängen i närhet av en väg bryter mot sådana fridlysningsbestämmelser som utfärdats eller meddelats för ett naturskyddsområde och som förbjuder terrängtrafik kan det inte anses motiverat att straff för naturskyddsförseelse döms ut, om inte begränsningarna som gäller området har märkts ut i terrängen. Om parkering i terrängen strider mot det som föreskrivs i terrängtrafiklagen kan för parkeringen dock föreläggas parkeringsbot i enlighet med 26 § i terrängtrafiklagen eller straff dömas ut för terrängtrafikförseelse enligt 25 § i den lagen.

Uppsättandet av en förbudsskylt i strid med 99 § ska dock inte vara straffbart, eftersom verkningarna av en sådan gärning är ringa och inte medför olägenheter för naturvärdena. En förbudsskylt kan tas bort med stöd av lagens bestämmelser om tvångsmedel, och den har ingen rättsverkan för enskilda som rör sig i naturen.

134 §. Förverkandepåföljd. I paragrafen föreskrivs det om förverkandepåföljd i situationer där man har förfarit i strid med bestämmelserna i denna lag. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 59 § i den gällande lagen, med den skillnaden att förverkandet av värde endast gäller gärningar genom vilka de fridlysningsbestämmelser som utfärdats eller meddelats för de djur- och växtarter som anges i bestämmelsen har överträtts.

Bestämmelserna i 10 kap. i strafflagen gäller alla straffbara gärningar oberoende av om det är fråga om en gärning som kriminaliserats i strafflagen eller i materiell lagstiftning. Med stöd av 10 kap. 4 och 5 § i strafflagen ska gärningsmannen dömas att förverka ett livsfarligt föremål eller andra föremål eller annan egendom som har använts som hjälpmedel vid brott och vars innehav är straffbart samt ett föremål eller egendom som har framställts, tillverkats eller fåtts till stånd genom ett brott eller som har varit föremål för brott, om innehavet av föremålet eller egendomen är straffbart samt eventuellt förvaringsmateriel för sådana med stöd av 5 a § i det kapitlet. Med stöd av de allmänna bestämmelserna om förverkandepåföljd i strafflagen kan föremål för brott som har omhändertagits i samband med naturskyddsbrott, såsom en individ av

en djur- eller växtart eller olika utvecklingsstadier av dessa, dömas förverkade, eftersom innehav av dem utan tillstånd till undantag är en straffbar gärning.

Med stöd av nämnda bestämmelser i 10 kap. i strafflagen kan förverkandepåföljd enligt prövning dömas ut i fråga om andra föremål eller egendom som har använts vid begåendet av ett uppsåtligt brott samt föremål eller egendom som har ett nära samband med ett brott och som utslutande eller huvudsakligen har anskaffats eller tillverkats med tanke på ett uppsåtligt brott eller till sina egenskaper är särskilt lämpade för begående av ett uppsåtligt brott samt föremål eller egendom som har framställts, tillverkats eller fåtts till stånd genom ett brott eller som har varit föremål för ett brott, om förverkandepåföljden är nödvändig på grund av att föremålen eller egendomen har egenskaper som gör dem skadliga för hälsan eller miljön, för att nya brott ska kunna förebyggas, och föremålet är särskilt lämpat som brottsobjekt eller för brottslig användning, för att syftet med bestämmelser om reglering eller om import ska kunna uppnås, eller för att syftet med bestämmelser om skydd av naturen eller miljön ska kunna uppnås.

Enligt 10 kap. 2 § i strafflagen ska ekonomisk vinning av ett brott dömas förverkad i dess olika former. Den grundläggande tanken med en i 10 kap. i strafflagen avsedd förverkandepåföljd för vinning av brott är att brott inte får löna sig (RP 80/2000 rd). Det är inte fråga om en straffpåföljd, så den kan inte beaktas när straffart väljs eller straff mäts ut.

Bestämmelserna i 10 kap. i strafflagen gäller alla straffbara gärningar oberoende av om det är fråga om en gärning som kriminaliserats i strafflagen eller i materiell lagstiftning.

Huvudregeln för förverkandepåföljder inom straffrätten är att värdet på föremålet för brottet döms förverkat enbart om föremålet för brottet inte påträffas. I samband med 1996 års revidering av naturvårdslagen föreskrevs det i enlighet med den lag som gällde då att åtminstone det värde som en fridlyst växt eller ett fridlyst djur har som representant för sin art alltid ska dömas förverkat vid sidan av föremålet för brottet. Förverkandepåföljden är av skadeståndsnatur. Naturskyddsvärdena är juridiskt sett herrelösa och skador som orsakats dem genom brott ska ersättas av staten genom naturskyddsåtgärder. Det värde som en individ har som representant för sin art ger delvis uttryck för hur hotad arten är, men värdet motsvarar inte fullt ut den skada som staten i egenskap av ansvarig för tryggheten av den biologiska mångfalden orsakas till följd av att artens bevarandestatus försämras. En bestämmelse som motsvarar naturvårdslagens bestämmelse om förlusten av värde togs också in i lagen om fiske (379/2015) genom lag 427/2019, eftersom skyddsvärdet för en levande individ av en utrotningshotad fiskart, såsom en värdefull avelsfisk, kan vara mycket stort och en död fisk som går förlorad inte motsvarar detta värde.

Innehållet i den föreslagna regleringen kan belysas med följande exempel: A dödar ett fridlyst djur, vars värde som representant för sin art är 1 000 euro, och säljer det till B för 2 000 euro. A ska enligt den föreslagna 134 § dömas att förverka 1 000 euro för det värde som djuret har som representant för sin art och 2 000 euro för vinning av brott med stöd av de bestämmelser i 10 kap. i strafflagen som det hänvisas till i paragrafen.

Genom den nya begränsning som gäller brott mot de fridlysningsbestämmelser som utfärdats i fråga om en djurart eller växtart och som fogats till bestämmelsen lämnas till exempel sådana äggsamlingar som lagligen har tagits i naturen före fridlysningen av arten i fråga samt individer som förts in i landet i strid med bestämmelserna i lagen utanför förverkandepåföljden, eftersom bestämmelsen enligt vad som konstateras ovan är att jämföra med skadestånd. Obehörig försäljning av en individ som lagligen tagits i naturen orsakar inte ytterligare skada för naturvärdena, och inte heller införsel till landet av en individ som tagits i naturen i ett annat land.

135 §. Rätt till omhändertagande. I paragrafen föreskrivs det om rätten att omhänderta redskap som används för verksamhet som är förbjuden inom naturskyddsområden samt djur och växter som tagits olovligt. Det föreslagna 1 mom. motsvarar i övrigt 60 § i den gällande lagen, men rätten till omhändertagande kan utövas endast av de jakt- och fiskeövervakare som avses i lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning (1157/2005). Bestämmelsen ska tillämpas på det geografiska verksamhetsområde som jakt- och fiskeövervakarna har enligt den lagen. Enligt den gällande lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning omfattas privata naturskyddsområden inte av jakt- och fiskeövervakarnas behörighet. På grundval av det som konstateras i grundlagsutskottets utlåtanden GrUU 2/1996 rd och GrUU 37/2002 rd är det med tanke på nödvändighetskravet inte motiverat att i större utsträckning föreskriva om befogenheter som liknar de befogenheter polisen har att ingripa i de grundläggande fri- och rättigheterna. När obehörig verksamhet upptäcks i ett naturskyddsområde är det i regel polisen eller någon annan behörig förundersökningsmyndighet, såsom gränskontrollmyndigheten, som ska kontaktas i första hand.

I 2 mom. konstateras det att de bestämmelser om rätten att ta fångstredskap i förvar som ingår i 81 § i jaktlagen samt de bestämmelser om gransknings- och inspektionsrätt och rätt till omhändertagande av fångstredskap som ingår i 108 och 109 § i lagen om fiske ska tillämpas också på naturskyddsområden. Bestämmelsen gäller både statliga och privata naturskyddsområden.

15 kap. Ändringssökande

136 § Ändringssökande. I paragrafen föreskrivs det om ändringssökande enligt naturvårdslagen. Paragrafen utvidgar delvis 61 § i den gällande lagen i fråga om de beslut som omfattas av rätten att söka ändring, men kretsen av dem som har rätt att söka ändring ändras inte. I paragrafen tas det in bestämmelser som motsvarar 62 § i den gällande lagen och som gäller besvär över förvaltningsdomstolens beslut.

Myndigheter som fattar beslut enligt den föreslagna lagen är miljöministeriet, Forststyrelsen, närings-, trafik- och miljöcentralen samt kommunala myndigheter. Besvär över miljöministeriets beslut ska i fortsättningen anföras hos förvaltningsdomstolen i stället för hos högsta förvaltningsdomstolen. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om besvär i paragrafens 4 mom. ska utvidgas till vissa delar.

Enligt 1 mom. får omprövning begäras i närings-, trafik- och miljöcentralens beslut enligt 4 kap. på det sätt som anges i förvaltningslagen (434/2003).

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om sökande av ändring i beslut enligt naturvårdslagen. Enligt bestämmelsen får beslut enligt denna lag överklagas genom besvär med iakttagande av vad som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), om inte något annat föreskrivs nedan. I 8 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden fastställs det att besvär över en myndighets beslut anföras hos den regionala förvaltningsdomstolen. Beslut som fattats vid statsrådets allmänna sammanträde överklagas emellertid hos högsta förvaltningsdomstolen.

Enligt 3 mom. får ändring inte sökas i ett i 13 § i denna lag avsett beslut av statsrådet som gäller den nationella strategin för biologisk mångfald.

I paragrafens 4 mom. fastställs det att besvär i rätt eller fördel saken kan beröra. Detta är i första hand ägare och innehavare av områdena i fråga. Även ägarna och innehavarna av grannfastigheterna är ofta i denna ställning. Dessutom är till exempel renbeteslag en sådan aktör vars rätt eller fördel saken kan beröra. Avgöranden som gäller naturvård har ofta mer omfattande konsekvenser än normalt, och berör inte endast områdenas ägare och innehavare. Avgörandena kan också ha en mer allmän betydelse med tanke på lagens syfte, till exempel när

det gäller hotade och i synnerhet strikt skyddade arter och naturtyper. Den grupp vars rätt eller fördel ärendet kan beröra kan då tolkas i vidare bemärkelse än normalt. I till exempel högsta förvaltningsdomstolens tolkningspraxis har man i samband med bedömningen av besvärsrättens omfattning vid tolkningen av bestämmelsen beaktat bestämmelserna i grundlagens 20 § 1 och 2 mom. om tryggande av naturens mångfald och rätten att påverka (se till exempel HFD:2004:76 samt 31.1.2020/433). Enligt bestämmelserna i 20 § i grundlagen ska det allmänna verka för att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Detta har också ansetts innebära ett grundlagsenligt uppdrag att utveckla miljölagstiftningen så att människor får en större möjlighet att påverka beslut som gäller den egna livsmiljön (RP 309/1993 rd).

På samma sätt som i 61 § i den gällande lagen föreskrivs det i paragrafens 4 mom. om att besvärsrätt i fråga om andra ärenden än sådana som gäller ersättning, stöd, understöd eller huruvida frivillig kompensation ersätter försämringen har även kommunen och inom sitt verksamhetsområde sådana registrerade lokala och regionala sammanslutningar vars syfte är att främja naturvården eller miljövården. Eftersom ägarna av områdena har besvärsrätt på basis av sitt ägande, behövs ingen motsvarande besvärsrätt för sammanslutningar på ägarpartens sida. I fråga om statsrådsbeslut om godkännande av ett naturskyddsprogram har i överensstämmelse med den gällande lagen också riksomfattande sammanslutningar som bevakar markägarnas intressen eller främjar naturvården eller miljövården besvärsrätt.

Besvärsrätten ska i sak ändras så att begränsningarna av besvärsrätten i fråga om vissa tillstånd till undantag slopas. Sammanslutningarnas besvärsrätt har i den gällande lagen begränsats så att de inte kan anföra besvär över beslut som gäller undantag enligt 31 § i fråga om naturtyper och undantag enligt 48 § 2 mom. i fråga om arter. Denna lösning ska i viss mån anses problematisk, eftersom sammanslutningar dock har besvärsrätt till exempel i fråga om de tillstånd till undantag som gäller EU:s artskydd enligt lagens 49 § 3 mom. En sådan begränsning av besvärsrätten förefaller delvis slumpmässig och oenhetlig, eftersom det är fråga om mycket liknande skyddsvården. På denna grund fastställs det att en sammanslutnings besvärsrätt i fortsättningen också ska omfatta undantag från skyddet av naturtyper enligt 68 § och från skyddet av alla arter enligt 85 §.

137 § Besvär över beslut enligt någon annan lag. I paragrafen föreskrivs det om närings-, trafik- och miljöcentralens rätt att anföra besvär över beslut som har fattats med stöd av någon annan lag. Paragrafen motsvarar 63 § i den gällande lagen.

Enligt paragrafen har närings-, trafik- och miljöcentralen rätt att anföra besvär över ett sådant beslut enligt någon annan lag som gäller beviljande av tillstånd eller godkännande av en plan, om centralen konstaterar att beslutet strider mot naturvårdslagen eller mot bestämmelser som utfärdats eller meddelats med stöd av den. De fall som avses i paragrafen kan vara till exempel situationer där myndigheten beviljar tillstånd eller godkänner en plan i strid med de gällande fridlysningsbestämmelser som utfärdats eller meddelats eller i strid med 39 §. Det kan vara fråga om till exempel ett miljötillstånd som beviljats av regionförvaltningsverket eller en plan som fastställts av kommunen, om det avgörande som besvären gäller anses strida mot naturvårdslagen eller en bestämmelse som meddelats med stöd av den. Det är fråga om både den uppgift att utöva tillsyn över naturvården som det föreskrivs om i 9 och 124 § i denna lag och en myndighets i 7 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden avsedda bevakning av ett allmänt intresse. Enligt 7 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får en myndighet anföra besvär över ett förvaltningsbeslut om överklagandet är behövligt med anledning av det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka.

16 kap. Ikraftträdandebestämmelser

RP 76/2022 rd

138 § Ikraftträdande. I paragrafen föreskrivs det om ikraftträdandet av denna lag och om upphävande av den gällande naturvårdslagen. Lagen avses träda i kraft den 1 juni 2023.

I paragrafens 3 mom. fastställs det att en jakttrofé som förvärvats före ikraftträdandet av denna lag får föras in i landet trots 90 § 4 mom.

Enligt 4 mom. ska hänvisningarna på lagnivå till naturvårdslagen uppdateras paragrafvis i samband med att denna lag stiftas. Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till den upphävda lagen eller 1923 års lag om naturskydd (71/1923), ska denna lag tillämpas efter lagens ikraftträdande.

139 § Statliga naturskyddsområden som inrättats med stöd av den upphävda lagen. Med stöd av den upphävda lagen har det utfärdats flera gällande förordningar av statsrådet och miljöministeriet. De förordningar som räknas upp i 1 mom. förblir i kraft tills de upphävs eller nya förordningar utfärdas i stället för dem med stöd av denna lag.

Avsikten med bestämmelsen i 2 mom. är att förenhetliga och uppdatera fridlysningsbestämmelserna, vilket gör lagstiftningen tydligare och mer förutsägbar.

Enligt 3 mom. ska ordningsstadgorna för de naturskyddsområden som avses i de författningar som nämns i 1 mom. samt skötsel- och nyttjandeplanerna för nationalparker förbli i kraft.

140 §. Naturskyddsområden och naturminnen enligt 1923 års lag om naturskydd. I paragrafen fastställs det att de författningar om inrättande av statliga naturskyddsområden som utfärdats med stöd av 1923 års lag om naturskydd och de fridlysningsbestämmelser som utfärdats i dem samt de beslut om inrättande av privata naturskyddsområden som meddelats med stöd av den lagen och de fridlysningsbestämmelser som meddelats i dem förblir i kraft. De ordningsstadgor för statliga naturskyddsområden och skötsel- och nyttjandeplaner för nationalparker som gäller dessa områden förblir likaså i kraft.

Enligt 2 mom. ska förfarandebestämmelserna enligt denna lag i fortsättningen tillämpas på statliga skyddsområden när rätten att röra sig begränsas inom statliga naturskyddsområden eller skötsel- och nyttjandeplaner eller ordningsstadgor för statliga naturskyddsområden utarbetas. Likaså ska denna lags bestämmelser om bestämning och utmärkning av gränserna för naturskyddsområden, införlivning av områden i statliga naturskyddsområden samt fiske som baserar sig på de allmänna fiskerättigheterna tillämpas också på de skyddsområden som inrättas med stöd av 1923 års lag om naturskydd.

Paragrafens 3 mom. innehåller en tillämpningsbestämmelse enligt vilken det i ett ärende som gäller fridlysningsbestämmelser som meddelats för ett privat naturskyddsområde som förblivit i kraft med stöd av den 76 § 2 mom. i den upphävda lagen ska tillämpas vad som föreskrivs i 54 § i denna lag.

Enligt 4 mom. ska de beslut om fridlysning av naturminnen som meddelats med stöd av 1923 års lag om naturskydd förbli i kraft och på dem ska 97 och 98 § i denna lag tillämpas.

141 §. Myndighetsbeslut som meddelats med stöd av den upphävda lagen. I paragrafen fastställs det att ett myndighetsbeslut eller myndighetstillstånd som meddelats med stöd av den upphävda lagen och som gäller när denna lag träder i kraft ska iakttas, om inte något annat föreskrivs nedan. Dessa beslut är bland annat beslut som gäller genomförande av naturvård, såsom beslut om inrättande av ett privat naturskyddsområde, beslut om avgränsning av en naturtyp eller en arts livsmiljö eller beslut om inrättande av ett landskapsvårdsområde, för vilkas del skyddets

innehåll dock bestäms i enlighet med bestämmelserna i denna lag på det sätt som föreskrivs nedan i 142–145 §. Dessutom ska de beslut om bland annat ersättning för skydd, inlösen av områden, åtgärdsförbud eller förvaltningstvång som har fattats med stöd av lagen iakttas. På motsvarande sätt ska de undantag från bestämmelserna i lagen som beviljats med stöd av 31, 48 eller 49 § iakttas.

142 §. Skyddade naturtyper enligt den upphävda lagen. Enligt paragrafen ska på de beslut om skyddade naturtyper som närings-, trafik- och miljöcentralen har fattat med stöd av 29 eller 30 § i den upphävda lagen tillämpas bestämmelserna i denna lag så att 1) på de naturtyper som avses i 29 § 1 mom. 1–5, 7 och 8 punkten i den upphävda lagen tillämpas 66, 68 och 69 § i denna lag, och 2) på den naturtyp som avses i 29 § 1 mom. 6 punkten i den upphävda lagen (trädlösa eller av naturen trädfattiga sanddyner) tillämpas 67–69 § i denna lag.

143 §. Förekomstplatser för arter enligt den upphävda lagen. Enligt 1 mom. ska på närings-, trafik- och miljöcentralens beslut enligt 47 § 2 och 3 mom. i den upphävda lagen om skydd av platser där det förekommer arter som kräver särskilt skydd tillämpas 79, 82 och 85 § i denna lag. Enligt 2 mom. ska på närings-, trafik- och miljöcentralens beslut enligt 47 § 5 mom. i den upphävda lagen om skydd av platser där arter förekommer tillämpas 81, 82 och 85 § i denna lag.

144 §. Landskapsvårdsområden och naturminnesmärken enligt den upphävda lagen. I paragrafen föreskrivs det om övergångsbestämmelser som gäller landskapsvårdsområden och naturminnesmärken.

145 § Anhängiga ärenden. I paragrafen föreskrivs det om behandlingen av förvaltningsärenden som är anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag. Ärendena ska enligt 1 mom. avgöras i enlighet med den tidigare lagstiftningen. Det konstateras i 2 mom. att den nya lagen ska tillämpas också på sådana ärenden som är anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag och som fullföljdsdomstolen senare återförvisar för att behandlas på nytt i sin helhet.

146 § Tillämpning på naturskyddsprogram och naturskyddsbeslut som godkänts före ikraftträdandet av den upphävda lagen. I paragrafen fastställs det att vad som i denna lag föreskrivs om inrättande av ett privat naturskyddsområde utan markägarens samtycke och om innehålllet i fridlysningsbestämmelserna i denna situation samt om miljöministeriets rätt att besluta om inlösen ska tillämpas också på de skyddsprogram och skyddsbeslut som räknas upp i paragrafen och som statsrådet godkänt innan den upphävda lagen trädde i kraft. De nämnda skyddsprogrammen och skyddsbesluten baserar sig på 1923 års lag om naturskydd, och de har förblivit i kraft med stöd av den upphävda lagen.

I samband med att den nya naturvårdslagen stiftas ska 13 lagar om inrättande av nationalparker som inrättats med stöd av den gällande lagen ändras så att de motsvarar bestämmelserna i den föreslagna naturvårdslagen. Ändringarna gäller främst hänvisningar till fridlysningsbestämmelserna i 49–51 § i den föreslagna lagen. I lagarna om nationalparker ska samtidigt bestämmelserna om i vilka kommuner det ska finnas nationalparker och om parkernas areal uppdateras så att de motsvarar nuläget.

7.2 Lag om ändring av 39 och 176 § i miljöskyddslagen

39 §. Tillståndsansökan. Hänvisningen i 2 mom. till 65 § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 35 § i den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

176 §. *Föreläggande att avhjälpa betydande förorening av vattendrag och naturskador.* Hänvisningen i 1 mom. till 5 a § i den gällande naturvårdslagen ändras enligt förslaget till en hänvisning till 3 § 7 punkten i den nya lagen. Innehållsmässigt motsvarar momentet den gällande lagen.

7.3 Lag om ändring av 4 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

4 §. *Förhållande till annan lagstiftning och andra förfaranden.* Hänvisningen i 2 mom. till 65 § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 35 § i den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.4 Lag om ändring av 4 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program

4 §. *Planer och program som förutsätter en miljöbedömning.* Hänvisningen i 1 mom. 2 punkten till 65 § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 35 § i den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.5 Lag om ändring av 2 och 3 § i lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden

2 §. *Lagens tillämpningsområde.* Hänvisningen till den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till den nya naturvårdslagen. Paragrafen kommer till sitt innehåll att motsvara den gällande lagen.

3 §. *Tillståndsförfaranden som kan samordnas.* Hänvisningarna till 31 och 48 § samt till 49 § 3 mom. i naturvårdslagen ändras enligt förslaget till hänvisningar till 68 och 85 § i den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.6 Lag om ändring av 2 och 3 § i lagen om skydd av valar och arktiska sälar

2 §. Enligt bestämmelserna i paragrafen är importen av vissa produkter som utvinns ur valar eller delar av valar förbjuden. Enligt förslaget ska ett nytt 3 mom. fogas till paragrafen enligt vilket det utöver att importera sådana produkter som utvinns ur valar eller delar av valar som avses i 1 mom. också ska vara förbjudet att transitera dessa produkter genom Finland.

Samtliga arter av valar (Cetacea) är strikt skyddade enligt Europeiska unionens lagstiftning. Dessutom finns alla de största arterna av valar förtecknade i bilaga A (CITES) till rådets förordning (EG) nr 338/1997 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. I Finland iaktas unionslagstiftningen, som delvis är striktare än CITES-konventionen. Enligt artikel 8.1 i förordningen är det förbjudet att bland annat köpa, saluföra eller för försäljning transportera exemplar av de arter som upptagits i bilaga A till förordningen. För närvarande är det enligt CITES-konventionen tillåtet att transportera valkött via hamnar inom EU, om de gällande dokument som föreskrivs i CITES-konventionen och som krävs enligt förordningen medföljer sändningen. Valfångst i kommersiellt syfte bedrivs åtminstone av Norge och Island, som är medlemmar i internationella valfångstkommissionen (IWC). Japan har tidigare bedrivit valfångst i vetenskapligt syfte, men drog sig ur IWC 2019 och har därefter fortsatt bedriva valfångst i egna vatten.

Europaparlamentet antog den 12 september 2017 en resolution om den norska valfångsten (2017/2712(RSP)). I den konstaterades bland annat att unionen starkt förespråkar att valfångsten i kommersiellt syfte upphör globalt och att förbudet mot internationell handel med valprodukter

ska fortsätta att gälla. Bakgrunden till resolutionen vara att exporten av valkött från Norge hade ökat, och att en del av denna export skedde via hamnar inom EU, bland annat till Japan. Kommissionen uppmanades i resolutionen kommissionen att överväga alla upptänkliga sätt att säkerställa att valkött inte längre i fortsättningen ska kunna transiteras via EU-hamnar, bland annat genom att rekommendera att sådan transitering förbjuds som en exceptionell åtgärd. Syftet med det föreslagna nya 3 mom. är att förbjuda transitering genom finskt territorium och på så vis också främja och förbättra skyddet av valarna på global nivå.

3 §. Hänvisningen till naturvårdslagen i 1 mom. ska ändras till en hänvisning till den nya naturvårdslagen och språkdräkten i momentet ska moderniseras. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.7 Lag om ändring av markanvändnings- och bygglagen

28 §. *Krav på landskapsplanens innehåll.* Hänvisningarna i 2 mom. till 7, 77 och 32 § i den gällande naturvårdslagen ändras till hänvisningar till 15, 93 och 146 § i den nya lagen. Dessutom föreslås det att den finska språkdräkten ändras så att begreppet ”maisema-alue” ersätts med ”maisemanhoitoalue” i enlighet med den nya lagen. Den svenska språkdräkten ändras inte. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

197 §. *Förhållande till annan lagstiftning.* Hänvisningen i 1 mom. till 10 kap. i den gällande naturvårdslagen ändras enligt förslaget till en hänvisning till 5 kap. i den nya lagen. Hänvisningen i 2 mom. till 66 § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 39 § i den nya lagen. Innehållsmässigt motsvarar momenten den gällande lagen.

207 §. *Ikraftträdande.* Det gällande 4 mom., som innehåller en hänvisning till 66 § i den gällande naturvårdslagen, ska upphävas som obehövligt.

7.8 Lag om ändring av 1 § i marktäktslagen

1 § *Lagens tillämpningsområde.* Det föreslås att hänvisningen i 2 mom. till den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.9 Lag om ändring av 2 § i ödemarkslagen

2 §. *Tillämpningsområde.* Hänvisningen till den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till den nya lagen. Paragrafen kommer till sitt innehåll att motsvara den gällande lagen.

7.10 Lag om ändring av 13 § i terrängtrafiklagen

13 §. *Snöskoterled.* Det föreslås att hänvisningen i 3 mom. till den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till den nya lagen. Samtidigt ändras begreppet ”skyddsområden som tillhör staten”, som används i den gällande lagen, till ”statliga naturskyddsområden”. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.11 Lag om ändring av 1 och 3 § i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador

1 §. *Tillämpningsområde.* Hänvisningen i 1 mom. 1 punkten till 5 a § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 3 § 7 punkten i den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

3 §. *Definitioner.* Hänvisningen i 2 punkten underpunkt a till 5 a § 1 mom. i den gällande naturvårdslagen ändras enligt förslaget till en hänvisning till 3 § 7 punkten i den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.12 Lag om ändring av 2 och 7 a § i skogslagen

2 §. *Tillämpningsområde.* Hänvisningen i 1 mom. 1 punkten till den gällande naturvårdslagen ändras enligt förslaget till en hänvisning till den nya lagen, och begreppet skyddsområde ändras till naturskyddsområde. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

Hänvisningarna i 2 mom. till 5 a, 9, 29–35, 39, 42, 47–49, 55, 56 och 57 a § och till 10 kap. ändras till hänvisningar till de paragrafer som motsvarar dem i den föreslagna naturvårdslagen. Till denna del motsvarar ändringarna till sitt innehåll den gällande lagen, förutom att den nya kapitelindelningen i den föreslagna lagen beaktas. Hänvisningarna i 2 mom. gäller 4, 16, 72, 75, 76, 78–81, 83–85, 87, 106, 126, 127 och 129 § samt kap. 5–7 och 10 i den nya naturvårdslagen. I momentet ska således hänvisas också till nya bestämmelser i naturvårdslagen.

7 a §. *Markägarens och skogscentralens informationsskyldighet.* Till 2 mom. 2 punkten ska enligt förslaget fogas hänvisningar till vissa nya bestämmelser i den föreslagna naturvårdslagen. Dessa är 66 § (skyddade naturtyper), 73 § (Skydd av förekomstplatser för arter som kräver särskilt skydd), 83 § (skydd av nya arter som påträffas), 87 § (assisterad spridning av arter som kräver särskilt skydd) och 106 § (beslut om huruvida kompensationen ersätter försämringen).

7.13 Lag om ändring av 21 § i lagen om bekämpning av skogsskador

21 §. *Statens skadeståndsansvar.* Hänvisningarna i 1 mom. till 10, 23, 25, 29, 30, 47 och 55 § i den gällande naturvårdslagen ändras till hänvisningar till 43, 48, 66, 79, 97 och 126 § i den nya lagen. Till momentet ska enligt förslaget fogas hänvisningar till 67 § (förbud mot att försämra strikt skyddade naturtyper), 83 § (skydd av nya arter som påträffas), 87 § (assisterad spridning av arter som kräver särskilt skydd) och 106 § (beslut om huruvida kompensationen ersätter försämringen) i den nya naturvårdslagen.

7.14 Lag om ändring av 2 och 25 § i den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk

2 §. *Tillämpningsområde och begränsningar som gäller finansieringens användning.* Hänvisningarna i 2 mom. till 25 och 53 § och till 55 § 2 mom. i naturvårdslagen ändras enligt förslaget till hänvisningar till 48 och 113 § och till 126 § 2 mom. i den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

25 §. *Skogscentralens utredningsskyldighet.* Hänvisningarna till 9, 24, 29–35, 47–49, 55 och 56 § och till 10 kap. i den gällande naturvårdslagen ändras till hänvisningar till 16, 47, 53, 66, 67, 79–81, 83, 87, 93–96, 126 och 127 § och till 5 kap. i den nya lagen. Paragrafen kompletteras med hänvisningar till vissa nya bestämmelser i den föreslagna naturvårdslagen. Dessa är 67 § (förbud mot att försämra strikt skyddade naturtyper), 83 § (skydd av nya arter som påträffas), 87 § (assisterad spridning av arter som kräver särskilt skydd) och 106 § (beslut om huruvida kompensationen ersätter försämringen). Paragrafen ska alltså innehålla hänvisningar till 16, 47, 53, 66, 67, 79–81, 83, 87, 93–96, 106, 126 och 127 § samt kap. 5 i den nya naturvårdslagen.

7.15 Lagen om ändring av 5 § i lagen om Forststyrelsen

5 §. *Offentliga förvaltningsuppgifter*. Hänvisningen i 2 mom. till den gällande naturvårdslagen ändras enligt förslaget till en hänvisning till den nya lagen och den finska språkdräkten kompletteras med ordet ”sädetyt”. Det hänvisas i bestämmelsen till uppgifter som föreskrivs i fråga om naturskyddsområden som inrättats med stöd av den gällande lagen och 1923 års lag om naturskydd. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.16 Lag om ändring av 9 § i lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning

9 §. *Omhändertagande*. Hänvisningen i 4 mom. till 58 § i den gällande naturvårdslagen ändras till hänvisningar till 132, 133 och 135 § i den nya lagen. Det föreslås att ordalydelsen i bestämmelsen ses över. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.17 Lag om ändring av 6 § i lagen om avträdelsepension

6 §. Det föreslås att hänvisningen i 2 mom. 1 punkten till 1923 års lag om naturskydd ska ändras till en hänvisning till den nya lagen. Dessutom föreslås det att begynnelsebokstaven i Forststyrelsen ändras från liten till stor och att begreppet skyddsområde i 1 och 3 punkten ändras till naturskyddsområde. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.18 Lag om ändring av 25 § i lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare

25 §. Hänvisningen i 2 mom. till naturskyddsområde eller landskapsvårdsområde som avses i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till ett sådant naturskyddsområde eller landskapsvårdsområde som avses i den föreslagna lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.19 Lag om ändring av 2 § i fastighetsregisterlagen

2 §. Författningsnumret i hänvisningen till naturvårdslagen i 1 mom. 5 punkten ändras så att det hänvisar till den nya naturvårdslagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.20 Lag om ändring av i jaktlagen

1 §. *Lagens tillämpningsområde*. Författningsnumret i hänvisningen till den gällande naturvårdslagen i 2 mom. ändras så att det hänvisar till den nya naturvårdslagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

41 a § *Förutsättningar för dispens i fråga om vissa viltarter*. Begreppet gynnsam skyddsnivå i det inledande stycket till 1 mom. ändras i fråga om den svenska språkdräkten så att det motsvarar det begrepp som används i habitatsdirektivet, det vill säga gynnsam bevarandestatus. Paragrafen kommer till sitt innehåll att motsvara den gällande lagen.

41 b § *Förutsättningar för dispens i fråga om fågelvilt och icke fredade fåglar och för undantag från fredning i vissa fall*. Motsvarande ändring föreslås i de inledande styckena till 1 och 3 mom. i denna paragraf som i fråga om det inledande stycket till 1 mom. i 41 a §. Paragrafen kommer till sitt innehåll att motsvara den gällande lagen.

7.21 Lag om ändring av 25 § i lagen om verkställighet av jordbruksstöd

25 §. Särskilda bestämmelser i fråga om tvärvillkor. Författningsnumret i hänvisningen till den gällande naturvårdslagen i 1 mom. ändras så att det hänvisar till den nya naturvårdslagen. Momentet kommer till sitt innehåll att motsvara den gällande lagen.

7.22 Lag om ändring av 2 § i lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbruket

2 §. Definitioner. Hänvisningen i 18 punkten i paragrafen till 64 § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 33 § i den nya lagen. Paragrafen kommer till sitt innehåll att motsvara den gällande lagen.

7.23 Lag om ändring av 4 § i lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål

4 §. Förhållande till annan lagstiftning. Författningsnumret i hänvisningen till naturvårdslagen i 2 mom. ändras så att det hänvisar till den nya naturvårdslagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.24 Lag om ändring av 59 § i lagen om fiske

59 §. Skydd av hotade djurarter. Författningsnumret i hänvisningen till den gällande naturvårdslagen i 1 mom. ändras så att det hänvisar till den nya naturvårdslagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen, men dess språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

7.25 Lag om ändring av 16 § i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter

16 §. Fångst och dödande av fågel- eller däggdjursart som har kommit ut i miljön. Författningsnumret i hänvisningen till naturvårdslagen i 2 mom. ändras så att det hänvisar till den nya naturvårdslagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.26 Lag om ändring av 4 § i lagen om statens skogsbruksaktiebolag

4 §. Rätt att företräda staten i vissa fall. Författningsnumret i hänvisningen till naturvårdslagen i 1 mom. 2 punkten ändras så att det hänvisar till den nya naturvårdslagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.27 Lag om ändring av 32 § i lagen om djursjukdomar

32 §. Utredning om sjukdomsläget och förhindrande av sjukdomsspridning. Författningsnumret i hänvisningen till den gällande naturvårdslagen i 2 mom. ändras så att det hänvisar till den nya naturvårdslagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.28 Lag om ändring av vattenlagen

1 kap. 2 §. Lagens tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning. Författningsnumret i hänvisningen till den gällande naturvårdslagen i 2 mom. ändras så att det hänvisar till den nya naturvårdslagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

2 kap. 11 §. *Skydd av vissa typer av vattennatur.* Den gällande paragrafen innehåller bestämmelser om skydd av vissa typer av vattennatur. Bestämmelsernas struktur förblir i princip oförändrade, men paragrafen skrivs om i en tydligare form. Tillståndet för vissa typer av vattennatur har trots de redan genomförda åtgärderna försämrats ytterligare, och det föreslås därför att vissa nya naturtyper ska börja omfattas av skyddet utöver de naturtyper som för närvarande är skyddade. Kärnan i skyddet av naturtyper ska utgöras av ett förbud mot alla slag av projekt som omfattas av vattenlagens tillämpningsområde och mot verksamhet som äventyrar naturtillståndet hos objekt som omfattas av skyddet. Myndigheterna kan dock utifrån prövning från fall till fall bevilja undantag från ett sådant förbud. Skyddet grundar sig direkt på en bestämmelse i lag, vilket innebär att ikraftträdandet av skyddet inte förutsätter ett separat avgränsningsbeslut av myndigheten. Den som inleder ett projekt ska på förhand utreda om projektet kommer att genomföras i ett område som omfattas av skyddet eller om dess verkningar sträcker sig till ett sådant område.

I 1 mom. anges vilka typer av vattennatur som omfattas av skyddet. Sådana är enligt den gällande lagen flador eller glon på högst tio hektar eller källor eller, annanstans än i landskapet Lappland, tjärnar eller sjöar på högst en hektar eller rännilar. Som nya naturtyper föreslås det att kalkrika tjärnar, källområden och annanstans än i landskapet Lappland belägna bäckar i naturtillstånd eller tillstånd som påminner om naturtillstånd ska tas in i vattenlagen.

Skyddet innebär inte att alla förekomster av de naturtyper som specificeras i bestämmelsen skyddas, utan det krävs att objektet ska befinna sig i naturtillstånd för att det ska omfattas av skyddet. De centrala särdragen hos ett objekt i naturtillstånd ska inte till följd av mänsklig verksamhet eller andra faktorer ha förändrats på ett sådant sätt att det lett till att naturvärden som särskiljer naturtypen i fråga har försvunnit. Å andra sidan kan objektet efter förändringar till följd av den naturliga utvecklingen eller restaureringsåtgärder ha återställts i ett tillstånd som påminner om naturtillstånd. Att ett objekt befinner sig i naturtillstånd förutsätter inte att objektet är fullständigt oföränderligt. Avsaknaden av enskilda naturvärden som är av ringa betydelse med tanke på helheten och som eventuellt återkommer ska inte automatiskt leda till den bedömningen att naturtillståndet har gått förlorat. Det bör från fall till fall bedömas om objektets naturvärden har förändrats eller är omöjliga att återställa och objektet därmed inte längre enligt en övergripande bedömning kan anses befinna sig i naturtillstånd. Tillämpningspraxis i fråga om kravet på naturtillstånd avses inte bli ändrat. Om objektets naturvärden är omöjliga att återställa, omfattas objektet inte av ett sådant skydd som avses i bestämmelsen.

I rättspraxis har kravet på naturtillstånd tillämpats så att skyddet även har ansetts omfatta objekt i ett tillstånd som påminner om naturtillstånd. Lösningen kan anses motiverad, eftersom de naturvärden som ingår i objekt i ett tillstånd som påminner om naturtillstånd, och som ligger till grund för skyddet av naturtyper, inte nödvändigtvis på något avgörande sätt skiljer sig från de naturvärden som kännetecknar objekt i naturtillstånd. Dessutom har det i praktiken visat sig vara mycket besvärligt att skilja mellan objekt i naturtillstånd och objekt i ett tillstånd som påminner om naturtillstånd.

Naturtyper som omfattas av skyddet är på samma sätt som för närvarande enligt 1 punkten små flador och glosjöar (i gällande lag glon). Fladorna är havsvikar som grundats upp av landhöjningen och som fortfarande står i förbindelse med havet genom smala sund. De från havet slutgiltigt uppgrundade glosjöarna står bara i förbindelse med havet när vattenståndet är högre än normalt. Salthalten i flador och glosjöar minskar i och med uppgrundningen, vilket i sin tur avspeglar sig på naturtypens växt- och djurarter. Flador och glosjöar är födo- och häckningsområden för många fågelarter och fladorna är viktiga lekrområden för vårlekande fiskar.

De källor som ingår i 2 punkten i förteckningen är ofta utlopp för grundvattnet vid foten av åsar och kullar eller på deras sluttningar. Till deras egenskaper hör att de håller en låg vattentemperatur som är relativt jämn året om. Källornas närings- och värmehushållning och hydrologi ger upphov till exceptionella förhållanden som är lämpliga för de arter som är kännetecknande för naturtypen. I källorna och deras omgivning är växtligheten mångsidig och omfattar flera hotade arter. Det har funnits många källor i naturtillstånd i vårt land, men på grund av olika projekt finns det bara ett fåtal kvar. Källor i naturtillstånd bör som naturtyp skyddas i hela landet, oberoende av deras storlek.

De tjärnar och små sjöar som ingår i 3 punkten i förteckningen är med tanke på tryggheten av den biologiska mångfalden viktiga inte bara som småvatten, utan framför allt som gräns- och övergångszon för skogsmiljön. De strömmande vatten i naturtillstånd som är mindre än bäckar, det vill säga rännilar, har stor betydelse för den biologiska mångfalden. De är viktiga livsmiljöer för många arter, men också för deras spridning. I landskapet Lappland finns det jämfört med det övriga Finland rikligt med småvatten i naturtillstånd, och det föreslås därför att den nuvarande geografiska begränsningen bibehålls.

Kalkrika tjärnar finns i områden med kalkrik berggrund. Deras vatten är till sin surhetsgrad neutralt eller svag basiskt och relativt klart och det är dessutom näringsfattigt eller måttligt näringsrikt. Naturtypen tillhör hotkategorin nära hotad (NT) i hela landet, men särskilt i Södra och Norra Finland är den sårbar (VU). De kalkrika tjärnar som är högst 10 hektar stora är på sin höjd några hundra till antalet. Naturtypen omfattar själva tjärnen och dess närmaste omgivning. Tjärnen kan tydligt urskiljas i terrängen, men för att denna naturtyp ska kunna identifieras kan det krävas att vattenkvaliteten utreds. De egenskaper som ska tryggas i fråga om denna naturtyp är vattenkvalitet, hydrologi och växt- och djurarter. Förekomster av naturtypen är sällsynta och av synnerligen stor betydelse för hotade arter.

Att kalkrika tjärnar tas med som en egen naturtyp som ska skyddas väntas i någon mån öka antalet undantagsärenden och eventuellt påverka tolkningen av tröskeln för behovet av tillstånd enligt vattenlagen. Skyddet av naturtyper enligt vattenlagen ska gälla vattenmiljön, och det är i princip inte meningen att den ska påverka markanvändningen utanför själva vattenområdet. De projekt som enligt vattenlagen påverkas av skyddet av naturtypen kalkrika tjärnar omfattar huvudsakligen sådana som innebär dikning, muddring och utfyllnad av vattenområde. I vissa situationer kan också byggandet av en brygga ha sådana skadliga följder som avses i bestämmelsen. Med undantag av mindre dikningsprojekt eller bryggbyggen omfattas alla projekt med eventuell skadlig inverkan på naturtypen av den förhandskontroll som ska genomföras enligt vattenlagen.

Med källområden avses ett enhetligt, källpåverkat område där det kan ingå öppna källsprång, källbäckar och rännilar samt sipperytter utan synligt vatten. Källområdena är större ekologiska helheter än själva källsprången och omfattar också sipperytter och randområden. En källa är som objekt klart skönjbar och noggrant avgränsad i terrängen, medan källområdets skönjbarhet och utsträckning i brist på en egentlig vattentäckt bädd kan vara betydligt svårare att avgöra, särskilt under torra.

Hotet mot källområdena varierar från kategorin sårbar (VU) till kategorin starkt hotad (EN). Variationen i källområdenas storlek är stor med början från en kvadratmeter till flera hektar stora sammanlänkade källområden. Den genomsnittliga storleken är omkring ett ar. Utgående från de uppgifter som finns att tillgå har det totala antalet källområden uppskattats till tiotusentals, av vilka uppskattningsvis några tusen är i naturtillstånd eller i ett tillstånd som påminner om naturtillstånd. De viktigaste hoten mot källområdena är utdikning och skogshushållningsåtgärder.

Att källområden i naturtillstånd fogas till de naturtyper som skyddas med stöd av vattenlagen skapar klarhet i rättsläget i det avseendet att det i fortsättningen inte längre finns något behov av att bedöma tillämpningen av bestämmelserna på enskilda källsprång i områdena. Det föreslagna skyddet för naturtypen källområden kommer sannolikt att påverka dikningsprojekt och eventuellt också vattentäcksprojekt. Eftersom vattenlagens tillämpningsområde inte har avgränsats utifrån projekttyper, hör också andra typer av projekt som gäller områdesanvändning till tillämpningsområdet för lagen, om deras verkningar sträcker sig till yt- eller grundvatten på det sätt som avses i lagen. Exempelvis ett vägbygge kan ändra källområdets hydrologiska förhållanden och naturvärden i en riktning som är ofördelaktig med tanke på skyddet. Däremot kan skyddet av naturtyper enligt vattenlagen i princip inte anses styra till exempel bedrivandet av skogsbruk eller begränsa skogsbehandlingsåtgärder. I sådana situationer ska dock lagstiftningen enligt skogslagen om skydd av livsmiljöer tillämpas.

Bäckar är rinnande vatten i vattendrag som är mindre än älvar och vars avrinningsområde omfattar mindre än 100 kvadratkilometer. Bäckarna omfattas av vattenlagens allmänna bestämmelser om tillståndspliktiga och anmälningspliktiga projekt. Enligt beräkningar finns det i vårt land högst 9 000 bäckar i naturtillstånd eller i ett tillstånd som påminner om naturtillstånd och deras sammanlagda längd uppgår till 9 200 km. Bäckarna indelas i undertyper som är källflöden i barrskogsbältet (NT), källflöden i lerjordar (EN) och bäckar och små åar i barrskogsregionen (VU). Av dessa är de mest utrotningshotade bäckar och små åar i barrskogsbältet, och de utgör cirka 10 procent av det totala antalet bäckar. De identifierade hotfaktorerna för bäckarna är dikning, bäckrensning och skogsförnyelse, diffus belastning, vattenbyggnad och annat bygande.

Skyddet av naturtyperna bäckar och rännilar enligt vattenlagen gäller vattenmiljön, och skyddet av naturtyper enligt vattenlagen påverkar i princip inte markanvändningen utanför vattendragsfåran eller till exempel skogsbehandlingsåtgärder på sådana marker. Den närmaste omgivningen kring bäckar i naturtillstånd och i ett tillstånd som påminner om naturtillstånd är dessutom sådana som också enligt skogslagen är synnerligen viktiga livsmiljöer. För att omfattas av skyddet enligt vattenlagen behöver bäcken inte vara i naturtillstånd under hela sitt lopp. En del av en bäck kan vara en sådan skyddad naturtyp som avses i bestämmelsen även om områdets naturvärden skulle ha gått förlorade i en del av bäckfåran, till exempel till följd av rensning.

I 2 mom. föreskrivs det om förbud mot att äventyra bevarandet av de naturliga förhållandena i ett enskilt skyddsobjekt. Bestämmelsen gäller all verksamhet som omfattas av vattenlagen, men i praktiken hänför sig äventyrandet av förhållandena i en naturtyp till genomförandet av olika projekt enligt vattenlagen. Även om det i det konkreta typfallet är ett projekt som genomförs på området för ett skyddsobjekt och därmed äventyrar naturtypens tillstånd, gäller regleringen också projekt som genomförs någon annanstans och vars verkningar sträcker sig till området för skyddsobjektet och kan försämra dess naturvärden. Skyddet av naturtyperna begränsar inte alla slag av projekt, utan uttryckligen projekt som medför förändringar i de naturvärden i naturtypen som skyddet avser.

Det föreslagna skyddet av naturtyper påverkar genomförandet av vattenhushållningsprojekt på olika sätt. Behovet av undantagstillstånd påverkas av om det är möjligt att undvika att naturtypens naturliga tillstånd äventyras genom att ändra det sätt som projektet genomförs på. Om projektet trots det leder till försämringar på ett sätt som är förbjudet enligt lagen och det ändå är nödvändigt att göra ett undantag, ska myndigheterna utreda om det finns förutsättningar för undantag. Bestämmelser om förutsättningarna för undantag finns i 2 mom. Tillståndsmyndigheten kan enligt förslaget i enskilda fall på ansökan bevilja undantag från förbudet, om målen för skyddet av de typer av vattennatur som anges i momentet och som är föremål för förbudet

inte som helhet avsevärt äventyras. Det föreslås att bestämmelsen preciseras så att den motsvarar gällande tillämpningspraxis. Vid bedömningen av ett undantagsärende är det alltså å ena sidan fråga om en bedömning av det allmänna skyddsläget för den aktuella vattennaturtypen, å andra sidan om hur viktigt det ifrågavarande objektet är bland förekomsterna av denna naturtyp. I lagen tas det inte ställning till bedömningsnivån, men utgångspunkten för bedömningen ska vara en undersökningsnivå som är mer allmän än de lokala förhållandena.

Behovet och beviljandet av undantag ska prövas på tjänstens vägnar i samband med tillståndsärendet. Om undantagstillstånd beviljas, ska tillståndet förenas med de villkor för genomförandet av projektet som krävs med tanke på skyddet av den naturtyp som berörs. Frågan om beviljande av undantag kan också inledas som ett separat ärende i förhållande till tillståndsärendet. Då ska ärendet behandlas med iakttagande av bestämmelserna om ansökningsförfarande i 11 kap. i vattenlagen. Undantagstillståndet ska förenas med sådana villkor om genomförandet av projektet och kontrollen av dess konsekvenser som behövs för att skydda naturtypen. Bestämmelser om detta finns i den sista meningen i momentet.

Skyddet av naturtyperna är en självständig och delvis överlappande mekanism i förhållande till tillståndsförfarandet och andra förfaranden för förhandstillsyn enligt vattenlagen. Det föreslås inte några ändringar i fråga om tröskeln för tillståndsplikt enligt lagen, men det föreslagna skyddet för naturtyper kan bidra till att det tillståndskrav som grundar sig på 3 kap. 2 § i vattenlagen tolkas på ett sätt som utvidgar tillståndsplikten, till exempel i fråga om muddringsprojekt.

11 kap. 3 §. Innehållet i tillståndsansökan. Hänvisningen i 2 mom. till 65 § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 35 § i den nya lagen. Momentet avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

14 kap. 6 §. Avhjälpan av naturskador. Hänvisningen i 1 mom. till 5 a § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 3 § 7 punkten i den nya lagen. Momentet avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

18 kap. 1 §. Uppgifter som ska antecknas i datasystemet för miljövarsinformation och datasystemet för naturvården. Paragrafens 1 mom. kompletteras med en hänvisning till datasystemet för naturvården i fråga om de av tillståndsmyndighetens (regionförvaltningsverkets) beslut som avses i 2 kap. 11 § i vattenlagen.

18 kap. 2 §. Införande av uppgifter. Paragrafens 1 mom. kompletteras med en hänvisning till datasystemet för naturvården i fråga om de av tillståndsmyndighetens (regionförvaltningsverkets) beslut som avses i 2 kap. 11 § i vattenlagen.

7.29 Lag om ändring av 48 kap. 5 § i strafflagen

48 kap. 5 §. Naturskyddsbrott. Det föreslås att hänvisningen i 1 mom. 1 punkten till den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.30 Lag om ändring av 5 § i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter

5 §. Det föreslås att hänvisningen i 5 mom. till den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till den nya lagen. Momentet avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

7.31 Lag om ändring av gruvlagen

3 §. *Lagens förhållande till annan lagstiftning.* Hänvisningen till den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till den nya naturvårdslagen. Paragrafen avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess finska språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

32 §. *Företrädesrätt.* Hänvisningen i 1 och 3 mom. till 65 § i den gällande naturvårdslagen ändras till hänvisningar till 35 § i den nya lagen. Momenten avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen.

34 §. *Tillståndsansökan.* Hänvisningen i 3 mom. 2 punkten och i 5 mom. till 65 § i den gällande naturvårdslagen ändras till hänvisningar till 35 § i den nya lagen. Momenten avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men deras språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

7.32 Lagen om ändring av lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi

2 §. *Lagens tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning.* Författningsnumret i hänvisningen till den gällande naturvårdslagen i 2 mom. ändras så att det hänvisar till den nya naturvårdslagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

5 §. *Tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden som omfattas av kontaktpunktmyndighetens rådgivningsskyldighet.* Hänvisningarna i 1 mom. 3 punkten till 31 §, 48 § 2 mom., 49 § 3 och 4 mom. och till 65 och 65 b § i den gällande naturvårdslagen ändras till hänvisningar till 68 § och 85 § respektive 35 och 37 § i den nya lagen. Momentet avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men det nuvarande begreppet Natura-bedömning preciseras.

6 §. *Tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden som omfattas av elektronisk kommunikation och rådgivning.* Hänvisningarna i 1 mom. 3 punkten till 31 §, 48 § 2 mom., 49 § 3 och 4 mom. och 65 b § i den gällande naturvårdslagen ändras till hänvisningar till 68, 85 och 37 § i den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

9 §. *Tillståndsförfaranden och andra administrativa godkännandeförfaranden som omfattas av en tidsfrist.* Hänvisningen i 1 mom. 3 punkten till 31 § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 68 § i den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

13 §. *Förlängning av tidsfristen och avbrott i tidsfristen.* Hänvisningarna i 1 mom. 1 punkten till 48 § 2 mom. samt 49 § 3 och 4 mom. i den gällande naturvårdslagen ändras enligt förslaget till en hänvisning till 85 § i den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.33 Lag om ändring av 23 § i gentekniklagen

23 §. *Åläggande att förebygga och avhjälpa betydande negativa effekter för miljön.* Hänvisningen i 1 mom. till 5 a § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 3 § 7 punkten i den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.34 Lag om ändring av lagen om enskilda vägar

19 §. Anläggning av väg. Författningsnumret i hänvisningen till den gällande naturvårdslagen i 3 mom. ändras så att det hänvisar till den nya naturvårdslagen. Momentet avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

21 §. Anläggning av väg på eller i närheten av ett område som ingår i nätverket Natura 2000. Det föreslås att hänvisningen i 1 mom. till den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till den nya lagen. Hänvisningen i 3 mom. till 10 kap. i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 5 kap. i den nya naturvårdslagen och hänvisningen till 53 § 3 mom. i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 113-115 § i den nya naturvårdslagen. Momenten avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen.

74 §. Kommuns och myndighets partsställning. Hänvisningen i 3 mom. till 6 § 2 mom. i den gällande naturvårdslagen ändras enligt förslaget till en hänvisning till 9 § 2 mom. i den nya lagen. Momentet avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

7.35 Lag om ändring av 17 § i lagen om trafiksystem och landsvägar

17 §. Planering av väg och områdesplanering. Författningsnumret i hänvisningen till den gällande naturvårdslagen i 4 mom. ändras så att det hänvisar till den nya naturvårdslagen. Momentet avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

7.36 Lag om ändring av 10 § i banlagen

10 §. Planering av järnvägsområde och områdesplanering. Författningsnumret i hänvisningen till den gällande naturvårdslagen i 5 mom. ändras så att det hänvisar till den nya naturvårdslagen. Momentet avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

7.37 Lag om ändring av 23 d § i lagen om transport av farliga ämnen

23 d §. Avhjälpan av miljöskador. Hänvisningen till 5 a § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 3 § 7 punkten i den nya lagen. Paragrafen avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess finska språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

7.38 Lag om ändring av 6 § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet

6 §. Hänvisningen i 1 mom. 7 punkten till 1 a kap. i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 4 kap. i den nya lagen. Författningsnumret i hänvisningen till den gällande naturvårdslagen i 5 mom. ändras så att det hänvisar till den nya naturvårdslagen. Momenten avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men språkdräkten moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

7.39 Lag om ändring av 48 och 92 d § i inkomstskattelagen

48 §. Skattefria överlåtelsevinster. Det föreslås att hänvisningen i 1 mom. 4 punkten och i 4 mom. till den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till den nya lagen.

92 d §. *Vissa stöd för naturvård och för vatten- och havsvård.* Hänvisningen till 1 a kap. i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 4 kap. i den nya lagen. Paragrafen avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess finska språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

7.40 Lag om ändring av 4 § i inkomstskattelagen för gårdsbruk

4 §. Hänvisningen i 5 mom. till 1 a kap. i den gällande naturvårdslagen ändras enligt förslaget till en hänvisning till 4 kap. i den nya lagen. Momentet avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

7.41 Lag om ändring av 3 § i fastighetsskattelagen

3 §. *Fastigheter som är helt eller delvis befriade från skatt.* Hänvisningen i 1 mom. 4 punkten till 24 § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 47 § i den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.42 Lag om ändring av 11 § i lagen om Finlands ekonomiska zon

11 §. *Miljöbrott i den ekonomiska zonen.* Hänvisningen i 2 mom. till 58 § 2 mom. i den gällande naturvårdslagen ändras enligt förslaget till en hänvisning till 133 § i den nya lagen. Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

7.43 Lag om ändring av lagen om Kurjenrahka nationalpark

3 §. *Hänvisningsbestämmelse.* Enligt 3 § i lagen om Kurjenrahka nationalpark (1295/1997) gäller i fråga om nationalparken till övriga delar vad som bestäms i naturvårdslagen om nationalparker med undantag för 14 § 1 mom. 6 och 8 punkten samt 15 § 5 och 7 punkten.

Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar paragrafens innehåll, och rubriken föreslås bli ändrad till *Fridlysningsbestämmelser*.

Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den innehåller en hänvisning till de allmänna fridlysningsbestämmelserna i 49–51 § i den nya naturvårdslagen och till undantagen från dem.

De allmänna fridlysningsbestämmelserna i 13–15 § i den gällande naturvårdslagen och undantagen från dem är detaljerade. Kurjenrahka nationalpark är den första nationalpark som inrättades efter det att naturvårdslagen stiftades 1996, och fridlysningsbestämmelserna för den reglerades genom en hänvisning till naturvårdslagen utom till de delar som de facto inte lämpade sig för ifrågavarande nationalpark, det vill säga för bedrivande av renskötsel (14 § 2 mom. 6 punkten i naturvårdslagen), för behoven inom en säker sjöfart (14 § 2 mom. 8 punkten i naturvårdslagen) och för bedrivande av annat fiske än sådant som avses i 7 § i lagen om fiske (15 § 5 punkten i naturvårdslagen). Det är dock uppenbart att dessa inte är tillämpliga i fråga om Kurjenrahka nationalpark, och det är därför obehövt att utesluta dem. Det är möjligt att förenkla lagen genom en allmän hänvisning till de fridlysningsbestämmelser i den nya lagen som gäller nationalparker och till undantagen från dem, men med vissa förbehåll.

Enligt bestämmelsen är geologiska undersökningar dock inte tillåtna i Kurjenrahka nationalpark, men enligt 15 § 7 punkten i den gällande naturvårdslagen är sådana undersökningar tillåtna med tillstånd av Forststyrelsen. Enligt 51 § i den föreslagna naturvårdslagen ingår inte geologiska undersökningar bland de åtgärder som är tillåtna med tillstånd av Forststyrelsen. Enligt 2

mom. i den föreslagna paragrafen kan Forststyrelsen ge tillstånd till geologiska undersökningar i skyddsområdet, om inte verksamheten äventyrar syftet med inrättandet av området. Geologiska undersökningar ska dock ordnas så att de inte har mer än ringa skadlig inverkan på arterna, naturtyperna, vattenhushållningen eller landskapet i skyddsområdet. Eftersom geologiska undersökningar inte är tillåtna i Kurjenrahka nationalpark, föreslås det att denna bestämmelse inte ska tillämpas på nationalparken.

I en förordning som utfärdats med stöd av lagen har det föreskrivits att det i Kurjenrahka nationalpark med Forststyrelsens tillstånd är tillåtet att driva älg i samband med jakt i området Lammenrahka, som hör till parken. Det föreslås att det enligt den föreslagna naturvårdslagen, på motsvarande sätt som i den gällande naturvårdslagen, ska vara tillåtet att driva älg i nationalparker och att det dessutom ska vara tillåtet att driva vitsvanshjort. I Kurjenrahka nationalpark ska dessa jaktformer i enlighet med den gällande lagen om nationalparken vara tillåtna endast i området Lammenrahka, och denna begränsning ska därför tas in i den föreslagna bestämmelsen.

4 §. *Närmare bestämmelser.* Det föreskrivs i paragrafen om möjligheten att utfärda närmare bestämmelser genom förordning. Eftersom det i den föreslagna naturvårdslagen på samma sätt som i den gällande naturvårdslagen föreslås ingående bestämmelser om nationalparker, föreslås det att bemyndigandet upphävs som obehövligt. Samtidigt upphävs förordningen om Kurjenrahka nationalpark (1296/1997), som utfärdats med stöd av bestämmelsen.

7.44 Lag om ändring av lagen om Syöte nationalpark

3 §. *Hänvisningsbestämmelse.* Enligt 3 § i lagen om Syöte nationalpark (512/2000) gäller i fråga om nationalparken till övriga delar vad som bestäms i naturvårdslagen om nationalparker med undantag av 14 § 1 mom. 8 punkten, som gäller förutsättningarna för säker sjöfart.

Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar paragrafens innehåll, och rubriken föreslås bli ändrad till *Fridlysningsbestämmelser.*

Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den innehåller en hänvisning till de allmänna fridlysningsbestämmelserna i 49–51 § i den nya naturvårdslagen och till undantagen från dem. Bestämmelsen kan förenklas genom att undantaget i fråga om sjöfart utelämnas.

Enligt en förordning av statsrådet som har utfärdats med stöd av lagen får lokalbefolkningen jaga i Syöte nationalpark i enlighet med 8 § i jaktlagen (615/1993). Inom nationalparkens område får också andra som hör till lokala jaktföreningar jaga älg. Inom nationalparken är jakt dock totalförbjuden i området Päätuore–Selkävaara söder om Lomaoja. Handredskapsfiske är tillåtet i enlighet med 8 § 1 mom. i lagen om fiske och geologiska undersökningar och malmletning är tillåtna på Geologiska forskningscentralens inmutningar i nationalparken. I ett område som anvisas i nationalparkens ordningsstadga får dock smyckestenar samlas in i smärre utsträckning. Inom Syöte nationalpark är det därutöver med tillstånd av Forststyrelsen tillåtet att samla in och från området föra bort smyckestenar för tillverkning av smycken.

Av dessa undantag enligt statsrådsförordningen har handredskapsfiske varit tillåtet med stöd av 14 § 1 mom. 5 punkten i den gällande naturvårdslagen med stöd av den lagändring som gjordes 2015 (380/2015) och det föreslås att bestämmelsen tas med bland de undantag från fridlysningsbestämmelserna som föreslås i 50 § i den nya naturvårdslagen. Det är därför inte nödvändigt att föreskriva om detta undantag i lagen om Syöte nationalpark.

I övrigt föreslås det att det i paragrafens fridlysningsbestämmelser ska tas in de undantag från fridlysningsbestämmelserna som tidigare föreskrivits, eftersom det enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska föreskrivas på lagnivå om individens rättigheter och skyldigheter. Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid detta i sitt utlåtande (GrUU 29/2004 rd) om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om Pallas-Yllästunturi nationalpark och omändring av lagen om inrättande av vissa naturskyddsområden å staten tillhörig mark.

4 §. *Närmare bestämmelser.* Det föreskrivs i paragrafen om möjligheten att utfärda närmare bestämmelser genom förordning. Eftersom det i den föreslagna naturvårdslagen på samma sätt som i den gällande naturvårdslagen föreslås ingående bestämmelser om nationalparker, föreslås det att bemyndigandet upphävs som obehövligt. Samtidigt upphävs statsrådets förordning om Syöte nationalpark (514/2000), som utfärdats med stöd av bestämmelsen.

7.45 Lag om ändring av lagen om Repovesi nationalpark

1 §. *Nationalparkens syfte.* Paragrafen preciseras genom att det anges att nationalparken har inrättats som en nationalpark enligt 1996 års naturvårdslag till skillnad från den nya naturvårdslag som det hänvisas till senare i lagen.

3 §. *Hänvisningsbestämmelse.* Enligt 3 § i lagen om Repovesi nationalpark (993/2002) gäller i fråga om nationalparken till övriga delar vad som bestäms i naturvårdslagen om nationalparker med undantag av 14 § 1 mom. 6 och 8 punkten samt 15 § 5 och 7 punkten.

Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar paragrafens innehåll, och rubriken föreslås bli ändrad till *Fridlysningsbestämmelser*.

Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den hänvisar till de allmänna fridlysningsbestämmelserna i 49–51 § i den nya naturvårdslagen och till undantagen från dem. Bestämmelsen kan förenklas genom att de undantag som gäller renskötsel och sjöfart och det undantag som gäller sådant fiske som tillåts med tillstånd av Forststyrelsen ska utelämnas som uppenbart obehövliga.

Enligt bestämmelsen är geologiska undersökningar dock inte tillåtna i Repovesi nationalpark, trots att de enligt 15 § 7 punkten i den gällande naturvårdslagen är tillåtna med tillstånd av Forststyrelsen. Såsom det konstaterats i fråga om de undantag som kan beviljas från fridlysningsbestämmelserna för Kurjenrahka nationalpark, föreslås det på motsvarande sätt som i gällande lag att 51 § 2 mom. i den föreslagna naturvårdslagen inte ska tillämpas på Repovesi nationalpark.

I en förordning av statsrådet som utfärdats för Repovesi nationalpark med stöd av lagen är det så länge nationalparkens syfte inte äventyras tillåtet att i den del som ligger inom Pahlajärvi skjut- och övningsområde som används av försvarsmakten ordna partigångar-, spanings- och annan motsvarande utbildning vid försvarsmakten på det sätt som närmare anges i nationalparkens skötsel- och nyttjandeplan. Skötsel- och nyttjandeplanen utarbetas vad gäller ovannämnda delar i samarbete med försvarsförvaltningen. Det föreslås att denna bestämmelse tas in i lagen för att kravet i 80 § 1 mom. i grundlagen enligt vilket bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter ska utfärdas genom lag ska uppfyllas.

4 §. *Begränsning av rätten att färdas.* Enligt paragrafen kan rätten att färdas förbjudas eller begränsas i vissa delar av Repovesi nationalpark med tanke på försvarsmaktens behov. Det föreslås att hänvisningen i 1 mom. ändras till en hänvisning till 56 § i den nya naturvårdslagen och till lagen om försvarsmakten (551/2007). Momentet motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

5 §. *Närmare bestämmelser.* Det föreskrivs i paragrafen om möjligheten att utfärda närmare bestämmelser genom förordning. Eftersom det i den föreslagna naturvårdslagen på samma sätt som i den gällande naturvårdslagen föreslås ingående bestämmelser om nationalparker, föreslås det att bemyndigandet upphävs som obehövligt. Samtidigt upphävs statsrådets förordning om Repovesi nationalpark (994/2002), som utfärdats med stöd av bestämmelsen.

7.46 Lag om ändring av lagen om Leivonmäki nationalpark

3 §. *Hänvisningsbestämmelse.* Enligt 3 § i lagen om Leivonmäki nationalpark (45/2003) gäller i fråga om nationalparken i övrigt vad som bestäms i naturvårdslagen om nationalparker med undantag av 14 § 1 mom. 6 och 8 punkten samt 15 § 5 och 7 punkten.

Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar paragrafens innehåll, och rubriken föreslås bli ändrad till *Fridlysningsbestämmelser*.

Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den hänvisar till de allmänna fridlysningsbestämmelserna i 49–51 § i den nya naturvårdslagen och till undantagen från dem. Bestämmelsen kan förenklas genom att de undantag som gäller renskötsel och sjöfart och det undantag som gäller sådant fiske som tillåts med tillstånd av Forststyrelsen ska utelämnas som uppenbart obehövliga.

Enligt bestämmelsen är geologiska undersökningar dock inte tillåtna i Leivonmäki nationalpark, trots att de enligt 15 § 7 punkten i den gällande naturvårdslagen är tillåtna med tillstånd av Forststyrelsen. Såsom det konstaterats i fråga om de undantag som kan beviljas från fridlysningsbestämmelserna för Kurjenrahka nationalpark, föreslås det på motsvarande sätt som i gällande lag att 51 § 2 mom. i den föreslagna naturvårdslagen inte ska tillämpas på Leivonmäki nationalpark.

I en förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av lagen föreskrivs det att det, när naturvårdsskäl talar för det, med tillstånd av Forststyrelsen är tillåtet att driva älg i samband med jakt. En bestämmelse med detta innehåll har efter en lagändring som gjordes 2011 (58/2011) ingått i 15 § 2 mom. i den gällande naturvårdslagen, och det föreslås att bestämmelsen tas in i de undantag från fridlysningsbestämmelserna som föreskrivs i 50 § i den nya naturvårdslagen. Den bestämmelsen behöver därmed inte tas in i denna lag.

4 §. *Närmare bestämmelser.* Det föreskrivs i paragrafen om möjligheten att utfärda närmare bestämmelser genom förordning. Eftersom det i den föreslagna naturvårdslagen på samma sätt som i den gällande naturvårdslagen föreslås ingående bestämmelser om nationalparker, föreslås det att bemyndigandet upphävs som obehövligt. Samtidigt upphävs statsrådets förordning om Leivonmäki nationalpark (123/2003), som utfärdats med stöd av bestämmelsen.

7.47 Lag om ändring av lagen om Pallas-Yllästunturi nationalpark

1 §. *Inrättandet av nationalparken.* Paragrafen preciseras genom att det anges att nationalparken har inrättats som en nationalpark enligt 1996 års naturvårdslag till skillnad från den nya naturvårdslag som det hänvisas till senare i lagen.

3 §. *Fridlysningsbestämmelser.* Enligt 3 § i lagen om Pallas-Yllästunturi nationalpark (1430/2004) tillämpas på Pallas-Yllästunturi nationalpark vad som i 13–15 § i naturvårdslagen föreskrivs om fridlysningsbestämmelser, med undantag av 14 § 1 mom. 8 punkten.

Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den hänvisar till de allmänna fridlysningsbestämmelserna i 49–51 § i den nya naturvårdslagen och till undantagen från dem. Bestämmelsen kan

förenklas genom att undantaget i fråga om sjöfart utelämnas som uppenbart obehövt. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak gällande lag, dock med beaktande av de ändringar och preciseringar som föreslagits i den nya naturvårdslagen i fråga om fridlysningsbestämmelser för nationalparker. I 4 § i den gällande lagen finns ett bemyndigande att utfärda förordning för att genom förordning av statsrådet specificera de områden där det är förbjudet att fiska. För att förenkla lagstiftningen föreslås det att de områden där fiskeförbud gäller ska tas in i fridlysningsbestämmelsen i de lagar som gäller nationalparkerna i fråga. Detta uppfyller också bättre kravet i 80 § 1 mom. i grundlagen på att bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter ska utfärdas genom lag.

4 §. Lokalbefolkningens rättigheter. Det föreskrivs i 3 mom. om rätten att fiska inom nationalparkens område. Eftersom bestämmelsen inte gäller endast lokala aktörer, föreslås det för tydlighets skull att den flyttas till paragrafen om fridlysningsbestämmelser och att momentet i fråga samtidigt upphävs.

Det föreslås inte längre att det i paragrafen ska tas in ett bemyndigande om utfärdande av förordning, vilket innebär att statsrådets förordning om Pallas-Yllästunturi nationalpark (912/2005), som utfärdats med stöd av bestämmelsen, upphävs som obehövt.

Enligt 4 mom. gäller i fråga om bedrivande av renkötsel och uttag av husbehovsvirke i nationalparken vad som föreskrivs särskilt. Bestämmelsen fogades till lagen vid riksdagsbehandlingen, men det har inte utfärdats några preciserande bestämmelser med stöd av den. Eftersom det i 50 § 1 mom. 6 punkten i den nya naturvårdslagen föreslås att renkötsel enligt renkötselagen (848/1990) får bedrivas i nationalparken, är bestämmelsen till denna del obehövt.

4 a §. Byggande inom Pallastunturi turistcentrums område. Hänvisningen i 1 mom. till 13 § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 49 § i den nya lagen. Momentet avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

7.48 Lag om ändring av 3 § i lagen om Pyhä-Luosto nationalpark

3 §. Fridlysningsbestämmelser. Enligt 3 § i lagen om Pyhä-Luosto nationalpark (76/2005) tillämpas på Pyhä-Luosto nationalpark vad som i 13–15 § i naturvårdslagen föreskrivs om fridlysning, med undantag av 14 § 1 mom. 8 punkten.

Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den hänvisar till de allmänna fridlysningsbestämmelserna i 49–51 § i den nya naturvårdslagen och till undantagen från dem. Bestämmelsen kan förenklas genom att undantaget i fråga om sjöfart utelämnas som uppenbart obehövt.

Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak gällande lag, dock med beaktande av de ändringar och preciseringar som föreslagits i den nya naturvårdslagen i fråga om fridlysningsbestämmelser för nationalparker.

7.49 Lag om ändring av lagen om Bottenhavets nationalpark

1 §. Nationalparken. Paragrafen preciseras genom att det anges att nationalparken har inrättats som en nationalpark enligt 1996 års naturvårdslag till skillnad från den nya naturvårdslag som det hänvisas till senare i lagen.

3 §. *Fridlysningsbestämmelser.* Enligt 3 § i lagen om Bottenhavets nationalpark (326/2011) tillämpas på nationalparken vad som i 13–15 § i naturvårdslagen föreskrivs om fridlysning, med undantag av 14 § 1 mom. 6 punkten och 15 § 1 mom. 6 punkten.

Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den hänvisar till de allmänna fridlysningsbestämmelserna i 49–51 § i den nya naturvårdslagen och till undantagen från dem. Bestämmelsen kan förenklas genom att undantagen i fråga om renskötsel utelämnas som uppenbart obehövliga.

Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak gällande lag, dock med beaktande av de ändringar och preciseringar som föreslagits i den nya naturvårdslagen i fråga om fridlysningsbestämmelser för nationalparker.

4 §. *Fiske.* Paragrafen ändras enligt förslaget så att hänvisningen till 13 § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 49 § i den nya naturvårdslagen och hänvisningen till 6 § i den upphävda lagen om fiske (286/1982) ändras till en hänvisning till 8 § i den gällande lagen om fiske. Paragrafen avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess finska språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

5 §. *Jakt och reglering av djurbestånden.* Bestämmelsen i 1 mom. ändras genom att den i stället för till 13 § i den gällande naturvårdslagen ska hänvisa till 49 § i den nya lagen. Paragrafen avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess finska språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

6 §. *Begränsningar av rätten att färdas.* Hänvisningen i 1 mom. till 18 § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 56 § i den nya lagen och till lagen om försvarsmakten (551/2007). Paragrafen kommer till sitt innehåll att motsvara den gällande lagen.

7.50 Lag om ändring av lagen om Sibbo storskogs nationalpark

1 §. *Syftet med inrättandet av nationalparken.* Paragrafen preciseras genom att det anges att nationalparken har inrättats som en nationalpark enligt 1996 års naturvårdslag till skillnad från den nya naturvårdslag som det hänvisas till senare i lagen.

3 §. *Fridlysningsbestämmelser.* Enligt 3 § i lagen om Sibbo storskogs nationalpark (325/2011) finns bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i nationalparken i 13 § i naturvårdslagen och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 14 och 15 § i den lagen, men 14 § 1 mom. 6 och 8 punkten och 15 § 1 mom. 6 punkten i lagen tillämpas dock inte på Sibbo storskogs nationalpark.

Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den hänvisar till de allmänna fridlysningsbestämmelserna i 49–51 § i den nya naturvårdslagen och till undantagen från dem. Bestämmelsen kan förenklas genom att undantagen i fråga om renskötsel och förutsättningarna för sjöfart utelämnas som uppenbart obehövliga.

Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak gällande lag, dock med beaktande av de ändringar och preciseringar som föreslagits i den nya naturvårdslagen i fråga om fridlysningsbestämmelser för nationalparker.

4 §. *Begränsningar av rätten att färdas.* Hänvisningen i 1 mom. till 18 § i den gällande naturvårdslagen ändras till en hänvisning till 56 § i den nya lagen och till lagen om försvarsmakten (551/2007). Paragrafen kommer till sitt innehåll att motsvara den gällande lagen.

7.51 Lag om ändring av lagen om Kolovesi nationalpark

1 §. Syftet med inrättandet. Paragrafen preciseras genom att det anges att nationalparken har inrättats som en nationalpark enligt 1996 års naturvårdslag till skillnad från den nya naturvårdslagen som det hänvisas till senare i lagen.

3 §. Fridlysningsbestämmelser. I 3 § i lagen om Kolovesi nationalpark (401/2013) hänvisas det direkt till 13–15 § i den gällande naturvårdslagen. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den hänvisar till de allmänna fridlysningsbestämmelserna i 49–51 § i den nya naturvårdslagen och till undantagen från dem. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak gällande lag, dock med beaktande av de ändringar och preciseringar som föreslagits i den nya naturvårdslagen i fråga om fridlysningsbestämmelser för nationalparker.

4 §. Jakt. Hänvisningen till 13 § 1 mom. 5 punkten i den gällande naturvårdslagen ändras enligt förslaget till en hänvisning till 49 § 1 mom. 5 punkten i den nya lagen. Paragrafen avses till sitt innehåll motsvara den gällande lagen, men dess finska språkdräkt moderniseras något i enlighet med justitieministeriets anvisningar.

7.52 Lag om ändring av 3 § i lagen om Tykö nationalpark

3 §. Fridlysningsbestämmelser. I 3 § i lagen om Tykö nationalpark (1260/2014) hänvisas det direkt till 13–15 § i den gällande naturvårdslagen. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den hänvisar till de allmänna fridlysningsbestämmelserna i 49–51 § i den nya naturvårdslagen och till undantagen från dem. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak gällande lag, dock med beaktande av de ändringar och preciseringar som föreslagits i den nya naturvårdslagen i fråga om fridlysningsbestämmelser för nationalparker.

7.53 Lag om ändring av 3 § i lagen om Södra Konnevesi nationalpark

3 §. Fridlysningsbestämmelser. I 3 § i lagen om Södra Konnevesi nationalpark (661/2014) hänvisas det direkt till 13–15 § i den gällande naturvårdslagen. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den hänvisar till de allmänna fridlysningsbestämmelserna i 49–51 § i den nya naturvårdslagen och till undantagen från dem. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak gällande lag, dock med beaktande av de ändringar och preciseringar som föreslagits i den nya naturvårdslagen i fråga om fridlysningsbestämmelser för nationalparker.

7.54 Lag om ändring av 3 § i lagen om Hossa nationalpark

3 §. Fridlysningsbestämmelser. I 3 § 1 mom. i lagen om Hossa nationalpark (296/2017) hänvisas det direkt till 13–15 § i den gällande naturvårdslagen. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den hänvisar till de allmänna fridlysningsbestämmelserna i 49–51 § i den nya naturvårdslagen och till undantagen från dem. Hänvisningarna i 3 mom. till 13 och 15 § i den gällande naturvårdslagen ändras enligt förslaget till hänvisningar till 49 § och 51 § i den nya lagen. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak gällande lag, dock med beaktande av de ändringar och preciseringar som föreslagits i den nya naturvårdslagen i fråga om fridlysningsbestämmelser för nationalparker.

7.55 Lag om ändring av 1 och 3 § i lagen om Salla nationalpark

1 §. Inrättandet av nationalparken. Paragrafen preciseras genom att det anges att nationalparken har inrättats som en nationalpark enligt 1996 års naturvårdslag till skillnad från den nya naturvårdslagen som det hänvisas till senare i lagen.

3 §. *Fridlysningsbestämmelser*. I 3 § 1 mom. i lagen om Salla nationalpark (1155/2021) hänvisas det direkt till 13–15 § i den gällande naturvårdslagen. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den hänvisar till de allmänna fridlysningsbestämmelserna i 49–51 § i den nya naturvårdslagen och till undantagen från dem. Hänvisningarna i 3 mom. till 13 och 15 § i den gällande naturvårdslagen ändras enligt förslaget till hänvisningar till 49 § och 51 § i den nya lagen. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak gällande lag, dock med beaktande av de ändringar och preciseringar som föreslagits i den nya naturvårdslagen i fråga om fridlysningsbestämmelser för nationalparker.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

De föreslagna bestämmelserna innehåller flera bemyndiganden att utfärda förordning med stöd av vilka bestämmelserna kan preciseras. Till naturvårdslagen hänför sig till exempel flera omfattande förteckningar över arter och naturtyper samt bestämmelser som förutsätter närmare reglering om tekniska detaljer, såsom bestämmelserna om stöd för skydd och vård av mångfald i 4 kap. eller bestämmelserna om informationshantering i 13 kap.

De med tanke på sakinnehållet i och verkställigheten av den föreslagna lagen viktigaste bemyndigandena att utfärda förordning ingår i följande bestämmelser: 10 § Expertmyndigheter inom naturvården, 12 § Finlands naturpanel, 13 § Nationell strategi och nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald, 18 § Uppföljning av naturskyddet, 20 § Understöd för att främja skyddet och vården av den biologiska mångfalden, 21 § Stöd, 22 § Tillämpningen av Europeiska unionens statsstödsregler, 25 § Ansökan om och samtycke till stöd, 26 § Förutsättningar för beviljande av stöd, 28 § Beslut och avtal om stöd, 33 § Nätverket Natura 2000, 37 § Anmälningsskyldighet för den som svarar för en åtgärd, 45 § Naturreservat, 46 § Andra statliga naturskyddsområden, 52 § Fridlysningsbestämmelser för andra statliga naturskyddsområden, 59 § Bestämning och utmärkning av gränserna för naturskyddsområden, 64 § Hotade naturtyper, 66 § Skyddade naturtyper, 72 § Fridlysning av djurarter, 77 § Hotade arter, 79 § Skydd av förekomstplatser för arter som kräver särskilt skydd, 80 § Skydd av föröknings- och rastplatser för arter som kräver strikt skydd inom Europeiska unionen, 94 § Inrättande av landskapsvårdsområden, 103 § Kriterier för kompensation, 105 § Produktion av naturvärden, 110 § Förvärv av områden till staten, 117 § Periodisering av ersättningarna, 119 § Datasystemet för naturvården, 124 § Ordande av tillsyn, 129 § Förebyggande och avhjälpande av naturskador samt 134 § Förverkandepåföljd.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 juni 2023.

10 Verkställighet och uppföljning

I samband med beredningen av regeringens proposition har man identifierat ett behov av att göra en utvärdering i efterhand. Genom ett separat forskningsprojekt ska det särskilt utredas hur målen med lagförslaget har uppnåtts och följas upp vilka ekonomiska konsekvenser det har. Ett uppföljningsprojekt som gäller utvärderingen i efterhand ska planeras efter det att regeringens proposition har överlämnats till riksdagen.

När det gäller ekologisk kompensation pågår ett omfattande pilot- och utvecklingsprojekt som genomförs av Finlands miljöcentral, och där man för det första testar, utvärderar och vid behov vidareutvecklar beräkningsmetoden för kompensation och försämring, för det andra främjar uppkomsten av en kompensationsmarknad och för det tredje tillsammans med representanter för närings-, trafik- och miljöcentralerna utvecklar ett administrativt system för bedömning av

den försämring som ska kompenseras, den compensation som ska genomföras och kompensationsens tillräcklighet. De observationer som görs vid testningen av beräkningsmetoderna beaktas i miljöministeriets förordning om kompensationsåtgärder och kompensationsplaner.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

I 13 § 6 mom. i propositionen hänvisas det till de planer som avses i 7–9 § i klimatlagen. Riksdagen behandlar för närvarande regeringens proposition till riksdagen med förslag till klimatlag (RP 27/2022 rd). Bestämmelser om planer enligt klimatlagen finns i fortsättningen i 9–11 § i den lagen. Detta påverkar den hänvisning som finns i 13 § i den föreslagna lagen. Om lagen godkänns i den föreslagna formen, ska den hänvisning som föreslås i 13 § 6 mom. i denna proposition ändras till 9–11 § i lagen i fråga.

I propositionen ändras 23 d § i lagen om transport av farliga ämnen. Riksdagen behandlar för närvarande regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om transport av farliga ämnen och till lagar som har samband med den (RP 220/2021 rd). Om lagen godkänns i den föreslagna formen, ska den hänvisning till 23 d § som föreslås i det anknytande lagförslaget i denna proposition ändras till en hänvisning till 163 § i lagen i fråga.

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den. Propositionen innehåller nya uppgifter som innebär att myndigheternas resursbehov ökar vid närings-, trafik- och miljöcentralerna (se avsnitt 4.2.3). De nya skyldigheterna medför för närings-, trafik- och miljöcentralernas personalresurser bestående resursbehov som uppgår till 22,5 årsverken och för finansieringen resursbehov som uppgår till 1,575 miljoner euro. Propositionen inverkar också på användningsändamålet enligt beslutdelen under budgetmomentet. Tilläggsfinansieringen ingår i planen för de offentliga finanserna för 2023–2026.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Allmänt

Syftet med revideringen av naturvårdslagen är att uppdatera och utveckla den reglering som gäller tryggheten av den biologiska mångfalden och att förbättra dess verkningfullhet. Den gällande naturvårdslagen, som trädde i kraft 1997, har visat sig fungera vad gäller dess grundläggande struktur, men de förändringar som skett i samhället och i den övriga verksamhetsmiljön tillsammans med den ännu fortgående försämringen av den biologiska mångfalden förutsätter en helhetsöversyn, uppdatering och effektivisering av bestämmelserna i den gällande lagen. En del av de gällande bestämmelserna är fortfarande aktuella. Således innehåller förslaget till revidering av naturvårdslagen också sådana bestämmelser i vilka det inte föreslås några ändringar i förhållande till den gällande lagen eller i vilka ändringarna i huvudsak är tekniska eller annars av förtydligande natur.

Den föreslagna naturvårdslagen har även beröringspunkter med flera andra lagar som gäller miljöfrågor. Till denna del behöver det påpekas att ur rättsligt perspektiv förutsätter tryggheten av den biologiska mångfalden och tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheter som är kopplade till den en genomgående reglering. I denna regeringsproposition föreslås att det också i den övriga lagstiftningen görs vissa små ändringar, som i huvudsak gäller en uppdatering

av regleringen. I huvudsak är det dock fråga om stiftande av en naturvårdslag, mot vilket även de grundläggande fri- och rättigheterna bedöms.

Grundläggande fri- och rättigheter som anknyter till de föreslagna bestämmelserna

De med tanke på detta lagförslag viktigaste grundläggande fri- och rättigheter som anknyter till regeringens proposition är grundlagens 20 § 1 mom. om ansvaret för miljön, grundlagens 20 § 2 mom. om medborgarnas möjlighet att påverka samt egendomsskyddet enligt grundlagens 15 §. De bestämmelser som föreslås i propositionen har också betydelse med tanke på den enskildes rätt enligt 2 § 2 mom. i grundlagen att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling, jämlikheten enligt 6 §, rörelsefriheten enligt 9 §, samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur enligt 17 § 3 mom., näringsfriheten enligt 18 §, rättsskyddet enligt 21 §, respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna enligt 22 §, den kommunala självstyrelsen enligt 121 §, universitetens uppgifter enligt 123 § och överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter enligt 124 § i grundlagen. De föreslagna bestämmelserna innehåller dessutom ett betydande antal bemyndiganden att utfärda förordning, och propositionen ska därför behandlas också med tanke på de bestämmelser om utfärdande av förordningar och delegering av lagstiftningsbehörighet som finns i 80 § i grundlagen.

Grundlagsutskottet har (GrUB 25/1994 rd) ställt följande förutsättningar för inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter: inskränkningarna bör bygga på bestämmelser i lag, inskränkningarna ska vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade, grunderna för inskränkningarna ska vara acceptabla med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter och dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl, det kan inte föreskrivas genom vanlig lag om en inskränkning av kärnan i en grundläggande fri- eller rättighet, inskränkningarna ska vara nödvändiga för att uppnå syftet och stå i rätt proportion till det rättsgoda som rättigheten skyddar och till vikten av det samhälleliga intresse som ligger bakom en inskränkning, inskränkningar kräver ett adekvat rättsskydd och inskränkningarna får inte stå i strid med Finlands internationella förpliktelser vad gäller de mänskliga rättigheterna.

Krav som följer av 80 § i grundlagen

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Statsrådet kan dock utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i en lag. Den föreslagna naturvårdslagen innehåller flera bemyndiganden med stöd av vilka bestämmelser som preciserar de allmänna bestämmelserna i lagen kan utfärdas genom förordning av statsrådet eller miljöministeriet. Även om en del av bestämmelserna i den gällande naturvårdslagen i praktiken överförs som sådana till den nya lagen, motsvarar bemyndigandena att utfärda förordning inte till alla delar längre kraven i grundlagen. De föreslagna bestämmelserna ska därmed i sin helhet bedömas också med hänsyn till 80 § i grundlagen.

Den som utfärdar en förordning kan genom lag bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om sådant som är av mindre betydelse för individens rättigheter och skyldigheter (RP 1/1998 rd, s. 132). När det gäller bestämmelser om bemyndiganden i lag har det i grundlagsutskottets praxis ställts krav på att bestämmelserna ska vara exakta och noggrant avgränsade (GrUU 25/2005 rd, s. 4 och GrUU 1/2004 rd, s. 2). Innehållet i ett bemyndigande att utfärda förordning ska klart framgå av lagen och det ska också avgränsas tillräckligt tydligt. Genom lag ska det utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Enligt grundlagsutskottets praxis ska bemyndiganden som gäller utfärdande av förordning och delegering av lagstiftningsbehörighet vara tillräckligt exakta och noggrant avgränsade. Det ska av lagen tydligt framgå om vad bestämmelser ska utfärdas genom förordning, men också då ska bestämmelser om grunderna för rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag.

De föreslagna bestämmelserna innehåller flera bemyndiganden att utfärda förordning, vilka trots det stora antalet kan anses vara förenliga med 80 § i grundlagen. Dessa bemyndiganden att utfärda förordning specificeras ovan i avsnitt 8. Bemyndigandena baserar sig på behovet av att noggrannare än i lag föreskriva om innehållet i de förutsättningar och krav som på olika sätt preciserar tillämpningen av bestämmelserna i naturvårdslagen. Det är typiskt för naturvårdslagstiftningen – liksom för miljölagstiftningen överlag – att de begränsningar, förbud eller andra bestämmelser som anges i lag gäller till exempel endast vissa arter, naturtyper eller områden. Dessa innehåller ofta till exempel omfattande förteckningar över arter och naturtyper, som det inte kan anses motiverat att ta in på lagnivå. Förteckningarna grundar sig på naturvetenskapliga kriterier och bedömningar, och de uppdateras också regelbundet. Av denna orsak ska det anses ändamålsenligt att det föreskrivs om förteckningarna på förordningsnivå. Bestämmelser om de grunder på vilka en art eller naturtyp anses höra till en viss förteckning ska dock finnas i lagen. Till exempel enligt 77 § i lagförslaget får det genom förordning av statsrådet föreskrivas att en sådan vild art som enligt den nationella hotbedömningen av arter som förekommer i Finland är utsatt för minst en hög risk för att försvinna från naturen ska fastställas vara en hotad art. Risken för försvinnande bedöms utifrån bästa tillgängliga information om storlek, förändringar, splittring och fortgående tillbakagång när det gäller artens population eller utbrednings- och förekomstområde eller utifrån en kvantitativ analys av risken för försvinnande. Enligt samma paragraf ska miljöministeriet utarbeta ett förslag till ändring av en sådan förordning på basis av den senaste nationella hotbedömningen av arter som förekommer i Finland senast inom två år från det att den färdigställts. På så sätt har grunderna för skyddet av de arter som nämns i en förteckning i en förordning uttryckts så exakt som möjligt på lagnivå. Motsvarande bestämmelser föreslås i fråga om naturtyper.

Likaså finns det ett behov av att noggrannare än i lag föreskriva om ett flertal detaljer som preciserar olika lagstadgade förfaranden och de uppgifter som ska lämnas i dem. Dessa är ofta detaljerade åtgärder som tjänar det praktiska förfarandet, och grundläggande bestämmelser om dem ska finnas i lagen. I förslaget ingår det också helt nya kapitel om datasystemet för naturvården och om frivillig ekologisk kompensation. I den gällande lagen finns det inga bestämmelser om datasystemet, utan relativt snäva bestämmelser om det finns i naturvårdsförordningen. Bestämmelserna om datasystemet lyfts i förslaget upp på lagnivå, och de preciseras på många sätt. Trots detta behöver närmare bestämmelser om detaljer i anslutning till datasystemet, bland annat tekniska detaljer, utfärdas genom förordning. När det gäller ekologisk kompensation föreslås det i lagen flera nya bestämmelser om kompensationens tillämpningsområde och om förutsättningarna för dess genomförande. Dessa bestämmelser behöver preciseras genom förordning, eftersom genomförandet av ekologisk kompensation kräver mer detaljerade bestämmelser till exempel om den tidsmässiga och regionala motsvarigheten i fråga om naturvärdena för de kompensationsåtgärder som anges i lagen.

I anslutning till den gällande lagens bemyndiganden att utfärda förordning ansåg riksdagens grundlagsutskott i sitt utlåtande (GrUU 29/2004 rd) att det bemyndigande att utfärda förordning som tidigare fanns i naturvårdslagen är problematiskt med tanke på 80 § 1 mom. i grundlagen och grundlagsutskottets utlåtandepaxis om det momentet. Till denna del korrigerades saken genom regeringens proposition RP 99/2009 rd och lagens bemyndigande att utfärda förordning om naturskyddsområden ändrades så att det överensstämde med kraven i 80 § i grundlagen.

På ovan anförda grunder bedöms det att de föreslagna bemyndigandena att utfärda förordning uppfylla kraven på exakthet och noggrann avgränsning enligt de bestämmelser om bemyndiganden som grundar sig på 80 § i grundlagen.

Ansvar för miljön

Allmänt

Enligt 20 § 1 mom. i grundlagen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Det allmänna ska enligt 2 mom. verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. I paragrafen föreskrivs det således dels om det allmänna ansvar för miljön som avses i 1 mom., och fastställs det dels en skyldighet för det allmänna att vidta miljöåtgärder. Den senare av dessa, skyldigheten enligt 20 § 2 mom. i grundlagen, har ansetts innebära ett i grundlag givet uppdrag att utveckla miljölagstiftningen så att människor får en större möjlighet att påverka beslut som gäller den egna livsmiljön (RP 309/1993 rd, s. 71/I, GrUU 38/1998 rd, s. 2/I). För att de grundläggande miljö rättigheterna ska kunna tillgodoses förutsätts det samordning av lagstiftningen och ett omfattande samarbete mellan olika aktörer, så att miljöansvarets dimensioner kan beaktas i regleringen.

Syftet med den föreslagna naturvårdslagen är att på samma sätt som enligt den gällande lagen trygga den biologiska mångfalden och på så sätt fullgöra skyldigheterna enligt 20 § i grundlagen. En del av bestämmelserna i den gällande lagen förblir i stort sett oförändrade i propositionen, och deras förhållande till de grundläggande fri- och rättigheterna har för sin del granskats i samband med regeringens proposition om lagen (RP 79/1996 rd) och de ändringar som gjorts i lagen efter det. Utöver dessa innehåller de förslag som läggs fram i denna proposition flera nya bestämmelser som är starkare än bestämmelserna i den gällande lagen och även begränsningar, vilkas förhållande till grundlagen bör granskas i mer detalj i samband med denna revidering.

Grundlagens 20 § motsvarar 14 a § i den tidigare regeringsformen, och enligt motiveringen till den avser paragrafen att betona att det till skyddet för naturen och den övriga miljön ansluter sig också sådana värden, som inte kan återföras som individers fri- och rättigheter. Till denna del kan allas förpliktelser gentemot naturen anses antingen ha sin utgångspunkt i naturens egen värde eller vara ett uttryck för en rättighet som odelad tillkommer alla människor. Som dylika subjekt för en mänsklig rättighet kan man också betrakta kommande generationer. Bestämmelsen är enligt motiveringen avsedd att förverkligas genom stöd och förmedling av annan lagstiftning. Bestämmelsen omfattar både förhindrande av ödeläggning av miljön eller miljöförstöring och aktiva åtgärder för att gagna miljön. Delområden i den biologiska mångfald, som avses i bestämmelsen, är bland annat djur- och växtrikets genetiska rikedom samt ett effektivt skydd för alla icke-förnybara naturresurser.

Begreppet delat ansvar, som ingår i de grundläggande miljö rättigheterna, ålägger myndigheter, individer, företag och organisationer att i stor utsträckning överväga sina grundlagsenliga skyldigheter och rättigheter till exempel vid markanvändning, avfallshantering, miljöskydd, användning av naturresurser och naturskydd. När det gäller de grundläggande miljö rättigheterna finns det skäl att fästa uppmärksamhet även vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheternas avgörandepraxis. Syftet med lagstiftningen ska vara att individens rättigheter tillgodoses effektivt eller att andra genom lagstiftning förhindras att kränka en individs rättigheter. Dessa utgångspunkter har ett starkt samband med kraven enligt 20 § i grundlagen på ett grundlagsenligt uppdrag att införa lagstiftning för att tillgodose individens rätt till en sund miljö.

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheternas avgörandepraxis kan leda till allmänna krav på den nationella lagstiftningen. Den ska uppfylla kraven på exakthet och noggrann avgränsning, myndigheternas befogenheter och beslutsprocesser ska vara tydliga och beslutsfattandet ska grunda sig på forskning, tillräckliga utredningar och förutseende och begränsning av

risker. När det gäller naturvärden har dessa omständigheter beaktats redan i den gällande lagen, men genom de föreslagna bestämmelserna försöker man ytterligare stärka dessa omständigheter till exempel genom att ta in försiktighetsprincipen i de allmänna bestämmelserna i lagen, stärka deltagandet och precisera myndigheternas uppgifter.

Den rättsliga betydelsen av de grundläggande miljö rättigheterna har förstärkts betydligt efter det att grundlagen stiftades. I den juridiska litteraturen och i grundlagsutskottets utlåtanden (bland annat GrUU 21/1996 rd och GrUU 38/1998 rd) har den tolkningen omfattats att det är fråga om en i normativt hänseende förpliktande bestämmelse om en grundläggande rättighet. De miljö värden som uttrycks i bestämmelsen om grundläggande miljö rättigheter ska beaktas i all lagstiftning och rättskipning som har betydelse med tanke på miljön. Också högsta förvaltningsdomstolen har i sitt avgörande HFD 2002:86 konstaterat att bestämmelsen om grundläggande miljö rättigheter styr tillämpningen och tolkningen av lagen.

I grundlagsutskottets relativt färskta utlåtande om en ändring av konkurslagen (GrUU 69/2018 rd) har omfattningen av och betydelsen av 20 § i grundlagen behandlats ingående. Utskottet konstaterar att den rättsliga innebörden av denna så kallade grundläggande rättighet i fråga om miljön har stärkts sedan grundlagen stiftades och dess motiv med karaktär av deklaration framfördes. Denna utveckling kan också ses i utskottets utlåtande om en ändring av konkurslagen. Enligt det utlåtandet uttrycker bestämmelsen i 20 § i grundlagen människornas alltomfattande ansvar för en sådan utgångspunkt för den ekonomiska och samhällsliga verksamheten att den levande och icke-levande naturens mångfald kan bevaras. Bestämmelsen omfattar både förhindrande av ödeläggning av miljön eller miljö förstöring och aktiva åtgärder för att gagna miljön. Bestämmelsen uttrycker således människornas alltomfattande ansvar för en sådan helhetslinje för den ekonomiska och samhällsliga verksamheten att den levande och icke-levande naturens mångfald kan bevaras. Utskottet konstaterar även att individens delaktighet i miljö värden kan förverkligas både som aktiv verksamhet och som passivt avhållande från miljö förstöring (GrUU 32/2010 rd, s. 8/II, RP 309/1993 rd, s. 70). I grundlagens 20 § 2 mom. fastställs det att det allmänna ska verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Bestämmelsen är avsedd att först och främst påverka lagstiftarens och andra normgivares verksamhet (RP 309/1993 rd, s. 70/II).

Grundlagsutskottet framhåller i sitt utlåtande om konkurslagen att miljöansvaret enligt 20 § i grundlagen konkretiseras särskilt i den gällande miljölagstiftningen. Med grundlagsutskottets medverkan har det enligt utlåtandet stiftats helt nya lagar eller ändringslagar med anknytning till miljön, däribland miljöskyddslagen (GrUU 10/2014 rd), naturvårdslagen (GrUU 21/1996 rd, GrUU 15/2003 rd, GrUU 25/2014 rd), vattenlagen (GrUU 61/2010 rd, GrUU 8/2017 rd och den utlåtandepaxis som nämns där) och gruvlagen (GrUU 32/2010 rd, se även till exempel GrUU 8/2017 rd). Det har enligt utskottet också betydelse att de nationella bestämmelserna om offentlig rättsligt miljö ansvar i hög grad grundar sig på unionslagstiftningen, som har genomförts i huvudsak genom miljöskyddslagen. Innehållet i bestämmelserna avgörs i väsentlig grad av unionslagstiftningen, och det finns relativt få bestämmelser som utgår från enbart nationella utgångspunkter och lagstiftningsbehov (se också till exempel RP 214/2013 rd och MiUB 3/2014 rd). Denna omständighet har särskild betydelse med tanke på naturvårdslagen, som till många delar baserar sig på EU:s fågeldirektiv och habitatdirektiv som gäller naturskydd.

I fråga om naturvårdslagen betonas vid den inbördes avvägningen av de grundläggande fri- och rättigheterna framför allt förhållandet mellan de grundläggande miljö rättigheterna enligt 20 § i grundlagen och bestämmelsen om egendomsskydd i 15 § i grundlagen. Även grundlagsutskottet har vid bedömningen av bestämmelser om användning av egendom särskilt uppmärksammat att den inbördes relationen mellan bestämmelsen om egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen och bestämmelsen om ansvar för miljön bygger på en avvägning. (se till exempel GrUU 10/2014

rd, s. 4/I). Utskottet har å ena sidan konstaterat att bestämmelsen om miljöansvar i 20 § i grundlagen inte konstituerar individuellt konstaterbara förpliktelser och att den inte heller utgör någon särskild grund för att belägga markägarna med toleransförpliktelser. Å andra sidan utgör båda bestämmelserna delar av samma regeluppsättning för de grundläggande fri- och rättigheterna och kan därmed inverka på tolkningen av varandra i ett sammanhang där målet bland annat är att lagstiftningsvägen främja en hållbar balans mellan människa och natur (se till exempel GrUU 36/2013 rd, s. 2/I, GrUU 32/2010 rd, s. 9/I, GrUU 20/2010 rd, s. 2/II och GrUU 6/2010 rd, s. 2). Grundlagsutskottet har upprepade gånger bedömt inskränkningar i användningen av egendom till följd av miljöskyddshänsyn (se till exempel GrUU 55/2018 rd, GrUU 25/2014 rd, GrUU 10/2014 rd, GrUU 36/2013 rd och GrUU 20/2010 rd). I sin bedömning av huruvida inskränkningar i användningsrätten är godtagbara och proportionella har utskottet lagt särskild vikt vid de grunder som är förankrade i grundlagens 20 § (se till exempel GrUU 36/2013 rd, s. 2/I och GrUU 6/2010 rd, s. 3/I). När det gäller den föreslagna naturvårdslagen är det skäl att fästa särskild uppmärksamhet vid att de förslag som begränsar egendomsskyddet är proportionella, men också av de grundläggande miljö rättigheterna följer dock ett motsvarande krav på proportionalitet i trygandet av den biologiska mångfalden.

Denna utgångspunkt framgår klart och tydligt av grundlagsutskottets utlåtande om ändring av konkurslagen (GrUU 69/2018 rd) där utskottet konstaterar att man i regeringens proposition inte i tillräcklig grad har beaktat behovet av att uppnå balans mellan egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen och de grundläggande miljö rättigheterna enligt 20 § i grundlagen. Behovet av att uppnå balans gäller här uttryckligen bristfälligt beaktande av bestämmelsen om miljöansvar. Grundlagsutskottet anser att den föreslagna regleringen höjer tröskeln för ett konkursbos handlingsskyldighet och kostnadsansvar till en nivå som är problematisk hög med tanke på 20 § i grundlagen. Enligt utskottet följer av lagförslagets bestämmelser också att de skadelidandes rätt att anhängiggöra ärenden hos tillsynsmyndigheten i syfte att undanröja en miljöolägenhet inskränks. De skadelidandes rättsskydd i konkursituationer görs därmed beroende av möjligheten att väcka civilrättslig förbudstalan eller skadeståndstalan. Grundlagsutskottet påpekar att skyldigheterna enligt miljölagstiftningen också syftar till att skydda de skadelidandes egendom.

Viktiga nya förslag i regeringens proposition med förslag till naturvårdslag är med tanke på 20 § i grundlagen i synnerhet de föreslagna bestämmelser om försiktighetsprincipen, om naturskyddsplanering, om understöd för vård av mångfald och om stärkande av skyddet av naturtyper och arter som det föreslås att ska tas in i lagen, bestämmelserna om datasystemet för naturvärden och om frivillig ekologisk kompensation samt preciseringarna av rätten att söka ändring och anhängiggörande. Dessutom föreslås det i lagen bestämmelser om beaktande av klimatförändringen och om stärkande av samernas rättigheter, och dessa bestämmelser behandlas som egna helheter.

Försiktighetsprincipen

Innehållet i 7 § i förslaget motsvarar den försiktighetsprincip i enlighet med konventionen om biologisk mångfald och Riodeklarationen (Principle 15), som i hög grad godkänts internationellt, dock så att förslaget delvis har omarbetats språkligt till en enklare form. Syftet med paragrafen är att styra tolkningen av naturvårdslagen i situationer där mångfalden kan vara föremål för betydande skadliga konsekvenser, men informationen om detta är osäker eller bristfällig. Tillämpningen av försiktighetsprincipen är vedertagen också i högsta förvaltningsdomstolens och Europeiska unionens domstols rättspraxis (till exempel HFD 2020:31 och EU-domstolens dom av den 17 april 2018, kommissionen v. Polen (Białowieżaskogen), mål C-441/17, punkterna 112–120 med hänvisningar).

Försiktighetsprincipen får ett starkt stöd av gällande internationell rätt och rättspraxis, och EU:s och Finlands rätt och rättspraxis, och att principen tas in i lagen stärker rådande rätts- och tillämpningspraxis och stöder samtidigt tillgodoseendet av de grundläggande miljö rättigheterna. Formuleringen ”för att undvika ett hot om betydande minskning eller förlust” i 7 §, som gäller försiktighetsprincipen, medför för tillämpningen av principen en relativt hög tröskel som är bunden till konsekvensernas betydelse, och innebär i praktiken en slags riskbedömning innan principen tillämpas. Detta bidrar för sin del också till att kravet på proportionalitet uppfylls. Försiktighetsprincipen i sig utgör till exempel inget hinder för beviljande av tillstånd, utan styr närmast tolkningen av andra mer detaljerade bestämmelser. Till denna del ska det också beaktas att försiktighetsprincipen i praktiken inverkar särskilt på tillämpningen av sådana begränsningar och förbud som till exempel med tanke på egendomsskyddet är förenade med en central statlig ersättnings skyldighet.

Det ansvar för naturen och dess mångfald som avses i 20 § 1 mom. i grundlagen får en konkret form bland annat genom till exempel bestämmelserna i naturvårdslagen. I detta avseende uppfylls kravet på godtagbarhet enligt försiktighetsprincipen med stöd av 20 § 1 mom. i grundlagen och det förverkligar och stärker för sin del vars och ens ansvar för naturen och dess mångfald. Således har försiktighetsprincipen positiva konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna jämfört med den gällande lagen. Genom bestämmelsen stärks uppnåendet av lagförslaget mål, och bestämmelsen utgör inte i sig sådana begränsningar av egendomsskyddets eller näringsfrihetens kärnområde att det inte kan föreskrivas om detta i en sedvanlig lag.

Naturskyddsplanering

Strategin för biologisk mångfald (13 §) baserar sig på konventionen om biologisk mångfald (78/1994). Till denna del genomförs genom de föreslagna bestämmelserna artikel 6 i konvention om biologisk mångfald. Enligt 13 § 2 mom. i utkastet till lag ska i handlingsprogrammet för biologisk mångfald de åtgärder som behövs för genomförandet av strategin specificeras och de som ansvarar för genomförandet av åtgärderna och uppföljningen av åtgärdernas effektivitet utses. Den regionala närings-, trafik- och miljöcentralen kan enligt 13 § 5 mom. för sitt område utarbeta en genomförandeplan för biologisk mångfald som gäller den strategi för biologisk mångfald och det handlingsprogram som avses i 1 mom. Vid utarbetandet av genomförandeplanen ska en tillräcklig växelverkan med de centrala aktörerna i området säkerställas. I 14 § i förslaget föreskrivs det dessutom om frivilliga åtgärdsprogram för naturskydd som utarbetas för att främja och trygga naturvärden av riksintresse. Den gällande lagen innehåller inga bestämmelser om frivilliga åtgärdsprogram, utan programmen har baserat sig på statsrådets principbeslut.

Strategin för biologisk mångfald, handlingsprogrammet, den regionala genomförandeplanen och frivilliga åtgärdsprogram bildar en helhet som gäller naturskyddsplaneringen. Med hjälp av de olika delfaktorerna i naturskyddsplaneringen kan man främja ett mer övergripande och förebyggande beaktande av den biologiska mångfalden i förhållande till andra samhällsliga mål. Genom frivilliga åtgärdsprogram kan man också förbättra incitamenten för och deltagandet i naturskyddet samt göra urvalet av skyddsmetoder mångsidigare. Således förbättrar stärkandet av naturskyddsplaneringen på författningsnivå även realiserandet av det miljöansvar som avses i grundlagen.

Understöd för vård av mångfald

Den gällande lagen innehåller bestämmelser om stöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden. De gäller dock endast stöd som beviljas som varor och tjänster, inte finansiellt

understöd. Det föreslås nu att bestämmelserna ska utvidgas till att omfatta även finansiellt understöd och att bestämmelserna samlas i ett helt nytt 4 kap. Med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna stärker det föreslagna understöd mottagarens möjligheter att ekonomiskt bära det ansvar för naturen och mångfalden som avses i 20 § 1 mom. i grundlagen. Samtidigt ska det dock fästas uppmärksamhet vid att understöd inte används i strid med förorsakandeprincipen. I situationer där ansvaret för miljön hänför sig till reglering som även i övrigt är förpliktande för aktören, ska understöd inte beviljas efter prövning. En sådan situation är till exempel det kostnadsansvar enligt 10 § i lagen om avhjälpan av vissa miljöskador (383/2009) som föreligger den som har orsakat en i 129 § avsedd naturskada.

Grunderna för beviljande av understöd enligt 20 § 1 mom. i utkastet till lag har formulerats relativt allmänt och de lämnar den som beviljar understöd prövningsrätt. I formuleringen av understödsgrunderna har man dock i den mån det är möjligt strävat efter att fästa uppmärksamhet vid att de är tillräckligt exakta och noggrant avgränsade samt att rättsskyddet och god förvaltning tillgodoses och att det samtidigt är möjligt att tillämpa dem tillräckligt flexibelt i förhållande till lagens syften. Med tanke på avsikten med bestämmelsen ska det anses ändamålsenligt att grunderna är allmänna så att det är möjligt att bevilja understöd för olika åtgärder som främjar mångfald. Eftersom bestämmelsen om finansiellt understöd är ny, behöver dock tillämpningen av bestämmelsen och grunderna för beviljande av understöd följas upp efter det att lagen har trätt i kraft.

Stärkande av skyddet av naturtyper och arter

I 4 kap. i den gällande lagen finns det bestämmelser om skydd av naturtyper och i 6 kap. finns det bestämmelser om artskydd. Dessa bestämmelser utgör kärnområdet i tryggheten av den biologiska mångfalden, vilket är syftet med naturvårdslagen. Enligt lagförslaget ska bestämmelserna om naturtyper stärkas, och strävan är också att artskyddet ska effektiviseras genom att regleringen förtydligas och delvis kompletteras. I synnerhet utvidgningen av urvalet av metoder för skydd av naturtyper har betydande positiva konsekvenser för den biologiska mångfalden och således för realiserandet av det miljöansvar som avses i 20 § i grundlagen.

Avsikten med förslaget är att stärka och samtidigt delvis ändra den tidigare lagen genom att utvidga skyddet av naturtyper så att hotade naturtyper, skyddade naturtyper och strikt skyddade naturtyper definieras separat. Av dessa motsvarar bestämmelsen om skyddade naturtyper i 66 § till sitt innehåll och förfarandesätt i stor utsträckning det förfarande som baserar sig på avgränsningsbeslut enligt den gällande lagen. I den föreslagna 64 § tas det däremot in nya bestämmelser om att det genom förordning av statsrådet får föreskrivas att en naturtyp som enligt den nationella hotbedömningen av naturtyper i Finland är utsatt för minst en hög risk för att försvinna från naturen ska fastställas vara en hotad naturtyp. Dessutom ska vissa naturtyper enligt 67 § i förslaget vara strikt skyddade, utan något separat avgränsningsbeslut. Sådana naturtyper är de serpentinberg som nämns i bestämmelsen samt de öppna kustdyner som definieras närmare i den föreslagna bestämmelsen. Alla naturtyper som föreslås bli strikt skyddade är hotade, i Finland också ursprungligen sällsynta och till ytan små naturtyper som försämrats på grund av mänsklig aktivitet, och där förlusten av en enda förekomst av naturtypen kan medföra att skyddsnivån försämrats. Därför föreslås det att förekomsterna av dessa naturtyper ska skyddas direkt med stöd av lagen. Bestämmelserna beskrivs närmare i specialmotiveringen.

Möjligheten enligt förslaget att genom förordning utfärda bestämmelser om hotade naturtyper motsvarar i fråga om arter vad som föreskrivs i den gällande lagen. Ett nytt förslag är däremot att de hotade naturtyper som nämns i en förordning samt även hotade arter ska beaktas i beslutsfattandet på det sätt som redan beskrivits ovan. De föreslagna bestämmelserna ska genomföras i beslutsfattandet enligt andra lagar som på olika sätt reglerar användningen av miljön, inom

ramen för vad som föreskrivs särskilt i respektive lagstiftning. Beaktandet som gäller beslutsfattandet är till sin karaktär informativt, men accentuerar betydelsen av hotade naturtyper och arter vid tolkningen av de förutsättningar eller skyldigheter i annan lagstiftning som gäller trygghandlet av naturvärden. Den föreslagna bestämmelsen stärker kunskapsunderlaget om de hotade arterna och naturtyperna och förbättrar således beaktandet av hotade arter och naturtyper i beslutsfattandet. På basis av konsekvensbedömningen kan beaktandet främja trygghandlet av mångfalden och tillgodoseendet av de grundläggande miljörättigheterna eventuellt också på så sätt att en del av projekten till följd av regleringen kan flyttas till områden som är mindre skadliga med tanke på den biologiska mångfalden. Detta är dock osäkert, eftersom beaktandet av hotade naturtyper är kopplat till tillämpningen och tolkningen av de förutsättningar som åläggs i den övriga miljölagstiftningen.

Ändringens konsekvenser för främjandet av miljöansvaret begränsas dock av att beaktandet inte i sig med stöd av naturvårdslagen förpliktande styr annan lagstiftning. Således utgör beaktandet inte till exempel en förutsättning för tillstånd och försummelse av beaktandet inte en förutsättning för avslag på ansökan om tillstånd, om det inte föreskrivs särskilt om detta i någon annan lag. Dessutom är antalet hotade naturtyper som ska ingå i en förordning och definieringen av dem av betydelse. Detta arbete grundar sig på en noggrann vetenskaplig beredning och beredningen av en förordning om detta pågår fortfarande. Avsikten är dock att förordningen ska sättas i kraft samtidigt som naturvårdslagen träder i kraft.

I förslagen ingår också ändringar i bestämmelserna i vattenlagen, där det föreskrivs om skydd av vissa typer av vattennatur. Till följd av den ökade mängden information har det konstaterats att skyddet av vissa naturtyper i vattenmiljön behöver effektiviseras för att trygga mångfalden. Det föreslås att bestämmelsen om naturtyper i 2 kap. 11 § i vattenlagen ska utvidgas något till denna del, vilket kompletterar skyddet av naturtyper enligt naturvårdslagen och således stärker skyddet av den biologiska mångfalden. Det föreslås att det i lagen som nya naturtyper ska tas in kalkrika tjärnar och källområden på högst tio hektar eller, någon annanstans än i landskapet Lappland, bäckar i naturtillstånd eller tillstånd som påminner om naturtillstånd.

När det gäller artskyddet förtydligar förslagen i huvudsak den gällande regleringen. Till exempel alla förutsättningar för undantag som gäller arter ska tas in i naturvårdslagen, till skillnad från den gällande lagen, där det i fråga om arterna i fågeldirektivet och habitatdirektivet hänvisas direkt till direktiven. Det föreslås också helt nya bestämmelser i lagen. Sådana är till exempel assisterad spridning som främjar anpassningen till klimatförändringen och skydd av för vetenskapen tidigare okända arter. Dessutom är det skäl att beakta det projekt för förebyggande och ersättning av skador orsakade av med stöd av naturvårdslagen fridlysta arter som ingick i projekthelheten som gällde revidering av naturvårdslagstiftningen. Lagen om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur (15/2022) har antagits den 14 januari 2022 och träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms särskilt genom förordning av statsrådet. Syftet med den lagen är i första hand att förebygga skador orsakade av djur som är fridlysta med stöd av naturvårdslagen och i andra hand att ersätta skador orsakade av dessa djur. Detta främjar för sin del acceptansen för naturvård och samtidigt trygghandlet av den biologiska mångfalden, eftersom det utan utbetalning av understöd, ersättningar och stöd skulle vara betydligt vanligare att fridlysta djur störs, med tillstånd till undantag och utan tillstånd. Det är fråga om en helhet som består å ena sidan av trygghandlet av den biologiska mångfalden och å andra sidan av förebyggande och ekonomisk ersättning av de skador som detta eventuellt orsakar.

I sin helhet stärker de nya förslagen om skydd av naturtyper och arter på ett betydande sätt trygghandlet av mångfalden, eftersom förslagen uppdaterar bestämmelserna om skydd av hotade

naturtyper och arter, förutsätter att hotade naturtyper och arter beaktas bättre än i nuläget i beslutsfattandet och förtydligar regleringen. Således främjar stärkandet av skyddet av naturtyper och arter på ett betydande sätt ansvaret för naturen och dess mångfald enligt 20 § i grundlagen.

Bestämmelser om datasystemet för naturvården

Den gällande naturvårdslagen innehåller inga bestämmelser om hanteringen av naturinformation eller om datasystem för naturinformation, utan bestämmelser om detta finns i 3 § i den gällande naturvårdsförordningen. Genom förslaget uppdateras och utvidgas bestämmelserna om datasystemet för naturvården, och bestämmelserna lyfts också upp på lagnivå. Förutom att det med tanke på 80 § i grundlagen behöver föreskrivas om datasystemet i lag i stället för i förordning, främjar utvecklandet av hanteringen av naturinformation också ansvaret för naturen och dess mångfald enligt 20 § i grundlagen samt medborgarnas deltagande. Samtidigt beaktar bestämmelserna skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen, och bestämmelserna kompletteras så att de motsvarar bland annat kraven i dataskyddslagstiftningen och lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019). Bestämmelserna förenhetligas dessutom särskilt i förhållande till det datasystem för miljövårdsinformation som avses i miljöskyddslagen (222 och 223 §).

I samband med beredningen av revideringen av naturvårdslagen har det konstaterats att den gällande regleringen behöver utvecklas för att förbättra hanteringen av naturinformation och uppdatera regleringen, och att bestämmelser om datasystemet för naturvården ska finnas i lag. Vid beredningen har det dessutom konstaterats att det finns ett behov av att förtydliga och förenhetliga de centrala aktörernas uppgifter och ansvar i den övergripande arkitekturen för hanteringen av naturinformation. Genom det nya kapitlet förtydligas och förenhetligas myndigheternas ansvar och informationsstrukturer i fråga om informationsresurserna för naturvården.

Utvecklingen av hanteringen av naturinformation kan bedömas ha betydande positiva konsekvenser för den biologiska mångfalden. En förbättring av kvaliteten på och omfattningen av naturinformation och en effektivare användning av den främjar uppföljningen av naturtillståndet och ett kostnadseffektivare riktande av åtgärder. De positiva konsekvenserna beror dock på hur snabbt och effektivt de olika aktörernas naturinformation kan förenhetligas och förmedlas mellan producenterna och användarna samt på hur enkelt det är för användarna att få tillgång till informationen. Datasystem möjliggör bättre än i nuläget insamling av information om skyddsåtgärder och skyddsbeslut samt konsekvensbedömning av olika åtgärder.

Genom bestämmelserna om datasystemet för naturvården och en effektivare användning av naturinformation främjas ansvaret för den biologiska mångfalden enligt 20 § 1 mom. i grundlagen. Att naturinformationen är aktuell och att användningen av den förtydligas förbättrar också medborgarnas förutsättningar att delta, vilket är förenligt med 20 § 2 mom. i grundlagen.

Ekologisk kompensation

När det gäller skyddet av naturtyper och arter ska utöver det som nämns ovan också beaktas de nya förslag som gäller ekologisk kompensation. De bestämmelser om ekologisk kompensation som föreslås i naturvårdslagen består av frivillig produktion av naturvården och frivillig kompensation för försämringar.

Genom bestämmelserna möjliggörs och främjas frivillig kompensation för försämringar. Det är fråga om att verksamhetsutövare ska vara ansvarsfulla i sin företagsverksamhet och att detta ska verifieras till exempel för finansiärer, placereare eller kunder, för det civila samhället och olika affärspartner. Även en privat markägare, ett företag, en kommun eller ett statligt affärsverk kan

producera naturvärden som kan kompensera för sådana försämringar av skyddade naturvärden som orsakas av annan ekonomisk verksamhet. Myndighetsverifieringen garanterar att de naturvärden som produceras är jämförbara, att de kan användas som förhandskompensation vid ett undantagsförfarande och att verksamheten är tillförlitlig både för dem som deltar i verksamheten och för det civila samhället. Frivillig kompensation för försämring av ekologiskt värdefulla objekt kan bromsa utarmningen av mångfalden och på så sätt för sin del stärka tryggheten av den biologiska mångfalden samt främja realiserandet av miljöansvaret enligt 20 § i grundlagen.

Övriga förslag

Även flera andra föreslagna bestämmelser främjar verkställandet av 20 § i grundlagen. I kapitlet om naturskyddsområden föreslås det flera mindre preciseringar som för sin del stärker tryggheten av mångfalden, såsom beaktandet av klimatförändringens konsekvenser som en förutsättning för inrättande av områden samt begränsningarna som gäller till malmletning i naturskyddsområden. Förslagen syftar också till att förtydliga och utveckla de olika myndigheternas uppgifter, stärka tillsynen över naturskyddet och utvidga möjligheterna att söka ändring.

Egendomsskydd

Allmänt

Egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen och bestämmelserna i naturvårdslagen har många kopplingar, och dessa har framkommit i flera av grundlagsutskottets utlåtanden om naturvårdslagen (se till exempel GrUU 21/1996 rd, GrUU 15/2003 rd, GrUU 25/2014 rd, GrUU 10/2014 rd, GrUU 36/2013 rd, GrUU 20/2010 rd och GrUU 10/2014 rd). I samband med att den gällande naturvårdslagen stiftades 1996 ansågs det att till skillnad från egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen konstituerar ansvaret för miljön enligt 20 § i grundlagen inte konstaterbara förpliktelser och utgör inte en grund för att belägga markägarna med toleransförpliktelser. Som delar av samma regeluppsättning för de grundläggande fri- och rättigheterna kan båda bestämmelserna dock inverka på tolkningen av varandra i ett sammanhang där målet bland annat är att lagstiftningsvägen främja en hållbar balans mellan människa och natur (se till exempel GrUU 36/2013 rd, s. 2/I, GrUU 32/2010 rd, s. 9/I, GrUU 20/2010 rd, s. 2/II och GrUU 6/2010 rd, s. 2). Grundlagsutskottet har även mer allmänt vid bedömningen av bestämmelser om användning av egendom särskilt uppmärksammat att den inbördes relationen mellan bestämmelsen om egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen och bestämmelsen om ansvar för miljön bygger på en avvägning (se till exempel GrUU 10/2014 rd, s. 4/I). Liksom det har konstaterats ovan i avsnittet om miljöansvar är det när det gäller förslagen skäl att fästa särskild uppmärksamhet vid att de förslag som begränsar egendomsskyddet är proportionella, men att det dock också av de grundläggande miljö rättigheterna följer ett motsvarande krav på proportionalitet i tryggheten av den biologiska mångfalden.

Med tanke på egendomsskyddet är det vid avvägningen mellan de grundläggande fri- och rättigheterna främst fråga om huruvida naturskydds begränsningarna uppfyller kraven på de allmänna förutsättningarna för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. I sin bedömning av huruvida inskränkningar i rätten att använda egendom är godtagbara och proportionella har utskottet dock lagt särskild vikt vid de grunder som är förankrade i grundlagens 20 § (se till exempel GrUU 6/2010 rd, s. 3/I). Vid sidan av förutsättningarna för inskränkningar är det skäl att fästa uppmärksamhet också vid huruvida regleringen är godtagbar och på vilket sätt den föreslagna regleringen främjar verkställandet av grundlagen. Lagförslaget innehåller inskränkningar som har konsekvenser i synnerhet med tanke på användningen av egendom. Dessa är till exempel förslagen om stärkt skydd av naturtyper. Förslagen inbegriper dock även flera

bestämmelser som främjar tillgodoseendet av äganderätten, såsom utvidgningen av stödsystemet för skydd och vård av mångfalden, stärkandet av den rättsliga grunden för frivilliga skyddsprogram, främjandet av frivillig ekologisk kompensation och utvidgningen av ersättningssystemets omfattning.

Motstridigheterna mellan 15 och 20 § i grundlagen fokuserar i samband med naturvård ofta på sådana inskränkningar i användningen av egendom som har gjorts på naturskyddsgrunder och som i sig inte kan jämföras med tvångsinlösnings, samt på ersättningar för dem. Inskränkningar i användningen av egendom har inte ansetts begränsa äganderätten på ett sådant sätt att de skulle kräva inlösnings av ett område och således är problematiska med tanke på egendomsskyddet enligt grundlagen. I ljuset av det allmänna miljöansvar som fastställs i 20 § i grundlagen och grundlagsutskottets utlåtanden utgör tryggheten av den biologiska mångfalden i princip en godtagbar grund för en inskränkning i egendomsskyddet. Då ska det dock på behörigt sätt fästas uppmärksamhet också vid de andra grunderna för inskränkningar. Egendomsskyddet innefattar bland annat den frihet som ägaren i princip har att använda sin egendom. Ägarens rättigheter kan begränsas genom en lag som uppfyller de allmänna krav som ställs på lagar som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 32/2010 rd, s. 4). Centrala kriterier till denna del är i synnerhet begränsningarnas exakthet och noggranna avgränsning, proportionalitet och godtagbarhet samt vikten av det samhälleliga behovet. Av bestämmelsen i 15 § 1 mom. i grundlagen följer enligt grundlagsutskottets utlåtanden dock inte något krav på att ersätta ägaren för vilken som helst inskränkning i användningen eller något krav på full ersättning när ersättningar beviljas. Ersättning för en inskränkning i användningen av egendom är en delfaktor som inverkar på den samlade bedömningen och som tas i beaktande vid utredningen av om en begränsning av användningsrätten är tillåten eller inte med tanke på egendomsskyddet enligt grundlagen (se GrUU 38/1998 rd, s. 3).

Liksom det konstateras ovan i samband med 20 § i grundlagen har de grundläggande miljö rättigheternas betydelse accentuerats i den moderna miljö rätten och i och med att regelverket har utvecklats. Samtidigt har miljö rättigheternas ställning närmare sig ställningen för så kallade traditionella grundläggande fri- och rättigheter. De grundläggande miljö rättigheternas ökade betydelse syns framför allt i grundlagsutskottets utlåtanden på senare tid om förbudande av energitvinning ur kol och ändring av konkurslagstiftningen (GrUU 55/2018 rd och GrUU 69/2018 rd). I ljuset av utskottets utlåtanden utgör 20 § i grundlagen för sin del en grund för att strängare miljöskydds krav i sig inte ännu medför rätt till ersättning, och näringsidkare kan inte med fog förvänta sig att den lagstiftning som reglerar deras verksamhet förblir oförändrad.

I grundlagsutskottets utlåtande som gäller den gällande naturvårdslagen (GrUU 21/1996 rd) konstateras det att kravet på full ersättning i praktiken dock i vissa situationer har utsträckt också till situationer där användningen av egendom har begränsats. Enligt utskottet har användningsbegränsningen då ansetts vara så betydande att den i fråga om de faktiska konsekvenserna jämföras med tvångsinlösnings (till exempel GrUU 8/1986 rd). I andra situationer kan ersättning för en inskränkning i användningen av egendom i konstitutionellt hänseende karakteriseras som en delfaktor som påverkar helhetsbedömningen av lagstiftningens tillåtlighet och som beaktas när man utreder om inskränkningen i användningsrätten med tanke på egendomens grundlagskydd går längre än vad som är möjligt genom en vanlig lag.

Antalet områden som har lösts in med stöd av naturvårdslagen har i praktiken minskat och strävan är att allt fler skyddsbehov ska genomföras genom olika användningsbegränsningar av olika grad. Denna utveckling har understötts av i synnerhet främjandet av frivilliga skydds metoder, såsom METSO- och Helmi-programmen. Utvecklingen stärks ytterligare i samband med den föreslagna naturvårdslagen, till exempel genom att den rättsliga ställningen för de nämnda frivilliga programmen stärks (14 §) och genom förslaget om finansiellt stöd för skydd och vård av

mångfalden (20 §). Utöver dessa innehåller den föreslagna strategin för biologisk mångfald och de program som betjänar den främst mål och riktlinjer på allmän nivå, som inte som sådana begränsar områdesanvändningen.

När det gäller egendomsskyddet är det skäl att också lyfta fram den lag om förebyggande och ersättning av skador orsakade av fridlysta djur som har samband med revideringen av naturvårdslagen. De skador som fridlysta arter orsakar har ökat (till exempel vitkindad gås) och kan i framtiden öka ytterligare bland annat på grund av klimatförändringen. Eftersom förebyggandet av skador orsakade av fridlysta djur genom att reglera storleken på artbestånden eller genom att störa dem har begränsats genom lagstiftning, förbättrar understöden, ersättningarna och stöden för sin del acceptansen för naturvård samt främjar samordningen av artskyddet och bedrivandet av vissa näringar. Genom regleringen främjas den rättsliga ställningen för de skadelidande, såsom markägare som bedriver jordbruk, samt likabehandlingen av olika branscher och områden. Det är dock inte fråga om en egentlig ersättningsskyldighet, utan om utgifter som är beroende av prövning och finansieras inom ramen för den årliga budgeten.

Försiktighetsprincipen

Försiktighetsprincipen granskas mer ingående redan ovan i ljuset av den grundläggande fri- och rättighet som gäller miljöansvar. Försiktighetsprincipen verkställer och stärker det ansvar för naturen och dess mångfald som avses i 20 § 1 mom. i grundlagen. Genom bestämmelsen stärks uppnåendet av lagförslagets mångfalldsmål, men bestämmelsen kan inte i sig anses innebära betydande inskränkningar i egendomsskyddets eller näringsfrihetens kärnområde.

Försiktighetsprincipen som det föreslås att ska tas in i lagens 1 kap. utgör redan en del av den gällande rätten. Principen tillämpas enligt etablerad praxis i det naturskyddsrättsliga beslutsfattandet, både på EU-rättens och på den nationella rättens nivå. Försiktighetsprincipen utgör inte som sådan till exempel ett hinder för beviljande av tillstånd, utan styr tolkningen av andra mer detaljerade bestämmelser i sådana situationer som på ett betydande sätt hotar mångfalden och där den information som krävs för beslutsfattande är mycket osäker eller bristfällig. Principen medför således inget nytt kriterium i beslutsfattandet, utan understryker helhetsprövningen och den omsorgsfullhet som ska iakttas vid konsekvensbedömningen. Till denna del ska det också beaktas att försiktighetsprincipen i praktiken inverkar särskilt på tolkningen och tillämpningen av sådana begränsningar och förbud som till exempel med tanke på egendomsskyddet är förenade med en central statlig ersättningsskyldighet.

Försiktighetsprincipen bedöms inte utgöra en sådan skyldighet som begränsar äganderätten och som inte kan anses godtagbar med tanke på grundlagen. Till denna del ska särskild uppmärksamhet fästas vid den allmänna tolkningsstyrande karaktären hos denna princip, kopplingen till tillämpningen av de begränsningar som anges närmare i lag och statens ersättningsskyldigheter till följd av dessa begränsningar.

Ersättningssystemet och åtgärdsbegränsningar

I fråga om ersättningssystemet innehåller lagförslaget inga betydande ändringar jämfört med den gällande regleringen. Bestämmelserna om ersättningar som betalas av staten (113-115 §) förblir i stort sett oförändrad till sitt innehåll i förhållande till den gällande lagen och grundar sig på principen om full ersättning. Bestämmelserna förtydligas dock genom att den gällande 53 § om ersättningar delas in i flera paragrafer. Detta bidrar till att göra bestämmelserna lättare att förstå och främjar därmed också markägares rättsskydd. Om ett förbud som det föreskrivs om i lag i sig eller tillsammans med andra beslut orsakar fastighetsägaren eller innehavaren av en särskild rättighet betydelsefull olägenhet, har han eller hon rätt att av staten få full ersättning

för denna. Dessutom ska ersättningsskyldigheten delvis utvidgas och kompletteras i fråga om beaktandet av kumulativa olägenheter. I och med ändringen ska de begränsningar som markägaren orsakas bedömas på ett mer övergripande sätt med beaktande av alla beslut som orsakar fastighetsägaren eller innehavaren av en särskild rättighet betydande olägenhet. Ändringen förbättrar markägarens ställning.

Det föreslås inte att den tröskel för betydande olägenhet som i den gällande lagen utgör en förutsättning för ersättning ska ändras. När det gäller denna omständighet har grundlagsutskottet i sitt utlåtande (GrUU 21/1996 rd) allmänt konstaterat att konstitutionen inte i sig kan hindra att en betydelsefull olägenhet i enlighet med propositionen ställs som villkor för full ersättning. Enligt utlåtandet uppkommer statens ersättningsskyldighet dessutom lättare än om ersättningsskyldigheten i likhet med vissa andra lagar hade samband med orsakandet av betydande olägenhet. Ersättningströskeln för betydande olägenhet ska ställas i relation till vart och ett av de områden som är föremål för begränsningen: en full begränsning som gäller ett litet område har större betydelse än en begränsning som gäller en del av en stor enhet.

När det gäller tröskeln för betydande olägenhet har behovet av att ändra den övervägts vid beredningen. Betydande olägenhet och tolkningen av den är dock i den mån etablerade att det inte har ansetts ändamålsenligt att de ändras. I propositionen granskas de nya förbud och begränsningar som föreslås i lagen, och strävan har varit att säkerställa att de omfattas av ersättningsskyldigheten, om det anses motiverat. Alla nya begränsningar anses dock inte vara sådana att det ska föreskrivas om statens skyldighet att betala ersättning för dem. Detta är förenligt också med grundlagsutskottets utlåtanden, såsom det konstateras ovan. Vid bedömningen av ärendet ska utöver egendomsskyddet även miljöansvaret enligt 20 § i grundlagen och lagens syfte att stärka tryggheten av den biologiska mångfalden beaktas. Till skillnad från den gällande lagen ska enligt förslaget i fortsättningen också de så kallade kumulativa konsekvenserna av fastställandet och tillämpningen av ersättningströskeln beaktas, såsom det konstateras ovan. Till denna del förbättras ägarens rättsskydd. I övrigt ändras bestämmelserna om inlösen och ersättning i huvudsak inte, och de anses motsvara kraven i grundlagen.

I förslaget föreslås det inte heller några väsentliga ändringar i den gällande lagens åtgärdsbegränsningar. Enligt grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 21/1996 rd) utgör den gällande lagens åtgärdsbegränsningar enligt utskottets uppfattning en godtagbar helhet med tanke på proportionalitetskravet, inte minst med hänsyn till ett hur stort naturvårdsintresse det är fråga om och hur nödvändiga de föreslagna begränsningarna är för att förhindra eventuella skadliga åtgärder i områdena i fråga. Det finns på basis av lagförslaget inte skäl att bedöma detta på något annat sätt. Att det föreslås att det till förutsättningarna för inrättande av naturskyddsområden ska fogas anpassning till klimatförändringens konsekvenser med vissa ytterligare kriterier ändrar inte helhetsbedömningen. Enligt den nya förutsättningen ska området ha särskild betydelse för naturtypernas och arternas möjligheter att anpassa sig till klimatförändringens konsekvenser. Med beaktande av de relativt allmänna förutsättningarna för inrättande som redan finns i 10 § 2 mom. i den gällande lagen, och som alltså redan nu kan utgöra grund för en åtgärdsbegränsning, utvidgar inte kopplingen till klimatförändringens konsekvenser väsentligt tillämpningen av förutsättningarna för inrättande. Vid en övergripande bedömning av om en användningsbegränsning är tillåten med tanke på egendomsskyddet enligt grundlagen ska också arrangemangen som gäller markägarens rättsskydd beaktas, såsom markägarens rätt att kräva inlösen, vissa begränsningars temporära karaktär, förfarandena för hörande samt möjligheten att söka ändring.

När det gäller åtgärdsbegränsningar är det skäl att påpeka att regleringen av Natura 2000-områden redan tidigare har ändrats genom regeringens proposition RP 77/2014 rd, där de åtgärdsbegränsningar som gäller markägare och innehavare av nyttjanderätt i någon mån utvidgades. Na-

turvårdslagen kompletterades bland annat med bestämmelser som förhindrar en betydande försämring av naturvärdena i ett område som hör till nätverket Natura 2000. Till lagen fogades en 64 a § med en allmän bestämmelse om förbud mot försämring, och genom denna bestämmelse kompletterades förbudet mot att bevilja tillstånd för projekt som orsakar betydande försämring. Dessutom fastställdes det att vissa åtgärder är anmälningspliktiga och närings-, trafik- och miljöcentralen gavs befogenhet att utifrån anmälan förbjuda eller begränsa en åtgärd som försämrar naturvärdena i ett Natura 2000-område.

Grundlagsutskottet har i det sammanhanget granskat de nämnda bestämmelsernas grundlagsenlighet (GrUU 25/2014 rd). Grundlagsutskottet ansåg när det bedömde 66 § i den gällande naturvårdslagen med avseende på regeringsformens 12 § om egendomsskydd (nuvarande 15 § i grundlagen) och 14 a § om ansvar för miljön (nuvarande 20 § i grundlagen) att paragrafens åtgärdsbegränsningar uppfyllde de allmänna krav i fråga om godtagbarhet, proportionalitet och rättsskydd som kan ställas på en begränsning av rätten att använda egendom (GrUU 21/1996 rd). I fråga om dessa bestämmelser om ett försämringsförbud konstaterade utskottet att det föreslagna allmänna försämringsförbudet och de anslutande bestämmelserna uppfyller dessa krav. Grundlagsutskottet har efter det nämnda utlåtandet åtskilliga gånger behandlat inskränkningar i rätten att använda egendom av miljövärdsskäl (se till exempel GrUU 10/2014 rd, GrUU 36/2013 rd och GrUU 20/2010 rd). De föreslagna bestämmelserna harmonierar enligt grundlagsutskottet också med denna utlåtandepraxis. Det föreslås inga ändringar i bestämmelserna om Natura 2000-områden, så också till denna del kan regleringen anses överensstämma med 15 § i grundlagen.

Skydd av naturtyper och arter

I 4 kap. i den gällande lagen finns det bestämmelser om skydd av naturtyper och i 6 kap. finns det bestämmelser om artskydd. Naturskyddsändamål i sig utgör en godtagbar grund för bestämmelserna om skydd av naturtyper och arter. Till denna del har grundlagsutskottet i sitt utlåtande (GrUU 21/1996 rd) noterat att det vid skyddet av naturtyper och arter enligt 29 och 47 § i den gällande lagen är fråga om en inskränkning i ägarens fria nyttjanderätt, eftersom äganderätten inte flyttas från ett subjekt till ett annat. Enligt utlåtandet träder de konkreta förbuden mot ändring eller försämring i kraft på basis av beslut av den regionala miljöcentralen (numera närings-, trafik- och miljöcentralen). Dessa arrangemang uppfyller enligt utskottets uppfattning kravet på att en inskränkning i rätten att använda egendom ska regleras på lagnivå.

Enligt utskottet är de naturtyper som ska skyddas tillräckligt väl definierade i den gällande lagen (29 §) vad gäller kravet på begränsningens exakthet och noggranna avgränsning. Vad gäller skyddet av arter som kräver särskilt skydd ställer 47 § 1 mom. i den gällande lagen i sin tur upp det generella kriteriet "en art som uppenbart hotas av utrotning". Bestämmelser om arter som kräver särskilt skydd ska dock utfärdas särskilt genom förordning. En sådan reglering kan enligt grundlagsutskottets tidigare utlåtande om naturvårdslagen (GrUU 21/1996 rd) generellt sett inte anses vara förenlig med kravet på att en inskränkning i de grundläggande fri- och rättigheterna ska vara exakt och noggrant avgränsad. Utskottet ansåg dock att det ligger i sakens natur att en generell reglering i lagen, som i sig vore exaktare än ett entydigt kriterium, i första hand kan bestå endast av artbenämningar. På lagnivå vore en sådan reglering mycket detaljerad och skulle eventuellt kräva upprepade ändringar. Med hänsyn till detta har utskottet ansett att 47 § 1 mom. i den gällande lagen är tillräckligt exakt. På motsvarande sätt har grundlagsutskottet konstaterat att det är typiskt för miljölagstiftningen att en betydande del av detaljerna regleras i författningar på lägre nivå än lag, eftersom bestämmelserna behöver vara synnerligen detaljerade och av teknisk beskaffenhet (GrUU 11/1999 rd och GrUU 58/2010 rd). I den föreslagna lagen föreslås det betydande preciseringar jämfört med den gällande lagen definitionen av och kriterierna för hot så att regleringen motsvarar kravet i 80 § 1 mom. i grundlagen, enligt vilket bestämmelser om

grunderna för individens rättigheter och skyldigheter ska utfärdas genom lag. Således kan det genom förordning föreskrivas närmare om hotade arter och naturtyper.

Med tanke på proportionalitetskravet är det av betydelse att skyddet inte direkt förhindrar annan användning av ett område, och att undantag från förbuden kan beviljas. Med tanke på ägarens rättsskydd och övriga rättsliga ställning är det viktigt att ägaren har rätt till full ersättning, om ett beslut om skydd av en naturtyp eller art orsakar betydande olägenhet och ägaren inte har beviljats ett i lagen avsett tillstånd till undantag eller om det är uppenbart att ett sådant tillstånd inte beviljas. Av betydelse i ärendet är också möjligheten att söka ändring. Det ansågs i utlåtandet att det finns adekvata grunder för en användningsbegränsning som skyddet av naturtyper medför och att markägarens rättsliga ställning hade tryggats genom att det i lagen tagits in beskrivningar av de skyddade naturtyperna, genom att föreskriva om myndighetsbeslut om avgränsning och genom att möjliggöra undantag, full ersättning och ändringssökande. Det fanns således ingen anledning till anmärkningar i konstitutionellt hänseende. I den lag som nu föreslås ändras denna reglerings grundstruktur i huvudsak inte i fråga om skyddet av naturtyper och arter, och det finns ingen anledning att regleringens grundlagsenlighet bedöms på något annat sätt. I regleringen föreslås det dock vissa ändringar i fråga om vilka det behövs en mer omfattande översyn av de grundläggande fri- och rättigheterna.

I det nya förslaget utvidgas och preciseras framför allt skyddet av naturtyper till följd av den ökade mängden information och förändringar i verksamhetsmiljön. Genom den gällande regleringen har man inte kunnat stoppa den utveckling som försämrar den biologiska mångfalden. Syftet med förslaget är att stärka skyddet av i synnerhet hotade naturtyper och göra det mångsidigare. Dessutom preciseras och förtydligas bestämmelserna om artskydd. Inom skyddet av naturtyper delas naturtyperna i fortsättningen in i hotade naturtyper, skyddade naturtyper och strikt skyddade naturtyper. Av dessa motsvarar de naturtyper som skyddas med stöd av 66 § till sitt innehåll och förfarandesätt i stor utsträckning den gällande lagen. I den föreslagna 64 § tas det däremot in bestämmelser om att det genom förordning av statsrådet får föreskrivas att en naturtyp som bedöms vara utsatt för minst en hög risk för att försvinna från naturen ska fastställas vara en hotad naturtyp. Enligt paragrafen bedöms risken för försvinnande utifrån bästa tillgängliga information på basis av naturtypens minskning i kvantitet, utbrednings- eller förekomstområdets obetydliga storlek, försämringen av den oorganiska miljöns kvalitet, störningar i organismsamhällets processer eller samspel eller en kvantitativ analys av risken för försvinnande. Dessutom ska det fastställas att vissa hotade och sällsynta naturtyper är strikt skyddade, utan något separat avgränsningsbeslut. Dessa bestämmelser beskrivs närmare redan tidigare i propositionen.

Den möjlighet att genom förordning utfärda bestämmelser om hotade naturtyper som ingår i förslaget är en ny bestämmelse, men motsvarande bestämmelser finns redan i den gällande lagen i fråga om hotade arter. Det är motiverat att det i lagen föreskrivs om både hotade arter och hotade naturtyper på ett enhetligt sätt. Liksom det har konstateras ovan har kriterierna i fråga om hotgraden dock preciserats betydligt på lagnivå jämfört med den gällande lagen. De hotade naturtyperna skiljer sig till sin definition från de hotade arterna, dock så att man i fråga om arterna i förordningen i praktiken räknar upp arternas benämningar, men i fråga om naturtyperna finns det dessutom ett behov av att i förordningen ta in också definitioner av dem. Definitionerna förutsätter en ganska omfattande och detaljerad beskrivning av särdragen hos respektive naturtyp, och därför är det motiverat att föreskriva om dem i förordning. Om det föreskrivs om definitionerna på lagnivå, är bestämmelserna till sin karaktär mycket detaljerade, baserade på ekologiska begrepp och eventuellt ofta föremål för ändringar. Med beaktande av att hotgraden inte har direkta rättsverkningar och att det på lagnivå tydligt har föreskrivits om kriterierna i fråga om hotgraden och om grunderna för dem, kan helheten av bestämmelser anses uppfylla kraven

på exakthet och noggrann avgränsning när det gäller inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna och vara ändamålsenlig också med tanke på markägares rättsskydd.

I fråga om de hotade naturtyper som med stöd av 64 § i förslaget räknas upp i en förordning ska det inte fattas något avgränsningsbeslut, om det inte tillika är fråga om en naturtyp som avses i 66 §. De naturtyper som nämns i en förordning ska däremot beaktas i beslutsfattandet i enlighet med 65 § på det sätt som beskrivs ovan. Den föreslagna bestämmelsen kompletterar och betonar för sin del betydelsen av hotade naturtyper vid beslutsfattandet enligt andra lagar som på olika sätt reglerar användningen av miljön. Motsvarande förslag gäller också hotade arter. Det beaktande som avses i paragrafen inverkar således inte som sådant och direkt på beslutsfattande som sker med stöd av annan lagstiftning, utan är till sin karaktär informativt med betoning på hotade naturtypers betydelse vid bedömningen av de krav som ställts på verksamheten med stöd av annan lagstiftning. Beaktandet medför således inte heller några särskilda begränsningar av markanvändningen. Trots den informativa karaktären anses det dock behövt att det i naturvårdslagen föreskrivs om beaktandet av hotade naturtyper och arter, eftersom detta utgör utgångspunkt för det kunskapsunderlag som behövs vid beslutsfattandet. Dessutom tillämpas naturvårdslagen ofta också av andra än naturvårdsmyndigheterna, och därför främjar bestämmelsen skyddet av naturtyper som helhet och dess begriplighet.

De bestämmelser som styr beaktandet av hotade naturtyper och arter verkar inte i sig inverka direkt på egendomsskyddet eller på det konkreta tillgodoseendet av eller konkreta inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna i övrigt. Beaktandet genomförs i myndighetsbeslut enligt olika lagar på det sätt som föreskrivs särskilt i lagstiftningen i fråga. I regel inbegriper dessa situationer också till exempel markägarens besvärsmått. Det beaktande som avses i förslagen till naturvårdslag är i praktiken bundet till förutsättningarna enligt annan lagstiftning, vilket innebär att hotade arter och naturtyper beaktas i beslutsfattandet till den del det är möjligt enligt annan lagstiftning. I förslaget eftersträvas således en noggrann avgränsning i förhållande till andra bestämmelser så att beslutsfattandet och de bestämmelser som i varje enskilt fall ska tillämpas på det är så tydliga som möjligt. Beaktandet av den föreslagna naturvårdslagen anses inte heller medföra ersättningsskyldighet med stöd av naturvårdslagen, eftersom den ska beaktas i förfarandet enligt andra lagar.

I 67 § i lagförslaget föreslås det en ny bestämmelse om strikt skyddade naturtyper. Till skillnad från 66 § ska myndigheten i fråga om dessa naturtyper inte fatta något separat avgränsningsbeslut, utan det är direkt med stöd av lagen förbjudet att förstöra eller försämra förekomsten av en strikt skyddad naturtyp. Tillämpningsområdet för denna bestämmelse omfattar dock endast två naturtyper, vilkas bevarande på grund av deras sällsynthet och sårbarhet har bedömts förutsätta att förekomsterna skyddas direkt med stöd av lagen. Sådana naturtyper är de serpentenberg som nämns i bestämmelsen samt öppna kustdyner. Dessa naturtyper definieras närmare i den föreslagna bestämmelsen. De naturtyper som föreslås bli strikt skyddade är hotade, i Finland också ursprungligen sällsynta och till ytan små naturtyper som försämrats på grund av mänsklig aktivitet, och där förlusten av en enda förekomst av naturtypen kan medföra att skyddsnivån försämras. Serpentenberg har när det gäller bestämningen av hur hotade de är klassificerats som sårbara och öppna kustdyner som starkt hotade. På serpentenberg lever det rikligt med hotade växtarter, och de kan förstöras fullständigt redan i samband med små byggnadsprojekt eller andra projekt som gäller dem.

Med tanke på markägarens rättsskydd kan det anses vara problematiskt att det inte är möjligt att anföra besvär över skyddet av en strikt skyddad naturtyp som sådant. Detta beror på att det inte fattas något förvaltningsbeslut i ärendet, utan avgränsningen gäller direkt med stöd av lagen, på motsvarande sätt som det förbudet mot att förstöra eller försämra föröknings- och rastplatser för arter av unionsintresse som föreslås i 81 § 2 mom. Undantag från det förbud mot att förstöra

eller försämra naturtyper som följer av detta skydd kan dock ansökas hos närings-, trafik- och miljöcentralen och till förbudet har det också fogats en möjlighet till ersättning enligt 113 §, om skyddet skulle medföra betydande olägenhet.

Förslaget är i fråga om förbudet mot att försämra naturtyper delvis jämförbart med skyddet av naturtyper enligt den gällande skogslagen och den gällande vattenlagen. I skogslagen och vattenlagen grundar sig skyddet av vissa naturtyper på motsvarande sätt som i förslaget på ett förbud mot att försämra eller ändra som meddelats direkt med stöd av lagen utan ett separat myndighetsbeslut. Till exempel när det gäller skydd av särskilt viktiga livsmiljöer enligt 10 § i skogslagen har grundlagsutskottet ansett att inskränkningarna inte är problematiska med tanke på 15 § i grundlagen. Grundlagsutskottet har i det sammanhanget ansett att de livsmiljöer som avses i 10 § i skogslagen är av ringa betydelse för skogsbruket (GrUU 22/1996 rd, GrUU 36/2013 rd). Utskottet har ansett att inskränkningarna enligt skogslagen är tämligen små med tanke på ägaren. Enligt utskottet är inskränkningarna inte till sin art absoluta förbud, och dessutom kan det med stöd av 11 § i skogslagen under vissa förutsättningar beviljas undantag från uppfyllandet av de skyldigheter eller iakttagandet av de inskränkningar som avses i bestämmelserna. Det står enligt utskottet klart att inskränkningarna i rätten att använda egendom inte är problematiska med tanke på egendomsskyddet, särskilt när de vägs mot de tungt vägande grunderna i anslutning till tryggheten av skogarnas biologiska mångfald och därmed till 20 § i grundlagen.

I det förslag om strikt skydd av naturtyper som ingår i den nya naturvårdslagen är det fråga om motsvarande och samtidigt en mycket begränsad reglering, eftersom det strikta skyddet gäller endast två naturtyper. Dessa naturtyper är objekt som är värdefulla med tanke på den biologiska mångfalden, den föreslagna bestämmelsen är noggrant avgränsad till sitt tillämpningsområde, och förbudet är inte kategoriskt, utan gäller endast förstöring eller försämring av naturtyper.

Bestämmelsen främjar bestämmelsen om ansvar för miljön i 20 § i grundlagen. Med tanke på bestämmelsen om egendomsskydd i 15 § i grundlagen bedöms betydelsen av inskränkningen vara rätt snäv, eftersom det finns endast två sådana naturtyper och bestämmelsen är förenad med såväl möjlighet till undantag som möjlighet till ersättning. Om undantag inte beviljas och skyddet orsakar markägaren betydande olägenhet, har markägaren rätt att få full ersättning av staten. Till denna del genomför förslaget proportionaliteten i de inskränkningar som gäller egendomsskyddet. När det gäller bestämmelserna om skydd av nya naturtyper ska de inskränkningar som begränsar egendomsskyddet uppfylla proportionalitetsprincipens krav med beaktande av ersättningarna, men av de grundläggande miljö rättigheterna följer också att skyddet av den biologiska mångfalden likaså ska genomföras på ett tillräckligt proportionellt sätt.

Med tanke på grundlagen ska det beaktas att i tidigare utredningar och bedömningar av hur lagen fungerar har skyddet av naturtyper visat sig vara bristfälligt och ett centralt utvecklingsobjekt, och därför föreslås det att regleringen stärks i denna helhet. Eftersom den biologiska mångfalden fortfarande försämras, har naturvårdslagen en central uppgift när det gäller att trygga mångfalden. Detta ingår i ansvaret för miljön enligt 20 § 1 mom. i grundlagen i form av miljös egenvärde som en rätt som innehas av mänskligheten och även kommande generationer. Naturskyddsändamål utgör en godtagbar grund för de föreslagna bestämmelserna om skydd av naturtyper och arter, bestämmelserna är tillräckligt exakta och noggrant avgränsade och uppfyller också proportionalitetskravet och kraven på rättssäkerhet. Bestämmelserna bedöms således vara godtagbara med tanke på 15 § i grundlagen.

Naturtyper enligt vattenlagen

För att effektivisera skyddet av naturtyper föreslås det ändringar inte bara i naturvårdslagen utan också i skyddet av vissa i 2 kap. 11 § i vattenlagen avsedda typer av vattennatur. Dessa kan ha konsekvenser också med tanke på egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen. Enligt bestämmelserna om skydd av vissa typer av vattennatur i den gällande vattenlagen är det förbjudet att äventyra de naturliga förhållandena i flador eller glon på högst tio hektar eller källor eller, någon annanstans än i landskapet Lappland, tjärnar eller sjöar på högst en hektar eller rännilar. Tillståndsmyndigheten kan i enskilda fall på ansökan bevilja undantag från detta förbud, om målen för skyddet av typen av vattennatur i fråga inte avsevärt äventyras. Bestämmelser med motsvarande innehåll fanns redan i 1 kap. 15 a § och 17 a § i den lag (19.5.1961/264) med samma namn som föregick vattenlagen. Bestämmelserna fogades till vattenlagen i samband med den totalreform av naturvårds- och skogslagstiftningen som trädde i kraft 1997.

Till denna del motsvarar bestämmelserna i vattenlagen således det ovan beskrivna skyddet av särskilt viktiga livsmiljöer enligt 10 § i skogslagen, vilket inte heller förutsätter ett separat myndighetsbeslut. I fråga om skogslagen ansåg grundlagsutskottet att inskränkningarna inte är problematiska med tanke på 15 § i grundlagen och att de är relativt små med tanke på skogsägarna. De kompletteringar av naturtyper som föreslås i vattenlagen torde i princip kunna anses ha delvis liknande konsekvenser, men en närmare bedömning av dem behövs dock.

I lagberedningshandlingarna (RP 79/1996 rd) motiverades de naturtypsbestämmelser som gäller småvatten i synnerhet med aspekter som syftar till att bevara den biologiska mångfalden och produktionsförmågan. Grundlagsutskottet fäste i sitt utlåtande om förslagen (GrUU 21/1996 rd) inte någon uppmärksamhet vid vattenlagens bestämmelser skydd av vissa typer av vattennatur. I motiveringen till lagstiftningsordningen i fråga om den nya vattenlagen (2011) ansågs det att skyddet av den ursprungliga naturen och tryggheten av den biologiska mångfalden kan betraktas som sådana samhälleliga behov som gör den föreslagna regleringen berättigad. Också avgränsningen av bestämmelsen om skyddet av naturtyper ansågs likaså kunna uppfylla kraven på att regleringen ska vara exakt och noga avgränsad. Möjligheten till undantag ansågs säkerställa att regleringen inte begränsar användningen av naturtyperna i större utsträckning än vad tryggheten av målen för skyddet förutsätter. De objekt som ska skyddas som naturtyper är ofta så små att de begränsningar som skyddet medför för genomförandet av ett projekt kan undvikas genom en ändring av det sätt på vilket projektet genomförs.

Värt att notera är att miljöutskottet i sitt utlåtande om revideringen av vattenlagstiftningen i omfattande grad behandlade i synnerhet behovet av att skydda bäckar och i sitt betänkande (MiUB 22/2010 rd) konstaterade att ett strukturellt problem med lagstiftningen om skyddet av bäckar ligger i att de sektorsvisa bestämmelserna i olika lagar (till exempel vattenlagen, skogslagen, miljöskyddslagen och markanvändnings- och bygglagen) inte medger en sammantagen bedömning av bäckar i naturtillstånd som naturtyp, vilket vore nödvändigt för ett effektivare skydd av bäckar. Enligt utskottet är gränsen mellan tillämpningsområdena och uppgifterna i de olika lagarna på det hela taget oklar. Av denna orsak konstaterade utskottet att det är absolut nödvändigt med en mer övergripande infallsvinkel i framtiden när det gäller skyddet av bäckar och de olika lagarnas förhållande till varandra och deras bestämmelser om skydd av naturtyper.

Tillståndet för vissa typer av vattennatur har trots de genomförda åtgärderna försämrats ytterligare, och det föreslås därför att vissa nya naturtyper ska börja omfattas av skyddet utöver de naturtyper som för närvarande är skyddade. Det föreslås att det i lagen som nya naturtyper ska tas in kalkrika tjärnar och källområden på högst tio hektar eller, någon annanstans än i landskapet Lappland, bäckar i naturtillstånd eller tillstånd som påminner om naturtillstånd. I övrigt ändras bestämmelserna inte, inbegripet bland annat möjligheten till undantag. Om ett projekt

medför försämringar som är förbjudna enligt lagen och det behöver göras ett undantag, ska myndigheterna utreda om det finns förutsättningar för undantaget. Bestämmelser om förutsättningarna för undantag finns i 2 mom. Tillståndsmyndigheten kan enligt förslaget i enskilda fall på ansökan bevilja undantag från förbudet, om målen för skyddet av de typer av vattennatur som anges i momentet och som är föremål för förbudet inte som helhet avsevärt äventyras.

Dessa förslag behöver bedömas med tanke på de allmänna förutsättningarna för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna och i synnerhet med tanke på regleringens noggranna avgränsning och exakthet, även om det är fråga om en partiell utvidgning av de naturtyper som avses i den gällande vattenlagen, medan bestämmelsen i sig till stor del inte ändras. Det föreslagna skyddet av naturtyper påverkar genomförandet av vattenhushållningsprojekt på olika sätt och till exempel behovet av tillstånd till undantag påverkas av om det går att undvika att naturtillståndet äventyras genom att ändra sättet att genomföra projektet.

De föreslagna ändringarna bedöms vara viktiga med tanke på tryggheten av vattennaturens mångfald och därmed med tanke på ett övergripande effektiviserande av skyddet av naturtyper. När det gäller markägares egendomsskydd bedöms de tillägg som föreslås i vattenlagen i regel har små konsekvenser för kalkrika tjärnar. Det finns högst några hundra tjärnar på högst tio hektar som uppfyller kriterierna, skyddet gäller vattenmiljön och det har i princip inga konsekvenser för markanvändningen utanför en fåra.

När det gäller källområden utvidgar förslaget arealen för den naturtyp som ska skyddas, eftersom källområden utgör större ekologiska helheter än själva källflödena och omfattar också sipporytor och randområden. Utgående från de uppgifter som finns att tillgå har det totala antalet källområden uppskattats till tiotusentals, av vilka uppskattningsvis några tusen är sådana områden i naturtillstånd eller i ett tillstånd som påminner om naturtillstånd som ska skyddas enligt förslaget. En källa är som objekt i regel klart skönjbar och noggrant avgränsad i terrängen, medan källområdets skönjbarhet och utsträckning i brist på en egentlig fåra täckt med vatten kan vara betydligt svårare att avgöra, särskilt under torka. Denna svårighet i samband med identifiering kan i vissa situationer öka osäkerheten till exempel i fråga om genomförandet av skogsbruksåtgärder. Ändringen skapar dock klarhet i rättsläget i det avseendet att det i fortsättningen inte längre finns något behov av att bedöma tillämpningen av bestämmelserna som gäller källor på enskilda källsprång i källområden.

Också i fråga om bäckar är utmaningen tolkningsklarheter i anslutning till identifieringen, men skyddet enligt vattenlagen gäller vattenmiljön och skyddet av naturtyper enligt vattenlagen påverkar i princip inte markanvändningen utanför en fåra eller till exempel de skogshanteringsåtgärder som genomförs där. När det gäller bäckar är det juridiskt framför allt fråga om den ytterligare dimension som skyddet av naturtyper medför för tillståndsprövningen.

Skyddet av den biologiska mångfalden kan anses vara ett sådant samhälleligt behov som berättigar till den föreslagna regleringen. Begränsningen av bestämmelsen om skydd av naturtyper kan också anses uppfylla kraven på exakthet och noggrann avgränsning, även om den i fråga om källområden delvis är utmanande. Till arealen är det i regel fråga om ganska små objekt, och konsekvenserna för dem kan också delvis undvikas genom att ändra sättet på vilket ett projekt genomförs. Kartläggningarna av naturmiljön och informationen om dem är också rätt omfattande och tillgänglig, vilket minskar antalet situationer som lämnar rum för tolkning. Skyddet av naturtyper begränsar inte heller alla slag av projekt, utan uttryckligen projekt som medför förändringar i de naturvärden i naturtypen som skyddet avser. Bestämmelserna om naturtyperna vad gäller ett enskilt objekt ska i allmänhet bedömas i samband med en ansökan som gäller objektet, och lagenligheten hos beslutet om detta kan av en part föras till fullföljdsdomstolen för bedömning. Dessutom är regleringen förenad med ovan nämnda möjlighet till undantag,

genom vilken man strävar efter att säkerställa att skyddet är proportionerligt. Förslagen kan således anses uppfylla kraven enligt grundlagen.

Ekologisk kompensation

När det gäller ekologisk kompensation är det ur lagstiftningssynvinkel fråga om en helt och hållet ny företeelse. Kompensation för försämring kan i vissa situationer möjliggöra användning av egendom och genomförande av projekt och planer, om tillstånd till undantag som annars förvägras kan beviljas i och med de kompenserande åtgärderna.

Förslagen innehåller bestämmelser om produktion av naturvärden som används för kompensation, vilket för sin del kan förbättra markägarens möjligheter att använda sin egendom på ett skäligt sätt. Den föreslagna bestämmelsen stöder även ansvaret enligt de grundläggande miljö-rättigheterna och är i linje med den allmänna förorsakandeprincipen.

Jämlikhet

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. I 2 mom. i paragrafen fastställs det att ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. De grunder för särbehandling som nämns i bestämmelsen kan betraktas som kärnområdet i förbudet mot diskriminering. Avsikten är dock inte att förteckningen ska vara uttömmande, utan särbehandling ska vara förbjuden också på grund av någon annan omständighet som gäller den enskildes person. Utöver detta ska också en persons kunskapsmässiga och färdighetsmässiga samt faktiska verksamhetsförutsättningar i verksamhet som omfattas av lagens tillämpningsområde beaktas.

Jämlikhetsbestämmelsen i grundlagens 6 § gäller i princip endast fysiska personer. Jämlikhetsprincipen kan dock ha betydelse också vid bedömningen av reglering som gäller juridiska personer, särskilt om det är fråga om bestämmelser som indirekt kan påverka fysiska personers rättsliga ställning. När det gäller den föreslagna lagen ska jämlikheten övervägas framför allt med tanke på bestämmelserna om deltagande och ändringssökande samt de bestämmelser om stöd för skydd och vård av biologisk mångfald som finns i det föreslagna 4 kap. På ett allmänt plan gäller inskränkningarna enligt naturvårdslagen alla på samma sätt. När det gäller deltagande och ändringssökande är lagens syfte att möjliggöra ett omfattande deltagande och även en omfattande rätt att söka ändring i beslut som fattats med stöd av lagen, och till denna del kan lagen med tanke på jämlikheten anses överensstämmande med grundlagen. Syftet med de föreslagna bestämmelserna är att ordna ett jämlikt och transparent förfarande för genomförande av åtgärder som gäller den biologiska mångfalden och för beslutsfattande. Tillgodoseendet av jämlikheten stöds också av de bestämmelser om myndighetens beaktande som avses i 65 och 78 § och som kompletterar varandra. Den aktör som har för avsikt att bedriva verksamhet som förändrar naturen ska i princip utreda konsekvenserna av sin verksamhet och myndigheten ska för sin del beakta hotade naturtyper och arter i beslutsfattandet.

Bestämmelserna om stödsystemet motsvarar 1 a kap. i den gällande naturvårdslagen, med undantag för det finansiella understöd som det föreskrivs om i 20 § och som ingår i förslagen till nya bestämmelser. Det aktuella 1 a kap. trädde i kraft vid ingången av 2020 och därför har dess förhållande till grundlagen, också med tanke på jämlikheten, granskats närmare i det sammanhanget. Berättigade till stöd inom stödsystemet är fysiska personer, företag och andra sammanslutningar och offentliga samfund, med undantag för statens bokföringsenheter. Inte heller de grunder för beviljande av understöd som anges i 20 § 1 mom. tillsammans med 3 mom. innehåller sådana särskiljande grunder som hindrar någon av de i momentet avsedda som ansvarar

för ett projekt eller åtgärder eller en sådan aktör som bedriver forskning eller utvecklingsarbete i anknytning till dem från att ansöka om understöd. Däremot är storföretag med stöd av EU:s regler om statligt stöd inte berättigade till stöd. Enligt förslaget kan närings-, trafik- och miljöcentralen fastställa en ansökningstid för ansökan om stöd. Till närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter ska också höras att informera om möjligheten att ansöka om stöd samt om förfarandet och om omständigheter som hänför sig till beviljandet av stöd.

Enligt förslaget är förutsättningarna för beviljande av stöd desamma för alla sökande. Stödet beviljas enligt prövning och kan beviljas inom ramen för anslagen. Syftet med de föreslagna bestämmelserna är att ordna ett för alla jämlikt och transparent förfarande för stöd för åtgärder som främjar den biologiska mångfalden. På grund av att resurserna och de tillgängliga ekonomiska resurserna är begränsade är stödet dock alltid beroende av prövning. Enligt en bedömning från dessa utgångspunkter uppfyller den föreslagna regleringen även kraven på jämlikhet, eftersom särbehandlingen baserar sig på de resurser som vid den aktuella tidpunkten finns tillgängliga och på en prioritering med hänsyn till skyddet av den biologiska mångfalden. Också den information om möjligheten att ansöka om stöd som ges av myndigheten bidrar till att främja jämlikheten.

Dessutom innehåller förslaget också vissa bestämmelser som stärker medborgarnas deltagande och som kan bedömas främja den jämlikhet som avses i 6 § i grundlagen. När det gäller bestämmelserna om naturskyddsplanering måste en tillräcklig offentlig kommunikation säkerställas och strävan vara att skapa förutsättningar för en offentlig debatt om saken. Tillsammans med till exempel de mål som fastställs i lagens 1 kap., främjandet av miljömedvetenheten och den partiella utvidgningen av rätten att söka ändring kan förslagen bedömas förbättra medborgarnas kunskapsbas och stärka förutsättningarna för deltagande.

Jämlikhetsbestämmelsen i 6 § i grundlagen kan för sin del också granskas med tanke på grundlagens 17 § 3 mom. som gäller samernas rätt att bevara och utveckla sin egen kultur. Lagförslaget innehåller flera bestämmelser som syftar till att främja samernas rätt att bevara och utveckla sin kultur och sitt språk. Samtidigt tryggar regleringen också den jämlikhet som förutsätts i grundlagen till exempel genom att utvidga samernas möjligheter att delta i beslutsfattande som gäller dem och genom att ålägga myndigheterna en skyldighet att se till att verkställigheten av lagen eller beslut som meddelats med stöd av den inte i sig eller tillsammans med andra verksamheter orsakar en mer än ringa försämring av förutsättningarna för utövande av samekulturen.

Näringsfrihet

Enligt 18 § 1 mom. första meningen i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Enligt tolkningskriterierna för bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna kan denna rättighet i princip begränsas endast enligt de allmänna begränsningsprinciperna utan att gälla kärnområdet för en grundläggande fri- och rättighet. Av grundlagsutskottets etablerade tolkning framgår det dock att företag och andra näringsidkare inte med fog kan förvänta sig att lagstiftningen om deras näringsverksamhet ska förbli oförändrad (till exempel GrUU 55/2018 rd).

När det gäller den föreslagna naturskyddsplaneringen ska uppmärksamhet fästas vid näringsfriheten, om naturskyddsplaneringen till exempel är förenad med sådana element som påverkar näringarna och som till skillnad från tidigare inverkar på behovet av tillstånd eller registreringen (se till exempel GrUU 15/2008 rd). Till denna del ska uppmärksamhet också fästas vid huruvida naturskyddsplaneringen påverkar till exempel stöd som är viktiga med tanke på idkandet av en jordbruksnäring eller återkallande av tillstånd för näringsidkande. När det gäller bestämmelser om näringsverksamhet har grundlagsutskottet brukat anse att återkallande av tillstånd är en

RP 76/2022 rd

myndighetsåtgärd som till sina verkningar är strängare för individens rättsliga ställning än avslag på ansökan om tillstånd (se till exempel GrUU 16/2007 rd, GrUU 46/2006 rd, GrUU 41/2006 rd och GrUU 32/2010 rd).

Vad gäller naturskyddsplaneringen kan det anses att förslagen till nationell strategi för biologisk mångfald och till de handlingsprogram som stöder den medför i den grad allmänna ramvillkor och verksamhetsmodeller att de inte bedöms påverka näringsfriheten. Lagförslaget innehåller också en bestämmelse om åtgärdsprogram för frivilligt naturskydd som stärker den rättsliga ställningen för vissa redan pågående program (bland annat programmen METSO och Helmi). Dessa program baserar sig på frivillighet och kan för sin del stärka tillgodoseendet av näringsfriheten genom att skapa möjligheter för utveckling av ny slags näringsverksamhet, till exempel restaurering av naturobjekt och genomförande av vården av dem. De bestämmelser om naturskyddsprogram och deras rättsverkningar som redan finns i den gällande lagen är till sin karaktär av ett annat slag, och de är också förenade med inlösnings- och ersättningskyldighet. Till denna del förblir bestämmelserna oförändrade.

Förslaget att försiktighetsprincipen ska tas in i de allmänna bestämmelserna i naturvårdslagen verkar inte innebära sådana inskränkningar i egendomsskyddets eller näringsfrihetens kärnområde, eller i övrigt en sådan försämring av de grundläggande fri- och rättigheterna att det inte är möjligt att föreskriva om principen på det föreslagna sättet. Försiktighetsprincipen utgör redan en del av gällande rätt och att den skrivs in på lagnivå ökar transparensen och stärker således det ansvar för naturen och dess mångfald som avses i 20 § 1 mom. i grundlagen.

Frivilliga kompensationsåtgärder främjar näringsfriheten. Möjligheten till ekologisk kompensation kan i vissa situationer också främja möjligheterna att genomföra olika slags projekt.

En egen särskild fråga i anslutning till näringsfriheten gäller stärkandet av tryggheten av samernas rättigheter och dess konsekvenser. Denna dimension av grundlagen granskas separat, men när det gäller näringsfriheten är det skäl att beakta den föreslagna 6 § om samernas rätt att bevara och utveckla sin kultur (förbud mot försämring) och dess eventuella begränsande inverkan på andra näringar. Den föreslagna 6 § ålägger myndigheten en förpliktelse att se till att verkställigheten av lagen eller beslut enligt den inte i sig eller tillsammans med andra verksamheter medför mer än ringa försämring i förutsättningarna för utövande av samekulturen och att förutsättningarna för utövande av samekulturen kan tryggas och i den mån det är möjligt förbättras. Det är möjligt att det nämnda förbudet mot försämring i vissa situationer kan inverka på förutsättningarna för utövande av andra näringar, såsom gruvdrift, skogsbruk eller andra verksamheter. Bestämmelserna om dessa förutsättningar överensstämmer dock i huvudsak med annan lagstiftning, och naturvårdslagen har i sig ingen betydande ytterligare inverkan på detta. Den föreslagna 6 § ska i stor utsträckning tillämpas från fall till fall, och till denna del är det endast fråga om specialvillkor enligt naturvårdslagen och en helhetsbedömning av dem. När det gäller näringsfriheten och samernas rättigheter är det fråga om en bedömning av förhållandet mellan de grundläggande fri- och rättigheterna, och den föreslagna 6 § kan inte anses problematisk med tanke på grundlagen.

När det gäller näringsfriheten är det dessutom skäl att lyfta fram den föreslagna ändringen av förutsättningarna för malmletning i naturskyddsområden. Enligt den gällande lagen kan den myndighet som svarar för förvaltningen av ett område (Forststyrelsen) bevilja tillstånd till malmletning i naturskyddsområden, men det föreslås att denna möjlighet begränsas. Till följd av ändringarna kan det i fortsättningen inte längre beviljas tillstånd till malmletning i nationalparker och naturreservat, men i andra statliga skyddsområden är det fortfarande möjligt att bevilja tillstånd under vissa förutsättningar som anges noggrannare än i nuläget. Detta begränsar malmletning i andra statliga naturskyddsområden, men begränsningens faktiska betydelse för

näringsverksamheten är sannolikt rätt liten. I praktiken har malmletning inte heller hittills bedrivits i nationalparker och naturreservat, och de föreslagna ändringarna gäller därför närmast andra statliga naturskyddsområden. I dessa områden är det dock möjligt att få tillstånd till malmletning om de förutsättningar som särskilt anges i lagen uppfylls. I andra än statliga naturskyddsområden ingriper man inte i förutsättningarna för verksamheten.

Deltagande

I det avsnitt som gäller miljöansvar har man redan delvis behandlat också det allmännas ansvar enligt 20 § 2 mom. i grundlagen att verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Denna skyldighet enligt 20 § 2 mom. i grundlagen har enligt vad som konstateras ovan ansetts innebära ett i grundlag givet uppdrag att utveckla miljölagstiftningen så att människor får en större möjlighet att påverka beslut som gäller den egna livsmiljön. Eftersom tryggheten av deltagande är en viktig delfaktor i den lagstiftning som gäller miljö och naturvård, granskas den bestämmelse om detta som finns i grundlagen separat här. Till denna del kan också de bestämmelser i grundlagen som kompletterar ovannämnda bestämmelse och som gäller demokrati (2 §) samt rösträtt och rätt till inflytande (14 §) nämnas. Till demokratin hör enligt 2 § 2 mom. i grundlagen att den enskilde har rätt att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling, och enligt 14 § i den lagen ska det allmänna främja den enskildes möjligheter att delta i samhällelig verksamhet och att påverka beslut som gäller honom eller henne själv.

I den gällande naturvårdslagen finns det rätt få bestämmelser om deltagande, men propositionen innehåller flera förslag som på olika sätt främjar deltagande. Dessa är till exempel bestämmelserna om samernas rättigheter i 6 § och om miljömedvetenhet i 8 §, bestämmelsen om deltagande och växelverkan i 17 § i 3 kap. om naturskyddsplanering, bestämmelsen om skötsel- och dispositionsplaner för naturskyddsområden i 57 §, bestämmelserna om informationshanteringen inom naturvården och information om beslut i 13 kap., bestämmelsen om inrättande av landskapsvårdsområden och den därmed anslutna initiativrätten i 94 §, samt överföringen av bestämmelserna om anhängiggörande till en egen paragraf (129 §).

När det gäller bestämmelserna om naturskyddsplanering åläggs det i lagen en allmän skyldighet att beakta ekonomiska, sociala och kulturella aspekter samt regionala och lokala särdrag. Dessutom ska det vid utarbetandet av planer och program säkerställas att det finns en tillräcklig offentlig kommunikation, och samarbete och växelverkan med olika myndigheter och andra aktörer, och strävan ska vara att skapa förutsättningar för en offentlig debatt om saken. I kommunikationen och växelverkan ska man utnyttja mångsidiga, i realiteten effektiva metoder, såsom traditionella diskussionsmöten, digitala system, sociala medier eller andra informationsmedel baserat på prövning från fall till fall. Genom växelverkan och information stärks den breda allmänhetens möjligheter att få information om den biologiska mångfaldens tillstånd och åtgärder för att främja mångfalden samt främjas det civila samhällets deltagande i naturskyddsplaneringen. Tillsammans med de mål som fastställs i lagens 1 kap. och främjandet av miljömedvetenheten, utvecklandet av datasystemet för naturvården samt den partiella utvidgningen av rätten att söka ändring kan bestämmelsehelheten bedömas förbättra medborgarnas kunskapsbas och stärka möjligheterna att delta i beslutsfattande som gäller den egna livsmiljön.

Dessutom föreslås det vid revideringen att besvärsrätten utvidgas något. Natur- och miljösammanlutningarnas besvär rätt har i den gällande lagen begränsats till innehållet så att de inte kan anföra besvär över beslut som gäller ersättning eller de undantag från skyddet av naturtyper som avses i 31 § eller de undantag från artskyddet som avses i 48 § 2 mom. Denna lösning ska med undantag för ersättningsgarna anses problematisk, eftersom sammanslutningar dock har besvär rätt till exempel i fråga om de tillstånd till undantag som gäller EU:s artskydd enligt 49 § 3

mom. i naturvårdslagen. Det är inte motiverat att begränsa besvärsrätten på detta sätt, och därför kommer sammanslutningarnas besvärsrätt i fortsättningen att omfatta även undantag som beviljas från skyddet av naturtyper och arter samt andra motsvarande beslut. När det gäller ersättningar är det dock inte motiverat att utvidga besvärsrätten, utan regleringen motsvarar till denna del den gällande lagen.

Bestämmelserna i förslaget förbättrar för sin del i syfte att genomföra bestämmelserna i 20 § i grundlagen medborgarnas kunskapsmässiga färdigheter samt främjar tillgången till aktuell information och möjligheterna att delta i beslutsfattande som gäller den egna livsmiljön.

Samernas rättigheter

Propositionen tryggar bestämmelsen i grundlagens 17 § 3 mom. om samernas rätt att bevara och utveckla sin kultur. I propositionen har också beaktats den i 20 § 1 mom. i grundlagen uttryckta principen om att var och en bär ansvar för naturen och dess mångfald. I den gällande naturvårdslagen tryggas samernas rätt att bevara och utveckla sin kultur i lagens 16 § 1 mom. och med stöd av hänvisningsbestämmelsen i 17 a § 1 mom. samt med stöd av 18 § 3 mom. I förslaget stärks den gällande lagens bestämmelser om samernas rätt att bevara och utveckla sin kultur.

I 16 § 1 mom. i den gällande naturvårdslagen fastställs det att i nationalparker och naturreservat som ligger inom samernas hembygdsområde enligt 4 § i Sametingslagen (974/1995) ska förutsättningarna för samerna att bevara och utveckla sin kultur tryggas. Således gäller bestämmelsen i fråga endast nationalparker och naturreservat, men genom hänvisningen i 17 § 1 mom. har detta utsträckts också till andra naturskyddsområden. Enligt lagens 18 § 3 mom. gäller begränsningarna i rätten att färdas i naturskyddsområden enligt 1 mom. inte rätten att färdas i uppgifter som behövs inom renskötelsen.

Naturskyddsområdena är av central betydelse med tanke på samernas i grundlagen tryggade rättigheter. Till samernas kulturformer som tryggas i bestämmelsen i grundlagen anses höra samernas traditionella näringar, renskötelse, fiske och jakt. När naturskyddsområdena inrättas inom samernas hembygdsområde har man i praktiken eftersträvat att i synnerhet förutsättningarna för att bedriva traditionell samisk renskötelse ska tryggas. De omfattande nationalparker och naturreservat, andra naturskyddsområden och odemarksområden som inrättats i Norra Lappland täcker merparten av samernas hembygdsområde, över 80 procent. Dessa områden omfattas redan i hög grad även i övrigt av en reglering som tryggar att renbetesmarker bevaras från konkurrerande markanvändning, såsom skogsavverkning, gruvdrift och energiproduktion. Områdena är på grund av sin omfattning och avsaknad av vägar av stor betydelse med tanke på renbetesmarkernas enhetlighet, antal och störningsfrihet. I dessa områden är turismen den markanvändningsform som konkurrerar med renskötelsen. I anslutning till detta är i synnerhet vissa former av att röra sig i terrängen, såsom snöskoteråkning och hundspannskörning, det största problemet med tanke på renskötelsen.

Genom den bestämmelse i grundlagen som gäller samerna tryggas bland annat utövandet av sådana traditionella näringar, såsom renskötelse, fiske och jakt, som hör till samernas kulturformer. Dessutom har samerna med stöd av 121 § 4 mom. i grundlagen inom sitt hembygdsområde språklig och kulturell autonomi enligt vad som bestäms i lag. Utöver i grundlagen erkänns ursprungsbefolkningens självbestämmanderätt i fråga om traditionella näringar och markanvändning numera i stor utsträckning även internationellt. Enligt Förenta nationernas kommitté för de mänskliga rättigheterna innebär artikel 27 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (MP-konventionen) bland annat en skyldighet att planera och genomföra ekonomiska åtgärder så att samernas näringar, såsom renskötelse, kan förbli ekonomiskt lönsamma. Rätten att förvalta naturresurser och att delta i planeringen och beslutsfattandet som

gäller dem ses som en central del av ursprungsbefolkningens självbestämmanderätt. Till exempel den internationella konventionen om biologisk mångfald erkänner ursprungsbefolkningens nära och traditionella beroende av biologiska naturresurser samt betydelsen av ursprungsbefolkningens traditionella kunskap för skyddet av den biologiska mångfalden. Samekulturen har därmed ett direkt samband med bevarandet av den biologiska mångfalden, vilket understryker sambandet mellan rätten att bevara samekulturen enligt 17 § 3 mom. i grundlagen och den grundläggande rättighet som gäller ansvaret för miljön enligt 20 § i grundlagen.

Med tanke på samernas i grundlagen tryggade rättigheter ska det noteras att grundlagsutskottet har förhållit sig strikt till begränsningar av samernas rättigheter som ursprungsbefolkning:

”Utskottet fäster sig vid uttrycket i andra meningen i 16 § 1 mom., alltså att när en nationalpark eller ett naturreservat inrättas ska det uttryckliga syftet med skyddet av området och, i fråga om nationalparker, också besökarnas intressen dock beaktas på behörigt sätt. Ordet "dock" ger den uppfattningen att det handlar om ett undantag från första meningen. Om man ser saken så, ser meningen ut att begränsa samernas rätt att utöva sin egen kultur. Därför bör "dock" strykas i meningen” (GrUU 17/2010 rd).

Med tanke på tryggandet av samernas rättigheter föreslås det i naturvårdslagen mer omfattande bestämmelser än i den gällande lagen. I den föreslagna 6 § föreskrivs det om ett förbud mot att försämra samekulturen. Enligt det nya 6 § 1 mom. ska de myndigheter som svarar för verkställigheten av lagen se till att verkställigheten av lagen inte i sig eller tillsammans med andra verksamheter medför mer än ringa försämring i förutsättningarna för utövande av samekulturen. Ett beslut som meddelas med stöd av denna lag får enligt paragrafens 2 mom. inte i sig eller tillsammans med andra verksamheter medföra mer än ringa försämring i förutsättningarna att på samernas hembygdsområde bedriva traditionella samenäringar eller annars bevara och utveckla samekulturen, eller mer än ringa försämring i skolternas levnadsförhållanden eller möjligheter att bedriva i skoltlagen (253/1995) avsedda naturnäringar i skoltområdet.

Det föreslås också att bestämmelsen i 16 § 1 mom. i den gällande lagen bevaras i 55 §, vilket innebär att den ovan nämnda skyldigheten enligt 6 § kompletterar den gällande regleringen. Bestämmelserna är delvis överlappande, men det allmänna skyddet för samekulturen enligt 6 § och det förbud mot att försämra samekulturen som paragrafen i praktiken innehåller behövs för att stärka samernas rättigheter. Verkställigheten av naturvårdslagen kan inom samernas hembygdsområde ha konsekvenser som gäller samernas rättigheter som urbefolkning. Det har ansetts att de grundläggande miljö rättigheterna enligt 20 § i grundlagen är så starkt kopplad till samernas grundläggande kulturella rättigheter att det är motiverat att förbudet mot att försämra samekulturen beaktas genomgripande uttryckligen i miljölagstiftningen.

Den föreslagna bestämmelsen tryggar fullgörandet av de materiella skyldigheter som följer av grundlagen och MP-konventionen. Bestämmelsen ska tolkas och tillämpas på ett sätt som beaktar de grundläggande fri- och rättigheterna och med beaktande av praxis enligt artikel 27 i MP-konventionen. Bestämmelsen skyddar också de rättigheter som samerna har som urbefolkning och som kan karaktäriseras som kollektiva. På samma sätt som grundlagen skyddar bestämmelsen utövande av de samiska kulturformerna. Bestämmelsen styr planeringen av myndigheternas beslut och åtgärder vid verkställigheten av naturvårdslagen och valet av genomförandesätt så att detta inte orsakar sådana förbjudna konsekvenser som avses i paragrafen. I sådana fall ska förhållandena i ett område och andra projekt som genomförs i området beaktas. Den föreslagna tröskeln för försämringsförbudet (mer än ringa försämring) motsvarar till exempel formuleringen i 2 kap. 8 § i den gällande vattenlagen, medan det till exempel i gruvlagen och miljöskyddslagen anges att tröskeln för försämringsförbudet är väsentlig försämring. Naturvårdslagens tillämpningsområde är dock allmänt och dess syfte är att främja skyddet. När det gäller

RP 76/2022 rd

formuleringen av tröskeln är det skäl att också beakta grundlagsutskottets synpunkt (GrUU 32/2010 rd) i fråga om den regeringsproposition som gällde gruvlagen och där man fäste uppmärksamhet vid väsentlighetströskeln enligt gruvlagen. Utskottet konstaterade att väsentlighetskraven ger intryck av att tröskeln är tämligen hög för att samernas rättigheter ska beaktas vid bedömningen av huruvida hinder föreligger för att bevilja tillstånd. Därför ansåg utskottet att det är viktigt att väsentlighetskriterierna tolkas och tillämpas på ett för de grundläggande fri- och rättigheterna gynnsamt sätt och med beaktande av människorättskommitténs praxis när det gäller artikel 27 i MP-konventionen.

I fråga om de skötsel- och nyttjandeplaner som ska utarbetas för naturvårdsområden och landskapsvårdsområden föreslås att det i lagen tas in bestämmelser enligt vilka skötsel- och nyttjandeplaner inom samernas hembygdsområde ska göras upp i växelverkan med berörda samiska samhällen och i samarbete med Sametinget så att samernas traditionella kunskap utgör en del av planeringsmaterialet. I motiveringen till paragrafen hänvisas det till denna del också till principen om fritt och informerat förhandssamtycke (den så kallade FPIC-principen).

Finland har 1994 ratificerat konventionen om biologisk mångfald och syftet med den är att trygga bevarandet av den biologiska mångfalden, ett hållbart nyttjande av naturresurserna samt en rättvis och jämlik fördelning av den nytta som uppstår vid användning av genetiska resurser. Konventionen erkänner också urbefolkningens nära förhållande till och traditionella beroende av biologiska naturresurser samt betydelsen av urbefolkningens traditionella kunskap för skyddet av den biologiska mångfalden. Konventionen förpliktar Finland att trygga samernas traditionella kunskaper, sedvänjor och innovationer i anknytning till den biologiska mångfalden samt bevarandet av samernas traditionella sätt att använda sig av naturen.

Principen om fritt förhandssamtycke när traditionell kunskap inhämtas ingår i deklARATIONEN om urfolks rättigheter (A/RES/61/295) som antogs av FN:s generalförsamling i september 2007 och som också Finland har understött. FN:s deklARATION om urfolks rättigheter återspeglar utvecklingen inom den internationella rätten gällande urfolk och staternas engagemang för att främja, respektera och tillgodose urfolkens rättigheter. Med hjälp av den strävar man efter att skydda urfolkens materiella rättigheter och trygga deras grundlagsenliga rätt att utöva sin kultur och att bevara och utveckla förutsättningarna för den. Till exempel justitieministeriet har utarbetat en promemoria (OM 2/551/2017) om förhandlingsplikten enligt 9 § i sametingslagen i samförstånd med sametinget. Enligt promemorian ska förhandlingar mellan en myndighet och sametinget föras i syfte att nå samförstånd. Förhandlingarna ska dessutom föras uppriktigt och i en anda av ömsesidig respekt samt vid rätt tidpunkt, så att det genom förhandlingarna finns genuina möjligheter att påverka den åtgärd som planerats. Dessutom är det skäl att lyfta fram att FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna i sina slutsatser till Finland 2021 har uppmanat att påskynda revideringen av sametingslagen med beaktande av principen om fritt och informerat förhandssamtycke i syfte att respektera samernas självbestämmanderätt (CCPR/C/FIN/CO/7, punkt 43). Den föreslagna bestämmelsen om beaktandet av samernas traditionella kunskaper främjar utgångspunkterna enligt grundlagen och de internationella överenskommelserna att urfolkens rättigheter ska tryggas.

I fråga om de förslag som gäller ekologisk kompensation har det i kriterierna för kompensation särskilt inom samernas hembygdsområde beaktats att kompensationen ska tillhandahållas inom det samiska samhälles område där försämringen förorsakas.

Lagförslagen kan anses trygga och jämfört med den gällande lagen klart stärka tillgodoseendet av samernas rättigheter enligt 17 § 3 mom. i grundlagen.

Rättsskydd

Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. I paragrafens 2 mom. fastställs det att offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag. Bestämmelsen har också ett direkt samband med principen om förvaltningens lagbundenhet som förutsätter att lag noggrant iaktas i all offentlig verksamhet.

Tillgodoseendet av rättsskyddet enligt 21 § i grundlagen i anslutning till naturvårdslagen har behandlats till exempel i samband med utvidgningen av systemet med besvärstillstånd och utfärdandet av bestämmelser om det. Då gällde frågorna om grundlagsenlighet inte enbart tolkningen av naturvårdslagen, utan mer allmänt bevarandet av rättsskyddet i förfarandena enligt miljölagstiftningen. I miljö- och naturskyddsfrågor har tillgodoseendet av rättsskyddet enligt 21 § i grundlagen traditionellt förutsatt att begreppet part tolkas i vid bemärkelse. Högsta förvaltningsdomstolen har haft flera avgöranden som har behandlat omfattningen av besvärsrätten i miljöärenden. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade till exempel i sitt beslut HFD 31.1.2020 l. 433 att enligt 61 § 3 mom. i naturvårdslagen har en förutsättning för besvärsrätten inte varit att främjandet av naturvården eller miljövården är en förenings enda eller huvudsakliga syfte. Enligt beslutet fanns det inte heller någon anledning att tolka bestämmelsen om besvärsrätt restriktivt med beaktande av det mål att utvidga möjligheterna att påverka som framgår av förarbetena till bestämmelsen och anknyter till grundlagen. Detta har dock inte varit ett särskilt stort problem i fråga om den gällande naturvårdslagen, eftersom det i lagens 61 § 3 mom. anges att också sådana registrerade lokala eller regionala sammanslutningar vars syfte är att främja naturvården eller miljövården har besvärsrätt.

Vissa beslut som med stöd av den gällande lagen inte omfattas av sammanslutningarnas besvärsrätt ska i fortsättningen omfattas av besvärsrätten. Dessa är i synnerhet undantagsbeslut som beviljas från skyddet av naturtyper och arter.

Förslagen kan anses vara förenliga med bestämmelserna om deltagande och rättsskydd i 20 och 21 § i grundlagen, och förslagen kan delvis också anses stärka bestämmelserna.

Med tanke på bestämmelserna om stöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden ska också de krav på rättssäkerhet och god förvaltning som ställs i 21 § i grundlagen beaktas. Om en förmån, en service eller ett understöd väsentligt är beroende av myndighetens prövning och disponibla anslag kan det i allmänhet inte vara fråga om en så starkt etablerad eller med tanke på rättsskyddet så nödvändig rättighet att den skulle lyda under 21 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 39/2013 rd, s. 3/II, GrUU 32/2012 rd, s. 4, GrUU 63/2010 rd, s. 2, GrUU 16/2000 rd, s. 4, GrUU 12/1997 rd, s. 1). Av denna orsak anses lagförslagen inte ha någon särskild betydelse med tanke på 21 § 1 mom. i grundlagen.

Däremot har 21 § 2 mom. i grundlagen betydelse, i vilket de viktigaste delområdena inom en rättvis rättegång och god förvaltning konstateras. Dessa är bland annat kravet på att beslut ska motiveras (GrUU 27/2012 rd, s. 2, GrUU 10/2012 rd, s. 5–6, GrUU 10/2011 rd, s. 2, GrUU 48/2006 rd, s. 5, GrUU 10/2006 rd, s. 3, GrUU 4/2004 rd, s. 8–9, GrUU 46/2002 rd, s. 8, GrUU 12/2002 rd, s. 6) samt rätten att söka ändring (GrUU 27/2013 rd, s. 4/II).

Dessa krav har beaktats i förslagen genom heltäckande och detaljerade bestämmelser om förutsättningarna för förfarandet och de tillvägagångssätt som ska iaktas i det. Propositionen ska således anses vara förenlig med rättsskyddsaspekterna enligt grundlagen och med grunderna för god förvaltning.

Den straffrättsliga legalitetsprincipen

I 8 § i grundlagen föreskrivs det om den straffrättsliga legalitetsprincipen. Enligt den får ingen betraktas som skyldig till ett brott eller dömas till straff på grund av en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. För brott får inte dömas till strängare straff än vad som var föreskrivet i lag när gärningen begicks.

I grundlagsutskottets och lagutskottets praxis har det fastställts vissa allmänna principer för kriminalisering som gäller utfärdandet av straffbestämmelser och som ska beaktas. Dessa är bland annat *ultima ratio*-principen, principen om skyddsintressen, principen om avvägning av fördelar och nackdelar och principen om människovärdets okränkbarhet. Enligt *ultima ratio*-principen ska straffrätten användas först som en sista utväg och kriminaliseringen ska vara till större nytta än skada. I enlighet med principen om skyddsintressen är det motiverat att straffbelägga endast sådana klandervärda förfaranden som kränker eller konkret äventyrar de skyddsintressen som tryggas genom rättsordningen. Det ska också finnas ett vägande samhälleligt behov av den kriminalisering som föreslås, vilket förutsätter att det uttryckligen föreskrivs om ett nytt brottsrekvisit för att det mål som bedöms vara godtagbart ska uppnås. Dessa utgångspunkter har beaktats i lagförslaget och regleringen har preciserats och kompletterats jämfört med den gällande regleringen.

Den gällande lagen innehåller ett så kallat öppet blankostraffstadgande, i enlighet med vilket det i lagens straffbestämmelse endast allmänt hänvisas till alla bestämmelser i lagen i fråga. Detta förfarande är problematiskt med tanke på den straffrättsliga legalitetsprincipen och har därför slopats i förslaget. I den föreslagna 133 § i naturvårdslagen ska det däremot föreskrivas om straffbarheten för gärningar, försummelser eller andra åtgärder som strider mot naturvårdslagen eller mot bestämmelser som utfärdats eller meddelats med stöd av den. I bestämmelsen specificeras nästan alla i lagen förbjudna gärningar som straffbara både genom verksamhet och genom en bestämmelse som förbjuder den. Sådant obehörigt innehav av en individ av en fridlyst djur- eller växtart som är förbjudet enligt lagens 89 § ska dock vara straffbart endast om individen har tagits från naturen efter ikraftträdandet av den gällande naturvårdslagen den 1 januari 1997. Det är fråga om ett fortlöpande brott, vilket är exceptionellt i straffrätten. Eftersom en gärning inte kan kriminaliseras retroaktivt, är det inte straffbart, även om det är förbjudet, att inneha individer som förvärvats lagligt vid insamlingstidpunkten, såsom uppstoppade fåglar eller äggsamlingar. Däremot ska handel med dessa vara straffbart.

Skydd för privatlivet

Vissa föreslagna bestämmelser är av betydelse med tanke på det skydd för personuppgifter och för privatlivet som tryggas i 10 § i grundlagen. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Enligt samma moment utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Enligt 12 § 2 mom. i grundlagen är handlingar och andra upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har rätt att ta del av offentliga handlingar och upptagningar. När det gäller förslagen kan till exempel bestämmelserna om datasystemet för naturvården samt om ordnandet av myndighetstillsynen och tillgången till information behöva bedömas med tanke på det skydd för privatlivet som tryggas i grundlagen.

Datasystemet för naturvården

I fråga om skyddet för personuppgifter har grundlagsutskottet ansett det viktigt att det föreskrivs åtminstone om registreringens syfte, innehållet i de registrerade personuppgifterna, tillåtna användningsändamål för uppgifterna inklusive rätten att lämna ut uppgifterna, bevaringstiden för

uppgifterna i personregister och de registrerades rättssäkerhet (GrUU 25/1998 rd). Det har dessutom krävts att regleringen av dessa faktorer på lagnivå ska vara heltäckande och detaljerad. Skyddet enligt 10 § i grundlagen kompletteras av till exempel skyddet för privatlivet enligt artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) samt av respekten för privatlivet enligt artikel 7 och skyddet av personuppgifter enligt artikel 8 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) är också central i fråga om skyddet för personuppgifter och den är till alla delar förpliktande och tillämpas som sådan i alla medlemsstater. I Europeiska unionens domstols etablerade rättspraxis har unionslagstiftningen företrädare framför nationell rätt i överensstämmelse med de villkor som fastställts i denna rättspraxis (se till exempel GrUU 1/2018 rd). Dessutom har utskottet i sin tolkningspraxis ansett att det är viktigt att det, i den mån som EU-lagstiftningen kräver reglering på det nationella planet eller möjliggör sådan, tas hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (se GrUU 25/2005 rd). Utskottet har därför framhållit att det finns anledning att särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (GrUU 26/2017 rd, s. 42, GrUU 2/2017 rd, s. 2, GrUU 44/2016 rd, s. 4).

Den gällande naturvårdslagen innehåller inga bestämmelser om hanteringen av naturinformation eller om datasystem för dem, utan mycket allmänna bestämmelser om detta finns i naturvårdsförordningen. Enligt 3 § i den gällande naturvårdsförordningen antecknas i datasystemet beslut som fattats med stöd av naturvårdslagen samt övriga uppgifter som är nödvändiga för planering, förverkligande, övervakning och forskning som gäller naturvård och landskapsvård, så som miljöministeriet närmare bestämmer. Genom förslaget ses de gällande bestämmelserna om datasystemet för naturvården över och uppdateras och överförs till lagnivå. Detta är behövt redan med tanke på 80 § i grundlagen.

Vid beredningen har det dessutom identifierats att för genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation och om upphävande av rådets direktiv 90/313/EEG (nedan miljöinformationsdirektivet) bör den nationella regleringen vidareutvecklas i fråga om bland annat bestämningen av och öppenheten i den miljöinformation som avses i direktivet. Det pågår också en revidering av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, där avsikten är att uppdatera den allmänna lagen bland annat till den del att förhållandet mellan offentligheten för myndigheternas handlingar och skyddet för personuppgifter förtydligas och det utreds om tillämpningsområdet för offentlighetslagen bör utvidgas till dem som sköter offentliga förvaltningsuppgifter. De ovannämnda omständigheterna är av betydelse också med tanke på datasystemet för naturvården som helhet. Till denna del ska utvecklingsarbetet genomföras i ett separat fortsatt projekt. Behoven av att vidareutveckla naturvårdslagen bestäms delvis utifrån om det i offentlighetslagen kommer att föreskrivas närmare om bland annat begreppet myndighet samt om undantag från handlingars offentlighet enligt miljöinformationsdirektivet.

Datasystemet för naturvården förvaltas för att man vid skötseln av uppgifter enligt naturvårdslagen ska kunna registrera, behandla och använda uppgifter om den biologiska mångfalden och om de verksamheter som påverkar den. Syftet med den föreslagna naturvårdslagen är till exempel att trygga den biologiska mångfalden, främja anpassningen till klimatförändringen, stödja

hållbart nyttjande av naturtillgångarna, öka medborgarnas miljömedvetenhet och främja naturforskningen. Syftet med datasystemet för naturvården är att främja verkställigheten av och tillsynen över lagen samt uppföljningen av tillståndet hos den biologiska mångfalden och naturskyddsplaneringen.

I de föreslagna bestämmelserna har de centrala skyldigheter och ansvar som baserar sig på dataskyddslagstiftningen beaktats. Klarläggandet av ansvaren har konsekvenser för rättssäkerheten för förvaltningens kunder, eftersom det i den allmänna dataskyddsförordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679) fastställs att de registrerade alltid får utöva sina rättigheter i förhållande till den som svarar för behandlingen. I förslagen har dock bestämmelserna i dataskyddsförordningen preciserats till vissa delar. Nationell lagstiftning som preciserar dataskyddsförordningen är möjlig i de fall när dataskyddsförordningen uttryckligen ger medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme. Handlingsutrymmet kan användas när behandlingen av personuppgifter grundar sig på artikel 6.1 c eller e i dataskyddsförordningen, det vill säga när behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige eller för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden för behandlingen. Preciserande lagstiftning kan i dessa fall innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i dataskyddsförordningen, bland annat bestämmelser om villkoren för behandlingens lagenlighet, typen av uppgifter som behandlas, registrerade, lagringstid, ändamålsbegränsningar och typer av behandling. Medlemsstaternas nationella rätt ska enligt artikel 6 uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. Med beaktande av dataskyddsförordningens direkta tillämplighet och grundlagsutskottets tolkningspraxis under senare tid när det gäller bestämmelser i lag (särskilt GrUU 14/2018 rd) bör användningen av speciallagstiftning begränsas enbart till det som är nödvändigt.

I 13 kap. i naturvårdslagen utnyttjas det nationella handlingsutrymmet enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen i fråga om de uppgifter som ska registreras i datasystemet, uppdateringen av och riktigheten hos uppgifter, behandlingen av personuppgifter, utlämnandet och erhållandet av uppgifter samt offentliggörande av uppgifter. För att syftet med lagen ska uppnås ska också datasystemet för naturvården innehålla bland annat tillräckligt detaljerade uppgifter om naturtyper, arter, naturskyddsområden och fridlysningsbestämmelserna för dem, samt uppgifter om beslut som fattats och undantag som beviljats med stöd av lag. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska föras in i datasystemet för naturvården finns i den föreslagna 120 §. Enligt artikel 5.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen ska de personuppgifter som behandlas vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (uppgiftsminimering). Personuppgifter ska registreras och behandlas i datasystemet för naturvården endast i den mån det är behövligt för att målsättningarna ska kunna nås. Sådana personuppgifter är till exempel målområdet för ett avtal som ingåtts eller ett beslut som fattats med stöd av naturvårdslagen, inklusive ett tillstånd till undantag, och avtalspartens eller den persons namn som beslutet gäller, eller namnet på den som äger marken i naturskyddsobjektet samt målfastigheten.

Datasystemet för naturvården innehåller flera system av vilka en del kan klassificeras som personregister, eftersom de utöver naturinformation även innehåller personuppgifter. Dessa system och de juridiska skyldigheter som hänför sig till dem beskrivs närmare i motiveringen till den föreslagna 119 §. I 3 mom. i den paragrafen föreskrivs det om datasystemets personuppgiftsansvariga när det gäller de personuppgifter som datasystemet för naturvården innehåller. Bestämelsen utnyttjar det nationella handlingsutrymmet enligt artikel 4.7 i den allmänna dataskyddsförordningen. Enligt artikel 4.1 i den allmänna dataskyddsförordningen avses med personupp-

gifter varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person. Med personuppgiftsansvarig avses enligt artikel 4.7 en aktör som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. Att den personuppgiftsansvarige fastställs kan anses vara särskilt viktigt när den personuppgiftsansvarige är en myndighet. Enligt den föreslagna lagen är personuppgiftsansvariga för datasystemet miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralen, Forststyrelsen, Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseet i fråga om de uppgifter som de registrerat. De personuppgiftsansvariga ska i sin egen verksamhet och i de delar av ett datasystem som de förvaltar svara för den personuppgiftsansvariges skyldigheter och ansvar enligt dataskyddslagstiftningen.

Förslaget innehåller också bestämmelser om uppgifternas kvalitet, med vilket avses i synnerhet deras tidsmässiga och geografiska omfattning, deras aktualitet samt deras tillförlitlighet med tanke på beslutsfattandet. Till den del det i uppgifternas kvalitet också är fråga om behandling av personuppgifter i datasystemet utnyttjas i den föreslagna lagen det nationella handlingsutrymmet enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen. Genom propositionen preciseras artikel 5.1 d i förordningen, och enligt den artikeln ska personuppgifterna vara riktiga och om nödvändigt uppdaterade, och den personuppgiftsansvarige måste vidta alla rimliga åtgärder för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas raderas eller rättas utan dröjsmål. Med tanke på såväl uppgifts användarna som beslutsfattandet och acceptansen för naturvården är det viktigt att säkerställa att de uppgifter som registreras i systemet är uppdaterade och riktiga. De föreslagna bestämmelserna kan anses vara förenliga med det allmänna intresset och proportionerliga. Bestämmelser om utlämnande av uppgifter som hör till datasystemet för naturvården och om rätten att få uppgifter ur det finns i den föreslagna 122 §. Enligt den paragrafen är de uppgifter som registreras i datasystemet för naturvården i princip sådan offentlig miljöinformation som avses i miljöinformationsdirektivet, om inte något annat föreskrivs i offentlighetslagen eller i någon annan lag. En central internationell konvention med tanke på detta är konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (FördrS 122/2004), nedan Århuskonventionen. Århuskonventionens syfte är att bidra till att skydda den rätt som var och en i nuvarande och framtida generationer har att leva i en miljö som är förenlig med hans eller hennes hälsa och välbefinnande. Århuskonventionen har ett nära samband med EU:s miljöinformationsdirektiv om allmänhetens tillgång till miljöinformation.

I 1 § 1 mom. i offentlighetslagen upprepas den utgångspunkt som konstateras redan i grundlagen och enligt vilken myndighetshandlingar i princip är offentliga, om inte något annat föreskrivs. Myndighetshandlingars offentlighet gäller i princip också handlingar som innehåller personuppgifter. När en myndighet överväger att lämna ut personuppgifter ska den dock bedöma om mottagaren av uppgifterna har en sådan grund för behandlingen av uppgifterna som avses i den gällande lagstiftningen eller om den registrerade särskilt har gett sitt samtycke till utlämnandet. Till den del det är fråga om behandling av personuppgifter i datasystemet för naturvården utnyttjas i den föreslagna lagen det nationella handlingsutrymmet enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen. Genom propositionen preciseras artikel 5.1 d i förordningen och den kan anses vara förenlig med det allmänna intresset och proportionerlig.

När det gäller en myndighets rätt att få uppgifter har i förslaget beaktas grundlagsutskottets praxis i fråga om bestämmelser som gäller myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut uppgifter trots sekretess. Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten att få uppgifter är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter kan enligt utskottet gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå

ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (se GrUU 17/2016 rd och de utlåtanen som nämns där). Avsikten med specialbestämmelsen om sekretess är att avvika från bestämmelserna i offentlighetslagen endast till de delar som det ur datasystemet lämnas ut sekretessbelagda uppgifter som är nödvändiga för myndighetens beslutsfattande eller tillsynsuppgift. Det ska även i fortsättningen vara möjligt att ur datasystemet för naturvården lämna ut andra än sekretessbelagda uppgifter direkt med stöd av 16 § 3 mom. i offentlighetslagen, om mottagaren enligt bestämmelserna om skydd för personuppgifter har rätt att registrera och använda sådana personuppgifter. Genom bestämmelsen främjas utnyttjandet av naturinformation i myndigheternas beslutsfattande och säkerställs tillgången till och användningen av information i synnerhet vid de myndigheter som fattar betydande beslut som påverkar den biologiska mångfalden.

I förslaget föreskrivs det dessutom om offentliggörande av uppgifter på en myndighets webbplats. Enligt förslaget ska miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralen och Forststyrelsen offentliggöra de beslut som de har fattat på sin webbplats. Beslut som offentliggörs på internet får dessutom trots 16 § 3 mom. i offentlighetslagen innehålla lägesuppgifter. De lägesuppgifter som avses här kan också innehålla personuppgifter. I handlingar som publiceras elektroniskt behöver objektets läge uppges för att ärendet ska bli tillräckligt specificerat och för att parterna och allmänheten ska kunna bedöma ärendets konsekvenser i förhållande till naturvårdslagens syfte och bestämmelser. När information publiceras ska myndigheten fästa särskild uppmärksamhet vid att sekretessbelagda uppgifter inte publiceras i det allmänna datanätet. Bestämmelsen är till denna del en specialbestämmelse i förhållande till 16 § 3 mom. i offentlighetslagen. I 16 § 3 mom. i offentlighetslagen föreskrivs det på vilket sätt personuppgifter får lämnas ut ur en myndighets personregister och om förutsättningarna för utlämnande. Enligt bestämmelsen får uppgifter lämnas ut om mottagaren enligt bestämmelserna om skydd för personuppgifter har rätt att registrera och använda sådana personuppgifter. När uppgifter lämnas ut på internet kan myndigheten inte försäkra sig om mottagarens rätt att använda personuppgifter, eftersom uppgifterna finns tillgänglig för vem som helst som använder internet. För att ett beslut som offentliggörs ska kunna innehålla de uppgifter som är väsentliga med tanke på informerandet, behöver det föreskrivas om saken på ett sätt som avviker från ovannämnda bestämmelse i offentlighetslagen.

I bestämmelserna har man till denna del beaktat grundlagens krav i fråga om personuppgifter. Kungörelser och meddelanden om beslut som publiceras på myndigheternas webbplatser ska inte utgöra en databas eller ett datasystem, utan de ska publiceras som enskilda handlingar som ska avlägsnas från webbplatsen efter det att den tid för tillgänglighållande som avses i förvaltningslagen löper ut. Eftersom uppgifter om kungörelser och delgivningar av beslut endast kan sökas genom enskilda sökningar, begränsas på det sätt som grundlagsutskottet förutsätter (GrUU 2/2017 rd) möjligheten till onödiga massökningar och därmed risken för obehörig användning av de personuppgifter som ingår i kungörelserna och besluten.

Ordnande av myndighetstillsyn och myndigheternas rätt att få uppgifter

De föreslagna bestämmelserna om myndigheternas rätt att få uppgifter och inspektionsrätt är nya i naturvårdslagen, men motsvarar i stor utsträckning bestämmelserna i miljöskyddslagen. Bestämmelser som motsvarar miljöskyddslagen har utfärdats med grundlagsutskottets medverkan (se GrUU 10/2014 rd). Då har man fäst uppmärksamhet i synnerhet vid omfattningen av rätten att få uppgifter och uppgifternas nödvändighet. Till denna del hänvisas det till vad som sägs ovan om datasystemet för naturvården.

Enligt förslaget har den myndighet som utövar tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som utfärdats och meddelats om naturvården eller en tjänsteman eller tjänsteinnehavare som

myndigheten förordnat rätt att för utförandet av sina uppgifter få uppgifter och göra inspektioner. De myndigheter som avses i paragrafen är de statliga naturvårdsmyndigheter som avses i 9 § i denna lag, det vill säga närings-, trafik- och miljöcentralen, Forststyrelsen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen. I praktiken förordnar myndigheterna en tjänsteinnehavare eller tjänsteman i sin tjänst att utföra de uppgifter som avses i paragrafen, vilket innebär att en enskild tjänsteman och tjänsteinnehavare har samma rätt, om de har förordnats befogenhet att utöva tillsyn.

Enligt förslaget ska upplysningar som är nödvändiga för skötseln av myndighetens uppgifter att utöva tillsyn över naturvärden på begäran trots bestämmelserna om sekretess lämnas ut till myndigheten både av andra myndigheter och av verksamhetsutövare. I enlighet med förslaget ska upplysningarna vara nödvändiga, vilket innebär att tröskeln för utlämnande av uppgifter är hög. Det kan till exempel vara fråga om sådana sekretessbelagda uppgifter i anslutning till genomförandet av en plan eller ett projekt som kan vara av väsentlig betydelse vid bedömningen av bland annat förutsättningarna för att bevara skyddsvärdena för ett Natura 2000-område eller för sådana naturtyper och hotade arter som kräver strikt skydd. Bestämmelser om sekretess för upplysningar finns i huvudsak i offentlighetslagen, men bestämmelser om sekretess kan utfärdas också genom andra lagar. Genom bestämmelsen främjas myndigheternas möjligheter att sköta de uppgifter som särskilt föreskrivs för dem i lag, i synnerhet efterlevnaden av bestämmelserna i naturvårdslagen och förande av talan för det allmänna intresset inom naturvärden i syfte att trygga den biologiska mångfalden.

I fråga om naturvårdslagen gäller tillämpningsområdet för bestämmelsen om tillgång till uppgifter och inspektionsrätt inte utrymmen som omfattas av hemfriden eller utrymmen som används för boende av permanent natur. Den föreslagna naturvårdslagens 124 § kan således anses uppfylla kraven i 10 § 1 och 3 mom. i grundlagen.

Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter

Lagförslagen innehåller också bestämmelser i fråga om vilka deras förhållande till kravet i 124 § i grundlagen avseende överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter ska beaktas. Enligt 124 § kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter. Med tanke på detta behöver det göras en bedömning av förslagets bestämmelser om utmärkning av gränserna för naturskyddsområden samt om grundlagsenligheten hos Forststyrelsen och Naturhistoriska centralmuseet, vilka enligt lagen sköter myndighetsuppgifter eller annars utövar offentlig makt.

I 59 § i lagförslaget föreskrivs det om bestämning och utmärkning av gränserna för naturskyddsområden. Det kan också vara fråga om att en privat aktör anförtros en offentlig förvaltningsuppgift, eftersom utmärkningen i terrängen genom avtal kan anförtros en privat sakkunnig som har den kompetens som behövs för uppgiften. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock enligt 124 § i grundlagen ges endast myndigheter. Som betydande utövning av offentlig makt har i grundlagsutskottets praxis ansetts till exempel på särskild prövning baserad rätt att på ett betydande sätt ingripa i en individs grundläggande fri- och rättigheter (se till exempel GrUU 62/2010 rd, s. 6/I och GrUU 28/2001 rd, s. 5–6). Den uppgift som föreskrivs i paragrafen kan inte betraktas som betydande utövning av offentlig makt, och därför ska dess ändamålsenlighet bedömas i ärendet. Kravet på ändamålsenlighet enligt 124 § i grundlagen är ett juridiskt villkor, och det måste bedömas från fall till fall huruvida kravet uppfylls varje

RP 76/2022 rd

gång en offentlig förvaltningsuppgift föreslås bli anförtrodd någon utanför myndighetsorganisationen (GrUU 5/2014 rd, GrUU 23/2013 rd, GrUU 10/2013 rd, GrUU 6/2013 rd och GrUU 53/2010 rd).

Enligt paragrafens 3 mom. kan utmärkningen i terrängen av gränserna för naturskyddsområden i enlighet med nuvarande praxis genom avtal anförtros en privat sakkunnig som har den kompetens som förutsätts för skötseln av uppgiften. Uppgiften kan i enlighet med det som konstateras i motiveringen till paragrafen dock inte anförtros, om utmärkningen i terrängen av ett områdes gräns förutsätter tolkning av en författning eller ett beslut om inrättandet av området. Detta avser till exempel en situation där gränsens sträckning i terrängen inte entydigt kan fastställas på basis av en karta som utgör bilaga till en författning eller ett beslut. I sådana fall ska myndigheten avgöra gränsens sträckning i terrängen eller vid behov rätta beslutet om inrättande av skyddsområdet så att det motsvarar gränsens faktiska sträckning.

I avtalet mellan myndigheten och den privata sakkunniga ska det avtalas om uppgiftens innehåll och om annat som är av betydelse med tanke på skötseln av uppgiften. För utmärkningen av gränsen ska det utarbetas en genomförandeplan där varje sätt att utmärka skyddsområdet och vilka material som ska användas för märkningen specificeras. Myndigheten ska övervaka den privata sakkunniga när denne utför de uppgifter som anförtrots honom eller henne. På den sakkunniga ska i denna uppgift tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar, eftersom uppgiften hänför sig till utövning av offentlig makt. En persons straffrättsliga ansvar i uppgiften kan i praktiken grunda sig på 40 kap. 11 § 5 punkten underpunkt a i strafflagen, och enligt den underpunkten avses med person som utövar offentlig makt den som med stöd av lag eller förordning i sin uppgift reellt ingriper i någon annans intressen eller rättigheter. Bestämmelser om en sakkunnigs skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Med tanke på skötseln av de praktiska uppgifterna är det behövligt att utmärkningsuppgiften anförtros någon annan än en myndighet för att uppgiften ska kunna skötas på ett ändamålsenligt sätt. Uppgiften är mycket begränsad, och ska genomföras i enlighet med det avtal som ingåtts med myndigheten och under myndighetens tillsyn. Till denna del kan en till sin karaktär mycket teknisk utmärkningsuppgift inte anses äventyra de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning på det sätt som avses i 124 § i grundlagen.

Enligt 9 § i lagförslaget svarar Forststyrelsen för de uppgifter som hänför sig till förvaltningen, användningen och skötseln av statens nätverk av naturskyddsområden samt för andra myndighetsuppgifter som anvisats den i denna lag. Forststyrelsen är dessutom enligt 119 § 3 mom. i förslaget personuppgiftsansvarig för datasystemet för naturvården. När det gäller Forststyrelsen ska det beaktas att det i 5 § i lagen om Forststyrelsen föreskrivs om Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter. Dessutom har Forststyrelsen getts offentliga förvaltningsuppgifter i flera speciallagar, såsom naturvårdslagen. De offentliga förvaltningsuppgifter som getts Forststyrelsen hänför sig i huvudsak till hanteringen av statens jord- och vattenegendom samt till skyddet av vissa naturtyper och arter enligt naturvårdslagen som sköts med anslag i statsbudgeten samt till förvärv och skötsel av naturskyddsområden. I 15 § i lagen om Forststyrelsen föreskrivs det särskilt om de uppgifter som sköts i den enhet som svarar för de offentliga förvaltningsuppgifterna. I den paragrafen fastställs det att för de offentliga förvaltningsuppgifter som föreskrivits för Forststyrelsen svarar den separata enheten för offentliga förvaltningsuppgifter, som naturtjänstdirektören är chef för. När det gäller Forststyrelsen har frågan också behandlats i grundlagsutskottet (GrUU 38/2004 rd). Utskottet kom fram till att koncentrerings av tjänstemannauppgifter till en särskild och oavhängig enhet vid Forststyrelsen är ett sätt att genom lag organisera tjänstemannaförvaltningen, och att inga konstitutionella anmärkningar kan framställas mot detta arrangemang. I detta sammanhang görs det inga ändringar i dessa utgångspunkter, och därför bedöms förslagen som gäller naturvård uppfylla kraven i grundlagen.

I 10 § i lagförslaget föreskrivs det om uppgifterna för Naturhistoriska centralmuseet, som är en separat enhet underställd Helsingfors universitet, som expertmyndighet inom naturvården och som registermyndighet för datasystemet för naturvården enligt 119 § 3 mom. Till denna del är det dock i princip inte fråga om en i 124 § i grundlagen avsedd överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Enligt universitetslagen är universitetens organisationsformer offentligrättsliga inrättningar samt stiftelser. Med stöd av detta betraktas Helsingfors universitet som en offentligrättslig inrättning. Även om universiteten inte som sådana är statliga eller andra offentliga samfunds myndigheter i administrativ och organisatorisk bemärkelse, är det till exempel bedömt med tanke på terminologin i grundlagen dock i allmänhet motiverat att också betrakta universitet som myndigheter. Till exempel Mäenpää har dessutom ansett att offentligrättsliga universitet är myndigheter som i princip också kan ha uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt enligt 124 § i grundlagen (Mäenpää, Olli: Yliopistolaki 2009, s. 34–35). I fråga om uppgifterna för Naturhistoriska centralmuseet är det fråga om Helsingfors universitet, som är en offentligrättslig inrättning, och bestämmelser om överföringen av uppgifterna ska utfärdas genom lag. Bestämmelserna anses således uppfylla de krav som grundlagsutskottet ställer.

Andra grundläggande fri- och rättigheter

Andra krav enligt grundlagen som ska beaktas med tanke på förslagen är bland annat bestämmelserna om lagbundenhet (2 § 3 mom.), rörelsefrihet (9 §), kommunal självstyrelse (121 §) och universitetens uppgifter (123 §).

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag. Till denna del är det skäl att fästa uppmärksamhet vid den nya bestämmelse om ordnande av tillsyn enligt naturvårdslagen (124 §) som ingår i förslagen. Enligt paragrafen ska naturskyddsmyndigheterna utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser och beslut som har utfärdats med stöd av den. Bestämmelsen gäller i synnerhet närings-, trafik- och miljöcentralen och Forststyrelsen. I den gällande lagen finns det ingen motsvarande bestämmelse om ordnande av tillsyn, även om myndigheterna i praktiken utövar tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna i lagen. Det föreskrivs dock särskilt om myndigheternas uppgifter och övervakning i den föreslagna lagens 9 §, som kompletteras av denna paragraf om ordnande av tillsyn. Dessutom grundar sig naturskyddsmyndigheternas tillsyn till exempel på lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009) och lagen om Forststyrelsen (234/2016).

Med ordnande av tillsyn avses att den tillsyn som hör till myndigheten sköts så heltäckande och effektivt som möjligt enligt tillgängliga resurser, med beaktande av i synnerhet mångfalden av bestämmelser som utfärdats och meddelats och skyldigheter enligt naturvårdslagen. Tillsynen hänför sig exempelvis till iakttagandet av beslut om avgränsning av hotade naturtyper, fridlysning av arter och förbud mot att försämra dem eller förbud som gäller Natura 2000-områden bland annat i samband med planläggning eller olika tillståndsförfaranden. Organiseringen av tillsynen kan främjas genom interna anvisningar inom förvaltningen, beslut om riktning av resurserna samt genom organiseringen av arbetet. En fungerande och effektiv tillsyn förutsätter också att närings-, trafik- och miljöcentralerna anvisas tillräckliga personalresurser och ekonomiska resurser. Eftersom paragrafen uttrycker ett mål medför den inga detaljerade skyldigheter för myndigheterna att vidta åtgärder, men de ska styra myndigheternas egen verksamhet för att säkerställa en ändamålsenlig tillsyn. Eftersom det ordnande av tillsyn som avses i paragrafen grundar sig på de myndighetsuppgifter som anges särskilt i 9 §, bedöms det inte stå i strid med den lagbundenhet som avses i 2 § 3 mom. i grundlagen.

När det gäller kommunal självstyrelse ska 121 § 1 mom. i grundlagen beaktas, enligt vilket Finland är indelat i kommuner, vilkas förvaltning ska grunda sig på självstyrelse för kommunens

RP 76/2022 rd

invånare. Enligt paragrafens 2 mom. utfärdas bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna genom lag. I 11 § i förslaget åläggs kommunerna på motsvarande sätt som i den gällande lagen en allmän uppgift att främja den biologiska mångfalden, enligt vilken kommunen ska främja skyddet och ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden samt landskapsvården inom sitt område. Utgångspunkten för den föreslagna bestämmelsen är en långtgående självstyrelse enligt 121 § i grundlagen. Omfattningen av kommunens ansvarsområde gör det möjligt att integrera skyddet och ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden i de uppgifter som kommunen har beslutanderätt i. Bestämmelsen medför inga direkta förpliktelser för kommunerna, utan det är fråga om en allmän främjandeuppgift som kommunerna genomför i enlighet med sina egna resurser och inom ramen för sin självstyrelse.

När det gäller rörelsefriheten innehåller förslagen små preciseringar av den gällande lagens bestämmelser om begränsning av rätten att färdas i naturskyddsområden, men dessa kan anses vara ringa med tanke på den rörelsefrihet som avses i grundlagen, och motiverade med tanke på lagens syften.

I förslagen ingår också en bestämmelse som anknyter till tryggheten av universitetens självstyrelse enligt 123 § 1 mom. i grundlagen och som gäller uppgifterna för Naturhistoriska centralmuseet, som är en fristående institution underställd Helsingfors universitet. Naturhistoriska centralmuseet bevarar och upprätthåller de naturvetenskapliga nationalsamlingarna samt bedriver forskning med anknytning till dem. Museet har dock redan en längre tid haft vissa uppgifter som har ett nära samband med naturvården. I det föreslagna 10 § 2 mom. föreskrivs det om Naturhistoriska centralmuseets ställning som expertmyndighet inom naturvården. Centralmuseets uppgifter hänför sig till skydd och uppföljning av arter samt informationshantering inom naturvården. Den uppgift som föreslås för Naturhistoriska centralmuseet kan inte anses vara av betydelse med tanke på 123 § 1 mom. i grundlagen, eller begränsa det på ett förbjudet sätt.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Naturvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att

- 1) trygga den biologiska mångfalden,
- 2) värna naturens skönhet och landskapets värde,
- 3) främja anpassning till klimatförändringen,
- 4) stödja hållbart nyttjande av naturtillgångarna och av naturmiljön,
- 5) öka medborgarnas naturkännedom och miljömedvetenhet,
- 6) främja naturforskningen.

För att förverkliga de syften som avses i 1 mom. ska naturvården utformas så att en bevarandestatus som är gynnsam för landets naturtyper och vilda arter kan uppnås och bibehållas.

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på skyddet och vården av naturen och landskapet.

På skötsel och användning av skog till den del det föreskrivs om detta i skogslagen (1093/1996) tillämpas dock endast 4, 16, 72, 75, 76, 78–81, 83–85, 87, 106, 126, 127 och 129 § samt 5–7 och 10 kap.

Om det för ett projekt krävs undantag enligt 68 eller 85 § samt miljötillstånd enligt miljöskyddslagen (527/2014), tillstånd enligt vattenlagen (587/2011) eller tillstånd för täktverksamhet enligt marktäktslagen (555/1981), iakttas vid behandlingen av ärendet vad som i lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019) föreskrivs om samordning av behandlingen av tillståndsansökningar.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *biologisk mångfald* variationsrikedomen bland levande organismer som är landbaserade eller marina eller ingår i andra akvatiska ekosystem eller ekologiska helheter samt mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem,
- 2) *naturtyper* land- eller vattenområden som kan avgränsas och där liknande miljöförhållanden råder och som kännetecknas av vissa växt- och djurarter,

RP 76/2022 rd

3) *gynnsam bevarandestatus för en naturtyp* att naturtypens naturliga utbredningsområde och de områden där den förekommer bevaras eller utvidgas, att den struktur och funktion som krävs för att naturtypen ska kunna bibehållas på lång sikt bevaras och att bevarandestatusen för de arter som är karakteristiska för naturtypen är gynnsam,

4) *gynnsam bevarandestatus för en art* att arten på lång sikt kommer att förbli livskraftig i sin naturliga livsmiljö,

5) *ekologisk kompensation* att försämringar som orsakas av arter och naturtyper kompenseras, genom förbättring av tillståndet för arterna och naturtyperna utanför det område som försämrats, när försämringar i första hand har undvikits, i andra hand minimerats och, om möjligt, tillståndet för de arter och naturtyper som orsakats av försämringar har återställts i det område som försämrats,

6) *hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden* nyttjande av komponenter av biologisk mångfald på ett sätt och i en utsträckning som inte leder till långsiktig minskning av biologisk mångfald, genom vilket dess potential att tillgodose nuvarande och kommande generationers behov och förväntningar bibehålls,

7) *naturskada* skada som med avseende på uppnåendet eller bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter har en betydande och mätbar direkt eller indirekt negativ effekt som det med stöd av 39 § 2 mom. eller 85 § inte har beviljats undantag för, och som orsakas

a) de naturvärden i de i 5 kap. avsedda områdena i nätverket Natura 2000 för vilkas skydd området har införlivats i nätverket,

b) de arter som avses i artikel 4.2 i och arter som anges i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar, nedan *fågeldirektivet*, och de arter som anges i bilaga II till rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, nedan *habitatdirektivet*,

c) sådana förekomstplatser för i underpunkt b avsedda arter som det på det sätt som föreskrivs i 81 § är förbjudet att förstöra eller försämma,

d) de arter som avses i 80 § eller föröknings- eller rastplatserna för individer av de djurarter som avses i 80 §.

4 §

Internationella fördrag

Utöver bestämmelserna i denna lag finns det i de internationella fördrag som är bindande för Finland bestämmelser om skydd av naturen och vilda arter.

5 §

Europeiska unionens direktiv

Genom denna lag genomförs habitatdirektivet och fågeldirektivet till andra delar än vad som gäller de djurarter som avses i 5 § i jaktlagen (615/1993), samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/35/EG om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador, nedan *miljöansvarsdirektivet*, om det inte föreskrivs något annat om dess genomförande i någon annan lag.

6 §

Skydd för samekulturen

De myndigheter som svarar för verkställigheten av denna lag ska se till att verkställigheten av lagen inte i sig eller tillsammans med andra verksamheter medför mer än ringa försämring i

RP 76/2022 rd

förutsättningarna för utövande av samekulturen och att förutsättningarna för utövande av samekulturen kan tryggas och i den mån det är möjligt förbättras.

Ett beslut som meddelas med stöd av denna lag får inte i sig eller tillsammans med andra verksamheter medföra mer än ringa försämring i förutsättningarna att på samernas hembygdsområde enligt 4 § i sametingslagen (974/1995) bedriva traditionella samenäringar eller annars bevara och utveckla samekulturen eller mer än ringa försämring i skolternas levnadsförhållanden eller möjligheter att bedriva i skoltlagen (253/1995) avsedda naturnäringar i skoltområdet.

7 §

Försiktighetsprincipen

Åtgärder för att undvika ett hot om betydande minskning eller förlust av biologisk mångfald får vid tillämpningen av denna lag och i beslutsfattandet enligt den inte skjutas upp på grund av brist på eller osäker vetenskaplig kunskap.

8 §

Främjande av miljömedvetenhet

De myndigheter som avses i 2 kap. ska i sin verksamhet främja miljöfostran samt medborgarnas och privata och offentliga aktörers miljömedvetenhet i syfte att trygga den biologiska mångfalden.

2 kap.

Myndigheter och andra aktörer inom naturvården

9 §

Statliga naturvårdsmyndigheter

Miljöministeriet svarar för den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklingen av natur- och landskapsvården. Miljöministeriet är den administrativa myndighet som avses i rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem (*CITES-förordningen*).

Närings-, trafik- och miljöcentralen främjar skyddet och ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden samt vården av landskapet inom sitt område, svarar för sina myndighetsuppgifter enligt denna lag, har tillsyn över att bestämmelserna i naturvårdslagen följs och för talan för att tillvarata det allmänna naturvårdsintresset. Närings-, trafik- och miljöcentralen är dessutom stödmyndighet enligt 4 kap. och styr, övervakar och främjar genomförandet av stödet samt stöder i ärenden som hör till dess verksamhetsområde så långt det är möjligt kommunens verksamhet.

Forststyrelsen svarar för de uppgifter som hänförs till förvaltningen, användningen och skötseln av statens nätverk av naturskyddsområden samt för andra myndighetsuppgifter som anvisats den i denna lag.

Gränsbevakningsväsendet deltar i tillsynen över att denna lag iakttas i naturskyddsområden.

Tullen övervakar att denna lag och CITES-förordningen iakttas vid import, export, återexport och transitering.

10 §

Expertmyndigheter inom naturvården

Finlands miljöcentral tar fram information som gäller den biologiska mångfalden och sköter uppgifter som hänför sig till uppföljning. Finlands miljöcentral är den behöriga myndighet som avses i CITES-förordningen när det gäller utfärdande av tillstånd och intyg.

Naturhistoriska centralmuseet svarar för sin del för uppgifter som hänför sig till skydd, uppföljning och informationshantering som gäller arter samt är den vetenskapliga myndighet som avses i CITES-förordningen.

Närmare bestämmelser om expertmyndigheternas uppgifter får utfärdas genom förordning av statsrådet.

11 §

Kommunen

Kommunen främjar skyddet av den biologiska mångfalden samt landskapsvården inom sitt område.

12 §

Finlands naturpanel

Statsrådet tillsätter för en tid av fyra år åt gången Finlands naturpanel, som är ett oberoende vetenskapligt sakkunnigorgan. I naturpanelen ska olika vetenskapsområden vara representerade.

Naturpanelen har till uppgift att ta fram, sammanställa och analysera vetenskaplig kunskap för planeringen, genomförandet, uppföljningen och beslutsfattandet i fråga om politiska åtgärder som gäller biologisk mångfald. Med avseende på dessa uppgifter kan naturpanelen också ge utlåtanden om planer och andra handlingar som påverkar den biologiska mångfalden. Naturpanelen kan också ta fram andra utredningar och material som den vid behov informerar allmänheten och beslutsfattarna om. Till medlemmarna i Finlands naturpanel kan det betalas ett skäligt arvode för skötseln av uppgiften.

Närmare bestämmelser om naturpanelens uppgifter och sammansättning, om andra förfaranden som gäller naturpanelens verksamhet och om utnämningen av medlemmarna och om medlemmarnas mandatperioder och arvoden får utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 kap.

Naturskyddsplanering

13 §

Nationell strategi och nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald

Miljöministeriet utarbetar i samarbete med andra ministerier och centrala aktörer den nationella strategin för biologisk mångfald och handlingsprogrammet för att genomföra strategin. I strategin för biologisk mångfald sätts det upp riksomfattande verksamhetsmässiga, kvantitativa och tidsmässiga mål för att stoppa förlusten av biologisk mångfald och förbättra tillståndet för den biologiska mångfalden.

RP 76/2022 rd

I handlingsprogrammet för biologisk mångfald ska de åtgärder som behövs för genomförandet av strategin för biologisk mångfald specificeras och de som ansvarar för genomförandet av åtgärderna och uppföljningen av åtgärdernas effektivitet utses. Miljöministeriet svarar för uppföljningen av strategin för biologisk mångfald och handlingsprogrammet och rapporterar till statsrådet om genomförandet av strategin.

Den nationella strategin för biologisk mångfald godkänns av statsrådet.

Närmare bestämmelser om utarbetandet av strategin för biologisk mångfald och handlingsprogrammet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan för sitt område utarbeta en genomförandeplan för den biologiska mångfalden som gäller den strategi för biologisk mångfald och det handlingsprogram som avses i 1 mom. Vid utarbetandet av genomförandeplanen ska en tillräcklig växelverkan med de centrala aktörerna i området säkerställas.

Beredningen och uppföljningen av strategin och handlingsprogrammet och den regionala genomförandeplanen ska grunda sig på bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap. Vid beredningen ska de planer som avses i 7–9 § i klimatlagen (609/2015) beaktas.

14 §

Åtgärdsprogram för frivilligt naturskydd

I syfte att främja den biologiska mångfalden på frivillig väg kan det utarbetas åtgärdsprogram för skydd av livsmiljöer, naturtyper och arter och förbättring av deras tillstånd. Åtgärdsprogram utarbetas av det behöriga ministeriet.

I åtgärdsprogrammen ska fastställas flera års kvantitativa och kvalitativa mål för åtgärder som främjar den biologiska mångfalden, ministeriernas och de statliga myndigheternas ansvar samt uppföljningen av genomförandet och effektiviteten.

Åtgärdsprogram utarbetas för att främja och trygga naturvärden av riksintresse, men program kan också utarbetas för att gälla regionalt.

Åtgärdsprogrammen för frivilligt naturskydd godkänns av statsrådet.

15 §

Naturskyddsprogram

För att trygga naturvärden av riksintresse kan naturskyddsprogram utarbetas, genom vilka områden reserveras för naturskyddsändamål.

Av ett naturskyddsprogram ska det framgå vilket slags åtgärder som anses äventyra programmens syften.

Naturskyddsprogrammen utarbetas av miljöministeriet. När naturskyddsprogram utarbetas ska de vars fördel eller rätt saken berör ges tillfälle att bli hörda. Bestämmelser om hörande av parter vid utarbetande av program finns i 34 § i förvaltningslagen (434/2003).

Naturskyddsprogrammen godkänns av statsrådet.

16 §

Naturskyddsprogrammets rättsverkningar

I ett område som ingår i ett av statsrådet godkänt naturskyddsprogram får det inte vidtas åtgärder som äventyrar syftet med skyddet av området. En åtgärdsbegränsning gäller trots eventuella besvär, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan bevilja tillstånd till avvikelse från en begränsning enligt 1 mom., om syftet med skyddet inte nämnvärt äventyras.

RP 76/2022 rd

När statliga myndigheter och inrättningar planerar sina åtgärder och fattar beslut om att de ska vidtas, ska de se till att åtgärderna inte försvårar genomförandet av naturskyddsprogrammen.

17 §

Deltagande och växelverkan

Vid naturskyddsplanering ska ekonomiska, sociala och kulturella synpunkter samt regionala och lokala särdrag beaktas. Vid beredningen av planer och program ska en tillräcklig offentlig kommunikation samt samarbete och växelverkan mellan olika myndigheter och andra aktörer säkerställas.

När arbetet med ett naturskyddsprogram inleds ska miljöministeriet informera om detta så att det skapas förutsättningar för en offentlig debatt.

18 §

Uppföljning av naturskyddet

Miljöministeriet ska i samarbete med andra behöriga myndigheter ordna uppföljning av utbredning, förekomst och frekvens av naturtyper och vilda arter samt bedöma bevarandestatusen för arter och naturtyper och förändringar i den. Då ska hänsyn särskilt tas till de hotade arterna och naturtyperna och uppföljningen av hur hotgraden hos dem utvecklas, de naturtyper och arter av unionsintresse som avses i habitatdirektivet samt de vilda fågelarter som avses i fågeldirektivet.

Om det utifrån uppföljningen kan bedömas att bevarandestatusen för en art eller naturtyp inte är gynnsam, ska miljöministeriet i samarbete med andra behöriga myndigheter vidta åtgärder för att uppnå en gynnsam bevarandestatus.

Forststyrelsen och närings-, trafik- och miljöcentralen svarar för uppföljningen av antalet naturskyddsområden och naturminnesmärken samt deras areal och ekologiska status.

Finlands miljöcentral svarar för sammanställningen av de uppgifter som behövs för de rapporter som avses i artikel 12 i fågeldirektivet och artikel 17 i habitatdirektivet.

Närmare bestämmelser om ordnandet av uppföljningen och om myndigheternas uppgifter i samband med det får utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 kap.

Stödjande av skydd och vård av den biologiska mångfalden

19 §

Stödformer

Skydd och vård av den biologiska mångfalden kan stödjas ekonomiskt (*understöd*), och i form av varor eller tjänster (*stöd*).

20 §

Understöd för att främja skyddet och vården av den biologiska mångfalden

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan inom ramen för statsbudgeten bevilja understöd för projekt och åtgärder för främjande av skyddet och vården av den biologiska mångfalden och av natur- och kulturlandskapet. Understöd kan också beviljas för forskning och utveckling.

RP 76/2022 rd

Bestämmelser om utbetalning av understöd, avbrytande av utbetalning och återkrav finns i statsunderstödslagen (688/2001). De uppgifter som avses i 12, 19, 21 och 22 § i den lagen sköts av närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter. Utvecklings- och förvaltningscentret sköter utöver närings-, trafik- och miljöcentralen även de tillsynsuppgifter som avses i 15 § i statsunderstödslagen.

Understöd kan beviljas fysiska personer, företag, offentliga samfund och andra sammanslutningar, med undantag för statens bokföringsenheter.

Närmare bestämmelser om beviljande, utbetalning och användning av statsunderstöd i enlighet med statsbudgeten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

21 §

Stöd

För åtgärder som främjar restaurering, istandsättning och vård av i denna lag avsedda arters livsmiljöer samt av i denna lag avsedda naturtyper och natur- eller kulturlandskap kan inom ramen för det maximibelopp som fastställts i statsbudgeten beviljas stöd enligt prövning. Stödet består av varor och tjänster.

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan bevilja stöd efter ansökan eller med markägarens skriftliga samtycke. Om stödet främjar stödmottagarens ekonomiska verksamhet, kan det beviljas endast på grundval av ansökan.

Närmare bestämmelser om stödets innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

22 §

Tillämpningen av Europeiska unionens statsstödsregler

Till den del sådant stöd som avses i detta kapitel riktas till ett företags eller en annan sammanslutnings ekonomiska verksamhet finns bestämmelser om stödet dessutom i Europeiska unionens rättsakter om statligt stöd.

Närmare bestämmelser om beviljande av stöd för skydd och vård av den biologiska mångfalden, om förutsättningarna för beviljande av sådant stöd, om användningen av stödet och om stödmottagarens skyldigheter och stödvillkoren får utfärdas genom förordning av statsrådet i enlighet med vad som föreskrivs i kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget och kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse.

23 §

Ordnanande av stöd

Närings-, trafik- och miljöcentralen ordnar upphandlingen av stödet och överlåtelsen av stödet till stödmottagaren. Till närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter hör att planera stödinsatser, förbereda upphandlingen av stödet, fatta upphandlingsbeslut och ingå upphandlingskontrakt, betala varor eller tjänster, ordna upphandlingen och överlåtelsen av stödet på basis av stödbeslutet samt att sköta andra organiseringsuppgifter som krävs för stödinsatserna.

Bestämmelser om upphandling av varor och tjänster finns i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016).

RP 76/2022 rd

24 §

Stödmottagare

Stöd kan beviljas fysiska personer, företag, andra sammanslutningar samt offentliga samfund med undantag för statens bokföringsenheter.

25 §

Ansökan om och samtycke till stöd

En skriftlig ansökan om stöd ska lämnas till närings-, trafik- och miljöcentralen eller markägarens skriftliga samtycke till stöd ska ges innan den åtgärd som får stöd inleds. Stöd får inte beviljas förrän den tid har löpt ut under vilken ett stöd som beviljats tidigare för samma åtgärd ger effekter.

Stödansökan ska innehålla uppgift om

- 1) sökanden,
- 2) det projekt eller den åtgärd som stödet söks för,
- 3) projektets beräknade stödberättigande kostnader och beräkningsgrunderna för dem,
- 4) form och belopp av annan offentlig finansiering som erhållits för projektet eller åtgärden,
- 5) den nytta som projektet eller åtgärden medför för de arter, naturtyper eller natur- eller kulturlandskap som avses i denna lag.

Om stöd beviljas med stöd av markägarens skriftliga samtycke ska närings-, trafik- och miljöcentralen säkerställa att den har de uppgifter som avses i 2 mom.

Närmare bestämmelser om innehållet i stödansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

26 §

Förutsättningar för beviljande av stöd

En förutsättning för beviljande av stöd är att stödet utifrån en helhetsbedömning främjar uppnåendet av målen för skyddet av den biologiska mångfalden och att det inte har beviljats annan offentlig finansiering för åtgärden.

Stödet kan täcka kostnaderna helt eller delvis. Grunden för beräkningen av det stöd som beviljas är de kostnader inklusive mervärdesskatt som varan eller tjänsten orsakar närings-, trafik- och miljöcentralen.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av stöd och om stödets omfattning samt om grunderna för bestämmande av stöd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

27 §

Återtagande av stödansökan eller samtycke

Den som ansöker om stöd kan helt eller delvis återta sin ansökan eller markägaren helt eller delvis återta sitt samtycke till stödet fram till delfäendet av stödbeslutet. Sökanden eller markägaren ska utan dröjsmål skriftligen underrätta närings-, trafik- och miljöcentralen om återtagandet.

Ansökan eller samtycket får dock återtas efter delfäendet av stödbeslutet, om det rör sig om ett överstigit hinder eller något exceptionellt naturförhållande som hindrar den åtgärd som

RP 76/2022 rd

stödet avser. Återtagandet ska göras omedelbart efter det att stödmottagaren har fått kännedom om det oöverstigliga hindret eller det exceptionella naturförhållandet.

28 §

Beslut och avtal om stöd

Ett positivt stödbeslut ska innehålla en uppskattning av stödets penningvärde och stödets maximala omfattning, stödvillkoren, grunderna för beviljande av stöd samt grunderna för avbrytande och återkrav av stöd och övervakning av användningen av stöd.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska underrätta stödmottagaren om det slutliga stödets penningvärde när åtgärderna har slutförts.

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan ingå avtal med stödmottagaren om detaljerna för genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet. Avtalet ska vid behov innehålla bestämmelser om avtalsparternas uppgifter och ansvar i fråga om genomförandet av stödåtgärderna och andra detaljer som gäller det praktiska genomförandet av stödinsatsen.

Om stödet beviljas på grundval av markägarens samtycke får närings-, trafik- och miljöcentralen inte meddela ett positivt beslut förrän centralen har ingått ett avtal med markägaren om detaljerna för genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet.

Närmare bestämmelser om innehållet i stödbeslutet och avtalet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

29 §

Avbrytande och återkrav av stöd

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska avbryta stödinsatserna, om det är uppenbart att

1) stödmottagaren har låtit bli att uppges eller har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter och detta väsentligt har inverkat på erhållandet av stödet, stödets omfattning eller stödvillkoren,

2) stödmottagaren använder stödet för ett väsentligen annat ändamål än vad det har beviljats för,

3) stödmottagaren i övrigt väsentligen bryter mot stödvillkoren.

Stödinsatserna ska också avbrytas, om detta krävs enligt Europeiska unionens tillämpliga statsstödsregler.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska bestämma att stöd som redan överlåtits eller dess värde helt eller delvis ska återkrävas på de grunder som avses i 1 och 2 mom. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan dock låta bli att återkräva stödet eller en del av det, om stödmottagaren har rättat det förfarande som avses i 1 mom. och uppnåendet av målen för stödet inte har äventyrats.

30 §

Ränta och dröjsmålsränta på stöd som återkrävs

På det stödbelopp som återkrävs ska, räknat från den dag då stödet beviljades, en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (633/1982) ökad med tre procentenheter betalas. Om det återkrävda beloppet inte betalas senast den förfallodag som närings-, trafik- och miljöcentralen bestämmer, ska på beloppet betalas en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i den lagen.

31 §

Bokföring

Projekt som fått stöd eller understöd ska bokföras enligt bokföringslagen (1336/1997) med hjälp av ett eget kostnadsställe eller på något annat sätt så att användningen av stödet eller understödet kan övervakas utan svårighet. Alla verifikationer som hänför sig till genomförandet av projektet ska bevaras i enlighet med bokföringslagen. Bokföringsskyldig i fråga om stöd är den närings-, trafik- och miljöcentral som ansvarar för upphandlingen av stödet och i fråga om understöd understödstagaren.

32 §

Ansökningstid och information

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan bestämma en tid inom vilken ansökan om stöd eller understöd ska göras. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska informera om möjligheten att ansöka om stöd eller understöd, om det förfarande som ska iakttas vid ansökan samt om förutsättningarna och villkoren för beviljande av stöd eller understöd.

5 kap.

Europeiska unionens nätverk Natura 2000

33 §

Nätverket Natura 2000

Till Europeiska unionens nätverk Natura 2000 hör i Finland

1) de särskilda skyddsområden som anmälts till Europeiska kommissionen på grundval av fågeldirektivet,

2) de särskilda bevarandeområden om vilka det föreskrivs genom förordning av miljöministeriet efter det att Europeiska kommissionen eller Europeiska unionens råd på grundval av habitatdirektivet har godkänt områdena som områden av unionsintresse.

Bestämmelserna i 15 § om utarbetande och godkännande av naturskyddsprogram ska iakttas när förslag utarbetas om områden som ska införlivas i nätverket Natura 2000.

Beslut om ändring av uppgifter av naturvetenskaplig karaktär som gäller områden som ingår i nätverket Natura 2000 fattas av statsrådets allmänna sammanträde.

En förteckning över områden som ingår i Finlands Natura 2000-nätverk samt kartor över områdena publiceras genom förordning av miljöministeriet. I förteckningen över områden ingår områdenas identifikationsnummer, namn, koordinaterna för mittpunkten, grunderna för skydd av området och uppgifter om huruvida det i området finns en prioriterad livsmiljötyp enligt bilaga I till habitatdirektivet eller en prioriterad art enligt bilaga II till det direktivet.

34 §

Förbud mot att försämra naturvärden

De naturvärden som utgör grunden för skydd av ett område som hör till nätverket Natura 2000 får inte betydligt försämrans.

35 §

Bedömning av projekt och planer

Om ett projekt eller en plan antingen i sig eller i samverkan med andra projekt eller planer sannolikt betydligt försämrar de naturvärden i ett område som statsrådet föreslagit för nätverket Natura 2000 eller som redan införlivats i nätverket, för vars skydd området har införlivats eller avses bli införlivat i nätverket Natura 2000, ska den som genomför projektet eller gör upp planen på behörigt sätt bedöma dessa konsekvenser med tanke på hur de inverkar på syftet med att skydda området. Detsamma gäller ett sådant projekt eller en sådan plan utanför området som sannolikt har betydande skadliga verkningar som når området.

Den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen ska övervaka att den bedömning som avses i 1 mom. görs. Myndigheten ska begära utlåtande om bedömningen av närings-, trafik- och miljöcentralen och av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är. Om närings-, trafik- och miljöcentralen själv är den som planerar eller genomför projektet, fattar miljöministeriet beslut om vilken annan närings-, trafik- och miljöcentral som ska ge utlåtandet. Miljöministeriets beslut får inte överklagas genom separata besvär.

Det utlåtande som avses i 2 mom. ska ges utan dröjsmål och senast sex månader från det att en begäran om utlåtande har kommit in till närings-, trafik- och miljöcentralen eller centralen har fått del av ett i 2 mom. avsett beslut av miljöministeriet.

Om ett förfarande vid miljökonsekvensbedömning enligt 3 kap. i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) tillämpas på projektet, ska en bedömning enligt 1 mom. i denna paragraf från fall till fall göras i samband med det förfarandet. Den kontaktmyndighet som avses i den lagen ska i den motiverade slutsatsen enligt 23 § i den lagen ta in de i 2 mom. i denna paragraf avsedda utlåtandena av närings-, trafik- och miljöcentralen och av den i vars besittning naturskyddsområdet är.

36 §

Myndighetens skyldighet att avbryta och underrätta

En myndighet som på grundval av en anmälningsskyldighet som anges i lag har fått en anmälan om ett projekt eller en plan som avses i 35 § 1 mom., ska inom ramen för sina befogenheter vidta åtgärder för att avbryta genomförandet av projektet eller planen tills den bedömning som avses i det momentet har gjorts. Myndigheten ska även omedelbart underrätta närings-, trafik- och miljöcentralen om saken.

37 §

Anmälningsskyldighet för den som svarar för en åtgärd

Om en åtgärd kan medföra att de naturvärden som utgör grund för skyddet av ett område som ingår i nätverket Natura 2000 försämrats betydligt ska den som svarar för åtgärden göra en anmälan om åtgärden till närings-, trafik- och miljöcentralen. Anmälan behöver inte göras om åtgärden förutsätter myndighetstillstånd eller en sådan anmälan som avses i 36 §.

Anmälan ska göras skriftligen senast 30 dygn innan åtgärden vidtas. Anmälan anses ha lämnats in till närings-, trafik- och miljöcentralen när den har kommit in till centralen. Anmälan ska innehålla uppgifter om åtgärden och sättet för genomförandet samt om hur den inverkar på syftet med att skydda området. Närmare bestämmelser om innehållet i anmälan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

38 §

Förbud mot eller begränsning av en åtgärd

Om en åtgärd som med stöd av 36 eller 37 § anmälts till närings-, trafik- och miljöcentralen kan medföra att de naturvärden som utgör grund för skyddet av ett område som ingår i nätverket Natura 2000 försämras betydligt, ska närings-, trafik- och miljöcentralen inom 30 dygn från det att anmälan har kommit in förbjuda att åtgärden vidtas eller begränsa åtgärden. Innan beslutet fattas ska närings-, trafik- och miljöcentralen sträva efter att med den som ansvarar för åtgärden förhandla om alternativa sätt att genomföra åtgärden för att förhindra förbjudna följdverkningar enligt 34 §.

39 §

Beviljande av tillstånd samt godkännande och fastställande av planer

En myndighet får inte bevilja tillstånd att genomföra ett projekt eller godkänna eller fastställa en plan, om bedömnings- och utlåtandeförfarandet enligt 35 § 1 och 2 mom. visar att projektet eller planen betydligt försämrar de naturvärden för vilkas skydd området införlivats eller avses bli införlivat i nätverket Natura 2000.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. får tillstånd för ett projekt som i övrigt uppfyller förutsättningarna i lagstiftningen dock beviljas eller planen godkännas eller fastställas, om det inte finns någon alternativ lösning för projektet eller planen och statsrådets allmänna sammanträde beslutar att projektet eller planen ska genomföras av ett skäl som är tvingande på grund av ett ytterst viktigt allmänt intresse.

Om det i området finns en sådan prioriterad livsmiljötyp som nämns i bilaga I till habitatdirektivet eller en sådan prioriterad art som avses i bilaga II till direktivet, är en förutsättning för beviljande av tillståndet eller godkännande eller fastställande av planen att det finns skäl till beslutet på grund av mycket viktiga gynnsamma verkningar på människors hälsa, på den allmänna säkerheten eller på miljön någon annanstans eller att det finns något annat skäl som är tvingande på grund av ett ytterst viktigt allmänt intresse och som kräver att tillståndet beviljas eller planen godkänns eller fastställs. I det sistnämnda fallet ska kommissionens utlåtande inhämtas.

Statsrådet ska i ett sådant beslut om genomförande av ett projekt eller en plan som fattats med stöd av 2 eller 3 mom. bestämma om behövliga åtgärder för att kompensera det att nätverket Natura 2000 blir mindre sammanhängande eller att dess naturvärden försämras. Den som genomför projektet eller planen ska svara för kostnaderna för åtgärderna. Statsrådet kan jämka kostnadsansvaret med beaktande av de skäl som är tvingande på grund av ett allmänt intresse och som utgör grund för projektet eller planen.

40 §

Vissa särskilda fall

Vad som föreskrivs i 35 och 39 § gäller också områden i fråga om vilka Europeiska kommissionen har meddelat att den kommer att inleda underhandlingar om deras införlivning i nätverket Natura 2000.

Om Europeiska kommissionen inte godkänner ett område som statsrådet föreslagit för nätverket Natura 2000, eller om Europeiska unionens råd beslutar att i nätverket inte införliva ett område om vilket underhandlingar förts, upphör tillämpningen av 35 och 39 §. Då ska bestämmelserna i 126 § 2 mom. iakttas.

41 §

Genomförande av nätverket Natura 2000

Områden som införlivats i nätverket Natura 2000 ska så snabbt som möjligt och senast inom sex år från det att Europeiska kommissionen eller Europeiska unionens råd har godkänt området som ett område av unionsintresse skyddas på ett sätt som motsvarar syftet med skyddet. I de särskilda skyddsområden som avses i 33 § 1 mom. 1 punkten ska skyddet dock genomföras utan dröjsmål efter det att området har anmälts till Europeiska kommissionen.

Grunderna för syftet med att skydda områdena finns i de områdesspecifika blanketterna i databasen för Natura 2000. Myndigheterna ska, när de inrättar naturskyddsområden eller beslutar om andra åtgärder enligt denna lag, vidta sådana åtgärder som uppfyller ekologiska krav i fråga om och som syftar till att bevara, öka eller förbättra de naturtyper och arter som utgör grund för skydd av områden inom nätverket Natura 2000. Motsvarande åtgärder ska vidtas även vid utarbetandet av skötsel- och nyttjandeplaner för ödemarksområden enligt ödemarkslagen (62/1991) och för statens strövområden som inrättats med stöd av lagen om friluftsliv (606/1973) samt närings-, trafik- och miljöcentralernas och Forststyrelsens skötsel- och nyttjandeplaner för Natura 2000-områden liksom även vid bedömning av läget inom Natura 2000-områdena. Syftet med skyddet ska beaktas även när planer utarbetas enligt markanvändnings- och bygglagen (132/1999) på det sätt som uppgifterna för och syftet med planerna kräver samt när beslut om stöd för miljövard fattas.

42 §

Upphävande av skyddet och kompensation för försämring av nätverket

Det på detta kapitel baserade skyddet av ett område som ingår i nätverket Natura 2000 får upphävas helt eller delvis eller de fridlysningsbestämmelser som utfärdats eller meddelats för området lindras endast under de förutsättningar som nämns i 35 § 1 och 2 mom. samt 39 § 2 och 3 mom.

Om skyddet av ett område som ingår i nätverket Natura 2000 upphävs helt eller delvis, de fridlysningsbestämmelser som utfärdats eller meddelats för området lindras eller en myndighet med stöd av 39 § 2 eller 3 mom. har beviljat tillstånd eller godkänt eller fastställt en plan och detta leder till att nätverket Natura 2000 blir mindre sammanhängande eller att naturvärdena försämras, ska miljöministeriet omedelbart vidta de åtgärder som statsrådet bestämt med stöd av 39 § 4 mom.

6 kap.

Naturskyddsområden

43 §

Naturskyddsområden och förutsättningar för inrättandet av dem

Naturskyddsområden är

- 1) nationalparkerna,
- 2) naturreservaten,
- 3) de andra statliga naturskyddsområdena,
- 4) de privata naturskyddsområdena.

En allmän förutsättning för att ett naturskyddsområde ska kunna inrättas är att

RP 76/2022 rd

- 1) det i området lever eller finns en art, ett organismsamhälle, en naturtyp eller ett ekosystem som hotas av utrotning eller som är eller håller på att bli sällsynt,
- 2) det i området finns föröknings- eller rastplatser för individer av djurarter som avses i 80 § och som kräver strikt skydd,
- 3) det i området finns en egenartad eller sällsynt naturformation,
- 4) området har ett särskilt landskapsmässigt värde,
- 5) detta krävs för att en gynnsam bevarandestatus för en naturtyp eller en art ska kunna bibehållas eller uppnås,
- 6) området har särskild betydelse för naturtypernas eller arternas möjligheter att anpassa sig till klimatförändringens konsekvenser,
- 7) området på annat sätt än vad som avses i 1–6 punkten är så representativt, typiskt eller värdefullt att det anses behövt att skydda området för att bevara den biologiska mångfalden eller naturens skönhet.

44 §

Nationalparker

Bestämmelser om inrättandet av och syftet med en nationalpark utfärdas genom lag. Nationalparker kan inrättas endast i områden som tillhör staten.

En nationalpark ska omfatta minst 1 000 hektar. Området ska ha betydelse som allmän natursevärdhet eller för att öka naturkännedomen eller intresset för naturen.

45 §

Naturreservat

Bestämmelser om inrättandet av och syftet med ett naturreservat utfärdas genom lag, om området är minst 1 000 hektar, i annat fall genom förordning av statsrådet. Naturreservat kan inrättas endast i områden som tillhör staten.

Ett naturreservat ska ha betydelse för säkerställande av den naturliga utvecklingen eller för vetenskaplig forskning eller undervisning.

46 §

Andra statliga naturskyddsområden

Bestämmelser om inrättandet av ett annat statligt naturskyddsområde och om syftet med ett sådant område utfärdas genom förordning av statsrådet eller, om det område som inrättas som ett annat naturskyddsområde är högst 100 hektar, genom förordning av miljöministeriet (*förordning om inrättande*).

Bestämmelser om inrättandet av ett annat statligt naturskyddsområde i Finlands ekonomiska zon utfärdas genom förordning av statsrådet. Då ska de begränsningar i kuststaters behörighet beaktas som följer av del V och XII i Förenta Nationernas havsrättskonvention (FördrS 49–50/1996). Bestämmelserna i 57–60 § tillämpas inte på andra statliga naturskyddsområden som inrättas i Finlands ekonomiska zon.

47 §

Privata naturskyddsområden

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan på ansökan av en privat markägare eller med markägarens samtycke fatta beslut om att inrätta ett naturskyddsområde i ett område som uppfyller de i 43 § 2 mom. avsedda förutsättningarna för inrättande. När det prövas om området ska inrättas ska även andra synpunkter av allmänt intresse beaktas. Ett privat naturskyddsområde får inte inrättas, om inte markägaren och närings-, trafik- och miljöcentralen har kommit överens om de fridlysningsbestämmelser som meddelas för området och de ersättningar som gäller området.

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan utan markägarens ansökan eller samtycke fatta beslut om att inrätta ett naturskyddsområde i ett privatägt område som ingår i ett naturskyddsprogram som statsrådet godkänt eller vars skydd enligt statsrådets principbeslut om genomförande av nätverket Natura 2000 ska genomföras på det sätt som föreskrivs i denna lag.

Bestämmelser om utmärkning av ett naturskyddsområde finns i 59 §. En uppgift om inrättande av ett naturskyddsområde ska även registreras i fastighetsdatasystemet.

48 §

Tidsbegränsad fridlysning av ett privatägt område

För att främja natur- eller landskapsvården kan närings-, trafik- och miljöcentralen och en privat markägare ingå ett avtal om att ett område som uppfyller de i 43 § 2 mom. avsedda förutsättningarna för inrättande blir fridlyst för viss tid, antingen helt och hållet eller i fråga om vissa åtgärder. Avtal får ingås för högst 20 år åt gången.

Ett avtal som avses i 1 mom. förblir i kraft, även om området övergår till en ny ägare.

En uppgift om avtalet ska registreras i fastighetsdatasystemet.

49 §

Fridlysningsbestämmelser för nationalparker och naturreservat

I nationalparker och naturreservat är verksamhet som förändrar naturen förbjuden. I dessa områden är det förbjudet att

- 1) uppföra byggnader eller konstruktioner och att anlägga vägar,
- 2) ta marksubstanser eller gruvmineral och att skada marken eller berggrunden,
- 3) dika,
- 4) ta eller skada svampar, träd, buskar och andra växter eller delar av dem,
- 5) fånga, döda eller ofreda vilda ryggradsdjur eller förstöra deras bon och att fånga eller samla ryggradslösa djur, och
- 6) vidta andra än i 1–5 punkten avsedda åtgärder som inverkar ogynnsamt på naturförhållandena i området, på landskapet, på arternas fortbestånd eller på syftet med inrättandet av området.

Bestämmelser om rätten att förbjuda eller begränsa rätten att färdas, slå läger, stiga i land samt att ha fordon inom naturskyddsområden finns i 56 §.

50 §

Undantag från fridlysningsbestämmelserna för nationalparker och naturreservat

I nationalparker och naturreservat är trots 49 § sådana åtgärder tillåtna som en ändamålsenlig skötsel och användning av naturskyddsområdet förutsätter och som inte äventyrar syftet med inrättandet av området. I dessa områden är det tillåtet att

- 1) uppföra, restaurera och sätta i stånd sådana byggnader och konstruktioner och anlägga och underhålla sådana stigar som behövs för vård och övervakning av området, för forskning, för guidning av allmänheten, för besökarnas säkerhet och för utfärder och besök i området,

RP 76/2022 rd

- 2) sköta och sätta i stånd natur- och kulturmiljöer, vårdbiotoper och byggnadsarvet samt genom restaurering återställa den naturliga utvecklingen i försämrade livsmiljöer,
- 3) anlägga sådana vägar som behövs för guidning i området,
- 4) plocka bär och nytosvamp,
- 5) fiska i enlighet med de allmänna fiskerättigheterna i 7 § i lagen om fiske (379/2015),
- 6) bedriva renskötsel i enlighet med renskötsellagen (848/1990),
- 7) använda och underhålla vägar, samhällstekniska konstruktioner och därtill hörande anläggningar i området,
- 8) sätta i stånd säkerhetsanordningar för sjöfarten samt farleder och utföra sådana små röjningsarbeten som behövs för säkerhetsanordningarna,
- 9) utföra kartläggnings- och lantmäteriarbeten,
- 10) driva älg och vitsvanshjort med iakttagande av vad som föreskrivs i jaktlagen,
- 11) avliva sårade djur samt omhändertaga vilt som dött i området i en situation som sammanhänger med jakt utanför området, med iakttagande av vad som föreskrivs i jaktlagen.

Forststyrelsen ska utan dröjsmål underrättas om spårning av ett sårat djur inom ett naturskyddsområde, om behovet av att avliva ett sådant djur och om omhändertagande av vilt som dött i området.

I nationalparker och naturreservat får sådana växtarter som är i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (1709/2015) avsedda invasiva främmande arter bekämpas eller avlägsnas. Det är också tillåtet att fänga och döda mink och mårhund i enlighet med 7 kap. i jaktlagen.

I nationalparker och naturreservat är det, när situationen kräver det, tillåtet att vidta nödvändiga åtgärder vid räddningsverksamhet och gränsövervakning, för bekämpning av sjukdomar som kan överföras till människor eller djur och för bekämpning av växtskadegörare eller för djurskyddet samt att fälla ett träd som orsakar uppenbar fara för grannfastigheten. Åtgärderna ska genomföras så att de inte skadar syftet med inrättandet av området mer än nödvändigt. Forststyrelsen kan på begäran ge statliga myndigheter handräckning för fullgörande av den i detta moment avsedda skyldigheten att bekämpa växtskadegörare eller sjukdomar som kan överföras till människor eller djur.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. 6 punkten kan Forststyrelsen begränsa renbetesgången i ett naturreservat av skäl som har att göra med naturforskning eller av andra särskilda skäl. Staten står för kostnaderna för stängsel och andra kostnader som begränsningen av renbetesgången medför.

51 §

Tillståndskrävande undantag från fridlysningsbestämmelserna för nationalparker och naturreservat

I nationalparker och naturreservat är det, om syftet med inrättandet av området inte äventyras, tillåtet att med tillstånd av Forststyrelsen

- 1) för forskning eller andra vetenskapliga ändamål eller för undervisning fånga eller döda djur, samla svampar och växter eller delar av dem och ta djurbon samt mineralprov,
- 2) decimera antalet individer av andra än i 50 § 3 mom. avsedda växt- och djurarter om de blivit för talrika eller annars skadliga,
- 3) avlägsna sådana individer av viltarter som orsakar ett uppenbart hot mot människors säkerhet eller risk för betydande ekonomisk skada på egendom,
- 4) bedriva även annat fiske än sådant som avses i 7 § i lagen om fiske,
- 5) uppföra byggnader och konstruktioner som behövs för renskötseln,
- 6) landa med luftfarkost,
- 7) restaurera och sätta i stånd även andra än i 50 § 1 mom. 1 och 2 punkten avsedda byggnader och konstruktioner.

Forststyrelsen kan ge tillstånd till geologiska undersökningar, om verksamheten inte äventyrar syftet med inrättandet av området. De geologiska undersökningarna ska då ordnas så att de inte har mer än ringa skadlig inverkan på arterna, naturtyperna, vattenhushållningen eller landskapet i området.

Tillstånd att avvika från fridlysningsbestämmelserna meddelas för viss tid och får gälla högst tio år åt gången.

Ett tillstånd som avses i denna paragraf får förenas med villkor. Villkoren kan omfatta begränsningar som gäller en viss tid eller ett visst område och förfaranden som sökanden ska iaktta för att undvika eller begränsa verksamhetens skadliga inverkan på skyddsvärdena.

Om en rätt som grundar sig på ett tillstånd överförs på någon annan, ska Forststyrelsen utan dröjsmål underrättas om överföringen. Den tidigare innehavaren av tillståndet svarar för alla skyldigheter som hänför sig till tillståndet till dess att någon annan på ansökan har godkänts i dennes ställe.

52 §

Fridlysningsbestämmelser för andra statliga naturskyddsområden

På andra statliga naturskyddsområden tillämpas vad som i 49–51 § föreskrivs om nationalparker och naturreservat, om inte något annat anges nedan i denna paragraf.

Inom andra statliga naturskyddsområden som finns i en kommun som avses i 8 § i jaktlagen är jakt tillåten. Genom förordning av statsrådet får det emellertid föreskrivas om begränsning av jakt inom andra statliga naturskyddsområden i dessa kommuner, om jakten äventyrar syftet med inrättandet av området eller inverkar skadligt på annan användning av området. Begränsningarna kan gälla ett visst område, en viss tid eller en viss viltart. Genom förordning av statsrådet får det också föreskrivas att jakt är tillåten endast för de kommuninvånare som avses i den nämnda paragrafen, om detta behövs för att bevara eller sköta viltbestånden.

Vad som föreskrivs i 49 § 1 mom. 5 punkten i denna lag tillämpas på dödande, fångande och ofredande av djur på andra statliga naturskyddsområden som finns i andra än i 8 § i jaktlagen avsedda områden. Genom förordningen om inrättande får det dock föreskrivas att jakt är tillåten inom andra statliga naturskyddsområden, om jakten inte äventyrar syftet med inrättandet av området eller inverkar skadligt på annan användning av området. Bestämmelserna kan vara begränsade till en viss tid eller ett visst område eller gälla en viss viltart.

Bestämmelser om fiske i andra statliga naturskyddsområden som finns inom allmänt vattenområde i havet och i Finlands ekonomiska zon finns i 8 § 1 och 3 mom. i lagen om fiske. Genom förordning av statsrådet får det dock föreskrivas om begränsning av fiske inom andra statliga naturskyddsområde som finns inom allmänt vattenområde i havet eller i Finlands ekonomiska zon, om fisket äventyrar syftet med inrättandet av området eller inverkar skadligt på annan användning av området. Begränsningarna kan gälla ett visst område eller en viss tid.

Med avvikelse från 49 § 1 mom. kan Forststyrelsen ge tillstånd att leta efter malmer i andra statliga naturskyddsområden. En förutsättning för beviljande av tillstånd är att verksamheten inte äventyrar syftet med inrättandet av området eller medför mer än ringa skada för arter eller naturtyper som utgör grund för skydd, vattenhushållningen, landskapet eller samernas rättigheter som ursprungsfolk, om inte skadan kan förhindras genom tillståndsvillkor.

Genom en förordning om inrättande får det föreskrivas om Försvarsmaktens övnings- och utbildningsverksamhet i sådana andra statliga naturskyddsområden som Försvarsmakten har nyttjanderätt till och också i övrigt när det gäller ett vattenområde som hör till ett sådant naturskyddsområde, om verksamheten inte äventyrar syftet med inrättandet av området. Dessutom får det genom en förordning om inrättande föreskrivas om placering och underhåll av säkerhetsanordningar för flygverksamhet och sjöfart och om andra motsvarande myndighetsåtgärder inom andra statliga naturskyddsområden, samt föreskrivas att det är tillåtet att anlägga vägar,

RP 76/2022 rd

dra ledningar, och lägga kablar, gräva diken, och muddra farleder och att vidta andra motsvarande åtgärder inom andra statliga naturskyddsområden, om åtgärderna inte äventyrar syftet med inrättandet av området. Genom en förordning om inrättande får det dessutom föreskrivas om att byggnader och konstruktioner som är nödvändiga för att tillgodose samernas rättigheter som ursprungsfolk är tillåtna i andra statliga naturskyddsområden som finns inom samernas hembygdsområde, om detta inte äventyrar syftet med inrättandet av området.

53 §

Fridlysningsbestämmelser som meddelas för privata naturskyddsområden

Ett beslut om att inrätta ett privat naturskyddsområde enligt 47 § ska innehålla behövliga fridlysningsbestämmelser om skydd av områdets natur och vid behov om dess skötsel. I beslutet kan det även tas in ett sådant motsvarande förbud eller en sådan motsvarande begränsning som avses i 56 § 2 mom., om detta krävs för att bevara arterna eller naturtyperna i området.

När ett privat naturskyddsområde inrättas utan markägarens samtycke på det sätt som avses i 47 § 2 mom. får de fridlysningsbestämmelser som meddelas i beslutet inte begränsa markanvändningen mer än vad som följer av det naturskyddsprogram som gäller området eller grunderna för skyddet av ett område som hör till nätverket Natura 2000, om inte markägaren har samtyckt till något annat. Förutom parterna ska också kommunen ges tillfälle att bli hörd innan beslutet meddelas.

När de fridlysningsbestämmelser som meddelats för ett privat naturskyddsområde ändras ska förfarandet enligt 1 och 2 mom. iaktas.

Närings-, trafik- och miljöcentralen och Forststyrelsen får med markägarens samtycke utföra naturvårdsuppgifter inom ett privat naturskyddsområde.

54 §

Avvikelse från fridlysningsbestämmelser som meddelats för ett privat naturskyddsområde

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan i enskilda fall bevilja tillstånd att avvika från de fridlysningsbestämmelser som meddelats för ett privat naturskyddsområde, om avvikelsen inte äventyrar syftet med inrättandet av området och behövs för skötseln och användningen av området, för istandsättning av befintliga samhällstekniska konstruktioner och därtill hörande anordningar eller för forskning.

Om en rättighet som avses i 1 mom. överförs på någon annan, ska närings-, trafik- och miljöcentralen utan dröjsmål underrättas om överföringen. Den tidigare innehavaren av tillståndet svarar för alla skyldigheter som hänför sig till tillståndet till dess att någon annan på ansökan har godkänts i dennes ställe.

55 §

Tryggande av vissa rättigheter

I statliga naturskyddsområden som finns i samernas hembygdsområde ska, utöver vad som föreskrivs i 6 §, förutsättningarna för att bevara och utveckla samekulturen tryggas. När ett område inrättas ska de särskilda syftena med skyddet av området och, i fråga om nationalparker, också besökarnas intressen beaktas på behörigt sätt.

I fråga om en i 8 § i jaktlagen avsedd persons rätt att jaga inom en nationalpark som finns i personens hemkommun föreskrivs särskilt genom lag.

RP 76/2022 rd

Med avvikelse från vad som föreskrivs i denna lag eller vad som bestämts med stöd av den får en sådan rättighet utövas som grundar sig på ett servitut, en arrenderätt eller en annan motsvarande rättighet som har bildats före ikraftträdandet av de för området meddelade fridlysningsbestämmelserna och som gäller naturskyddsområdet. En sådan rättighet kan dock inlösas till staten i enlighet med 116 §.

56 §

Begränsningar i rätten att färdas

I naturreservat är det endast med tillstånd av Forststyrelsen tillåtet att färdas på andra ställen än på särskilt anvisade vägar, stigar och områden.

En bestämmelse som förbjuder eller begränsar rätten att färdas, slå läger, stiga i land eller att ha båt, fartyg eller annat fordon i en nationalpark eller ett annat statligt naturskyddsområde får tas in i författningen om inrättandet av området eller i en ordningsstadga som avses i 58 §. En förutsättning för att rätten att färdas och stiga i land ska kunna förbjudas eller begränsas är att detta är nödvändigt för att bevara arterna eller naturtyperna i området.

Forststyrelsen får bevilja tillstånd att avvika från ett förbud eller en begränsning som avses i 2 mom.

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller inte rätten att färdas i uppgifter som behövs inom renskötseln.

57 §

Skötsel- och nyttjandeplaner för naturskyddsområden

För skötseln och användningen av en nationalpark ska det göras upp en skötsel- och nyttjandeplan, där åtgärderna för att uppnå syftet med inrättandet av nationalparken anges. En skötsel- och nyttjandeplan kan göras upp även för naturreservat och för andra statliga naturskyddsområden.

Skötsel- och nyttjandeplanen för en nationalpark, ett naturreservat eller ett annat statligt naturskyddsområde bereds och godkänns av Forststyrelsen. Forststyrelsen ska vid beredningen av skötsel- och nyttjandeplanen säkerställa en tillräcklig växelverkan med de olika grupper som använder området. En skötsel- och nyttjandeplan inom samernas hembygdsområde ska göras upp i växelverkan med berörda samiska samhällen och i samarbete med Sametinget så att samernas traditionella kunskap utgör en del av planeringsmaterialet. Miljöministeriets utlåtande ska i beredningsfasen begäras om skötsel- och nyttjandeplanen för en nationalpark.

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan godkänna skötsel- och nyttjandeplanen för ett privat naturskyddsområde, om markägaren har gett sitt samtycke till planen.

Ett beslut om godkännande av en skötsel- och nyttjandeplan får inte överklagas genom besvär.

58 §

Ordningsstadga för statliga naturskyddsområden

Forststyrelsen ska för en nationalpark med tanke på dem som använder den utarbeta en ordningsstadga med sådana behövliga begränsningar i användningen av området som baserar sig på 56 § 2 mom. Forststyrelsen kan vid behov utarbeta en ordningsstadga även för naturreservat och för andra statliga naturskyddsområden.

59 §

Bestämning och utmärkning av gränserna för naturskyddsområden

Bestämmelser om bildande av ett statligt naturskyddsområde till fastighet finns i fastighetsbildningslagen (554/1995).

Forststyrelsen ska tydligt i terrängen märka ut gränsen för en nationalpark eller ett naturreservat samt förbud och begränsningar som meddelats med stöd av 56 § 2 mom. Förbud eller begränsningar som gäller rätten att färdas eller stiga i land i ett privat naturskyddsområde ska märkas ut i terrängen. Även gränserna för andra statliga naturskyddsområden och gränserna för privata naturskyddsområden får märkas ut i terrängen. När det gäller vattenområden ska gränserna märkas ut endast på kartan.

Utmärkningen i terrängen kan genom avtal anförtros en privat sakkunnig som har den kompetens som behövs för uppgiften. Uppgiften får dock inte anförtros en privat sakkunnig, om utmärkningen i terrängen kräver tolkning av en författning eller ett beslut som gäller inrättandet av området.

I avtalet mellan myndigheten och den privata sakkunniga ska det avtalas om uppgiftens innehåll och om andra omständigheter som är av betydelse med tanke på skötseln av uppgiften. Myndigheten ska utöva tillsyn över den sakkunnige när denne fullgör sin uppgift. På den sakkunnige tillämpas i denna uppgift bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Närmare bestämmelser om sätten att märka ut gränserna för naturskyddsområden och sätten att märka ut de förbud och begränsningar som gäller områdena samt om de märken som ska användas vid utmärkningen utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

60 §

Införlivning av ett område i ett statligt naturskyddsområde

Ett område som övergått i statens ägo och om vars användning för utvidgning av ett naturskyddsområde beslut har fattats i samband med förvärvet anses höra till naturskyddsområdet. På ansökan av Forststyrelsen kan det i ett statligt naturskyddsområde vid fastighetsförrättning eller genom ett beslut om sammanslagning av fastigheter införlivas också andra sådana områden som enligt 5 § i lagen om Forststyrelsen (234/2016) hör till egendom som är avsedd för offentliga förvaltningsuppgifter, med undantag för ett område som hör till ett allmänt vattenområde.

Ett område som finns i anslutning till en nationalpark och ägs av ett annat offentligt samfund än staten kan med samfundets samtycke införlivas i nationalparken.

Om ett privat naturskyddsområde som övergått i statens ägo införlivas i ett naturskyddsområde, avförs anteckningen om fridlysning ur fastighetsdatasystemet i samband med införlivningen. Samtidigt upphör de fridlysningsbestämmelser som meddelats för området att gälla. Detsamma gäller en situation där ett privat naturskyddsområde som övergått i statens ägo ingår i ett statligt naturskyddsområde som ska inrättas.

61 §

Avveckling av ett privat naturskyddsområde och lindring av fridlysningsbestämmelser som meddelats för ett sådant

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan på ansökan av områdets ägare eller den som har intresse i saken eller på framställning av miljöministeriet helt eller delvis avveckla skyddet av ett privatägt område eller lindra de fridlysningsbestämmelser som meddelats för ett sådant område,

RP 76/2022 rd

om områdets naturvärden har minskat väsentligt. Detsamma gäller i en situation där fridlysningen av området står i vägen för ett projekt eller en plan av ytterst viktigt allmänt intresse och det inte finns något tekniskt och ekonomiskt genomförbart alternativ till projektet eller planen. Miljöministeriets utlåtande ska inhämtas om ansökan.

Som villkor för ett beslut som avses i 1 mom. kan ställas att ägaren eller innehavaren av en särskild rättighet helt eller delvis ska betala tillbaka den ersättning som denne fått med stöd av 47 § 1 mom. eller 113 §, om detta ska anses skäligt.

En uppgift om upphävandet av skyddet ska registreras i fastighetsdatasystemet.

62 §

Avveckling av ett statligt naturskyddsområde och lindring av fridlysningsbestämmelserna

Ett statligt naturskyddsområde som har inrättats genom förordning kan helt eller delvis avvecklas eller fridlysningsbestämmelserna för området lindras endast om fridlysningen av området står i vägen för ett projekt eller en plan av ytterst viktigt allmänt intresse och det inte finns något tekniskt och ekonomiskt genomförbart alternativ till projektet eller planen.

En uppgift om avvecklingen av skyddet ska registreras i fastighetsdatasystemet.

63 §

Särskild bestämmelse om nätverket av skyddsområden i Östersjöns kust- och havsområden

När förslag utarbetas om områden som ska införlivas i det nätverk av skyddsområden som baserar sig på konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö (FördrS 12/1980) ska 15 § i denna lag iakttas.

7 kap.

Skydd av naturtyper

64 §

Hotade naturtyper

Genom förordning av statsrådet får det föreskrivas att en naturtyp som enligt den nationella hotbedömningen av naturtyper i Finland är utsatt för minst en hög risk för att försvinna från naturen ska fastställas vara en hotad naturtyp. Risken för försvinnande bedöms utifrån bästa tillgängliga information på basis av naturtypens minskning i kvantitet, utbrednings- eller förekomstområdets obetydliga storlek, försämringen av den oorganiska miljöns kvalitet, störningar i organismsamhällets processer eller samspel eller en kvantitativ analys av risken för försvinnande.

Miljöministeriet ska alltid på basis av den nationella hotbedömningen av naturtyper i Finland utarbeta ett förslag till ändring av den i 1 mom. avsedda förordningen inom två år från det att bedömningen blivit färdig.

Närmare bestämmelser om grunderna för fastställande av de naturtyper som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

65 §

Beaktande av hotade naturtyper

RP 76/2022 rd

Myndigheterna ska beakta hotade naturtyper i sitt beslutsfattande med iakttagande av de särskilda bestämmelser om tryggande av naturvärden som finns i annan lagstiftning.

66 §

Skyddade naturtyper

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan besluta att skydda en sådan förekomst av följande naturtyper (*skyddad naturtyp*) i naturtillstånd eller i ett därmed jämförbart tillstånd som är viktig för bevarandet av den skyddade naturtypen:

- 1) sandstränder,
- 2) ädellövskogar,
- 3) hasselskogar,
- 4) klibbalsskogar,
- 5) havsstrandängar,
- 6) lövängar,
- 7) torrängar,
- 8) trädbevuxna kustdyner,
- 9) svämskogar i inlandet,
- 10) solexponerade sluttningar i åsskogar,
- 11) ålgräsbottnar,
- 12) skyddade kransalgsbottnar,
- 13) kalkhällar.

I skyddsbeslutet ska gränserna för förekomsten av den skyddade naturtypen fastställas. Förekomsten av en skyddad naturtyp får inte förstöras eller försämrans. Förbudet träder i kraft när beslutet har delgetts områdets ägare och innehavare.

Ett beslut som avses i 2 mom. är i kraft trots besvär, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat. En anteckning om beslutet ska göras i fastighetsregistret.

Om en sådan förekomst av en skyddad naturtyp som fastställts genom ett beslut enligt 2 mom. har förlorat sin betydelse för uppnåendet eller bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus för naturtypen, kan närings-, trafik- och miljöcentralen upphäva skyddet av förekomsten.

Närmare bestämmelser om grunderna för fastställande av de naturtyper som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

67 §

Förbud mot att försämra strikt skyddade naturtyper

Följande sällsynta och hotade naturtyper får inte förstöras eller försämrans:

1) serpentenberg och block- och grusfält inom serpentinbergsområden, som är förekomster av berg, block eller grus bestående av serpentinit eller någon annan ultrabasisk eller basisk stenart, och där det förekommer serpentinväxtarter, samt

2) öppna kustdyner, som är sådana dyner längs Östersjökusten eller i Östersjöns skärgård som bildats av sand till följd av vinderosion och sanddrift, och våtmarker eller säsongsvåtmarker i dynernas sänkor, och där det förekommer arter som är karakteristiska för sanddyner.

Närmare bestämmelser om grunderna för fastställande av de naturtyper som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

68 §

Undantag från förbudet mot att förstöra eller försämra naturtyper

RP 76/2022 rd

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan i enskilda fall bevilja undantag från förbudet enligt 66 § 2 mom. eller 67 § 1 mom., om detta inte avsevärt äventyrar syftet med att naturtypen i fråga skyddats eller om skyddet av naturtypen står i vägen för ett projekt eller en plan av ytterst viktigt allmänt intresse och det inte finns något tekniskt och ekonomiskt genomförbart alternativ till projektet eller planen.

Ett tillstånd enligt 1 mom. meddelas för viss tid och det får gälla högst tio år åt gången.

Ett tillstånd enligt 1 mom. kan förenas med villkor som sökanden ska iaktta för att undvika eller begränsa verksamhetens skadliga inverkan på skyddsvärdena. Villkoren kan innehålla begränsningar som gäller en viss tid eller ett visst område eller andra förpliktelser.

Om ett projekt eller en åtgärd som det beviljats tillstånd för övergår till någon annan, ska överföring av tillståndet sökas hos närings-, trafik- och miljöcentralen. Den som beviljats tillstånd svarar för alla skyldigheter enligt tillståndsbeslutet till dess att någon annan har godkänts i dennes ställe.

69 §

Vård av hotade naturtyper

För istandsättning och vård av hotade naturtyper som avses i detta kapitel, med undantag för de särskilt viktiga livsmiljöer som nämns i 10 § i skogslagen, kan det beviljas stöd och understöd i enlighet med 4 kap.

Närings-, trafik- och miljöcentralen och Forststyrelsen kan dessutom med markägarens samtycke vidta behövliga vård- och istandsättningsåtgärder i en strikt skyddad naturtyp och i en skyddad naturtyp efter det att närings-, trafik- och miljöcentralen har fattat ett i 66 § avsett beslut.

8 kap.

Artskydd

70 §

Arter som omfattas av kapitlets tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på vilda djur- och växtarter som förekommer inom sitt naturliga utbredningsområde i Finland och i Finlands ekonomiska zon, med undantag för det vilt och de icke fredade djur som nämns i 5 § i jaktlagen samt fisk- och kräftarter. Med avvikelse från detta tillämpas bestämmelserna i 80, 81 och 85 § dock också på björn, lodjur och utter samt varg i andra områden än i renskötselområdet.

Vad som i detta kapitel föreskrivs om arter tillämpas också på underarter, raser, stammar och former.

Vad som i detta kapitel föreskrivs om växter och växtarter tillämpas också på svampar och svamparter.

71 §

Fridlysning av djur- och växtarter

De däggdjur, fåglar, kräldjur och groddjur som omfattas av tillämpningsområdet för detta kapitel är fridlysta.

RP 76/2022 rd

Om fortlevnaden av en ryggradslös djurart eller en växtart blir hotad, eller om fridlysning av någon annan anledning visar sig behövlig, får det genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om att en sådan art är fridlyst i hela landet eller i en viss del av landet.

72 §

Fridlysning av djurarter

I fråga om fridlysta djurarter är det förbjudet att

- 1) avsiktligt döda eller fånga individer,
- 2) ta bon samt ägg och individer i andra utvecklingsstadier eller att flytta dem till en annan plats eller på annat sätt avsiktligt skada dem,
- 3) avsiktligt störa individer, i synnerhet under förökningstiden, på viktiga rastplatser under flyttningen eller på platser som annars är viktiga under deras livscykel.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. får en huggorm som finns på ett gårdsområde eller som annars utgör en fara för människor eller husdjur vid behov fångas och flyttas eller, om detta inte är möjligt, dödas.

Utanför förökningstiden är det förbjudet att skada ett bo som avses i 1 mom. 2 punkten endast om det är fråga om ett av djuret byggt bo som djuret använder upprepade gånger. De djurarter som avses i detta moment anges genom förordning av statsrådet.

Det är förbjudet att fånga ryggradslösa djur med fångstmetoder som i naturvårdshänseende är skadliga. Närmare bestämmelser om förbjudna fångstmetoder utfärdas genom förordning av statsrådet.

73 §

Fridlysta djur som påträffas i hjälplöst tillstånd

Med avvikelse från 72 § ska djurskyddslagen (247/1996) tillämpas när det gäller hjälp till ett fridlyst djur som påträffats som sjukt, skadat eller annars i hjälplöst tillstånd.

74 §

Fridlysta djur som påträffas döda

Ett fridlyst djur som påträffas dött får inte tas om hand. Djuret får dock sändas till ett statligt forskningsinstitut för undersökning i syfte att fastställa dödsorsaken och smittsamma djursjukdomar.

Om ett djur som avses i 1 mom. efter lämplig behandling har vetenskapligt värde eller undervisningsvärde, får det tas om hand och utan obefogat dröjsmål överlämnas till Naturhistoriska centralmuseet, något annat naturvetenskapligt museum eller motsvarande institut eller en högskola, som ska ansöka om närings-, trafik- och miljöcentralens tillstånd enligt 91 § för att inneha djuret.

75 §

Skydd av stora rovfåglars boträd

Boträd för kungsörn, havsörn, större skrikörn, mindre skrikörn eller fiskgjuse, där boet används upprepade gånger och är klart synligt, är fridlysta.

RP 76/2022 rd

Uppgifter om platser för de boträd som avses i 1 mom. ska registreras i det datasystem för naturvärden som avses i 13 kap.

76 §

Fridlysning av växtarter

Fridlysta växter, delar av dem eller deras frön får inte plockas, samlas, klippas av, tas med roten eller förstöras.

77 §

Hotade arter

Genom förordning av statsrådet får det föreskrivas att en sådan vild art som enligt den nationella hotbedömningen av arter som förekommer i Finland är utsatt för minst en hög risk för att försvinna från naturen ska fastställas vara en hotad art. Risken för försvinnande bedöms utifrån bästa tillgängliga information om storlek, förändringar, splittring och fortgående tillbakagång när det gäller artens population eller utbrednings- och förekomstområde eller utifrån en kvantitativ analys av risken för försvinnande.

Miljöministeriet ska alltid på basis av den nationella hotbedömningen av arter som förekommer i Finland utarbeta ett förslag till ändring av den i 1 mom. avsedda förordningen inom två år från det att bedömningen blivit färdig.

78 §

Beaktande av hotade arter

Myndigheterna ska beakta hotade arter i sitt beslutsfattande med iakttagande av de särskilda bestämmelser om tryggnad av naturvärden som finns i annan lagstiftning.

79 §

Skydd av förekomstplatser för arter som kräver särskilt skydd

Genom förordning av statsrådet får det föreskrivas att en sådan hotad art som avses i 77 § och som är utsatt för minst en mycket hög risk för att försvinna från naturen ska fastställas vara en art som kräver särskilt skydd. Det får också föreskrivas att en sådan hotad art som har mycket få förekomstplatser vars bevarande är hotat ska fastställas vara en art som kräver särskilt skydd.

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan besluta att skydda en förekomstplats som är viktig för fortlevnaden av en art som kräver särskilt skydd. I skyddsbeslutet ska gränserna för förekomstplatsen fastställas. Förekomstplatsen får inte förstöras eller försämrats. Förbudet träder i kraft när beslutet har delgetts områdets ägare och innehavare.

Om det inte går att på förhand på ett tillförlitligt sätt bedöma om förekomstplatsen för en djurart som kräver särskilt skydd kommer att vara bestående, kan ett beslut enligt 2 mom. fattas för högst tio år.

Om den förekomstplats som avses i 2 mom. har förlorat sin betydelse för uppnåendet eller bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten, kan närings-, trafik- och miljöcentralen upphäva skyddet av förekomstplatsen.

80 §

Skydd av föröknings- och rastplatser för arter som kräver strikt skydd inom Europeiska unionen

De djurarter som nämns i bilaga IV a till habitatdirektivet och de växtarter som nämns i bilaga IV b till det direktivet är arter som kräver strikt skydd. Bestämmelser om de i Finland förekommande arter som kräver strikt skydd utfärdas genom förordning av statsrådet.

Föröknings- eller rastplatser för individer av djurarter som kräver strikt skydd får inte förstöras eller försämrats.

81 §

Skydd av förekomstplatser för arter av unionsintresse

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan besluta att skydda en förekomstplats som är av betydelse för uppnående eller bibehållande av en gynnsam bevarandestatus för en art som avses i artikel 4.2 i fågeldirektivet, en art som nämns i bilaga I till det direktivet eller en art som nämns i bilaga II till habitatdirektivet.

I skyddsbeslutet ska gränserna för förekomstplatsen fastställas. Förekomstplatsen får inte förstöras eller försämrats. Förbudet träder i kraft när beslutet har delgetts områdets ägare och innehavare.

82 §

Vård av hotade arters livsmiljöer

För istandsättning och vård av i detta kapitel avsedda hotade arters livsmiljöer kan det beviljas stöd och understöd i enlighet med 4 kap.

Närings-, trafik- och miljöcentralen och Forststyrelsen kan med markägarens samtycke vidta behövliga vård- och istandsättningsåtgärder på en i 80 § avsedd föröknings- eller rastplats, på en i 79 § avsedd förekomstplats för en art som kräver särskilt skydd och på en i 81 § avsedd förekomstplats för en art av unionsintresse, efter det att ett beslut om skydd av förekomstplatsen har fattats.

83 §

Skydd av nya arter som påträffas

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan besluta att skydda förekomstplatsen för en för Finland ny art som upptäckts eller för en för vetenskapen tidigare okänd art, om det är nödvändigt för att undersöka och bevara arten.

I skyddsbeslutet ska gränserna för förekomstplatsen fastställas. Förekomstplatsen får inte förstöras eller försämrats. Förbudet träder i kraft när beslutet har delgetts områdets ägare och innehavare. Förbudet är i kraft i högst tio år.

Ett beslut som avses i 2 mom. är i kraft trots besvär, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat. En anteckning om beslutet ska göras i fastighetsregistret.

84 §

Allmänt undantag från vissa fridlysningsbestämmelser

RP 76/2022 rd

Med avvikelse från 72 och 76 § får ett område användas för jord- och skogsbruk eller byggnadsverksamhet, och byggnader och anordningar användas i enlighet med deras ändamål. Då ska skador på eller störande av fridlysta djur och växter dock undvikas, om detta är möjligt utan avsevärda merkostnader.

Det undantag som avses i 1 mom. gäller inte fågelarter eller i 80 § avsedda arter som kräver strikt skydd.

85 §

Undantag från bestämmelserna om artskydd

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan bevilja tillstånd till undantag från bestämmelserna i 72, 75, 76, 79, 80 och 81 §, om detta inte försvårar bibehållandet eller uppnåendet av en gynnsam bevarandestatus för arten.

I fråga om fågelarter är en förutsättning för undantag utöver vad som anges i 1 mom. att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget behövs

- 1) för att skydda djur eller växter,
- 2) för att trygga folkhälsan, flygsäkerheten eller den allmänna säkerheten i övrigt,
- 3) för att förhindra allvarlig skada på gröda, husdjur, skog, fiskerinäring eller vatten,
- 4) för forsknings- och utbildningsändamål, för återinplantering eller återinförsel eller för den uppfödning som krävs för detta.

I fråga om de i 80 § avsedda arter som kräver strikt skydd är en förutsättning för undantag utöver vad som anges i 1 mom. att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget behövs

- 1) för att skydda vilda djur och växter eller bevara naturtyper,
- 2) för att undvika särskilt stor skada på gröda, boskapsskötsel, skog, fiskerinäring, vatten eller annan egendom,
- 3) av hänsyn till folkhälsan eller allmän säkerhet, eller av andra tvingande orsaker av ytterst viktigt allmänt intresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och mycket betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön,
- 4) för forsknings- och utbildningsändamål som gäller dessa arter, för återinplantering eller återinförsel av arterna eller för den uppfödning som krävs för detta, inbegripet artificiell förökning av växter.

Tillståndet beviljas för viss tid och kan gälla högst tio år åt gången.

Tillståndsbeslutet kan förenas med villkor som sökanden ska iakttä för att undvika eller begränsa verksamhetens skadliga inverkan på skyddsvärdena. Villkoren kan innehålla begränsningar som gäller en viss tid eller ett visst område eller andra förpliktelser.

Om ett projekt eller en åtgärd som det beviljats tillstånd för övergår till någon annan, ska överföring av tillståndet sökas hos närings-, trafik- och miljöcentralen. Den som beviljats tillstånd svarar för alla skyldigheter enligt tillståndsbeslutet till dess att någon annan har godkänts i dennes ställe.

86 §

Regionalt undantag från bestämmelserna om artskydd

I 85 § 1 och 2 mom. avsett tillstånd till undantag från förbudet mot att störa en fridlyst fågelart kan beviljas för en eller flera kommuners område, om det på grund av att arten är talrik är sannolikt att individerna av arten orsakar särskilt stor skada som på ett oförutsägbart sätt drabbar gröda, fiskodling eller yrkesfiske. En förutsättning för beslutet är att det kan anvisas tillräckligt med områden för födoinslag, vila eller motsvarande behov som arten har under flyttningstiden.

87 §

Assisterad spridning av arter som kräver särskilt skydd

Med avvikelse från 85 § kan närings-, trafik- och miljöcentralen bevilja ett i 85 § avsett tillstånd för att flytta individer eller delar av individer av arter som kräver särskilt skydd till en plats utanför artens naturliga utbredningsområde endast om det är nödvändigt för bevarande av arten eller för uppnående av en gynnsam bevarandestatus för den samt för dess anpassning till klimatförändringen.

Ett beslut som avses i 1 mom. kan i fråga om något annat område än ett statsägt område fattas endast med markägarens samtycke. En förutsättning för beslutet är att markägaren och närings-, trafik- och miljöcentralen har kommit överens om detaljerna för genomförandet av åtgärderna.

9 kap.

Innehav, handel, import och export av individer av arter

88 §

Kapitlets tillämpningsområde

Detta kapitel tillämpas på innehav, handel, import, export och transitering av individer av de arter som omfattas av tillämpningsområdet för 8 kap., de fågelarter som förekommer naturligt i vilt tillstånd i Europeiska unionens medlemsländer och de i bilaga IV till habitatdirektivet angivna arter som kräver strikt skydd inom Europeiska unionen samt de arter som avses i CITES-förordningen.

89 §

Innehav, handel och kommersiell användning av arter

Individer av fridlysta djur- eller växtarter får inte innehas, transporteras, säljas eller bytas eller bjudas ut till försäljning eller byte. Detsamma gäller för individer av de djurarter som kräver strikt skydd inom Europeiska unionen och individer av de fågelarter som förekommer naturligt i vilt tillstånd inom medlemsstaternas europeiska territorium, med undantag för sådant vilt och de icke fredade djur som avses i 5 § i jaktlagen samt de arter som anges i bilaga III till fågeldirektivet.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om individer gäller också delar, derivat och ägg av individer av arten. Dessutom finns det i CITES-förordningen bestämmelser om att köpa, sälja, erbjuda sig att köpa, saluföra, inneha och transportera för försäljning, förvärva för kommersiella ändamål eller för detta ändamål förevisa för allmänheten samt använda i vinstsyfte individer av sådana djur- och växtarter som avses i den förordningen, samt delar och derivat av dem, samt om förflyttning av levande individer av sådana arter.

90 §

Import och export av arter

Individer av fridlysta djur- eller växtarter samt delar eller derivat av dessa får inte importeras eller exporteras.

Levande hökfåglar, ugglor och falkar får inte importeras.

RP 76/2022 rd

Dessutom finns det i CITES-förordningen bestämmelser om import från länder utanför Europeiska unionen, export och återexport till länder utanför Europeiska unionen och transitering av individer av de i den förordningen avsedda djur- och växtarterna samt delar och derivat av dessa.

Individer av de på grund av internationell handel globalt hotade arter som nämns i bilaga A till CITES-förordningen eller av de i bilaga B till den förordningen nämnda arterna afrikansk elefant, argalifår, sydlig trubbnoshörning, isbjörn, lejon och flodhäst, eller delar av dem, får inte importeras som jakttroféer.

91 §

Undantag från förbudet mot innehav, handel, import och export av arter

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan bevilja undantag från de förbud som anges i 89 och 90 § för forsknings- och skyddsändamål eller utbildningsändamål som gäller en art.

Vad som föreskrivs i 90 § 1 mom. gäller inte det utbyte av vetenskapliga samlingar som bedrivs av Naturhistoriska centralmuseet eller av universiteten.

92 §

Nationell verkställighet av CITES-förordningen

Finlands miljöcentral utfärdar de tillstånd och intyg som avses i CITES-förordningen.

De djur och växter, samt delar och derivat av dem, som nämns i CITES-förordningen och som från länder utanför Europeiska unionen importeras till Finland, från Finland exporteras till de ovan avsedda länderna eller transiteras genom Europeiska unionen ska importeras, exporteras och transiteras via följande gränskontrollstationer:

- 1) Helsingfors hamn,
- 2) Helsingfors-Vanda flygplats,
- 3) Åbo hamn,
- 4) Åbo flygplats,
- 5) Niirala,
- 6) Vaalimaa,
- 7) Raja-Jooseppi,
- 8) Kilpisjärvi.

Tullmyndigheterna ska vid behov sörja för att individer och delar eller derivat av dem transporterats till en i 2 mom. avsedd gränskontrollstation under tullövervakning.

10 kap.

Skydd och vård av landskapet samt naturminnesmärken

93 §

Landskapsvårdsområden

Nationella eller regionala landskapsvårdsområden kan inrättas för att skydda och vårda natur- eller kulturlandskapets skönhet, dess historiska särdrag eller andra med landskapet sammanhängande särskilda värden.

94 §

Inrättande av landskapsvårdsområden

RP 76/2022 rd

Beslut om inrättandet av och syftet med ett nationellt landskapsvårdsområde fattas av miljöministeriet på framställning av landskapsförbundet eller närings-, trafik- och miljöcentralen.

Beslut om inrättandet av och syftet med ett regionalt landskapsvårdsområde fattas av närings-, trafik- och miljöcentralen på framställning av en registrerad lokal eller regional förening, kommunen eller landskapsförbundet.

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan göra upp en skötsel- och nyttjandeplan för ett landskapsvårdsområde. Miljöministeriets utlåtande ska i beredningsfasen begäras om skötsel- och nyttjandeplanen för ett nationellt landskapsvårdsområde.

Uppgörandet av en skötsel- och nyttjandeplan ska ordnas i växelverkan med ägarna till de områden som hör till landskapsvårdsområdet och med andra centrala lokala aktörer. Inom samernas hembygdsområde ska en skötsel- och nyttjandeplan göras upp i växelverkan med berörda samiska samhällen och i samarbete med Sametinget så att samernas traditionella kunskap utgör en del av planeringsmaterialet.

Ett beslut om godkännande av en skötsel- och nyttjandeplan får inte överklagas genom besvär.

Närmare bestämmelser om det förfarande för växelverkan som ska iakttas vid inrättande av landskapsvårdsområden och vid uppgörande av skötsel- och nyttjandeplaner får utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

95 §

Bestämmelser om landskapsvårdsområden

I ett beslut om att inrätta ett landskapsvårdsområde kan det tas in bestämmelser och rekommendationer som behövs för att skydda väsentliga drag i landskapet. Bestämmelserna får dock inte medföra betydande olägenheter för fastighetsägaren.

Bestämmelserna om ett landskapsvårdsområde får inte överträdas.

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan bevilja tillstånd till undantag från de bestämmelser som meddelats för ett landskapsvårdsområde.

De i 1 mom. avsedda bestämmelser om ett landskapsvårdsområde som hör till tillämpningsområdet för markanvändnings- och bygglagen tillämpas inte på ett område för vilket det finns en gällande detaljplan eller generalplan med rättsverkningar.

96 §

Avveckling av ett landskapsvårdsområde

Ett landskapsvårdsområde kan avvecklas eller dess skyddsbestämmelser lindras, om områdets landskapsvärden har minskat väsentligt eller om skyddet står i vägen för ett projekt eller en plan av viktigt allmänt intresse.

Miljöministeriet kan avveckla ett nationellt landskapsvårdsområde eller ändra beslutet om området. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan på framställning av kommunen eller landskapsförbundet avveckla ett regionalt landskapsvårdsområde eller ändra beslutet om området.

97 §

Naturminnesmärken

Ett träd, en dunge, ett flyttblock eller en annan motsvarande naturformation som på grund av sin skönhet, sällsynthet, betydelse i landskapet, sitt vetenskapliga värde eller av någon annan motsvarande anledning kräver särskilt skydd kan fridlysas som naturminnesmärke.

Beslut om fridlysning av ett naturminnesmärke i ett område som tillhör staten fattas av den myndighet som förvaltar området. Ett naturminnesmärke ska märkas ut klart och tydligt.

RP 76/2022 rd

Beslut om fridlysning av ett naturminnesmärke i ett privatägt område fattas av kommunen på ansökan av områdets ägare eller med ägarens samtycke. Kommunen ska se till att ett naturminnesmärke i ett privatägt område märks ut klart och tydligt.

Ett fridlyst naturminnesmärke får inte skadas eller förstöras.

98 §

Upphävande av fridlysningen av ett naturminnesmärke

I fråga om ett naturminnesmärke som finns på ett område som tillhör staten kan den myndighet som förvaltar området helt eller delvis upphäva fridlysningen av naturminnesmärket, om det inte längre finns grund för fridlysningen eller om fridlysningen står i vägen för ett projekt eller en plan av betydande allmänt intresse.

I fråga om ett naturminnesmärke som finns på ett privatägt område kan kommunen på ansökan av ägaren eller på framställning av närings-, trafik- och miljöcentralen helt eller delvis upphäva fridlysningen av naturminnesmärket, om det inte längre finns grund för fridlysningen eller om fridlysningen står i vägen för ett projekt eller en plan av betydande allmänt intresse.

Beträffande en ansökan som görs av ägaren till ett privatägt område ska det inhämtas ett utlåtande av närings-, trafik- och miljöcentralen.

99 §

Förbudsskyltar

Inom ett mark- eller vattenområde får det inte sättas upp en skylt med förbud mot att färdas eller stiga i land i området eller som annars begränsar allemansrätten och för vars uppsättande det inte finns någon laglig grund.

11 kap.

Frivillig ekologisk kompensation

100 §

Kompensation för försämring

En aktör som i sin verksamhet försämrar naturvärden (*den som orsakar en försämring*) kan kompensera den försämring som verksamheten orsakar en naturtyp eller en arts livsmiljö genom naturvärden som producerats med de kompensationsåtgärder som nämns i 101 § eller, om de förutsättningar som nämns i 102 § uppfylls, kompensera försämringen genom skyddskompensation.

Kompensationen kan antingen motsvara eller överstiga försämringen.

101 §

Kompensationsåtgärder

Med *kompensationsåtgärder* avses åtgärder genom vilka en försämring av en naturtyp eller av en arts livsmiljö ska gottgöras minst fullt ut.

Kompensationsåtgärder är åtgärder som inte följer av någon skyldighet enligt lagstiftning eller andra förpliktelser, och genom vilka

RP 76/2022 rd

- 1) ett område vars naturvärden eller tillstånd har försämrats återställs i riktning mot naturtillstånd eller det tillstånd som eftersträvas med tanke på den biologiska mångfalden,
- 2) arealen för naturtypen eller artens livsmiljö ökas, eller
- 3) den ekologiska kvaliteten på naturtypen eller artens livsmiljö förbättras.

102 §

Skyddskompensation

Med *skyddskompensation* avses permanent skydd av en förekomst som med avseende på naturtillståndet är representativ för en hotad naturtyp för att

- 1) bevara eller förbättra naturtillståndet eller det tillstånd som eftersträvas med tanke på den biologiska mångfalden genom att förhindra verksamhet som försämrar naturtillståndet, och
- 2) uppnå ett bättre ekologiskt resultat än de kompensationsåtgärder som avses i 101 §.

103 §

Kriterier för kompensation

Kompensationsåtgärderna ska vidtas

- 1) inom samma eller angränsande delområde inom skogsvegetationszonen, inom samma havsområde och inom samma typ av vattenförekomst eller vattennatur inom samma eller angränsande huvudvattendrag där försämringen orsakas, och

- 2) inom det samiska samhälles område där försämringen sker.

En försämring av en hotad naturtyp eller av en hotad arts livsmiljö ska kompenseras genom åtgärder som riktar sig till samma arts livsmiljö eller samma naturtyp. Om försämringen på naturvetenskapliga grunder inte kan kompenseras genom åtgärder som riktas till samma naturvärde, ska försämringen kompenseras genom åtgärder som riktas till ett motsvarande naturvärde som är lika hotat som eller mer hotat än det naturvärde som försämras.

Närmare bestämmelser om kompensationsåtgärders regionala motsvarighet och motsvarighet i fråga om naturvärdena får utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

104 §

Tidpunkt för genomförande av kompensation

Innan åtgärder som medför en försämring inleds ska det vidtas åtgärder genom vilka det skapas förutsättningar för att uppnå det tillstånd som eftersträvas (*grundläggande åtgärder*). Vid behov ska det vidtas upprepade vårdåtgärder som förutsätts för att uppnå det tillstånd som eftersträvas.

Skyddskompensation ska alltid genomföras före försämringen.

105 §

Produktion av naturvärden

En markägare kan genom kompensationsåtgärder producera naturvärden för användning som ekologisk kompensation.

En kompensationsplan ska utarbetas om produktionen av naturvärden och planen ska innehålla

- 1) uppgifter om det område som används för kompensationen (*kompensationsområde*), dess naturvärden och deras tillstånd före kompensationsåtgärderna,

RP 76/2022 rd

- 2) uppgifter om de naturvärden som ska förbättras, det tillstånd som eftersträvas samt om de kompensationsåtgärder genom vilka förbättringen av naturvärdena genomförs,
- 3) tidsplanen för genomförandet av kompensationsåtgärderna,
- 4) uppgifter om uppföljningen av genomförandet av kompensationsåtgärderna,
- 5) en bedömning av riskerna med att genomföra kompensationsåtgärderna och en plan för beredskapen för dem samt alternativa sätt att genomföra åtgärderna,
- 6) uppgifter om den som i praktiken genomför de grundläggande åtgärderna och om dennes kompetens för uppgiften.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ger på ansökan av markägaren ett utlåtande om kompensationsplanen. Utlåtandet ska sändas för kännedom till den kommun där det område som avses i planen finns.

Efter att de grundläggande åtgärderna enligt kompensationsplanen har genomförts ger närings-, trafik- och miljöcentralen på ansökan av markägaren ett utlåtande om kvaliteten på och kvantiteten av de naturvärden som produceras genom åtgärderna.

Närings-, trafik- och miljöcentralen för på ansökan av markägaren in uppgifter om kvaliteten på och kvantiteten av de naturvärden som produceras genom åtgärderna i ett register som hör till datasystemet för naturvärden.

På de naturvärden som producerats i kompensationsområdet tillämpas inte bestämmelserna i 66 och 79 § utan markägarens samtycke.

Närmare bestämmelser om kompensationsplanens innehåll får utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

106 §

Beslut om huruvida kompensationen ersätter försämringen

Den som orsakar en försämring kan ansöka om att närings-, trafik- och miljöcentralen ska besluta om huruvida kompensationen ersätter försämringen. Ansökan ska innehålla

- 1) uppgifter om det område som försämras, dess naturvärden och deras tillstånd före försämringen samt en uppskattning av den försämring som orsakas av naturvärdena,
- 2) uppgifter om det naturvärde som producerats i enlighet med 105 § eller den skyddskompensation som avses i 102 § genom vilken försämringen av en naturtyp eller en arts livsmiljö kompenseras.

Om den kompensation som sökanden föreslår uppfyller förutsättningarna enligt 101–103 § ska närings-, trafik- och miljöcentralen godkänna ansökan. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska i beslutet förbjuda att naturvärdena i ett kompensationsområde förstörs eller försämras och fastställa gränserna för kompensationsområdet. Förbudet träder i kraft när beslutet har delgetts områdets ägare och innehavare.

Ett beslut som avses i 2 mom. är i kraft trots besvär, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat. En anteckning om beslutet ska göras i fastighetsregistret.

Närings-, trafik- och miljöcentralen för in uppgifter om kompensationen i ett register som hör till datasystemet för naturvärden.

107 §

Undantag från skyddet av ett kompensationsområde

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan bevilja undantag från förbudet i 106 § 2 mom., om förbudet står i vägen för ett projekt eller en plan av ytterst viktigt allmänt intresse och det inte finns något tekniskt och ekonomiskt genomförbart alternativ till projektet eller planen.

RP 76/2022 rd

I beslutet ska den som orsakar försämringen åläggas att vidta kompensationsåtgärder, genom vilka naturvärdena i kompensationsområdet och de naturvärden som eftersträvas genom kompensationsåtgärderna ska kompenseras.

108 §

Tillgång till uppgifter om kompensation

Var och en har rätt att ur det register som hör till datasystemet för naturvärden få uppgifter om de naturvärden som producerats och om hur de används som förhandskompensation.

109 §

Kostnadsansvar

Den som orsakar en försämring och den som producerar naturvärden svarar för

- 1) kostnaderna för planering och genomförande av kompensationsåtgärder,
- 2) myndighetens kostnader för godkännande av kompensationsplanen och registeranteckningar.

Den som orsakar en försämring svarar dessutom för de kostnader som orsakas av

- 1) bedömningen av försämringen,
- 2) tillsynen över genomförandet av kompensationsåtgärderna,
- 3) uppföljningen av kompensationsåtgärdernas effekter.

12 kap.

Förvärv av områden för naturskyddsändamål samt ersättningar

110 §

Förvärv av områden till staten

Staten kan förvärva områden för genomförandet av skyddet enligt de program som avses i 14 och 15 § och nätverket Natura 2000 eller för kompletterande av det befintliga nätverket av naturskyddsområden eller annars för naturskyddsändamål.

Närings-, trafik- och miljöcentralen och Forststyrelsen sköter uppgifter i anknytning till förvärv av områden för naturskyddsändamål. Närmare bestämmelser om uppgifterna i anknytning till förvärv av områden utfärdas genom förordning av statsrådet.

111 §

Genomförande av naturskyddsprogram

Miljöministeriet ska utan dröjsmål börja genomföra ett i 15 § avsett naturskyddsprogram, när statsrådets godkännandebeslut har vunnit laga kraft. När ordningsföljden för genomförandet övervägs ska, utöver vad som föreskrivs i 110 § 2 mom., betydelsen av de värden som ska skyddas och de faktorer som hotar dem beaktas så långt som möjligt.

Det sätt på vilket skyddet genomförs ska anpassas till syftet med skyddet och skyddet ska i första hand genomföras på frivillig väg.

Miljöministeriet kan besluta att till vissa delar avstå från att genomföra ett naturskyddsprogram, om områdets naturvärden har minskat väsentligt, om detta inte påtagligt äventyrar syftet

RP 76/2022 rd

med skyddet eller om programmet står i vägen för ett projekt som är nödvändigt med tanke på ett viktigt allmänt intresse.

112 §

Ägarens rätt att kräva inlösen

När fyra år har förflutit från ett beslut att godkänna ett naturskyddsprogram och beslutet har vunnit laga kraft har ägaren till ett område som ingår i naturskyddsprogrammet rätt att kräva att området inlöses, om programmet inte har genomförts i detta område eller det inte har överenskommit om genomförandet. Ägaren till ett område har samma rätt, om skyddet av området enligt statsrådets principbeslut om genomförande av nätverket Natura 2000 ska genomföras med stöd av denna lag och fyra år har förflutit från det att statsrådets principbeslut meddelades.

Inlösningen inleds genom en ansökan hos Lantmäteriverket om förordnande av inlösningsförrättning.

113 §

Statens ersättningsskyldighet

Staten är skyldig att ersätta fastighetsägaren eller innehavaren av en särskild rättighet för betydelsefull olägenhet till följd av

1) ett beslut som fattats med stöd av 66 § 2 mom., 79 § 2 och 3 mom., 81 § 2 mom. eller 83 § 2 mom.,

2) ett förbud enligt 67 § 1 mom., 75 § 1 mom. eller 80 § 2 mom.,

3) fridlysningsbestämmelserna för ett naturskyddsområde som inrättats med stöd av 47 § 2 mom.,

4) avslag på ett beslut enligt 38 § om förbud eller begränsning eller ansökan om tillstånd enligt 39 § i mom., om det inte annars finns något hinder för att bevilja tillstånd eller genomföra åtgärden.

Vid bedömningen av den betydelsefulla olägenhet som avses i 1 mom. ska de sammanlagda konsekvenserna av de förbud, beslut och fridlysningsbestämmelser som avses i det momentet beaktas.

I ett ärende som avses i 1 mom. 1 punkten är en förutsättning för ersättningsskyldighet att ägaren med stöd av 68 eller 85 § har ansökt om tillstånd att få avvika från förbudet och ansökan har avslagits.

Full ersättning ska betalas för olägenheten. Om det inte på förhand på ett tillförlitligt sätt går att bedöma om den betydelsefulla olägenhet ett förbud enligt 80 § 2 mom. orsakar kommer att vara bestående, ska ersättningen betalas för högst tio år. Efter detta ska ersättning betalas för bestående olägenhet, om det är sannolikt att föröknings- eller rastplatsen är permanent.

I fråga om ersättning för olägenhet som orsakas av att tillstånd enligt markanvändnings- och bygglagen eller marktäktslagen vägras gäller vad som föreskrivs särskilt. I 11 § i skogslagen finns det bestämmelser om hur den särskilda skyldighet enligt 10 § i den lagen som gäller användningen av skogarna ska göras skäligare.

114 §

Begränsningar av ersättningsskyldigheten

Den rätt till ersättning som avses i 113 § 1 mom. 4 punkten föreligger inte, om olägenheten

1) orsakas av att ett tillstånd enligt vattenlagen vägras,

2) orsakas av att ett tillstånd enligt miljöskyddslagen vägras,

RP 76/2022 rd

- 3) orsakas av att ett ärende som gäller malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd enligt gruvlagen (621/2011) avgörs,
- 4) orsakas av att ett inlösningsstillstånd enligt lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter vägras (603/1977), eller
- 5) orsakas staten, kommunen eller en samkommun.

115 §

Förfarandet i ersättningsärenden

Om en överenskommelse inte har kunnat nås om ersättning eller andra alternativa sätt att genomföra skyddet, kan en ansökan om förrättning för att bestämma de ersättningar som avses i 113 § 1 mom. lämnas in till Lantmäteriverket.

I en situation som avses i 113 § 3 mom. ska till ansökan fogas en utredning om det avslag på ansökan om tillstånd som avses i det nämnda momentet. Om det dock är uppenbart att det inte finns förutsättningar för beviljande av tillstånd, kan det förordnas om förrättning utan att utredningen läggs fram.

Bestämmelser om förfarandet och om bestämmandet av ersättning finns i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter. På ersättning för inskränkningar i rätten att nyttja ett område ska betalas ränta enligt 95 § 1 mom. i den lagen från den dag då områdets ägare hos Lantmäteriverket har ansökt om förordnande av ersättningsförrättning.

116 §

Statens inlösningsrätt

För att inrätta ett naturskyddsområde eller för att på något annat sätt genomföra det skydd som avses i denna lag har statsrådet rätt att besluta om att lösa in fast egendom och särskilda rättigheter till staten. Bestämmelser om inlösen finns i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter.

Ett ärende som gäller inlösningsstillstånd kan avgöras av miljöministeriet, om det är fråga om ett område som ingår i ett naturskyddsprogram som har vunnit laga kraft eller enligt ett lagakraftvunnet beslut av statsrådet hör till ett område som enligt denna lag avses ingå i nätverket Natura 2000. Miljöministeriet kan avgöra ett ärende som gäller inlösningsstillstånd även i det fall att det i det område som ansökan om inlösningsstillstånd gäller i liten utsträckning ingår område som inte omfattas av naturskyddsprogrammet eller nätverket Natura 2000. Vad som ovan i detta moment föreskrivs om område tillämpas också på en nyttjanderätt som gäller ett sådant område.

Innan en inlösningsärende som avses i 1 eller 2 mom. företas ska underhandlingar föras med markägaren, om detta är möjligt utan avsevärda svårigheter.

117 §

Periodisering av ersättningarna

Med avvikelse från 52 § i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter kan en ersättning som avses i 113 § om närings-, trafik- och miljöcentralen så kräver periodiseras så att den betalas ut i högst fyra årliga poster.

Närmare bestämmelser om periodisering av ersättningarna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

118 §

Vissa avgiftsfria beslut

Beslut om naturskyddsområden, landskapsvårdsområden och naturminnesmärken som har meddelats med stöd av denna lag samt beslut som har meddelats med stöd av 66 § 2 mom., 79 § 2 och 3 mom., 81 § 2 mom. och 83 § är avgiftsfria. Bestämmelser om avgifter för beslut finns till övriga delar i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

13 kap.

Informationshanteringen inom naturvården och information om beslut

119 §

Datasystemet för naturvården

Datasystemet för naturvården består av uppgifter om biologisk mångfald och de verksamheter som inverkar på den. Datasystemet används för hantering och behandling av uppgifter som hänför sig till tillämpningen och verkställigheten av denna lag, för naturskyddsplanering och för tillsynen enligt denna lag samt för uppföljning, bedömning och forskning som gäller den biologiska mångfalden.

Datasystemet för naturvården omfattar uppgifter som registreras eller har registrerats i miljöministeriets, närings-, trafik- och miljöcentralernas, Forststyrelsens, Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseets (*registerförare*) datasystem, register och ärendehanteringssystem. Bestämmelser om de uppgifter som ska registreras i datasystemet finns i 120 § samt i 18 kap. 1 och 2 § i vattenlagen.

Miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralen, Forststyrelsen, Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseet är alla personuppgiftsansvariga för datasystemet för naturvården i fråga om de uppgifter som de registrerar i systemet.

Miljöministeriet svarar för att utveckla datasystemet för naturvårdens innehåll och funktion i samarbete med registerförarna.

Närmare bestämmelser om de datasystem, register och ärendehanteringssystem som avses i 2 mom. samt om myndigheternas uppgifter i samband med förvaltningen av systemen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

120 §

Uppgifter som ska registreras i datasystemet för naturvården

Miljöministeriet ska i datasystemet för naturvården registrera

1) de beslut som ministeriet fattar med stöd av denna lag samt information om beslut av förvaltningsdomstolarna och högsta förvaltningsdomstolen i anslutning till dem,

2) de utlåtanden som avses i 57 § 2 mom., 61 § 1 mom. och 94 § 3 mom.,

3) de uppgifter och rapporter som hänför sig till ordnandet av uppföljningen av naturvården.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna ska i datasystemet registrera

1) de beslut som centralen fattar med stöd av denna lag samt information om beslut av förvaltningsdomstolarna och högsta förvaltningsdomstolen i anslutning till dem,

2) de utlåtanden och initiativ som avses i 35 § 2 mom. och 94 § samt de handlingar som gäller förvärv av områden enligt 110 §.

Forststyrelsen ska i datasystemet registrera

RP 76/2022 rd

1) de beslut som Forststyrelsen fattar med stöd av denna lag samt information om beslut av förvaltningsdomstolarna och högsta förvaltningsdomstolen i anslutning till dem,

2) utlåtanden enligt 35 § 2 mom. om Natura-bedömning, ansökningar enligt 60 § 1 mom. om införlivning av ett område i ett naturskyddsområde samt handlingar som gäller förvärv av områden enligt 110 §.

Miljöministeriet svarar dessutom för att de beslut av statsrådet som avses i 13, 14, 15, 33, 39 och 116 § och Europeiska kommissionens utlåtande enligt 39 § registreras i datasystemet för naturvården.

De myndigheter som följer upp den biologiska mångfaldens tillstånd samt Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseet ska i datasystemet registrera de uppgifter om uppföljningen av naturvården som avses i 18 §. Uppföljningsuppgifter får också registreras av andra aktörer som myndigheterna i fråga har godkänt.

Kommuner och landskapsförbund ska i den mån det är möjligt lämna närings-, trafik- och miljöcentralen de uppgifter som i samband med kommunal verksamhet uppkommer om den biologiska mångfalden och de verksamheter som inverkar på den för registrering i datasystemet för naturvården, om det inte är möjligt att registrera uppgifterna direkt i datasystemet.

121 §

Uppgifternas kvalitet

Registerförarna uppdaterar uppgifterna i datasystemet för naturvården i samband med att de fullgör sina lagstadgade skyldigheter. Dessutom kan uppgifterna uppdateras på basis av uppgifter som lämnats till registerförarna. Den som producerat uppgifterna svarar för uppgifternas riktighet.

Registerföraren svarar för att det i datasystemet registreras information som beskriver uppgifternas kvalitet vad gäller uppgiftskällan och tidpunkten för inhämtandet och registreringen av uppgifterna.

122 §

Utlämnande av och rätt att få uppgifter

De uppgifter som registreras i datasystemet för naturvården är sådan offentlig miljöinformation som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation och om upphävande av rådets direktiv 90/313/EEG, om inte något annat föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) eller i någon annan lag.

Registerförarna samt Finlands skogscentral, regionförvaltningsverken, kommunerna och landskapsförbunden, Finlands viltcentral och Säkerhets- och kemikalieverket har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt få de uppgifter ur datasystemet för naturvården som är nödvändiga för skötseln av de uppgifter som föreskrivits för dem.

123 §

Delgivning av och information om beslut

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska delge beslut som avses i 66, 79, 81, 83 och 106 § och Forststyrelsen beslut som avses i 60 § genom offentlig kungörelse enligt 62 a § i förvaltningslagen, och information om kungörelsen ska offentliggöras i kommunen i fråga i enlighet med 108 § i kommunallagen (410/2015). Besluten ska dessutom registreras i fastighetsdatasystemet.

Miljöministeriet ska delge förslag om områden enligt 33 § som ska ingå i nätverket Natura 2000 genom offentlig kungörelse enligt 62 a § i förvaltningslagen och information om kungörelsen ska dessutom offentliggöras i kommunen i fråga i enlighet med 108 § i kommunallagen.

Miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralen och Forststyrelsen ska offentliggöra de beslut som de har fattat med stöd av denna lag på sin webbplats. Beslut som offentliggörs på internet får trots 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet innehålla lägesuppgifter.

14 kap.

Tillsyn över naturvården, förvaltningstvång och straff

124 §

Ordnanande av tillsyn

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag, de bestämmelser och beslut som har utfärdats med stöd av den och Europeiska unionens bestämmelser.

Forststyrelsen utövar tillsyn över att denna lag följs i statliga naturskyddsområden.

Närmare bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralens åtgärder för att trygga tillsynen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

125 §

Rätt att få upplysningar och göra inspektioner

Den myndighet som utövar tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser och beslut som gäller naturvården eller en tjänsteman eller tjänsteinnehavare som myndigheten förordnat har rätt att för utförandet av sina uppgifter

- 1) trots sekretess få nödvändiga upplysningar av andra myndigheter och verksamhetsutövare,
- 2) röra sig på annans område och få tillträde till platser där verksamhet bedrivs,
- 3) göra inspektioner, utföra mätningar och vid behov ta prover,
- 4) övervaka verksamheten och dess konsekvenser för naturen och miljön.

Den tjänsteman eller tjänsteinnehavare som utför en inspektion har rätt att få kopior av de handlingar som ska granskas och utskrifter av registreringar i datasystem.

Bestämmelser om inspektioner finns dessutom i 39 § i förvaltningslagen.

126 §

Tillfälligt åtgärdsförbud

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan för högst två år förbjuda sådan användning av ett i 43 § 2 mom. avsett område som kan äventyra syftet med skyddet av området. Närings-, trafik- och miljöcentralens beslut ska iakttas trots ändringssökande, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat.

Om skyddet förfaller eller ett naturskyddsprogram med stöd av 111 § 3 mom. inte genomförs och områdets ägare har orsakats betydelsefull olägenhet av åtgärdsförbudet, har ägaren rätt att av staten få full ersättning för detta.

Vid bestämmandet av ersättning iakttas vad som föreskrivs i 115 §.

127 §

Åtgärdsförbud när en inlösning är anhängig

Om det med stöd av 116 § har beviljats tillstånd till inlösning av ett område eller av en särskild rättighet, får sådana åtgärder som kan äventyra inlösningens syfte inte vidtas i området. Detta förbud är i kraft från det att beslutet om det beviljade inlösningstillståndet har delgetts områdets ägare eller innehavare.

128 §

Tvångsmedel

Om någon underlåter att följa denna lag eller bestämmelser som utfärdats eller beslut som meddelats med stöd av denna lag, eller vidtar åtgärder som strider mot dessa, kan närings-, trafik- och miljöcentralen förbjuda den att fortsätta eller upprepa gärningen eller underlåtenheten och vid vite eller hot om avbrytande ålägga den att inom utsatt tid undanröja det rättsstridiga tillståndet eller avhjälpa underlåtenheten, eller förelägga den hot om att behövliga åtgärder vidtas på dennes bekostnad. Närings-, trafik- och miljöcentralens beslut ska iakttas trots ändringssökande, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat.

Vid förundersökning, åtalsprövning eller rättegång får man inte i syfte att ålägga en fysisk person straffrättsligt ansvar använda uppgifter som personen har lämnat för att fullgöra en sådan skyldighet att lämna uppgifter som föreskrivs i denna lag eller som ålagts med stöd av den, om uppgifterna har erhållits genom att personen förelagts vite för fullgörande av skyldigheten.

Bestämmelser om vite, hot om tvångsutförande och hot om avbrytande finns i viteslagen (1113/1990).

129 §

Förebyggande och avhjälpande av naturskador

Om en fysisk eller juridisk person som bedriver yrkesverksamhet eller som i praktiken beslutar om sådan verksamhet (*verksamhetsutövare*) uppsåtligen eller av oaktsamhet genom en åtgärd eller underlåtenhet som strider mot denna lag eller mot bestämmelser som utfärdats eller beslut som meddelats med stöd av den orsakar en naturskada som avses i 3 § 7 punkten eller ett överhängande hot för en sådan skada, ska verksamhetsutövaren utan dröjsmål underrätta närings-, trafik- och miljöcentralen om naturskadan eller det överhängande hotet för en sådan och vidta behövliga åtgärder för att förebygga negativa effekter eller begränsa dem så att de blir så små som möjligt.

Efter att ha fått kännedom om naturskadan eller det överhängande hotet för en sådan skada ska närings-, trafik- och miljöcentralen, utöver vad som föreskrivs i 128 §, ålägga den verksamhetsutövaren som orsakat olägenheten att vid behov vidta åtgärder för att förebygga negativa effekter eller begränsa dem så att de blir så små som möjligt, samt ålägga verksamhetsutövaren att vidta hjälpåtgärder enligt lagen om avhjälpande av vissa miljöskador (383/2009). På rätten att inleda ett ärende tillämpas 130 § 1 mom. i denna lag.

Betydelsen av de negativa effekter som avses i denna paragraf ska bedömas i förhållande till naturtypens eller artens bevarandestatus vid tidpunkten för skadan samt deras funktioner och naturliga förmåga till återbildning. Närmare bestämmelser om de faktorer som bestämmer de negativa effekternas betydelse utfärdas genom förordning av statsrådet.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas inte på sådana naturskador i fråga om vilka det finns bestämmelser om förebyggande och avhjälpande i miljöskyddslagen, vattenlagen eller gentekniklagen (377/1995).

130 §

Särskild rätt att inleda ärenden

En person som orsakats olägenhet har rätt att inleda ett ärende som avses i 128 § hos närings-, trafik- och miljöcentralen, om syftet med inledandet av ärendet är att förhindra att naturen förstörs eller att naturvärden försämras på ett sätt som inte är av ringa betydelse, eller att påbörja åtgärder för att avhjälpa en naturskada. Samma rätt har en registrerad sammanslutning som avses i 136 § 4 mom. inom sitt verksamhetsområde samt kommunen.

Ett ärende som omfattas av särskild rätt att inleda ärenden ska avgöras skyndsamt.

131 §

Åtgärder i samband med brottmål

De i 124 § nämnda myndigheter som utövar tillsyn över naturvärden ska anmäla gärningar eller underlåtenheter som avses i 132 och 133 § till polisen för inledande av förundersökning. Anmälan behöver dock inte göras, om gärningen eller underlåtenheten inte har inverkat väsentligt på de skyddade naturvärdena, den inte syftar till mer än ringa ekonomisk vinning och den även i övrigt med hänsyn till omständigheterna ska anses vara mycket ringa.

Närings-, trafik- och miljöcentralen är målsägande i brottmål.

132 §

Hänvisning till strafflagen

Bestämmelser om straff för miljöförstöring finns i 48 kap. 1–4 § i strafflagen (39/1889) och bestämmelser om straff för naturskyddsbrott i 5 och 5 a § i det kapitlet.

133 §

Naturskyddsförseelse

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet obehörigen

- 1) på ett område som hör till ett naturskyddsprogram vidtar en åtgärd i strid med 16 § 1 mom. som äventyrar syftet med skyddet av området,
- 2) avsevärt i strid med 34 § försämrar de naturvärden som ligger till grund för skyddet av ett område som hör till nätverket Natura 2000,
- 3) mer än obetydligt bryter mot de fridlysningsbestämmelser som meddelats för ett statligt eller privat naturskyddsområde eller mot ett förbud eller en begränsning som gäller rätten att färdas, slå läger eller stiga i land eller att hålla båt, fartyg eller annat fordon enligt vad som bestäms i ordningsstadgan med stöd av 56 § 2 mom. och 58 §,
- 4) förstör eller försämrar en genom ett avgränsningsbeslut fastställd förekomst av en skyddad naturtyp, en plats där en art som kräver särskilt skydd förekommer, en plats där en art av unionsintresse förekommer, en plats där en ny art som påträffats förekommer eller ett kompensationsområde i strid med 66 § 2 mom., 79 § 2 mom., 81 § 2 mom., 83 § 1 mom. eller 106 § 2 mom.,
- 5) tar en fridlyst djurarts bon, ägg eller individer i andra utvecklingsstadier eller flyttar dem till en annan plats i strid med 72 § 1 mom. 2 punkten,
- 6) förstör eller skadar en stor rovfågels boträd i strid med 75 § 1 mom.,
- 7) bryter mot bestämmelserna i 76 § om fridlysning av växtarter,

8) innehar individer, delar, derivat eller ägg av en fridlyst art som har tagits från naturen efter den 31 december 1996, i strid med 89 § 1 mom.,

9) säljer och byter eller bjuder ut till försäljning eller byte individer av fridlysta djur- eller växtarter eller delar, derivat eller ägg av dem i strid med 89 § 1 mom.,

10) köper, erbjuder sig att köpa, förvärvar för kommersiella ändamål, i kommersiellt syfte förevisar för allmänheten, använder i vinstsyfte, säljer, innehar för försäljning, saluför eller transporterar för försäljning individer av djur- eller växtarter som nämns i bilaga A eller B till CITES-förordningen eller delar eller derivat av dem i strid med artikel 8 i den förordningen eller förflyttar levande individer av arter som nämns i bilaga A till den förordningen i strid med artikel 9 i den förordningen,

11) importerar individer av fridlysta djur- eller växtarter eller delar eller derivat av dem, eller levande hökfåglar, ugglor eller falkar, i strid med 90 § 1 eller 2 mom.,

12) importerar individer av hotade arter eller delar av dem som jakttroféer i strid med 90 § 4 mom.,

13) exporterar individer av fridlysta djur- eller växtarter eller delar eller derivat av dem i strid med 90 § 1 mom.,

14) importerar, exporterar eller genom finskt territorium transiterar individer av en djur- eller växtart som nämns i CITES-förordningen, eller delar eller derivat av dem, utan det tillstånd eller intyg som krävs i den förordningen, eller underlåter att uppfylla villkoren i tillståndet eller intyget,

15) från tredjeland importerar eller till tredjeland exporterar individer av djur- eller växtarter som nämns i CITES-förordningen, eller delar eller derivat av dem, över ett annat än ett i 92 § 2 mom. nämnt gränsövergångsställe, eller underlåter att göra den importanmälan som krävs i den förordningen,

16) bryter mot bestämmelser som gäller ett landskapsvårdsområde i strid med 95 § 2 mom.,

17) skadar eller förstör ett fridlyst naturminnesmärke i strid med 97 § 4 mom.,

ska, om gärningen inte utgör naturskyddsbrott, för *naturskyddsförseelse* dömas till böter.

För naturskyddsförseelse döms också den som uppsåtligen dödar eller fångar individer av fridlysta djurarter, skadar bon eller ägg som tillhör individer av sådana arter eller skadar andra utvecklingsstadier av individer av arterna eller stör individer i strid med 72 § 1 mom. 1–3 punkten samt den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet förstör eller obehörigen försämrar förekomsten av en strikt skyddad naturtyp eller föröknings- eller rastplats för individer av en strikt skyddad djurart i strid med 67 § 1 mom. eller 80 §.

Som naturskyddsförseelse betraktas inte att slå läger i terrängen eller att stanna eller parkera ett motordrivet fordon i terrängen i omedelbar närhet av en väg i strid med ett förbud eller en begränsning som meddelats med stöd av 53 eller 56 §, om förbudet eller begränsningen inte klart och tydligt har märkts ut i terrängen.

134 §

Förverkandepåföljd

Hos den som har gjort sig skyldig till en gärning som avses i 132 eller 133 § ska föremålet för brottet dömas förverkat till staten. Hos den som brutit mot bestämmelserna i 72 eller 76 § ska dessutom det värde som det fridlysta djuret eller den fridlysta växten har som representant för sin art dömas förverkat till staten.

Bestämmelser om värden på fridlysta djur och växter utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

135 §

Rätt till omhändertagande

RP 76/2022 rd

Jakt- och fiskeövervakare som avses i lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning (1157/2005) har rätt att omhänderta jaktredskap, insamlingsredskap och andra redskap som använts eller som uppenbarligen är avsedda att användas i strid med de fridlysningsbestämmelser som utfärdats eller meddelats för ett naturskyddsområde. Samma rätt till omhändertagande gäller djur som olovligen fångats eller växter som olovligen tagits i ett naturskyddsområde samt allt annat sådant som inte får tas eller användas i ett naturskyddsområde.

Bestämmelser om rätt till omhändertagande finns dessutom i 81 § i jaktlagen och 108 och 109 § i lagen om fiske.

15 kap.

Ändringssökande

136 §

Ändringssökande

I närings-, trafik- och miljöcentralens beslut enligt 4 kap. får omprövning begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

Ett beslut enligt denna lag får överklagas genom besvär med iakttagande av vad som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), om inte något annat föreskrivs nedan.

Med avvikelse från vad som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får ändring inte sökas i ett i 13 § avsett beslut av statsrådet som gäller den nationella strategin för biologisk mångfald.

Besvärsrätt har den vars rätt eller fördel saken kan beröra. Besvärsrätt i fråga om andra beslut än sådana som gäller ersättning, stöd, understöd eller huruvida frivillig kompensation ersätter försämringen har även kommunen i fråga och inom sitt verksamhetsområde sådana registrerade lokala och regionala sammanslutningar vars syfte är att främja naturvården eller miljövården. I fråga om statsrådsbeslut om godkännande av ett naturskyddsprogram har också riksomfattande sammanslutningar som bevakar markägarnas intressen eller främjar naturvården eller miljövården besvärsrätt. Dessutom har också Sametinget besvärsrätt, om beslutet försämrar samernas rätt att som ursprungsfolk bevara och utveckla sitt språk och sin kultur.

137 §

Besvär över beslut enligt någon annan lag

Utöver vad som särskilt föreskrivs om ändringssökande har närings-, trafik- och miljöcentralen rätt att anföra besvär över ett sådant beslut enligt någon annan lag som gäller beviljande av tillstånd eller godkännande av en plan, när besvärsgunden är att beslutet strider mot denna lag eller mot bestämmelser som utfärdats eller beslut som meddelats med stöd av den.

16 kap.

Ikraftträdandebestämmelser

138 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs naturvårdslagen (1096/1996), nedan *den upphävda lagen*.

RP 76/2022 rd

En jakttrofé som förvärvats före ikraftträdandet av denna lag får föras in i landet trots 90 § 4 mom.

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till den upphävda lagen eller 1923 års lag om naturskydd (71/1923), ska denna lag tillämpas i stället för den lagen.

139 §

Statliga naturskyddsområden som inrättats med stöd av den upphävda lagen

Följande författningar som utfärdats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft:

- 1) statsrådets förordning om sältskyddsområden (736/2001),
- 2) miljöministeriets förordning om riktgivande värden på fridlysta djur och växter (9/2002),
- 3) statsrådets förordning om Meiko naturskyddsområde (1382/2006),
- 4) statsrådets förordning om avhjälpande av vissa miljöskador (713/2009),
- 5) statsrådets förordning om inrättande av naturskyddsområden inom vissa statsägda områden i Suomussalmi och Puolanka kommuner (203/2014),
- 6) statsrådets förordning om naturskyddsområden i Kalevalaparken (204/2014),
- 7) statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Egentliga Finland (214/2014),
- 8) miljöministeriets förordning om inrättande av naturskyddsområden i landskapet Egentliga Finland (215/2014),
- 9) statsrådets förordning om naturskyddsområden i Saimen (441/2014),
- 10) miljöministeriets förordning om en förteckning över de områden som omfattas av nätverket Natura 2000 (354/2015),
- 11) miljöministeriets förordning om utmärkning av naturskyddsområden i terrängen (261/2016),
- 12) statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Norra Österbottens södra delar (644/2017),
- 13) miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Norra Österbottens södra delar (645/2017),
- 14) statsrådets förordning om naturskyddsområden i Östra Lappland (646/2017),
- 15) miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i Östra Lappland (647/2017),
- 16) statsrådets förordning om Patanajärvenkangas naturskyddsområde (278/2018),
- 17) statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Södra Savolax (204/2019),
- 18) miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Södra Savolax (205/2019),
- 19) statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Södra Karelen (1076/2019),
- 20) miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Södra Karelen (1077/2019),
- 21) statsrådets förordning om stöd för istandsättning och vård av vårdbiotoper åren 2020–2025 (953/2020) dock längst till och med den 31 december 2025,
- 22) statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Norra Karelen (140/2021),
- 23) miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Norra Karelen (141/2021),
- 24) statsrådets förordning om naturskyddsområden i landskapet Nyland (332/2021),
- 25) miljöministeriets förordning om naturskyddsområden i landskapet Nyland (333/2021).

I stället för sådana bestämmelser i den upphävda lagen som det hänvisas till i de författningar som nämns i 1 mom. tillämpas bestämmelserna i denna lag som följer:

- 1) i stället för 13 § i den upphävda lagen tillämpas 49 § i denna lag,
- 2) i stället för 14 § i den upphävda lagen tillämpas 50 § i denna lag,
- 3) i stället för 15 § i den upphävda lagen tillämpas 51 § i denna lag,
- 4) i stället för 17 a § i den upphävda lagen tillämpas 52 § i denna lag,
- 5) i stället för 71 § i den upphävda lagen tillämpas 55 § i denna lag.

RP 76/2022 rd

Ordningsstadgorna för de naturskyddsområden som avses i de författningar som nämns i 1 mom. samt skötsel- och nyttjandeplanerna för nationalparker förblir i kraft.

140 §

Naturskyddsområden och naturminnen enligt 1923 års lag om naturskydd

De författningar om inrättande av statliga naturskyddsområden som utfärdats med stöd av 1923 års lag om naturskydd och de fridlysningsbestämmelser som utfärdats i dem samt de beslut om inrättande av privata naturskyddsområden som meddelats med stöd av den lagen och de fridlysningsbestämmelser som meddelats i dem förblir i kraft. Detsamma gäller beslut om ordningsstadgorna för statliga naturskyddsområden och om fastställandet av skötsel- och nyttjandeplanerna för nationalparker.

Med avvikelse från 1 mom. tillämpas på statliga skyddsområden vad som i denna lag föreskrivs om begränsning av rätten att röra sig inom statliga naturskyddsområden, skötsel- och nyttjandeplaner för naturskyddsområden, ordningsstadgor för statliga naturskyddsområden, bestämning och utmärkning av gränserna för naturskyddsområden, införlivning av områden i statliga naturskyddsområden samt fiske som baserar sig på de allmänna fiskerättigheterna.

Med avvikelse från 1 mom. tillämpas 54 § på avvikelse från de fridlysningsbestämmelser som meddelats för ett privat naturskyddsområde.

De beslut om fridlysning av naturminnen som meddelats med stöd av 1923 års lag om naturskydd förblir i kraft och på dem tillämpas 97 och 98 §.

141 §

Myndighetsbeslut som meddelats med stöd av den upphävda lagen

Ett myndighetsbeslut eller myndighetstillstånd som meddelats med stöd av den upphävda lagen och som gäller när denna lag träder i kraft ska iakttas, om inte något annat föreskrivs nedan.

Med avvikelse från 1 mom. upphör beslut om den i 29 § 1 mom. 9 punkten i den upphävda lagen avsedda naturtypen stora enstaka träd och trädgrupper som dominerar ett öppet landskap att gälla i samband med ikraftträdandet av denna lag.

142 §

Skyddade naturtyper enligt den upphävda lagen

På de beslut om skyddade naturtyper som närings-, trafik- och miljöcentralen har fattat med stöd av 29 eller 30 § i den upphävda lagen tillämpas bestämmelserna i denna lag som följer:

1) på de naturtyper som avses i 29 § 1 mom. 1–5, 7 och 8 punkten i den upphävda lagen tillämpas 66, 68 och 69 § i denna lag,

2) på den i 29 § 1 mom. 6 punkten i den upphävda lagen avsedda naturtypen trädlösa eller av naturen trädfattiga sanddyner tillämpas 67–69 § i denna lag.

143 §

Förekomstplatser för arter enligt den upphävda lagen

På närings-, trafik- och miljöcentralens med stöd av 47 § 2 och 3 mom. i den upphävda lagen fattade beslut om skydd av platser där det förekommer arter som kräver särskilt skydd tillämpas 79, 82 och 85 § i denna lag.

RP 76/2022 rd

På närings-, trafik- och miljöcentralens med stöd av 47 § 5 mom. i den upphävda lagen om skydd av platser där arter förekommer tillämpas 81, 82 och 85 § i denna lag.

144 §

Landskapsvårdsområden och naturminnesmärken enligt den upphävda lagen

På landskapsvårdsområden enligt 33 § och 34 § 1 och 2 mom. i den upphävda lagen tillämpas 94 och 95 § i denna lag.

På naturminnesmärken enligt 23 § i den upphävda lagen tillämpas 97 och 98 § i denna lag.

145 §

Anhängiga ärenden

På ett ärende som är anhängigt vid en förvaltningsmyndighet eller en domstol vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Om fullföljdsdomstolen upphäver ett beslut på vilket de bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande ska tillämpas och återförvisar ärendet för att behandlas på nytt i sin helhet, ska ärendet behandlas och avgöras i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

146 §

Tillämpning på naturskyddsprogram och naturskyddsbeslut som godkänts före ikraftträdandet av den upphävda lagen

Vad som i 47 § 2 mom., 53 § 2 mom. och 116 § föreskrivs om naturskyddsprogram tillämpas också på följande skyddsprogram och skyddsbeslut som statsrådet har godkänt före ikraftträdandet av den upphävda lagen:

- 1) det program för utvecklande av nationalparks- och naturparksnätet som godkändes den 24 februari 1978, samt senare kompletteringar,
- 2) det basprogram för myrskydd som godkändes den 19 april 1979 och den 26 mars 1981,
- 3) det program för skydd av fågelrika insjöar och havsvikar som godkändes den 3 juni 1981,
- 4) det lundskyddsprogram som godkändes den 13 april 1989,
- 5) det skyddsbeslut för Mickelsörarna som godkändes den 24 augusti 1989,
- 6) det strandskyddsprogram som godkändes den 20 december 1990,
- 7) det skyddsprogram för gamla skogar som godkändes den 27 juni 1996.

2.

Lag

om ändring av 39 och 176 § i miljöskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i miljöskyddslagen (527/2014) 39 § 2 mom. och 176 § 1 mom., av dem 39 § 2 mom.
sådant det lyder i lag 504/2019, som följer:

39 §

Tillståndsansökan

Till ansökan ska det fogas en för tillståndsprövningen behövlig utredning om verksamheten och dess konsekvenser, om parterna och om andra relevanta omständigheter. Om ansökan gäller verksamhet som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, ska det till ansökan före beslutsfattandet fogas en miljökonsekvensbeskrivning enligt den lagen samt kontaktmyndighetens motiverade slutsats om denna. Till ansökan ska det dessutom vid behov fogas en sådan bedömning som avses i 35 § i naturvårdslagen (/).

176 §

Föreläggande att avhjälpa betydande förorening av vattendrag och naturskador

Om en överträdelse eller försummelse enligt 175 § 1 mom. 1 punkten medför betydande förorening av vattendrag eller en naturskada som avses i 3 § 7 punkten i naturvårdslagen, ska den statliga tillsynsmyndigheten, utöver vad som föreskrivs i 175 § i denna lag, förelägga verksamhetsutövaren att vidta hjälpåtgärder som avses i lagen om avhjälpan av vissa miljöskador.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) 4 § 2 mom. som
följer:

381

4 §

Förhållande till annan lagstiftning och andra förfaranden

Särskilda bestämmelser gäller för användning av en miljökonsekvensbeskrivning som utredning enligt någon annan lag. Bestämmelser om användningen av en miljökonsekvensbeskrivning som en bedömning enligt 35 § i naturvårdslagen (/) finns i 4 mom. i den paragrafen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005) 4 § 1 mom. 2 punkten som följer:

4 §

Planer och program som förutsätter en miljöbedömning

En myndighets plan eller program som baserar sig på en lag, förordning eller administrativ bestämmelse ska genomgå en miljöbedömning, om

2) planen eller programmet omfattas av den skyldighet att göra en bedömning som avses i 35 § i naturvårdslagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

5.

Lag

om ändring av 2 och 3 § i lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019) 2 § och 3 § 1 punkten som följer:

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på behandlingen av tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen (527/2014), vattenlagen (587/2011), marktäktslagen (555/1981), gruvlagen (621/2011), naturvårdslagen (/), markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005).

3 §

Tillståndsförfaranden som kan samordnas

Om det för genomförandet av ett projekt krävs miljötillstånd enligt miljöskyddslagen, tillstånd enligt vattenlagen eller tillstånd för täktverksamhet enligt marktäktslagen, kan behandlingen av tillståndsansökan på sökandens begäran samordnas med ansökningar om följande tillstånd:

- 1) undantag enligt 68 och 85 § i naturvårdslagen,

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

6.

Lag

om ändring av 2 och 3 § i lagen om skydd av valar och arktiska sälar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skydd av valar och arktiska sälar (1112/1982) 3 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1070/2004, och
fogas till 2 §, sådan den lyder i lag 1107/1996, ett nytt 3 mom. som följer:

2 §

Det är också förbjudet att använda finskt territorium för transitering vid förflyttning av produkter som nämns i 1 mom. från ett land till ett annat.

3 §

Valar är fredade på finskt territorium och i Finlands ekonomiska zon i enlighet med vad som föreskrivs i naturvårdslagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av markanvändnings- och bygglagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) 207 § 4 mom. och
ändras 28 § 2 mom. och 197 § 1 och 2 mom. som följer:

28 §

Krav på landskapsplanens innehåll

Naturskyddsprogram och naturskyddsbeslut som avses i 15 och 146 § i naturvårdslagen (/) samt beslut om att inrätta landskapsvårdsområden som avses i 93 § i den lagen ska tjäna till ledning när planen utarbetas.

197§

Förhållande till annan lagstiftning

När en plan godkänns och fastställs ska utöver denna lag även 5 kap. i naturvårdslagen iakttas. Naturvårdslagen ska också iakttas när ett tillståndsärende avgörs och ett annat beslut av en myndighet fattas.

Om en ansökan om bygglov eller åtgärdstillstånd har avslagits på grund av en begränsning som följer av 39 § i naturvårdslagen och det inte annars skulle ha förelegat något hinder för beviljande av tillstånd, har markägaren, om denne på grund av att tillstånd förvägrats inte kan använda sin mark på ett sätt som medför skäligen nytta, rätt att få ersättning av staten för olägenheten. När ersättningsskyldigheten bedöms beaktas inte sådana ändringar i fastighetsindelningen eller ägandeförhållandena som inträffat efter den 20 augusti 1998. Om området har anvisats som skydds- eller rekreationsområde i en region- eller generalplan som fastställts med

stöd av byggnadslagen före nämnda datum, ska inte heller sådana ändringar i fastighetsindelningen eller ägandeförhållandena som inträffat efter det att region- eller generalplanen fastställdes beaktas när ersättningsskyldigheten bedöms.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag

om ändring av 1 § i marktäktslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i marktäktslagen (555/1981) 1 § 2 mom., sådant det lyder i lag 1098/1996, som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Vid tagande av substanser ska utöver denna lag iakttas vad som föreskrivs någon annanstans i lag. När tillståndsärenden avgörs och andra myndighetsbeslut fattas ska dessutom naturvårdslagen (/) iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av 2 § i ödemarkslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i ödemarkslagen (62/1991) 2 §, sådan den lyder i lag 1104/1996, som följer:

2 §

Tillämpningsområde

När ödemarksområden bevaras och nyttjas ska denna lag iakttas. Utöver detta ska när områden bevaras och nyttjas även iakttas vad som föreskrivs någon annanstans i lag. När tillståndsärenden avgörs och andra myndighetsbeslut fattas ska dessutom naturvårdslagen (/) iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

10.

Lag

om ändring av 13 § i terrängtrafiklagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i terrängtrafiklagen (1710/1995) 13 § 3 mom., sådant det lyder i lag 93/2021, som följer:

13 §

Snöskoterled

Beslut om anläggande och indragning av snöskoterleder på statliga naturskyddsområden enligt naturvårdslagen (/) fattas av Forststyrelsen. I stället för bestämmelserna i detta kapitel, med undantag för 20 och 21 §, tillämpas på dessa leder de villkor som ställts i Forststyrelsens beslut. Om en snöskoterled anläggs på ett privat naturskyddsområde tillämpas vad som i naturvårdslagen föreskrivs om inrättande av dessa områden.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

11.

Lag

om ändring av 1 och 3 § i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador (383/2009) 1 § 1 mom. 1 punkten och 3 § 2 punkten underpunkt a, av dem 3 § 2 punkten underpunkt a sådan den lyder i lag 558/2014, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på avhjälpande av följande miljöskador:
1) naturskador enligt 3 § 7 punkten i naturvårdslagen (/),

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

2) *naturresurser*

a) i 3 § 7 punkten i naturvårdslagen avsedda naturtyper och livsmiljöer för arter samt arter och deras förekomst-, föröknings- och rastplatser,

Denna lag träder i kraft den 20 .

12.

Lag

om ändring av 2 och 7 a § i skogslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i skogslagen (1093/1996) 2 § 1 mom. 1 punkten och 2 mom. samt 7 a § 2 mom. 2 punkten, sådana de lyder i lag 1085/2013, som följer:

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på skötseln och användningen av skog inom områden som utgör skogsbruksmark. Den tillämpas dock inte på

1) naturskyddsområden som inrättats med stöd av naturvårdslagen (/), områden som staten förvärvat för naturskyddsändamål eller andra statsägda områden som förvaltas i enlighet med skyddsbeslut av Forststyrelsen eller en myndighet som förvaltar statsägd mark,

Vid skötseln och användningen av skog ska utöver denna lag iakttas vad som föreskrivs i 1, 4, 5 och 13–16 § i lagen om fornminnen (295/1963), i 4, 16, 72, 75, 76, 78–81, 83–85, 87, 106, 126, 127 och 129 § samt 5–7 och 10 kap. i naturvårdslagen samt i någon annan lag.

7 a §

Markägarens och skogscentralens informationsskyldighet

Skogscentralen ska omedelbart underrätta markägaren och sådana representanter för markägaren och innehavaren av avverkningsrätt som centralen känner till, om den har fått in en anmälan om användning av skog som gäller ett behandlingsområde där eller i vars närhet det finns eller som berörs av något av följande som centralen känner till:

2) ett beslut om en i naturvårdslagen avsedd förekomst av en art som kräver särskilt skydd eller av en skyddad naturtyp, ett beslut om skydd av nya arter som påträffats, ett beslut om assisterad spridning av arter som kräver särskilt skydd eller ett beslut om avgränsning av ett kompensationsområde,

Denna lag träder i kraft den 20 .

13.

Lag

om ändring av 21 § i lagen om bekämpning av skogsskador

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om bekämpning av skogsskador (1087/2013) 21 § 1 mom. som följer:

21 §

Statens skadeståndsansvar

Skador som orsakas av skogsskador som sannolikt spridits från ett i 43 § i naturvårdslagen (/) avsett statligt naturskyddsområde, ett i 48 § i den lagen avsett område som fridlysts för viss tid, ett i 66 § i den lagen avsett förekomstområde för en skyddad naturtyp, ett i 67 § i den lagen avsett förekomstområde för en strikt skyddad naturtyp, en i 79 § i den lagen avsedd förekomstplats för en art som kräver särskilt skydd, en i 83 § i den lagen avsedd förekomstplats som avgränsats för skydd av en ny art som påträffats, en i 87 § i den lagen avsedd plats för assisterad spridning av en art som kräver särskilt skydd, en i 97 § i den lagen avsedd plats med ett fridlyst naturminnesmärke, ett i 106 § i den lagen avsett kompensationsområde, ett i 126 § i den lagen avsett område som belagts med åtgärdsförbud eller från områden som staten förvärvat för naturskyddsändamål eller från andra statsägda områden som förvaltas i enlighet med skyddsbeslut av Forststyrelsen eller av en myndighet som förvaltar statsägd mark, ska ersättas av statsmedel på det sätt som anges nedan. Vid bedömningen av sannolikheten för ett orsakssamband ska bland annat skadans art och andra möjliga orsaker till skadan beaktas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

14.

Lag

om ändring av 2 och 25 § i den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (34/2015) 2 § 2 mom.
och 25 § som följer:

2 §

Tillämpningsområde och begränsningar som gäller finansieringens användning

Finansiering enligt denna lag får inte användas till ersättningar som betalas utifrån ett viss-
tidsavtal om fredning av ett område enligt 48 § i naturvårdslagen (/) eller till ersättningar om
vilka det föreskrivs i 113 § eller 126 § 2 mom. i den lagen eller om vilka det i övrigt föreskrivs
särskilt, och inte heller till ersättningar som baserar sig på motsvarande bestämmelser som
gällde innan de bestämmelserna trädde i kraft.

25 §

Skogscentralens utredningsskyldighet

Innan skogscentralen fattar beslut i ärendet ska den utreda om de begränsningar som följer av
16 §, 5 kap., 47, 53, 66, 67, 79–81, 83, 87, 93–96, 106, 126 och 127 § i naturvårdslagen gäller
den planerade åtgärden. Skogscentralen ska vid behov begära ett utlåtande om ansökningen av
den närings-, trafik- och miljöcentral inom vars verksamhetsområde åtgärden är planerad att
genomföras. Skogscentralen får dock avgöra ärendet utan utlåtande från närings-, trafik- och
miljöcentralen när två månader har förflutit från det att begäran om utlåtande avsändes till cen-
tralen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

15.

Lag

om ändring av 5 § i lagen om Forststyrelsen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Forststyrelsen (234/2016) 5 § 2 mom. 1 punkten som följer:

5 §

Offentliga förvaltningsuppgifter

Forststyrelsen sköter för den föreskrivna offentliga förvaltningsuppgifter, som består av 1) uppgifter som föreskrivs i naturvårdslagen (/) och i författningar om naturskyddsområden som inrättats med stöd av den och 1923 års lag om naturskydd (71/1923) och 1996 års naturvårdslag (1096/1996), övriga uppgifter som gäller skyddande av naturtyper och arter samt förvärv av naturskyddsområden,

Denna lag träder i kraft den 20 .

16.

Lag

om ändring av 9 § i lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning (1157/2005) 9 § 4 mom., sådant det lyder i lag 1687/2015, som följer:

9 §

Omhändertagande

En jakt- och fiskeövervakare har rätt att i enlighet med 135 § i naturvårdslagen (/) ta hand om föremålet för eller hjälpmedlet vid ett naturskyddsbrott eller grovt naturskyddsbrott som avses i 132 § i naturvårdslagen eller en naturskyddsförseelse som avses i 133 § i den lagen. Jakt- och fiskeövervakaren har dessutom rätt att ta hand om ett sådant föremål för ett brott som enligt naturvårdslagen ska dömas förverkat till staten. Ett omhändertaget föremål för ett brott, med undantag för bytet, och hjälpmedlet vid brottet ska överlämnas till polisen utan ogrundat dröjsmål, dock senast sju dygn från omhändertagandet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

17.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om avträdelsepension

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om avträdelsepension (16/1974) 6 § 2 mom. 1 och 3 punkten, sådana de lyder i lag 372/1990, som följer:

6 §

Brukningsenhets ägare anses likaså ha avstått från att bedriva jordbruk på i denna lag åsyftat sätt, om han

1) till en överlåtelseägare som avses i 1 mom. överlåter sin brukningsenhets åker och samtidigt förbinder sig att inte överlåta vare sig skogsmark som han förbehållit sig av lägenheten eller impediment till någon annan än en i 1 mom. 1–4 punkten avsedd överlåtelseägare, till den kommun där det förbehållna området är beläget, till miljöministeriet för att användas som naturskyddsområde enligt naturvårdslagen (/), till yrkesutbildningsstyrelsen för att användas som övningsområde vid undervisningen inom branschen eller, om jordbruksstyrelsen inte köper skogsmarken för att använda den som skogstillskottsområde, till Forststyrelsen (*försäljningsbegränsningsförbindelse*),

3) förbinder sig att varken använda eller arrendera ut brukningsenhetens åker eller ekonomibyggnader för lantbruksproduktion (*förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion*) och att under sex år från det att pensionen började eller efter denna tid inte överlåta lägenhetens åker till någon annan än en i 1 mom. 1–3 punkten avsedd överlåtelseägare eller till miljöministeriet för att användas såsom naturskyddsområde som avses i naturvårdslagen eller till yrkesutbildningsstyrelsen för att användas som övningsområde vid undervisningen inom branschen (*försäljningsbegränsningsförbindelse för åker*) samt avger en i 1 punkten avsedd förbindelse angående den skogsmark och det impediment som han har förbehållit sig av sin lägenhet.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

18.

Lag

om ändring av 25 § i lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare (1330/1992) 25 § 2 mom., sådant det lyder i lag 1286/2006, som följer:

25 §

Om i 1 mom. avsedd verksamhet eller försummelse av en förbindelse ska anses vara ringa eller om det funnits andra särskilda skäl för verksamheten eller försummelsen, kan avträdelsetersättningen indras för viss tid eller beslut fattas om att avträdelsetersättningen betalas till samma belopp som tidigare. Ett avträdelsetillägg kan även indras delvis. Sådana särskilda skäl till försummelse som avses i detta moment föreligger, om mark som berörs av förbindelsen, genom ett arrendeavtal som ingåtts för minst fem år, för bedrivande av jordbruk har överlåtit eller arrenderats ut som tillskottsmark till en person som vid överlåtelsetidpunkten bedriver jordbruk på gårdsbruksenheten så att han eller hon i enlighet med 10 § i lagen om pension för lantbruksföretagare har tecknat en i den lagen föreskriven försäkring för minimipensionsskydd. Dessutom är en förutsättning att förvärvaren förbundit sig att under minst fem år i sin besittning ha och odla det område som överlåts eller arrenderas ut. Som i detta moment avsedda särskilda skäl anses också överlåtelse av sådan mark som berörs av förbindelsen för att användas som sådant naturskyddsområde eller landskapsvårdsområde som avses i naturvårdslagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

19.

Lag

om ändring av 2 § i fastighetsregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fastighetsregisterlagen (392/1985) 2 § 1 mom. 5 punkten, sådan den lyder i lag 464/2018, som följer:

2 §

I fastighetsregistret införs som fastigheter

5) naturskyddsområden som i enlighet med naturvårdslagen (/) eller tidigare gällande lagstiftning har inrättats på områden som tillhör staten (*naturskyddsområde*),

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

20.

Lag

om ändring av jaktlagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i jaktlagen (615/1993) 1 § 2 mom. samt den svenska språkdräkten i det inledande stycket till 41 a § 1 mom., i det inledande stycket till 41 b § 1 mom. och i det inledande stycket till 41 b § 3 mom., sådana de lyder, 1 § 2 mom. i lag 206/2013, den svenska språkdräkten i det inledande stycket till 41 a § 1 mom. och i det inledande stycket till 41 b § 1 mom. i lag 159/2011 och den svenska språkdräkten i det inledande stycket till 41 b § 3 mom. i lag 504/2017, som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag gäller i tillämpliga delar även fångst och dödande av däggdjur och fåglar som är fridlysta med stöd av naturvårdslagen (/).

41 a §

Förutsättningar för dispens i fråga om vissa viltarter

Om det inte finns någon annan tillfredsställande lösning och beslutet inte inverkar menligt på möjligheterna att bibehålla en gynnsam bevarandestatus inom artens naturliga utbredningsområde, kan dispens enligt 41 § beviljas för att fånga eller döda järv, varg, brunbjörn, utter, lodjur, europeisk bäver, gråsäl, knobbsäl, östersjövikare, iller, mård och skogshare.

41 b §

Förutsättningar för dispens i fråga om fågelvilt och icke fredade fåglar och för undantag från fredning i vissa fall

Om det inte finns någon annan tillfredsställande lösning och beslutet inte inverkar menligt på möjligheterna att bibehålla en gynnsam bevarandestatus, kan dispens enligt 41 § beviljas för att fånga eller döda fågelvilt och icke fredade fåglar som avses i 5 §.

I fall som avses i 1 mom. 1–3 punkten får undantag från fredningen av i 5 § 2 mom. 2 punkten avsedda fåglar också grunda sig på en anmälan till Finlands viltcentral. Viltcentralen kan på ansökan godkänna deltagande i anmälningsförfarandet, om det finns ett återkommande behov av sådana undantag på grund av verksamhetens natur och omfattning och det inte finns någon annan tillfredsställande lösning samtidigt som undantag från fredningen inte äventyrar bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus för fågelarterna i fråga (*anmälningsförfarande*). Anmälningsförfarande är tillåtet.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

21.

Lag

om ändring av 25 § i lagen om verkställighet av jordbruksstöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av jordbruksstöd (192/2013) 25 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1358/2014, som följer:

25 §

Särskilda bestämmelser i fråga om tvärvillkor

Närings-, trafik- och miljöcentralen utövar tillsyn över efterlevnaden av naturvårdslagen (/) och miljöskyddslagen (527/2014) till den del tillsynen gäller iakttagandet av de lagbestämda verksamhetskrav i tvärvillkoren som hänför sig till miljön samt kraven på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

22.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbruket

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbruket (193/2013) 2 § 18 punkten, sådan den lyder i lag 1356/2014, som följer:

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

18) *Naturaområde* ett område enligt 33 § i naturvårdslagen (/),

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

23.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål (497/2013) 4 § 2 mom. som följer:

4 §

Förhållande till annan lagstiftning

Bestämmelser om tillämpning av genteknik på djur finns i gentekniklagen (377/1995). Bestämmelser om djurtransporter finns i rådets förordning (EG) nr 1/2005 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97, samt i lagen om transport av djur (1429/2006). Bestämmelser om användning av djur för att testa kosmetiska produkter finns i lagen om kosmetiska produkter (492/2013). Bestämmelser om fångst, innehav och dödande av vilda djur finns dessutom i naturvårdslagen (/) och jaktlagen (615/1993). Bestämmelser om kliniska prövningar som utförs med läkemedel för djur finns i läkemedelslagen (395/1987).

Denna lag träder i kraft den 20 .

24.

Lag

om ändring av 59 § i lagen om fiske

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om fiske (379/2015) 59 § 1 mom. som följer:

59 §

Skydd av hotade djurarter

Genom förordning av statsrådet får användningen av ett fångstredskap eller en fiskemetod av ett visst slag förbjudas för högst fem år åt gången inom ett visst vattenområde och bestämmelser utfärdas om den tid då fångstredskapen får användas, om detta behövs för att en djurart som

med stöd av naturvårdslagen (/) har förklarats vara hotad ska förbli livskraftig och för att en gynnsam bevarandestatus för arten ska nås.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

25.

Lag

om ändring av 16 § i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (1709/2015) 16 § 2 mom., sådant det lyder i lag 682/2019, som följer:

16 §

Fångst och dödande av fågel- eller däggdjursart som har kommit ut i miljön

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller också andra fågel- och däggdjursarter som anses vara främmande arter och som det inte föreskrivs om i jaktlagen eller i naturvårdslagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

26.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om statens skogsbruksaktiebolag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statens skogsbruksaktiebolag (235/2016) 4 § 1 mom. 2 punkten som följer:

4 §

Rätt att företräda staten i vissa fall

Aktiebolaget har på statens områden där det har rätt att bedriva skogsbruk rätt att företräda Forststyrelsen och att använda den rätt att föra talan som hör till staten som markägare i ärenden som gäller

RP 76/2022 rd

2) rågång för andra områden än i naturvårdslagen (/) avsedda naturskyddsområden och skyddsområden som omfattar fornminnen som är skyddade enligt lagen om fornminnen (295/1963),

Denna lag träder i kraft den 20 .

27.

Lag

om ändring av 32 § i lagen om djursjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om djursjukdomar (76/2021) 32 § 2 mom. som följer:

32 §

Utredning om sjukdomsläget och förhindrande av sjukdomsspridning

Om det inte är möjligt att utesluta misstanken om annan djursjukdom som ska bekämpas eller bekräfta förekomsten av djursjukdomen utan att avliva ett hållet djur, får regionförvaltningsverket bestämma att djuret ska avlivas. Om vidtagandet av åtgärder som gäller vilda djur förutsätter tillstånd enligt naturvårdslagen (/), jaktlagen (615/1993) eller lagen om fiske (379/2015), svarar regionförvaltningsverket för ansökan om tillstånd.

Denna lag träder i kraft den 20 .

28.

Lag

om ändring av vattenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vattenlagen (587/2011) 1 kap. 2 § 2 mom., 2 kap. 11 §, 11 kap. 3 § 2 mom., 14 kap. 6 § 1 mom., 18 kap. 1 § 1 mom. och 2 § 1 mom., av dem 11 kap. 3 § 2 mom. sådant det lyder i lag 766/2019 och 18 kap. 1 § 1 mom. sådant det lyder i lag 531/2014, som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Lagens tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning

När denna lag tillämpas och även i övrigt vid förfaranden enligt denna lag ska naturvårdslagen (/), lagen om fornminnen (295/1963) och markanvändnings- och bygglagen (132/1999) iakt-
tas.

2 kap.

Allmänna rättigheter, skyldigheter och inskränkningar

11 §

Skydd av vissa typer av vattennatur

Följande typer av vattennatur med naturliga förhållanden är skyddade:

- 1) flador, glosjöar och kalkrika tjärnar på högst tio hektar,
- 2) källor och källområden,
- 3) annanstans än i landskapet Lappland, tjärnar och sjöar på högst en hektar samt bäckar och rännilar.

De naturliga förhållandena i en enskild naturtyp som avses i 1 mom. får inte äventyras. Tillståndsmyndigheten kan i enskilda fall på ansökan bevilja undantag från förbudet, om målen för skyddet av de typer av vattennatur som är föremål för förbudet inte som helhet avsevärt äventyras. Om ett projekt för vilket tillstånd enligt denna lag har sökts kan äventyra de naturliga förhållandena i en naturtyp, ska frågan om beviljande av undantag prövas på tjänstens vägnar i samband med tillståndsärendet. På behandlingen av ett separat undantagsärende i samband med ett tillståndsärende tillämpas vad som i 3 kap. föreskrivs om villkor som ska meddelas i tillståndsbeslut och om kontroll av konsekvenserna, i 11 kap. föreskrivs om behandlingen av ansökningsärenden och om meddelande av beslut och i 15 kap. föreskrivs om verkställande av och sökande av ändring i beslut.

11 kap.

Ansökningsförfarande

3 §

Innehållet i tillståndsansökan

Om ansökan gäller beviljande av tillstånd för ett projekt som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017), ska en miljökonsekvensbeskrivning enligt 19 § i den lagen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats fogas till ansökningshandlingarna före beslutsfattandet. I den mån beskrivningen innehåller sådana uppgifter om miljökonsekvenserna

som behövs för tillämpningen av denna lag behöver uppgifterna inte visas upp på nytt. Till ansökan ska vid behov fogas en bedömning som avses i 35 § i naturvårdslagen.

14 kap.

Tillsyn och förvaltningstvång

6 §

Avhjälpande av naturskador

Om en sådan åtgärd i anslutning till uppdämning eller vattenuttag som strider mot denna lag eller om en försummelse av skyldigheter förorsakar eller innebär ett överhängande hot om en betydande negativ förändring i vattendrag eller grundvatten eller en naturskada som avses i 3 § 7 punkten i naturvårdslagen ska tillståndsmyndigheten, utöver vad som föreskrivs i 4 § i detta kapitel, ålägga den som orsakat olägenheten att vidta behövliga åtgärder för att förhindra negativa konsekvenser eller begränsa dem så att de blir så små som möjligt eller att vidta hjälpåtgärder som avses i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador (383/2009). Ärendet ska behandlas på det sätt som föreskrivs i 5 § i detta kapitel.

18 kap.

Särskilda bestämmelser

1 §

Uppgifter som ska antecknas i datasystemet för miljövarldsinformation och datasystemet för naturvården

I datasystemet för miljövarldsinformation ska uppgifter antecknas om beslut som tillståndsmyndigheten, Vasa förvaltningsdomstol och högsta förvaltningsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag. I datasystemet för naturvården ska uppgifter antecknas om de i 2 kap. 11 § 2 mom. avsedda beslut som meddelats av och undantag som beviljats av tillståndsmyndigheten, Vasa förvaltningsdomstol och högsta förvaltningsdomstolen.

2 §

Införande av uppgifter

Anteckningen i datasystemet för miljövarldsinformation och datasystemet för naturvården görs av den myndighet som avgjort ärendet. Om ett ärende har avgjorts vid en dikningsförrättning, görs anteckningen av den statliga tillsynsmyndighet som förordnat att en dikningsförrättning ska hållas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

29.

Lag

om ändring av 48 kap. 5 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 48 kap. 5 § 1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 1073/2010,
som följer:

48 kap.

Om miljöbrott

5 §

Naturskyddsbrott

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet
1) obehörigen förstör eller skadar ett naturområde, ett djur, en växt eller något annat naturföremål som har skyddats, fredats eller belagts med åtgärdsbegränsning eller åtgärdsförbud enligt naturvårdslagen (/) eller med stöd av den,

ska för naturskyddsbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 20 .

30.

Lag

om ändring av 5 § i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) 5 § 5 mom.,
sådan den lyder i lag 264/2017, som följer:

5 §

Om ansökan om inlösningstillstånd gäller ett sådant projekt som uppenbart har sådana följder
som avses i naturvårdslagen (/), ska dessutom naturvårdslagen iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

31.

Lag

om ändring av gruvlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i gruvlagen (621/2011) 3 §, 32 § 1 och 3 mom., 34 § 3 mom. 2 punkten och 34 § 5 mom., sådana de lyder, 3 § i lag 530/2014, 32 § 1 och 3 mom. samt 34 § 5 mom. i lag 578/2019 och 34 § 3 mom. 2 punkten i lag 259/2017, som följer:

3 §

Lagens förhållande till annan lagstiftning

När tillståndsärenden eller andra ärenden enligt denna lag avgörs och i övrigt när åtgärder vidtas enligt denna lag ska, utöver bestämmelserna i denna lag, iakttas naturvårdslagen (/), miljöskyddslagen (527/2014), ödemarkslagen (62/1991), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), vattenlagen (587/2011), renskötsellagen (848/1990), strålsäkerhetslagen (859/2018), kärnenergilagen (990/1987), lagen om fornminnen (295/1963), terrängtrafiklagen (1710/1995) och dammsäkerhetslagen (494/2009).

32 §

Företrädesrätt

Företrädesrätt vid ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd har den som först sökt tillstånd på det sätt som föreskrivs i 34 §. Den i 34 § 3 mom. 2 punkten avsedda utredningen om bedömningen enligt 35 § i naturvårdslagen samt miljökonsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) kan dock ges in till gruvmyndigheten utan att företrädesrätten går förlorad, också efter det att tillståndsansökan lämnats in men innan förfarandet för utlåtanden enligt 37 § och informationen om tillståndsansökan enligt 40 § i denna lag inleds.

Den företrädesrätt till gruvtillstånd som avses i 2 mom. kvarstår hos innehavaren av malmletningstillstånd också fastän den i 34 § 3 mom. 2 punkten avsedda utredningen om bedömningen enligt 35 § i naturvårdslagen samt miljökonsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats ges in till gruvmyndigheten först efter det att malmletningstillståndet förfallit eller återkallats.

34 §

Tillståndsansökan

Till tillståndsansökan ska fogas

2) vid behov en utredning om den bedömning som avses i 35 § i naturvårdslagen samt en miljökonsekvensbeskrivning och kontaktmyndighetens motiverade slutsats enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, samt

Till den del de redogörelser som avses i 2 mom. 2 och 5–7 punkten ingår i den i 3 mom. 2 punkten avsedda utredningen om bedömningen enligt 35 § i naturvårdslagen eller miljökonsekvensbeskrivningen behöver de dock inte tas in i en ansökan om malmletningstillstånd, gruv-tillstånd eller guldvaskningstillstånd. I ansökan ska i det fallet nämnas vilka redogörelser enligt 2 mom. som ingår i de handlingar som avses i 3 mom. 2 punkten samt en uppskattning av när handlingarna ges in.

Denna lag träder i kraft den 20 .

32.

Lag

om ändring av lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020) 2 § 2 mom., 5 § 1 mom. 3 punkten, 6 § 1 mom. 3 punkten, 9 § 1 mom. 3 punkten och 13 § 1 mom. 1 punkten som följer:

2 §

Lagens tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning

Denna lag tillämpas på i denna lag särskilt angivna tillståndsförfaranden och på andra administrativa förfaranden enligt miljöskyddslagen (527/2014), vattenlagen (587/2011), naturvårdslagen (/), lagen om fornminnen (295/1963), lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005), lagen om gödselafabrikat (539/2006), lagen om animaliska biprodukter (517/2015), Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002, (*förordningen om animaliska biprodukter*), luftfartslagen (864/2014), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977), lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004), elmarknadslagen (588/2013), lagen om utsläppshandel (311/2011), lagen om kompensationsområden för vindkraft (490/2013), territorialövervakningslagen (755/2000), lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) och lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016), enligt det som nedan föreskrivs närmare i denna lag.

5 §

Tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden som omfattas av kontaktpunktmyndighetens rådgivningsskyldighet

Kontaktpunktmyndighetens rådgivningsskyldighet enligt 4 § 3 mom. tillämpas på

3) förfarandet i fråga om undantag från förbudet mot att förstöra eller försämra naturtyper enligt 68 § i naturvårdslagen, undantag från bestämmelserna om artskydd enligt 85 § i den lagen, bedömningsförfarandet i fråga om Natura 2000 -områden enligt 35 § i den lagen samt anmälningsförfarandet i fråga om åtgärder som påverkar Natura 2000 -områden enligt 37 § i den lagen,

6 §

Tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden som omfattas av elektronisk kommunikation och rådgivning

Den elektroniska kommunikation och rådgivning som föreskrivs i detta kapitel tillämpas på

3) förfarandet i fråga om undantag från förbudet mot att förstöra eller försämra naturtyper enligt 68 § i naturvårdslagen, undantag från bestämmelserna om artskydd enligt 85 § i den lagen samt anmälningsförfarandet enligt 37 § i den lagen,

9 §

Tillståndsförfaranden och andra administrativa godkännandeförfaranden som omfattas av en tidsfrist

De tidsfrister som anges i detta kapitel tillämpas på

3) undantagsförfarandet i fråga om förbudet mot att förstöra eller försämra naturtyper enligt 68 § i naturvårdslagen,

13 §

Förlängning av tidsfristen och avbrott i tidsfristen

Den tidsfrist som anges i 10 § förlängs med motsvarande tid som åtgår till följande förfaranden:

1) undantagsförfaranden enligt 85 § i naturvårdslagen,

Denna lag träder i kraft den 20 .

33.

Lag

om ändring av 23 § i gentekniklagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i gentekniklagen (377/1995) 23 § 1 mom., sådant det lyder i lag 551/2014, som följer:

23 §

Åläggande att förebygga och avhjälpa betydande negativa effekter för miljön

Om en sådan överträdelse av bestämmelserna som avses i 22 § 1 mom. orsakar eller innebär ett överhängande hot om sådan betydande förorening av vattendrag som avses i 176 § i miljöskyddslagen (527/2014) eller en naturskada som avses i 3 § 7 punkten i naturvårdslagen (/) ska gentekniknämnden, utöver vad som föreskrivs i 22 § i denna lag, ålägga den verksamhetsidkare som har orsakat skadan eller hotet om en sådan att vidta behövliga åtgärder för att förhindra en skada eller begränsa den så att den blir så liten som möjligt eller att vidta hjälpåtgärder som avses i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador (383/2009). Åläggandet ska meddelas i enlighet med 22 § i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

34.

Lag

om ändring av lagen om enskilda vägar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om enskilda vägar (560/2018) 19 § 3 mom., 21 § 3 mom. och 74 § 3 mom. som följer:

19 §

Anläggning av väg

Vid anläggningen av en väg ska utöver denna lag iakttas naturvårdslagen (/), vattenlagen (587/2011), lagen om fornminnen (295/1963), 3 kap. i skogslagen (1093/1996), miljöskyddslagen (527/2014) och andra lagar. Om det enligt någon annan lag krävs myndighetstillstånd för att anlägga eller använda en väg, får anläggningen av vägen inte inledas förrän tillstånd har beviljats.

RP 76/2022 rd

21 §

Anläggning av väg på eller i närheten av ett område som ingår i nätverket Natura 2000

Bestämmelser om nätverket Natura 2000 i övrigt finns i 5 kap. i naturvårdslagen. Den i 2 mom. i denna paragraf avsedda frågan om huruvida den olägenhet som orsakas av att vägen över huvud taget inte kan anläggas ska ersättas eller området inlösas handläggs och avgörs enligt 115 § i naturvårdslagen.

74 §

Kommuns och myndighets partsställning

Om en väg dras i närheten av ett område som hör till nätverket Natura 2000 eller något annat område med särskilda naturvärden, är den myndighet som avses i 9 § 2 mom. i naturvårdslagen sakägare. Den myndighet som bevakar ett allmänt intresse är sakägare också i andra förrättningar som inverkar på det intresse den bevakar.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

35.

Lag

om ändring av 17 § i lagen om trafiksystem och landsvägar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005) 17 § 4 mom., sådant det lyder i lag 572/2018, som följer:

17 §

Planering av väg och områdesplanering

När en utredningsplan och en vägplan utarbetas ska naturvårdslagen (/) iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

36.

Lag

om ändring av 10 § i banlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i banlagen (110/2007) 10 § 5 mom., sådant det lyder i lag 567/2016, som följer:

10 §

Planering av järnvägsområde och områdesplanering

När en utredningsplan och en järnvägsplan utarbetas ska naturvårdslagen (/) iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

37.

Lag

om ändring av 23 d § i lagen om transport av farliga ämnen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om transport av farliga ämnen (719/1994) 23 d §, sådan den lyder i lag 1095/2014, som följer:

23 d §

Avhjälpande av miljöskador

Vid avhjälpande av en sådan betydande förorening av grundvatten eller vattendrag eller en sådan i 3 § 7 punkten i naturvårdslagen (/) avsedd naturskada som orsakats av en transport iakttas 137 § och 176 § 2 mom. i miljöskyddslagen (527/2014).

Denna lag träder i kraft den 20 .

38.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968) 6 § 1 mom. 7 punkten och 5 mom., sådana de lyder, 6 § 1 mom. 7 punkten i lag 1075/2020 och 6 § 5 mom. i lag 1219/2006, som följer:

6 §

Skattepliktig inkomst är inte

7) stöd som avses i 4 kap. i naturvårdslagen (/) eller i 1 a kap. i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), om stödet beviljas stödmottagaren i form av varor eller tjänster.

På yrkande av den skattskyldige anses vid beskattningen inte såsom överlåtelse överlåtelsen av en fastighet för ett naturskyddsområde enligt naturvårdslagen till den del fastigheten byts mot en annan fastighet. Vid beskattningen av den fastighet som erhållits vid bytet anses såsom avdragbar anskaffningsutgift den vid beskattningen av den överlåtna fastigheten oavskrivna delen av anskaffningsutgiften.

Denna lag träder i kraft den 20 .

39.

Lag

om ändring av 48 och 92 d § i inkomstskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i inkomstskattelagen (1535/1992) 48 § 1 mom. 4 punkten och 4 mom. samt 92 d §, sådana de lyder, 48 § 1 mom. 4 punkten i lag 1251/2009, 48 § 4 mom. i lag 1218/2006 och 92 d § i lag 1077/2020, som följer:

48 §

Skattefria överlåtelsevinster

Vinst som erhållits vid överlåtelse av egendom är inte skattepliktig inkomst, om den skattskyldige överlåter

RP 76/2022 rd

4) fast egendom till staten eller ett statligt affärsverk för sådana naturskyddsområden som avses i naturvårdslagen (/).

Vinst av överlåtelse av fast egendom för ett skyddsområde som avses i naturvårdslagen är inte skattepliktig inkomst till den del fastigheten byts mot en annan fastighet. Anskaffningstiden för den fasta egendom som vid bytet har erhållits som vederlag räknas på basis av anskaffningstiden för den överlåtna egendomen.

92 d §

Vissa stöd för naturvård och för vatten- och havsvård

Skattepliktig inkomst är inte stöd som avses i 4 kap. i naturvårdslagen eller i 1 a kap. i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), om stödet beviljas stödmottagaren i form av varor eller tjänster.

Denna lag träder i kraft den 20 .

40.

Lag

om ändring av 4 § i inkomstskattelagen för gårdsbruk

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i inkomstskattelagen för gårdsbruk (543/1967) 4 § 5 mom., sådant det lyder i lag 1076/2020, som följer:

4 §

Som skattepliktig inkomst av jordbruket betraktas inte stöd som avses i 4 kap. i naturvårdslagen (/) eller i 1 a kap. i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), om stödet beviljas stödmottagaren i form av varor eller tjänster.

Denna lag träder i kraft den 20 .

41.

Lag

om ändring av 3 § i fastighetsskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fastighetsskattelagen (654/1992) 3 § 1 mom. 4 punkten, sådan den lyder i lag 1060/2020, som följer:

3 §

Fastigheter som är helt eller delvis befriade från skatt

Fastighetsskatt ska inte betalas för

4) områden som skyddats med stöd av 47 § i naturvårdslagen (/), med undantag för byggnader och konstruktioner som finns på området och dessa byggnaders och konstruktioners byggplatser,

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

42.

Lag

om ändring av 11 § i lagen om Finlands ekonomiska zon

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004) 11 § 2 mom., sådant det lyder i lag 1686/2015, som följer:

11 §

Miljöbrott i den ekonomiska zonen

Till straff för brott mot miljöskyddslagen i den ekonomiska zonen döms enligt 225 § i miljöskyddslagen, till straff för brott mot avfallslagen i den ekonomiska zonen döms enligt 147 § i avfallslagen och till straff för naturskyddsförseelse i den ekonomiska zonen döms enligt 133 § i naturvårdslagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

43.

Lag

om ändring av lagen om Kurjenrahka nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om Kurjenrahka nationalpark (1295/1997) 4 § och
ändras 3 § som följer:

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Kurjenrahka nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 § och 51 § 1 och 3–5 mom. i den lagen. Älg och vitsvanshjort får dock drivas på det sätt som avses i 50 § 1 mom. 10 punkten i naturvårdslagen endast i delområdet Lammenrahka.

Denna lag träder i kraft den 20 .

44.

Lag

om ändring av lagen om Syöte nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om Syöte nationalpark (512/2000) 4 § och
ändras 3 § som följer:

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Syöte nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

Lokalbefolkningen får jaga inom Syöte nationalparks område i enlighet med 8 § i jaktlagen (615/1993). Inom nationalparkens område får också andra personer som hör till lokala jaktföreningar jaga älg. Inom nationalparken får jakt dock inte bedrivas i området Päätuore – Selkävaara söder om Lomaaja.

I ett område som anvisas i nationalparkens ordningsstadga får dock smyckestenar samlas in i smärre utsträckning.

Inom Syöte nationalpark får med tillstånd av Forststyrelsen smyckestenar samlas in och föras bort från området för tillverkning av smycken.

Denna lag träder i kraft den 20 .

45.

Lag

om ändring av lagen om Repovesi nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om Repovesi nationalpark (993/2002) 5 § och
ändras 1 och 3 § samt 4 § 1 mom. som följer:

1 §

Nationalparkens syfte

För att skydda exceptionellt representativa bergsformationer samt insjö- och skogsnaturen i sydöstra Finland och för att skydda och vårda de arter som förekommer där samt med tanke på friluftsliv, undervisning och forskning inrättas Repovesi nationalpark, som är en sådan nationalpark som avses i 1996 års naturvårdslag (1096/1996).

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Repovesi nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 § och 51 § 1 och 3–5 mom. i den lagen.

I Repovesi nationalpark är det så länge nationalparkens syfte inte äventyras tillåtet för Försvarsmakten att i den del som ligger inom Pahkajärvi skjut- och övningsområde som används av Försvarsmakten ordna partigångar- och spaningsutbildning samt annan motsvarande utbildning i enlighet med vad som anges närmare i nationalparkens skötsel- och nyttjandeplan. Skötsel- och nyttjandeplanen utarbetas vad gäller ovannämnda delar i samarbete med försvarsförvaltningen.

4 §

Begränsning av rätten att färdas

I Repovesi nationalpark kan rätten att färdas förbjudas eller begränsas också på andra grunder än enligt 56 § i naturvårdslagen i enlighet med lagen om försvarsmakten (551/2007).

Denna lag träder i kraft den 20 .

46.

Lag

om ändring av lagen om Leivonmäki nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om Leivonmäki nationalpark (45/2003) 4 § och
ändras 3 § som följer:

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Leivonmäki nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 § och 51 § 1 och 3–5 mom. i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

47.

Lag

om ändring av lagen om Pallas-Yllästunturi nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om Pallas-Yllästunturi nationalpark (1430/2004) 4 § 3 och 4 mom. samt
ändras 1 och 3 § samt 4 a § 1 mom., av dem 4 a § 1 mom. sådant det lyder i lag 489/2010,
som följer:

1 §

Inrättandet av nationalparken

I syfte att skydda den mest representativa fjällkedjan i västra Lappland samt därtill hörande skogs- och myrmarker som bevarats i naturtillstånd och har ödemarkskaraktär samt de arter som förekommer där, samt med tanke på utfärder, forskning och undervisningsändamål inrättas Pallas-Yllästunturi nationalpark i enlighet med 1996 års naturvårdslag (1096/1996).

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Pallas-Yllästunturi nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 51 § 1 mom. 4 punkten i naturvårdslagen får man i nationalparken inte fiska i lekvattnen för laxöring som förekommer i Pallasjärvi, i vatten med ett naturligt förekommande bäcköringsbestånd eller i vatten där fjällröding förekommer. Dessa är följande vatten samt deras biflöden och källflöden:

- 1) Onnasjoki samt Onnasjärvet,
- 2) Siosjoki, Pippojoki och Ruotajoki,
- 3) Hannujoki samt de små Raasikaltiot,
- 4) Pahajoki samt Hukkajärvi,
- 5) Kuoppajoki med undantag för Kuoppajärvi,
- 6) Saariselänoja, Ylijoki och Nammalajoki,
- 7) alla bäckar och diken som rinner ner i Vuontisjärvi i Muonio samt Riivinjärvet,
- 8) Pyhäjoki samt Killinpoikainjärvet och Hanhijärvi,
- 9) Ylisenpäänoja samt Rautujärvi och Ylisenpäänjärvi,
- 10) Lompolonoja, Rautujärvi, Pahtajärvi och Maanselkäjärvi,
- 11) Saarijärvi och angränsande Hietajärvi,
- 12) Palsijärvi och tjärnarna i Suaskuru.

I Pallasjärvi och Keimiöjärvi samt Pyhäjärvi vid Aakenustunturi får fiskevårdsåtgärder vidtas. Närmare bestämmelser om ordnande av fiskevården ges i den skötsel- och nyttjandeplan som ska göras upp med stöd av 57 § i naturvårdslagen.

4 a §

Byggande inom Pallastunturi turistcentrums område

I Pallas-Yllästunturi nationalpark inom Pallastunturi turistcentrums område får man, trots vad som föreskrivs i 49 § 1 mom. 1 punkten i naturvårdslagen, iståndsätta och bygga inkvarterings- och restauranglokaler och andra servicelokaler samt slalomanläggningar för ett hotell som betjänar turismen i nationalparken. Bygget får inte äventyra syftet med att nationalparken inrättades eller bevarandet av de skyddade naturvärdena. I samband med byggandet ska det även säkerställas att de särskilda värden som gäller nationalparkens landskap och byggda miljö bevaras. På grund av de särskilda naturskyddskraven på nationalparken får varken de direkta eller indirekta effekterna av ovan nämnda turisttjänster vara så omfattande eller avvikande jämfört med det nuvarande tillståndet att de förändrar nationalparkens karaktär eller förhållandena där i betydande grad.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

48.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om Pyhä-Luosto nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Pyhä-Luosto nationalpark (76/2005) 3 § som följer:

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Pyhä-Luosto nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

49.

Lag

om ändring av lagen om Bottenhavets nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Bottenhavets nationalpark (326/2011) 1 § 1 mom., 3 och 4 §, 5 § 1 mom. och 6 § 1 mom. som följer:

1 §

Nationalparken

För att skydda naturen under vattenytan på öppet hav i Bottenhavet, dess skärgård och kobbar, kustens våtmarker och de arter som förekommer där och för att vårda deras naturliga omgivning, för att bevara natur- och kulturarvet samt för intresset för naturen, för undervisning och forskning liksom även för uppföljning av förändringar i miljön inrättas Bottenhavets nationalpark som är en sådan nationalpark som avses i 1996 års naturvårdslag (1096/1996).

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Bottenhavets nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

RP 76/2022 rd

4 §

Fiske

I Bottenhavets nationalpark på statens område får man trots vad som föreskrivs i 49 § 1 mom. 4 punkten i naturvårdslagen fiska på det sätt som avses i 8 § i lagen om fiske (379/2015).

5 §

Jakt och reglering av djurbestånden

I Bottenhavets nationalpark får man trots vad som föreskrivs i 49 § 1 mom. 4 punkten i naturvårdslagen jaga gråsäl. I de allmänna vattenområden som införlivas med nationalparken får gråsäl jagas på det sätt som avses i 7 och 10 § i jaktlagen (615/1993).

6 §

Begränsningar av rätten att färdas

I vissa delar av Bottenhavets nationalpark kan rätten att färdas vid behov förbjudas eller begränsas också på andra grunder än enligt 56 § i naturvårdslagen i enlighet med lagen om försvarsmakten (551/2007).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

50.

Lag

om ändring av lagen om Sibbo storskogs nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Sibbo storskogs nationalpark (325/2011) 1 och 3 § samt 4 § 1 mom. som följer:

1 §

Syftet med inrättandet av nationalparken

För att skydda skogsnaturens diversitet, berg och kulturmiljöer och de arter som förekommer där och för att vårda arternas naturliga omgivning, för allmänhetens rekreation och friluftsliv och för främjande av allmänt intresse för naturen samt för undervisning inrättas Sibbo storskogs nationalpark som är en sådan nationalpark som avses i 1996 års naturvårdslag (1096/1996).

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Sibbo storskogs nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna finns i 50 och 51 § i den lagen.

4 §

Begränsningar av rätten att färdas

I vissa delar av Sibbo storskogs nationalpark kan rätten att färdas vid behov förbjudas eller begränsas också på andra grunder än enligt 56 § i naturvårdslagen i enlighet med lagen om försvarsmakten (551/2007).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

51.

Lag

om ändring av lagen om Kolovesi nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Kolovesi nationalpark (401/2013) 1, 3 och 4 § som följer:

1 §

Syftet med inrättandet

För att skydda och vårda skärgårdsnaturen i Saimen, saimenvikarens livsmiljö och skogs- och bergsnaturen i södra Finland samt för att främja intresset för naturen, för rekreationen i det fria och för miljöforskningen inrättas Kolovesi nationalpark som är en sådan nationalpark som avses i 1996 års naturvårdslag (1096/1996).

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Kolovesi nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

4 §

Jakt

Trots vad som föreskrivs i 49 § 1 mom. 5 punkten i naturvårdslagen får befolkningen i de kommuner som nämns i 2 § i denna lag med tillstånd av den myndighet som ansvarar för förvaltningen av området jaga älg i Kolovesi nationalpark på de områden som har märkts ut på den karta som är bilaga till denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

52.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om Tykö nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Tykö nationalpark (1260/2014) 3 § 1 mom. som följer:

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Tykö nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

53.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om Södra Konnevesi nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Södra Konnevesi nationalpark (661/2014) 3 § som följer:

3 §

417

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Södra Konnevesi nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

54.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om Hossa nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Hossa nationalpark (296/2017) 3 § 1 och 3 mom. som följer:

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Hossa nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

Trots vad som föreskrivs i 49 § i naturvårdslagen har de vars hemort är en kommun som avses i 8 § i jaktlagen (615/1993) rätt att jaga i sin hemkommun på nationalparkens område. Delägarna i de renbeteslag som bedriver verksamhet i nationalparken och de personer som Finlands viltcentral särskilt har utsett för ändamålet har dock oberoende av hemkommun rätt till sådant tillståndspliktigt avlägsnande av individer av viltarter som avses i 51 § 1 mom. 3 punkten i naturvårdslagen. Delägarlaget för Kuusamo samfällda skog har dessutom rätt att jaga älg på de områden inom Kuusamo kommun som hör till nationalparken.

Denna lag träder i kraft den 20 .

55.

Lag

om ändring av 1 och 3 § i lagen om Salla nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Salla nationalpark (1155/2021) 1 § och 3 § 1 och 2 mom. som följer:

RP 76/2022 rd

1 §

Inrättandet av nationalparken

För att skydda landskapet av skogklädda höjder i Östra Lappland, dess skogar, myrar och åsar samt de arter som förekommer där, för allmän rekreation och allmänt friluftsliv, för att främja intresset för naturen samt för forskning och undervisning finns Salla nationalpark, som är en sådan nationalpark som avses i 1996 års naturvårdslag (1096/1996).

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Salla nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

De som har sin hemkommun i Salla kommun har rätt att jaga i Salla nationalpark med stöd av 8 § i jaktlagen (615/1993), trots vad som föreskrivs i 49 § i naturvårdslagen. Rätt till sådant avlägsnande av en individ av viltarter som avses i 51 § 1 mom. 3 punkten i naturvårdslagen har dessutom delägarna i de renbeteslag som är verksamma i nationalparken och de personer som Finlands viltcentral särskilt har utsett för ändamålet, oberoende av hemkommun.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 12 maj 2022.

Statsminister

Sanna Marin

Miljö- och klimatminister Emma Kari

Lag

om ändring av 39 och 176 § i miljöskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i miljöskyddslagen (527/2014) 39 § 2 mom. och 176 § 1 mom., av dem 39 § 2 mom. sådant det lyder i lag 504/2019, som följer:

Gällande lydelse

39 §

Tillståndsansökan

Till ansökan ska det fogas för tillståndsprövningen behövlig utredning om verksamheten och dess konsekvenser, om parterna och om andra relevanta omständigheter. Om ansökan gäller verksamhet som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, ska det till ansökan före beslutsfattandet fogas en miljökonsekvensbeskrivning enligt den lagen samt kontaktmyndighetens motiverade slutsats om denna. Till ansökan ska det dessutom vid behov fogas en sådan bedömning som avses i 65 § i naturvårdslagen (1096/1996).

176 §

Föreläggande att avhjälpa betydande förorening av vattendrag och naturskador

Om en överträdelse eller försummelse enligt 175 § 1 mom. 1 punkten medför betydande förorening av vattendrag eller en naturskada som avses i 5 a § i naturvårdslagen ska den statliga tillsynsmyndigheten, utöver vad som föreskrivs i 175 § i denna lag, förelägga verksamhetsutövaren att vidta hjälpåtgärder som avses i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador.

Föreslagen lydelse

39 §

Tillståndsansökan

Till ansökan ska det fogas för tillståndsprövningen behövlig utredning om verksamheten och dess konsekvenser, om parterna och om andra relevanta omständigheter. Om ansökan gäller verksamhet som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, ska det till ansökan före beslutsfattandet fogas en miljökonsekvensbeskrivning enligt den lagen samt kontaktmyndighetens motiverade slutsats om denna. Till ansökan ska det dessutom vid behov fogas en sådan bedömning som avses i 35 § i naturvårdslagen (/).

176 §

Föreläggande att avhjälpa betydande förorening av vattendrag och naturskador

Om en överträdelse eller försummelse enligt 175 § 1 mom. 1 punkten medför betydande förorening av vattendrag eller en naturskada som avses i 3 § 7 punkten i naturvårdslagen ska den statliga tillsynsmyndigheten, utöver vad som föreskrivs i 175 § i denna lag, förelägga verksamhetsutövaren att vidta hjälpåtgärder som avses i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 4 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) 4 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

4 §

Förhållande till annan lagstiftning och andra förfaranden

Särskilda bestämmelser gäller för användning av en miljökonsekvensbeskrivning som utredning enligt någon annan lag. Bestämmelser om användningen av en miljökonsekvensbeskrivning som en bedömning enligt 65 § i naturvårdslagen (1096/1996) finns i 4 mom. i den paragrafen.

Föreslagen lydelse

4 §

Förhållande till annan lagstiftning och andra förfaranden

Särskilda bestämmelser gäller för användning av en miljökonsekvensbeskrivning som utredning enligt någon annan lag. Bestämmelser om användningen av en miljökonsekvensbeskrivning som en bedömning enligt 35 § i naturvårdslagen (/) finns i 4 mom. i den paragrafen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 4 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005) 4 § 1 mom. 2 punkten som följer:

Gällande lydelse

4 §

Planer och program som förutsätter en miljöbedömning

En myndighets plan eller program som baserar sig på en lag, förordning eller administrativ bestämmelse skall genomgå en miljöbedömning, om

Föreslagen lydelse

4 §

Planer och program som förutsätter en miljöbedömning

En myndighets plan eller program som baserar sig på en lag, förordning eller administrativ bestämmelse skall genomgå en miljöbedömning, om

Gällande lydelse

2) planen eller programmet omfattas av den skyldighet att göra en bedömning som avses i 65 § i naturvårdslagen (1096/1996).

Föreslagen lydelse

2) planen eller programmet omfattas av den skyldighet att göra en bedömning som avses i 35 § i naturvårdslagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 2 och 3 § i lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019) 2 § och 3 § 1 punkten som följer:

Gällande lydelse

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på behandlingen av tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen (527/2014), vattenlagen (587/2011), marktäktslagen (555/1981), gruvlagen (621/2011), naturvårdslagen (1096/1996), markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005).

3 §

Tillståndsförfaranden som kan samordnas

Om det för genomförandet av ett projekt krävs miljötillstånd enligt miljöskyddslagen, tillstånd enligt vattenlagen eller tillstånd för taktverksamhet enligt marktäktslagen, kan behandlingen av tillståndsansökan på sökandens begäran samordnas med ansökningar om följande tillstånd:

1) undantagslov enligt 31 och 48 § samt 49 § 3 mom. i naturvårdslagen,

Föreslagen lydelse

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på behandlingen av tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen (527/2014), vattenlagen (587/2011), marktäktslagen (555/1981), gruvlagen (621/2011), naturvårdslagen (/), markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005).

3 §

Tillståndsförfaranden som kan samordnas

Om det för genomförandet av ett projekt krävs miljötillstånd enligt miljöskyddslagen, tillstånd enligt vattenlagen eller tillstånd för taktverksamhet enligt marktäktslagen, kan behandlingen av tillståndsansökan på sökandens begäran samordnas med ansökningar om följande tillstånd:

1) tillstånd till undantag enligt 68 och 85 § i naturvårdslagen,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 2 och 3 § i lagen om skydd av valar och arktiska sälar

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om skydd av valar och arktiska sälar (1112/1982) 3 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1070/2004, och
fogas till 2 §, sådan den lyder i lag 1107/1996, ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

2 §

Det är också förbjudet att använda finskt territorium för transitering vid förflyttning av produkter som nämns i 1 mom. från ett land till ett annat.

3 §

3 §

Valar är fredade på finskt territorium och i Finlands ekonomiska zon *så som* föreskrivs i *naturvårdslagen (1096/1996)*.

Valar är fredade på finskt territorium och i Finlands ekonomiska zon *i enlighet med vad* som föreskrivs i *naturvårdslagen (/)*.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av markanvändnings- och bygglagen

I enlighet med riksdagens beslut:
upphävs i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) 207 § 4 mom. och
ändras 28 § 2 mom. och 197 § 1 och 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

28 §

Krav på landskapsplanens innehåll

Naturskyddsprogram och naturskyddsbeslut som avses i 7 och 77 § naturvårdslagen (1096/1996) samt beslut om att inrätta landskapsvårdsområden som avses i 32 § i nämnda lag skall tjäna till ledning när planen utarbetas.

197 §

Förhållande till annan lagstiftning

När en plan godkänns och fastställs skall utöver vad som bestäms i denna lag iakttas 10 kap. naturvårdslagen. När ett tillståndsgörande avgörs och ett annat beslut av en myndighet fattas skall dessutom iakttas vad som bestäms i naturvårdslagen och med stöd av den.

Om en ansökan om bygglov eller åtgärdsstillstånd har avslagits på grund av en begränsning som följer av 66 § naturvårdslagen och det inte annars skulle ha förelegat något hinder för beviljande av tillstånd, har markägaren, om han eller hon på grund av att tillstånd förvägrats inte kan använda sin mark på ett sätt som medför skäligen nytta, rätt att få ersättning av staten för olägenheten. När ersättningsskyldigheten bedöms beaktas inte sådana ändringar i fastighetsindelningen eller ägandeförhållandena som inträffat efter den 20 augusti 1998. Om området har anvisats som skydds- eller rekreationsområde i en region- eller generalplan som fastställts med stöd av byggnadslagen före nämnda datum, skall inte heller sådana ändringar i fastighetsindelningen eller ägandeförhållandena som inträffat efter det att region- eller generalplanen fastställdes beaktas när ersättningsskyldigheten bedöms.

207 §

Ikraftträdande

Föreslagen lydelse

28 §

Krav på landskapsplanens innehåll

Naturskyddsprogram och naturskyddsbeslut som avses i 15 och 146 § i naturvårdslagen (/) samt beslut om att inrätta landskapsvårdsområden som avses i 93 § i den lagen ska tjäna till ledning när planen utarbetas.

197 §

Förhållande till annan lagstiftning

När en plan godkänns och fastställs ska utöver denna lag även 5 kap. i naturvårdslagen iakttas. Naturvårdslagen ska också iakttas när ett tillståndsgörande avgörs och ett annat beslut av en myndighet fattas.

Om en ansökan om bygglov eller åtgärdsstillstånd har avslagits på grund av en begränsning som följer av 39 § i naturvårdslagen och det inte annars skulle ha förelegat något hinder för beviljande av tillstånd, har markägaren, om denne på grund av att tillstånd förvägrats inte kan använda sin mark på ett sätt som medför skäligen nytta, rätt att få ersättning av staten för olägenheten. När ersättningsskyldigheten bedöms beaktas inte sådana ändringar i fastighetsindelningen eller ägandeförhållandena som inträffat efter den 20 augusti 1998. Om området har anvisats som skydds- eller rekreationsområde i en region- eller generalplan som fastställts med stöd av byggnadslagen före nämnda datum, ska inte heller sådana ändringar i fastighetsindelningen eller ägandeförhållandena som inträffat efter det att region- eller generalplanen fastställdes beaktas när ersättningsskyldigheten bedöms.

207 §

Ikraftträdande

(upphävs)

Gällande lydelse

Vad som bestäms i 197 § 2 mom. tillämpas redan innan lagen träder i kraft, om en ansökan om byggnadslov eller åtgärdstillstånd som baserar sig på byggnadslagen har avslagits på grund av en begränsning som följer av 66 § naturvårdslagen och det inte annars skulle ha förelegat något hinder för beviljande av tillstånd.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 1 § i marktäktslagen

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i marktäktslagen (555/1981) 1 § 2 mom., sådant det lyder i lag 1098/1996, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Vid tagande av substanser *skall utom* denna lag iakttas vad *någon annan lag stadgar*. När tillståndsärenden avgörs och andra myndighetsbeslut fattas *skall dessutom iakttas vad som stadgas i naturvårdslagen (1096/1996) och med stöd av den*.

Vid tagande av substanser *ska utöver* denna lag iakttas vad *som föreskrivs någon annanstans i lag*. När tillståndsärenden avgörs och andra myndighetsbeslut fattas *ska* dessutom *naturvårdslagen (/) iakttas*.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 2 § i ödemarkslagen

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i ödemarkslagen (62/1991) 2 §, sådan den lyder i lag 1104/1996, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Tillämpningsområde

Då ödemarksområdena bevaras och nyttjas skall denna lag tillämpas. Med avseende på detta gäller dessutom vad som stadgas i andra lagar. När tillståndsärenden avgörs och andra myndighetsbeslut fattas skall dessutom iakttas vad som stadgas i naturvårdslagen (1096/1996) och med stöd av den.

Föreslagen lydelse

2 §

Tillämpningsområde

När ödemarksområden bevaras och nyttjas ska denna lag iakttas. Utöver detta ska när områden bevaras och nyttjas även iakttas vad som föreskrivs någon annanstans i lag. När tillståndsärenden avgörs och andra myndighetsbeslut fattas ska dessutom naturvårdslagen (/) iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 13 § i terrängtrafiklagen

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i terrängtrafiklagen (1710/1995) 13 § 3 mom., sådant det lyder i lag 93/2021, som följer:

Gällande lydelse

13 §

Snöskoterled

Beslut om anläggande och indragning av snöskoterleder på *skyddsområden enligt naturvårdslagen (1096/1996) som tillhör staten* fattas av Forststyrelsen. I stället för bestämmelserna i detta kapitel, med undantag för 20 och 21 §, tillämpas på dessa leder de villkor som ställts i Forststyrelsens beslut. Om en snöskoterled anläggs på ett *enskilt* naturskyddsområde tillämpas vad som i naturvårdslagen föreskrivs om inrättande av dessa områden.

Föreslagen lydelse

13 §

Snöskoterled

Beslut om anläggande och indragning av snöskoterleder på *statliga naturskyddsområden enligt naturvårdslagen (/)* fattas av Forststyrelsen. I stället för bestämmelserna i detta kapitel, med undantag för 20 och 21 §, tillämpas på dessa leder de villkor som ställts i Forststyrelsens beslut. Om en snöskoterled anläggs på ett *privat* naturskyddsområde tillämpas vad som i naturvårdslagen föreskrivs om inrättande av dessa områden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 1 och 3 § lagen om avhjälpande av vissa miljöskador

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador (383/2009) 1 § 1 mom. 1 punkten och 3 § 2 punkten underpunkt a, av dem 3 § 2 punkten underpunkt a sådan den lyder i lag 558/2014, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på avhjälpande av följande miljöskador:

1) naturskador enligt 5 a § i naturvårdslagen (1096/1996)

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

2) *naturresurser*

a) i 5 a § 1 mom. i naturvårdslagen avsedda naturtyper och livsmiljöer för arter samt arter och deras förekomst-, föröknings- och rastplatser,

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på avhjälpande av följande miljöskador:

1) naturskador enligt 3 § 7 punkten i naturvårdslagen (/),

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

2) *naturresurser*

a) i 3 § 7 punkten i naturvårdslagen avsedda naturtyper och livsmiljöer för arter samt arter och deras förekomst-, föröknings- och rastplatser,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 2 och 7 a § i skogslagen

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i skogslagen (1093/1996) 2 § 1 mom. 1 punkten och 2 mom. samt 7 a § 2 mom. 2 punkten, sådana de lyder i lag 1085/2013, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på skötseln och användningen av skog inom områden som utgör skogsbruksmark. Den tillämpas dock inte på

1) *skyddsområden* som inrättats med stöd av *naturvårdslagen (1096/1996)*, områden som staten förvärvat för naturskyddsändamål eller andra statsägda områden som förvaltas i enlighet med skyddsbeslut av Forststyrelsen eller en myndighet som förvaltar statsägd mark,

Vid skötseln och användningen av skog ska utöver denna lag iakttas vad som *bestäms* i 1, 4, 5 och 13–16 § i lagen om fornminnen (295/1963), i 5 a, 9, 29–35, 39, 42, 47–49, 55, 56 och 57 a § samt 10 kap. i naturvårdslagen och i någon annan lag. *Bestämmelser om inrättande av naturskyddsområden, införlivning av områden med naturskyddsområden och fridlysning av naturminnesmärken finns i naturvårdslagen.*

7 a §

Markägarens och skogscentralens informationskyldighet

Skogscentralen ska omedelbart underrätta markägaren och sådana representanter för markägaren och *innehavare* av avverkningsrätt som *den* känner till, om den har fått in en anmälan om användning av skog som gäller ett behandlingsområde där eller i vars närhet det finns eller som berörs av något av följande som centralen känner till:

Föreslagen lydelse

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på skötseln och användningen av skog inom områden som utgör skogsbruksmark. Den tillämpas dock inte på

1) *naturskyddsområden* som inrättats med stöd av *naturvårdslagen (/)*, områden som staten förvärvat för naturskyddsändamål eller andra statsägda områden som förvaltas i enlighet med skyddsbeslut av Forststyrelsen eller en myndighet som förvaltar statsägd mark,

Vid skötseln och användningen av skog ska utöver denna lag iakttas vad som *föreskrivs* i 1, 4, 5 och 13–16 § i lagen om fornminnen (295/1963), i 4, 16, 72, 75, 76, 78–81, 83–85, 87, 106, 126, 127 och 129 § samt 5–7 och 10 kap. i naturvårdslagen samt i någon annan lag.

7 a §

Markägarens och skogscentralens informationskyldighet

Skogscentralen ska omedelbart underrätta markägaren och sådana representanter för markägaren och *innehavaren* av avverkningsrätt som *centralen* känner till, om den har fått in en anmälan om användning av skog som gäller ett behandlingsområde där eller i vars närhet det finns eller som berörs av något av följande som centralen känner till:

Gällande lydelse

2) ett beslut som gäller förekomsten av en art som åtnjuter särskilt skydd eller en skyddad naturtyp enligt naturvårdslagen,

Föreslagen lydelse

2) ett beslut om en i naturvårdslagen avsedd förekomst av en art som kräver särskilt skydd eller av en skyddad naturtyp, ett beslut om skydd av nya arter som påträffats, ett beslut om assisterad spridning av arter som kräver särskilt skydd eller ett beslut om avgränsning av ett kompensationsområde,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 21 § i lagen om bekämpning av skogsskador

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i lagen om bekämpning av skogsskador (1087/2013) 21 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

21 §

Statens skadeståndsansvar

Skador som orsakas av skogsskador som sannolikt spridits från ett naturskyddsområde enligt 10 § i naturvårdslagen (1096/1996), ett område med ett fridlyst naturminnesmärke enligt 23 §, ett område med tidsbegränsad fridlysning enligt 25 §, ett område enligt 29 § som är föremål för ett beslut enligt 30 §, ett område där hotade arter förekommer enligt 47 § eller ett område som belagts med åtgärdsförbud enligt 55 § i den lagen samt från områden som staten förvärvat för naturskyddsändamål eller från andra statsägda områden som förvaltas i enlighet med skyddsbeslut av Forststyrelsen eller av en myndighet som förvaltar statsägd mark, ska ersättas av statsmedel på det sätt som bestäms nedan. Vid bedömningen av sannolikheten för ett orsakssamband ska bland annat skadans art och andra möjliga orsaker till skadan beaktas.

Föreslagen lydelse

21 §

Statens skadeståndsansvar

Skador som orsakas av skogsskador som sannolikt spridits från ett i 43 § i naturvårdslagen (/) avsett statligt naturskyddsområde, ett i 48 § i den lagen avsett område som fridlysts för viss tid, ett i 66 § i den lagen avsett förekomstområde för en skyddad naturtyp, ett i 67 § i den lagen avsett förekomstområde för en strikt skyddad naturtyp, en i 79 § i den lagen avsedd förekomstplats för en art som kräver särskilt skydd, en i 83 § i den lagen avsedd förekomstplats som avgränsats för skydd av en ny art som påträffats, en i 87 § i den lagen avsedd plats för assisterad spridning av en art som kräver särskilt skydd, en i 97 § i den lagen avsedd plats med ett fridlyst naturminnesmärke, ett i 106 § i den lagen avsett kompensationsområde, ett i 126 § i den lagen avsett område som belagts med åtgärdsförbud eller från områden som staten förvärvat för naturskyddsändamål eller från andra statsägda områden som förvaltas i enlighet med skyddsbeslut av Forststyrelsen eller av en myndighet som förvaltar statsägd mark, ska ersättas av

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

statsmedel på det sätt som anges nedan. Vid bedömningen av sannolikheten för ett orsaks-samband ska bland annat skadans art och andra möjliga orsaker till skadan beaktas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 2 och 25 § i den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (34/2015) 2 § 2 mom. och 25 § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Tillämpningsområde och begränsningar som gäller finansieringens användning

Finansiering enligt denna lag får inte användas till ersättningar som betalas utifrån ett visstidsavtal om fredning av ett område enligt 25 § i naturvårdslagen (1096/1996) eller till ersättningar om vilka det föreskrivs i 53 § eller 55 § 2 mom. i den lagen eller om vilka det i övrigt föreskrivs särskilt, och inte heller till ersättningar som baserar sig på motsvarande bestämmelser som gällde innan de bestämmelserna trädde i kraft.

25 §

Skogscentralens utredningsskyldighet

Innan skogscentralen fattar beslut i ärendet ska den utreda om de begränsningar som följer av 9, 24, 29–35, 47–49, 55 och 56 § och 10 kap. i naturvårdslagen gäller den planerade åtgärden. Skogscentralen ska vid behov begära ett utlåtande om ansökningen av den närings-

Föreslagen lydelse

2 §

Tillämpningsområde och begränsningar som gäller finansieringens användning

Finansiering enligt denna lag får inte användas till ersättningar som betalas utifrån ett visstidsavtal om fredning av ett område enligt 48 § i naturvårdslagen (/) eller till ersättningar om vilka det föreskrivs i 113 § eller 126 § 2 mom. i den lagen eller om vilka det i övrigt föreskrivs särskilt, och inte heller till ersättningar som baserar sig på motsvarande bestämmelser som gällde innan de bestämmelserna trädde i kraft.

25 §

Skogscentralens utredningsskyldighet

Innan skogscentralen fattar beslut i ärendet ska den utreda om de begränsningar som följer av 16 §, 5 kap., 47, 53, 66, 67, 79–81, 83, 87, 93–96, 106, 126 och 127 § i naturvårdslagen gäller den planerade åtgärden. Skogscentralen ska vid behov begära ett utlåtande om

Gällande lydelse

, trafik- och miljöcentral inom vars verksamhetsområde åtgärden är planerad att genomföras. Skogscentralen får dock avgöra ärendet utan utlåtande från närings-, trafik- och miljöcentralen när två månader har förflutit från att begäran om utlåtande avsändes till centralen.

Föreslagen lydelse

ansökningen av den närings-, trafik- och miljöcentral inom vars verksamhetsområde åtgärden är planerad att genomföras. Skogscentralen får dock avgöra ärendet utan utlåtande från närings-, trafik- och miljöcentralen när två månader har förflutit från *det* att begäran om utlåtande avsändes till centralen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 5 § i lagen om Forststyrelsen

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i lagen om Forststyrelsen (234/2016) 5 § 2 mom. 1 punkten som följer:

Gällande lydelse

5 §

Offentliga förvaltningsuppgifter

Forststyrelsen sköter för den föreskrivna offentliga förvaltningsuppgifter, som består av

1) uppgifter som föreskrivs i *naturvårdslagen (1096/1996)* och i författningar om naturskyddsområden som inrättats med stöd av den och 1923 års lag om naturskydd (71/1923), övriga uppgifter som gäller skyddande av naturtyper och arter samt förvärv av naturskyddsområden,

Föreslagen lydelse

5 §

Offentliga förvaltningsuppgifter

Forststyrelsen sköter för den föreskrivna offentliga förvaltningsuppgifter, som består av

1) uppgifter som föreskrivs i *naturvårdslagen (/)* och i författningar om naturskyddsområden som inrättats med stöd av den och 1923 års lag om naturskydd (71/1923) och 1996 års *naturvårdslag (1096/1996)*, övriga uppgifter som gäller skyddande av naturtyper och arter samt förvärv av naturskyddsområden,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 9 § i lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning (1157/2005) 9 § 4 mom., sådant det lyder i lag 1687/2015, som följer:

Gällande lydelse

9 §

Omhändertagande

En jakt- och fiskeövervakare har rätt att i enlighet med *naturvårdslagens (1096/1996) bestämmelser om omhändertagande* ta hand om föremålet för eller hjälpmedlet vid ett *naturskyddsbrott som avses i 48 kap. 5 § i strafflagen, ett grovt naturskyddsbrott som avses i 48 kap. 5 a § i strafflagen eller en naturskyddsförseelse som avses i 58 § i naturvårdslagen*. Jakt- och fiskeövervakaren har dessutom rätt att ta hand om ett sådant föremål för ett brott som enligt naturvårdslagen ska dömas förverkat till staten. Ett omhändertaget föremål för ett brott, med undantag för bytet, och hjälpmedlet vid brottet ska överlämnas till polisen utan ogrundat dröjsmål, dock senast sju dygn från omhändertagandet.

Föreslagen lydelse

9 §

Omhändertagande

En jakt- och fiskeövervakare har rätt att i enlighet med *135 § i naturvårdslagen (/)* ta hand om föremålet för eller hjälpmedlet vid ett *naturskyddsbrott eller grovt naturskyddsbrott som avses i 132 § i naturvårdslagen eller en naturskyddsförseelse som avses i 133 § i den lagen*. Jakt- och fiskeövervakaren har dessutom rätt att ta hand om ett sådant föremål för ett brott som enligt naturvårdslagen ska dömas förverkat till staten. Ett omhändertaget föremål för ett brott, med undantag för bytet, och hjälpmedlet vid brottet ska överlämnas till polisen utan ogrundat dröjsmål, dock senast sju dygn från omhändertagandet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 6 § i lagen om avträdelsepension

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om avträdelsepension (16/1974) 6 § 2 mom. 1 och 3 punkten, sådana de lyder i lag 372/1990, som följer:

Gällande lydelse

6 §

 Brukningsenhets ägare anses likaså ha avstått från att bedriva jordbruk på i denna lag åsyftat sätt, om han

1) till en överlåtelsetagare som nämns i 1 mom. överlåter sin brukningsenhets åker och samtidigt förbinder sig att inte överlåta vare sig skogsmark som han förbehållit sig av lägenheten eller impediment till någon annan än en i 1 mom. 1–4 punkten nämnd överlåtelse- tagare, till den kommun där det förbehållna området är beläget, till miljöministeriet för att användas som skyddsområde enligt lagen om naturskydd (71/23), till yrkesutbildningsstyrelsen för att användas som övningsområde vid undervisningen inom branschen eller, om jordbruksstyrelsen inte köper skogsmarken för att använda den som skogstillskottsområde, till forststyrelsen (**försäljningsbegränsningsförbindelse**),

3) förbinder sig att varken använda eller arrendera ut brukningsenhetens åker eller ekonomibyggnader för lantbruksproduktion (**förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion**) och att under sex år från det pensionen började eller efter denna tid inte överlåta lägenhetens åker till någon annan än en i 1 mom. 1–3 punkten nämnd överlåtelsetagare eller till miljöministeriet för att användas såsom skyddsområde som avses i lagen om naturskydd eller till yrkesutbildningsstyrelsen för att användas som övningsområde vid undervisningen inom branschen (**försäljningsbegränsningsförbindelse för åker**) samt avger en i 1 punkten nämnd förbindelse angående den skogsmark och det impediment som han har förbehållit sig av sin lägenhet.

Föreslagen lydelse

6 §

 Brukningsenhets ägare anses likaså ha avstått från att bedriva jordbruk på i denna lag åsyftat sätt, om han

1) till en överlåtelsetagare som avses i 1 mom. överlåter sin brukningsenhets åker och samtidigt förbinder sig att inte överlåta vare sig skogsmark som han förbehållit sig av lägenheten eller impediment till någon annan än en i 1 mom. 1–4 punkten avsedd överlåtelse- tagare, till den kommun där det förbehållna området är beläget, till miljöministeriet för att användas som naturskyddsområde enligt naturvårdslagen (/), till yrkesutbildningsstyrelsen för att användas som övningsområde vid undervisningen inom branschen eller, om jordbruksstyrelsen inte köper skogsmarken för att använda den som skogstillskottsområde, till Forststyrelsen (**försäljningsbegränsningsförbindelse**),

3) förbinder sig att varken använda eller arrendera ut brukningsenhetens åker eller ekonomibyggnader för lantbruksproduktion (**förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion**) och att under sex år från det att pensionen började eller efter denna tid inte överlåta lägenhetens åker till någon annan än en i 1 mom. 1–3 punkten avsedd överlåtelsetagare eller till miljöministeriet för att användas såsom naturskyddsområde som avses i naturvårdslagen eller till yrkesutbildningsstyrelsen för att användas som övningsområde vid undervisningen inom branschen (**försäljningsbegränsningsförbindelse för åker**) samt avger en i 1 punkten avsedd förbindelse angående den skogsmark och det impediment som han har förbehållit sig av sin lägenhet.

 Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 25 § i lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare (1330/1992) 25 § 2 mom., sådant det lyder i lag 1286/2006, som följer:

Gällande lydelse

25 §

Om i 1 mom. avsedd verksamhet eller försummelse av en förbindelse skall anses vara ringa eller om det funnits andra särskilda skäl för verksamheten eller försummelsen, kan avträdelseersättningen indras för viss tid eller beslut fattas om att avträdelseersättningen betalas till samma belopp som tidigare. Ett avträdelsetillägg kan även indras delvis. Sådana särskilda skäl till försummelse som avses i detta moment föreligger, om mark som berörs av förbindelsen, genom ett arrendeavtal som ingåtts för minst fem år, för bedrivande av jordbruk har överlåtits eller arrenderats ut som tillskottsmark till en person som vid överlåtelse- och arrendetidpunkten bedriver jordbruk på gårdsbruksenheten så att han eller hon i enlighet med 10 § i lagen om pension för lantbruksföretagare *har tagit i nämnda lag bestämd* försäkring för minimipensionsskydd. Dessutom *förutsätts* att förvärvaren förbundet sig att under minst fem år i sin besittning ha och odla det område som överlåtits eller arrenderas ut. Som i detta moment avsedda särskilda skäl anses också överlåtelse av sådan mark som berörs av förbindelsen för att användas som sådant naturskyddsområde eller landskapsvårdsområde som avses i *naturvårdslagen (1096/1996)*.

Föreslagen lydelse

25 §

Om i 1 mom. avsedd verksamhet eller försummelse av en förbindelse ska anses vara ringa eller om det funnits andra särskilda skäl för verksamheten eller försummelsen, kan avträdelseersättningen indras för viss tid eller beslut fattas om att avträdelseersättningen betalas till samma belopp som tidigare. Ett avträdelsetillägg kan även indras delvis. Sådana särskilda skäl till försummelse som avses i detta moment föreligger, om mark som berörs av förbindelsen, genom ett arrendeavtal som ingåtts för minst fem år, för bedrivande av jordbruk har överlåtits eller arrenderats ut som tillskottsmark till en person som vid överlåtelse- och arrendetidpunkten bedriver jordbruk på gårdsbruksenheten så att han eller hon i enlighet med 10 § i lagen om pension för lantbruksföretagare *har tecknat en i den lagen föreskriven* försäkring för minimipensionsskydd. Dessutom *är en förutsättning* att förvärvaren förbundet sig att under minst fem år i sin besittning ha och odla det område som överlåtits eller arrenderas ut. Som i detta moment avsedda särskilda skäl anses också överlåtelse av sådan mark som berörs av förbindelsen för att användas som sådant naturskyddsområde eller landskapsvårdsområde som avses i *naturvårdslagen (/)*.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 2 § i fastighetsregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i fastighetsregisterlagen (392/1985) 2 § 1 mom. 5 punkten, sådan den lyder i lag 464/2018, som följer:

Gällande lydelse

2 §

I fastighetsregistret införs som fastigheter

5) *skyddsområden* som i enlighet med *naturvårdslagen (1096/1996)* eller tidigare gällande lagstiftning har inrättats på områden som tillhör staten (*skyddsområde*),

Föreslagen lydelse

2 §

I fastighetsregistret införs som fastigheter

5) *naturskyddsområden* som i enlighet med *naturvårdslagen (/)* eller tidigare gällande lagstiftning har inrättats på områden som tillhör staten (*naturskyddsområde*),

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av jaktlagen

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i jaktlagen (615/1993) 1 § 2 mom., samt den svenska språkdräkten i det inledande stycket till 41 a § 1 mom., i det inledande stycket till 41 b § 1 mom. och i det inledande stycket till 41 b § 3 mom., sådana de lyder, 1 § 2 mom. i lag 206/2013, den svenska språkdräkten i det inledande stycket till 41 a § 1 mom. och i det inledande stycket till 41 b § 1 mom. i lag 159/2011 och den svenska språkdräkten i det inledande stycket till 41 b § 3 mom. i lag 504/2017, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag gäller i tillämpliga delar även fångst och dödande av däggdjur och fåglar som är fridlysta med stöd av *naturvårdslagen (1096/1996)*.

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag gäller i tillämpliga delar även fångst och dödande av däggdjur och fåglar som är fridlysta med stöd av *naturvårdslagen (/)*.

Gällande lydelse

41 a §

Förutsättningar för dispens i fråga om vissa viltarter

Om det inte finns någon annan tillfredsställande lösning och beslutet inte inverkar menligt på möjligheterna att bibehålla en gynnsam *skyddsnivå* inom artens naturliga utbredningsområde, kan dispens enligt 41 § beviljas för att fånga eller döda järv, varg, brunbjörn, utter, lodjur, europeisk bäver, gråsäl, knubbsäl, östersjövikare, iller, mård och skogshare.

41 b §

Förutsättningar för dispens i fråga om fågelvilt och icke fredade fåglar och för undantag från fredning i vissa fall

Om det inte finns någon annan tillfredsställande lösning och beslutet inte inverkar menligt på möjligheterna att bibehålla en gynnsam *skyddsnivå*, kan dispens enligt 41 § beviljas för att fånga eller döda fågelvilt och icke fredade fåglar som avses i 5 §.

I fall som avses i 1 mom. 1–3 punkten får undantag från fredningen av i 5 § 2 mom. 2 punkten avsedda fåglar också grunda sig på en anmälan till Finlands viltcentral. Viltcentralen kan på ansökan godkänna deltagande i anmälningförfarandet, om det finns ett återkommande behov av sådana undantag på grund av verksamhetens natur och omfattning och det inte finns någon annan tillfredsställande lösning samtidigt som undantag från fredningen inte äventyrar bibehållandet av en gynnsam *skyddsnivå* för fågelarterna i fråga (anmälningförfarande). Anmälningförfarande är tillåtet.

Föreslagen lydelse

41 a §

Förutsättningar för dispens i fråga om vissa viltarter

Om det inte finns någon annan tillfredsställande lösning och beslutet inte inverkar menligt på möjligheterna att bibehålla en gynnsam *bevarandestatus* inom artens naturliga utbredningsområde, kan dispens enligt 41 § beviljas för att fånga eller döda järv, varg, brunbjörn, utter, lodjur, europeisk bäver, gråsäl, knubbsäl, östersjövikare, iller, mård och skogshare.

41 b §

Förutsättningar för dispens i fråga om fågelvilt och icke fredade fåglar och för undantag från fredning i vissa fall

Om det inte finns någon annan tillfredsställande lösning och beslutet inte inverkar menligt på möjligheterna att bibehålla en gynnsam *bevarandestatus*, kan dispens enligt 41 § beviljas för att fånga eller döda fågelvilt och icke fredade fåglar som avses i 5 §.

I fall som avses i 1 mom. 1–3 punkten får undantag från fredningen av i 5 § 2 mom. 2 punkten avsedda fåglar också grunda sig på en anmälan till Finlands viltcentral. Viltcentralen kan på ansökan godkänna deltagande i anmälningförfarandet, om det finns ett återkommande behov av sådana undantag på grund av verksamhetens natur och omfattning och det inte finns någon annan tillfredsställande lösning samtidigt som undantag från fredningen inte äventyrar bibehållandet av en gynnsam *bevarandestatus* för fågelarterna i fråga (anmälningförfarande). Anmälningförfarande är tillåtet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 25 § i lagen om verkställighet av jordbruksstöd

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om verkställighet av jordbruksstöd (192/2013) 25 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1358/2014, som följer:

Gällande lydelse

25 §

Särskilda bestämmelser i fråga om tvärvillkor

Närings-, trafik- och miljöcentralen utövar tillsyn över efterlevnaden av *naturvårdslagen (1096/1996)* och miljöskyddslagen (527/2014) till den del tillsynen gäller iakttagandet av de lagbestämda verksamhetskrav i tvärvillkoren som hänför sig till miljön samt kraven på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden.

Föreslagen lydelse

25 §

Särskilda bestämmelser i fråga om tvärvillkor

Närings-, trafik- och miljöcentralen utövar tillsyn över efterlevnaden av *naturvårdslagen (/)* och miljöskyddslagen (527/2014) till den del tillsynen gäller iakttagandet av de lagbestämda verksamhetskrav i tvärvillkoren som hänför sig till miljön samt kraven på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 2 § i lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbruket

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbruket (193/2013) 2 § 18 punkten, sådan den lyder i lag 1356/2014, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

18) *Naturaområde* ett område enligt 64 § i *naturvårdslagen (1096/1996)*,

Föreslagen lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

18) *Naturaområde* ett område enligt 33 § i *naturvårdslagen (/)*,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag

om ändring av 4 § i lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål (497/2013) 4 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

4 §

Förhållande till annan lagstiftning

Föreslagen lydelse

4 §

Förhållande till annan lagstiftning

Bestämmelser om tillämpning av genteknik på djur finns i gentekniklagen (377/1995). Bestämmelser om djurtransporter finns i rådets förordning (EG) nr 1/2005 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97, samt i lagen om transport av djur (1429/2006). Bestämmelser om användning av djur för att testa kosmetiska produkter finns i lagen om kosmetiska produkter (22/2005). Bestämmelser om fångst, innehav och dödande av vilda djur finns dessutom i *naturvårdslagen (1096/1996)* och *jaktlagen (615/1993)*. Bestämmelser om kliniska prövningar som utförs med läkemedel för djur finns i läkemedelslagen (395/1987).

Bestämmelser om tillämpning av genteknik på djur finns i gentekniklagen (377/1995). Bestämmelser om djurtransporter finns i rådets förordning (EG) nr 1/2005 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97, samt i lagen om transport av djur (1429/2006). Bestämmelser om användning av djur för att testa kosmetiska produkter finns i lagen om kosmetiska produkter (22/2005). Bestämmelser om fångst, innehav och dödande av vilda djur finns dessutom i *naturvårdslagen (/)* och *jaktlagen (615/1993)*. Bestämmelser om kliniska prövningar som utförs med läkemedel för djur finns i läkemedelslagen (395/1987).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 59 § i lagen om fiske

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om fiske (379/2015) 59 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

59 §

Skydd av hotade djurarter

Genom förordning av statsrådet får användningen av ett fångstredskap eller en fiskemetod av ett visst slag förbjudas för högst fem år åt gången inom ett visst vattenområde *och detaljerade bestämmelser* utfärdas om den tid då fångstredskapen får användas, om detta behövs för att en djurart som med stöd av *naturvårdslagen (1096/1996)* har förklarats vara hotad ska förbli livskraftig och för att en gynnsam bevarandestatus för arten ska nås.

Föreslagen lydelse

59 §

Skydd av hotade djurarter

Genom förordning av statsrådet får användningen av ett fångstredskap eller en fiskemetod av ett visst slag förbjudas för högst fem år åt gången inom ett visst vattenområde *och bestämmelser* utfärdas om den tid då fångstredskapen får användas, om detta behövs för att en djurart som med stöd av *naturvårdslagen (/)* har förklarats vara hotad ska förbli livskraftig och för att en gynnsam bevarandestatus för arten ska nås.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 16 § i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (1709/2015) 16 § 2 mom., sådant det lyder i lag 682/2019, som följer:

Gällande lydelse

16 §

Fångst och dödande av fågel- eller däggdjursart som har kommit ut i miljön

Föreslagen lydelse

16 §

Fångst och dödande av fågel- eller däggdjursart som har kommit ut i miljön

Det som föreskrivs i 1 mom. gäller också andra fågel- och däggdjursarter som anses

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller också andra fågel- och däggdjursarter som anses

RP 76/2022 rd

Gällande lydelse

vara främmande arter och som det inte föreskrivs om i jaktlagen eller i *naturvårdslagen* (1096/1996).

Föreslagen lydelse

vara främmande arter och som det inte föreskrivs om i jaktlagen eller i *naturvårdslagen* (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 4 § i lagen om statens skogsbruksaktiebolag

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i lagen om statens skogsbruksaktiebolag (235/2016) 4 § 1 mom. 2 punkten som följer:

Gällande lydelse

4 §

Rätt att företräda staten i vissa fall

Aktiebolaget har rätt att företräda Forststyrelsen på statens områden där det har rätt att bedriva skogsbruk och att använda den rätt att föra talan som hör till staten som markägare i ärenden som gäller

2) rågång för andra områden än i *naturvårdslagen* (1096/1996) avsedda naturskyddsområden och skyddsområden som omfattar fornminnen som är skyddade enligt lagen om fornminnen (295/1963),

Föreslagen lydelse

4 §

Rätt att företräda staten i vissa fall

Aktiebolaget har på statens områden där det har rätt att bedriva skogsbruk rätt att företräda Forststyrelsen och att använda den rätt att föra talan som hör till staten som markägare i ärenden som gäller

2) rågång för andra områden än i *naturvårdslagen* (/) avsedda naturskyddsområden och skyddsområden som omfattar fornminnen som är skyddade enligt lagen om fornminnen (295/1963),

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 32 § i lagen om djursjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i lagen om djursjukdomar (76/2021) 32 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

32 §

Utredning om sjukdomsläget och förhindrande av sjukdomsspridning

Om det inte är möjligt att utesluta misstanken om annan djursjukdom som ska bekämpas eller bekräfta förekomsten av djursjukdomen utan att avliva ett hållet djur, får regionförvaltningsverket bestämma att djuret ska avlivas. Om vidtagandet av åtgärder som gäller vilda djur förutsätter tillstånd enligt *naturvårdslagen (1096/1996)*, jaktlagen (615/1993) eller lagen om fiske (379/2015), svarar regionförvaltningsverket för ansökan om tillstånd.

Föreslagen lydelse

32 §

Utredning om sjukdomsläget och förhindrande av sjukdomsspridning

Om det inte är möjligt att utesluta misstanken om annan djursjukdom som ska bekämpas eller bekräfta förekomsten av djursjukdomen utan att avliva ett hållet djur, får regionförvaltningsverket bestämma att djuret ska avlivas. Om vidtagandet av åtgärder som gäller vilda djur förutsätter tillstånd enligt *naturvårdslagen (/)*, jaktlagen (615/1993) eller lagen om fiske (379/2015), svarar regionförvaltningsverket för ansökan om tillstånd.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av vattenlagen

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i vattenlagen (587/2011) 1 kap. 2 § 2 mom., 2 kap. 11 §, 11 kap. 3 § 2 mom., 14 kap. 6 § 1 mom., 18 kap. 1 § 1 mom. och 2 § 1 mom., av dem 11 kap. 3 § 2 mom. sådant det lyder i lag 766/2019 och 18 kap. 1 § 1 mom. sådant det lyder i lag 531/2014, som följer:

Gällande lydelse

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Lagens tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning

När denna lag tillämpas och även i övrigt vid förfaranden enligt denna lag ska *naturvårdslagen (1096/1996)*, lagen om fornminnen (295/1963) och markanvändnings- och

Föreslagen lydelse

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Lagens tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning

När denna lag tillämpas och även i övrigt vid förfaranden enligt denna lag ska *naturvårdslagen (/)*, lagen om fornminnen (295/1963) och markanvändnings- och bygglagen (132/1999) *iakttas*.

Gällande lydelse

bygglagen (132/1999) och det som föreskrivs eller bestäms med stöd av dem iakttas.

Föreslagen lydelse

2 kap. Allmänna rättigheter, skyldigheter och inskränkningar 11 § <i>Skydd av vissa typer av vattennatur</i> <i>Det är förbjudet att äventyra de naturliga förhållandena i flador eller glon på högst tio hektar eller källor eller, någon annanstans än i landskapet Lappland, tjärnar eller sjöar på högst en hektar eller rännilar.</i> Tillståndsmyndigheten kan i enskilda fall på ansökan bevilja undantag från <i>förbudet i 1 mom.</i>, om målen för skyddet av de typer av vattennatur som nämns i momentet inte avsevärt äventyras. Om ett projekt för vilket tillstånd enligt denna lag har sökts <i>har sådana följer som avses i 1 mom.</i>, ska frågan om beviljande av undantag prövas på tjänstens vägnar i samband med tillståndsärendet. <i>I fråga om undantag gäller i tillämpliga delar det som föreskrivs om tillstånd som tillståndsmyndigheten beviljat.</i>	2 kap. Allmänna rättigheter, skyldigheter och inskränkningar 11 § <i>Skydd av vissa typer av vattennatur</i> <i>Följande typer av vattennatur i med naturliga förhållanden är skyddade:</i> <i>1) flador, glosjöar och kalkrika tjärnar på högst tio hektar,</i> <i>2) källor och källområden,</i> <i>3) annanstans än i landskapet Lappland, tjärnar och sjöar på högst en hektar samt bäckar och rännilar.</i> <i>De naturliga förhållandena i en enskild naturtyp som avses i 1 mom. får inte äventyras.</i> Tillståndsmyndigheten kan i enskilda fall på ansökan bevilja undantag från <i>förbudet</i>, om målen för skyddet av de typer av vattennatur som är föremål för <i>förbudet</i> inte som helhet avsevärt äventyras. Om ett projekt för vilket tillstånd enligt denna lag har sökts <i>kan äventyra de naturliga förhållandena i en naturtyp</i>, ska frågan om beviljande av undantag prövas på tjänstens vägnar i samband med tillståndsärendet. <i>På behandlingen av ett separat undantagsärende i samband med ett tillståndsärende tillämpas vad som i 3 kap. föreskrivs om villkor som ska meddelas i tillståndsbeslut och om kontroll av konsekvenserna, i 11 kap. föreskrivs om behandlingen av ansökningsärenden och om meddelande av beslut och i 15 kap. föreskrivs om verkställande av och sökande av ändring i beslut.</i>

Gällande lydelse

11 kap.

Ansökningsförfarande

3 §

Innehållet i tillståndsansökan

Om ansökan gäller beviljande av tillstånd för ett projekt som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, ska en miljökonsekvensbeskrivning enligt 19 § i den lagen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats fogas till ansökningshandlingarna före beslutsfattandet. I den mån beskrivningen innehåller sådana uppgifter om miljökonsekvenserna som behövs för tillämpningen av denna lag behöver uppgifterna inte visas upp på nytt. Till ansökan ska vid behov fogas en bedömning som avses i 65 § i naturvårdslagen.

Föreslagen lydelse

11 kap.

Ansökningsförfarande

3 §

Innehållet i tillståndsansökan

Om ansökan gäller beviljande av tillstånd för ett projekt som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017), ska en miljökonsekvensbeskrivning enligt 19 § i den lagen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats fogas till ansökningshandlingarna före beslutsfattandet. I den mån beskrivningen innehåller sådana uppgifter om miljökonsekvenserna som behövs för tillämpningen av denna lag behöver uppgifterna inte visas upp på nytt. Till ansökan ska vid behov fogas en bedömning som avses i 35 § i naturvårdslagen.

14 kap.

Tillsyn och förvaltningstvång

6 §

Avhjälpande av naturskador

Om en sådan åtgärd i anslutning till upp-
dämning eller vattenuttag som strider mot
denna lag eller mot bestämmelser eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den
eller om en försummelse av skyldigheter för-
orsakar eller innebär ett överhängande hot om
en betydande negativ förändring i vattendrag
eller grundvatten eller en naturskada som av-
ses i 5 a § i naturvårdslagen ska tillstånds-
myndigheten, utöver vad som bestäms i 4 § i
detta kapitel, ålägga den som orsakat olägen-
heten att vidta behövliga åtgärder för att för-
hindra negativa konsekvenser eller begränsa
dem så att de blir så små som möjligt eller att
vidta hjälpåtgärder som avses i lagen om av-
hjälpande av vissa miljöskador (383/2009).
Ärendet ska behandlas på det sätt som före-
skrivs i 5 § i detta kapitel.

14 kap.

Tillsyn och förvaltningstvång

6 §

Avhjälpande av naturskador

Om en sådan åtgärd i anslutning till upp-
dämning eller vattenuttag som strider mot
denna lag eller om en försummelse av skyl-
digheter förorsakar eller innebär ett överhäng-
ande hot om en betydande negativ förändring
i vattendrag eller grundvatten eller en natur-
skada som avses i 3 § 7 punkten i naturvård-
lagen ska tillståndsmyndigheten, utöver vad
som föreskrivs i 4 § i detta kapitel, ålägga den
som orsakat olägenheten att vidta behövliga
åtgärder för att förhindra negativa konsekven-
ser eller begränsa dem så att de blir så små
som möjligt eller att vidta hjälpåtgärder som
avses i lagen om avhjälpande av vissa miljö-
skador (383/2009). Ärendet ska behandlas på
det sätt som föreskrivs i 5 § i detta kapitel.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

18 kap.

Särskilda bestämmelser

Särskilda bestämmelser

1 §

1 §

Uppgifter som ska antecknas i datasystemet för miljövärdsinformation

Uppgifter som ska antecknas i datasystemet för miljövärdsinformation

I datasystemet för miljövärdsinformation ska uppgifter antecknas om beslut som tillståndsmyndigheten, Vasa förvaltningsdomstol och högsta förvaltningsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag.

I datasystemet för miljövärdsinformation ska uppgifter antecknas om beslut som tillståndsmyndigheten, Vasa förvaltningsdomstol och högsta förvaltningsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag. *I datasystemet för naturvärden ska uppgifter antecknas om de i 2 kap. 11 § 2 mom. avsedda beslut som meddelats av och undantag som beviljats av tillståndsmyndigheten, Vasa förvaltningsdomstol och högsta förvaltningsdomstolen.*

2 §

2 §

Införande av uppgifter

Införande av uppgifter

Anteckningen i datasystemet för *miljövärdsinformation* görs av den myndighet som avgjort ärendet. Om ett ärende har avgjorts vid en dikningsförrättning, görs anteckningen av den statliga tillsynsmyndighet som förordnat att en dikningsförrättning ska hållas.

Anteckningen i datasystemet för *miljövärdsinformation och datasystemet för naturvärden* görs av den myndighet som avgjort ärendet. Om ett ärende har avgjorts vid en dikningsförrättning, görs anteckningen av den statliga tillsynsmyndighet som förordnat att en dikningsförrättning ska hållas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 48 kap. 5 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i strafflagen (39/1889) 48 kap. 5 § 1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 1073/2010, som följer:

Gällande lydelse

48 kap

Om miljöbrott

5 §

Naturskyddsbrott

Den som uppsåtlig eller av grov oaktsamhet

1) obehörigen förstör eller skadar ett naturområde, ett djur, en växt eller något annat naturföremål som har skyddats, fredats eller belagts med åtgärdsbegränsning eller åtgärdsförbud enligt *naturvårdslagen (1096/1996)* eller i *bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den,*

_____ ska för naturskyddsbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Föreslagen lydelse

48 kap

Om miljöbrott

5 §

Naturskyddsbrott

Den som uppsåtlig eller av grov oaktsamhet

1) obehörigen förstör eller skadar ett naturområde, ett djur, en växt eller något annat naturföremål som har skyddats, fredats eller belagts med åtgärdsbegränsning eller åtgärdsförbud enligt *naturvårdslagen (/)* eller med stöd av den,

_____ ska för naturskyddsbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 5 § i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) 5 § 5 mom., sådant det lyder i lag 264/2017, som följer:

Gällande lydelse

5 §

_____ Om ansökan om inlösningsstillstånd gäller ett sådant projekt som uppenbart har sådana följder som avses i *naturvårdslagen*

Föreslagen lydelse

5 §

_____ Om ansökan om inlösningsstillstånd gäller ett sådant projekt som uppenbart har sådana

Gällande lydelse

(1096/1996), ska dessutom iakttas vad som föreskrivs i naturvårdslagen och med stöd av den.

Föreslagen lydelse

följder som avses i naturvårdslagen (/), ska dessutom naturvårdslagen iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av gruvlagen

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i gruvlagen (621/2011) 3 §, 32 § 1 och 3 mom., 34 § 3 mom. 2 punkten och 34 § 5 mom., sådana de lyder, 3 § i lag 530/2014, 32 § 1 och 3 mom. samt 34 § 5 mom. i lag 578/2019 och 34 § 3 mom. 2 punkten i lag 259/2017, som följer:

Gällande lydelse

3 §

Lagens förhållande till annan lagstiftning

När tillståndsärenden eller andra ärenden enligt denna lag avgörs och i övrigt när åtgärder vidtas enligt denna lag ska, utöver bestämmelserna i denna lag, *bland annat vad som föreskrivs i följande lagar tillämpas: naturvårdslagen (1096/1996), miljöskyddslagen (527/2014), ödemarkslagen (62/1991), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), vattenlagen (587/2011), renskötsellagen (848/1990), strålskyddslagen (592/1991), kärnenergilagen (990/1987), lagen om fornminnen (295/1963), terrängtrafiklagen (1710/1995) och dammsäkerhetslagen (494/2009).*

32 §

Företrädesrätt

Företrädesrätt vid ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd har den som först sökt tillstånd på det sätt som föreskrivs i 34 §. Den i 34 § 3 mom. 2 punkten avsedda utredningen om bedömningen enligt 65 § i naturvårdslagen samt

Föreslagen lydelse

3 §

Lagens förhållande till annan lagstiftning

När tillståndsärenden eller andra ärenden enligt denna lag avgörs och i övrigt när åtgärder vidtas enligt denna lag ska, utöver bestämmelserna i denna lag, *iakttas naturvårdslagen (/), miljöskyddslagen (527/2014), ödemarkslagen (62/1991), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), vattenlagen (587/2011), renskötsellagen (848/1990), strålsäkerhetslagen (859/2018), kärnenergilagen (990/1987), lagen om fornminnen (295/1963), terrängtrafiklagen (1710/1995) och dammsäkerhetslagen (494/2009).*

32 §

Företrädesrätt

Företrädesrätt vid ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd och guldvaskningstillstånd har den som först sökt tillstånd på det sätt som föreskrivs i 34 §. Den i 34 § 3 mom. 2 punkten avsedda utredningen om bedömningen enligt 35 § i naturvårdslagen samt

Gällande lydelse

miljökonsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) kan dock ges in till gruvmyndigheten utan att företrädesrätten går förlorad, också efter att tillståndsansökan lämnats in men innan förfarandet för utlåtanden enligt 37 § och informationen om tillståndsansökan enligt 40 § i denna lag inleds.

Den företrädesrätt till gruvtillstånd som avses i 2 mom. kvarstår hos innehavaren av malmletningstillstånd också fastän den i 34 § 3 mom. 2 punkten avsedda utredningen om bedömningen enligt 65 § i naturvårdslagen samt miljökonsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats ges in till gruvmyndigheten först efter att malmletningstillståndet förfallit eller återkallats.

34 §

Tillståndsansökan

Till tillståndsansökan ska fogas

2) vid behov en utredning om den bedömning som avses i 65 § i naturvårdslagen samt en miljökonsekvensbeskrivning och kontaktmyndighetens motiverade slutsats enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017), samt

Till den del de redogörelser som *krävs enligt* 2 mom. 2 och 5–7 punkten ingår i den i 3 mom. 2 punkten avsedda utredningen om bedömningen enligt 65 § i naturvårdslagen eller miljökonsekvensbeskrivningen behöver de dock inte tas in i en ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd. I ansökan ska i det fallet nämnas vilka redogörelser enligt 2 mom. som ingår i de handlingar som avses i 3 mom. 2 punkten samt en uppskattning av när handlingarna ges in.

Föreslagen lydelse

miljökonsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) kan dock ges in till gruvmyndigheten utan att företrädesrätten går förlorad, också efter *det* att tillståndsansökan lämnats in men innan förfarandet för utlåtanden enligt 37 § och informationen om tillståndsansökan enligt 40 § i denna lag inleds.

Den företrädesrätt till gruvtillstånd som avses i 2 mom. kvarstår hos innehavaren av malmletningstillstånd också fastän den i 34 § 3 mom. 2 punkten avsedda utredningen om bedömningen enligt 35 § i naturvårdslagen samt miljökonsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats ges in till gruvmyndigheten först efter det att malmletnings-tillståndet förfallit eller återkallats.

34 §

Tillståndsansökan

Till tillståndsansökan ska fogas

2) vid behov en utredning om den bedömning som avses i 35 § i naturvårdslagen samt en miljökonsekvensbeskrivning och kontaktmyndighetens motiverade slutsats enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, samt

Till den del de redogörelser som *avses i* 2 mom. 2 och 5–7 punkten ingår i den i 3 mom. 2 punkten avsedda utredningen om bedömningen enligt 35 § i naturvårdslagen eller miljökonsekvensbeskrivningen behöver de dock inte tas in i en ansökan om malmletningstillstånd, gruvtillstånd eller guldvaskningstillstånd. I ansökan ska i det fallet nämnas vilka redogörelser enligt 2 mom. som ingår i de handlingar som avses i 3 mom. 2 punkten samt en uppskattning av när handlingarna ges in.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag

om ändring av lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020) 2 § 2 mom., 5 § 1 mom. 3 punkten, 6 § 1 mom. 3 punkten, 9 § 1 mom. 3 punkten och 13 § 1 mom. 1 punkten som följer:

Gällande lydelse

2 §

Lagens tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning

Föreslagen lydelse

2 §

Lagens tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning

Denna lag tillämpas på i denna lag särskilt angivna tillståndsförfaranden och på andra administrativa förfaranden enligt miljöskyddslagen (527/2014), vattenlagen (587/2011), *naturvårdslagen (1096/1996)*, lagen om fornminnen (295/1963), lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005), lagen om gödselafabrikat (539/2006), lagen om animaliska biprodukter (517/2015), Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002, (förordningen om animaliska biprodukter), luftfartslagen (864/2014), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977), lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004), elmarknadslagen (588/2013), lagen om utsläppshandel (311/2011), lagen om kompensationsområden för vindkraft (490/2013), territorialövervakningslagen (755/2000), lagen om förfarandet

Denna lag tillämpas på i denna lag särskilt angivna tillståndsförfaranden och på andra administrativa förfaranden enligt miljöskyddslagen (527/2014), vattenlagen (587/2011), *naturvårdslagen (/)*, lagen om fornminnen (295/1963), lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005), lagen om gödselafabrikat (539/2006), lagen om animaliska biprodukter (517/2015), Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002, (förordningen om animaliska biprodukter), luftfartslagen (864/2014), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977), lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004), elmarknadslagen (588/2013), lagen om utsläppshandel (311/2011), lagen om kompensationsområden för vindkraft (490/2013), territorialövervakningslagen (755/2000), lagen om förfarandet

Gällande lydelse

vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) och lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016), enligt det som nedan föreskrivs närmare i denna lag.

5 §

Tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden som omfattas av kontaktpunktmyndighetens rådgivningsskyldighet

Kontaktpunktmyndighetens rådgivningsskyldighet enligt 4 § 3 mom. tillämpas på

3) undantagsförfaranden i fråga om skyddet av naturtyper enligt 31 § i naturvårdslagen, undantagsförfaranden i fråga om fridlysningsbestämmelser enligt 48 § 2 mom. i den lagen och undantagsförfaranden i fråga om artskyddet enligt 49 § 3 och 4 mom. i den lagen, Naturabedömningsförfaranden enligt 65 § i den lagen samt anmälningsförfaranden för åtgärder som påverkar ett Naturaområde enligt 65 b § i den lagen,

6 §

Tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden som omfattas av elektronisk kommunikation och rådgivning

Den elektroniska kommunikation och rådgivning som föreskrivs i detta kapitel tillämpas på

3) undantagsförfaranden i fråga om skyddet av naturtyper enligt 31 § i naturvårdslagen, undantagsförfaranden i fråga om fridlysningsbestämmelser enligt 48 § 2 mom. i den lagen och undantagsförfaranden i fråga om artskyddet enligt 49 § 3 och 4 mom. i den lagen samt anmälningsförfaranden för åtgärder som påverkar ett Naturaområde enligt 65 b § i den lagen,

Föreslagen lydelse

vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) och lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016), enligt det som nedan föreskrivs närmare i denna lag.

5 §

Tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden som omfattas av kontaktpunktmyndighetens rådgivningsskyldighet

Kontaktpunktmyndighetens rådgivningsskyldighet enligt 4 § 3 mom. tillämpas på

3) förfarandet i fråga om undantag från förbudet mot att förstöra eller försämra naturtyper enligt 68 § i naturvårdslagen, undantag från bestämmelserna om artskydd enligt 85 § i den lagen, bedömningsförfarandet i fråga om Natura 2000-områden enligt 35 § i den lagen samt anmälningsförfarandet i fråga om åtgärder som påverkar Natura 2000 -områden enligt 37 § i den lagen,

6 §

Tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden som omfattas av elektronisk kommunikation och rådgivning

Den elektroniska kommunikation och rådgivning som föreskrivs i detta kapitel tillämpas på

3) förfarandet i fråga om undantag från förbudet mot att förstöra eller försämra av naturtyper enligt 68 § i naturvårdslagen, undantag från bestämmelserna om artskydd enligt 85 § i den lagen samt anmälningsförfarandet enligt 37 § i den lagen,

RP 76/2022 rd

Gällande lydelse

9 §

Tillståndsförfaranden och andra administrativa godkännandeförfaranden som omfattas av en tidsfrist

De tidsfrister som anges i detta kapitel tillämpas på

3) undantagsförfaranden i fråga om *skyddet* av naturtyper enligt 31 § i naturvårdslagen,

13 §

Förlängning av tidsfristen och avbrott i tidsfristen

Den tidsfrist som anges i 10 § förlängs med motsvarande tid som åtgår till följande förfaranden:

1) undantagsförfaranden enligt 48 § 2 mom. i naturvårdslagen samt enligt 49 § 3 och 4 mom. i den lagen,

Föreslagen lydelse

9 §

Tillståndsförfaranden och andra administrativa godkännandeförfaranden som omfattas av en tidsfrist

De tidsfrister som anges i detta kapitel tillämpas på

3) undantagsförfarandet i fråga om *förbudet mot att förstöra eller försämra* naturtyper enligt 68 § i naturvårdslagen,

13 §

Förlängning av tidsfristen och avbrott i tidsfristen

Den tidsfrist som anges i 10 § förlängs med motsvarande tid som åtgår till följande förfaranden:

1) undantagsförfaranden enligt 85 § i naturvårdslagen,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 23 § i gentekniklagen

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i gentekniklagen (377/1995) 23 § 1 mom., sådant det lyder i lag 551/2014, som följer:

Gällande lydelse

23 §

Äläggande att förebygga och avhjälpa betydande negativa effekter för miljön

Om en sådan överträdelse av bestämmelserna som avses i 22 § 1 mom. orsakar eller

Föreslagen lydelse

23 §

Äläggande att förebygga och avhjälpa betydande negativa effekter för miljön

Om en sådan överträdelse av bestämmelserna som avses i 22 § 1 mom. orsakar eller

Gällande lydelse

innebär ett överhängande hot om sådan betydande förorening av vattendrag som avses i 176 § i miljöskyddslagen (527/2014) eller en naturskada som avses i 5 a § i naturvårdslagen (1096/1996) ska gentekniknämnden, utöver vad som bestäms i 22 § i denna lag, ålägga den verksamhetsidkare som har orsakat skadan eller hotet om en sådan att vidta behövliga åtgärder för att förhindra en skada eller begränsa den så att den blir så liten som möjligt eller att vidta hjälpåtgärder som avses i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador (383/2009). Åläggandet ska meddelas i enlighet med 22 § i denna lag.

Föreslagen lydelse

innebär ett överhängande hot om sådan betydande förorening av vattendrag som avses i 176 § i miljöskyddslagen (527/2014) eller en naturskada som avses i 3 § 7 punkten i naturvårdslagen (/) ska gentekniknämnden, utöver vad som föreskrivs i 22 § i denna lag, ålägga den verksamhetsidkare som har orsakat skadan eller hotet om en sådan att vidta behövliga åtgärder för att förhindra en skada eller begränsa den så att den blir så liten som möjligt eller att vidta hjälpåtgärder som avses i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador (383/2009). Åläggandet ska meddelas i enlighet med 22 § i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av lagen om enskilda vägar

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om enskilda vägar (560/2018) 19 § 3 mom., 21 § 3 mom. och 74 § 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

19 §

Anläggning av väg

Föreslagen lydelse

19 §

Anläggning av väg

Vid anläggningen av en väg ska utöver denna lag *iakttas vad som föreskrivs i naturvårdslagen (1096/1996), vattenlagen (587/2011), lagen om fornminnen (295/1963), 3 kap. i skogslagen (1093/1996), miljöskyddslagen (527/2014) och andra lagar. Om det enligt någon annan lag krävs myndighetstillstånd för att anlägga eller använda en väg, får anläggningen av vägen inte inledas förrän tillstånd har beviljats.*

Vid anläggningen av en väg ska utöver denna lag *iakttas i naturvårdslagen (/), vattenlagen (587/2011), lagen om fornminnen (295/1963), 3 kap. i skogslagen (1093/1996), miljöskyddslagen (527/2014) och andra lagar. Om det enligt någon annan lag krävs myndighetstillstånd för att anlägga eller använda en väg, får anläggningen av vägen inte inledas förrän tillstånd har beviljats.*

Gällande lydelse

21 §

Anläggning av väg på eller i närheten av ett område som ingår i nätverket Natura 2000

Bestämmelser om nätverket Natura 2000 i övrigt finns i 10 kap. i naturvårdslagen. Den i 2 mom. avsedda frågan om huruvida den olägenhet som orsakas av att vägen över huvud taget inte kan anläggas ska ersättas eller området ska inlösas handläggs och avgörs enligt 53 § 3 mom. i naturvårdslagen.

74 §

Kommuns och myndighets partsställning

När en väg dras i närheten av ett område som hör till nätverket Natura 2000 eller något annat område med särskilda naturvärden är den myndighet som avses i 6 § 2 mom. i naturvårdslagen sakägare. Den myndighet som bevakar ett allmänt intresse är sakägare också i andra förrättningar som inverkar på det intresse den bevakar.

Föreslagen lydelse

21 §

Anläggning av väg på eller i närheten av ett område som ingår i nätverket Natura 2000

Bestämmelser om nätverket Natura 2000 i övrigt finns i 5 kap. i naturvårdslagen. Den i 2 mom. i denna paragraf avsedda frågan om huruvida den olägenhet som orsakas av att vägen över huvud taget inte kan anläggas ska ersättas eller området inlösas handläggs och avgörs enligt 115 § i naturvårdslagen.

74 §

Kommuns och myndighets partsställning

Om en väg dras i närheten av ett område som hör till nätverket Natura 2000 eller något annat område med särskilda naturvärden är den myndighet som avses i 9 § 2 mom. i naturvårdslagen sakägare. Den myndighet som bevakar ett allmänt intresse är sakägare också i andra förrättningar som inverkar på det intresse den bevakar.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 17 § i lagen om trafiksystem och landsvägar

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005) 17 § 4 mom., sådant det lyder i lag 572/2018, som följer:

Gällande lydelse

17 §

Planering av väg och områdesplanering

Föreslagen lydelse

17 §

Planering av väg och områdesplanering

RP 76/2022 rd

Gällande lydelse

En utredningsplan och en vägplan utarbetas med iakttagande av vad som föreskrivs i naturvårdslagen (1096/1996) och med stöd av den.

Föreslagen lydelse

När en utredningsplan och en vägplan utarbetas ska naturvårdslagen (/) iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 10 § i banlagen

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i banlagen (110/2007) 10 § 5 mom., sådant det lyder i lag 567/2016, som följer:

Gällande lydelse

10 §

Planering av järnvägsområde och områdesplanering

Föreslagen lydelse

10 §

Planering av järnvägsområde och områdesplanering

En utredningsplan och en järnvägsplan utarbetas med iakttagande av vad som bestäms i naturvårdslagen (1096/1996) och med stöd av den.

När en utredningsplan och en järnvägsplan utarbetas ska naturvårdslagen (/) iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 23 d § i lagen om transport av farliga ämnen

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i lagen om transport av farliga ämnen (719/1994) 23 d §, sådan den lyder i lag 1095/2014, som följer:

Gällande lydelse

23 d §

Avhjälpande av miljöskador

Föreslagen lydelse

23 d §

Avhjälpande av miljöskador

Gällande lydelse

På avhjälpande av en sådan betydande förorening av grundvatten eller vattendrag eller en sådan i 5 a § i naturvårdslagen (1096/1996) avsedd naturskada som orsakats av en transport tillämpas vad som föreskrivs i 137 § och 176 § 2 mom. i miljöskyddslagen (527/2014).

Föreslagen lydelse

Vid avhjälpande av en sådan betydande förorening av grundvatten eller vattendrag eller en sådan i 3 § 7 punkten i naturvårdslagen (/) avsedd naturskada som orsakats av en transport iakttas 137 § och 176 § 2 mom. i miljöskyddslagen (527/2014).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 6 § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968) 6 § 1 mom. 7 punkten och 5 mom., sådana de lyder, 6 § 1 mom. 7 punkten i lag 1075/2020 och 6 § 5 mom. i lag 1219/2006, som följer:

Gällande lydelse

6 §

Skattepliktig inkomst är inte

7) stöd som avses i 1 a kap. i naturvårdslagen (1096/1996) eller i 1 a kap. i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), när stödet beviljas stödmottagaren i form av varor eller tjänster.

På yrkande av den skattskyldige anses vid beskattningen inte såsom överlåtelse överlåtelsen av en fastighet för ett skyddsområde enligt naturvårdslagen (1096/1996) till den del fastigheten byts mot en annan fastighet. Vid beskattningen av den fastighet som erhållits vid bytet anses såsom avdragbar anskaffningsutgift den vid beskattningen av den överlåtna fastigheten oavskrivna delen av anskaffningsutgiften.

Föreslagen lydelse

6 §

Skattepliktig inkomst är inte

7) stöd som avses i 4 kap. i naturvårdslagen (/) eller i 1 a kap. i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), om stödet beviljas stödmottagaren i form av varor eller tjänster.

På yrkande av den skattskyldige anses vid beskattningen inte såsom överlåtelse överlåtelsen av en fastighet för ett naturskyddsområde enligt naturvårdslagen till den del fastigheten byts mot en annan fastighet. Vid beskattningen av den fastighet som erhållits vid bytet anses såsom avdragbar anskaffningsutgift den vid beskattningen av den överlåtna fastigheten oavskrivna delen av anskaffningsutgiften.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 48 och 92 d § i inkomstskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i inkomstskattelagen (1535/1992) 48 § 1 mom. 4 punkten och 4 mom. samt 92 d §, sådana de lyder, 48 § 1 mom. 4 punkten i lag 1251/2009, 48 § 4 mom. i lag 1218/2006 och 92 d § i lag 1077/2020, som följer:

Gällande lydelse

48 §

Skattefria överlåtelsevinster

Vinst som erhållits vid överlåtelse av egendom är inte skattepliktig inkomst, om den skattskyldige överlåter

4) fast egendom till staten eller ett statligt affärsverk för sådana naturskyddsområden som avses i *naturvårdslagen (1096/1996)*.

Vinst av överlåtelse av fast egendom för ett skyddsområde som avses i *naturvårdslagen (1096/1996)* är inte skattepliktig inkomst till den del fastigheten byts mot en annan fastighet. Anskaffningstiden för den fasta egendom som vid bytet har erhållits som vederlag räknas på basis av anskaffningstiden för den överlåtna egendomen.

92 d §

Vissa stöd för naturvård och för vatten- och havsvård

Skattepliktig inkomst är inte stöd som avses i 1 a kap. i *naturvårdslagen (1096/1996)* eller i 1 a kap. i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) när stödet beviljas stödmottagaren i form av varor eller tjänster.

Föreslagen lydelse

48 §

Skattefria överlåtelsevinster

Vinst som erhållits vid överlåtelse av egendom är inte skattepliktig inkomst, om den skattskyldige överlåter

4) fast egendom till staten eller ett statligt affärsverk för sådana naturskyddsområden som avses i *naturvårdslagen (/)*.

Vinst av överlåtelse av fast egendom för ett skyddsområde som avses i *naturvårdslagen* är inte skattepliktig inkomst till den del fastigheten byts mot en annan fastighet. Anskaffningstiden för den fasta egendom som vid bytet har erhållits som vederlag räknas på basis av anskaffningstiden för den överlåtna egendomen.

92 d §

Vissa stöd för naturvård och för vatten- och havsvård

Skattepliktig inkomst är inte stöd som avses i 4 kap. i *naturvårdslagen* eller i 1 a kap. i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), om stödet beviljas stödmottagaren i form av varor eller tjänster.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 4 § i inkomstskattelagen för gårdsbruk

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i inkomstskattelagen för gårdsbruk (543/1967) 4 § 5 mom., sådant det lyder i lag 1076/2020, som följer:

Gällande lydelse

4 §

Som skattepliktig inkomst av jordbruket betraktas inte stöd som avses i 1 a kap. i naturvårdslagen (1096/1996) eller i 1 a kap. i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) när stödet beviljas stödmottagaren i form av varor eller tjänster.

Föreslagen lydelse

4 §

Som skattepliktig inkomst av jordbruket betraktas inte stöd som avses i 4 kap. i naturvårdslagen (/) eller i 1 a kap. i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), om stödet beviljas stödmottagaren i form av varor eller tjänster.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 3 § i fastighetsskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i fastighetsskattelagen (654/1992) 3 § 1 mom. 4 punkten, sådan den lyder i lag 1060/2020, som följer:

Gällande lydelse

3 §

Fastigheter som är helt eller delvis befriade från skatt

Fastighetsskatt ska inte betalas för

4) områden som skyddats med stöd av 24 § i naturvårdslagen (1096/1996), med undantag för byggnader och konstruktioner som finns på området och dessa byggnaders och konstruktioners byggplatser,

Föreslagen lydelse

3 §

Fastigheter som är helt eller delvis befriade från skatt

Fastighetsskatt ska inte betalas för

4) områden som skyddats med stöd av 47 § i naturvårdslagen (/), med undantag för byggnader och konstruktioner som finns på området och dessa byggnaders och konstruktioners byggplatser,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag

om ändring av 11 § i lagen om Finlands ekonomiska zon

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004) 11 § 2 mom., sådant det lyder i lag 1686/2015, som följer:

Gällande lydelse

11 §

Miljöbrott i den ekonomiska zonen

Föreslagen lydelse

11 §

Miljöbrott i den ekonomiska zonen

Till straff för brott mot miljöskyddslagen i den ekonomiska zonen döms enligt 225 § i miljöskyddslagen, till straff för brott mot avfallslagen i den ekonomiska zonen döms enligt 147 § i avfallslagen och till straff för naturskyddsförseelse i den ekonomiska zonen döms enligt 58 § 2 mom. i naturvårdslagen (1096/1996).

Till straff för brott mot miljöskyddslagen i den ekonomiska zonen döms enligt 225 § i miljöskyddslagen, till straff för brott mot avfallslagen i den ekonomiska zonen döms enligt 147 § i avfallslagen och till straff för naturskyddsförseelse i den ekonomiska zonen döms enligt 133 § i naturvårdslagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av lagen om Kurjenrahka nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut:
upphävs i lagen om Kurjenrahka nationalpark (1295/1997) 4 § och
ändras 3 § som följer:

Gällande lydelse

3 §

Hänvisningsbestämmelse

Föreslagen lydelse

3 §

Fridlysningsbestämmelse

Gällande lydelse

I fråga om Kurjenrahka nationalparken gäller till övriga delar vad som bestäms i naturvårdslagen om nationalparker med undantag för 14 § 1 mom. 6 och 8 punkten samt 15 § 5 och 7 punkten.

4 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom förordning.

Föreslagen lydelse

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Kurjenrahka nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 § och 51 § 1 och 3–5 mom. i den lagen. Älg och vitsvanshjort får dock drivas på det sätt som avses i 50 § 1 mom. 10 punkten i naturvårdslagen endast i delområdet Lammenrahka.

4 §

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av lagen om Syöte nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut:
upphävs i lagen om Syöte nationalpark (512/2000) 4 § och
ändras 3 § som följer:

Gällande lydelse

3 §

Hänvisningsbestämmelse

I fråga om nationalparken gäller till övriga delar vad som i naturvårdslagen bestäms om nationalparker med undantag av 14 § 1 mom. 8 punkten.

Föreslagen lydelse

3 §

Fridlysningsbestämmelse

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Syöte nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

Lokalbefolkningen får jaga inom Syöte nationalparks område i enlighet med 8 § i jaktlagen (615/1993). Inom nationalparkens område får också andra personer som hör till lokala jaktföreningar jaga älg. Inom nationalparken får jakt dock inte bedrivas i området Päätuore – Selkävaara söder om Lomaoja.

RP 76/2022 rd

Gällande lydelse

4 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom förordning.

Föreslagen lydelse

I ett område som anvisas i nationalparkens ordningsstadga får dock smyckestenar samlas in i smärre utsträckning.

Inom Syöte nationalpark får med tillstånd av Forststyrelsen smyckestenar samlas in och föras bort från området för tillverkning av smycken.

4 §

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av lagen om Repovesi nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut:
upphävs i lagen om Repovesi nationalpark (993/2002) 5 § och
ändras 1 och 3 § samt 4 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 §

Nationalparkens syfte

För att skydda exceptionellt representativa bergsformationer samt insjö- och skogsnaturen i sydöstra Finland och för att skydda och vårda de arter som förekommer där samt med tanke på friluftsliv, undervisning och forskning inrättas Repovesi nationalpark, som är en sådan nationalpark som avses i *naturvårdslagen (1096/1996)*.

3 §

Hänvisningsbestämmelse

Föreslagen lydelse

1 §

Nationalparkens syfte

För att skydda exceptionellt representativa bergsformationer samt insjö- och skogsnaturen i sydöstra Finland och för att skydda och vårda de arter som förekommer där samt med tanke på friluftsliv, undervisning och forskning inrättas Repovesi nationalpark, som är en sådan nationalpark som avses i *1996 års naturvårdslag (1096/1996)*.

3 §

Fridlysningsbestämmelse

Gällande lydelse

I fråga om Repovesi nationalpark gäller i övrigt vad som bestäms om nationalparker i naturvårdslagen, med undantag av 14 § 1 mom. 6 och 8 punkten samt 15 § 5 och 7 punkten.

4 §

Begränsning av rätten att färdas

I vissa delar av Repovesi nationalpark kan rätten att färdas förbjudas eller begränsas också på andra grunder än enligt 18 § naturvårdslagen, enligt vad som särskilt föreskrivs om begränsning av rätten att färdas med tanke på försvarsmaktens behov.

5 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

Föreslagen lydelse

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Repovesi nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 § och 51 § 1 och 3–5 mom. i den lagen.

I Repovesi nationalpark är det så länge nationalparkens syfte inte äventyras tillåtet för Försvarsmakten att i den del som ligger inom Pahkajärvi skjut- och övningsområde som används av Försvarsmakten ordna partigångar-, och spaningsutbildning samt annan motsvarande utbildning i enlighet med vad som anges närmare i nationalparkens skötsel- och nyttjandeplan. Skötsel- och nyttjandeplanen utarbetas vad gäller ovannämnda delar i samarbete med försvarsförvaltningen.

4 §

Begränsning av rätten att färdas

I Repovesi nationalpark kan rätten att färdas förbjudas eller begränsas också på andra grunder än enligt 56 § i naturvårdslagen i enlighet med lagen om försvarsmakten (551/2007).

5 §

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av lagen om Leivonmäki nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut:
upphävs i lagen om Leivonmäki nationalpark (45/2003) 4 § och
ändras 3 § som följer:

Gällande lydelse

3 §

Hänvisningsbestämmelse

I fråga om Leivonmäki nationalpark gäller i övrigt vad som i naturvårdslagen föreskrivs om nationalparker, med undantag av 14 § 1 mom. 6 och 8 punkten samt 15 § 5 och 7 punkten.

4 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

Föreslagen lydelse

3 §

Fridlysningsbestämmelse

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Leivonmäki nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 § och 51 § 1 och 3–5 mom. i den lagen.

4 §

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av lagen om Pallas-Yllästunturi nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut:
upphävs i lagen om Pallas-Yllästunturi nationalpark (1430/2004) 4 § 3 och 4 mom. samt *ändras* 1 och 3 § samt 4 a § 1 mom., av dem 4 a § 1 mom. sådant det lyder i lag 489/2010, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Inrättandet av nationalparken

I syfte att skydda den mest representativa fjällkedjan i västra Lappland samt därtill hörande skogs- och myrmarker som bevarats i naturtillstånd och har ödemarkskaraktär samt de arter som förekommer där, samt med tanke på utfärder, forskning och undervisningsändamål inrättas Pallas-Yllästunturi nationalpark i enlighet med *naturvårdslagen (1096/1996)*.

Föreslagen lydelse

1 §

Inrättandet av nationalparken

I syfte att skydda den mest representativa fjällkedjan i västra Lappland samt därtill hörande skogs- och myrmarker som bevarats i naturtillstånd och har ödemarkskaraktär samt de arter som förekommer där, samt med tanke på utfärder, forskning och undervisningsändamål inrättas Pallas-Yllästunturi nationalpark i enlighet med *1996 års naturvårdslag (1096/1996)*.

Gällande lydelse

3 §

Fridlysningsbestämmelser

På Pallas-Yllästunturi nationalpark tillämpas vad som i 13–15 § i naturvårdslagen föreskrivs om fridlysning, med undantag av 14 § 1 mom. 8 punkten.

4 §

Lokalbefolkningens rättigheter

I fråga om mete, pilkning och annat fiske i nationalparken gäller vad som föreskrivs särskilt. I Pallasjärvi och Keimiöjärvi samt

Föreslagen lydelse

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Pallas-Yllästunturi nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 51 § 1 mom. 4 punkten i naturvårdslagen får man i nationalparken inte fiska i lekvattnen för laxöring som förekommer i Pallasjärvi, i vatten med ett naturligt förekommande bäcköringsbestånd eller i vatten där fjällröding förekommer. Dessa är följande vatten samt deras biflöden och källflöden:

- 1) Onnasjoki samt Onnasjärvet,
- 2) Siosjoki, Pippojoki och Ruotajoki,
- 3) Hannujoki samt de små Raasikaltiot,
- 4) Pahajoki samt Hukkajärvi,
- 5) Kuoppajoki med undantag för Kuoppajärvi,
- 6) Saariselänoja, Ylijoki och Nammalajoki,
- 7) alla bäckar och diken som rinner ner i Vuontisjärvi i Muonio samt Riivinjärvet,
- 8) Pyhäjoki samt Killinpoikainjärvet och Hanhijärvi,
- 9) Ylisenpäänoja samt Rautujärvi och Ylisenpäänjärvi,
- 10) Lompolonoja, Rautujärvi, Pahtajärvi och Maanselkäjärvi,
- 11) Saarijärvi och angränsande Hietajärvi,
- 12) Palsijärvi och tjärnarna i Suaskuru.

I Pallasjärvi och Keimiöjärvi samt Pyhäjärvi vid Aakenustunturi får fiskevårdsåtgärder vidtas. Närmare bestämmelser om ordnande av fiskevården ges i den skötsel- och nyttjandeplan som ska göras upp med stöd av 57 § i naturvårdslagen.

4 §

Lokalbefolkningens rättigheter

(upphävs)

Gällande lydelse

Pyhäjärvi vid Aakenustunturi är även fiskevårdsåtgärder tillåtna. Närmare bestämmelser om fiskevården anges i den skötsel- och nyttjandeplan som skall göras upp enligt 19 § i naturvårdslagen. Det är emellertid förbjudet att fiska i lekvattnen för laxöring som förekommer i Pallasjärvi, i vatten med ett naturligt förekommande bäcköringsbestånd och i vatten där fjällröding förekommer. Närmare bestämmelser om de områden där det är förbjudet att fiska utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 a §

Byggnad inom Pallastunturi turistcentrums område

I Pallas-Yllästunturi nationalpark inom Pallastunturi turistcentrums område är det, utan hinder av fridlysningsbestämmelserna i 13 § i naturvårdslagen, tillåtet att iståndsätta och bygga inkvarterings- och restauranglokaler och andra servicelokaler samt slalomanläggningar för ett hotell som betjänar turismen i nationalparken. Byggnaden får inte äventyra syftet med att nationalparken inrättades eller bevarandet av de skyddade naturvärdena. I samband med byggnaden ska det även säkerställas att de särskilda värden som gäller nationalparkens landskap och byggda miljö bevaras. På grund av de särskilda naturskyddskraven på nationalparken får varken de direkta eller indirekta effekterna av ovan nämnda turisttjänster vara så omfattande eller avvikande jämfört med det nuvarande tillståndet att de förändrar nationalparkens karaktär eller förhållandena där i betydande grad.

Föreslagen lydelse

4 a §

Byggnad inom Pallastunturi turistcentrums område

I Pallas-Yllästunturi nationalpark inom Pallastunturi turistcentrums område får man, trots vad som föreskrivs i 49 § 1 mom. 1 punkten i naturvårdslagen, iståndsätta och bygga inkvarterings- och restauranglokaler och andra servicelokaler samt slalomanläggningar för ett hotell som betjänar turismen i nationalparken. Byggnaden får inte äventyra syftet med att nationalparken inrättades eller bevarandet av de skyddade naturvärdena. I samband med byggnaden ska det även säkerställas att de särskilda värden som gäller nationalparkens landskap och byggda miljö bevaras. På grund av de särskilda naturskyddskraven på nationalparken får varken de direkta eller indirekta effekterna av ovan nämnda turisttjänster vara så omfattande eller avvikande jämfört med det nuvarande tillståndet att de förändrar nationalparkens karaktär eller förhållandena där i betydande grad.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 3 § i lagen om Pyhä-Luosto nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om Pyhä-Luosto nationalpark (76/2005) 3 § som följer:

Gällande lydelse

3 §

Fridlysningsbestämmelser

På Pyhä-Luosto nationalpark tillämpas vad som i 13–15 § i naturvårdslagen föreskrivs om fridlysningsbestämmelser, med undantag av 14 § 1 mom. 8 punkten.

Föreslagen lydelse

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Pyhä-Luosto nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av lagen om Bottenhavets nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om Bottenhavets nationalpark (326/2011) 1 § 1 mom., 3 och 4 §, 5 § 1 mom. och 6 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 §

Nationalparken

För att skydda naturen under vattenytan på öppet hav i Bottenhavet, dess skärgård och kobbar, kustens våtmarker och de arter som förekommer där och för att vårda deras naturliga omgivning, för att bevara natur- och kulturarvet samt för intresset för naturen, undervisning och forskning liksom även för uppföljning av förändringar i miljön inrättas Bottenhavets nationalpark som är en sådan nationalpark som avses i *naturvårdslagen (1096/1996)*.

3 §

Fridlysningsbestämmelser

På Bottenhavets nationalpark tillämpas vad som i 13–15 § i naturvårdslagen föreskrivs om fridlysningsbestämmelser, med undantag av 14 § 1 mom. 6 punkten samt 15 § 1 mom. 6 punkten.

Föreslagen lydelse

1 §

Nationalparken

För att skydda naturen under vattenytan på öppet hav i Bottenhavet, dess skärgård och kobbar, kustens våtmarker och de arter som förekommer där och för att vårda deras naturliga omgivning, för att bevara natur- och kulturarvet samt för intresset för naturen, för undervisning och forskning liksom även för uppföljning av förändringar i miljön inrättas Bottenhavets nationalpark som är en sådan nationalpark som avses i *1996 års naturvårdslag (1096/1996)*.

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Bottenhavets nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

4 §

4 §

Fiske

Fiske

Trots bestämmelserna om fridlysning i 13 § i naturvårdslagen är fiske tillåtet i Bottenhavets nationalpark på statens område enligt vad som föreskrivs i 6 § i lagen om fiske (286/1982).

I Bottenhavets nationalpark på statens område får man trots vad som föreskrivs i 49 § 1 mom. 4 punkten i naturvårdslagen fiska på det sätt som avses i 8 § i lagen om fiske (379/2015).

5 §

5 §

Jakt och reglering av djurbestånden

Jakt och reglering av djurbestånden

Trots bestämmelserna om fridlysning i 13 § i naturvårdslagen är jakt på gråsäl tillåten i Bottenhavets nationalpark. I de allmänna vattenområden som införlivas med nationalparken är jakt på gråsäl tillåten enligt vad som föreskrivs i 7 och 10 § i jaktlagen (615/1993).

I Bottenhavets nationalpark får man trots vad som föreskrivs i 49 § 1 mom. 4 punkten i naturvårdslagen jaga gråsäl. I de allmänna vattenområden som införlivas med nationalparken får gråsäl jagas på det sätt som avses i 7 och 10 § i jaktlagen (615/1993).

6 §

6 §

Begränsningar av rätten att färdas

Begränsningar av rätten att färdas

I vissa delar av Bottenhavets nationalpark kan rätten att färdas vid behov förbjudas eller begränsas också på andra grunder än enligt 18 § i naturvårdslagen, enligt vad som särskilt föreskrivs om begränsning av rätten att färdas med tanke på försvarsmaktens behov.

I vissa delar av Bottenhavets nationalpark kan rätten att färdas vid behov förbjudas eller begränsas också på andra grunder än enligt 56 § i naturvårdslagen i enlighet med lagen om försvarsmakten (551/2007).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av lagen om Sibbo storskogs nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om Sibbo storskogs nationalpark (325/2011) 1 och 3 § samt 4 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 §

Syftet med inrättandet av nationalparken

För att skydda skogsnaturens diversitet, berg och kulturmiljöer och de arter som förekommer där och för att vårda *deras* naturliga omgivning *samt* för allmänhetens rekreation och friluftsliv och för främjande av allmänt intresse för naturen samt för undervisning inrättas Sibbo storskogs nationalpark som är en sådan nationalpark som avses i *naturvårdslagen* (1096/1996).

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i *nationalparken* finns i 13 § i *naturvårdslagen* och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna finns i 14 och 15 § i nämnda lag. På *Sibbo storskogs nationalpark* tillämpas dock inte 14 § 1 mom. 6 och 8 punkten och 15 § 1 mom. 6 punkten i nämnda lag.

4 §

Begränsningar av rätten att färdas

I vissa delar av *Sibbo storskogs nationalpark* kan rätten att färdas vid behov förbjudas eller begränsas också på andra grunder än enligt 18 § i *naturvårdslagen*, enligt vad som särskilt föreskrivs om begränsning av rätten att färdas med tanke på försvarsmaktens behov.

Föreslagen lydelse

1 §

Syftet med inrättandet av nationalparken

För att skydda skogsnaturens diversitet, berg och kulturmiljöer och de arter som förekommer där och för att vårda *arternas* naturliga omgivning för allmänhetens rekreation och friluftsliv och för främjande av allmänt intresse för naturen samt för undervisning inrättas *Sibbo storskogs nationalpark* som är en sådan nationalpark som avses i *1996 års naturvårdslag* (1096/1996).

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i *Sibbo storskogs nationalpark* finns i 49 § i *naturvårdslagen* (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna finns i 50 och 51 § i den lagen.

4 §

Begränsningar av rätten att färdas

I vissa delar av *Sibbo storskogs nationalpark* kan rätten att färdas vid behov förbjudas eller begränsas också på andra grunder än enligt 56 § i *naturvårdslagen* i enlighet med lagen om försvarsmakten (551/2007).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av lagen om Kolovesi nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om Kolovesi nationalpark (401/2013) 1, 3 och 4 § som följer:

RP 76/2022 rd

Gällande lydelse

1 §

Syftet med inrättandet

För att skydda och vårda skärgårdsnaturen i Saimen, saimenvikarens livsmiljö och skogs- och bergsnaturen i södra Finland samt för att främja intresset för naturen, rekreationen i det fria och miljöforskningen inrättas Kolovesi nationalpark som är en sådan nationalpark som avses i naturvårdslagen (1096/1996).

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Kolovesi nationalpark finns i 13 § i naturvårdslagen och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 14 och 15 § i den lagen.

4 §

Jakt

Trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 5 punkten i naturvårdslagen är det med tillstånd av den myndighet som ansvarar för förvaltningen av området tillåtet för befolkningen i de kommuner som nämns i 2 § i denna lag att jaga älg i Kolovesi nationalpark på de områden som har märkts ut på den karta som är bilaga till denna lag.

Föreslagen lydelse

1 §

Syftet med inrättandet

För att skydda och vårda skärgårdsnaturen i Saimen, saimenvikarens livsmiljö och skogs- och bergsnaturen i södra Finland samt för att främja intresset för naturen, för rekreationen i det fria och för miljöforskningen inrättas Kolovesi nationalpark som är en sådan nationalpark som avses i 1996 års naturvårdslag (1096/1996).

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Kolovesi nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

4 §

Jakt

Trots vad som föreskrivs i 49 § 1 mom. 5 punkten i naturvårdslagen får befolkningen i de kommuner som nämns i 2 § i denna lag med tillstånd av den myndighet som ansvarar för förvaltningen av området jaga älg i Kolovesi nationalpark på de områden som har märkts ut på den karta som är bilaga till denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 3 § i lagen om Tykö nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om Tykö nationalpark (1260/2014) 3 § 1 mom. som följer:

RP 76/2022 rd

Gällande lydelse

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i nationalparken finns i 13 § i naturvårdslagen och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 14 och 15 § i den lagen.

Föreslagen lydelse

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Tykö nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 3 § i lagen om Södra Konnevesi nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i lagen om Södra Konnevesi nationalpark (661/2014) 3 § som följer:

Gällande lydelse

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i nationalparken finns i 13 § i naturvårdslagen och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 14 och 15 § i den lagen.

Föreslagen lydelse

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Södra Konnevesi nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 3 § i lagen om Hossa nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i lagen om Hossa nationalpark (296/2017) 3 § 1 och 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i nationalparken finns i 13 § i naturvårdslagen och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 14 och 15 § i den lagen.

De vars hemort är en kommun som avses i 8 § i jaktlagen (615/1993) har trots 13 § i naturvårdslagen rätt att jaga i sin hemkommun på nationalparkens område. Delägarna i de renbeteslag som bedriver verksamhet i nationalparken och de personer som Finlands viltcentral särskilt har utsett för ändamålet har dock oberoende av hemkommun rätt till sådant tillståndspliktigt avlägsnande av individer av viltarter som avses i 15 § 1 mom. 3 punkten i naturvårdslagen. Delägarlaget för Kuusamo samfällda skog har dessutom rätt att jaga älg på de områden inom Kuusamo kommun som hör till nationalparken.

Föreslagen lydelse

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Hossa nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

Trots vad som föreskrivs i 49 § i naturvårdslagen har de vars hemort är en kommun som avses i 8 § i jaktlagen (615/1993) rätt att jaga i sin hemkommun på nationalparkens område. Delägarna i de renbeteslag som bedriver verksamhet i nationalparken och de personer som Finlands viltcentral särskilt har utsett för ändamålet har dock oberoende av hemkommun rätt till sådant tillståndspliktigt avlägsnande av individer av viltarter som avses i 51 § 1 mom. 3 punkten i naturvårdslagen. Delägarlaget för Kuusamo samfällda skog har dessutom rätt att jaga älg på de områden inom Kuusamo kommun som hör till nationalparken.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 1 och 3 § i lagen om Salla nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut:

ändras i lagen om Salla nationalpark (1155/2021) 1 § och 3 § 1 och 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 §

Inrättandet av nationalparken

För att skydda landskapet av skogklädda höjder i Östra Lappland, dess skogar, myrar och åsar samt de arter som förekommer där, för allmän rekreation och allmänt friluftsliv, för att främja intresset för naturen samt för

Föreslagen lydelse

1 §

Inrättandet av nationalparken

För att skydda landskapet av skogklädda höjder i Östra Lappland, dess skogar, myrar och åsar samt de arter som förekommer där, för allmän rekreation och allmänt friluftsliv, för att främja intresset för naturen samt för

Gällande lydelse

forskning och undervisning finns Salla nationalpark, som är en sådan nationalpark som avses i naturvårdslagen (1096/1996).

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i nationalparken finns i 13 § i naturvårdslagen och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 14 och 15 § i den lagen.

De som har sin hemkommun i Salla kommun har rätt att jaga i Salla nationalpark med stöd av 8 § i jaktlagen (615/1993), trots 13 § i naturvårdslagen. Rätt till sådant avlägsnande av en individ av viltarter som tillåts med stöd av 15 § 1 mom. 3 punkten i naturvårdslagen har dessutom delägarna i de renbeteslag som är verksamma i nationalparken och de personer som Finlands viltcentral särskilt har utsett för ändamålet, oberoende av hemkommun.

Föreslagen lydelse

forskning och undervisning finns Salla nationalpark, som är en sådan nationalpark som avses i 1996 års naturvårdslag (1096/1996).

3 §

Fridlysningsbestämmelser

Bestämmelser om verksamhet som är förbjuden i Salla nationalpark finns i 49 § i naturvårdslagen (/) och bestämmelser om undantag från fridlysningsbestämmelserna i 50 och 51 § i den lagen.

De som har sin hemkommun i Salla kommun har rätt att jaga i Salla nationalpark med stöd av 8 § i jaktlagen (615/1993), trots vad som föreskrivs i 49 § i naturvårdslagen. Rätt till sådant avlägsnande av en individ av viltarter som avses i 51 § 1 mom. 3 punkten i naturvårdslagen har dessutom delägarna i de renbeteslag som är verksamma i nationalparken och de personer som Finlands viltcentral särskilt har utsett för ändamålet, oberoende av hemkommun.

Denna lag träder i kraft den 20 .
